BULGARİSTAN ŞUMNU (SHUMEN) İLİ TÜRK AĞZI

Dr. Ali Selami BAŞOĞLU

sonçağ akademi

Cumhuriyetin 100. yılı

BULGARİSTAN ŞUMNU (SHUMEN) İLİ TÜRK AĞZI

Dr. Ali Selami BAŞOĞLU

sonçağ akademi

Kitabın Adı : BULGARİSTAN ŞUMNU (SHUMEN) İLİ TÜRK AĞZI
Yazar : Dr. Ali Selami BAŞOĞLU
Kapak / Mizanpaj : Yağmur ARDUÇ
Kapak Resimi : Aynı Yerden Değişik Tarihlerde Şumnu'ya Bakış https://www.facebook/groups/195103183879305/permalink/789728434416774/ (Erişim Tarihi: 22.11.2021)

1. Baskı : Mayıs 2023 ANKARA

Yayın Koordinatörü : Ceyda ŞEREFLİOĞLU
Yayın Yönetmeni : Selva ALİM
ISBN : 978-625-6924-91-8
Yayın No. : 2095

© Dr. Ali Selami BAŞOĞLU

Tüm hakları yazarına aittir. Yazarın izni alınmadan kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması yapılamaz. Yalnızca kaynak gösterilerek kullanılabilir.

SONÇAĞ AKADEMİ

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı No.: 48/49 İskitler 06070 ANKARA
T / (312) 341 36 67 - GSM / (533) 093 78 64
www.soncagyayincilik.com.tr
soncagyayincilik@gmail.com
Yayıncı Sertifika Numarası: 47865

BASKI VE CİLT MERKEZİ

UZUN DİJİTAL MATBAA, SONÇAĞ YAYINCILIK MATBAACILIK TESCİLLİ MARKASIDIR.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı No.: 48/48 İskitler 06070 ANKARA
T / (312) 341 36 67
www.uzundijital.com
uzun@uzundijital.com

eşim Seda BAŞOĞLU'na, oğlum Ahmet Yusuf BAŞOĞLU'na,
kızım Hüma BAŞOĞLU'na sevgilerimle

ÖNSÖZ

Bulgaristan'da Türk varlığı, Osmanlıdan önce var olmuş, Osmanlı ile birlikte artmış ve Osmanlı sonrasında günümüze kadar devam etmiştir. Bu Türk varlığı zaman zaman savaşlarla, siyasi ve ekonomik sebeplerle tarihi süreç içerisinde yer yer artmış ve yer yer de azalmıştır. Günümüzde azalan Türk nüfusuyla Bulgaristan'ın Şumnu ilindeki Türklerin ağız varlığı incelenmeye çalışılmıştır.

"Bulgaristan Şumnu İli Türk Ağzı" çalışmamız, Şumnu'ya bağlı sadece Türklerin yaşadığı ve çoğunluğunu Türk nüfusun oluşturduğu kırk yedi köyde seksen iki kişiden elde edilen kayıtların yazıya geçirilmesiyle oluşturulmuştur.

Bu çalışmanın ses ve şekil bilgisi bölümleri, ses kayıtlarının transkripsiyon işaretleriyle yazıya dökümünden oluşturulmuş metinlerden seçilen örneklerden hareketle yazılmıştır. İnceleme bölümünde eş ve art zamanlı bir yöntem izlenmiştir. Şumnu ili Türk ağzında kelimelerin Türkiye Türkçesi yazı diline göre ses bilgisi bakımından değişikliğe uğramış ve bu değişmelere bağlı olarak kelimelerin eş zamanlı birçok kullanımı ortaya çıkmıştır. Bunlardan dolayı bu kelimelerin; Şumnu ili ağzındaki anlamları verilmek suretiyle metnin daha iyi anlaşılmasını sağlamak, bu yöre ağzındaki söz varlığını tespit amacıyla sözlük oluşturulmuştur.

Bulgaristan Şumnu ili Türk ağzı araştırmamda yardımlarını esirgemeyen çalışma süresince bana yol gösteren, beni destekleyen değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Muhittin ÇELİK'e; teşekkür eder, şükranlarımı sunarım.

Şumnu'nun Abdülrezzak köyünden olan rehberimiz Erdoğan Hüsrev SOFUOĞLU'na, ikinci gezimiz esnasında bizlere eşlik eden, yörenin insanı emekli Yrd. Doç. Dr. Ahmet CEBECİ'ye, yardımlarını esirgemeyen Dr. Araştırma Görevlisi Hasan Hüseyin YILMAZ' a, yönlendirmeleriyle esere değer katan Doç. Dr. Şahap BULAK'a teşekkürleri bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **v**
GİRİŞ **1**
1. Araştırmada Kullanılan Materyal ve Yöntem 1
2. Şumnu Tarihi 3
3. Şumnu'nun Coğrafi Konumu 6

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İNCELEME 9
   1.1. Ses Bilgisi 9
      1.1.1. Şumnu İli Türk Ağzında Kullanılan Ünlüler 9
         1.1.1.1. ă Ünlüsü 10
         1.1.1.2. á Ünlüsü 10
         1.1.1.3. ā Ünlüsü 10
         1.1.1.4. ȧ Ünlüsü 10
         1.1.1.5. ē Ünlüsü 11
         1.1.1.6. ė Ünlüsü 11
         1.1.1.7. ī̆ Ünlüsü 11
         1.1.1.8. ǐ Ünlüsü 12
         1.1.1.9. ī Ünlüsü 12
         1.1.1.10. i̊ Ünlüsü 12
         1.1.1.11. ō̆ Ünlüsü 12
         1.1.1.12. ō Ünlüsü 13
         1.1.1.13. ȯ Ünlüsü 13
         1.1.1.14. ȯ̈ Ünlüsü 13
         1.1.1.15. ū Ünlüsü 13
         1.1.1.16. ŭ Ünlüsü 14
         1.1.1.17. ǔ Ünlüsü 14
         1.1.1.18. ū̆ Ünlüsü 14
      1.1.2. Şumnu ili Türk Ağzında Kullanılan Ünsüzler 14
         1.1.2.1. ç Ünsüzü 15

1.1.2.2. ġ Ünsüzü 15
1.1.2.3. g̱ Ünsüzü 16
1.1.2.4. ḫ Ünsüzü 16
1.1.2.5. ḫ̱ Ünsüzü 16
1.1.2.6. ķ Ünsüzü 16
1.1.2.7. ķ̱ Ünsüzü 17
1.1.2.8. ļ̱ Ünsüzü 17
1.1.2.9. Í Ünsüzü 17
1.1.2.10. ñ Ünsüzü 17
1.1.2.11. ŋ Ünsüzü 18
1.1.2.12. ŋ̱ Ünsüzü 18
1.1.2.13. P Ünsüzü 18
1.1.2.14. r̄ Ünsüzü 18
1.1.2.15. ŗ Ünsüzü 18
1.1.2.16. S Ünsüzü 19
1.1.2.17. Ş Ünsüzü 19
1.1.2.18. ɣ̱ Ünsüzü 19
1.1.2.19. v̇ Ünsüzü 20
1.1.2.20. y̱ Ünsüzü 20
1.1.3. Ses Olayları 20
1.1.3.1. Ünlülerle İlgili Ses Olayları 20
1.1.3.1.1. Ünlü Uyumları 21
1.1.3.1.2. Kalın Ünlülerin İncelmesi 23
1.1.3.1.3. İnce Ünlülerin Kalınlaşması 24
1.1.3.1.4. Geniş Ünlülerin Daralması 25
1.1.3.1.5. Dar Ünlülerin Genişlemesi 27
1.1.3.1.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi 28
1.1.3.1.7. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması 29
1.1.3.1.8. Ünlü Düşmesi 29
1.1.3.1.9. Ünlü Türemesi 30
1.1.3.1.10. Ünlü Benzeşmesi 31
1.1.3.1.11. Ünlü Aykırılaşması 31

1.1.3.1.12. Ünlü Kısalması 32
1.1.3.1.13. Ünlü İkizleşmesi 32
1.1.3.1.14. Kısa Ünlülerin Uzaması 34
1.1.3.2. Ünsüzlerle İlgili Ses Olayları 35
1.1.3.2.1. Ünsüz (Ötümlü-Ötümsüz) Uyumu 35
1.1.3.2.2. Ötümlüleşme 36
1.1.3.2.3. Ötümsüzleşme 38
1.1.3.2.4. Süreklileşme 39
1.1.3.2.7. Ünsüz Düşmesi 42
1.1.3.2.8. Ünsüz Türemesi 48
1.1.3.2.9. Ünsüz İkizleşmesi 49
1.1.3.2.10. Ünsüz Tekleşmesi 49
1.1.3.2.11. Ünsüz Benzeşmesi 49
1.1.3.2.12. Ünsüz Yer Değiştirmesi 51
1.1.3.2.13. Ünsüz Aykırılaşması 52
1.1.3.2.14. Hece Kaynaşması 52
1.1.3.2.15. Hece Düşmesi 53

İKİNCİ BÖLÜM

2. ŞEKİL BİLGİSİ 55
2.1. Çekim Ekleri 55
2.1.1. İsim Çekim Ekleri 55
2.1.1.1. İsim Hâl Ekleri 55
2.1.1.1.1. Yalın Hâli 55
2.1.1.1.2. Belirtme Hâli Eki 56
2.1.1.1.3. Yönelme Hâli Eki 56
2.1.1.1.4. Bulunma Hâli Eki 57
2.1.1.1.5. Ayrılma Hâli Eki 57
2.1.1.2. İlgi Hâli Eki 58
2.1.1.3. Eşitlik Hâli Eki 58
2.1.1.4. Vasıta Hâli Eki 58

2.1.1.5. Çokluk Eki 60
2.1.1.6. İyelik Ekleri 61
2.1.2. Fiil Çekim Ekleri 63
2.1.2.1. Basit Kipler 63
2.1.2.2. Haber Kipleri 63
2.1.2.2.1. Duyulan Geçmiş Zaman Çekimi ... 63
2.1.2.2.2. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi ... 64
2.1.2.2.3. Geniş Zaman Çekimi 66
2.1.2.2.4. Şimdiki Zaman Çekimi 68
2.1.2.2.5. Gelecek Zaman Çekimi 74
2.1.2.3. Tasarlama Kipleri 77
2.1.2.3.1. Gereklilik Kipi Çekimi 77
2.1.2.3.2. Şart Kipi Çekimi 77
2.1.2.3.3. İstek Kipi Çekimi 78
2.1.2.3.4. Emir Kipi Çekimi 80
2.1.2.4. Ek Fiil 80
2.1.2.4.1. Ek Fiilin Duyulan Geçmiş Zaman Çekimi 81
2.1.2.4.2. Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zaman Çekimi 81
2.1.2.4.3. Ek Fiilin Geniş Zaman (Bildirme) Çekimi 82
2.1.2.4.4. Ek Fiilin Şart Kipi Çekimi 82
2.1.2.5. Birleşik Kip Çekimleri 83
2.1.2.5.1. Hikâye Birleşik Çekimi 83
2.1.2.5.2. Rivâyet Birleşik Çekimi 84
2.1.2.5.3. Şart Birleşik Çekimi 85
2.2. Yapım Ekleri 86
2.2.1. İsim Yapım Ekleri 86
2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri 86
2.2.1.1.1. +an/+en 86
2.2.1.1.2. +ar/+er/+şer 86

2.2.1.1.3. +arı/+eri/ ... 86
2.2.1.1.4. +caz/+cez ... 86
2.2.1.1.5. +cık/+cik/+cuk/+cük ... 87
2.2.1.1.6. +lık/+lik/+luk/+lük ... 87
2.2.1.1.7. +cı/+ci/+cu/+cü ... 87
2.2.1.1.8. +lı/+li/+lu/+lü ... 88
2.2.1.1.9. +sız/+siz/+suz/+süz ... 88
2.2.1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri ... 88
2.2.1.2.1. +a-/+e- ... 88
2.2.1.2.2. +la-/+le- ... 88
2.2.1.2.3. +lan-/+len- ... 89
2.2.1.2.4. +laş-/+leş- ... 89
2.2.1.2.5. +al-/+el- ... 89
2.2.1.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri ... 90
2.2.1.3.1. –ım/-im ... 90
2.2.1.3.2. –ık/-ik/-uk/-ük ... 90
2.2.1.3.3. –ak/-ek/-k ... 90
2.2.1.3.4. –gı/-gi/-gu/-gü ... 90
2.2.1.3.5. -ge ... 91
2.2.1.3.6. -gın ... 91
2.2.1.3.7. –ı/-i ... 91
2.2.1.3.8. –ma/-me ... 91
2.2.1.3.9. –mak/-mek ... 92
2.2.1.3.10. –ış/-iş ... 92
2.2.1.3.11. –an/-en ... 92
2.2.1.3.12. –maz/-mez ... 92
2.2.1.3.13. –ar/-er/-ir ... 93
2.2.1.3.14. –dık/-dik/-duk/-dük ... 93
2.2.1.3.15. –acak/-ecek ... 93
2.2.1.3.16. –miş -mış ... 94
2.2.1.3.17. –a/-e ... 94
2.2.1.3.18. –alı/-eli ... 94

2.2.1.3.19. –anda/-ende 94
2.2.1.3.20. –alak/-elek 95
2.2.1.3.21. –dıkça/-dikçe/-dukça 95
2.2.1.3.22. –ınca/-ince/-unca/-ünce 95
2.2.1.3.23. –ıp/-ip/-up/-üp 96
2.2.1.3.24. –ken/-kan/-ke/-ka/-kene/-kana 96
2.2.1.3.25. –mazdan/ -mezden 98
2.2.1.3.26. -dınan,/-dinen 98
2.2.1.3.27. – dī/-dī 98
2.2.1.3.28. –dinesi/-dınası/- tinesi/- dunası 99
2.2.1.3.29. -dunna..... 99
2.2.1.3.30. –dıktan/-dikten/-duktan/-dükten.... 99
2.2.1.3.31. –dıkcan/-dikcen/-dukcan/-dükcen . 99
2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri 100
2.2.1.4.1. -ala-/ -ele- 100
2.2.1.4.3. -t- 101
2.2.1.4.4. -dır-/-dir-/-dur-/-dür- 101
2.2.1.4.5. -ş- 102
2.2.1.4.6. -l- 102
2.2.1.4.7. -n- 103

SONUÇ..... 105
METİNLER.....111
SEÇME SÖZLÜK..... 411
KAYNAKÇA..... 449

KISALTMALAR

age	:	Adı geçen eser
Ar.	:	Arapça
C.	:	Cilt
CC	:	Codex Cumanicus
DLT	:	Dîvânu Lugâtiʾt Türk
EAT	:	Eski Anadolu Türkçesi
ET	:	Eski Türkçe
Far.	:	Farsça
Fr.	:	Fransızca
OT	:	Orta Türkçe
s.	:	Sayfa
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TDV	:	Türk Diyanet Vakfı
TT	:	Türkiye Türkçesi
yy.	:	Yüzyıl

ARAŞTIRMADA KULLANILAN TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

İşaretler	Değerleri
á	/a/-/e/ arası ünlü
ȧ	/a/-/ı/ arası ünlü
ă	Kısa /a/ ünlüsü
ā	Uzun /a/ ünlüsü
ḉ	Normalden daha önde telaffuz edilen ve hafifçe sızıcı olan /ç/ ünsüzü
ė	/e/-/i/ arası ünlü
ē	Uzun /e/ ünlüsü
ġ	Ötümlü arka damak ünsüzü
g̰	Düşmek üzere olan belirsiz /ğ/ ünsüzü
h̰	Düşmek üzere olan belirsiz /h/ ünsüzü
h̬	Hırıltılı /h/ ünsüzü
i̊	/ı/-/u/ arası ünlü
ǐ	Kısa /i/ ünlüsü
ī	Uzun /i/ ünlüsü
ī	Uzun /ı/ ünlüsü
ķ	Arka damak /k/ ünsüzü
k̰	Düşmek üzere olan belirsiz /k/ ünsüzü
l̰	Düşmek üzere olan belirsiz /l/ ünsüzü
ñ	Damak /ny/ ünsüzü
n̰	Düşmek üzere olan belirsiz /n/ ünsüzü
ŋ	Damak /ng/ ünsüzü
ȯ	/o/-/u/ arası ünlü
ō	Uzun /o/ ünlüsü
ō̄	Uzun /ö/ ünlüsü
ȯ	/ö/-/ü/ arası ünlü

İşaretler	Değerleri
P	/p/-/b/ arası ünsüz
r̄	Titrekliği uzatılan /r/ ünsüzü
r̰	Düşmek üzere olan belirsiz /r/ ünsüzü
S	/s/-/z/ arası ünsüz
Ş	/ş/-/j/ arası ünsüz
ŭ	Kısa /u/ ünlüsü
ū	Uzun /u/ ünlüsü
ŭ̈	Kısa /ü/ ünlüsü
ṻ	Uzun /ü/ ünlüsü
v̇	Çift dudak /v/ ünsüzü
y̰	Düşmek üzere olan belirsiz /y̰/ ünsüzü
y̰	Düşmek üzere olan belirsiz /y/ ünsüzü
‿	İkiz ünlü ve ulama işareti
>	Gelişim yönünü gösteren işaret
Ø	Düşen veya kaybolan ses ve eki gösterir.
~	Eş zamanlı kullanımı gösterir.

ARAŞTIRMA ALANI (YERLEŞİM ALANLARI)

Sıra	Yerleşim Alanlarının Türkçe İsmi	Yerleşim Alanlarının Bulgarca İsmi	Kaynak:
1	Abdurrezzak	Drumevo	Acaroğlu, Türker, Bulgaristan'da Türkçe Yer Adları Kılavuzu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2006, s.3
2	Akdere	Byala Reka	Acaroğlu, age. s. 16
3	Baykocalar	Baykovo	Acaroğlu, age. s. 115
4	Bıyıklı	Bortsi	Acaroğlu, age. s. 135
5	Burhanlar	Edinakovtsi	Acaroğlu, age. s. 158
6	Civel	Nikola Kozlevo	Acaroğlu, age. s. 181
7	Çamurlu	Kalino	Acaroğlu, age .s. 192
8	Çerençe	Çerença	Acaroğlu, age. s. 92
9	Çoban Nasuf	Zagoriçe	Acaroğlu, age. s. 231
10	Çufalar	Tıkaç	Acaroğlu, age. s. 236
11	Davulcular	Gusla	Acaroğlu, age. s. 246
12	Eski Köy	Vehtovo	Acaroğlu, age. s. 334
13	Göller	Rujitsa	Acaroğlu, age. s. 381
14	Gradişte	Gradişte	Acaroğlu, age. s. 91
15	Hassı	Dobri Voynikovo	Acaroğlu, age. s. 411
16	Kalaycı	İglika	Acaroğlu, age. s. 481
17	Karagözler	Çernookovo	Acaroğlu, age. s. 513
18	Karalar	Çerna	Acaroğlu, age. s. 520
19	Kaspiçan	Kaspeçan	Acaroğlu, age. s. 548
20	Kaykı Köy	Stoyan Mihaylovski	Acaroğlu, age. s. 561
21	Kızılkaya	Zhivkovo	Acaroğlu, age. s. 594
22	Kilisecik	Tsırkvitsa	Acaroğlu, age. s. 597
23	Kocacıklar	Tervel	Acaroğlu, age. s. 605
24	Mahmuzlu	Todor İkonomovo	Acaroğlu, age. s. 703
25	Makak	Makak	Acaroğlu, age. s. 703
26	Muhla	Mogila	Acaroğlu, age. s. 739
27	Novasel	Novosel	Acaroğlu, age. s. 92

Sıra	Yerleşim Alanlarının Türkçe İsmi	Yerleşim Alanlarının Bulgarca İsmi	Kaynak:
28	Omran Köy	Trem	Acaroğlu, age. s. 736
29	Orta Köy	Srednya	Acaroğlu, age. s. 775
30	Pamukçu	Pamukçii	Acaroğlu, age. s. 793
31	Rahmanlar	Kraygortsi	Acaroğlu, age. s. 513
32	Sakallı	Naum	Acaroğlu, age. s. 323
33	Saltıklar	Sredkovets	Acaroğlu, age. s. 852
34	Sırt Mahalle	Vetrişte	Acaroğlu, age. s. 881
35	Sofular	Vılnari	Acaroğlu, age. s. 892
36	Sucağız	Studenitsa	Acaroğlu, age. s. 931
37	Şarvı	Braniçevo	Acaroğlu, age. s. 919
38	Tekke Kozluca	İz-bul	Acaroğlu, age. s. 632
39	Terbi Fakih	Kapitan Petko	Acaroğlu, age. s. 92
40	Turuca	Stanyantsi	Acaroğlu, age. s. 306
41	Tuşitsa	Tuşovitsa	Acaroğlu, age. s. 973
42	Voyvoda	Voyvodo	Acaroğlu, age. s. 1011
43	Yankova	Yankovo	Acaroğlu, age. s. 1019
44	Yeni Köy	Visoka Polyana	Acaroğlu, age. s. 1036
45	Yenice	Tsarev Brod	Acaroğlu, age. s. 1044
46	Yukarı Mahalle	Boyan	Acaroğlu, age. s. 91
47	Yunus Pınarı	Kladenetz	Acaroğlu, age. s. 1062

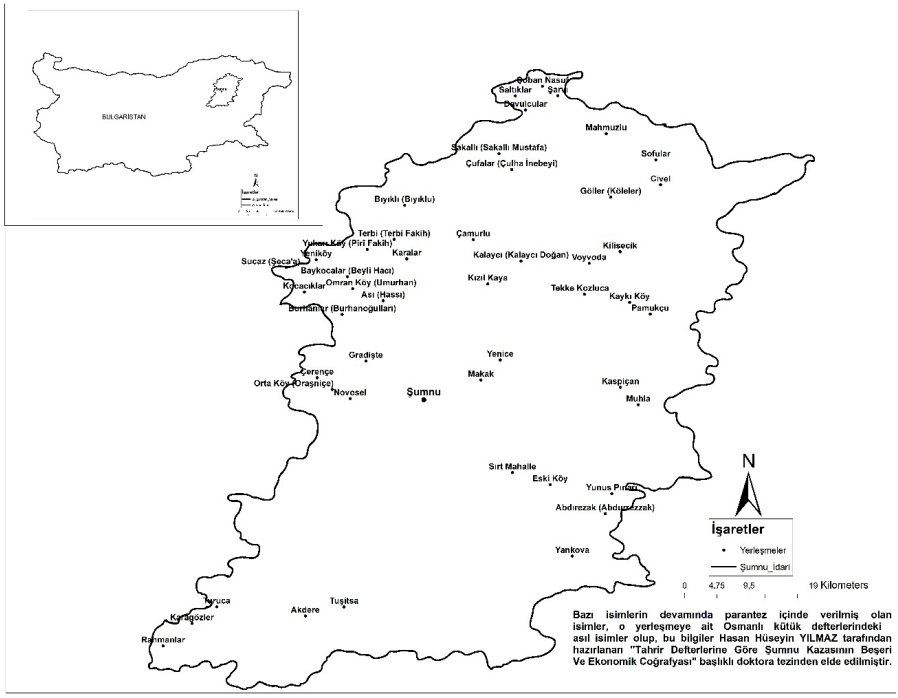

Bazı isimlerin devamında parantez içinde verilmiş olan isimler, o yerleşmeye ait Osmanlı kütük defterlerindeki asıl isimler olup, bu bilgiler Hasan Hüseyin YILMAZ tarafından hazırlanan "Tahrir Defterlerine Göre Şumnu Kazasının Beşeri Ve Ekonomik Coğrafyası" başlıklı doktora tezinden elde edilmiştir.

GİRİŞ

1. Araştırmada Kullanılan Materyal ve Yöntem

"Bulgaristan Şumnu İli Türk Ağzı" çalışmamızın ilk aşamasında Şumnu ilinin coğrafi konumu, tarihi, kültürel ve etnik yapısıyla ilgili ön araştırma yapıldı. Bu araştırmadan sonra Şumnu ilinde nüfusun etnik özelliklere göre dağılımını gösteren 01.02.2011 tarihinde yapılmış nüfus sayımı sonuçlarına göre (www.nsi.bg) sadece Türklerin yaşadığı ve çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu yerler tespit edildi. Bu tespitlere göre çalışma sahasının planlaması yapıldı. Planlama doğrultusunda Novasel (Novosel), Eski Köy (Vehtovo), Sıtmale (Vetrişte), Pamukçu (Pamukçii), Yunus Pınarı (Kladenetz), Rahmanlar (Kragortsi), Karagözler (Çernookovo), Abdırezak (Drumevo), Yankova (Yankovo), Şarvı (Brenicevo), Akdere (Byala Reka), Tuşitsa (Tuşovitsa), Çaban Nasuf (Zagoriçe), Karalar (Çerna), Hassı (Dobri Voynikovo), Baykocalar (Baykovo),Kilisecik (Tsırkvitsa), Yeni Köy (Visoka Polyana), Muhla (Mogila), Mahmuzlu (Todor İkonomovo), Kaykı Köy (Stoyan Mihaylovski), Tekke Kozluca (İz-bul), Voyvoda (Voyvodo), Sofular (Vılnari), Göller (Rujitsa), Cufalar (Tıkaç), Davulcular (Gusla), Saltıklar (Sredkovets), Kocacıklar (Tervel)**,** Sucağız (Studenitsa), Omran (Trem), Terbi Fakih (Kapita Petko),Kalaycı (İglika), Koru (Boyan), Yukarı Köy (Steliboyan), Kızılkaya (Zhivkovo), Çamurlu (Kalino), Gradişte (Gradişte)Civel (Nikola Kozlevo), Çerençe, Makak (Makak), Turuca (Staniyantsi), Burhanlar (Edinakovtsi), Yenice (Tsarev Brod), Bıyıklı (Bortsi), Orta Köy (Srednya) köyleri tek tek gezilerek yerinde gözlem yapıldı ve ses kayıtları alındı.

Bu alan araştırmasının malzemeleri, Bulgaristan'ın Şumnu ili sınırları dahilinde kırk yedi köydeki seksen iki kişinin ses kayıtlarından oluşmaktadır. Bu ses kayıtları öncelikle sadece Türk nüfusunun bulunduğu

sonra da çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu yerlerde kaydedilmiştir. Kayıt yerlerine gittiğimizde önce köy muhtarlarıyla, onlar yoksa köyün ileri gelenleriyle irtibata geçerek onlara orada doğup büyümüş, konuları anlatabilecek, sağlıklı bir bünyeye ve hafızaya sahip, eğitim görmemiş, ileri yaşlardaki kaynak kişilerle görüşme isteğimizi dile getirdik. Bu talebimize uygun kaynak kişilerle görüştürüldük.

Görüşmelerimizde önceden hazırlanmış konular üzerinde kimi zaman soru-cevap metoduyla kimi zaman da rehberimizin konuları açmasıyla kaynak kişilerin anlatımları sağlanmıştır. Anlatımlar genel olarak düğünler, yemekler, oyunlar, kış akşamları, sünnet ve cenaze merasimleri, giysiler, imeceler vb. konular üzerinden gerçekleşmiştir. Derleme esnasında Şumnulu ve o bölgede yaşayan insanları tanıyan kılavuz kişilerin yardımına başvurduk, kılavuz kişiler, sohbetin yönlendirilmesinde ve verimli olmasında bizlere yardımcı oldu.

Ses kayıt cihazına kaydedilenler tekrar tekrar dinlenip *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni* kitabında yer alan Ağız Araştırmaları Transkripsiyon Sistemi kullanılarak yazıya geçirildi. Yazıya geçirilen bu dil malzemeleri eş ve art zamanlı yöntemle karşılaştırmalı incelenmiştir. Ayrıca alıntı sözcüklerde kaynak dil esas alınmıştır. Araştırmanın İnceleme bölümünde ses ve şekil bilgisi üzerinde durulmuştur. Ses bilgisi bölümünde araştırma sahamızda Türkiye Türkçesi yazı dilinden farklı değerlere sahip ünlü ve ünsüzler tek tek ele alınıp bunların özellikleri belirtildikten sonra metinden konuya ilişkin örnekler verilmiştir. Bunların yanında ünlü ve ünsüz olayları anlatıldıktan sonra yine metinden konuyla ilgili örnekler verilmiştir.

Şekil Bilgisi bölümü çekim ve yapım ekleri olarak iki gruba ayırılıp alt başlıklar oluşturularak incelendi ve tespitler yapılıp metinden örneklerle pekiştirildi. Ses ve şekil bilgisi özellikleri oluşturulurken Eski Türkçe, Orta Türkçe, Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi, Anadolu ve Rumeli ağızları verilerinden yararlanıldı. Böylelikle Bulgaristan Şumnu ili Türk ağzının ses ve şekil bilgisi ortaya konuldu.

Şumlu ili ağzını Türkiye Türkçesi yazı dile ile karşılaştırdığımızda burada kelimelerin birçok farklı kullanımını tespit ettik. Metinlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamak için çalışmamızın sonuna bir sözlük ekledik.

2. Şumnu Tarihi

Şumnu şehrinin kuruluşu çok eski dönemlere kadar dayanmaktadır. Şehrin ilk kuruluş yeri platonun yüksek kısımlarında bir kaledir. Kalenin tarihi Traklara hatta onun öncesine indirilmektedir. Şumnu kale şehir olma özelliğini Roma, Bizans ve Bulgar Devleti dönemlerinde varlığını devam ettirmiştir (Yılmaz, 2021:140).

Şumnu, önceleri Kuzeydoğu Bulgaristan'da kale içinde kurulmuş olan bir yerleşkedir. En eski yerleşimcilerinden birinin Traklar olduğu söylenir. Bahsedilen yerleşkenin Traklar zamanındaki kale, MS I. yy'da Romalılar tarafından işgal edilerek *Missionis* olarak değiştirildiği söylenmektedir (Yılmaz, 2021:140).

Traklar, M. Ö. 281 yılında Büyük İskender ve akabinde Kelt hâkimiyetine girmişler, MÖ 188 yılında ise, Romalılar tarafından ilhak edilmişlerdir (Yılmaz, 2021: 73).

VI. yüzyılda Doğu Roma İmparatoru Justinianos tarafından yenilenen kale I. Bulgar İmparatorluğu zamanında (681-970) genişletilmiştir. XI ve XII. yüzyıl Bizans otoriteleri şehri Simeonis diye adlandırmıştır. XII. yüzyılın ortalarında Şerîf el-İdrîsî burayı "Misionis"in bozulmuş biçimi olarak anar, eski ve meşhur bir şehir olduğunu söyler (Kıel,2010:227).

Hunlar MS 375'te, MS 518-27 yılları arasında görülen bir diğer kavim olan Avarlar ise MS 559 yılında İstanbul'a kadar ulaşarak burayı kuşatmışlardır. Yarımada'da Bulgarların görülmesi ise MS 7. yy'a rastlamaktadır (Yılmaz, 2021:75).

Türklerin On-Ogur olarak isimlendirilen kolundan olan Bulgarlar, Hun imparatorluğunda önemli görevlerde bulunmuşlardır. Avarlar döneminde onlarla beraber Avrupaya akınlar yapmışlar, Avar devleti yıkılınca, 583 yılında Karadenizin kuzeyinde Kubrat idaresinde bir hanlık kurmuşlardır. Tarihe *Büyük Bulgar Devleti* olarak geçen bu siyasi birlik Han Kubrat zamanında en parlak dönemini yaşamıştır. Büyük Bulgar devleti, Hazar saldırıları sonucunda yıkılmış Bulgarların bir kısmı İtalya, Makedonya, Kafkasya, Volga nehri civarına, diğer bir kısmı da kral Asparuh idaresinde Bizans imparatorunun müsaadesiyle 660 yılında Tuna'yı geçerek günümüz Dobruca topraklarına yerleşmiştir. Tuna deltasına yerleşenler Bulgaristan Bulgarlarının

ataları olup günümüze kadar değişik tarihlerde üç farklı devlet kurmuşlardır (Yılmaz, 2021:75).

VII. yüzyılın son çeyreğinde Asparuk (679-702) önderliğinde Karadeniz kuzeyindeki Büyük Bulgarya'dan kopan Türk Bulgar kitlesinin Tuna'yı geçip Bizans savunmasını etkisiz hale getirerek Dobruca ve güneyinde siyasi bir teşkilat kurmaları, bölge tarihi açısından da yeni bir başlangıç olmuştur (Köksal, 2006: 19).

XI. yy. ortalarından itibaren bazı Türk kavimlerinin Karadenizin kuzeyinden gelip Tunayı geçerek Balkan'lara ulaştığı görülmektedir. Bunlardan ilki 1040'ta Turak Han komutasında gelen Peçeneklerdir. Bunlar VIII. yy. dan itibaren sürekli olarak batıya göç ederek yer değiştirmişler, 860-880 yılları arasında Volga Nehri batısında görülmüşlerdir. Bu yıllarda Volgayı geçerek Don Nehri civarına gelmişler, 943-972 yılları arasında Macaristan topraklarına yerleşerek buradan güneye doğru yayılmışlardır (Yılmaz, 2021:76).

Balkanlara 1065 yılında 24'lü Oğuz boy sistemine tabi olmayan Uzlar'ın geldiği bilinmektedir. Bunlar Oğuz boylarının batı kolunu oluşturmuş, Bizans kaynaklarında *Uz* olarak isimlendirilmişlerdir. Uzlar 860-870 yıllarında Volga'nın batısındaki Peçenekleri kovarak onların yerlerine yerleşmişler, 1060 yılında Orta Dinyeper boyunda gruplar halinde yaşamışlardır (Yılmaz, 2021:77).

Kumanların Balkanlar'a göçü iki aşamada gerçekleşmiştir. Bunlardan birincisi 1185 yılından itibaren gruplar halinde gelenlerin özellikle 1223 yılında Bulgar ve Bizans topraklarına yerleşmeleriyle sonuçlanmıştır. İkinci ve büyük Kuman göç dalgası ise 1236 yılında Volga Bulgar devletinin yıkılıp Tatarların Kıpçak steplerinde Kuman prensliklerine saldırısıyla meydana gelmiştir. Kıpçaklar bulundukları yerden sürülüp kuzeyden Tuna'yı geçerek Güney Bulgaristan'a doğru hareket etmiş, Edirne'ye kadar ilerlemişlerdir (Yılmaz, 2021:77-78).

Kumanların ardından Nogay Tatarları 1291-1292 yılları arasında, Reisleri Nogay liderliğinde Balkanlar'a, Trakya'ya, Makedonya'ya akınlar düzenlemişlerdir. Nitekim 1292 yılında II. Tuna Bulgar Devleti kıralı Terter'in Tatar tehdidinden kaçması ile Bulgar hanedanlığı boş kalmış, 1299 yılında

bunlar, Bulgaristan topraklarını yağmalamışlar. Konar-göçer olarak yaşayan Tatar grupları 1322'den sonra Dobruca ve Bucak'a yerleşmişler, bunlara Bucak ya da Nogay Tatarı denmiştir (Yılmaz, 2021:78).

Türklerin büyük bir kısmı XI. yy.dan itibaren Karadeniz'in kuzeyinden gelmiştir ki bunlar daha önce bahsedilen Peçenek, Kuman-Kıpçak ve Uzlardır. Diğer kısmını ise XIII. yy. Selçuklu Anadolusundan II. İzzeddin Keykavus önderliğinde gelip önderlerini kaybettikten sonra baskılara maruz kalarak Hristiyanlaşan Gagavuzlar oluşturur (Yılmaz, 2021:80).

Bölgeye Slav akınlarıyla önce Bulgarlar hakim olmuş ardından Bizans idaresine geçen kale yenilenmiştir. Kale daha sonraları slav akınlarıyla tekrar Bulgar idaresine geçmiş ve 1388'e kadar böyle devem etmiştir. I. Murat döneminde Çandarlı Ali Paşa komutasındaki ordu 1388'da Şumnu'yu kuşatmış, bu kuşatmada şehir alınmıştır (Yılmaz, 2021:128-129).

Bulgaristan topraklarına ilk Osmanlı fetih harekâtı I. Murat devrinde başlamış oldu. Önce Çirmen fethedildi. Buna mütakiben Yanbolu, Zagra ve çevresi fethedildi. Fethedilen bu yerlere Anadoludan Türk göçmenler getirilerek buradaki Türk nüfusu arttırıldı (Yalcınkaya, 2013:318).

Osmanlının Rumelinin fethiyle başlayan bir iskân politikası çerçevesinde Anadoludan getirilen nüfus buraya yerleştirilmiştir. Bayezid'in kendi döneminde yoğun Türkmen-Yörük nüfusu barındıran Saruhan bölgesinden muhtelif grupları "sürgün" ederek Bulgaristan'ın değişik yerlerine iskân ettirildiği tahrir kayıtlarından takip edilebilmektedir (Köksal, 2006: 44).

XV. yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde Nigbolu sancağına ait 1479 tarihli icmal defterleri ile 1485 tarihli tımar defteri verilerine göre Yörük taifesinden oluşan grupların Şumnu'ya yerleştirilmesiyle yerleşim birimlerinden yarıdan fazlası Türkleşmiş ve Şumnu'ya bağlı 78 köyden 48'i Türk ismi taşımaktaydı (Köksal, 2006: 45-46).

Osmanlı döneminde Bulgaristandaki şehir kasaba ve köylerde yaşayan Türk nüfusun büyük bölümü "yörük" olarak bilinmekteydi. Bulgaristandaki Tanrıdağı (Karagöz) Yörükleri 1543'ten 1642 yılına kadar Naldöken Yörükleri 1609'a kadar Kocacık Yörükleri 1584 yılına kadar Şumnu ve çevresine yerleşmişlerdir(Yalcınkaya, 2013:320)

XVI. yüzyılda Nigbolu Sancağına bağlı kazaların en küçüğü olan Şumnu 1771 tarihinden itibaren Osmanlı Balkanlardan çekilinceye kadar yüzyıldan fazla bir süre Tuna (Balkan) ordusunun karargâh merkezi ve harekât üssü oldu (Köksal, 2006: 58).

Berlin Antlaşmasıyla Tuna ve Balkanlar arasındaki Sofya, Nigbolu, Ziştovi, Ruscuk, Silistre, Varna, Şumnu gibi şehirleri kapsayan Osmanlılara bağlı bir Bulgaristan Prensliği kuruldu (Yalcınkaya, 2013:324).

3. Şumnu'nun Coğrafi Konumu

Bulgaristan fiziki coğrafyasının temel belirleyici faktörü Balkan Dağları olmuştur. Bu dağ silsilesi, oluşumu yönüyle Alp Dağları oluşum sisteminin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Balkan Dağları, Bulgaristan'ı genel olarak ikiye ayırmaktadır. Bu dağların kuzeyinde kalan topraklar Kuzey Bulgaristan; güneyinde kalanlar ise Güney Bulgaristan olarak adlandırılmıştır. En eski mufassal tahrire göre tespit edilen XVI. yy. Şumnu kazası idari alanı, Kuzeydoğu Bulgaristan'da Doğu Balkan Dağları'nın kuzey kesimleri, Tuna Platosunun bir bölümü olan Deliorman Platosu ve Vrana Ovası'nı kapsamaktadır (Yılmaz, 2021: 62-63).

Şumnu; Balkan Dağları ile Tuna Nehri arasında, Bulgaristan'ın kuzeydoğusunda yer alan Şumnu platosunun doğu kısmında, deniz seviyesinden 220 metre yükseklikte ve Poroyna Deresi vadisinin iki yamacında kurulmuştur. Şumnu şehrinin Bulgarca ismi Şumen'dir. Şumnu şehri kendi adıyla anılan ilçenin ve ilin merkezidir. Şumnu şehri, batıdan ve güneybatıdan, en yüksek noktası 502 metre olan plato sahası tarafından kuşatılmaktadır (Ertürk, 2013: 282). Şumnu'nun kuzeyinde Silistre, güneyinde Burgaz, doğusunda Varna ve batısında Targovişte bulunmaktadır. Şumnu, Kuzeydoğu Bulgaristan'ın orta kesiminde 630 kilometre karelik bir alanda yer almaktadır (www.shumen.bg). 1.02.2011 nüfus sayımına göre ilin nüfusu 180.528 kişidir (www.nsi.bg/census2011).

Etrafının küçük dağ silsileleriyle çevrili oluşu Şumnu'ya tabii korunma imkânı sunduğu gibi nispeten mutedil bir iklim de sağlamıştır. Zengin bir bitki örtüsüne sahiptir ve yüksek kesimleri ormanlarla kaplıdır (Köksal, 2006: 17).

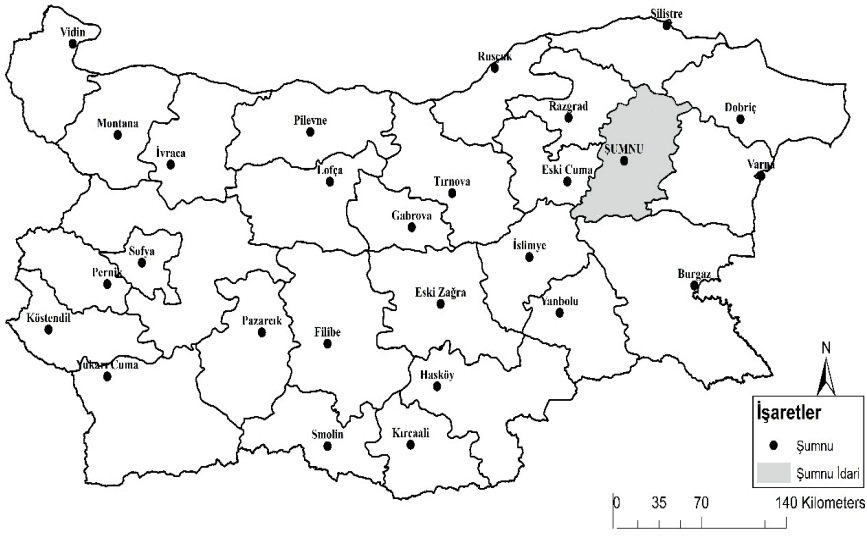
Silistre
Vidin
Ruscuk
Razgrad
Dobriç
Montana
Pilevne
İvraca
ŞUMNU
Varna
Lofça
Tırnova
Eski Cuma
Gabrova
İslimye
Sofya
Pernik
Burgaz
Eski Zağra
Yanbolu
Köstendil
Pazarcık
Filibe
Yukarı Cuma
Hasköy
Smolin
Kırcaali
N
İşaretler
Şumnu
Şumnu İdari
0 35 70 140 Kilometers

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İNCELEME

1.1. Ses Bilgisi

Bu bölümde Şumnu ili Türk ağzı metinleri ses bilgisi bakımından incelendi. Şumnu ili Türk ağzında Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ünlü ve ünsüzlerden farklı ses değerlerine sahip ünlüler ve ünsüzler tespit edilerek özelikleri belirlenip metinlerden bu özellikleri yansıtan örnekler verilmiştir.

1.1.1. Şumnu İli Türk Ağzında Kullanılan Ünlüler

Şumnu ili Türk ağzında Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ünlülerin yanında farklı ses değerlerine sahip aşağıda gösterilen on sekiz ünlü tespit edilmiştir.

İşaretler	Ses Değerleri	İşaretler	Ses Değerleri
ă	Kısa /a/ ünlüsü	ı̊	/ı/-/u/ arası ünlü
á	/a/-/e/ arası ünlü	ō	Uzun /o/ ünlüsü
ā	Uzun /a/ ünlüsü	ȯ	/o/-/u/ arası ünlü
ȧ	/a/-/ı/ arası ünlü	ȫ	Uzun /ö/ ünlüsü
ē	Uzun /e/ ünlüsü	ő	/ö/-/ü/ arası ünlü
ė	/e/-/i/ arası ünlü	ū	Uzun /u/ ünlüsü
ī	Uzun /i/ ünlüsü	ŭ	Kısa /u/ ünlüsü
ĭ	Kısa /i/ ünlüsü	ű	Kısa /ü/ ünlüsü
ī	Uzun /ı/ ünlüsü	ű	Uzun /ü/ ünlüsü

1.1.1.1. ă Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında az kullanılan /ă/, kısa /a/ ünlüsü olup kelime başında ve kelime ortasında bulunur. Genellikle vurgusuz /a/ ünlüsünün düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. Kalın sıralı kelimelerde meydana gelmiştir.

ăcık "azıcık" 55/a/5, **kojăman** "kocaman" 62/c/36, **naPăyım** "ne yapayım" 3/ç/30, **zăman** "zaman" 2/b/20

1.1.1.2. á Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında çok kullanılan /á/, /a/-/e/ arası ünlü olup kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. /e/ ünlüsüne daha yakındır.

Áma "ama" 14/a/14, **cámide** "camide" 14/a/16, **cumáytesi** "cumartesi" 41/b/41, **fukaráydık** "fukaraydık" 36/ı/171, **İsmáıl** "İsmail" 11/a/67, **kızāmáycek** "kızamayacak" 34/c/43, **rámetlik** "rahmetlik" 21/d/202, **sáná** "sana"5 0/a/21, **yımırtála** "yumurtayla" 78/a/32, **zámanımızda** "zamanımızda" 4/f/72,

1.1.1.3. ā Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında çok kullanılan / ā /, uzun /a/ ünlüsü olup kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. / ā / ünlüsü; /h/, /r/, /ğ/, /k/, ünsüzlerinin düşmesi neticesinde oluşmuştur. Bu tür / ā / ünlüsü ikincil uzun ünlüdür

ādise "hadise" 53/b/23, **ākadaş** "arkadaş" 19/ç/227, **ālamak** "ağlamak" 37/c/40, **āmırdan** " hamurdan" 4/h/107, **bāçe** "bahçe" 35/c/40, **bācılık** "bağcılık" 38/a/40, **bakāsan** "bakarsan" 2/d/52, **kāvede** "kahvede" 35/c/18, **pāmā** "parmak" 26/d/62, **tātala** "tahta" 14/c/38, **pāmā** "parmak" 26/d/62

1.1.1.4. å Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /å/, /a/-/ı/ arası ünlü olup tek bir örnekte tespit edilmiştir.

cumåtesi "cumartesi" 39/c/29

1.1.1.5. ē Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında çok kullanılan / ē /, uzun /e/ ünlüsü olup kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. / ē / ünlüsü; /h/, /r/, /ğ/, /y/ ünsüzlerinin düşmesi neticesinde oluşmuştur. Bu tür / ē / ünlüsü ikincil uzun ünlüdür.

deftēlē "defterler" 18/ğ/159, **dēkene** "derken" 7/b/33, **dikēdik** "dikerdik" 26/d/48, **döşēni** "döşeğini" 4/d/46, **ēdim** "erdim" 44/a/36, **ēkeze** "herkeze" 55/ğ/95, **güvēde** "güveyde" 54/e/100, **kēpişten** "kerpiçten" 66/a/34, **köpēne** "köpeğine" 42/d/129 **mēcimek** "mercimek" 13/f/166, **Mēmette** "Mehmette" 41/a/2, **pēlivan** "pehlivan" 7/ç/106

1.1.1.6. ė Ünlüsü

/ė/ ünlüsü, Yenisey Run yazılarında ve Brahmi yazmalarında gösterilmiş bu ses Eski Türkçede vardır (Gabain, 2007: 257-258). Zeynep Korkmaz /ė/ ünlüsünün varlığını kabul eder ve bu sesin Eski Türkçedeki Oğuz Türkçesi belirtilerinden biri olduğunu ifade eder (Korkmaz, 1995: 20-21). Boğumlama noktası i ve e ünlüleri arasında bulunan kapalı bir e sesidir. Ön ya da iç seslerde olmak üzere hep kök hecede bulunur (Korkmaz, 1994: 34).

Şumnu ili Türk ağzında az kullanılan / ė /, /e/-/i/ arası ünlü olup kelime başında ve ilk hecede bulunur

pėmbe "pembe" 39/c/31, **pėşembe** "Perşembe" 42/e/170, **ėlde** "elde" 26/c/32, **ėv** "ev" 43/b/39, **ėvel** "evel" 12/ç/31, **gėt** "git" 17/a/10, **bėr** "bir" 13/a/15

1.1.1.7. ī Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında çok kullanılan / ī /, uzun /i/ ünlüsü olup kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. /ī/ ünlüsü; /h/, /r/, /ğ/, /n/ ünsüzlerinin düşmesi neticesinde oluşmuştur. Bu tür /ī/ ünlüsü ikincil uzun ünlüdür. Bunların yanında çeşitli yapıdaki şimdiki zaman ekinin olumlu ve olumsuz çekimlerinde, geniş zaman eki bünyesindeki düşme durumunda bu tür bir uzama tespit edilmiştir.

fī "fiğ" 13/f/166, **gelīle** "gelirler" 82/e/106, **görmī** "görmüyor" 11/b/180, **istiyī** "istiyor" 6/ç/46, **īce** "iyice" 33/a/18, **īne** "iğne" 20/b/32,

ī̆san “insan” 7/b/56, **ī̆tiya** “ihtiyar” 16/a/17, **kazaniyī̆** “kazanıyor” 4/c/31, **koyilī̆** “koyuluyor” 5/c/39, **olī̆** “oluyor” 1/a/12, **şī̆** “şey”4/c/29 **çiflī̆** “çiftliği” 41/c/59, **begī̆** “beygir” 54/a/41, **beklendī̆** “beklendiği” 21/c/158, **bī̆** “bir” 4/ç/39, **demī̆ci** “demirci”50/ğ/313,

1.1.1.8. ĭ Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan / ĭ /, kısa /i/ ünlüsü olup tek bir örnekte tespit edilmiştir

çeviriyĭz “çeviriyoruz” 55/d/50

1.1.1.9. ī Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında çok kullanılan / ī /, uzun /ı/ ünlüsü olup kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. /ī/ ünlüsü; /h/, /r/, /ğ/, /y/, /l/ ünsüzlerinin düşmesi neticesinde oluşmuştur.

yaptīdı “yaptırdı” 9/a/7, **yazdīdık** “yazdırdık” 31/b/40, **yītıp** “yırtıp” 26/c/35, **alīdı** “alırdı” 11/b/101, **astalīnı** “hastalığını” 18/d/74, **aydī** “haydi” 18/d/58, **ayīdılar** “ayırdılar” 36/ı/171, **aykīdık** “haykırdık” 69/ğ/195, **āzīlar** “ hazırlar” 49/a/31, **bayi** “bayır” 4/c/32, **çadīda** “çatıda” 37/b/23, **çıbīnın** “çıbığının” 55/d/44, **īsım** “hısım” 4/e/60, **kīma** “kıyma” 40/ç/80, **kīmızı** “kırmızı” 13/f/170, **nasīsa** “nasılsa” 69/ğ/203

1.1.1.10. ĭ Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında az kullanılan /ĭ/, /ı/-/u/ arası ünlü olup kelime ortasında bulunur.

bĭrada “burada” 26/f/91, **bĭrorsın** “buruyorsun” 50/c/85, **fasĭlle** “fasulye” 33/c/44, **kuyĭrız** “koyuyoruz” 9/a/12, **mĭsafileri** “misafirleri” 6/ç/35, **olusĭn** “olursun” 8/a/5

1.1.1.11. ō̆ Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında çok kullanılan / ō̆ /, uzun /ö/ ünlüsü olup kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. /ō̆/ ünlüsü; /h/, /r/, /ğ/ ünsüzlerinin düşmesi neticesinde oluşmuştur. Bu tür /ō̆/ ünlüsü ikincil uzun ünlüdür.

bo̅lelikle “böylelikle” 13/a/11, **do̅t̯** “dört” 11/b/198, **go̅süne** “göğsüne” 4/j/136, **ko̅lü** “köylü” 4/e/63, **o̅dek** “ördek” 3/ç/35, **ko̅** “köy” 7/c/63

1.1.1.12. ō Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında çok kullanılan /ō/, uzun /o/ ünlüsü olup kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. /ō/ ünlüsü; /h/, /r/, /ğ/ ünsüzlerinin düşmesi neticesinde oluşmuştur. Bu tür /ō/ ünlüsü ikincil uzun ünlüdür.

Atibōlu “Hatiboğlu” 69/ğ /286, **Aydōdu** “Aydoğdu” 50 /c/116, **Bōcalar** “Bohcalar” 43/a/15, **bōsu** “porsuk” 19/b/36, **çōbadan** “çorbadan” 6/f/86, **dōdum** “doğdum” 7/a/6, **dōruldu** “doğruldu” 13/e/132, **ōcamız** “hocamız” 7/c/ 66, **zō** “zor” 40/c/66

1.1.1.13. ȯ Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /ȯ/, /o/-/u/ arası ünlü olup tek bir örnekte tespit edilmiştir

kȯvalar “kovarlar” 17 / b / 37

1.1.1.14. ȯ̈ Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /ȯ̈/, /ö/-/ü/ arası ünlü olup tek bir örnekte tespit edilmiştir

kȯ̈vü “köyü” 50/a/19

1.1.1.15. ū Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında çok kullanılan /ū/, uzun /u / ünlüsü olup kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. /ū/ ünlüsü; /h/, /r/, /ğ/, /k/ ünsüzlerinin düşmesi neticesinde oluşmuştur. Bu tür /ū/ ünlüsü ikincil uzun ünlüdür.

kūban “kurban” 7/c/68, **kūşunnar** “kurşunlar” 40/d/103, **mūtalıkta** “muhtarlık” 16/a/16, **pamū** “pamuk” 4/j/135, **kurūla** “kururlar” 34/b/25, **kūyadım** “koyardım” 18/d/60, **tūla** “tuğla” 2/c/25, **ūradīdı** “uğratırdı” 26/f/85, **ūraştı** “uğraştı” 69/ğ/258, **Çukū** “Çukur” 29/a/4

1.1.1.16. ŭ Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında az kullanılan / ŭ/, kısa /u/ ünlüsü olup tek bir örnekte tespit edilmiştir.

doyŭsun "doyursun" 13/e/137

1.1.1.17. ŭ̈ Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında az kullanılan / ŭ̈ /, kısa /ü/ ünlüsü olup tek bir örnekte tespit edilmiştir

köyŭ̈n "köyün" 4/e/61

1.1.1.18. ṻ Ünlüsü

Şumnu ili Türk ağzında çok kullanılan / ṻ /, uzun /ü/ ünlüsü olup kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. / ṻ/ ünlüsü; /h/, /r/, /ğ/, /y/, /k/ ünsüzlerinin düşmesi neticesinde oluşmuştur. Bu tür / ṻ / ünlüsü ikincil uzun ünlüdür.

küçṻdü "küçüktü" 17/a/3, **kṻ** "köy" 9/a/2, **öbṻ** "öbür" 41/c/69, **örṻdü** "örürdü" 55/f/77, **tṻ** "tüy" 19/ç/205, **ūdṻdü** "öğütürdü" 4/a/10, **ūledi** "öğleydi" 6/b/16, **ūrendik** "öğrendik" 68/b/26

1.1.2. Şumnu ili Türk Ağzında Kullanılan Ünsüzler

Şumnu ili Türk ağzında Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ünsüzlerin yanında farklı ses değerlerine sahip aşağıda gösterilen yirmi ünsüz tespit edilmiştir.

İşaretler	**Ses Değerleri**
ć	normalden daha önde telaffuz edilen ve hafifçe sızıcı olan /ç/ ünsüzü, /ç/-/ş/ arası ünsüz
ġ	Ötümlü arka damak ünsüzü
g̰	Düşmek üzere olan belirsiz /g/ ünsüzü
h̰	Düşmek üzere olan belirsiz /h/ ünsüzü
ḫ	Hırıltılı /h/ ünsüzü(Arapça خ ünsüzünün karşılığı)
ḳ	Arka damak /k/ ünsüzü (Arapça ق ünsüzünün karşılığı)

İşaretler	Ses Değerleri
k̰	Düşmek üzere olan belirsiz /k/ ünsüzü
Í	Ön damak/l/ ünsüzü
l̰	Düşmek üzere olan belirsiz /l/ ünsüzü
ñ	Damak /ny/ ünsüzü
n̰	Düşmek üzere olan belirsiz /n/ ünsüzü
ŋ	Damak /ng/ ünsüzü
P	/p/-/b/ arası ünsüz
r̄	Titrekliği uzatılan /r/ ünsüzü
r̰	Düşmek üzere olan belirsiz /r/ ünsüzü
S	/s/-/z/ arası ünsüz
Ş	/ş/-/j/ arası ünsüz
v̇	Çift dudak /v/ ünsüzü
y̰	Düşmek üzere olan belirsiz /y/ ünsüzü
y̰	Düşmek üzere olan belirsiz /y/ ünsüzü

1.1.2.1. ć Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /ć/ ünsüzü normalden daha önde telaffuz edilen ve sızıcı olan /ç/ ünsüzü olup /ç/ ünsüzünün sızıcılaşarak /ş/ ünsüzüne dönüşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /ç/ ünsüzünün sürekli-leşerek /ş/ ünsüzüne dönüşmesinin ara merhalesidir: /ç>/ć/>/ş/. İncelenen metinlerde çok az kullanılan /ć/ ünsüzü, kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

ćaırdı “çağırdı” 32/b/41, **će** “şey” 13/a/28, **ić** “hiç” 14/c/47, **ićki** “içki” 11/b/202, **sütlać** “sütlaç” 4/b/19, **üćüncü** “üçüncü” 21/b/115

1.1.2.2. ġ Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /ġ/ ünsüzü, kalın ünlülü kelime-lerde kullanılan ötümlü art damak ünsüzüdür. Bu ünsüzün daha çok Makak köyünde kullanıldığı tespit edilmiştir.

aġa “aga” 38/b/65, **ġalḫardık** “kalkardık” 76/a/13, **ġardaşım** “karde-şim” 76/a/17, **Bulġarlarda** “Bulgarlarla” 76/c/33

1.1.2.3. g̱ Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /g̱/ ünsüzü, düşme eğilimine giren /ğ/ ünsüzüdür. /ğ/ ünsüzünün zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /g̱/ ünsüzü, /ğ/ ünsüzünün düşmeden önceki son merhalesini gösterir /ğ/ > /g̱/ > Ø. İncelenen metinlerde /g̱/ ünsüzü, kelime ortasında ve sonunda birkaç örnekte görülmektedir.

dog̱ur "doğur" 19/c/178, **dūg̱ri** "doğru" 39/a/5, **fig̱** "fiğ" 21/ç/169, **Mūg̱la** "Muğla" 36/a/4

1.1.2.4. ḫ Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /ḫ/ ünsüzü, /h/ ünsüzünün art damaksı hâlidir. Genellikle k > ḫ değişimi neticesinde kelime ortasında, kelime sonunda ve görülen geçmiş zamanın birinci çoğul şahıs çekiminde görülmüştür.

çıraḫtı "çıraktı" 76/c/33, **daḫdılar** "taktılar" 30/b/24, **oynamaḫtan** "oynamaktan" 76/a/16, **sokaḫda** "sokakta" 52/c/55, **ufaḫ** "ufak" 76/b/23, **uşaḫlar** "uşaklar" 76/d/66, **vaḫıtlar** "vakitler" 54/b/53, **yoḫ** "yok" 76/b/24, **aḫı** "ahır" 40/e/137, **anaḫtarı** "anahtar" 52/c/79 **baḫtım** "baktım" 76/a/16, **baḫlava** "baklava" 30/b/39, **giderdiḫ** "giderdik" 76/c/40, **ġalḫardık** "kalkardık" 76/a/13, **çoḫ** "çok" 76/a/9

1.1.2.5. ḥ Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /ḥ/ ünsüzü, düşmek üzere olan, belirsiz /h/ ünsüzü olup /h/ sesinin zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. İncelenen metinde /h/ ünsüzünün düşmeden önceki son merhalesini gösterir: /h/ > /ḥ/ > Ø. Kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

sabaḥ "sabah" 18/d/78, **taḥanayı** "tarhanayı" 18/g/114, **Allaḥ** "Allah" 13/e/128, **boḥça** "bohça" 78/a/5, **yaḥnı** "yahni" 6/f/87, **aḥcıyım** "ahcı" 62/c/37

1.1.2.6. ḳ Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /ḳ/ ünsüzü, art damak /k/ ünsüzüdür. Bu ünsüzle ilgili örnekler daha çok, Makak köyünde tespit edilmiştir. Görülen geçmiş zamanın birinci çoğul şahıs çekiminde de görülmüştür.

yapamazdık̡ “yapamazdık” 76/ç/53, **yuk̡ak̡ı** “yukarıki” 11/a/8, **aşak̡ı** “aşağıki” 13/e/152, **azırlayık̡** “hazırlıyoruz” 76/ç/48, **balardık̡** “bağlardık” 76/b/24 **bırakırdık̡** “bırakırdık” 76/ç/54, **boşaldırdık̡** “boşaltırdık” 76/b/25, **ederdık̡** “ederdik” 76/a/15, **idık̡** “idik” 76/ç/59, **k̡alırdı** “kalırdı” 76/ç/56 **k̡aranlık̡ta** “karanlıkta” 76/a/14, **k̡ardaşlarım** “kardaşlarım” 76/a/16, **ok̡ıysın** “okuyorsun” 76/d/66

1.1.2.7. k̡ Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /k̡/ ünsüzü, düşmek üzere olan, belirsiz /k/ ünsüzüdür.

ellik̡ “elli” 50/c/82, **yukak̡ı** “yukarıki” 6/b/22

1.1.2.8. l̡ Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /l̡/ ünsüzü, düşmek üzere olan, belirsiz /l/ ünsüzü olup /l/ sesinin zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur.

Bul̡gada “Bulgarda”19/b/36, **hal̡k** “halk” 11/b/160, **kal̡dımış** “kaldırmış” 19/c/160

1.1.2.9. Í Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /Í/ ünsüzü, ön damak/l/ ünsüzüdür. Genellikle alıntı kelimelerde bulunur.

normaĺ “normal” 47/ç/190, **Novaseĺ** “Novasel” 1/a/3, **roĺ** “rol” 38/b/74, **yimteĺa** “yumurtayla” 18/f/100, **araĺa** “arayla” 78/b/238, **daĺde** “dalda” 36/j/217, **danteĺ** “dantel” 74/c/57

1.1.2.10. ñ Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan / ñ / ünsüzü, damak /n/ ünsüzüdür,

bunñasa “bunlarsa”11/b/207, **onña** “onunla” 12/b/15, **bunña** “bunlar” 11/b/207

1.1.2.11. ŋ Ünsüzü

Eski /ŋ/ sesinin "ng" şeklinde açıldığı örnekler, Batı Rumeli içinde yaygın olmamakla beraber görülmektedir. Ağız metinleri içinde yapılan taramalarda bu ses değişikliğine Karadağ ve Kosova'da rastlanmıştır (İğci, 2018:223-257).

Şumnu ili Türk Ağzında kullanılan / ŋ / ünsüzü, genzel art damak /n/ ünsüzüdür.

beŋ "ben" 13/a/46

1.1.2.12. n̨ Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /n̨/ ünsüzü, düşmek üzere olan, belirsiz /n/ ünsüzüdür.

n̨iyi "neyi" 19/c/157, **çeşin̨t** "çeşit" 34/c/36

1.1.2.13. P Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /P/ ünsüzü, /p/-/b/ arası bir ünsüz olup /p/ ünsüzünün ötümlüleşerek /b/ ünsüzüne dönüşme eğiliminden oluşmuştur. /b/ ünsüzünün ötümlüleşerek /b/ ünsüzüne dönüşme sürecinin ara merhalesidir: /p/>/P/>/b/. İncelenen metinlerde tek bir örnekte tespit edilmiştir.

naPăyım "ne yapayım" 3/ç/30

1.1.2.14. r̄ Ünsüzü

Şumnu ili Türk Ağzında kullanılan /r̄/ ünsüzü, titrekliği uzatılan /r/ ünsüzüdür. Bu ünsüzlü kullanıma Makak, Pamukçu, Karagözler köylerinde rastlanmıştır.

bır̄ "bir" 76/a/9, **bır̄as** "biraz" 76/b/28, **bır̄bır̄ından** "birbirinden" 76/ç/61, **bır̄ de** "bir de" 76/b/26

1.1.2.15. r̨ Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /r̨ / ünsüzü, düşmek üzere olan, belirsiz /r/ ünsüzü olup /r/ sesinin zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle

oluşmuştur. İncelenen metinde /r̥ /, /r/ ünsüzünün düşmeden önceki son merhalesini gösterir: /r/>/r̥/> Ø. Kelime ortasında, kelime sonunda ve eklerde görülmüştür.

var̥ "var" 2/a/11, **yemekleri̥ni** "yemeklerini" 20/a/21, **bibeŗ** "biber" 12/a/3, **dör̥tte** "dörtte" 44/a/21, **geliyleŗ** "geliyorlar" 13/e/143, **gittileŗ** "gittiler" 12/ç/36, **kır̥k** "kırk" 18/c/34, **koşar̥dı** "koşardı" 6/ç/39

1.1.2.16. S Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /S/ ünsüzü, /s/-/z/ arası bir ünsüz olup ötümsüz /s/ ünsüzünün ötümlüleşerek /z/ ünsüzüne dönüşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. /s/ ünsüzünün ötümlüleşerek /z/ ünsüzüne dönüşmesinin ara merhalesidir: /s/>/S/>/z/. İncelenen metinlerde /S/ ünsüzü, kelime sonunda bulunur.

veriS "veririz" 2/a/7, **yaptiriS** "yaparız" 2/a/3, **aS** "az" 18/g/118, **babamıS** "babamız" 4/a/2, **biliyiS** "biliyoruz" 4/ı/114, **biraS** "biraz" 33/a/22, **biştiriS** "bitiririz" 2/a/2, **namaS** "namaz" 7/c/67. **otladiyiS** "otlatıyoruz" 2/d/45

1.1.2.17. Ş Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /Ş/ ünsüzü, /ş/-/j/ arası ünsüz olup /ş/ ünsüzünün ötümsüzleşerek /j/ ünsüzüne dönüşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. İncelenen metinlerde çok az kullanılan /Ş/ ünsüzü, kelime ortasında ve kelime sonunda bulunur.

üşümüŞ "üşümüş" 49/e/193, **annatmıŞ** "anlatmış" 11/a/38, **beŞlere** "beşlere" 11/a/42

1.1.2.18. y̨ Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /y̨/ ünsüzü, düşmek üzere olan, belirsiz /v/ ünsüzü olup /v/ sesinin zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur.

yey̨miyeyle "yevmiyeyle" 24/d/84, **suy̨an** "soğan" 59/b/11

1.1.2.19. v̇ Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /v̇/ ünsüzü, /v/ ünsüzünün çift dudak hâlidir. Yerli ağzında v ünsüzünün w çift dudak türü de vardır (Dallı, 1991: 70). Türkiye Türkçesi yazı dilinde diş dudak ünsüzü /v/ ile karşılanmaktadır. İncelenen metinlerde çok kullanılan bu tür /v̇/ ünsüzü, kelime ortasında ve sonunda bulunur.

av̇şam "akşam" 2/b/16, **av̇ul** "avlu" 50/c/136, **av̇ur** "ağır" 21/b/121, **bav̇şam** "bu akşam" 19/ç/242, **ev̇** "ev" 65/ç/61, **köv̇** "köy" 4/g/79, **suv̇anını** "soğan" 26/a/6, **uv̇aliyile** "ufalıyorlar" 39/a/6

1.1.2.20. y̰ Ünsüzü

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan /y̰/ ünsüzü, düşmek üzere olan, belirsiz /y/ ünsüzü olup /y/ sesinin zayıflayarak düşme eğilimine girmesiyle oluşmuştur. İncelenen metinde /y/ ünsüzünün düşmeden önceki son merhalesini gösterir: /y/ > /y̰/ > Ø.

birey̰ "birey" 78/a/87, **giymezdi** "giymezdi" 26/e/82, **misiy̰** "mısır" 50/c/66, **neyçin** "ne için" 19/b/39, **öyledi** "öyleydi" 13/c/91 **sabaleyin** "sabahleyin" 18/g/119, **yetiştimiz** "yetiştiğimiz" 19/c/74, **yetse** "yetse" 13/a/2, **böyledi** "böyleydi" 33/c/60

1.1.3. Ses Olayları

Şumnu ili Türk ağzında ses olayları; ünlülerle ilgili ses olayları ve ünsüzlerle ilgili ses olayları olarak iki başlıkta ele alınmıştır. Bu başlıklar; alt başlıklara ayrılarak incelenmiş, alt başlıkların özellikleri verildikten sonra örneklendirilmiştir.

1.1.3.1. Ünlülerle İlgili Ses Olayları

Şumnu ili Türk ağzında ünlülerle ilgili; ünlü incelmesi, ünlü kalınlaşması, ünlü daralması, ünlü genişlemesi, ünlü düzleşmesi, ünlü yuvarlaklaşması, ünlü düşmesi, ünlü türemesi, ünlü benzeşmesi, ünlü aykırılaşması, ünlü kısalması, ünlü ikizleşmesi, ünlü uzaması olmak üzere on üç ses olayı tespit edilmiştir.

1.1.3.1.1. Ünlü Uyumları

1.1.3.1.1.1. Kalınlık - İncelik Uyumu

Kalınlık - incelik uyumu, yalın veya eklerle uzatılmış olan Türkçe veya Türkçeleşmiş bazı alıntı sözlerde, ilk hecede bulunan ünlünün taşıdığı kalınlık - incelik niteliğinin ondan sonraki hecelerde de yer alması kuralıdır (Korkmaz, 2007: 51). Şumnu ili Türk ağzında kalınlık - incelik bakımından düzensizlik söz konusudur. Yazı dilinde uyuma girmeyen birçok kelime ekleşmelerde benzeşme yoluyla uyuma girerken özellikle ekleşmelerde uyum içinde olması gereken birçok kelimede de uyumun bozulduğu görülmüştür.

Kelime düzeyinde kalınlık incelik uyumunun bozulması:

abi “agabey” 5/a/9, **buriye** “buraya” 7/a/15, **ani** “hani” 1/a/8, **beras** “biraz” 4/j/135,

çocikleri “çocukları” 19/c/173, **kamiş** “kamış” 28/a/3

Yazı dilinde kalınlık - incelik uyumu bozulmuş birtakım kelimelerin Şumnu ili Türk ağzında uyum içinde oldukları tespit edilmiştir.

alma “elma” 43/ç/78, **ana** “anne” 10/ç/49, **kardaş** “kardeş” 1/b/25, **angıları** “hangileri” 2/d/59

Şumnu ili Türk ağzında yazı dilinde kalınlık - incelik bakımından uyumsuz olan bazı kelimeler benzeşme yoluyla uyum içerisindedir.

şefteli “şeftali” 4/f/70, **kirez** “kiraz” 77/c/48, **tene** “tane” 2/a/7, **nışan** “nişan” 1/a/14, **alva** “helva” 69/e/158, **vakıtla** “vakitle” 11/b/190, **gasta** “gazete” 42/ç/50, **büün** “bugün” 35/c/38, **bırāz** “biraz” 5/b/27, **yānıyı** “ yahniyi” 7/e/130

Ek düzeyinde kalınlık - incelik uyumu:

Şumnu ili Türk ağzında şimdiki zaman ekinin incelmesi; kalınlık - incelik uyumunun artmasına sebep olmasına rağmen şimdiki zaman ekinin kalın ünlülü fiil kök ve gövdelere getirilmesi durumunda kalınlık - incelik uyumu bozulmaktadır.

Kalınlık - incelik uyumunu kuvvetlendiren şekiller:

gidiyirim “gidiyorum” 24/d/113, **gidöler** “gidiyorlar” 78/a/227, **dököz** “döküyoruz” 18/c/37, **geliyir** “geliyor” 3/ç/34, **gideysin** “gidiyorsun” 24/d/86,

istemeyeri “istemiyor” 72/ç/58, **veri** “veriyor” 6/ç/53

Kalınlık – İncelik uyumunu bozan şekiller:

koyeysin “koyuyorsun” 40/f/174, **koyi** “koyuyor” 5/c/39, **bakiler** “bakıyorlar” 36/d/105, **yıkayisin** “yıkıyorsun” 39/a/3, **kapayiriz** “kapıyoruz” 36/d/105, **okiyirim** “okuyorum” 14/a/10

Şumnuda kalınlık - incelik uyumu açısından önemli bir özellik de “-iken” zarf fiil ekinin ekleşmesinde yazı dilimizin aksine uyama girmesidir.

uşakka “uşakken” 4/c/34, **yaşka** “yaşken” 39/ç/41, **sorumluykan** “sorumluyken” 47/a/27, **yıkaka** “yıkarken” 47/a/54, **yapaka** “yaparken” 9/a/12, **kavırıkan** “kavururken” 42/c/39, **odaykan** “odadayken” 50/c/132, **olurkan** “olurken” 42/d/131, **oynarkan** “oynarken” 47/ç/173, **sıcakkan** “sıcakken” 2/a/12

Gelecek zaman eki kalın ünlülü fiillere ince ünlülü şekilleriyle geldiğinde uyumu bozar

sorcek “soracak” 30/a/2, **taşıyecek** “taşıyacak” 11/b/117, **yapamaycek** “yapamayacak” 31/b/43, **alecek** “alacak” 7/ç/104, **dolduracek** “dolduracak” 47/ç/219, **çıkacek** “çıkacak” 19/d/312, **olacek** “olacak” 4/h/106

Şumnu ilinde görülen geçmiş zaman ekinin incelik - kalınlık uyumunu bozduğu örnekler Tatar köyü olarak bilinen Makak’ta görülmüştür.

işledım “işledim” 76/a/10, **ederdık̡** “ederdik” 76/a/15, **dedı** “dedi” 76/c/37, **istemedın** “istemedin”76/ç/46, **gittık** “gittik” 76/d/67

1.1.3.1.1.2. Düzlük – Yuvarlak Uyumu

Düzlük – yuvarlak uyumu, Türkçe kelimelerin ilk hecelerindeki ünlülerin düz veya yuvarlak oluşlarına göre onu izleyen hecelerdeki ünlülerin kelimenin ilk hecesi düz ünlülü ise düz, yuvarlak ünlülü ise dar yuvarlak veya geniş düz olarak gelmesi kuralıdır (Korkmaz, 2007: 151).

tanıdık 19/c/96, **köyde** 19/d/288, **tencere** 5/c/38, **arkadaşını** 72/c/49

Düzlük – yuvarlak uyumu bazı kelimelerde gerçekleşmemiştir. Bunun sebeplerinden biri /u/ ve /ü/ nün dudak ünsüzleri /b/, /m/, /p/, /v/ yanında korunmasıdır (Nakiboğlu, 2007: 102).

Şumnu ili Türk ağzında dar yuvarlak ünlüler düzleşip uyuma girmiştir.

amırını "hamurunu"18/f/94, **amıt** "armut" 36/i/206, **çamır** "çamur" 61/a/20, **tavına "tavuğuna"** 42/d/85, **pamık** "pamuk" 13/f/167, **avlı** "avlu" 32/b/4, **yavrım** "yavrum" 7/a/18, **kabık** "kabuk" 50/c/66, **kavırız** "kavururuz" 42/c/37, **davıl** "davul" 65/c/23, **yamır** " yağmur" 7/f/137, **çabık** "çabuk" 20/b/32, **tabıda** "tabuta" 69/ğ/295

Şumnu ili Türk ağzından geniş yuvarlak ünlülü şimdiki zaman ekinin düzlük yuvarlaklık uyumunu bozduğu örnekler tespit edilmiştir.

diyolar "diyorlar" 33/a/24, **yapor** "yapıyor" 18/ğ/173, **getirö** "getiriyor" 77/a/3, **karosın** "karıştırıyorsun" 77/c/28, **kaynadoruz** "kaynatıyoruz" 77/a/6, **gelöler "geliyorlar"** 77/b/22, **pişiröz** "pişiriyoruz" 78/a/111, **biliyom** "biliyorum" 9/a/11

1.1.3.1.2. Kalın Ünlülerin İncelmesi

Kalın ünlülerin yerini ince ünlülere bırakması şeklinde gerçekleşen öndamaksıllaşma olayı Balkan Türk ağızlarında daha çok ilk hecede görülür (Sultanzade, 2013: 47).

Şumnu ili Türk ağzında görülen ünlü incelmesi; kelime başında a>e, şeklinde; kelime ortasında a>e, u>i, u>ü, ı>i şeklinde; kelime sonunda a>e, a>i şeklinde görülür. Ünlü incelmesi genellikle /y/, /m/, /r/ gibi ünsüzlerin çevresinde meydana gelmiştir. İncelme hadisesinde ünlü benzeşmesi ve aykırılaşması etkili olmuştur.

Kelime başında:

a>e: **ehali** "ahali" 6/ç/55, (<Ar. ahālī, Türk Dil Kurumu, 2005:41)

Ebazer "Abuzer" 48/a/2

Kelime ortasında:

a>e: **şefteli** "şeftali" 4/f/70 < Far. şeft-ālu (TDK, 2005: 1854), **bikeç** "birkaç" 49/d/139, **kirez** "kiraz" 77/c/48, **zeman** "zaman" 47/ç/192 < Ar.

zamān (TDK, 2005: 2221), **setenden** "satenden" 42/d/104 < Fr. satin (TDK, 2005: 1708), **zēdeli** "zerdali" 4/f/69 < Far. zerd-ālū (TDK, 2005: 2231), **tene** "tane" 2/a/7 < Far. dane (TDK, 2005: 1899), **cumeytesi** "cumartesi" 11/b/123,

u>i: **fasille** "fasulye" 6/f/84,

u>ü: **büün** "bugün" 35/c/38, **küyünde**" köyünde" 42/e/137 < Far. kūy (TDK, 2005: 1240).

ı>i: **kamiş** "kamış" 28/a/3, **yimşaktılar** "yumuşaktılar" 32/b/33 < ET. yımşak (Gülensoy, 2011: 1176).

Kelime sonunda:

a>e: **Fatmenin** "Fatmanın" 57/c/49**, zurneler** "zurnalar" 78/a/170 < Far. surnay (TDK, 2005: 2243),

a>i: **buriye** "buraya" 7/a/15

Ek düzeyinde kalın ünlülerin incelmesi:

Şimdiki zaman ekinin ağız bölgemizde çeşitli şekillerde kullanılması; gelecek zaman ekinin kalın ünlülülere ince ünlülü şeklinde gelmesi ekleşmede ünlü incelmelerine örnek teşkil etmektedir.

saliniysin "salınıyorsun" 47/ç/212, **otiriz** "oturuyoruz" 42/b/15, **okiyiz** "okuyoruz" 34/d/73 **yatırecek** "yatıracak" 82/f/116, **dolcek** " dolacak**"** 47/ç/217, **olcek** "olcak" 10/ç/45, **diyeriz** "diyoruz" 58/a/3

1.1.3.1.3. İnce Ünlülerin Kalınlaşması

Şumnu ili Türk ağzında görülen ünlü kalınlaşması; kelime başında i>ı, e>a, şeklinde; kelime ortasında i>ı, e>a, şeklinde; kelime sonunda i>ı, e>a şeklindedir. Genellikle ünlü benzeşmesi yoluyla ünlü uyumları bozulmamıştır.

Kelime başında:

i>ı: **ıbrık** "ibrik" 77/b/23 < Ar. ibrīk (TDK, 2005: 924), **İsmáıl** 11/a/67

e>a: **alva** "helva" 69/e/158 < Ar. helvā (TDK, 2005: 875).

Kelime ortasında:

i>ı: **bıraz** “biraz” 6/ç/54, **nışan** “nişan” 2/c/30 < Far. nişān (TDK, 2005: 1476). **bāşışlanı**“bahşiş”62/ç/45 < Far. baḫşiş (TDK, 2005: 184). **hızmetçi** “hizmetçi”61/c/29 < Ar. ḫidmetçi (TDK, 2005: 896). **kılo** “kilo” 70/ç/43 < Fr. kilo (TDK, 2005: 1181).

e>a: **zarzavad “**zerzevad” 44/a/1 < Far. sebze+vat (TDK, 2005: 2230). **marmalat** “marmelat” 39/e/59 < Fr. marmelade (TDK, 2005: 1347).

Kelime sonunda:

i>ı: **yānı**“yahni” 7/c/71 < Far. yāhni (TDK, 2005: 2109), **hamır** “hamur” 49/c/99 < Ar. ḫamīr (TDK, 2005: 841).

e>a: **bāçası** “bahçesi” 13/ç/105 < Far. bāġ -çe (TDK, 2005: 183).

1.1.3.1.4. Geniş Ünlülerin Daralması

Şumnu ili Türk Ağzında görülen ünlü daralması; kelime başında e>i, o>u, ö>ü şeklinde; kelime ortasında e>i, a>ı, a>i, o>u, ö>ü, a>u şeklinde; kelime sonunda e>i, a>ı, a>i şeklinde görülür.

Kelime başında:

e>i: **ivel** “evel” 8/b/15 < Ar. evvel (TDK, 2005: 669).

o>u: uvalattiri “ovalattırıyor” 39/a/5

ö>ü: Anadolu ağızlarında seyrek olmasına rağmen Balkan ağızlarında oldukça bolcadır. Bilhassa Adakale ve Bulgaristan Türk Ağızları bu yönden özellik taşımaktadır (Caferoğlu, 1964: 15).

ürendik “öğrendik” 80/c/22 < ET. ögren ~ OT. ögren (Gülensoy, 2011:653), **üylen**“öğlen” 78/a/149 < OT. öyle ~ özle (Gülensoy, 2011:652), **üyütiriz** “öğütürüz” 72/d/87 < ET. ögü ~ ögüş; OT.ügi, ögüt (Gülensoy, 2011:655).

Kelime ortasında:

e>i değişmesi pek yaygın ve ağız bölgemizin her tarafından görülen bir hadisedir.

Bu değişmelerin bir kısmı /ğ/ ve /y/ ünsüzlerinden dolayı meydana gelmiştir (Çebi, 1986: 28).

Biyenmedile “beğenmediler” 40/a/11, **yinge** “yenge” 18/ç/52 < ET. yängä, yänggä ~ OT. yengge (Gülensoy, 2011:1120), **piynir** “peynir” 5/c/33 < Far. penīr (TDK, 2005:1603), **kefini** “kefeni” 69/e/134 < Ar. kefen (TDK, 2005: 1127), **nireye** “nereye” 74/b/39, **nirde** “nerede” 7/ç/99, **siyrek** “seyrek” 46/a/6 < ET. sädräk ~ OT. sedrek(g) (Gülensoy, 2011:760), **nideyse** “nerdeyse” 59/d/40, **şiler** “şeyler” 7/a/3 < Ar. şey (TDK, 2005: 1862), **pincerede** “pencere” 69/ğ/240 < Far. pencere (TDK, 2005: 1593), **diydiridik** “değdirirdik” 69/f/177 < ET. tägürt-; OT. tegir (Gülensoy, 2011:271), **bitonu**“betonu” 72/a/10 < Fr. béton (TDK, 2005: 253), **pirşembeden** “perşembeden” 75/a/4 < Far. penc+şenbe (TDK, 2005: 1598), **tiz** “tez” 76/a/2 < ET., OT. tez (Gülensoy, 2011:888), **tizesinin** “teyzesinin” 13/a/25, **biyaz** “beyaz” 76/a/19 < Ar. beyāz (TDK, 2005: 254).

Şumnu ili Türk ağzında /i/li şekilleriyle korunan örnekler aşağıda verilmiştir:

yidik“yedik” 30/a/17 < ET. yi-, yä- ~ OT. yi-, yé- (Gülensoy, 2011:1105), **gice**“gece” 36/f/124 < ET. käçä ~ kiçä OT. kéçe, kiçe (Gülensoy, 2011:358), **çiyiz** “çeyiz” 43/c/50 < Ar. cihāz (TDK, 2005: 421), **dinir** “denir” 55/e/64 < ET. ti- ~ OT. ti- ~ té (Gülensoy, 2011: 270).

a>ı: **sarırlar** “sarar” 47/ç/185,

ö>ü: **düvēledi** “döverlerdi” 38/b/60 < OT. tög-, döv-(Gülensoy, 2011: 300), **düşeme** “döşeme” 76/a/19 < ET. töşe- (Gülensoy, 2011: 304).

o>u: **suvan** “soğan” 33/a/7 < ET., OT. soğan ~ soğun (Gülensoy, 2011: 790), **kuparın** “koparın”43/ç/72 < ET., OT. kop-(u)r- (Gülensoy, 2011: 540), **kuvan** “kovan”43/ç/79 < ET. kovı (Gülensoy, 2011: 547), **tumbul** “tombul” 2/ç/37, **kuyup** “ koyup”18/c/38 < ET., OT. koy- < kod-, kot- (Gülensoy, 2011: 548).

a>u: **bubam** “babam”4/d/48,

Kelime Sonunda:

e>i: **domati** “domates” 6/f/90, **ni** “ne”7/e/127 < OT. ne (Gülensoy, 2011: 605).

a>i: **oriye** “oraya”4/d/47, **buriye** “buraya” 7/a/15

a>ı: **lambılar** “lambalar” 72/d/78

Ek düzeyinde geniş ünlülerin daralması:

Gelecek zaman ekinin ilk ünlüsü kimi zaman daralır.

kesicen “keseceksin” 47/ç/209, **gidicem** “gideceğim”7/d/122, **kaynicek**“ kaynayacak” 70/d/56, **indiricen** “indireceksin” 70/d/58, **sülemicem** “söylemeyeceğim” 47/a/43, **bırakıcak** “bırakacak”50/a/29

Kalın ünlülü fiillerde gelecek zaman olumsuzluk eki ile birlikte kullanıldığında bu değişim görülmektedir.

kalmiycek “kalmayacak” 75/b/46, **olmiycek** “olmayacak” 39/b/24

1.1.3.1.5. Dar Ünlülerin Genişlemesi

Şumnu ili Türk Ağzında görülen ünlü genişlemesi kelime başında u>a, u>o şeklinde; kelime ortasında i>e, ü>ö, u>o, u>ö şeklindedir.

Kelime başında:

Şumnu ili Türk ağzında Türkiye Türkçesine göre i>e değişikliği olan bazı kelimeler eski şekillerini korumaktadır.

i>e: **eşittik** “işit” 11/b/183 < ET. éşid-, eşid-, éşit- ~ OT. işit-, éşit- (Gülensoy, 2011: 441), **eycene** “iyicene” 33/a/4 < ET. ädgü > OT. edgü > EAT. eyü (Gülensoy, 2011: 444), **eki** “iki” 76/a/8 < ET. äki, eki, ekki; OT. ikki ~ iki (Gülensoy, 2011: 427

u>a: **alaftan** “yulaftan” 54/c/66

u>o: **ograştı** “uğraştı” 76/a/1 ~ OT. oğraş- (Gülensoy, 2011: 960). Eski şeklini korumuştur., **ofaliysin** “ufalıyorsun” 34/e/88

Kelime ortasında:

i>e: **keremit** “kiremit”11/a/15, **deye** “diye” 3/ç/33 < ET. ti-yin (Gülensoy, 2011: 290), **yene** “yine” 50/g/240 < ET. yana, yänä, yinä ~ OT. yana, yeme (Gülensoy, 2011: 1146).

ü>ö: **yörülek** “yürüyerek” 4/g/80 < ET., OT. yorı-, yür- (Gülensoy, 2011:1195). **u>ö**:**hökümet** “hükümet” 65/ç/75 < Ar. hukūmet (TDK, 2005: 907).

u>o: **boday** “buğday”75/b/46, **korudurlar** “kuruturlar” 4/a/11< ET. ḳurḳaġ ~ ḳuruġ ~ OT. ḳūrıġ ~ ḳuruġ ~ ḳūruk ~ ḳūr (Gülensoy, 2011:576).

1.1.3.1.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

Genelde düzleşme dudak ünsüzlerinin etkisiyle meydana gelmiştir. Dudak ünsüzlerinin düzleştirici etkisi Anadolu ağızlarında da görülür (Caferoğlu, 1989: 16). Şumnu ili Türk ağzında görülen ünlü düzleşmesi kelime ortasında u>ı, u>i; kelime sonunda u>ı şeklindedir. Düzleşme neticesinde yazı dilimizde düzlük yuvarlaklık uyumuna girmeyen birçok kelimenin ağız bölgemizde uyuma girdiği görülmüştür. Özellikle u>ı değişiminde ünlü benzeşmesi ön plana çıkarken u>i değişiminde ünlü aykırılaşması göze çarpmaktadır.

Kelime ortasında:

u>ı: **kavırdın** “kavurdun” 12/a/3 < ET. ḳaġur- ~ kavur-, kavır- ~ OT. ḳawrul-, kowur-, ḳuġur-, ḳuwur- (Gülensoy, 2011: 480), **davıl** “davul” 65/c/23 < Ar. tabl (TDK, 2005: 477) **yımta** “yumurta” 18/c/36 < ET. yumurka ~ OT. yımırtġa, yumurtġa (Gülensoy, 2011: 1177), **bılaşık** “bulaşık” 62/a/8, **bızamızda** “buzağımızda” 61/a/9 < ET., OT. buz āġu (Gülensoy, 2011:189), **pamık** “pamuk”13/f/167 < Far. panbuḳ (TDK, 2005: 1566), **tabıda** “tabuta” 69/ğ/295 < Ar. tābūt (TDK, 2005: 1881), **mıhtara** “muhtara” 70/a/3 < Ar. mūḫtār (TDK, 2005: 1461) **yavrım** “yavrum” 7/a/18, **tavına** “tavuğuna”42/d/85< ET. taġu ~ takıġu ~ OT. taġuk ~ taḳuk ~ takaġu > EAT. dakuḳ/taḳuk/taġuk (Gülensoy, 2011:871), **Mıstafa** “Mustafa” 10/c/24, **yıvālamā** “yuvalama” 50/g/239

u>i: **fasille** “fasulye” 6/f/84

Kelime sonunda;

u>ı: **avlı** “avlu” 32/b/47

Ek düzeyinde yuvarlak ünlülerin düzleşmesi:

Şimdiki zaman ekinin düzleşip uyuma girmesi neticesinde, şimdiki zaman ekinin sonrasında gelen şahıs eklerinde düzleşme görülür.

otiriz “oturuyoruz” 42/b/15, **konışıysın** “konuşuyorsun” 52/b/39, **koyiriz** “koyuyoruz” 14/c/38

1.1.3.1.7. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

Şumnu ili Türk ağzında görülen ünlü yuvarlaklaşması i>ö, a>u, a>o, e>ü, a>ö şeklindedir. Genellikle ilk hecede meydana gelmiştir. Çok yaygın bir ünlü değişmesi değildir ve çok az sayıda örneği vardır.

i>ö: **böber** "biber" 18/g/102

a>u: **bubam** "babam" 4/d/48

a>o: **ov̇şamı** "akşamı" 61/c/37

e>ü: **çüverim** "çeviririm" 39/f/96, **üle** "öyle" 6/b/22 < ET. äyin > OT.eyle (Gülensoy, 2011:678).

a>ö: **cumörtesi** "cumartesi" 78/a/12

1.1.3.1.8. Ünlü Düşmesi

Ünlü düşmesi, vurgusu az olan veya vurgusuz hale gelen ünlülerin düşmesi hadisesidir (Çoşkun, 2015: 44). Ünlü düşmelerinin en önemli sebebi vurgudur. Ünlü düşmeleri genellikle dar ünlülerde görülür. Çünkü dar ünlülerin frekans değeri, geniş ünlülere göre daha düşüktür. Kelimenin ortasında kalan dar ünlü son hece üzerindeki vurgudan uzaklaştığı için bazı durumlarda düşme eğilimi gösterir (Balyemez, 2018: 16).

Şumnu ili Türk ağzında görülen ünlü düşmesi kelime başında, ortasında ve sonunda meydana gelmektedir. Kelime başında /ı/, /u/ ünlülerinin; kelime ortasında /i/, /a/, /ı/, /e/, /u/ ünlülerinin; kelime sonunda /u/, /ı/, /a/, /i/ ünlülerinin düştüğü görülür.

Kelime başında ünlü düşmesi vurgusuz dar ünlülerin düşmesi şeklinde görülür.

u > Ø: **falayisin** "ufalıyorsun" **36/ı/167,**

ı > Ø: **sıgan** "ısırgan" **68/c/29**

Kelime ortasında ünlü düşmesi, vurgusuz dar ünlülerle birlikte birleşik kelime oluşumlarında da görülmektedir.

i > Ø: **Emne** "Emine" 42/ç/72, **kableden** "ḳabīleden" 47/a/21 < Ar. kabile (TDK, 2005: 1021), **vazfesi** "vazifesi"71/d/52 < Ar. vaẓīfe (TDK,

2005: 2083), **iyleşti** "iyileşti" 32/b/9022 < eyi < EAT. eyü < ädgü ET. (Uyg.) OT.edgü (Gülensoy, 2011:444), **Habbe** "Habibe" 66/a/10, **yinleşti** "yenileşti" 72/a/9

a > Ø: **nezman** "ne zaman" 6/a/5, **ozman** "o zaman" 4/a/7, **koçman** "kocaman" 6/d/66,

ı > Ø: **alcı**"alıcı" 6/ç/33, **fırnaya** "fırına" 55/a/6

u > Ø: **kuzsu** "kuzusu" 72/ç/68,

Kelime sonunda;

ı> Ø: **baz** "bazı" 41/a/22, **bazsı** "bazısı" 6/e/79

a> Ø: **buray** "buraya" 50/a/7, **a** > Ø: **burlar** "buralar" 47/a/11

u> Ø: **şun** "şunu" 47/ç/187

i > Ø: **ilerde** "ileride"39/c/36, **yenden** "yeniden" 7/b/38, **iksi** "ikisi" 47/a/4, **sinnin** "sininin" 55/c/17

Ek düzeyinde ünlülerin düşmesi:

e > Ø: Gelecek zaman ekinin ilk ünlüsü kimi yerde düşer.

bilemeycem "bilemeyeceğim" 47/a/42, **gelcek** "gelecek" 18/e/87, **gircen** "gireceksin" 35/a/6, **isteycem** "isteyeceğim" 47/ç/187,

a> Ø: **kandırcam** "kandıracağım" 44/a/27, **olcak** "olacak" 9/a/11

1.1.3.1.9. Ünlü Türemesi

Anadolu ağızlarında karekteristik olarak /r/ ve /l/ ile başlayan alıntı kelimelerin başına i, ı, u, ü veya e ünlüsü getirilir (Çoşkun; 2015: 44). Şumnu ili Türk ağzında görülen ünlü türemesi kelime başında ve ortasında görülür. Kelime başında /i/ ve /e/ ünlü türemesi; kelime ortasında da /i/, /a/, /ı/ ünlüleri görülür.

Kelime başında:

Ø > **i**: **ilazım** "lazım" 49/e/182, **iremulide** "Rumelide" 24/d/111

Ø > **e**: **erendeleyip** "rendeleyip" 8/a/10

Kelime ortasında:

Ø > **i**: **ilikten** “ilkten” 36/b/44

Ø > **ı**: **amıcam** “amcam” 39/ç/45

Ø > **a**: **Alamana** “Almana” 21/a/6

1.1.3.1.10. Ünlü Benzeşmesi

Ünlü benzeşmesi, kelime içindeki bir sesin, boğumlama noktası ve niteliği bakımından yan yana veya aralıklı duran bir başka sesle benzer veya eş duruma getirilmesi olayıdır (Korkmaz, 2007: 4). Şumnu ili Türk ağzında ünlü benzeşmesi kelime başında, ortasında ve sonunda görülen bir ses olayıdır. Genellikle kelimeler benzeşme yoluyla ünlü uyumuna uyar hale gelmişlerdir. Özellikle düzleşmede benzeşme yoluyla kelimelerin düzlük yuvarlaklık uyumuna uyar duruma geldikleri görülmüştür. Ünlü benzeşmesi, ilerleyici ve gerileyici benzeşme şeklinde görülür.

İlerleyici benzeşme:

amırını “hamurunu”18/f/94 < Ar. ḫamīr (TDK, 2005: 841), **amıt** “armut” 36/i/206, **pamık** “pamuk” 13/f/167< Far. panbuḳ (TDK, 2005: 1566), **yavrım** “yavrum” 7/a/18, **kabık** “kabuk”50/c/66, **kavırız** “kavuruyoruz” 42/c/37, **yamır** “yağmur” 7/f/137, **şefteli** “şeftali” 4/f/70< Far. şeft-ālu (TDK, 2005: 1854), **kirez** “kiraz” 77/c/48, **çiyiz** “çeyiz” 43/c/50 < Ar. cihāz (TDK, 2005: 421)

Gerileyici benzeşme:

büün ”bugün” 35/c/38, **piynir** “peynir” 5/c/33< Far. penīr (TDK, 2005:1603), **keremit** “kiremit”11/a/15

1.1.3.1.11. Ünlü Aykırılaşması

Şumnu ili Türk ağzında çok görülen ünlü aykırılaşması, aynı veya benzer özellikler taşıyan ünlülerden birinin başka ünlüye dönüşerek aynısından veya benzerinden uzaklaşmasıyla oluşur. Benzeşmenin tam tersi olduğu bu ses olayı, ünlü aykırılaşması olarak değerlendirilmiştir (Özçelik,2002: 143). Kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda görülür. Kelimenin kalınlık incelik uyumu veya düzlük yuvarlaklık uyumunu bozar.

ehali “ahali” 6/ç/55(<Ar. ahālī, Türk Dil Kurumu, 2005:41), **zeman** “zaman” 47/ç/192< Ar. zamān (TDK, 2005: 2221), **kamiş** “kamış” 28/a/3, **buriye** “buraya” 7/a/15, **hızmetçi** “hizmetçi” 61/c/29< Ar. ḫidmetçi (TDK, 2005: 896), **ivel** “evel” 8/b/15< Ar. evvel (TDK, 2005: 669)., **yinge** “yenge” 18/ç/52< ET. yängä, yänggä ~ OT. yengge (Gülensoy, 2011:1120), **şiler** “şeyler” 7/a/3< Ar. şey (TDK, 2005: 1862), **pincerede** “pencere” 69/ğ/240< Far. pencere (TDK, 2005: 1593).

1.1.3.1.12. Ünlü Kısalması

Şumnu ili Türk ağzında görülen ünlü kısalması, iki şekilde görülmektedir.

Alıntı kelimelerde:

Alıntı kelimelerdeki ünlü kısalması, alıntı kelimelerdeki uzun ünlülerin uzunluklarının ortadan kalkmasıyla oluşur. Alıntı kelimelerdeki uzun ünlüler tamamen uzunluklarını kaybedip normal uzunlukta kullanılır.

dükkan 12/a/5< Ar. dukkān (TDK, 2005: 585), **mesela** 4/a/13< Ar. meselā (TDK, 2005: 1377), **hesabı** 67/b/32< Ar. hisāb (TDK, 2005: 880), **hikaye** 51/a/10< Ar. hikāye (TDK, 2005: 891), **cami** 13/e/157< Ar. cāmi (TDK, 2005: 343).

Türkçe kelimelerde:

Kısalma olayı büyük bir çoğunlukla ı,i(u,ü) gibi az sesli dayanıksız dar ünlülerde kendini gösterir (Korkmaz, 2007: 230). Ağız bölgemizde Türkçe kelimelerdeki ünlü kısalması ise, genellikle vurgusuz ünlülerin düşme eğilimine girmesinden kaynaklanmaktadır. Kelime başında a>ă şeklinde; kelime ortasında a>ă, u> ŭ, i>ĭ, ü>ŭ şeklindedir.

ăcık “ azıcık” 55/a/5, **kojăman** “kocaman” 62/c/36, **naPăyım** “ ne yapayım” 3/ç/30, **çeviriyĭz** “ çeviriyoruz”55/d/50, **doyŭsun** “doyursun” 13/e/137

1.1.3.1.13. Ünlü İkizleşmesi

Türkçe’de aslî ikiz ünlü yoktur. Bazı çağdaş Türk lehçelerindeki ikiz ünlüler de Ana Türkçe’deki aslî uzun ünlülerin zamanla ses değişme-

lerine uğrayarak ikiz ünlü durumuna dönüşmesinden oluşmuştur (Korkmaz, 2007:127). Şumnu ili Türk ağzında çok görülen ünlü ikizleşmesi ise /ğ/,/h/,/y/ ünsüzlerinin düşmesi neticesinde oluşmuştur. Kelime ortasında ve kelime sonunda görülür. Çoğu zaman kelime bünyesinde olurken bazen ekleşme esnasında ünsüz düşmesi neticesinde oluşur.

Eşit ikiz ünlüler:

aa: **daa** "dağa" 11/a/68, **maaraya** " mağaraya" 3/c/24, **saan** "sahan**"** 19/c/89

ee: beeni "beğeni" 18/g/114

ii: **diişti** " değişti 71/ç/38

ıı: **sıır** " sığır" 9/a/13, **çıırmışla** " çağırmışlar"11/b/172

uu: **buusundan** "buğusundan" 78/a/112

üü: **büüne** "buğün" 35/c/38, **düüne** "düğüne" 11/b/105

Yükselen ikiz ünlüler:

ua: **kuyrua** "kuyruğa" 3/c/18, **çocuā** "çocuğa"7/ç/85, suanını "soğan" 8/a/10

ia: **Niatın** "Nihat" 7/d/113

Alçalan ikiz ünlüler:

ei: **deimende**"değirmende"3/c/26, **ayçiçei**"ayçiçeği"4/a/6, **inei** "ineği" 8/b/27, **bilecei** "bileceği" 11/a/38, **yemein** "yemeğin"11/b/188, **şeit** "şehit" 13/a/8, doşeine **"döşeğine"** 23/a/3, **deil** "değil" 7/ç/107

aı: **baıriyler** "bağırıyorlar" 3/ç/36, **meraım** "merağım" 3/ç/41, **ayaınna** "ayağıyla" 4/c/29, **yapraı** "yaprağı"10/c/30, **uşaı** "uşağı"10/c/41, **bacaı** "bacağı" 11/b/181, **yaı** "yağı" 18/a/18, **daın** "dağın"21/a/44

ai: **daidiyiz** "dağıtıyoruz"4/ı/115

au: **yaut** "yahut" 11/b/132

ou: **oulları** "oğulları" 6/a/3, **yout** "yogurt" 12/a/10, **souma** "soğuma" 14/b/37, **boup** "boğup" 19/b/51, **doumlu** "doğumlu" 30/a/5

öü: **köü** "köyü"11/a/52

1.1.3.1.14. Kısa Ünlülerin Uzaması

Şumnu ili Türk ağzında çok görülen ünlü uzaması, kelime başında, ortasında ve sonunda a> ā, e> ē, i> ī, ı> ī, ö> ō, o > ō, u>ū, ü>ū şeklinde görülür. Ünlü uzaması; /h/, /r/, /ğ/, /k/, /y/ ünsüzlerinin düşmesi neticesinde oluşmuştur. Bu yüzden bunlar ses olayı neticesinde oluşan ikincil uzun ünlülerdir. Genellikle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumunu etkilemez.

Kelime başında:

a> ā: **ādise** "hadise" 53/b/23, **ākadaş** "arkadaş" 19/ç/227, **ālamak** "ağlamak" 37/c/40

e> ē: **ēdim "**erdim**"** 44/a/36, **ēkeze "**herkeze**"** 55/ğ/95

i>ī: **īce** "iyice" 33/a/18, **īne** "iğne" 20/b/32, **īsan** "insan" 7/b/56

ı>ī: **īsım** "hısım" 4/e/60

ö>ō: **ōdek** "ördek" 3/ç/35

o>ō: **ōcamız** "hocamız" 7 / c / 66

u>ū: **ūradīdı** "uğratırdı"26/f/85, **ūraştı** "uğraştı" 69/ğ/258

ü>ū: **ūdūdü** "öğütürdü" 4/a/10, **ūledi** "öğleydi" 6/b/16, **ūrendik** "öğrendik" 68/b/26

Kelime ortasında:

a> ā: **bāçe** "bahçe"35/c/40, **bācılık** "bağcılık" 38/a/40

e> ē: **deftēlē** "defterler"18/ğ/159, **dikēdik** "dikerdik"26/d/48, **döşēni** "döşeğini" 4/d/46

i>ī: **gelīle** "gelirler" 82/e/106, **demīci** "demirci"50/ğ/313

ı>ī: **yaptīdı** "yaptırdı" 9/a/7, **yazdīdık** "yazdırdık" 31/b/40, **yītıp** "yırtıp"26/c/35

ö>ō: **bōlelikle** "böylelikle" 13/a/11, **dōţ** "dört" 11/b/198, **gōsüne** "göğsüne" 4/j/136

o>ō: **Bōcalar** "Bohcalar" 43/a/15, **bōsu** "porsuk" 19 / b / 36, **çōbadan** "çorbadan" 6 / f / 86

u>ū: **kūban** “kurban” 7/c/68, **kūşunnar** “kurşunlar” 40/d/103, **mūtalıkta** “muhtarlık” 16/a/ 16

ü>ǖ: **küçǖdü** “küçüktü” 17/a/3, **örǖdü** “örürdü” 55/f/77

Kelime sonunda:

a> **ā**: **pāmā** “parmak”26/d/62

e> **ē**: **deftēlē** “defterler”18/ğ/159

i>ī: **fī** “fiğ”13/f/166, **görmī** “görmüyor” 11/b/180, **istiyī** “istiyor” 6/ç/46

ı>ī: **aydī** “haydi”18/d/58, **bayī** “bayır” 4/c/32

ö>ȫ: **kȫ** “köy” 7/c/63

o>ō: **zō** “zor”40/c/66

u>ū: **pamū** “pamuk” 4 / j / 134, **Çukū** “Çukur”29/a/4

ü>ǖ: **öbǖ** “öbür” 41/c/69, **tǖ** “tüy” 19/ç/205

1.1.3.2. Ünsüzlerle İlgili Ses Olayları

Şumnu ili Türk ağzında ünsüzlerle ilgili; ötümlüleşme, ötümsüzleşme, süreklileşme, sızıcılaşma, akıcılaşma, süreksizleşme, ünsüz düşmesi, ünsüz türemesi, ünsüz ikizleşmesi, ünsüz tekleşmesi, ünsüz benzeşmesi, ünsüz yer değiştirmesi, ünsüz aykırılaşması olmak üzere on üç ses olayı; ünlü ve ünsüzlerle ilgili ise hece kaynaşması ve hece düşmesi olmak üzere iki ses olayı tespit edilmiştir.

1.1.3.2.1. Ünsüz (Ötümlü-Ötümsüz) Uyumu

Şumnu ili Türk ağzında ünsüz uyumu önemli oranda korunmuş, kısmen de olsa düzensizlikler görülmektedir. Birçok kelime ünsüz uyumunu korurken ekleşmelerde bazı kelimeler ünsüz uyumuna uymamaktadır. Kelime tabanlarında korunan ünsüz uyumu ek düzeyinde bozulmuştur. Görülen geçmiş zaman ekinde, bulunma hal ekinde, ettirgenlik ekinde uyum yer yer bozulmaktadır.

Ünsüz uyumu korunan kelimelere aşağıdaki örnekler verilebilir:

Açtım 19/b/52, **āçtan** 78/b/236, **alçaktı** 24/d/84, **alıştım** 74/b/24, **eriştim** 32/a/8, **kitapta** 4/k/145, **koptu** 36/g/137, **mektepte** 18/ğ/162, **öptiriyle** 49/a/56, **temizlikçi** 77/a/5

Ünsüz uyumunun bulunma hal ekinde, ettirgenlik ekinde, görülen geçmiş zaman ekinde, birleşik zarf fiil ekinde bozulduğunu gösteren örnekler aşağıda verilmiştir:

Aldıkcan 50/b/41, **saçda** 39/b/20, **yimişikdi** 30/ç/72, **yokdu** 78/a/161, **bittikden** 70/a/10, **çekdikcen** 50/c/87, **dakdı** 77/b/11, **dökdükcen** 50/ç/153, **mezarlıkdan** 79/a/7 **geşdi** 70/b/17, **işde** 36/j/221, **kardeşden** 36/j/221, **karıştırırım** 70/c/29, **kavuşdı** 19/ç/240, **pişdikcen** 50/g/246, **Rusda** 24/d/127, **yapdık** 70/a/5, **oldukcan** 50/b/59, **topladıkcan** 50/d/165 **tuttukcan** 50/f/205, **vadıkcan**50/f/209, **kızışdısın** 4/j/140

Ünlü düşmesinin görüldüğü bazı kelimelerde ötümsüz ünsüzlerden sonra ötümlü ünsüzlerin gelmesi ünsüz uyumunu bozmuştur.

ısdısın 70/c/26, **çapcık** 65/a/2, **napcan** 49/e/ 207, 55/e/64, **yapcak** 24/d/85, **okduktan** 49/d/158

1.1.3.2.2. Ötümlüleşme

Ötümsüz /ç/, /f/, /h/, /k/, /ķ/, /p/, /s/, /ş/, /t/ ünsüzlerinin ötümlü olan ünsüz karşılıklarına dönüşmesi biçiminde gerçekleşen ses olayına ötümlüleşme adı verilmektedir. Türkiye Türkçesi ağızlarındaki en karakteristik fonetik eğilimlerden biri, ötümsüz ünsüzlerin ötümlüleşmesi olayıdır. Oğuz lehçe ve ağızlarına göre, bu ötümlüleşme dereceleri ve yoğunluğu farklılık gösterebilmektedir (Gülsevin, 2002: 36).

Şumnu ili Türk ağzında ötümlüleşme; kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda görülmektedir. Kelime başında k>g, t>d, p>b, ç>j şeklinde; kelime ortasında k>g, p>b, t>d, ş>j şeklinde; kelime sonunda p >b, t>d, s>z, ş>j, ç>j, t>n, ç>c şeklinde görülmektedir. Ağız bölgemizde bu ses olayı yaygın olarak görülmektedir.

Kelime başında:

k>g: Bulgaristan Türk ağızlarından Doğu Rodop (Kırcali) Türk ağızlarında söz başı /k-/ sesinin ötümlüleşerek /g-/ sesine dönüşmesi sistemli

bir görünüm sergileyerek bu bölge ağızlarının karakteristik özelliğini oluşturur (Güneş, 2016: 350). Bu ağızlar Anadolu ağızlarına yakın olup diğer Rumeli Türk ağızlarından bir hayli farklanırlar. Onların en belirgin çizgisi, bir çok kelimenin başında k kalın ünsüzü yerine ġ kullanılmasıdır (Mollova, 2003:5). Şumnu ili Türk ağzında k>g değişimi daha çok kelime başında görülmektedir.

gadar "kadar" 16/a/11 < Ar. ḳadar (TDK, 2005: 1025), **gak** "kalk" 14/a/19 < ET. ḳalı-ḳ/ḳal(g)ı- (Gülensoy, 2011: 455), **gapı** "kapı"10/a/5 < ET. ḳapaġ ~ ḳapı; ~ OT. ḳapuġ (Gülensoy, 2011:460), **garaya** "karaya" 13/a/20 < OT. ḳara (Gülensoy, 2011:462), **gardaşım** "kardeşim"76/a/17 < ET. kadaş ~ OT. kadaş ~ karındaş (Gülensoy, 2011:466), **gavanoz** "kavanoz" 4/f/75, **gıs** "kız" 76/a/17 < OT. ḳīz (Gülensoy, 2011:522), **gitli** "kitli" 10/a/4 < OT. kirit (Gülensoy, 2011:525), **gonşular** "komşular" 80/b/11 < ET. ḳonşı ~ OT. konşı ~ koşna (Gülensoy, 2011:536), **gövün** "köyün" 81/a/13 < Far. kūy (TDK, 2005: 1240).

t>d : **dadı** "tadı" 4/b/23 < ET. tat- ~ tad- ~ OT. tatıġ (Gülensoy, 2011:868), **dakasın** "takarsın" 43/ç/82 < ET., OT. tak- (Gülensoy, 2011:851), **dakıda** " takıda" 41/b/45

p>b: **bide** "pide" 13/a/34, **bōsuk** "porsuk" 19/b/30, **bartilerde** " partilerde " 40/b/56 < Fr. parti (TDK, 2005:1579).

ç>j: **japa** "çapa" 47/a/16

t>d: **südü** "sütü" 2/d/43 < ET., OT. süt (Gülensoy, 2011:829), **korudurlar** "kuruturlar" 4/a/11,**kaynadıladı** "kaynatırlardı" 4/f/73, **kızışdısın** "kızıştırsın" 4/j/140, **ısdısın** "ısıtırsın" 70/c/26, **aradiysin** "aratıyorsun" 26/f/104

p>b: **yabādık** "yapardık" 21/b/123 < ET., yap- (Gülensoy, 2011:1062).

ş>j: **bajbakan** "başbakan" 41/c/66

Kelime sonunda:

p>b: **ib** " ip" 78/a/220 < ET. yıp ~ OT. yıp (Gülensoy, 2011:437).

t>d: **mard** "mart" 26/d/70, **gid** "git" 42/d/117 < ET. két ~ OT. kit (Gülensoy, 2011:372).

s>>z: **atlazı** “atlası” 4/ğ/98 < Far. atlas (TDK, 2005: 145), **abdez** “abdest” 21/a/28 < Far. āb+dest (TDK, 2005: 3).

ş>>j: **kıj** “kış” 4/a/10 < ET., OT. kış (Gülensoy, 2011:518), **kumaj** “kumaş” 24/ç/55 < Ar. ḳumāş (TDK, 2005: 1253), **oj** “hoş” 50/d/174 < Far. ḫoş (TDK, 2005:900), **taj** “ taş” 82/c/40 < ET., OT. taş (Gülensoy, 2011:865), **yaj** “yaş” 12/c/22< ET., OT. yaş (Gülensoy, 2011:1082), **atej** “ateş” 4/ı/116 < Far. āteş (TDK, 2005:141), **bej** “ beş” 13/ç/113 < ET., OT. beş, biş (Gülensoy, 2011:134), **günej** “güneş” 57/a/9 < ET., OT. kūn ~ kuyaş (Gülensoy, 2011:396).

Duyulan geçmiş zaman ekinin son ünsüzü bazı yerlerde /j/ lidir.

bitmij “bitmiş” 21/d/191, **iletilmij** “iletilmiş” 67/b/22, **atmıj** “atmış” 7/ç/91, **bulmamıj** “bulmamıj” 61/a/14, **kalmıj** “kalmış” 52/a/10, **saklamıj** “saklamış” 67/c/48, **okumuj** “okumuş” 47/a/105, **koymuj** “koymuş” 67/c/48, **görmüj** “görmüş” 47/a/105, **ölmüj** “ölmüş” 21/d/199

ç>j: **sütlaj** “sütlaç” 6/f/88, **aj** “aç” 19/ç/219 < OT. āç (Gülensoy, 2011:46), **hij** “hiç” 21/a/8 < Far. hīç (TDK, 2005:888).

ç>c: **kec** “kaç” 50/c/68 < OT. kaç (Gülensoy, 2011:449).

t>n: **çeşin** “çeşit” 21/c/149

1.1.3.2.3. Ötümsüzleşme

Ötümlü /b/, /c/, /d/, /g/, /ğ/, /j/, /v/, /z/ ünsüzlerinin ötümsüz olan ünsüz karşılıklarına dönüşmesi biçiminde gerçekleşen ses olayına ötümsüzleşme adı verilmektedir.

Şumnu ili Türk ağzında ötümsüzleşme; kelime ortasında ve kelime sonunda görülen bir ses olayıdır. Kelime ortasında z>s, b>p, b>P, şeklinde; kelime sonunda z>s şeklindedir. Ötümsüzleşme, en çok kelime başında ve sonunda görülür.

Kelime ortasında:

z>s: **besle** “ bezle” **20/a/3** < ET., OT. bö:z (Gülensoy, 2011:136) / < Ar. bezz (TDK, 2005:257)

b>P: **naPăyım** “ ne yapayım”3/ç/30

Kelime sonunda:

z>s: bis “ biz ” 4/a/2 < OT. biz (Gülensoy, 2011:153), **beyas** “ beyaz ” 4/ğ/99 < Ar. beyāz (TDK, 2005:254), **beras** “ biraz” 4/j/135, **domus** “domuz” 19/ç/245 < ET., OT. toŋuz (Gülensoy, 2011:298), **kıs** “kız” 7/b/43, **temis** “temiz” 21/a/34 < Ar. temyīz (TDK, 2005:1948), **tus** “tuz” 24/d/110 < ET., OT. tuz (Gülensoy, 2011:940), **yüs** “yüz” 47/a/76< ET., OT. yūz, yüd (Gülensoy, 2011:1196).

Ek düzeyinde:

Ağız bölgemizde geniş zaman olumsuz III. tekil, geniş zaman, şimdiki zaman I.çoğul şahıs çekiminde ekin son ünsüzü ve iyelik ekinin III.çoğul şahsında son ünsüz /s/ şekilli olarak da görülmektedir.

Geniş zaman olumsuz III. tekil şahısta:

gitmes “gitmez” 49/c/114**, kalmas** “kalmaz” 13/f/166, **olmas** “olmaz **”** 11/b/183, **taşımas** “taşımaz” 47/ç/217, **üşümes** “üşümez” 50/c/102, **gidilmes** “gidilmez” 15/b/25, **gelmes** “gelmez” 49/a/21

Geniş zaman I.çoğul şahısta:

çizeris “çizeriz” 4/c/28, **yatarıs** “yatarız” 4/ğ/94

Şimdiki zaman I.çoğul şahısta:

yapiyis “yapıyoruz” 4/h/110, **yapmiyis** “yapmıyoruz” 4/h/110, **rendeliyis** “rendeliyoruz” 59/b/11, **söyliyis** “söylüyoruz” 18/a/2, **topliyis** “topluyoruz” 36/ı/196

İyelik ekinin III.çoğul şahsında:

cenazelemis “cenazelerimiz” 2/c/24, **annelemis** “annelerimiz” 24/d/110, **kulamıs** “kulağımız” 19/d/262, **ikimis** “ikimiz” 13/a/36, **iklimimis** “iklimimiz” 67/b/24, **kışlāmıs** “kışlarımız” 67/b/24

1.1.3.2.4. Süreklileşme

Süreklileşme**:** süreksiz ünsüzlerin sürekli ünsüzlere dönüşmesine denir. Sürekli ünsüzler sızıcı ve akıcı olarak ikiye ayrıldığından süreklileşme; sızıcılaşma ve akıcılaşma başlıkları altında incelenmiştir.

1.1.3.2.4.1. Sızıcılaşma

Sızıcılaşma; süreksiz, patlayıcı ünsüzlerin sızıcılaşmasıyla oluşan bir ses olayıdır. Kelime başında ç>ş, b>v şeklinde; kelime ortasında k> ẖ, ğ > v, ğ>y şeklinde; kelime sonunda ç>ş, t>n, k> ẖ, şeklinde görülür.

Kelime başında:

ç>ş: **şarşamba** "çarşamba" 71/e/87 < Far. çār+şembe (TDK, 2005:398), **şilekten** "çilekten" 71/c/29

b>v: **ven** "ben" 81/b/34 < ET., OT. ben (~men) (Gülensoy, 2011:131).

Kelime ortasında:

k>ẖ: **vaẖıtlar** "vakitler" 54/b/53 < Ar. vaḳt (TDK, 2005:2075), **baẖlava** "baklava" 30/b/39 < EAT. baḳlaġu (Gülensoy, 2011:106).

ğ >v: **av̇ur** "ağır" 21/b/121 < (DLT) āġur (Gülensoy, 2011:53), **yuvar** "yığar" 21/d/186 < ET. yıġ- ~ OT. yıġ-, yüg (Gülensoy, 2011:1134).

ğ>y: **biyen** "beğen" 40/c/71, **deyirmen** "değirmen" 21/b/91< ET., OT. täğirmän (Gülensoy, 2011:272), **diyersi** "diğeri" 82/b/28 < Far. dīger (TDK, 2005:1786).

Kelime sonunda:

ç>ş: **kerpiş** "kerpiç" 9/a/7 < OT. kerpiç (Gülensoy, 2011:499), **geş** "geç" 21/b/117, **kaş** "kaç" 82/ı/181, **aştandı** "ağaçtandı" 19/d/284 < (KT) ıgaç, (DLT) yıġaç (Gülensoy, 2011:52-53), **kaşsın** "kaçsın" 3/ç/46 < ET., OT. kaç- (Gülensoy, 2011:449), **saşlar** "saçlar" 4/ğ/93< ET., OT. saç, EAT. saç (Gülensoy, 2011:709), **uşları** "uçları" 4/ğ/94 < ET. üç (Gülensoy, 2011:954), **aşlıktan** "açlıktan" 30/ç/74 < OT. aç (Gülensoy, 2011:47), **geştim** "geçtim" 13/a/10 < ET., OT. kéç- (Gülensoy, 2011:358), **iştile** "iştiler" 18/c/43 < ET., OT. iç- (Gülensoy, 2011:423), **genşle** "gençler" 10/ç/42 < ET. känç, kängçi ~ OT. kenç (Gülensoy, 2011:364), **ölştük** "ölçtük" 31/ç/68 < CC. ölç-, ölçer- (Gülensoy, 2011:659).

t>n: **çeşin** "çeşit" 21/c/149

k>ẖ: **ufaẖ** "ufak" 76/b/23 < ET. ufşak, uvşak ~ OT. ufşak/uwşak/uvşak (Gülensoy, 2011:958), **yoẖ** "yok" 76/b/24 < ET. yook ~ OT. yok (Gülensoy, 2011:1153)**, giderdıẖ** "giderdik" 76/c/40, **çoẖ** "çok" 76/a/9 < ET.

çok/ çoh, (DLT) çok (Gülensoy, 2011:248) **daḫdılar** "taktılar" 30/b/24 < ET., OT. tak- (Gülensoy, 2011:851), **oynamaḫtan** "oynamaktan" 76/a/16, **sokaḫda** "sokakta" 52/c/55 < Ar. zuḳak (TDK, 2005:1786), **uşaḫlar** "uşaklar" 76/d/66 < ET. uşak = uvşak ~ OT. uşak (Gülensoy, 2011:972), **baḫtım** "baktım" 76/a/16 < OT. bak (Gülensoy, 2011:105), **ġalḫardık** "kalkardık" 76/a/13 < ET. ḳalı-ḳ/ḳal(g)ı- (Gülensoy, 2011: 455).

1.1.3.2.4.2. Akıcılaşma

b,g,k gibi patlayıcı ünsüzlerden biri ile h gırtlak ünsüzünün r,l,m,n,y gibi bol sesli akıcı ünsüzlerden birine dönüşmesi akıcılaşmadır. (Korkmaz, 2007: 14).

Örneklerine çok az rastladığımız bir ses olayıdır. Kelime ortasında ğ >y şeklinde görülür.

Kelime ortasında:

ğ>y: **biyen** "beğen" 40/c/71, **deyirmen** "değirmen" 21/b/91, **diyersi** "diğeri" 82/b/28

1.1.3.2.5. Süreksizleşme

Sürekli ünsüzlerin süreksiz ünsüzlere dönüşmesine denir. Bu ses olayı ağız bölgemizde kelime başında z>c şeklinde bir örnekte görülmüştür.

z>c: **cencefil** "zencefil"18/g/105 < Ar. zencebil (TDK, 2005:2229).

1.1.3.2.6. Sürekli Ünsüzler Arasındaki Değişmeler

ş>h: **ahçılık** "aşçılık" 62/d/49

h>f: **favla** "havlu" 14/a/3 < hav+lı (Gülensoy, 2011:406)

h>y: **yepten** "hepten" 35/a/5, **yep** "hep" 13/a/48

y>v: **köv** "köy" 27/a/7

r>l: **dökelek** "dökerek" 77/b/24, **egel** "eğer" 42/b/20 < Far. eger (TDK, 2005:604), **kelelik** "kerelik" 71/c/30 < Ar. kerre (TDK, 2005:1140), **güleş** "güreş" 39/f/85 < ET., OT. küreş (Gülensoy, 2011:397).

r>n: **gone** "göre" 81/a/17 < gör-e < *kör- (Gülensoy, 2011:383), **anife** "arefe" 49/c/98< Ar. arefe (TDK, 2005:119).

r>y: **deys** “ders” 69/ğ/262 < Ar. ders (TDK, 2005:507), **biyde** “birde” 17/a/2 < ET., OT. bir (Gülensoy, 2011:148), **hey** “her” 17/b/23 < Far. her (TDK, 2005:878), **misafiy** “misafiy” 49/a/34 < Ar. musāfir (TDK, 2005:1401), **demiy** “demir” 19/b/56< ET., OT. temür (Gülensoy, 2011:273), **giydiydikleri** “giydirdikleri” 17/b/25, **getiydikten** “getirdikten” 78/a/182 < ET. ketür- < keltür- (Gülensoy, 2011:367).

1.1.3.2.7. Ünsüz Düşmesi

Şumnu ili Türk ağzında çok görülen ünsüz düşmesi; kelime başında, kelime ortasında ve kelime sonunda görülen bir ses olayıdır. Kelime başında /y/, /h/ ünsüzünün; kelime ortasında /y/, /ğ/, /h/, /r/, /k/, /l/ ve /n/ ünsüzlerinin; kelime sonunda /y/, /ğ/, /h/, /r/, /k/, /l/ ve /n/ ünsüzlerinin düştüğü görülür. Bu ünsüz düşmeleri neticesinde bazı ses olayları meydana gelmektedir. Kelime ortasında düşen ünsüzlerin bir kısmı ünlü ikizleşmesine sebep olurken bir kısmı da ünlü uzamasına neden olmuştur.

y > Ø: /y/ ünsüzü, akıcı ve yarı ünlü olma özelliğinden dolayı ağızlarda kolay eriyip düşebilen bir sestir (Karahan, 2011: 31).

Kelime başında:

üzbaşı “yüzbaşı” 11/b/241, **üzüne** “yüzüne” 31/b/23, **etecek** “yetecek” 4/ı/118, **ingeler** “yengeler” 78/a/153

Kelime ortasında:

kȍlüler “köylüler” 59/e/61, **bȍlemiş** “böyleymiş” 18/ğ/170, **tizesinin** “teyzesinin” 13/a/25, **beninden** “beyninden” 21/a/70, **budalar** “buğdaylar” 24/ç/59, **Aşe** “Ayşe” 18/b/27, **sȍlesin** “söylesin” 13/a/38,

Kelime sonunda:

kȏ “köy” 7/c/63, **güvē** “güvey” 6/ç/59, **şe** “şey” 1/a/21, **tȗ** “tüy”19/ç/205

Ek düzeyinde:

Ünlü ile biten fiillerden sonra ek fiil geldiğinde düşme hadisesi görülmektedir.

başkadı “başkaydı” 10/b/11, **rengidi** “rengiydi”

Kelime başında, fiillerde olumsuzluk ekinden sonra gelecek zaman eki getirildiğinde iki ünlü arasındaki /y/ yardımcı ünsüzün düştüğü görülmüştür.

ölmicek “ölmeyecek” 18/d/69, **yetmicek** “yetmeyecek” 74/ç/90, **gelmicek** “gelmeyecek” 17/b/42, **gitmicem** “gitmeyecek” 19/c/140, **oynıcak** “oynayacak” 77/ç/53

ğ > Ø: /ğ/ sesinin düşmesi umumileşmiştir. Kelime bünyesinde ünsüzden önce gelen /ğ/ düşer ve bu düşmenin etkisiyle kendisinden önce gelen ünlüyü uzatır.

Kelime ortasında:

ōlakları “oğlakları” 40/e/137, **īneler** “iğneler” 20/b/31, **āda** “ağda” 2/a/13, **ȫlene** “öğlene” 4/ğ/91, **ȫrenemedik** “öğrenemedik” 31/a/7, **ȫretmen** “öğretmen”19/d/264, **ālamak** “ağlamak” 37/c/40,**sālam** “sağlam” 36/ğ/156, **dōruluk** “doğruluk” 21/d/205, **būday** “buğday” 4/a/2, **tūla** “tuğla” 2/c/25, **gȫsüne** “göğsüne**”** 4/j/138, **yāmu** “yağmur” 24/d/88

Kelime sonunda:

fī “fiğ” 13/f/165, **bā** “bağ” 24/f/140, **dōdum** “doğdum” 7/a/6, **dādan** “dağdan” 11/b/233

İki ünlü arasında kalan /ğ/ düşer ve ünlü ikizleşmesine sebep olur.

deimende“değirmende”3/c/26, **ayçiçei**“ayçiçeği”4/a/6, **inei** “ineği” 8/b/27, **bileceі** “bileceği” 11/a/38, **yemein** “yemeğin”11/b/188, doşeine **“döşeğine”** 23/a/3,**deil** “değil” 7/ç/107, **baıriyler** “bağırıyorlar” 3/ç/36, **meraım** “merağım” 3/ç/41, **ayaınna** “ayağıyla” 4/c/29, **yapraı** “yaprağı”10/c/30, **uşaı** “uşağı”10/c/41, **bacaı** “bacağı” 11/b/181, **yaı** “yağı” 18/a/18, **daın** “dağın”21/a/44, **oulları** “oğulları” 6/a/3, **yout** “yogurt” 12/a/10, **souma** “soğuma” 14/b/37, **boup** “boğup” 19/b/51, **doumlu** “doğumlu” 30/a/5 **söütlük** 11/b/107

/ğ/ genellikle iki ünlü arasında bulunur, önceki ünlü geniş ise /ğ/’den sonra gelen ünlü öncekinin dar şeklidir. Önceki ünlü dar ise /ğ/’den sonra da aynı ünlü gelir (Kılıç, Erdem, 2012: 2813). Bu özelliğe göre bölgemiz ağzında /ğ/ ünsüzüyle birlikte ünlü düşerek hece düşmesi oluşur ve bu düşmenin etkisiyle ikincil ünlü uzaması görülmektedir.

bārır "bağırır" 50/ğ/274, **ār** "ağır" 26/d/59, **eşēmiz** "eşeğimiz" 24/c/40, **bilēme** "bileğime" 13/a/31, **köpēne** "köpeğine" 42/d/129, **döşēni** "döşeğini" 4/d/47, **kürēni** "küreğini" 38/b/55, **yürēme** "yüreğime" 3/ç/35

Ekleşmede genellikle kelime sonunda gelen /ğ/, kendisinden sonra gelen ünlüyü de düşürerek önceki ünlünün uzamasına neden olur. Bunlar genellikle aynı ünlülü veya geniş ünlüden sonra dar ünlü geldiğinde olmaktadır.

tabā "tabağa" 40/e/158, **ışī** "ışığı" 41/c/103, **hazırlī** "hazırlığı" 71/d/52, **kaymā** " kaymağı" 60/a/4, **sokā** "sokağa" 55/ı/109, **toprā** "toprağı" 49/d/143, **köpē** " köpeğe" 7/d/119, **ekmē** "ekmeği" 74/ç/73, **yürē** "yüreği" 4/d/48

h> Ø: h iki vokal arasında düştüğü takdirde ikinci vokal a ise uzun vokal veya hiatus, u ise hiatus, i ise diftong meydana gelir(Eckmann, 1960: 197).

/h/ ünsüzünün düşmesi /ğ/ ünsüzündeki gibi yaygın olmasa da bu bölge ağızlarında karakteristik bir yapı arz etmektedir. Kelime başında, ortasında ve sonunda görülen bu ses hadisesi bazı kelimelerde ünlü uzamasına, iki ünlü arasında ünlü ikizleşmesine sebep olmaktadır.

Kelime başında:

alaya "halaya" 36/b/25, **ayvan** "hayvan" 7/c/72, **asırdan** "hasırdan" 77/b/15, **ısımlāmız** "hısımlarımız" 32/b/40, **āneye** "haneye" 6/ç/50, **oca** "hoca" 10/a/8, **emen** "hemen" 7/f/139, **ayır** "hayır" 8/b/25, **alı** "halı" 15/b/22, **Asanmış** "Hasan'mış" 38/a/7, **aşliysin** "haşlıyorsun" 18/e/91, **āmırdan** "hamur" 4/h/108, **āmanda** "harmanda" 36/b/64, **elek** "helak" 21/a/57, **ayda** "hayda" 4/j/142, **atim** "hatim" 13/a/45, **emşire** "hemşire" 32/b/89, **esabı** "hesabı" 65/ç/51, **ırıltı** "hırıltı" 69/ğ/260, **aber** "haber" 24/e/134, **acet** "hacet" 7/e/128, **Acılā** "Hacılar" 43/a/7, **afta** "hafta" 18/c/40, **alamızın** "halamızın" 69/e/125, **ālimize** "halimize" 21/d/190, **alkın** "halkın" 38/a/19, **atır** "hatır" 18/ğ/145, **atırası** "hatırası" 11/a/51, **avada** "havada" 7/ç/110, **āyat** "hayat" 32/b/90, **āzıla** "hazırlar" 34/d/77, **azreti** "hazreti" 41/c/56

Gacal ve Pomak ağızlarında /h/ünsüzünü yitiren "hep","her", "hepten", "hemen", "herhalde", ve "hiç"gibi kelimelerin ilk hecesinde vurgudan

dolayı ünlü uzunlukları görülmektedir (Doğan, 2008: 756). Gacal ve Pomak ağızlarında görülen /h/ düşmesi sonucu ünlü uzunlukları Şumnu ağzında genellikle görülmez.

ē "her" 69/ğ/275, **epsi** "hepsi" 1/a/22, **ēkez** "herkes" 4/e/66, **elede** "helede" 3/ç/36, **epten**"hepten" 18/a/23, **eralde** "herhalde" 38/a/19, **ēr** "her" 69/ğ/204, **iç** "hiç" 4/ğ/101, **emen** "hemen" 7/f/139

Kelime ortasında:

Kelime ortasında konsonanttan önce düşen h, önündeki vokali uzatır (Eckman,1960: 197).

bāşiş "bahşiş" 1/b/25, **yāutta** "yahutta" 2/b/20, **saan** "sahan" 6/e/81, **yānıya** "yahni" 50/h/327, **şeit** "şehit" 13/a/8, **āretlik** "ahiretlik" 6/a/2, **pēlivan** "pehlivan" 7/ç/106, **mārebe** "muharebe" 46/a/4, **nout** " nohut" 68/a/9, **telikesi** "tehlikesi" 5/c/38, **kabātı** "kabahatı" 19/c/121, **kāvede** "kahvede" 35/c/18

Kelime sonunda:

saba "sabah" 4/a/6, **Alla** "Allah" 13/a/40, **nikā** "nikah" 18/g/125, **tezgā** "tezgah" 55/ı/107, **sila** "silah" 41/c/64

r > Ø: Bu bölge ağzında en önemli ünsüz düşmelerinden biridir. Yaygın olarak görülür. Bu ses hadisesi kelime ortasında, sonunda; çokluk, şimdiki zaman, geniş zaman, ettirgenlik ekinde görülür ve ünlülerin uzamasına neden olur.

Kelime ortasında:

yēlede "yerlerde" 4/ı/120, **būdadı** "burdaydı" 43/ç/95, **bübēlen** "biberle" 2/a/14, **nēde** "nerede" 2/b/22, **mezālık** "mezarlık" 6/a/6, **kēpişten** "kerpiçten" 66/a/34,**ilēden** "ilerden" 2/ç/35, **ȫdek** "ördek" 3/ç/35, **sāhoşun** "sarhoşun" 7/ç/77, **vūdum** "vurdum" 3/ç/35, **tȕküle** "türküler" 18/ğ/158, **sītıma** "sırtıma" 79/a/2, **yōganını** "yorganını" 64/c/44, **ēkekle** "erkekler" 13/b/72, **tūşu** "turşu" 4/f/69, **āmut** "armut" 4/f/69, **şēbetini** "şerbetini" 4/f/72, **ödük** "ördük" 4/ğ/93, **çōbalar** "çorbalar" 42/c/37, **pāmak** "parmak**"** 6/f/85, **yādım** "yardım" 7/b/36, **dȫt** "dört" 7/b/39, **kūban** "kurban" 7/c/68, **pāçalasın** "parçalasın" 31/c/51, **ōtasına** "ortasına" 12/a/8, **gȫdük** "gördük"

12/ç/34, **kīkıncı** "kırkıncı" 15/a/11, **kīda** "kırda" 13/ç/105, **askēden** "askerden" 13/e/126, **mēcimek"** 13/f/165, **kīmızı** "kırmızı" 13/f/169, **gimiş** "girmiş" 18/d/68, **vūdum** "vurdum" 3/ç/35, **tōba** "torba" 4/ğ/89, **kūşunnar** "kurşunlar" 40/d/103, **kūtamış** "kurtarmış" 50/ğ/293,**kutlar** "kurtlar" 39/f/91, **sīkeyi** "sirkeyi" 26/c/27, **içede** "içerde" 2/d/51, **kıpīdadım** "kıpırdadım" 19/c/183, **zōluk** "zorluk" 15/a/11

Kelime sonunda:

vā "var" 2/a/8, **zo** "zor" 5/b/27, **paza** "pazar" 19/c/146, **demi** "demir**"** 19/a/2, **bi** "bir" 1/a/8, **şeke** "şeker" 4/b/23, **du** "dur" 4/e/59, **kada** "kadar" 2/ç/37

Ek düzeyinde:

Çokluk ekinde:

çayılada "çayırlarda" 2/d/45, **tüküle** "türküler**"** 18/ğ/136, **Tükiyalıla** "Türkiyeliler" 63/b/9, **Tūkle** "Türkler" 36/b/39, **ustala** "ustalar" 50/ğ/317

Şimdiki zaman ekinde:

yapılıyo "yapılıyor" 23/b/25, **açılıyo** "açılıyor" 33/a/26, **gelö "geliyor"** 18/ğ/167, **gidiyo** "gidiyor" 18/a/14

Geniş zaman ekinde:

yapālar "yaparlar" 7/c/71, **baka** "bakar" 50/ğ/276, **öpēle** "öperler" 6/ç/48, **gidēdik** "giderdik" 74/ç/64, **okuka** "okurken" 4/a/5, **satādılar** "satardılar" 13/f/163, **alıdık** "alırdık" 4/c/32, **verim** "veririm" 19/c/86, **kesēsin** "kesersin" 31/c/51

Ettirgenlik ekinde:

yaptımıştır "yaptırmıştır" 67/b/14, **paylaştıdım** "paylaştırdım**"** 7/ç/86, **kıstīdı** "kıstırdı" 32/b/47, **karıştımış** "karıştırmış" 19/b/59

k > Ø: Bu bölge ağzında kelime ortasında, sonunda görülen ünsüz düşmelerinden biridir. Kelime bünyesinde görüldüğü gibi gelecek zaman ekinde /k/ ünsüzünün genellikle düştüğü görülmektedir ve bu durum bazı kelimelerde ünlülerin uzamasına neden olmaktadır.

Kelime ortasında:

lābım “lakabım” 7/a/2, **çökelenen** “çökelekle” 2/a/6, **yüsek** “yüksek” 26/f/114, **dükancı** “dükkancı” 7/b/55, **yosa** “yoksa” 11/a/69, **çekirdesiz** “çekirdeksiz” 67/c/41, **pesimet** “peksimet” 36/e/108

Kelime sonunda:

tüfē “tüfek**”** 7/d/114, **pamū** “pamuk” 4/j/135, **bōsu** “porsuk” 19/b/36, **böyӣ** “büyük”19/ç/211, **pāmā** “parmak” 26/d/62, **yime** “yemek”19/b/22, **çöre** “çörek” 36/ı/167, **yüzü** “yüzük” 30/b/26

Ek düzeyinde:

Gelecek zaman ekinde:

tutacasın “tutacaksın” 24/d/116, **bırakacasın** “bırakacaksın” 24/d/116, **sokulmacanız** “sokulmayacaksınız” 19/c/110, **yaşamacasa** “yaşamayacaksa” 31/b/25, **gelmeceniz** “gelmeyecekseniz” 19/c/110, **gelecen** “geleceksin” 34/b/18

l > Ø: Bölgemiz ağzında pek sık görülmeyen kelime ortasında ve sonunda görülen ünsüz düşmelerinden biridir.

Kelime ortasında:

atmış “altmış” 9/a/16, **beki** “belki” 5/b/19, **hak** “halk” 11/b/174, **yanız** “yalnız” 19/c/172, **anadın** “anladın” 6/f/90, **Āman** “Alman” 26/c/29, **kakamiyim** “kalkamıyorum” 26/f/120, **osun “olsun”** 55/a/5

Kelime sonunda:

nası “nasıl” 1/b/28, **ge** “gel” 10/ç/34, **güze** “güzel”74/a/16

n > Ø: Bölgemiz ağzında pek sık görülmeyen kelime ortasında ve sonunda görülen ünsüz düşmelerinden biridir.

Kelime ortasında:

sora “sonra” 2/a/13, **isan** “insan” 18/d/80, **piriç** 39/a/13

Kelime sonunda:

zatı “zaten” 8/b/24

v > Ø: Bölgemiz ağzında kelime ortasında nadiren görülen ünsüz düşmelerinden biridir.

Fizi “Fevzi”50/d/161, **ālu** “avlu” 13/ç/106, **geşettiler** “gevşettiler” 76/b/26

1.1.3.2.8. Ünsüz Türemesi

Bir sözcüğün aslında yer almayan bir ünsüzün, zamanla bu sözcüğün bünyesine katılması olayına ünsüz türemesi adı verilmektedir. János Eckmann, (1955: 11-22) ünsüz türemesinin sesin boğumlanma-oluşum hareketiyle ilgili olduğunu söylemektedir.

Şumnu ili Türk ağzında kelime başında /h/ ve /y/ ünsüzünün; kelime ortasında /h/, /n/, /l/, /v/ ünsüzlerinin türediği görülür.

Ø > **h**: Genelde kelime başında görülen ve düz ünlülerden önce gerçekleşen bir ses hadisesidir.

halırız “alırız” 49/b/82, **haniki “aynı ki”** 78/a/145, **hanneye** “anneye”11/a/22, **haşçılara** “aşçılara”11/b/189, **haşiften** “arşivden” 11/a/10, **hayleme** “aileme” 81/ç/90, **hellen “elle”** 72/a/7, **hıslarız** “ıslarız” 78/a/35, **hagasından** “agasından” 78/a/167, **haklar** “aklar” 81/ç/83

Kelime ortasında sadece bir örnek tespit edilmiştir:

sahat “saat” 81/b/33

Ø > **y**: Zeynep Korkmaz (1995:210-211) kelime başında /y/ türemesinin Eski Türkçedeki Oğuz Türkçesine özgü bir belirti olduğunu bildirir.

Sadece kelime başında görülen bir türemedir. Bu ses olayı düz ünlülerden önce gerçekleşmiştir.

yama “ama” 2/d/49, **yeki** “iki” 76/a/17, **yeline** “eline” 13/e/149, **yelli** “elli” 80/c/20, **yemekli** “emekli” 13/ç/93, **yet** “et” 13/a/2, **yikiye** “ikiye” 76/b/29, **yimamdan** “imamdan” 13/a/21, **yineklemiz** “ineklerimiz” 12/c/20, **yip** “ip” 77/b/19, **yiri** “iri” 54/c/71, **yiş** “iş” 13/c/84, **yincecik** “incecik” 19/b/40

Ø > **n**: **çeşint** “çeşit” 4/e/54, **birisinne** “birisine” 18/g/123, **çintletmiş** “çiltletmiş” 49/e/181

Ø > **l**: **çille** “çile” 7/b/28

Ø > **v**: **duvalar** “dualar” 14/a/9

1.1.3.2.9. Ünsüz İkizleşmesi

Ünsüz ikizleşmesi, kelime ortasında görülen bir ses olayıdır. Genellikle kuvvetli vurgulama, ünlü düşmesi, ünsüz benzeşmesi, türemesi neticesinde oluşan ünsüz ikizleşmesi; /n/, /d/, /l/, /ş/ ünsüzlerinin ikizleşmesiyle oluşmuştur.

yeddi “ yedi” 42/ç/59, **çille** “çile” 7/b/28, **annayı** “anayı” 78/a/171, **yannaştı** “yanaştı” 4/a/10, **attarsın** “atarsın” 11/b/162, **ummiyetlen** “umumiyetle” 47/b/134

1.1.3.2.10. Ünsüz Tekleşmesi

İkiz ünsüzlerin tekleşmesi, ikiz ünsüz bulunduran sözcüklerdeki ünsüzlerden birinin düşmesi olayıdır (Gülensoy 1988: 67). Anadolu ağızlarında bünyesinde ikiz ünsüz olan Doğu kökenli sözcüklerde, ikiz ünsüzden kaçma yönünde bir görünüm vardır (Korkmaz 1956: 81).

Arapça’dan Türkçe’ye geçen ikiz ünsüzlü kelimelerdeki çift ünsüzden birinin düşmesiyle oluşmuştur. Kelime ortasında görülür. Ünsüz tekleşmeleri; nn>n, vv>v, ll>l,

kk>k şeklindedir.

kk>k: **dükan** “dükkan” 7/b/53,

nn>n:**sünet** “sünnet” 6/c/29

vv>v: **evel** “evvel” 3/a/3

ll>l: **mālesi** “mahallesi” 27/a/14, **milet** “millet” 72/d/82

Arapça kökenli kelimelerin yanısıra “anne” kelimesi de ünsüz tekleşmesiyle eski halindeki gibi tek /n/’li hâle gelmiştir. Bunun dışında Türkçe kelimelerde ünsüz tekleşmesi görülmez.

anele “anneler” 7/ç/100

1.1.3.2.11. Ünsüz Benzeşmesi

Ünsüz benzeşmesi, bir ünsüzün boğumlanma noktası ve niteliği bakımından sözcük içindeki bir başka ünsüze kısmen veya tamamen benzemesi-

dir. Benzeşmeler, benzeşmenin yönüne göre ilerleyici ve gerileyici benzeşme; oluşum yerine göre yakın ve uzak benzeşme; özellik aktarımı derecesine göre tam ve yarı benzeşme olarak sınıflandırılmaktadır.

Şumnu ili Türk ağzında ünsüz benzeşmeleri; yakın tam ilerleyici benzeşme, yakın tam gerileyici benzeşme, uzak tam ilerleyici benzeşme, uzak yarı gerileyici benzeşme şeklindedir. Yakın tam ilerleyici benzeşmeler nl> nn, ly>ll, bl >bb, şy >şş şeklinde; yakın yarı ilerleyici benzeşmeler ml> mn, zc > sç şeklinde; yakın tam gerileyici benzeşmeler ln>nn, rl>ll, zs> ss, ts>ss, vl>ll şeklinde; yakın yarı gerileyici benzeşmeler zt>st, tc>dc, st >zd şeklinde; uzak yarı gerileyici benzeşme b.n>m..n, şeklinde; uzak tam gerileyici benzeşmeler ise z.c>c.c şeklindedir.

Yakın tam ilerleyici benzeşmeler:

nl>nn: Bu benzeşme bölgemizin karakteristik ve kurallı yakın tam ilerleyici benzeşme örneğidir. /m/ ve/n/ ünsüzlerinden sonra gelen /l/ ünsüzü /n/'ye dönüşür.

sabunnu "sabunlu" 81/b/38, **samannık** "samanlık" 7/b/31, **annık** "anlık" 19/d/273, **balkannık** "balkanlık" 62/c/30, **bostanna** "bostanlar" 43/ç/74, **yapannar** "yapanlar" 19/d/300, **zenginnik** "zenginlik" 36/b/39, **adınna** "adınla" 38/c/86, **ananna** "ananla" 82/c/34, **yannış "yanlış"** 4/ı/117, **suanna** "soğanlar"62/a/14, **zemannar** "zamanlar" 50/a/11, **günnük** "günlük" 69/c/68, **fistannık** "fistanlık" 13/f/169, **dumannı** "dumanlı"67/ç/90, **annaştık** "anlaştık" 82/g/141, **elinnen** "eliyle" 47/a/15, **ekinnik** "ekinlik" 61/c/38, **dinnendiydiler** "dinlendiydiler" 69/ğ/256

ly>ll:**balle** "balya" 70/c/23, **fasulle** "fasulye" 56/a/4

bl >bb:**abba** " abla" 43/a/3

şy >şş: eşşaları "eşyaları" 49/c/98

Yakın yarı ilerleyici benzeşmeler:

ml>mn: **adamnara** "adamlara" 21/b/116, **ağamnan** "agamla" 49/e/191, **baryamnanda** "bayramlada" 60/a/11, **damnada** "damlarda" 13/b/71, **damnamaz** "damlamaz" 70/c/35, **doumnu** "doğumlu" 31/b/39, **eşimne** "eşimle" 57/c/30, **nemni** "nemli" 47/a/13, **tamamnaniyi** "tamamlanıyor" 69/b/61

zc > sç: **yalnısça 74/ç/96**

Yakın tam gerileyici benzeşmeler:

rl>ll:**atollar** "atıyorlar" 78/a/179, **diyille** "diyorlar" 10/ç/42, **gidel-ler** "giderler" 26/d/74, **yeller** "yerler" 67/ç/58,**bindiröller** "bindiriyorlar" 77/b/18, **demillen** "demirle" 19/a/11 **zs >ss**: **kıssa** "kızsa" 20/a/12 **ts> ss**:**yassıya** "yatsıya" 71/b/15 **ln>nn**:**yannız** "yalnız" 11/b/179 **vl>ll**: **allı** "avlu" 11/b/180 Yakın yarı gerileyici benzeşmeler:

zt>st: **gaste** "gazete" 72/b/39

tc>dc: **annadcak** "anlatacak" 49/e/209

st >zd: **atlazdan** "atlastan" 34/b/27

Uzak yarı gerileyici benzeşme:

b.n>m.n: **çomannarı "çobanları"** 6/b/19

Uzak tam gerileyici benzeşme:

z.c>c.c: **cencefil "zencefil"** 18/g/105

1.1.3.2.12. Ünsüz Yer Değiştirmesi

Ünsüz yer değiştirmesi, çok eski bir tarihte çıkmış, Türkçe'nin tarihî dönemlerinde ve Anadolu ağızlarında çok görülen bir ses olayıdır (Eren,1953: 175; Caferoğlu, 1989: 2). Konuşma dilinde hece veya kelimelerin telaffu-zunda kolaylık sağlamak amacıyla böyle bir yol izlenir (Kalay,1998: 57).

Ünsüz yer değiştirmesi, yakın ve uzak seslerde görülür. Yakın seslerde ml>lm, yr>ry şeklinde; uzak seslerde vl>v.l şeklindedir.

Yakın ünsüzlerde:

çölmek 13/b/64, **gölmek** 21/a/40, **baryamnanda** 60/a/11,

Uzak ünsüzlerde:

avul 52/c/70

1.1.3.2.13. Ünsüz Aykırılaşması

Bir sözcükte komşu olan ya da birbirinden aralıklı duran fakat boğumlanma nitelikleri birbirinin aynısı ya da birbirine yakın olan iki ünsüzden biri, bazen kendi boğumlanma noktasını ötekinden ayırarak başka bir ünsüze döner ve aykırılaşma/benzeşmezlik denilen, benzeşmenin tam tersi olan bir olayın gelişmesine yol açar (Korkmaz 1994: 96).

Aynı veya benzer özellikler taşıyan ünsüzlerden birinin başka ünsüze dönüşerek aynısından veya benzerinden uzaklaşmasıyla oluşan ünsüz aykırılaşması, yakın ve uzak seslerde görülen bir ses olayıdır. Yakın ünsüzlerde şt>şd, st>sd, kş> v̇ş şeklinde; uzak ünsüzlerde r.r>l.r şeklinde görülmektedir.

Yakın ünsüzlerde:

şt>şd: **kızışdısın** "kızıştırsın" 4/j/140, **işde** "işte" 36/j/221, **işdiler** "içtiler" 43/b/26, **kavuşdı** "kavuştu"19/ç/240

st>sd: **ısdısın** "ısıtırsın" 70/c/26

kş> v̇ş: **av̇şama** "akşama" 19/c/174

Uzak ünsüzlerde:

belber "berber" 4/e/58

1.1.3.2.14. Hece Kaynaşması

Bir kelimede yan yana bulunan hecelerin veya birleşik kelime oluşumunda ilk kelimenin son sesi ile diğer kelimenin başındaki sesin kaynaşmasıyla oluşan hece azalmasıdır (Korkmaz, 2007: 116).

Şumnu ili Türk ağzında sık görülen hece kaynaşması, birleşik kelime oluşumunda daha çok görülür. Genellikle hızlı konuşma, telaffuz kolaylığı ve tekrara düşmekten kaçma eğiliminden kaynaklanmaktadır.

nābalım 18/ğ/172, **bav̇şam** 19/ç/242, **neblem** 4/a/4, **nezman** 6/a/5, **cumatesi** 63/b/17, **sütlaŞ** 33/a/21, **niçin** 7/ç/94, **nasıl** 4/g/79, **öyle** 4/ğ/90, **bȫle** 4/a/11, **şȫle** 9/a/8,**noldu** 19/d/276, **naptım** 55/e/66

1.1.3.2.15. Hece Düşmesi

Çoğu kez iki, nadir olarak da daha ziyade komşu hecenin kaynaşması ile kendini gösteren bu olay, Anadolu ağızlarında olduğu gibi, Rumeli ağızlarında da fazladır. Kaynaşan hecelerin iki ünlü arasında kaybolan ünsüzleri g, k,l,n,r,v,h,y gibi düşme veya ünlüleşme özelliği taşıyanlardır. Kaybolan sesler, fonksiyonlarını yine uzunluk şeklinde kalan hecenin üstüne yüklerler (Gülensoy,1984: 27).

Hece düşmesi, bir sözcükte art arda gelen ve nitelik yönünden benzer seslerden oluşan iki heceden birinin kaybolmasıdır. Ağız bölgemizde sık görülen bir hadisedir. Genellikle /ğ/,/h/,/r/,/y/ ünsüzlerin yanında vurgusuz durumlarda, telaffuz kolaylığında ortaya çıkmaktadır.

kocabanın 36/ğ/147, **nebilem** 4/ı/113, **nemin** 13/b/58, **dikmē** 13/ç/94, **etlēni** 13/ç/102, **çün** 13/ç/108,**buma** 13/f/168, **yemē** 78/a/116, **sābı** 15/b/26, **sālında** 72/b/30, **būsundan** 17/b/32, **yımta**,18/c/36,**şin** 2/ç/36, **samsak** 18/ç/49, **nas** 18/ç/52, **bahar** 18/g/105, **telezyon** 18/ğ/157, **kaynam**, 3/ç/37, **bıcāmı** 19/ç/216, **yaprā** 13/g/177, **māleler** 38/b/58, **macırlık** 21/a/14, **bāmış** 21/a/42, **beklendī** 21/c/158, **acık** 4/e/59, **eşēmiz** 24/c/40, **āca** 24/f/142, **ār** 26/d/59

İyelik III çokluk ekinden sonra isim hal ekleri getirildiğinde iyelik ekinin bünyesinde düşme yaygın ve kurallı olarak görülmektedir.

hocalandan 21/c/146, **ellenden** 21/a/66, **ceplene** 41/c/96, **dizlene** 19/c/160, **ellene** 20/a/2, **hanelene** 34/b/21, **işlene** 61/c/27, **tepelene** 69/d/112, **halalana** 78/a/195, **arabalana** 6/c/30, **ayaklana** 4/j/141,**ayçiçekleni** 32/b/39, **bibeleni** 62/a/4, **börekleni** 21/d/185,**çembeleni** 37/b/34, **ekekleni** 49/c/106, **gözleni** 35/b/13, **adlanı** 34/b/32, **bahatarlanı** 33/a/18, **çoraplanı** 4/j/141, **gaşıklanı** 78/a/107,**boylanda** 50/d/159, **uşaklanda** 75/b/38, **yaşlanda** 11/a/19, **öküzlende** 50/c/105, **üslende** 24/d/88, **yēlende** 45/a/2, **aralanda** 2/b/22, **başlanda** 17/b/24, **bacaklandan** 82/c/40, **küçüklenden** 6/f/91,**kardeşlenden** 11/b/228, **kemiklenden** 55/d/46, **küylenden** 40/e/114, **tekelenden** 72/ç/55

İKİNCİ BÖLÜM

2. ŞEKİL BİLGİSİ

Şekil bilgisi başlığı altında Şumnu'da derlenen metinlerden hareketle Şumnu ili Türk ağzında kullanılan ekler, çekim ekleri ve yapım ekleri olmak üzere iki ana başlık altında incelenmiştir. Çekim ve yapım ekleri daha sonra alt gruplara ayrılarak her ekin özellikleri verildikten sonra bu ekler, incelenen metinlerden seçilen örneklerle ortaya konulmuştur.

2.1. Çekim Ekleri

2.1.1. İsim Çekim Ekleri

2.1.1.1. İsim Hâl Ekleri

Şumnu ili Türk ağzında isim hâl ekleri; yalın, belirtme, yönelme, bulunma, ayrılma, ilgi, eşitlik ve vasıta hâli alt başlıklarında ele alınarak özellikleri verildikten sonra incelenen metinlerden örneklendirilmiştir.

2.1.1.1.1. Yalın Hâli

Yalın hâl, ismin herhangi bir hâl eki almadığı hâlidir. Şumnu ili Türk ağzında kullanılan yalın hâle aşağıdaki örnekler verilebilir:

abla 18/g/121, **ėv** 43/b/39, **fıçı** 4/f/69, **gavanoz** 4/f/75, **haber** 5/a/12, **hafta** 1/a/12, **hane** 7/a/5, **hamır** 49/c/99, **harp** 21/c/152, **hayat** 47/ç/217, **inek** 4/ğ/95

2.1.1.1.2. Belirtme Hâli Eki

Eski Türkçe'de belirtme hâli eki "+ġ/+g" şeklindedir. Bu dönemin son zamanlarında ekin zamirli çekimden gelen "+nı/+ni" şekli de vardır (Gabain, 2007:64). Orta Türkçe döneminde isimlere de gelmeye başlayan "+nı/+ni" şekli Eski Anadolu Türkçesi'nde karekteristik olmasa da kullanılmıştır (Gülsevin, 1997:33).

Şumnu ili Türk ağzında belirtme hâli eki, ünsüzle biten kelimelerden sonra "+i/+ı/+u/+ü" şeklinde; ünlü ile biten kelimelerden sonra "+yı/+yi/+yu/+yü" şeklinde; iyelik eklerinden sonra "+n"li şekillidir. Eklendiği kelimelerde kendisinden önceki ünlüyle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından uyumludur.

isanı 11/b/207, **kādaşı** 18/ğ/170, **küyü** 5/ç/45, **kızı** 7/ç/83, **koçu** 44/a/36, **mektebi** 19/d/278, **imzayı** 32/b/63, **kapıyı** 2/b/19, **kınayı** 17/b/45, **kuyuyu** 2/c/26, **sürüyü** 54/a/7, **miciyi**,50/f/203, **kokusunu** 18/g/115, **öküzünü** 42/ç/59, **makinesini** 45/ç/57 **kapısını** 43/b/34

2.1.1.1.3. Yönelme Hâli Eki

Yönelme hali eki, ET' de yaygın olan biçimiyle +ka,+ke, +ġa, +ge, iyelik eklerinden sonra +na, +ne ve son sesi k ünsüzü olan isimlerle kitabelerdeki bazı yer adlarında +a, +e şeklindedir (Gabain, 2007: 63).

Yönelme hali eki, Eski Türkçe'de -ġa, -ge idi. Batı Türkçesi'nde ġ ve g'ler düştüğü için ek a ve e şeklini almıştır (Biray, 1999:230).

Şumnu ili Türk ağzında yönelme hâli eki, "+a/+e" şeklindedir. Ünlü ile biten kelimelerde araya yardımcı ünsüz görevinde /y/; iyelik ekinden sonra ise iki ünlü arasına /n/ gelir. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyumludur.

adama 21/a/67, **akrabalara** 11/b/126, **eve** 1/b/26, **āmura** 64/a/10, **bubama** 13/a/18, **akrabaya** 40/b/38, **bubaya** 18/a/14, **dakıya** 4/e/53, **davulcuya** 69/b/23, **dereye** 38/a/5, **akasına** 13/c/89, **yüzüne** 36/d/105, **anesine** 11/b/100, **camisine** 69/ğ/226

Yönelme hâli eki, isim fiil ile biten kelimelere getirildiğinde araya gelen yardımcı ünsüz /y/ düşer ve kendisinden önceki düz, geniş ünlüyü uzatır.

başladım don **dikmē** 13/ç/94, gelin **almā** gelcekler 20/a/11, **unutmā** başladım 13/e/140, **okutmā** geliyle 14/a/23, **konuşmā** başladıktan so 18/d/71, **gitmē** düüne hakkı yok 19/c/142

Yönelme hâli eki almış, ses hadisesi meydana gelen bazı kelimelerde ek yığılması görülmektedir. Ek yığılması: Bir ekin veya aynı görevi yüklenmiş şekilce farklı eklerin kelime içinde arka arkaya sıralanması olayıdır (Korkmaz, 2007: 82).

daaya 38/a/6, **saaya** 74/ç/99, **fırnaya** 55/a/6, **yāgaya** 65/c/18

2.1.1.1.4. Bulunma Hâli Eki

ET'de "+da/+de,+ta/+te" şeklinde olan ek bulunma- çıkma hali fonksiyonlarını birlikte üstlenmiştir (Gabain, 2007: 64). Ağız bölgemizde bulunma hali eki "+da/+de/+ta/+te" şeklindedir.Ünlü ve ünsüz uyumuna uymaktadır.

yerde 7/a/24, **yingemde** 49/e/188, **anede** 6/ç/38, **apartmannada** 37/c/53, **arabada** 19/c/105, **ateşte** 13/f/169, **çiflikte** 38/a/38, **çocuklukta** 11/a/74, **durakta** 21/a/39, **ītiyālıkta** 7/ç/100

I.tekil ve III.çoğul İyelik ekinden sonra araya /n/ ünsüzünü alır.

kafasında 11/b/188, **parasında** 69/e/141, **kenālarında** 61/c/43, **tūkülerinde** 18/ğ/156

2.1.1.1.5. Ayrılma Hâli Eki

Eski Türkçe'de "+dın,+din,+tın,+tin" şeklinde olan ayrılma hâli eki, Eski Anadolu Türkçesi'nde"+dan,+den" şeklindedir (Gabain, 2007:64). Şumnu ili Türk ağzında ayrılma hâli eki "+dan/+den/+tan/+ten" şeklindedir. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve ünsüz uyumu bakımından uyumludur.

türbeden 38/a/22, **tüysünden** 32/b/31, **yēden** 13/d/122, **yıldızladan** 54/ç/76, **yimamdan** 13/a/21, **yoldan** 2/c/30, **bōsuktan** 19/b/56, **çanaktan** 75/a/10, **çocuktan** 69/ğ/265, **devletten**,41/c/93, **domatesten** 33/ç/67, **fasilleden** 1/a/6

I.tekil ve III.çoğul İyelik ekinden sonra araya /n/ ünsüzünü alır.

annesinden 78/a/167, **belinden** 63/ç/58, **çeşmesinden** 82/g/145, **dalından** 63/d/74, **hagasından** 78/a/167, **hısımlandan** 48/b/20, **hocalandan** 21/c/146, **ellenden** 21/a/66, **kemiklenden** 55/d/46

2.1.1.2. İlgi Hâli Eki

Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi'nde ekin sonundaki ünsüz /ŋ/ şeklindedir. Türkmen Türkçesi'nde bu ekteki nazallık korunmuştur. Ekin ünlüsü Türkiye Türkçesinde, Azerbaycan Türkçesi ve Gagauz Türkçesinde kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna tabidir (Biray, 1999: 224).

Şumnu ili Türk ağzında ilgi hâli eki ünsüzle biten kelimelere "+ın/+in/+un/+ün", ünlü ile biten kelimelere "+nın/+nin/+nun/+nün" şeklinde gelmektedir. Ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu bakımından uyumludur.

kızımın 69/a/5, **kocabanın** 36/ğ/147, **kofanın** 78/a/138, **komşuların** 69/c/92, **mandaların** 36/ı/181, **mektebin** 32/b/50, **mendilin** 4/ğ/88, **ninemin** 13/a/16, **okulun** 32/b/51, **sāhoşun** 7/ç/77, **tabudun** 69/e/134, **düünün** 57/c/52, **gölün** 50/ğ/272, **gövün** 81/a/13 **kişinin** 80/b/9, **kūbanın** 45/a/21, **davulcunun** 24/a/6, **bunun** 5/a/9, **mandanın** 24/ç/60, **maşinenin** 69/c/86, **odunun** 47/c/153, **köprünün** 21/b/90, **köylünün** 38/a/19,

2.1.1.3. Eşitlik Hâli Eki

Şumnu ili Türk ağzında eşitlik hâli eki, "+ca/+ce/+ça/+çe" şeklindedir. Eşitlik eki; eşitlik, yaklaşma, çokluk gibi değişik anlamlar verebilecek işlevlerde kullanılmaktadır.

aftalarca 37/b/8, **bunca** 13/a/50, **usulca** 19/c/127, **uzunca** 69/c/77, **binnerce** 42/e/135, **güzelce** 42/c/45, **çokça** 2/ç/36, **büyükçe** 49/b/71

2.1.1.4. Vasıta Hâli Eki

"+n" şeklinde olan vasıta eki, Köktürk Türkçesi, Eski Uygur Türkçesi ve Karahanlı Türkçesinde pek bol kullanılmıştır. Eski Anadolu metinlerinde de devam ettikten sonra kaybolmuştur (Korkmaz, 2011: 18-31).

Vasıta hâli eki "+n", Eski Türkçe, Orta Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi dönemlerinde kullanıldıktan sonra, Osmanlıca döneminde kullanımdan

düşmüştür. Eski Anadolu Türkçesinde asıl vasıta hâli eki "+n" olmakla birlikte, "+la", "birle", "ile" şekilleri de kullanılmıştır (İpek, 2008: 66).

Şumnu ili Türk ağzında vasıta hâli eki, "ile" edatının ekleşmesiyle oluşan "+la/+le" ekidir. Fakat bu ek, bu haliyle çok az kullanılmıştır. Daha çok ünsüz benzeşmesi neticesinde aldığı "+ne/+na" ve Eski Türkçe'deki vasıta eki "+n" ile birleşerek aldığı "+lan/+len" ve "+nan/+nen" şekilleriyle kullanılmıştır. Vasıta eki, ünlü ile biten kelimelere eklendiğinde koruyucu ünsüz alır. Vasıta hâli eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyumludur.

çalgıyla 6/ç/35, **çapayla** 50/ğ/303, **abbayla** 69/a/7, **agayla** 11/a/49, **bindallıyla** 59/ç/29, **karıyla** 19/d/286, **lanayla** 40/ç/85, **lambayla** 26/f/119, **ellemle** 19/a/6

Çokluk ekininin bünyesindeki /r/ ünsüzü düşerken vasıta hali eki ekleşmede "+la/+le" şeklindedir.

çāşaflala 36/d/103, **mandalala** 67/b/23, **atlala** 3/ç/48, **Bulgālala** 13/b/77, **çalgılala** 57/c/55, **çuvallala** 4/a/14, **karılala** 19/c/107, **nalbulala** 3/c/16, **oklavalala** 56/a/8, **pompalala** 67/ç/83, **talikalala** 7/c/61, **ahadaşlala** 82/g/140, **akrabalala** 26/f/99, **biçerdöverlele** 71/b/10, **çekişlele**, 11/a/33**güllele** 50/c/73, **öküzlele** 5/b/17, **dārelele** 13/b/65, **fenēlele** 32/b/74, **ineklele** 5/b/17

Vasıta hâli eki, Eski Türkçe'deki vasıta eki "+n" ile birleşerek aldığı "+lan/+len" şekli, ünlü ile biten kelimelere getirildiğinde araya /y/ yardımcı ünsüz gelir.

geceylen 70/a/7, **idareylen** 26/f/117, **maşineylen** 34/c/47, **tepsiylen** 2/a/11, **arabaylan** 36/c/75, **mayaylan** 4/h/103, **komşuynan** 50/e/180, **çamurlan** 47/a/52, **ineklen** 72/a/14, **bēgilelen** 36/ı/173, **biberlen** 42/c/43, **bizlen** 76/d/65 **cevizlen** 42/ç/63, **ekmeklen** 8/b/24, **ellen** 72/a/15

+nan/+nen şekilli örnekler:

bulgurnan 78/a/88, **ağamnan** 49/e/191, **arabalanan** 37/b/17 **arabaynan** 50/ğ/278 **tōbaynan** 4/ğ/90, **ceviznen** 80/c/15, **düvennen** 5/b/21, **ekinnen** 75/b/43

İyelik III. tekil şahıstan sonra vasıta hali eki getirildiğinde araya /n/ yardımcı ünsüzü gelir.

arabasınnan 24/c/42**, babasınnan** 31/a/11, **anasınnan** 10/ç/35, **arkasınnan** 77/b/16, **kabınnan** 63/ç/60, **kızınnan** 67/b/28, **rubasınnan** 2/c/33, **takımınnan** 42/b/17, **tazyıkınnan** 47/a/34 **yāsınnan** 21/d/191, **dizinnen** 50/c/85, Allahın **emrinnen** gideler 75/a/5, adam emen **elinnen** sopayı batırmış 47/a/15, orasının **şeyinnen** ūrendiler82/d/82, hani **yemenne** işkisinne **limonatasınna** bütün kō̄ oturıyı 52/c/77

2.1.1.5. Çokluk Eki

Eski Türkçe'de en çok kullanılan çokluk eki olan "-lar/-ler" eki, Eski Türkçe'den sonra Türkçe'nin tek çokluk eki haline gelmiştir. Eski Uygur Türkçesi'nde genellikle eklendiği kelimelerden ayrı yazılan bu ekin Eski Anadolu Türkçesi'nde de bazen ayrı yazıldığı görülür. Çokluk eki, sadece eklendiği ismi etkiler, bu ismin diğer kelimelerle ilişki kurmasında herhangi bir etkisi yoktur (Ergin, 1993: 209-210).

Şumnu ili Türk ağzında çokluk eki, "+lar/+ler" şeklindedir. /m/ ve/n/ ünsüzlerinden sonra gelen /l/ ünsüzü /n/'ye dönüştüğünden çokluk eki "+nar/+ner" şeklinde de görülmektedir.

Bunlarla birlikte bu ekteki /r/ ünsüzünün yaygın olarak düşmesi neticesinde "+la/+le" şeklinde ve ünsüz benzeşmesi yoluyla da "+na/+ne" şeklinde de görülmektedir. Ata'ya göre (2009:96)"+la/+le" şeklindeki çokluk eki, Türk dilinde yaygın kullanımda olan +lAr çokluk ekinin yapısında bulunan, bunun dışında Altay dillerinde olduğu gibi Türk dillerinde de kullanım alanı bulan arkaik bir ektir.

abablar 40/c/64, **ablalar** 1/b/24, **aşıklar** 82/c/40, **bıçaklar** 6/c/27, **çatılara** 20/b/24 **çekişler** 50/c/125, **çeşmeler** 13/e/156, **çevizler** 81/a/2, **enişteler** 1/b/24, **eskiler** 50/d/164 **eskileden** 10/ç/39, **eşle** 19/b/65, **eşşekle** 74/ç/64, **akadaşla** 13/ç/95, **bayramla** 33/a/10 +nar,+ner şekilli örnekler: **bayramnar** 76/b/22, **bunnardan** 11/a/78, **burkannar** 78/a/123 **damnar** 18/b/27 **deirmenner** 2/a/8, **cingenner** 19/c/152, **düünner** 1/a/11, **göçmenner** 39/f/75 +na, +ne şekilli örnekler: **günnede** 40/b/61, **izleyenne** 52/a/13, **kefinne** 69/ğ/290, **kilimne** 26/f/87 **koyunna** 7/b/35, **kūbanna** 7/e/129, **ocanna** 23/a/3, **onna** 1/a/20, **oyunna** 4/c/34, **pelvanna** 7/ç/105

2.1.1.6. İyelik Ekleri

Eklendiği ismin karşıladığı varlığın kime ya da neye ait olduğunu gösteren isim çekim ekleridir (Korkmaz, 2003:259). Şumnu ili Türk ağzında kullanılan iyelik ekleri ve örnek çekimleri şu şekildedir:

I. teklik şahıs: Bölgemiz ağzında yazı dilinde olduğu gibi iyelik I. teklik şahıs eki "+m" dir. Ünsüzle biten isimden sonra araya yardımcı ünlü girer.

amůcam 11/b/232, **annem** 4/a/8, **bacām** 18/d/61, **cenazem** 81/b/59, **çocum** 2/d/55, **dayım** 5/a/10, **arkadaşım** 2/d/47, **torunum** 13/e/148, **gücüm** 13/a/2, **köküm** 48/a/8, **defterim** 18/ğ/160

II. teklik şahıs : Bölgemiz ağzında yazı dilinde olduğu gibi iyelik II. teklik şahıs eki "+n" dir. Ünsüzle biten isimden sonra araya yardımcı ünlü girer.

anan 82/ğ/149, **paran** 12/c/27, **mandan** 19/c/104, **odanda** 47/a/64, **amucan** 47/ç/208, **anan** 82/ğ/149,**mülkün** 24/d/73, **çocun** 44/a/31, **gücün** 71/d/44, **kızına** 72/d/84, **elinden** 72/d/88

III. teklik şahıs : Bölgemiz ağzında iyelik III. teklik şahıs eki, ünsüzle biten isimlerde ünlü uyumuna bağlı olarak "+ı/+i/+u/+ü" şeklinde; ünlü ile biten isimlerden sonra ise araya /s/ yardımcı ünsüzü getirilerek "+sı/+si/+su/+sü" şeklindedir.

kadaşı 82/ı/179, **haberi** 11/b/245, **kızı** 13/a/18, **ruhu** 36/ğ/156, **yolu** 41/c/80, **üstüne** 45/ç/59, **makinesi** 79/a/16, **torbasına**1/a/21**, kokusu** 4/ı/116, **ferecesinin** 17/b/40, **ȫtüsü** 57/c/46

III. teklik şahıs eki, ünsüzle biten isimlerde ünlü uyumuna bağlı olarak "+ı/+i/+u/+ü" şeklinde şeklinde olmasına ragmen birkaç örnekte bu kuralın dışına çıkılmıştır.

köysü 42/a/5, **tüysünden** 32/b/31**, yagsını** 79/b/36

I. çokluk şahıs : Bölgemiz ağzında yazı dilinde olduğu gibi iyelik I. çokluk şahıs eki "+mız/+miz/+muz/+müz" şeklindedir. Ünsüzlerle biten isimlerden sonra araya yardımcı ünlü girer.

camimiz 7/c/67, **çayırımız** 82/c/33, **komşumuz** 31/b/20, **müftümüz** 71/e/62, **sözümüz** 40/b/26 **canımız** 69/d/117, **cevizimiz** 81/a/5, **comatımız** 71/b/21, **doktorumuz** 49/b/84, **köümüz** 62/c/31

Genellikle çokluk ekinden sonra gelen İyelik I. çokluk şahıs ekinin bünyesindeki z>s değişimi ile ötümsüz örnekler çokça görülmektedir.

āyatımıs 32/b/89, **babalamıs** 32/a/5, **baklavalamıs** 62/b/26, **cemimis** 14/a/11, **çocuklamıs** 82/f/112, **dayımıs** 19/d/254, **düünnemis** 19/c/101, **ītiyalamıs** 67/b/38, **iklimimis** 67/b/24, **kardaşlamıs** 81/a/6, **kışlāmıs** 67/b/24, **kulamıs** 19/d/262, **kuşaklarımıs** 47/ç/184, **yakınnamıs** 32/b/40

II. çokluk şahıs: Bölgemiz ağzında iyelik II. çokluk şahıs eki olarak +nız/+niz/+nuz/+nüz şekline ait örnekler tespit edilmiştir. Ünsüzlerle biten isimlerden sonra araya yardımcı ünlü girer.

arabanız 15/b/21, **ablanız** 44/a/13, **atırınız** 13/a/5, **cebinize** 19/ç/233, **kendinize** 2/d/52, **mevlidinize** 36/b/44, **vadık atmış koyunuzu** 69/c/87, **ferece boynuzuna kor** 47/ç/192

III. çokluk şahıs : Bölgemiz ağzında yazı dilinde olduğu gibi iyelik III. çokluk şahıs eki "+ları/+leri" şeklindedir.

hısımları 70/a/9**, etleri** 72/d/99, **īsanları** 74/ç/93, **uşakları** 75/b/65, **yingeleri** 77/b/19

İyelik III. çokluk ekinden sonra isim hal ekleri getirildiğinde iyelik ekinin bünyesinde düşme yaygın ve kurallı olarak görülmektedir.

adlanı 34/b/32, **akrabalanı** 11/b/226, **ayaklanı** 36/d/102, **bāşışlanı** 62/ç/45, **bazılanı** 21/c/149, **bibeleni** 62/a/4, **börekleni** 21/d/185, **büyüklende** 39/a/4, **ellende** 17/b/34, **evlenden** 11/a/70

/n/ ve /m/ ünsüzleriyle biten isimlere, iyelik III. çokluk eki getirildiğinde ünsüz benzeşmesinden iyelik III. çokluk ekleri "+narı/+neri" şekillerinde görülmektedir.

fistannarı 34/b/28, **hayvannarı** 2/a/5, **kadınnarı** 4/e/62, **kannarı** 67/c/49, **kazannarı** 55/c/23,**tütünneri** 10/ç/42, **ürünneri** 67/ç/92, **üzümneri** 19/d/285, **yenneri** 47/ç/172 İyelik eki alan bazı kelimelerde ek yığılması tespit edilmiştir.

epsimiz 18/ğ/172, **giymesimiz** 82/ğ/147, **devrisi** 42/d/99,

2.1.2. Fiil Çekim Ekleri

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan fiil çekim ekleri; kip ekleri, kişi ekleri olarak iki bölümde, daha sonra bu bölümler kendi içinde alt bölümlere ayrılarak incelenmiş, özellikleri verildikten sonra örneklendirilmiştir.

2.1.2.1. Basit Kipler

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan basit kipler, haber ve tasarlama kipleri olarak iki başlık halinde ele alınmış, daha sonra bu bölümler kendi içinde alt başlıklara ayrılarak incelenmiş, özellikleri verildikten sonra örneklendirilmiştir.

2.1.2.2. Haber Kipleri

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan duyulan geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman, şimdiki zaman, geniş zaman ve gelecek zaman eki incelenmiş, özellikleri verildikten sonra örneklendirilmiştir.

2.1.2.2.1. Duyulan Geçmiş Zaman Çekimi

Şumnu ili Türk ağzında duyulan geçmiş zaman eki "-mış/-miş/-muş/-müş" şeklinde olup yazı dilinde olduğu gibi hem isimlerle hemde fiillerle kullanılmakta, çekimi zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır.

Duyulan geçmiş zaman kipinin şahıslara göre çekiminde ekin ünlüsü, ünlü uyumuna uymaktadır.

I. teklik şahıs eki : **-ım,-im,-um,-üm**

II. teklik şahıs eki : **-ın,-in,-un,-ün**

III. teklik şahıs eki : **-**

I. çokluk şahıs eki : **-ık,-ik,-uk,-ük**

II. çokluk şahıs eki : **-sınız,-sunuz**

III. çokluk şahıs eki : **-lar,-ler**

I. teklik şahıs: **yapmışım** 19/a/7, **almışım** 19/ç/217, **bellememişim** 21/c/152 **istemişim** 19/d/298, **olmuşum** 40/a/17, **tutmuşum** 67/ç/56, **gömüşüm** 82/ç/58, **götüymüşüm** 19/ç/217

II. teklik şahıs : Duyulan geçmiş zaman ekinin ikinci şahıs çekiminde şahıs ekinin bünyesindeki /s/ ünsüzü düşer.

kesmişin 50/g/226, **vemişin** 19/ç/222, **yapmışın** 19/ç/189, **koymuşun** 69/c/81, **olmuşun** 19/ç/222, **gȭmüşün** 19/c/115, **bakmışın** 75/a/13

III. teklik şahıs: **yetişmiş** 69/b/38, **yımşamış** 78/a/113, **bozmuş** 66/a/12, **büyümüş** 49/e/171

Duyulan geçmiş zaman ekinin üçüncü teklik şahıs çekiminde zaman eki kimi yerlerde "-mıj/-mij/-muj/-müj" şeklinde kullanılmıştır.

atmıj 7/ç/91, **ayrılmıj** 69/ğ/186, **bulmamıj** 61/a/14, **çıkaramamıj** 69/ğ/252, **gelmemij** 50/ğ/276,**gelmij** 21/ç/165, **getiymij** 32/b/38, **kalmıj** 52/a/10, **kaskatılaşmıj** 69/ğ/289, **kırılmıj** 69/f/174, **saklamıj** 67/c/48, **toplamıj** 69/ğ/252, **yaşamıj** 52/c/57, **koymuj** 67/c/48, **okumuj** 47/a/105, **ölmüj** 21/d/199

I. çokluk şahıs: **dolaşmışık** 44/a/2, **geçirmişik** 35/c/28, **kavurmuşuk** 78/a/70, **görmüşük**

82/e/89, **yuvarlamışık** 67/ç/95

II. çokluk şahıs: **çıkmışsınız** 41/c/80, **okumuşsunuz** 41/c/88

III. çokluk şahıs: **çekmişler** 24/d/103, **çevirmişler** 47/a/3, **demişler** 11/a/67, **etmişler** 36/b/52, **evlenmişler** 37/b/11, **kalmışlar** 81/a/11, **toplamışlar** 32/b/101

Duyulan geçmiş zaman ekinin üçüncü çokluk şahıs çekiminde şahıs ekinin bünyesindeki /r/ ünsüzünün düşmüş şekilleri de görülmektedir.

yerleşmişle 11/b/224, **çekilmişle** 52/a/16, **demişle** 28/a/11, **kazanmışla** 32/b/102, **salmışla** 30/b/51,**yapmışla** 30/b/49, **yazmışla** 40/a/11

2.1.2.2.2. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

Şumnu ili Türk ağzında görülen geçmiş zaman eki "-dı/-di/-du/-dü/-tı/-ti/-tu/-tü" şeklinde olup çekimi, iyelik kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır. Görülen geçmiş zaman çekiminde ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından genelde uyumlu-

dur. Bazen kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumuna aykırı kullanımlarında olduğu görülmüştür.

Şumnu ili Türk ağzında kullanılan görülen geçmiş zamanın şahıslara göre çekimine aşağıdaki örnekler verilebilir:

I. teklik şahıs eki : **-m**

II. teklik şahıs eki : **-n**

III. teklik şahıs eki : **-**

I. çokluk şahıs eki : **-k**

II. çokluk şahıs eki : **-nız,-niz, -nuz,-nüz**

III. çokluk şahıs eki : **-lar,-ler**

Görülen geçmiş zaman I. teklik şahıs çekimi örnekleri:

paylaştıdım 7/ç/86, **rakıladım** 4/j/135, **sakatlandım** 3/c/28, **sesledim** 47/a/60, **sevindim** 16/a/10, **sōdum** 31/b/22, **tanıştım** 69/ğ/192, **yaptım** 3/c/16, **çektim** 7/b/28, **konuştum** 7/c/70, **kuruttum**, 18/g/107, **ölştüm** 31/ç/68, **öptüm** 30/b/33, **yörüttüm** 59/d/47

Görülen geçmiş zaman II. teklik kişi çekimi örnekleri:

aldın 40/b/44, **almadın** 75/a/13, **biendin** 19/d/276, **doldudun** 50/c/84, **gördün** 63/d/65 **kaştın** 49/e/197, **kestin** 43/c/47, **konuştun** 52/b/33

Görülen geçmiş zaman kipi III. teklik şahıs çekimi örnekleri:

zorladı 81/b/60, **aldı** 4/i/124, **bildimedi** 69/ğ/205, **bozdu** 40/e/127, **büyüdü** 4/j/135, **dövdü** 49/e/198, **kaktı** 19/b/71, **kapattı** 38/a/47, **karıştı** 7/b/31, **pişti** 39/a/9, **sustu** 53/b/21, **döktü** 31/ç/67

Görülen geçmiş zaman I. çokluk şahıs çekimi örnekleri:

dūmadık 69/e/165, **duymadık** 52/a/17, **istedik** 6/ç/44, **kavurduk** 78/a/61, **sürdük** 7/a/23 **şaşıttık** 21/a/55, **şükrettik** 30/ç/78, **tuttuk** 3/ç/31, **büyüttük** 65/ç/33

Görülen geçmiş zaman II. çokluk şahıs çekimi örnekleri:

dediniz 47/a/2, **geldiniz** 8/a/2, **kazıdınız** 41/c/102, **sordunuz** 67/b/38, **gödünüz** 41/c/97 **yaptınız** 71/d/56, **ettiniz** 49/e/178, **gittiniz** 10/a/4

Görülen geçmiş zaman III. çokluk şahıs çekimi örnekleri:

ıştınmadılar 24/b/32, **kaçıdılar** 66/a/13, **kesediler** 7/f/140, **pindirdiler** 17/a/11, **döktüler** 13/a/40, **alıştılar** 47/ç/204, **annaştılar** 49/a/17, **bittiler** 13/a/24, **çektiler** 24/b/31, **duruttular** 13/e/156

Görülen geçmiş zaman ekinin üçüncü çokluk şahıs çekiminde şahıs ekinin bünyesindeki /r/ ünsüzünün düşmüş şekilleri görülmektedir.

söyledile 13/e/157, **vēdile** 78/a/224, **vēmedile** 19/c/163, **yapmadıla** 30/c/57, **yatırdıla** 21/a/33 **alıştıla** 41/a/31, **durdula** 78/a/203, **koydula** 31/b/26, **soktula** 35/a/6, **düştüle** 44/a/20

2.1.2.2.3. Geniş Zaman Çekimi

Şumnu ili Türk ağzında geniş zaman eki, "-ar/-er/-ır/-ir/-ur/-ür/-r" şeklindedir. İstisnai durumlar hariç ünlü ile biten fiillere "-r", tek heceli olup ünsüzle biten fiillere "-ar/-er", çok heceli olup ünsüzle biten fiillere ise "-ır/-ir/-ur/-ür" getirilir. Şahıs çekimlerinde bazen zaman eki ve şahıs eki bünyesindeki /r/ ünsüzünün düştüğü görülür.

Geniş zaman çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli, I. teklik ve I. çokluk şahıslarda "-ma,-me", diğer şahıslarda "-maz,-mez" ekiyle yapılmaktadır. Geniş zaman çekiminde ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyumludur.

I. teklik şahıs eki : **-ım,-im**

II. teklik şahıs eki : **-sın, -sin**

III. teklik şahıs eki : **-**

I. çokluk şahıs eki : **-ız, -iz,-uz,-üz**

II. çokluk şahıs eki : **-siniz,-sınız**

III. çokluk şahıs eki : **-lar,-ler**

Geniş zaman I. teklik şahıs çekimi örnekleri:

kaçarım 50/f/201, **kıkarım** 43/ç/65, **kōkarım** 42/d/110, **koyarım** 34/c/38, **salarım** 75/b/62 **seslerim** 42/d/107, **severim** 18/ğ/156, **sölerim** 61/a/2, **verebilirim** 11/a/55, **bienirim** 13/d/120 **bilirim** 42/a/4, **çalışırım**

7/a/21, **geçiririm** 42/d/111, **atlamam** 79/a/4, **atmam** 41/a/30, **aykırmam** 16/a/17, **seçmem** 79/a/31 **sölemem** 66/a/20

Geniş zaman II. teklik kişi çekimi örnekleri:

Geniş zaman II. teklik şahıs çekiminde zaman eki bünyesindeki /r/ ünsüzü genellikle düşer.

veriversin 36/ç/90, **edersin** 50/g/249, **ekesin** 18/a/2, **geçesin** 47/a/85, **gidesin** 10/c/26, **giresin** 19/c/109 **giyesin** 50/c/92, **kaḷkasın** 38/b/53, **katasın** 60/a/3, **kopasın** 46/a/13, **pişirisin** 57/a/12, **bulamazsın** 24/d/129, **çıkmazsın** 57/ç/78, **kazmazsın** 50/ğ/303, **bilmezsin** 50/b/60

Geniş zaman III. teklik şahıs çekimi örnekleri:

Geniş zaman III. teklik şahıs çekiminde zaman eki bünyesindeki /r/ ünsüzü genellikle düşer.

veri 6/ç/53, **görü̲** 47/b/136, **çıka** 11/b/99, **kayna**59/e/61, **gösteri** 50/h/339, **götürü̲** 11/b/215 **bitmez**, 23/a/15, **biyenmez** 34/c/52, **çalışmaz** 81/ç/92, **damnamaz** 70/c/35

Geniş zaman kipi I. çokluk kişi çekimi örnekleri:

acarız 42/ç/53, **alırız** 71/e/96, **atarız** 22/a/4, **bakarız** 19/c/90, **bekleriz** 45/b/28, **bekletiriz** 49/b/73, **biçeriz** 79/a/2, **buluşuruz** 82/g/140, **dokuruz** 68/b/24, **görüşürüz** 55/ı/112, **okuruz** 21/c/139, **kalmayız**, 18/g/103, **koymayız** 42/ç/52, **sevmeyiz** 45/a/24, **yimeyiz** 42/b/28

Geniş zaman I. çokluk şahıs çekiminde aynı yapıda geniş zaman eki geldiğinde tekrara düşmemek üzere zaman eki düşmektedir.

götürüz 21/b/104, **büzüştürüz** 78/a/49, **kavuruz** 45/a/20,**oturuz** 57/d/82, **soruz** 52/b/32, **yuguruz** 42/ç/53

Geniş zaman I. çokluk şahıs çekiminde zaman eki bünyesindeki /z/ ünsüzü z>s değişimiyle /s/'ye dönüşmüş örnekleri de görülmektedir.

yatarıs 4/ğ/94, **aşlarıs** 49/d/147, **atarıs** 45/a/13, **çıkarıs** 36/c/74, **dolarıs** 42/ç/55, **dolarıs** 42/ç/55, **döveris** 33/c/46 **ederis** 81/ç/72, **ekeris** 49/d/142, **gideris** 33/c/42 **giyeris** 82/ğ/156, **koymayıs** 45/b/42, **yapmayıs** 82/e/91

Geniş zaman kipi II. çokluk şahıs çekimi örnekleri:

dersiniz 78/a/123, **afedesiniz** 40/b/57, **yapmazsınız** 82/g/142,

Geniş zaman kipi III. çokluk şahıs çekimi örnekleri:

Geniş zaman III. çokluk şahıs çekiminde zaman eki ve şahıs eki bünyesindeki /r/ ünsüzü çoğu zaman düşmektedir. Zaman eki bünyesindeki /r/ düştüğü zaman kimi yerde ünlü uzamasına neden olur.

çekēler 47/ç/183, **dēler** 77/c/47, **dikele** 4/e/56, **döveler** 74/ç/79, **ekele** 21/ç/168, **gidele** 3/a/3, **içēler**, 68/a/7, **içele** 31/ç/69, **istele** 50/b/43, **öpēle** 6/ç/48,**ōtele** 17/b/26, **özlele** 10/ç/36, **söylele** 49/a/23,**biyenmezler** 59/d/45, **gitmezler** 75/b/45, **vēmezler** 69/ğ/297, **açmazlar** 11/b/149

2.1.2.2.4. Şimdiki Zaman Çekimi

Şumnu ili Türk ağzında şimdiki zaman ekleri farklılıklar göstermektedir.

I. Tip Şimdiki Zaman Çekimi

I.tip şimdiki zaman kipi eki ünlü ile biten fiillerden sonra "-yer" şeklinde; ünsüzle biten fiillerde "-eyer" şeklindedir. III.şahıs çekimlerinde ünlü ile biten fiillerden sonra "-yeri" şeklinde; ünsüzle biten fiillerde "-iyeri" şeklindedir. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle yapılır. Olumsuz şekli ise, "-me" olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır.

I. teklik şahıs eki : **-im**

III. teklik şahıs eki : **-**

I. çokluk şahıs eki : **-iz**

I. tip şimdiki zaman çekimine aşağıdaki örnekler verilebilir:

II. teklik, II. ve III. çokluk şahıs ekleri örnekleri görülememiştir.

I. teklik kişi çekimi örnekleri: **deyerim** 33/ç/64, **gideyerim** 44/a/10

III. teklik kişi çekimi örnekleri:**diyeri** 19/c/164, **içiyeri** 24/d/107, **istemeyeri** 72/ç/58, **kaynadiyeri**, 35/c/47, **koyeri** 35/c/47, **yiyeri** 24/d/107

I. çokluk kişi çekimi örnekleri: **deyeriz** 6/d/67, **sepeleyeriz** 78/a/37

II. Tip Şimdiki Zaman Çekimi

II.tip şimdiki zaman çekiminde "-yırı/-yiri/-yır/-yir/-yı/-yi/-yī/-y/-ī/-ĭ" ekleri kullanılmaktadır.Şahıs çekimlerinde ünlü ile biten fiillerden sonra "-yırı/-yiri/-yır/-yir/-yı/-yi/-y" şeklindedir ve düz geniş ünlülerle biten fiiller /y/ sesinin eykisiyle daralır. Ünsüzle biten fiillerde araya düz dar yardımcı ünlü girer ve zaman eki "-(ı)yırı/-(i)yiri/ -(ı)yır/(-i)yir/-(ı)yı/-(i)yi/(ı)yī/ -(ı) y" şeklindedir.

Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-me/-ma" olumsuzluk ekiyle yapılır.

Olumsuzluk eki /y/ sesinin eykisiyle daralır. Ek, düz dar şekilli olduğu için eklendiği kelimelerde ünlü uyumu bakımından her zaman uyumlu değildir.

I. teklik şahıs eki : **-ım,-im**

II. teklik şahıs eki : **-sın, -sin**

III. teklik şahıs eki : **-**

I. çokluk şahıs eki : **-ız, -iz**

II. çokluk şahıs eki : **-siniz,-sınız**

III. çokluk şahıs eki : **-lar,-ler**

I.teklik şahıs çekimi örnekleri:

yıkıyırım 74/a/3, **yimiyirim** 19/b/20, **yöridiyirim** 13/e/129, **ālıyırım** 36/ı/177, **annamıyirim** 76/d/78,**araştırıyırım** 53/a/2, **atırlıyırım** 39/c/28, **bakıyırım** 7/d/124,**, belliyirim** 12/c/23,**gelmiyirim** 17/a/4, **bilmiyırım** 11/b/160, **çakiyirim** 43/ç/57, **dayanamiyirim** 19/c/98, **dumiyirim** 13/a/13, **istiyırım** 7/ç/87,**başliyirim** 14/a/9, **kalkiyirim** 38/a/8, **kokiyirim** 54/b/56, **tuzliyirim** 70/c/38, **unutmiyirim** 39/ç/46, **uyuyim** 69/ğ/218, **uzadıyım** 19/c/99, **üzmiyim** 69/ğ/233, **vēmiyim** 35/c/45, **yaniyim** 31/a/5, **yapamıyım** 55/c/16, **yapmıyım** 3/ç/32, **yaşiyim** 42/d/110,

II. teklik şahıs çekimi örnekleri:

anniysin 7/c/61, **aradiysin** 26/f/104, **asiysin** 13/ç/104, **aşliysin** 18/e/91, **atiysin** 12/a/10, **atlatıveriysin**, 15/a/4, **azırediysin** 4/i/126, **bakiy-**

sin 2/d/41, **bastıriysin** 40/e/143, **başliysin** 5/a/11, **batiysin** 26/f/113, **dakıysın** 63/b/21, **ısıdıysın** 40/e/141, **ısliysin** 42/ç/66, **indiriysin** 64/a/20, **içiysin** 63/f/104, **yapiysin**, 7/e/133,**yıkayisin** 39/a/3,**salīsın** 64/a/6, **sāyīsin** 70/c/26, **yatīsın** 42/d/86

III.teklik şahıs çekimi örnekleri:

"-yırı/-yiri " şekilli örnekler:

yoklıyırı 21/c/138, **açıyırı** 63/d/72, **alınmıyırı** 21/a/7, **alıyırı** 7/b/52, **alyırı** 19/c/84, **aramıyırı** 21/b/110, **başlıyırı** 78/a/159, **boşanıyırı** 11/b/234, **çalışıyırı** 7/b/35, **çalıştırıyırı** 31/b/31, **dolıyırı** 50/ğ/304, **inemiyırı** 11/b/167, **işleyemiyırı, sürmıyırı** 24/c/43, **vuruyırı** 72/ç/58, **yaşıyırı** 53/b/28 **yollayiri** 40/b/46, **akiyiri** 7/a/16, **atılıyiri** 39/b/19, **atiyiri** 40/b/47, **ayiriyiri** 39/d/57, **ayrılıyiri** 75/b/27,**azıliyiri** 49/a/28, **bakiyiri** 14/c/47, **bekliyiri** 41/a/9, **bırakiyiri** 11/a/22, **biçiliyiri** 72/a/17, **biliyiri** 12/c/22, **bitiyiri** 34/c/50, **bozuliyiri** 65/a/4, **buliyiri** 67/b/10, **buluniyiri** 6/d/70, **büyüyiri** 47/a/40, **çekiliyiri**, 50/ğ/304, **çekiyiri** 23/a/13, **çeviriyiri** 23/a/13, **özliyiri** 10/ç/49

"-yır/-yir " şekilli örnekler:

çıkmiyir 3/ç/30, **deyir** 21/a/52, **dönmiyir** 3/ç/37, **duriyir** 13/f/162, **duyıyır** 19/ç/232, **düşiyir** 27/a/10, **düzeldiyir** 63/f/94, **ediyir** 13/a/42, **esmiyir** 67/ç/90, **evleniyir** 11/a/12, **geçiyir** 7/a/2, **geçmiyir** 61/a/17, **geliyir** 3/ç/34, **gelmiyir** 19/b/34, **kazaniyir** 74/ç/91, **kaziyir** 67/b/9, **kırıyir** 3/b/13, **kuriyir** 34/c/50, **okuyir** 14/a/22, **olmiyir** 11/b/203, **öliyir** 11/a/6, **öpiyir** 34/ç/65, **özliyir** 10/ç/49, **piniyir** 50/e/190, **kakıyır** 44/a/34, **kaliyir** 11/a/11, **kīkıyır** 7/b/49, **kuymıyır** 78/a/218, **oraşmıyır** 76/d/66, **otırıyır** 23/a/5, **patladıyır** 50/ğ/287

"-yı,-yi,- yī " şekilli örnekler:

atiliyī 1/a/9, **azaliyī** 7/b/57, **bitmiyī** 6/ç/46, **ediyī** 6/ç/49, **istiyī** 6/ç/46, **kazaniyī** 4/c/31 **yatiyi** 19/c/181, **yelleniyi** 42/ç/54, **yerleşiyi** 38/a/10, **yetişiyi** 49/d/145, **yıkanıyi** 82/e/102, **yimiyi**, 19/b/25, **yinmiyi** 75/b/36, **yiyi**

2/a/12, **yöriyi** 13/e/129, **aciyi** 26/f/120, **açılıyi** 19/d/251, **akmiyi**, 69/d/111, **alamiyi** 47/ç/179, **almiyi** 42/d/125, **anniyi** 11/a/2, **arayamiyi** 69/ğ/195, **ariyi** 47/a/14, **asiyi** 35/c/48, **atiyi** 41/b/36, **ayiriyi** 75/b/43, **ayrılmiyi** 11/b/228, **bakiyi** 41/a/30, **bakmiyi** 36/c/78, **basiyi** 82/e/89, **basmiyi** 82/e/90, **başliyi** 14/c/37, **bekliyi** 13/a/37, **belledіyi** 21/c/160 **almiyi** 42/d/125, **çıkılıyı** 38/c/89, **dalışıyı** 22/a/4, **dakılıyı** 19/a/12, **dakıyı** 19/c/78, **aldatıyı** 78/b/250, **alıyı** 11/b/244

"-y " şekilli örnekler:

alınabiliy 11/a/47, **alıy** 47/a/15, **anniy** 11/a/16, **bırakiy** 74/ç/66, **biçiliy** 68/c/32, **biliy** 3/c/22, **çekiy**19/c/96, **çeviriy** 76/d/70, **çıkabiliy** 72/d/101, **çıkiy** 5/b/27, **çiviriy** 24/a/11, **dolaşmıy** 19/b/42, **dökiy** 35/c/47, **geçiy** 5/ç/44, **geliy** 3/ç/38, **getiriy** 19/b/38, **getiy** 69/ğ/241, **gidiy** 5/ç/44, **giriy** 6/ç/50, **göriy** 43/ç/75, **koşuliy** 5/b/28, **piniy** 43/ç/87, **pişiy** 55/e/70, **tütiy** 19/b/60, **veriy** 82/b/10, **yapıy**, 71/c/29, **yatıy** 23/a/7

"-ī /-ī" şekilli örnekler:

kazī 12/b/14, **yıkılī** 49/d/159, başlī d/43, **atī** 1/a/22, **atīle** 1/a/22, **bakīle** 36/b/36, **başlī** 1/a/17 **çıkīle** 4/e/65, **dönī** 2/a/9, **edīle** 7/f/135 **görmī** 11/b/180, **kaynatılmī** 4/a/14, **tutmī** 69/ğ/236 **uymī** 13/e/150

I. çokluk şahıs çekimi örnekleri:

alıyırız 14/c/43, **ayırıyırız** 72/ç/71, **bālıyırız** 72/ç/53, **başliyiriz** 34/d/72, **bekliyiriz** 59/d/52 **bilemiyiriz** 81/a/22, **bilmiyiriz** 15/a/13, **biyeniyiriz** 34/c/52, **çalışıyırız** 72/a/10, **ekiyiriz** 69/a/8, **çıkariyiriz** 36/d/103, **dikiyiriz** 3/a/4, **diziyiriz** 26/b/11, **dökiyiriz** 59/b/14, **koymiyiriz** 36/e/116, **yıkiyiriz** 59/b/11, **yikanamiyiz** 3/c/17, **yoliyiriz** 42/e/135

I. çokluk şahıs çekiminde bazen şahıs ekindeki /z/ünsüzü ötümsüzleşerek /s/'ye dönüşür.

kuriyiris 34/ç/58, **okuyiris** 34/d/72, **parçaliyiris** 59/b/6, **patliyiris** 59/b/12, **akıdıyiris** 59/a/3 **süziyiris** 59/b/8, **topliyiris** 59/b/11, **tutıyırıs**

82/f/114, **yapiyiris** 4/ı/115, **yikiyiris** 59/b/8 **veriyz** 43/ç/88, **yapiyz** 55/f/73, **kıriyz** 55/e/69, **süriyz** 59/c/18, **tutiyz** 19/d/301, **ugraşmiyz** 55/f/73,**yatiyiz** 3/c/20, **yapmiz** 35/c/51, **yaptiriz** 2/a/3

II.çokluk şahıs çekimi örnekleri:

yapiyisiniz 26/a/2, **bilmiyisiniz** 36/b/70, **istiyisiniz** 51/a/5, **istiyiz** 24/d/114 **annatırıysınız** 36/ı/175, **biliysiniz** 5/a/6, **biliysinis** 33/a/4,**yaşiysiniz** 7/ç/99, **yetiştiriysiniz** 49/d/152, **alıysınız** 41/c/93, **biliysiniz** 5/a/6, 42/b/17, **diysiniz** 49/d/143, **dövebiliysiniz** 19/a/2, **kopamiysiniz**, 14/c/44, **yaşiysiniz** 7/ç/99, **yapiyriz** 34/ç/57, **yiyisiniz** 7/f/136, **istiysiniz** 18/ğ/168

III. çokluk şahıs çekimi örnekleri:

doyirile 65/ç/62,**diyirler** 76/b/23,**yapmiyle** 2/ç/36, **yapiyle** 14/a/6, **istiyle** 10/ç/37, **yiyler** 19/c/155, **koyılar** 47/a/57

III. Tip Şimdiki Zaman Çekimi

III.tip şimdiki zaman çekiminde "-yore/-ore/-öre/-or/-ör/-o/-ö ekleri kullanılmaktadır.

Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle yapılır. Olumsuzluk hali tespit edilememiştir.

"-yore/-ore/-öre" şekilli örnekler:

III.teklik şahıs çekimi örnekleri tespit edilmiştir:

gidiyore 21/a/38, **bitöre** 78/b/245, **geçöre** 78/a/160, **verilore** 78/a/128, **yapılore** 8/b/29, **karılore**, 78/a/47, **olore** 21/a/38

"-or /-ör " şekilli örnekler:

I. teklik şahıs çekimi: **yayorum** 18/g/115, **doldurorum** 18/g/116

II. teklik şahıs çekimi : **bîrorsın** 50/c/85

III. teklik şahıs çekimi : **kavrulor** 78/a/117, **dökülör** 78/a/118, **pinör** 78/a/180, **kalkor** 21/a/72

I. çokluk şahıs çekimi: **kaynadoruz** 77/a/6, **sıkoruz** 78/a/131, **yaporuz** 8/a/10

II. çokluk şahıs çekimi örnekleri tespit edilememiştir.

III. çokluk şahıs çekimi : **atollar** 78/a/179

"-o /-ö " şekilli örnekler:

I. teklik şahıs çekimi: **yayom** 18/f/96, **çalışom** 77/a/4, **çatırdattırom** 18/ğ/164, **bilöm** 18/b/28, **yapom** 18/g/106

II. teklik şahıs çekimi: **atosın** 77/c/37, **çıkosın** 78/a/178, **kalkosın** 18/ğ/173, **kavurosın** 77/c/36, **kaynadosın** 77/c/38, **verösin**,77/c/30, **girösin** 78/a/222

III. teklik şahıs çekimi: **götürö** 77/b/19, **ato** 77/b/16, **çıko** 78/a/207, **içö** 21/a/45, **öldürö** 21/b/91, **pindirö** 78/a/178, **yapılo** 18/ç/47, **yapo** 8/b/27, **duro** 21/d/180

I. çokluk şahıs çekimi: **yapoz** 8/a/3, **yayoz** 18/f/96, **aglaşoz** 18/ğ/167, **çektiröz** 78/a/67, **çeviröz** 21/a/74, **veröz** 77/b/10, **aloz**, 78/a/95

II. çokluk şahıs çekimi örnekleri tespit edilememiştir.

III. çokluk şahıs çekimi : **alola** 21/b/94, **veröler** 78/a/203, **çıkarola** 21/d/207, **gidöle** 18/a/15, **götüröle** 18/a/14,**pindiröler** 78/a/179

IV. Tip Şimdiki Zaman Çekimi

IV.tip şimdiki zaman çekiminde yazı dilindeki şimdiki zaman eki ve bu ekin /r/ ünsüzünün düşmesinden dolayı ortaya çıkan "-yor/-yo" ekleri kullanılmaktadır.

Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle yapılır. II.çokluk şahıs çekimi örnekleri görülememiştir. Olumsuz şekli "-me/-ma" olumsuzluk ekiyle yapılır. Olumsuzluk eki /y/ sesinin eykisiyle daralır.

I.teklik şahıs çekimi örnekleri:

biliyorum 9/a/7, **bilmiyorum** 4/ı/117, **çalışıyorum** 48/a/6, **ediyorum** 48/a/4, **everemiyorum** 49/d/156, **geliyom** 18/g/121, **karışıyom** 18/a/13, **kaynadıyom** 40/e/139, **koyuyom** 18/f/99, **yapmıyom** 33/ç/76

II.teklik şahıs çekimi örnekleri:

gidiyorsun 40/e/131, **karıyosun** 4/h/104, **koyuyosun** 8/b/29, **soyuyosun** 18/ç/47, **uyuşturuyosun**, 40/e/146, **yapıyosun** 33/a/3

III.teklik şahıs çekimi örnekleri:

yiyor 78/a/134, **alınıyor** 48/b/25, **douyor** 3/ç/30, **geçiyor** 21/a/59, **geliyor** 63/ç/53, **gidiyor** 78/c/269, **gidiyo** 18/a/14, **kaynıyo** 33/a/8, **koyuluyo** 4/h/103, **oluyo** 23/b/25, **saılıyo** 73/a/6, **soruyo** 22/a/9

I.çokluk şahıs çekimi örnekleri:

büzüyoruz 33/a/25, **diziyoruz** 33/a/27, **koyuyoruz** 33/a/6, **soyuyoruz** 78/a/130, **yapmıyoruz** 4/h/108, **çaırıyoz** 14/a/5, **koyuyoz** 33/a/7, **saklıyoz** 72/d/100, **yapmıyoz** 33/ç/68, **yazılıyoz** 23/b/26, **yiyoz** 21/d/193

III.çokluk şahıs çekimi örnekleri:

çıkışıyorlar 24/a/22, **çıkarıyolar** 76/a/3, **dövüyolar** 48/b/22, **otutturuyola** 48/b/28, **sarıyola** 33/a/19, **topluyolar** 48/b/13, **vemiyola** 37/c/56, **yapıyola** 4/h/107, **diyolar** 33/a/24

2.1.2.2.5. Gelecek Zaman Çekimi

Eski Anadolu Türkçesi'nin son döneminde görülmeye başlanan ve önce sıfat fiil eki olarak kullanılan "-acak/-ecek" eki, Batı Türkçesi çağdaş lehçelerinin umumi gelecek zaman kipi eki olmuştur (İlker, 1997:116).

Şumnu ili Türk ağzında gelecek zaman eki "-acak/-ecek" şeklinde olup bazı yerlerde "-ıcak/-icek" şekilli gelecek zaman kullanımlı şekiller görülmüştür. Ünlü ile biten olumlu fiillerden sonra gelen gelecek zaman ekinden önce araya /y/ yardımcı ünsüz girer ve vurgusuz olan /a/, /e/ ünlüleri düşer. I. teklik ve I. çokluk çekimlerinde ses olayları neticesinde "-acam/-ecem/-acaz/-ecez" şeklini aldığı görülür. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılır ancak olumsuzluk ekin-

den sonra araya /y/ yardımcı ünsüz girer ve gelecek zaman eki bünyesindeki ilk /a/ veya /e/ ünlüsü düşer. Bazı yerlerde olumsuzluk ekindeki düz geniş /a/,/e/ ünlüleri düz dar /ı/, /i/'ye dönüşür.

Gelecek zaman çekiminde ek, eklendiği kelimelerde ünlü uyumu bakımından her zaman uyumlu değildir, bazen ünlü uyumuna aykırı kullanımlarda görülür.

I. teklik şahıs eki : **-m**

II. teklik şahıs eki : **-n**

III. teklik şahıs eki : **-**

I. çokluk şahıs eki : **-z**

II. çokluk şahıs eki : **-niz,-nız**

III. çokluk şahıs eki : **-lar,-ler**

ıcak/-icek şekilli gelecek zaman kullanımlı şekiller:

başlicek 82/i/199 **çekişicekler** 7/ç/87, **gelicek** 50/h/339, **gelmicek** 17/b/42, **gelmicem** 19/d/269 **gelmicen** 19/d/269, **gidicek** 76/d/67,**gidicek-sin** 57/c/33,**gidicem** 7/d/122, 57/c/35,**gidicen** 19/d/274, **gidicez** 7/d/121, **kaynicek** 70/d/56, 70/d/57, **kaynicekle** 19/d/311, **ölmicek** 18/d/69, **yeticek** 74/ç/90 **ölmicem** 18/d/70, **bırakıcak** 50/a/29, **toplaşıcaklar** 81/a/25, **yapıcak** 50/ğ/282, **yapıcakla** 77/c/45 **yapıcam** 8/a/3, **yapıcan** 8/b/28, **yapıcaz** 50/a/25, **yatıcaklar** 50/c/113

I.teklik şahıs çekimi örnekleri:

alacam 19/c/100, **annadacam** 19/c/76, **atacam** 55/d/54, **bakacam** 69/ğ/243, **bulacam** 13/a/22, **çalacam** 8/a/3, **deyecem** 7/ç/93, **dönecem** 43/ç/96, **gitmecem** 17/a/10, **pinecem** 24/d/114 **süylecem** 74/a/6, **verecem** 7/d/115, **toplaycam** 21/a/62, **yaşıycam** 38/a/8, **ālaycam** 69/ğ/216 **aldımaycam** 69/ğ/189, **annadamıycam** 7/c/73, **bulamaycam** 16/a/16, **demeycem** 51/a/2, **gelmiycem**, 64/c/70, **isteycem** 47/ç/187, **ödeycem** 36/ı/184, **içmicem** 19/ç/238, **barınamıcam** 19/d/288

II.teklik şahıs çekimi örnekleri:

bilecen 36/b/47, **deyecen** 43/a/13, **dizecen** 70/d/53, **geçinecen** 74/b/41, **içecen** 50/h/340 **söylecen** 21/a/68, **bulacan** 81/a/23, **çaıracan** 26/f/88, **çalışacan** 67/ç/85, **oynacan** 35/b/13 **yapamacan** 24/d/125, **okuycan** 21/c/142, **demeycen** 69/ğ/291, **sülemiycen** 49/e/198 **yiycen** 24/d/70, **bekleycen** 72/c/47, **bilemeycen** 44/a/43, **çiynemiycen** 63/f/102, **içmicen** 19/b/62, **bırakmican** 55/g/81, **bulamıcan** 21/a/7

III.teklik şahıs çekimi örnekleri:

anadacak 52/b/30, **aykıracak** 21/c/136, **baıracak** 66/a/25, **doacak** 4/i/122, **dolacak** 19/d/310, **doyuracak** 13/e/136, **alecek** 7/ç/104, **alıverecek** 42/d/129, **biçecek** 47/ç/195, **gelecek** 19/b/50 **gīmeyecek** 31/b/33, **ödeyecek** 81/a/8, **taşıyecek** 11/b/117 **söylenmeycek** 69/ğ/286, **yapamaycek** 31/b/43, **acımaycak** 26/d/72, **alımıycak** 26/d/74 **annatmıycak** 52/b/30, **doymaycaklar** 47/ç/216, **kazıycak** 47/ç/195, **malaklaycak** 36/ı/182 **okuycak** 13/a/43, **olmaycak** 14/b/32, **saplıycak** 19/c/122

I.çokluk şahıs çekimi örnekleri:

kılacaz 81/b/48, **koyacaz** 69/c/83, **kurtaracaz** 44/a/24, **okuyacaz** 21/c/138, **olacaz** 32/b/94 **ölecez** 26/d/72, **söylecez** 30/a/2, **tazelecez** 19/c/183, **büyüdecez** 65/ç/32, **veremiycez** 57/c/35 **bulamaycaz** 16/a/13, **çıkmaycaz** 50/d/171, **dolaşmaycaz** 44/a/2

II.çokluk şahıs çekimi örnekleri:

sokulmacanız 19/c/110, **soracanız** 50/h/323, **yapacanız** 41/c/102, **alacanız** 4/e/66 **gelmeceniz** 19/c/110, **annadacanız** 74/ç/102, **bileceniz** 38/a/15, **çıkabileceniz** 46/a/12, **geleceniz** 19/b/25 **söylemeyceniz** 69/ğ/287, **demeyceniz** 69/ğ/287, **kullanmaycanız** 41/c/65, **otūmaycanız** 69/e/139, **atmaycanız** 41/c/65, **içmiceniz** 19/ç/239

III.çokluk şahıs çekimi örnekleri:

bakacaklar 26/d/71, **çıkacaklar** 50/c/134, **yapacakla** 30/b/25, **basacakla** 50/b/60, **biyenecekle** 40/c/70, **edecekler** 36/b/26, **getirecekle** 36/b/19, **doymaycaklar** 47/ç/216

2.1.2.3. Tasarlama Kipleri

Şumnu ili Türk ağzında bütün tasarlama kipleri kullanılmaktadır. Şart kipi, istek kipi ve emir kipi görülmektedir. Fakat incelenen metinlerde gereklilik kipinin eki çok az kullanılmıştır. Bu kipin taşıdığı gereklilik anlamı "gerek" ve "lazım" kelimeleriyle sağlanmıştır.

2.1.2.3.1. Gereklilik Kipi Çekimi

Şumnu ili Türk ağzında gereklilik kipi çekiminde "-malı/-meli" eki kullanılmaktadır. Gereklilik anlamı "gerek" ve daha çok "lazım" kelimeleriyle de sağlanmaktadır. İncelenen metinlerde gereklilik kip eki pek kullanılmamıştır.

Gereklilik kipi çekimine aşağıdaki örnekler verilebilir:

büzmeli 18/a/21, **istemeli** 6/ç/46, **işlemeli** 47/b/142, **kırmalı** 61/a/12, **konuşmalı** 82/d/85, **sāmalıyız**, 49/d/145, sabalayın altıda **lazım** 2/d/43, yalana **gerek y**oktur 21/d/208

2.1.2.3.2. Şart Kipi Çekimi

Eski Türkçe'de "-sar/-ser" şeklinde olup çekimi, kişi zamirleriyle yapılırken Eski Türkçe'nin son dönemlerinde ekin sonundaki /r/ ünsüzü düşmüştür. Batı Türkçesi'ne "-sa/-se" şeklinde geçmiş ve çekimi iyelik kökenli kişi ekleriyle yapılmaya başlanmıştır (Bulak, 2011: 79-85).

Şumnu ili Türk ağzında şart kipi eki, "-sa/-se" şeklinde olup çekimi, iyelik kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli, "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılır. Şart kipi çekiminde ek, eklendiği kelimelerde ünlü uyumuna uymaktadır.

I. teklik şahıs eki : **-m**	I. çokluk şahıs eki : **-k**
II. teklik şahıs eki : **-n**	II. çokluk şahıs eki : **-niz,-nız**
III. teklik şahıs eki : **-**	III. çokluk şahıs eki : **-lar,-ler**

Şart kipi I. teklik şahıs çekimi örnekleri:

baksam 54/a/35, **çıkarısam** 54/a/10, **okusam** 67/ç/65, **olsam** 19/c/115, **olūsam** 42/d/96, **soksam**, 76/d/68, **yapāsam** 82/c/47, **yapsam** 21/a/21, **alırsam** 43/ç/63, **annatsam** 50/h/322, **desem** 2/d/54, **getirsem** 67/ç/63, **gezsem** 21/c/161, **gidebilsem** 13/a/21, **gitsem** 18/d/59, **içmesem** 19/ç/224

Şart kipi II. teklik şahıs çekimi örnekleri:

desen 69/ğ/185, **gösen** 55/ı/110, **götürebilsen** 63/e/83, **götüsen** 82/b/21, **içsen** 14/b/33, **istesen** 8/a/9, **kessen** 47/ç/209, **ölsen** 82/g/141, **bilsen** 19/b/23, **olmasan** 19/d/266, **olsan** 6/e/80, **oynasan** 82/c/46

Şart kipi III. teklik şahıs çekimi örnekleri:

sakladısa 78/a/201, **toplansa** 52/c/70, **uyusa** 13/a/14, **yapılsa** 52/c/70, **yapsa** 72/b/39, **yetse** 13/a/2, **yise** 78/a/19, **bilmese** 49/e/183, **demese** 21/d/206

Şart kipi I. çokluk şahıs çekimi örnekleri:

bulabilsek 8/b/17, **eversek** 19/c/136, **gitsek** 41/a/27, **istesek** 45/a/25, **bırakmasak** 21/a/15 **bulsak** 82/ğ/150, **yapsak** 69/b/27 Şart kipi II. çokluk şahıs çekimi örnekleri: **çıkasanız** 41/c/79, **geceseniz** 74/c/59, **gösēniz** 74/a/16

Şart kipi III. çokluk şahıs çekimi örnekleri:

deseler 78/a/6, **gönderseler** 11/a/10, **isteseler** 40/c/71, **kapasalar** 42/e/148, **koymasalar** 50/h/335

2.1.2.3.3. İstek Kipi Çekimi

Şumnu ili Türk ağzında istek kipi eki, "-a/-e" şeklindedir. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılır. İstek kipi çekiminde ek, eklendiği kelimelerde ünlü uyumuna uymaktadır.

I. teklik şahıs eki : **-ayım,-eyim**

II. teklik şahıs eki : **-sın,-sin**

III. teklik şahıs eki :

I. çokluk şahıs eki : **-alım,-elim**

II. çokluk şahıs eki : **-siniz**

III. çokluk şahıs eki : **-lar,-ler**

İstek kipi I. teklik şahıs çekimi örnekleri:

annadayım 13/a/14, **bakayım** 47/b/131, **katılayım** 22/a/7, **konuşayım** 66/a/33 **yapayım** 21/a/77, **bileyim** 12/d/38, **gideyim** 74/a/2, **göstereyim** 36/ğ/153

İstek kipi II. teklik şahıs çekimi örnekleri:

delesin 19/ç/195, **deyesin** 4/h/111, **dönesin** 50/c/123, **edesin** 11/b/217, **sülemeyesin** 49/e/211, **olmayasın** 69/ğ/264, **kal̥kasın** 38/b/53, **asasın** 40/e/169, **bı̆rasın** 36/ğ/154, **dı̆dasın** 31/c/50

İstek kipi III. teklik şahıs çekimi örnekleri:

saklaya 30/ç/77, **annaya** 6/d/65, **geze** 69/b/22, **kalka** 17/b/35 İstek kipi I. çokluk şahıs çekimi örnekleri: **çıkalım** 50/ğ/257, **kazanalım** 21/a/9, **konuşalım** 19/c/75, **koyalım** 34/a/3, **olalım** 32/b/93 **sepeleyelim** 42/ç/65, **söyleyelim** 34/c/37, **bilelim** 65/ç/47, **çektı̄meyelim** 43/b/29, **deşmeyelim** 74/b/25

İstek kipi II. çokluk şahıs çekimi örneği:

deyesiniz 33/ç/67

İstek kipi III. çokluk şahıs çekimi örnekleri:

dı̆talar 78/c/276, **taşıyalar** 47/a/31, **deyeler** 18/c/39, **göreler** 26/e/82

2.1.2.3.4. Emir Kipi Çekimi

I. teklik şahıs eki : **-**

II. teklik şahıs eki : **-**

III. teklik şahıs eki : **-sın,-sin**

I. çokluk şahıs eki : **-**

II. çokluk şahıs eki : **-ın,-in**

III. çokluk şahıs eki : **-sınnar,-sinner**

Emir kipinin II. teklik şahıs çekimi eksiz yapılır.

ver 6/ç/52, **çal** 11/b/156, **isteme** 11/a/9, **al** 19/b/49, **bak** 5/a/2,

Emir kipinin III. teklik şahıs çekiminde ek "-sın,-sin" şeklindedir.

vēsin 74/ç/84,**, yesin** 24/d/69, **istesin** 36/i/212, **alsın** 19/c/169, **desin** 24/b/26

Emir kipinin II. çokluk şahıs çekiminde ek "-ın,-in" şeklindedir.Olumsuz şekli "-ma,-me" olumsuzluk ekiyle yapılır. Ekin, eklendiği kelimelerde, ünlü uyumuna aykırı bir kullanım görülmemiştir.

alın 7/ç/93, **yiyin** 74/c/59, **saklayın** 21/c/156, **kokmayın** 36/g/135, **konuşturmayın** 41/c/108 **salmayın** 69/ğ/300, **sōmayın** 19/c/185, **unutmayın** 81/b/54, **yapmayın** 19/b/26, **gitmeyin** 20/b/34

Emir kipinin III. çokluk şahıs çekiminde ek "-sınlar,-sinler" şeklinde olup benzeşme yoluyla "-sınnar,-sinner" şeklini almıştır.

sülesinner 52/b/26, **vemesinner** 20/a/5, **yerleşebilsinner** 11/b/92, **vesinne** 31/b/40, **kurmasınnar** 13/b/78, **sālasınnar** 29/a/7, **annatsınnar** 52/b/26

2.1.2.4. Ek Fiil

Şumnu ili Türk ağzında ek filin duyulan geçmiş zaman çekimi, görülen geçmiş zaman çekimi, geniş zaman çekimi ve şart kipi çekimi olmak üzere dört çekimi mevcuttur,

2.1.2.4.1. Ek Fiilin Duyulan Geçmiş Zaman Çekimi

Şumnu ili Türk ağzında ek fiilin duyulan geçmiş zaman eki "-mış/ -miş" şeklinde olup ekin yuvarlak ünlülü şekilleri görülmemiştir. İncelenen metinlerde ek fiilin görülen geçmiş zaman çekiminde I.,II. III. teklik ve III. çokluk kişi çekimleri tespit edilmiştir..Bu çekimlerde, ünlü ile biten isimlerde yardımcı ünsüzün kullanıldığı görülür. Olumsuz şekli, "değil" edatıyla yapılır. Ek, eklendiği kelimelerde ünlü uyumuna uyar.

I. teklik kişi çekimi örneği: **yaşlandaymışım** 63/a/3

II. teklik kişi çekimi örneği: **adammışın** 38/b/67

III. teklik kişi çekimi örnekleri: **adammış** 42/d/82,, **aneymiş** 47/a/43, **Asanmış** 38/a/7, **aşadaymış** 66/a/6, **biraymış** 63/b/18, **böyleymiş** 69/d/118, **budamış** 26/d/76, **buradaymış** 11/a/67, **buralardamış**, 28/a/12, **çayırındaymış** 67/b/6, **çeşitmiş** 19/b/45, **çeşmesiymiş** 24/d/106, **Çobanasıhmış**, 24/f/141, **dızmanamış** 4/ğ/96,, **düzdeymiş** 37/a/2, **erkekmiş** 11/b/189, **eskiymiş** 77/e/69, **ilacımış** 18/ç/53, **isanmış** 36/b/58, **iyiymiş** 26/f/131 **karılamış** 24/d/110, **karıymış** 58/a/6, **kışladaymış** 41/c/76, **meraymış** 42/d/130, **ocamış** 21/c/152, **pidemiş** 13/e/144,

III. çokluk kişi çekimi örnekleri: **dilmişler** 42/a/4, **dindarmışlar** 49/e/171

2.1.2.4.2. Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

Şumnu ili Türk ağzında ek fiilin görülen geçmiş zaman eki "-dı/-di/-du/-dü" şeklinde olup ünlü ve ünsüz uyumuna uymaktadır. Ünlü ile biten kelimelerde yadımcı ünsüzün kullanıldığı görülmektedir. II.çokluk şahıs ekli çekimi tespit edilememiştir.

I. teklik kişi çekimi örnekleri: **kocamandım** 49/e/199, **saycıydım** 76/a/11, **küçüktüm** 2/a/8

II. teklik kişi çekimi örneği: **dildin** 55/c/25

III. teklik kişi çekimi örnekleri: **arabaydı** 14/c/46, **aġaydı** 38/b/65, **aşadaydı** 38/a/22, **aynısıydı** 1/a/11, **başkaydı** 18/ç/54, **çōbāydı** 30/b/42, **gumaydı** 68/a/12,

I. çokluk kişi çekimi örnekleri: **kādaştık** 30/ç/69, **fukaráydık** 36/ı/171, **ayrıydık** 19/c/77, **kalabalıktık** 57/c/31, **yoktuk** 17/a/8, **Aydındaydık** 40/ç/93

III. çokluk kişi çekimi örnekleri: **dildiler** 19/c/103, **kişidiler** 54/d/89, **yēdeydiler** 50/ğ/290

2.1.2.4.3. Ek Fiilin Geniş Zaman (Bildirme) Çekimi

Şumnu ili Türk ağzında ek fiilin geniş zaman çekimi Türkiye Türkçesinde olduğu gibidir. Metinlerde II. teklik şahıs eki tespit edilememiştir. III. teklik şahıs çekiminde ek, eklendiği kelimelerle ünlü ve ünsüz uyumları bakımından uyumludur.

I. teklik kişi çekimi örnekleri: **doumluyum** 32/a/4, buralı **dilim** 1/a/2, **emekliyim** 48/a/3 III. teklik kişi çekimi örnekleri: **sarptır** 67/b/32, **gerçektir** 67/b/20, **gölmektir** 17/b/46, **kabaktır** 30/b/43, **kalabalıktır** 47/a/49, **yelektir** 17/b/46, **yoktur** 21/a/29, **youttur** 36/ı/189, **küçüktür** 7/ç/98, **mālesidir** 47/a/48, **namazdır** 81/b/49, **ojamdır** 38/a/25, **öledir** 49/c/106, **paradır** 36/b/12, **şudur** 67/b/24, **çouldur** 11/a/21, **gündür** 50/e/180

I. çokluk kişi çekimi örnekleri: **diliz** 79/a/11, **yerindeyiz** 67/ç/58, **Cuveldeyiz** 47/a/100, **kısmındayız** 67/ç/53, **budayız** 7/ç/100, **memnunuz** 40/e/135

II. çokluk kişi çekimi örneği: **nedesiniz** 19/d/259

III. çokluk kişi çekimi örnekleri: tok **diller** " tok değiller" 67/ç/88

2.1.2.4.4. Ek Fiilin Şart Kipi Çekimi

Şumnu ili Türk ağzında ek fiilin şart kipi eki, "-sa/-se" şeklindedir. İncelenen metinlerde ek fiilin şart kipi çekiminde sadece I. ve III. teklik kişi çekimleri görülmüştür. Bu çekimlerde yardımcı ünsüzün kullanıldığı görülmektedir.

I. teklik kişi çekimi örneği**: yosam** 49/c/123

III. teklik kişi çekimi örnekleri**: astaysa** 40/d/108, **karıysa** 69/e/129, **komşuysa** 40/b/30, **uzaktaysa** 37/b/21, **yālıysa** 50/h/328, **fideyse** 8/a/11, **geceyse** 81/b/31, **kişiyse** 23/a/12

2.1.2.5. Birleşik Kip Çekimleri

Şumnu ili Türk ağzında birleşik kiplerin hikâye birleşik çekimi, rivâyet birleşik çekimi, şart birleşik çekimi olmak üzere üç çekimi bulunmaktadır.

2.1.2.5.1. Hikâye Birleşik Çekimi

İncelenen metinlerde duyulan geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman, geniş zaman, şimdiki zaman gelecek zaman, istek kipi ve şart kipinin hikâye birleşik çekimine örnekler tespit edilmiştir. Ünlüyle biten basit kip çekiminden sonra araya /y/ yardımcı ünsüz gelir.

Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi çekimi örnekleri:

başlamıştı 39/f/72, **ettimişti** 82/f/122, **getirilemişti** 40/e/115, **ilerlemişti** 47/ç/188

Görülen geçmiş zamanın hikâyesi çekimi örnekleri:

geldiydi 50/a/6, **aldıydım** 36/ı/188, **dövdüydü** 49/e/197

Geniş zamanın hikâyesi çekimi örnekleri:

kapardı 47/ç/199, **koyardıḳ** 76/b/30, **kutlanırdı** 47/c/149, **salmazlardı** 6/ç/45, **sarılırdı** 6/b/15, **toplaşıdı** 64/b/37, **baımazdı** 66/a/25, **sevēdi** 69/ğ/297, **dilēlēdi** 54/c/72, **çekēdim** 45/ç/59, **geçirīdi** 11/b/218, **içīdi** 31/b/33, **edilīdi** 49/e/167, **geçirīdi** 11/b/218, **konuşūduk** 55/ı/110,**oturuduk** 82/i/198

I. Tip Şimdiki Zaman hikâyesi çekimi örneği: **diyerdi** 5/a/4

II.tip şimdiki zaman hikâyesi çekimi örnekleri: **saklanıydı** 24/ç/47, **yapılıydı** 40/ç/90, **bakılıydı** 15/b/24, **bakınıydı** 41/c/64, **bastırıydı** 34/e/83, **çalışıydı** 50/c/138, **ızlıydı** 36/ı/204, **örtiydi** 72/d/79, **söyleniydi** 4/ç/39, **bieniydim** 54/a/18, **gediydim** 69/c/68, **işidiydim** 77/e/66, **geliydin** 55/ğ/90, **göriydim** 50/d/159, **ızlıydı**

36/ı/204, **veriliydi** 4/e/60, **yatiriydi** 40/d/101, **biliydik** 18/c/37, **deniydi** 5/c/34,

III.tip şimdiki zaman çekimi örnekleri görülememiştir.

IV.tip şimdiki zaman hikâyesi çekimi örneği: **yapıyodu** 35/c/52

Gelecek zamanın hikâyesi çekimi örnekleri:

konacadım 7/ç/108, **atacadılar** 26/d/71, **ölecedim** 26/d/72, **verecedi** 40/b/28, **dō̄meceydi** 50/ğ/299, **gedeceydim** 38/a/45, **geleceydi** 52/a/7, **okudabileceydim** 69/ğ/248

Şart kipinin hikâyesi çekimi örnekleri:

varsaydı 32 / b / 64, **yımırtlasaydı** 61 / a / 6, **yoksaydı** 36 / ı / 169

Katmerli birleşik çekimli şekilleri daha çok görülmektedir.

olursaydı 67/b/38, **sorusaydın** 60/a/10, **tutarsaydı** 67/b/31, **yapasaydık** 7/e/128, **bakarsaydınız**, 67/ç/55, **derseydiniz** 67/ç/94, **geldiseydi** 81/a/26, **koyasaydık** 36 / e / 116

İstek kipinin hikâyesi çekimi örnekleri:

vemeyeydi 21/b/108, **isteyeydi** 69/ğ/248, **açılmayaydı** 21/b/108, **döneydi** 52/a/7

2.1.2.5.2. Rivâyet Birleşik Çekimi

İncelenen metinlerde duyulan geçmiş zamanın, şimdiki zamanın, geniş zamanın, gelecek zamanın, emir kipinin rivâyet çekimi örnekleri görülmüştür.

Duyulan geçmiş zamanın rivâyet çekimi örnekleri:

yapmışlamış 50/d/166, **koymuşlamış** 21/a/25

II.tip şimdiki zaman rivâyet çekimi örnekleri:

veriymiş 24/ç/55, **deniymiş** 16/a/12, **geçiymiş** 50/ğ/281, **geliymiş** 19/b/41, **gidiliymiş** 77/b/14, **oliymiş**, 18/ğ/149, **biliymiş** 11/b/224, **görüymüş** 47/a/13, **ölüymüş** 26/d/60

Geniş zamanın rivâyet çekimi örnekleri:

verilemiş 12/c/21, **yapalamış** 24/d/109, **yapamış** 18/g/113, **acalamış** 40/f/181, **alīmış** 37/b/20 **benzēmiş** 19/b/46, **bitimiş** 19/c/161, **çalışımış** 13/e/158, **çıkamış** 21/c/134, **olumuş** 13/b/61, **vururmuş** 49/e/205, **kaldırılamış** 36/b/59, **açılımış** 19/d/278, **annadımış** 65/ç/78, **kalımış** 41/c/113, **yıkanımış** 82/e/101, **korumuş** 36/ı/204, **olumuş** 13/b/61

Gelecek zamanın rivâyet çekimi örnekleri:

acıcamış 10/ç/45, **nolacamış** 18/ğ/149, **gicemiş** 50/ğ/282

Emir kipi rivâyet çekimi örneği:

olsunmuş 77/b/17

2.1.2.5.3. Şart Birleşik Çekimi

İncelenen metinlerde görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman, geniş zaman ve şimdiki zaman kipinin şart birleşik çekimine örnekler tespit edilmiştir.

Duyulan geçmiş zamanın şart çekimi örnekleri:

olmuşsa 67/ç/89

Görülen geçmiş zamanın şart çekimi örnekleri:

gȫdüyse 39/f/82, **koktuysa** 40/d/106, **yandıysa** 20/b/26, **aldısa** 43/ç/62, **sakladısa** 78/a/201

Şimdiki Zaman şart çekimi örnekleri:

biliysek 10/ç/29, **bulubiliyse** 26/d/73, **düşürebiliyse.** 72/c/50, **geliyse** 4/c/32, **gidiliyse** 78/a/220, **isteniyse** 69/c/78, **işidiyse** 69/e/154, **kapışabiliyse** 52/c/73, **kesiliyse** 66/a/5, **ölüyse** 69/e/129, **piniyse**, 43/ç/87, **pişiriyse** 40/e/170, **söyleniyse** 82/a/3, **tutabiliyse** 4/d/48, **yapabiliyse** 52/c/63, **yaporsa** 50/ğ/302

Geniş zamanın şart çekimi örnekleri:

açāsak 44/a/29, **alīsa** 40/b/40, **almazsan** 72/d/90, **kalısa** 11/b/168, **olūsak** 32/b/93, **sulanısa** 20/b/29

Gelecek zamanın şart çekimi örnekleri:

vereceyse 50/d/169, **yapacasan** 42/ç/58, **alıcasan** 82/b/19, **yapıcasa** 50/ğ/282, **yıkanıcasa** 69/e/134, **alacasa** 4/e/66, **okucasa** 82/a/2 **olcasa** 57/c/38, **yaşacasa** 31/b/25, **yaşamacasa** 31/b/25

2.2. Yapım Ekleri

2.2.1. İsim Yapım Ekleri

2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

2.2.1.1.1. +an/+en

"+an/+en" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. Bu eki alan kelimeler kalıplaşmış isimlerden ya da kalıplaşmaya yüz tutmuş kelimelerden oluşmaktadır. Bu eki taşıyan isimlerin bir kısmı da eski – ġan, -gen eki ile türetilmiş olup ek başında bulunan ġ-/g-sesinin düşmesi ile sonradan -an'lı şekle girmiş olmalıdır. (Korkmaz, 2011: 49).

bazen **kızan** der biz çocuk deriz 47/a/101, **köken** 47/a/102, **ōlanım** 19/c/144

2.2.1.1.2. +ar/+er/+şer

"+ar/+er/+şar/+şer" isimden isim yapım eki, sayı isimlerinden üleştirme sıfatları türeten bir ektir.

atmışar 30/a/11, **ikişer** 3/ç/37, **üçer** 11/a/76, **onar** 69/c/71

2.2.1.1.3. +arı/+eri/

"+arı/+eri/+ra/+rı" isimden isim yapım eki, az kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. Yön bildirme görevi ile kullanılan bu ek sınırlı sayıda kelimede kullanılmaktadır. Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde çekim eki olarak yön bildirme göreviyle kullanılan bu ek, günümüzde kalıplaşarak yapım eki hâlini almıştır (Ergin, 1993:230).

içeri 2/b/19, **dışarı** 2/d/60

2.2.1.1.4. +caz/+cez

Yazı dilindeki "+CAğIz" isimden isim yapma ekinin karşılığıdır. Küçültme, sevgi ve acıma ifade eden adlar türetir. /ğ/ ünsüzü ile dar ünlünün düşmesiyle bu şekli almıştır. Ünsüz ve ünlü uyumuna uymaktadır.

çocukcaz 75/b/73, **etcez** 75/b/36, **sütcez** 74/c/51

2.2.1.1.5. +cık/+cik/+cuk/+cük

Adlara ve sıfatlara küçültme, sevgi, acıma, yer adları ifadesi katan bir ektir.

annecik 4/ç/40, **arabacık** 19/ç/188, **ayvancıklamız** 36/b/62, **azıcık** 82/d/72, **bostancık** 26/ç/40, **damnacık** 74/c/55, **Derecik** 61/c/40, **kişicik** 17/b/35, **köpecik** 19/c/125, **kuklacık** 10/c/19,**kuyucuk** 82/c/38, **Omancık** 61/c/39, **paracık** 19/ç/201, **topalacık** 55/d/43, **uşacık** 10/ç/47,**yakıncacık** 19/c/176, **yōgancık** 4/i/123, **eşecik** 74/ç/64, **kısacık** 69/c/77, **somuncuk** 14/a/2,**yavrucuklamız** 10/ç/44, **gölcük** 6/d/71

2.2.1.1.6. +lık/+lik/+luk/+lük

Adlardan ve sıfatlardan adlar türetir. /m/ ve /n/ ünsüzünden sonra geldiklerinde benzeşmeden dolayı "+nık/+nik" şekillileri görülmüştür. İşlek bir ektir. Bulunma, aitlik, yer gibi anlamlar katarlar.

çōbalık 64/a/10, **çimnik** 50/f/202, **efelik** 47/ç/184, **genişlik** 67/ç/81, **hanelik** 27/a/7, **hastalık** 9/a/4, **imamnık** 21/a/18, **inatlık** 44/a/14, **kabristannıklan** 81/a/28, **hazırlık** 4/i/122, **kıskanşlık** 47/ç/206, **kışlık** 4/a/10, **kıtlık** 36/c/82, **kızılcıklık** 50/ğ/258, **köftelik** 7/c/72, **kuraklık** 7/f/137, **mayalık** 21/a/25, **meşelik** 52/a/19, **mezālık** 6/a/6, **muhtarlık** 47/a/97, **sofralık** 20/a/18, **bolluk** 13/c/86, **komşuluk**, 81/c/66, **otluk** 3/b/11, **soukluk** 19/ç/240, **yurtluk** 9/a/14, **dünūlük** 36/b/8, **köylük** 11/b/209, **söütlük** 11/b/107

Meslekle ilgili uğraşı göstermek için meslek anlamı ifade eden ekten sonra genellikle kullanılır.

çobancılık 54/a/2, **dükkancılık** 7/b/56, **fıcıcılık** 24/d/120, **hayvancılık** 35/a/11, **kaynakçılık** 19/d/305, **kuklacılık** 69/g/180, **masacılık** 34/b/26, **mumculuk** 49/a/20, **odunculuk** 64/b/35, **tütüncülük** 5/b/15

2.2.1.1.7. +cı/+ci/+cu/+cü

Meslek veya meslekle ilgili uğraşısı olanı anlatmak için kullanılır.

çalgıcı 19/c/152, **tatlıcı** 57/c/36, **arabacı** 5/a/6, **avcı** 7/c/63, **hayvancı** 80/c/16, **kuvancı** 43/ç/81,**omancı** 24/d/108, **suvacı** 32/b/74, **demīci** 50/ğ/313, **dermenci** 78/a/67, **süpügeci** 36/ı/202, **davulcu** 11/b/102, **dünürcü** 24/a/2, **tükücü** 17/b/38

2.2.1.1.8. +lı/+li/+lu/+lü

İşlek olan "+lı/+li/+lu/+lü" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerde ünlü uyumuna uymaktadır. Adlardan sıfat türetmektedir."+lı/+li/+lu/+-lü " isimden isim yapım ekine aşağıdaki örnekler verilebilir.

acılı 13/a/26, **annayışlı** 78/a/212, **arabalı** 78/a/180, **atlı** 21/a/45, **başarılı** 21/a/57, **başlıklı** 40/b/43, **bindallı** 4/ğ/97, **boyalı** 19/c/83, **cevizli** 59/a/4, **çiçekli** 18/a/21, **delikli** 52/c/62, **kokulu** 26/c/34, **olluklu** 6/d/70, **örtülü** 47/b/134, **püsküllü** 24/f/145, **Söütlü** 38/c/87, **süslü** 82/c/44

2.2.1.1.9. +sız/+siz/+suz/+süz

İşlek olan "+sız/+siz/+suz/+süz" isimden isim yapım eki, eklendiği kelimelerde ünlü uyumuna uymaktadır. Adlardan sıfat türetmektedir.

tarhanasız 18/g/103, **bıçaksız** 19/ç/215, **bubasız** 13/d/116, **çaresiz** 4/j/135, **ferecesiz** 82/ğ/149, **kalaysız** 41/b/44, **parasız** 82/f/121, **silasız** 19/c/117, **yāsız** 60/a/10, **yımtasız** 20/b/36 **youtsuz** 20/b/37, **susuz** 45/a/16, **tuzsuz** 45/b/44, **sütsüz** 20/b/37, **ōsüz** 40/b/20

2.2.1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri

2.2.1.2.1. +a-/+e-

"+a-/+e-" isimden fiil yapım eki, işlek olmayan bir isimden fiil yapım ekidir.

yaşadı 15/a/9, **oyna** 4/ç/41

2.2.1.2.2. +la-/+le-

"+la-/+le-" isimden fiil yapım eki, çok işlek olan bir isimden fiil yapım ekidir. Bu ekin dönüşlülük, işteşlik ve ettirgenlik ekleriyle genişlemiş şekilleri de kullanılır (İlker, 1997:38-50).

başladın 32/b/72, **sula** 47/a/74, **topalaklasın** 40/e/149, **tuzlala** 82/e/96, **yagla** 42/b/26, **çevrele** 40/b/45, **katıkla** 55/b/12, **paçalayıp** 36/ı/168, **pakladık** 33/c/48

2.2.1.2.3. +lan-/+len-

"+lan-/+len-" isimden fiil yapım eki, çok işlek olan bir isimden fiil yapım ekidir. +lA- ekiyle kurulmuş fiillerin bazıları –n- dönüşlülük ekiyle genişletilerek +lAn biçiminde kaynaşmış ve birleşik ek oluşturmuştur (Korkmaz, 2007: 119).

Benzeşme yoluyla /n/li şekilleri de görülmektedir.

evlendi 13/e/127, **şenneniyi** 82/i/194, **ateşlendinen** 39/ç/39, **ceseretlencem** 42/d/117 **hazırlanma** 78/c/259, **hızlandırmak** 19/a/10, **hoşlan** 13/a/42, **katıklandiriyle** 2/a/14, **pāçalaniyiri**, 39/a/4, **paklanırsın** 78/c/261, **ilgilenir** 37/c/42

2.2.1.2.4. +laş-/+leş-

"+laş-/+leş-" isimden fiil yapım eki, çok işlek olan bir isimden fiil yapım ekidir. İşteşlik ekini bünyesine alarak genişlemiş "+la-/+le-" ekinden oluşmuştur (İlker, 1997:38-50). Bu eki "+la-,+le-" isimden fiil yapım eki içerisinde ele alanlar vardır (Ergin, 1993:249).

iyleşti 32/b/90, **körleşme** 67/ç/62, **sözleşmişler** 37/b/11, **yeleştiriysin** 2/d/40, **yinleşti** 72/a/9, **birleşti** 47/ç/201, **laflaşile** 19/c/173, **paylaştır** 7/ç/96, **uzaklaştına** 21/a/48, **vedalaşır** 57/c/61, **yadımlaşma** 37/c/37, **bayramlaşır** 78/c/271, **beyazlaşsın** 78/a/76, **bollaştı** 6/e/82

2.2.1.2.5. +al-/+el-

"+al-/+el-" isimden fiil yapım eki, işlek olmayan bir isimden fiil yapım ekidir. Bu ek bazı ortak kökler (hem isim hem de fiil kökleri) de de kullanılınca fiilden fiil yapım eki görüntüsü verse de Eski Türkçe'den beri kullanılan isimden fiil yapım ekidir (Ergin, 1993:171).

azaldı 71/b/20, **düzeldim** 63/f/102, **boşaldırdık** 76/b/25

2.2.1.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri

2.2.1.3.1. –ım/-im

"-ım/-im/-um/-üm" fiilden isim yapım eki, işlek bir fiilden isim yapım ekidir. Daha çok kısa süreli hareketleri adlandırmada kullanılan bu ek, Cumhuriyetten sonra yeni türetilen kelimelerle ekin kapsamı genişletildiği için Türkiye Türkçesi'nde sıklıkla kullanılır (Zülfikar, 1991:113-114).

geçim 29/a/3, **giyim** 40/b/28, **biçim** 16/a/11, **dōumlu** 53/b/13, **verimli** 38/a/41, **yarım** 1/a/9, **ayrım**, 7/f/141, **karışım** 39/e/61, **bozumunda** 24/ç/49, **bölüm** 33/c/50, **görümde** 49/a/15

2.2.1.3.2. –ık/-ik/-uk/-ük

Korkmaz (2007:84) bu ekin Eski Türkçe "-yuk/-yük" ekinden geldiğini söyler.

yanık 20/b/26, **katıkları** 78/a/89, **uyuşuk** 40/e/148, **örtük** 77/b/15, **dökük** 44/a/33, **delik** 19/ç/191, **pınik** 19/c/127

2.2.1.3.3. –ak/-ek/-k

Eski metinlerde ve doğu lehçelerinde – ḳaḳ/-kek/- ġaḳ/gek şekillerinde bulunan, Güney batı lehçelerinde de –aḳ/-ek şekillerine girmiştir (Korkmaz, 2011:43).

yatak 57/c/46, **sürekten** 19/c/164, **durakta** 21/a/39, **fırıldak** 39/f/97, **kaçak** 24/ç/57, **pinek** 36/j/218, **çökektir** 47/a/10, **elekle** 55/e/58, **adak** 41/c/53, **tarak** 76/a/4

2.2.1.3.4. –gı/-gi/-gu/-gü

"-gı/-gi/-gu/-gü" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir fiilden isim yapım ekidir. İncelenen metinlerde ekin ötümsüz ünsüzlü şekilleriyle yuvarlak ünlülü şekilleri pek kullanılmamıştır. Ünlü ve ünsüz uyumu bakımından uyumludur.

çalgı 41/b/37, **sargı** 6/b/19, **saygı** 37/c/37, **yazgı** 74/ç/67, **sevgi** 37/c/37, **vegi** 50/g/250 **vurgu** 21/c/160, **sügü** 50/ğ/258, **baskı** 24/d/73, **içki** 19/c/86, **bilgili** 38/a/19

2.2.1.3.5. -ge

"-ge" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir fiilden isim yapım ekidir. İncelenen metinlerde ekin kalın ünlülü şekli görülmemiştir.

bölge 25/a/11, **süpǖge** 59/d/49

2.2.1.3.6. -gın

Ekin ötümlü ve düz ünlülü şekilleri tespit edilmiştir.

kızgın 26/b/12, **yangın** 63/f/97

2.2.1.3.7. –ı/-i

"-ı/-i" fiilden isim yapım eki, işlek bir fiilden isim yapım ekidir. Ekin yuvarlak- düz dar ünlülü şekilleri kullanılır. Eski Türkçede "-(I)g/-(U)g" fiilden isim yapım ekindeki -g gelişme sürecinde kaybolunca bu ekin bağlayıcı ünlüleri –g ekinin yerini almış (Korkmaz, 2007: 82).

ayrı 7/f/136, **korku** 81/ç/73, **dolusu** 49/a/13, **takı** 26/d/50, **yazılı** 4/k/145, **geziye** 43/ç/90

2.2.1.3.8. –ma/-me

"-ma/-me" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir isim fiil ekidir.

çatma falan dildi 4/ğ/101, **yıkanması** 1/b/26, **kazmaya** 4/a/6

"-ma/-me" fiilden isim yapım ekinden sonra gelen yönelme eki çoğu zaman düşmektedir ve bu düşme neticesinde ünlü uzamaları meydana gelmektedir.

aldatma çalişiyla 19/c/165, **sıkılma** başladı 19/d/252, **yapma** gitmedim 1/a/13, **koyma** çalişiyler, 2/c/32, **almā** geldiler 4/e/60, **gütmē** gidēdik 34/d/76, başladım don **dikmē** 13/ç/94, işi **halletmē** başladı 38/b/80

"-ma/-me" fiilden isim yapım eki, fiil kök ve gövdelerine gelip kalıplaşarak bir varlığa ad olmaktadır.

akıtma 4/ı/115, **yarma** yapī 2/a/6, **kıyma** vadı 3/c/26

2.2.1.3.9. –mak/-mek

"-mak/-mek" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir isim fiil ekidir. Bazı kelimelerde ekin sonundaki /k/ ünsüzünün düşmesiyle "- mā/- mē " şeklini almıştır.

ālamak 37/c/40, **aldatmak** 6/c/31, **almak** 4/e/64, **andīmak** 25/a/4, **anmak** 67/ç/52, **atmak** 44/a/5, **avutmak** 6/c/30, **bilmek** 67/b/28, **büyümek** 49/e/195, **büyütmek** 65/ç/42, **dövmek** 19/a/5, **geçinmek**, 74/b/28, **geçirmek** 82/h/173, beni **salmā** istemediler, kabaklı pide **pişimē** 11/a/31

"-mak/-mek" fiilden isim yapım eki, fiil kök ve gövdelerine gelip kalıplaşarak bir nesneye ad olmaktadır.

bī parça **ekmek** 12/b/16, **çakmakları** 3/b/12, gidöle **yemek** azır 18/a/15, pide güzel **kaymak** üstünde 4/ğ/96

2.2.1.3.10. –ış/-iş

"-ış/-iş" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir isim fiil eki değildir. Ekin yuvarlak dar ünlülü şekilleri tespit edilememiştir.

gidiş 4/i/131, **gelişmesi** 67/ç/94, **annayışlı** 78/a/212

2.2.1.3.11. –an/-en

"-an/-en" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir sıfat fiil ekidir.Ünlü ile biten fiillerden sonra /y/ yardımcı ünsüz getirilir. Eski Türkçe'de "-gan/-gen" şeklinde olup başındaki ünsüzün düşmesiyle "-an/-en" şeklini almıştır (Banguoğlu, 2000:234).

bilene 13/e/152, **bilinen** 67/b/16, **çeken** 30/ç/71, **çöken** 47/a/10, **denilen** 21/a/59, **dökülen** 82/ç/67, **dönmeyen** 81/ç/85, **düşen** 11/b/161, **kollayan** 3/ç/33, **koyan** 55/b/11, **okuyan** 14/a/22, **olmayana**, 45/b/39, **olmıyana** 18/g/110, **sıvayan** 82/ç/50, **bilemeyen** 81/b/54, **dinneyenerden** 36/ğ/157, **gelmeyen** 11/b/87, **isteyen** 34/c/44

2.2.1.3.12. –maz/-mez

"-maz/-mez" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir sıfat fiil ekidir. -mAz eki,-r,-Ar,Ir/-Ur sıfat fiil ekinin olumsuz türü olup eklendiği fiillerden geçici sıfatlar türetir (Korkmaz, 2007:98).

ermez yetmez donnalā yamalı mamalı donnalā gidesin 10/c/26, o erişler **örülmez** oldu 78/b/237,böle hij **damnamaz** oliyiri70/c/35

2.2.1.3.13. –ar/-er/-ir

"-ar/-er/-ir" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir sıfat fiil ekidir. İncelenen metinlerde bulunan az sayıdaki örneğin bir kısmında bu eki alan kelimeler kalıplaşarak isim olmuştur. Bu ek, "-maz/-mez" fiilden isim yapım ekinin olumlu türü olup eklendiği fiillerden geçici sıfatlar türetir. Tarihî süreç içinde birçok kalıcı isim yapmıştır (Korkmaz, 2011: 52).

gelirinden 41/c/91, **akar** çeşmemiz var 61/a/17, **biçerdöverler** 71/b/12, **biçer** yok o sene 72/a/15

2.2.1.3.14. –dık/-dik/-duk/-dük

"-dık/-dik" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir sıfat fiil ekidir. Ekin yuvarlak dar ünlülü şekilleri pek kullanılmaz. Ekin bünyesindeki /k/ ünsüzünün ötümlüleşip hece düşmesiyle meydana gelen örnekler aşağıda gösterilmiştir.

aldımız gelini okī hoca 1/a/19, o **geçīdimiz** şeyleri unuttuk 21/d/97, şu **vādınız** kövlere yoksa birer cami bi şe yapın 52/b/47, **sevdīni** yapādık18/e/89, **beklendī** gibi 21/c/58, **öldū** günü vēmiyle69/e/58, Evropa **oldūnu** 40/b/60 bubalamızın **dedī** olūdu 55/ı/109, okiyiler **bildīni** okiyiler62/c/39, **işidildī** var67/b/19, **oldū** yerde dil 66/a/9, insannanın **konuştū** dili farklı dilmiş 67/ç/62

2.2.1.3.15. –acak/-ecek

"-acak/-ecek" fiilden isim yapım eki, işlek bir sıfat fiil ekidir. Ekin sonundaki ünsüzün düşmesiyle oluşmuş şekli daha çok kullanılır.

dolaşacamız kadar 44/a/1, **kuyacamız** tabaın içine78/a/120, **yatacamız** yeri görelim 81/ç/85, dakıya **gelecek** erkek genşler toplaşılā 49/a/40, çocuk **gelecek** bayramda sora bu kışın yıkılı diyirim 65/ç/70, bu şimdiki **yollacam** yerde anne yok 16/a/18, ōle **annatacak** gibi 4/k/144

"-acak/-ecek" fiilden isim yapım eki, Türkiye Türkçesinde olduğu gibi kalıcı isimler de yapar. Bu ekle kurulan sıfat tamlamalarında isimlerin düşmesiyle sıfatlar adlaşarak kalıcı isimlere dönüşmüştür (Korkmaz, 2007:68).

bi **dönecek** yapardık 39/f/93, yoktu **yiyecek**50/h/338

2.2.1.3.16. –miş -mış

"-miş/-mış" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir sıfat fiil ekidir. Yuvarlak dar ünlülü şekilleri incelenilen metinlerde tespit edilememiştir.

sende **çekilmiş** böber kuyulo 18/g/106, **kıyılmış** ete şini pilav yapıla 49/a/27, burasında anılmış oldu 67/b/23, **işlenmiş** çevre yollayiri güveyi 40/b/45

"-miş/-mış" fiilden isim yapım eki, kalıplaşarak kalıcı isimler de yapar.

geçmişte kaldı 67/c/43, kışlık kurutmala **yemişle** 75/b/31

2.2.1.3.17. –a/-e

"-a/-e" fiilden isim yapım eki, işlek bir zarf fiil ekidir. İncelenen metinlerde Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi genellikle ikilemelerde kullanılır.

ona **baka baka** uyuyim 69/ğ/218, para **vere vere** ondan sora veröler 78/a/202, ıslıyıp dolay **oynaya oynaya** top oliyir19/ç/206, bitta **dīşe dīşe** gidēle 37/c/44

2.2.1.3.18. –alı/-eli

"-alı/-eli" fiilden isim yapım eki, bölgemiz ağzında işlek olmayan bir zarf fiil ekidir. Eski Türkçede -ġalı/-geli şeklinde olup eylemsi ve durum yapısından doğmuştur (Karaağaç, 2012: 382).

iki üj gün oldu **geleli** hastaneden 56/a/5, fotokopi **koyalı** bura 52/c/84, beş sene oldu **öleli** 10/c/25

2.2.1.3.19. –anda/-ende

Eski Türkçede -ġanda/-gende zarf –eylem eki, Eski Anadolu Türkçesinden sonra ancak ağızlarda kalmıştır. Eylemsi + durum eki yapısından doğmuştur (Karaağaç, 2012: 387).

Şumnu ili Türk ağzında "-anda/-ende" fiilden isim yapım eki, işlek olmayan bir zarf fiil ekidir.Türkiye Türkçesi'ndeki "-dığında/-diğinde/-tı-

ğında/-tiğinde" veya "-ınca/-ince/-unca/-ünce" zarf fiil ekinin işlevinde kullanılır.

üş **soranda** haniki yemekler dizilir 78/a/145, elini **öpende** very 6/ç/53

2.2.1.3.20. –alak/-elek

Yazı dilimizdeki "-arak, -erek" zarf fiil ekinin karşılığıdır.–(y)A zarf fiil ekinin - rAk karşılaştırma ekiyle genişletilmesinden oluşmuştur (Korkmaz, 2007: 74).

Şumnu ili Türk ağzında "-arak/-erek" fiilden isim yapım ekinin bünyesindeki /r/ ünsüzü /l/ ünsüzüne dönüşerek "-alak/-elek" şekilleri ortaya çıkmıştır.

-l- < -r- değişmesi geçiren bu ek, Rumeli ağızlarında yaygın bir kullanıma sahiptir (Günşen, 2008: 441).

dövelek davullar arasında **bayrışalak** öle gidedik 24/a/5, su **dökelek** gider77/b/24, türkü **süylelek** yingeler andan sora kuyarlar 78/a/152, düüne **çalalak** 11/b/105

2.2.1.3.21. –dıkça/-dikçe/-dukça

"-dıkça/-dikçe/-dukça" fiilden isim yapım eki, işlek bir zarf fiil ekidir. Ekin yuvarlak dar ve ince ünlülü "dükçe" şekli incelenen metinlerde tespit edilememiştir.

püskülü şini kafana **sādıkça** büle çakırısın 50/b/51, can **sıkıldıkça** ye 82/i/188, **geldikçe** çocukla gidiyiz42/d/94, **dūdukça** ısıdıp ısıtıp suyunu kullanabiliysin 14/b/35, lazım **oldukça** 75/b/63

2.2.1.3.22. –ınca/-ince/-unca/-ünce

Eski Türkçede –ğınca/ gince olan ek, Eski Türkçeden beri bütün dönemlerde kullanılan en işlek zarf-eylem eklerindendir (Karaağaç, 2012:383).

Şumnu ili Türk ağzında "-ınca/-ince/-unca/-ünce" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir zarf fiil ekidir. Bu ek çoğu zaman "-anda/-ende" zarf fiil eki ile aynı anlamda kullanılır. Ünlü ile biten fiillerden sonra araya yardımcı /y/ ünsüzünü alır.

acılınca 49/a/17, **alamayınca** 31/a/4, **bakınca** 50/h/337, **başlayınca** 67/ç/62, **çıkınca** 6/ç/37, **kaçınca** 65/c/19, **pişince** 12/a/4, **verince** 40/a/9, **yetişince** 27/a/17, **bitince** 75/b/58, **dolunca** 78/a/90, **doyunca** 19/b/69, **kavuşunca** 63/c/38, **soუyunca** 40/d/107, **ölünce** 70/a/4, **gelmeyince** 82/ç/67, **toplayınca** 35/b/15

2.2.1.3.23. –ıp/-ip/-up/-üp

"-ıp/-ip/-up/-üp" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir zarf fiil ekidir. Ünlü ile biten fiillerden sonra araya yardımcı /y/ ünsüzünü alır. "-ıp/-ip/-up/-üp" fiilden isim yapım eki, eklendiği kelimelerde ünlü uyumuna uymaktadır.

bırakıp 11/a/68, **biçip** 50/ç/150, **bi̯enip** 13/d/121, **bilip** 13/e/152, **bitip** 82/d/74, **çekip** 42/ç/60, **doyurup** 49/a/42, **durdurup** 66/a/20, **durup** 7/d/120, **düşüp** 11/b/182, **götürüp** 11/b/128, **güdüp**, 54/a/5, **öldürüp** 21/a/50, **öptürüp** 40/b/48, **paçalayıp** 36/ı/168, **paketleyip** 30/a/11, **paklayıp** 10/ç/50, **koyup** 10/ç/32, **kuruyup** 9/a/10, **göyüp** 2/c/30**-madan, -meden**

"-madan, -meden" fiilden isim yapım eki, çok işlek bir zarf fiil ekidir. Öncelik anlamı katmaktadır. Eski şekli -mAtI/-mAtIn'dır (Gülsevin, 1997: 127).

ıştınmadan 34/b/19, **kanatmadan** 30/ç/79, **kırmadan** 78/a/38, **okutmadan** 49/e/174, **salmadan,** 18/ğ/146, **sāmadan** 6/f/88, **satmadan** 11/a/57, **sōmadan** 26/f/105, **tanımadan** 34/b/18, **ūrenemeden**, 31/a/8, **üşenmeden** 67/ç/66, **üzülmeden** 81/ç/88, **vēmeden** 78/a/223, **yemeden** 63/f/100, **bildirmeden** 47/ç/210, **dinnenmeden** 21/a/8, **gelmeden** 41/c/49, **gīmeden** 50/b/41, **gōmeden** 19/c/134

2.2.1.3.24. –ken/-kan/-ke/-ka/-kene/-kana

"-ken/-kan/-ke/-ka/-kene/-kana" eki; i- ek- fiilinin zarf biçimidir. Ünsüzle biten ad ya da ad niteliğinde fiil şekillerinden sonra iken ve çok kez de i- ek fiilinin erimesiyle ken biçiminde kullanılır (Korkmaz, 2007: 88). Anadolu ve Kıbrıs ağızlarında –ken zarf-fiil ekinin üzerine +A, +dAn, +An, +CA eklerinin geldiği ve anlamı pekiştirdiği tespit edilmiştir (Argunşah, 2011: 62).

Şumnu ili Türk ağzında "- ken" zarf fiil ekinin altı çeşit kullanımı tespit edilmiştir. Yazı dilinde bu ek kalın sıralı kelimelerde ünlü uyumuna uymazken incelediğimiz metinlerde ekin kalın ünlülü şekilleri tespit edilmiş ve ünlü uyumuna girdiği görülmüştür. Metinlerde bu ekte /n/ ünsüzünün düştüğü; aynı zamanda eke düz- geniş bir ünlü eklenerek oluşturulmuş şekilleri kullanılmaktadır.

çekeken 52/c/61, **dēken** 7/ç/80, **geçeken** 36/b/69, **geliken** 24/f/149, **geliyken** 24/a/4, **getiriken** 69/b/34, **gideken** 11/a/22, **gireken** 69/b/51, **ineken** 36/b/37, **kavırıkan** 42/c/39, **oynarkan** 47/ç/173, **soyarkan** 78/b/233, **yıkakan** 47/a/51

Şumnu ili Türk ağzında geniş zamanlı fiillere ve bazı isimlere eklenen "-ken" zarf-fiil eki, /n/'si düşmüş "-ka/-ke" biçimiyle kullanılmıştır.

gideke 4/e/55, **budayke** 36/g/138, **edeke** 11/b/234, **evlenike** 13/b/59, **geceke** 21/a/25, **gēdeke** 50/ğ/267, **gelike** 21/a/2, **kavırıka** 42/c/40, **kavuşuka** 43/b/23, **kaynaka** 75/b/19, **kıpıdanıka** 19/c/181, **kızka** 18/ğ/160, **konuşuka** 19/d/265, **mantıcıka** 41/a/25, **okunuka** 63/d/73, **oluka** 82/g/137, **uşakka**, 4/c/34, **yıkaka** 47/a/54, **çocukken** 4/a/2, **küçükken** 14/a/17, **serinken** 50/c/119, **sıcakkan** 2/a/12, **sorumluykan** 47/a/27, **uşakkan** 70/b/20, **varkan** 23/b/26, **sinideyken** 64/b/29

İncelediğimiz metinlerde "-ken" zarf-fiil ekinin sonuna düz-geniş ünlüler (+a,+e) eklenerek oluşturulan "-kana/-kene" şekillerinin genellikle geniş zamanla kullanıldığı görülmüştür.

Ek-fiile gelen -ken zarf-fiil ekinin üzerine +A yönelme durumu ekinin getirilmesiyle oluşmuş bir ek grubudur (Argunşah, 2011:63). Batı Trakya ağızları bu kullanım açısında oldukça zenginlik arz etmektedir (Özden, 2018:1579).

Ünlü uyumuna giren bu özel şekiller, başta Trakya ağızları olmak üzere Anadolu ve Kıbrıs ağızlarında yaygın olarak kullanılmaktadır (Başdaş, 2014: 31).

bitekene 21/a/64, **dēkene** 7/b/33, **gelikene** 50/ğ/292, **geliykene** 21/c/153, **getirikene** 7/c/61, **indirikene** 78/a/179, **inerkene** 77/b/23, **okukana** 21/c/142, **sallanīkana** 18/d/66 **ıncasına,-incesine başlayıncasına**

78/a/149, **çıkıncasına** 50/ğ/304, **daıdıncasına** 78/a/99, **bitincesine** 78/a/142, **gelincesine** 81/ç/78, **girincesine** 78/a/186

2.2.1.3.25. –mazdan/ -mezden

Bu zarf-fiil eki -mAz sıfat-fiil ekiyle +Dan ayrıla hali ekinin birleşmesinden oluşmuştur. Eklendiği fiillere -madan önce anlamını katar.

tutulmazdan 21/a/69, **gitmezden** 51/a/10

2.2.1.3.26. -dınan,/-dinen

–DIk+I+ile+n > -DIğIynAn şeklinde vasıta edatıyla birlikte zarf fiil olarak da kullanılır. Bu zarf-fiil Anadolu ve Rumeli ağızlarında da kullanılmaktadır (Özkan, 1996:171-174) .

Şumnu ili Türk ağzında -DIk sıfat fiil eki, iyelik eki, ile bağlacı ve –n vasıta ekinin birleşmesinin neticesinde ekin bünyesinde meydana gelen hece düşmesi ile oluşmuştur. Türkiye Türkçesindeki "-DIğI zaman", "-DIğIndA" veya "-IncA/-UncA" zarf fiil eklerinin fonksiyonunda kullanılır.

kaldınan 49/c/97, **olmadınan** 19/ç/210, **sulandınan** 40/e/142, **ufaladınan** 69/c/79, **ateşlendinen**,39/ç/39, **dedinen** 47/a/126, **getiydinen** 36/ğ/151, **geldinen** 2/a/10, **gi̇dinen** 4/ı/113, **yedinen** 22/a/4

Ekin /n/ ünsüzünün düşmüş "- dına/ -dine" şekilleri incelediğimiz metinlerde çokça görülmektedir.

başladına 26/a/5, **calındına** 11/a/41, **çıkadına** 32/b/59, **kaynadına** 18/ç/47, **olmadına** 19/ç/211, **sulandına** 70/c/31, **yaşadına** 32/b/53, **yıkadına** 69/ğ/294, **bitiydine** 21/a/12, **dedine** 24/ç/59, **düzeldine** 11/b/244, **getiydine** 3/a/4, **gölgelendine** 32/b/36, **giydine** 69/b/16, **geldine** 1/a/18, **erdine** 54/b/59

2.2.1.3.27. – dī/-di̇

"-DIk" sıfat-fiil ekinin İyelik ekleriyle genişlemesinden oluşmaktadır. Ekin bünyesindeki ötümsüz ünsüzün ötümlüleşip düşmesi neticesinde ünlü uzaması meydana gelmiştir.

çōbasından **başladī** anda 71/c/28, yassı vakti **geldī** zaman 71/e/66, şimdi eve **geldī** zaman, eksiden tekeze **gidīmiz** zaman, **evlendīm** zaman burıya 40/a/16

2.2.1.3.28. –dinesi/-dınası/- tinesi/- dunası

bitidinesi 32/b/62, **dinnendinesi** 26/b/12, **dürtüvedinesi** 21/b/119, **geldinesi** 21/d/190, **başladınası**, 21/ç/173, **sıçradınası** 21/c/154, **yetiştinesi** 21/b/81, **ettinesi** 21/d/203, **durdunası** 21/a/39

2.2.1.3.29. -dunna

Türkiye Türkçesindeki "-DIğI zaman", "-DIğIndA" veya "-IncA/-UncA" zarf fiil eklerinin fonksiyonunda kullanılır.

öle yara falan **oldunna** mesela sabanna **kestinne** o tetre suyunu kaynadīsın 54/e/108

2.2.1.3.30. –dıktan/-dikten/-duktan/-dükten

"-DIk/-DUk" sıfat-fiil ekinin ayrılma durumu ekiyle genişlemesinden oluşmuştur ve asıl fiildeki hareketin sonra gerçekleşeceğini anlatır. Ekin ünsüz uyumuna göre ötümsüz şekilleri görülmektedir.

Bu ulaç, kendinden sonraki eylemin kendi eyleminden sonra yapıldığını ya da yapılacağını gösterir (Ediskun, 2017: 264).

ayırdıktan 11/b/106, **kabadıktan** 26/b/10, **kapadıktan** 47/b/136, **kaynadıktan** 33/a/9, **nışannadıktan,** 57/c/43, **bitīdikten** 57/c/30, **dizdikten** 26/b/11, **geldikten** 11/b/87, **temizledikten** 5/c/36, **olduktan** 6/ç/38, **büyüdükten** 30/ç/65, **süzüldükten** 70/c/34, **döndükten** 40/e/134, **kaktıktan** 21/c/158, **kaynattıktan** 70/ç/49, **deiştikten** 24/b/27, **gittikten** 11/a/58, **tuttuktan** 11/b/145, **öptükten** 20/a/14

2.2.1.3.31. –dıkcan/-dikcen/-dukcan/-dükcen

-DIk sıfat-fiil eki ile -CA eşitlik hâli ekinin birleşmesinden meydana gelen bu zarf-fiil eki, bugün Oğuz grubu lehçelerinde kullanılmaktadır. Ek, Türkiye Türkçesi ağızlarında çeşitli morfemlerle genişlemiş çok varyantlı bir

yapıya sahiptir. Bunlardan -DIkCAn şeklindeki genişleme, -n morfemiyle yapılmıştır (Karahan, 2012: 219-236). Ek eşitlik eki –ca/-ce ve pekiştirme eki –n ile genişlemiştir (Taşçı, 2003: 314).

Şumnu ili Türk ağzında sonra zarfıyla birlikte kullanılmaktadır. Fiildeki hareketin sonra gerçekleşeceğini anlatan çok işlek bir ektir. Ekin ünsüz uyumuna göre ötümsüz şekilleri görülmektedir.

aldıkcan 50/b/41, **başladıkcan** 50/a/20, **kapadıkcan** 50/g/243, **kaynadıkcan** 62/b/2 **salladıkcan** 50/g/229, **yıgdıkcan** 50/c/84, **çekdikcen** 50/c/87, **eledikcen** 50/g/230, **geçiydikcen** 50/e/186, **geldikcen** 36/b/29, **pişdikcen** 50/g/246, **yedikcen** 36/e/115, **koydukcan** 36/ç/87, **dūdukcan** 36/b/36, **dokūdukcan** 50/c/71, **dökdükcen** 50/ç/153, **gördükcen** 50/d/160, **öldükcen** 57/d/89, **düştükcen**, 50/ğ/271, **güttükcen** 50/b/56, **tuttukcan** 50/f/205, **koştukcan** 36/b/11, **yaptıkcan** 50/a/16,**çıktıkcan** 50/c/116, **biştikcen** 50/c/79, **ektikcen** 50/f/215, **gittikcen** 50/a/9

2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

2.2.1.4.1. -ala-/ -ele-

"-ala-/-ele-" fiilden fiil yapım eki, işlek olmayan bir fiilden fiil yapım ekidir. Yapısı hakkında fikir birliği olmayan bu ek, "-ekle-" fiilden fiil yapım ekinden /k/ ünsüzünün düşmesiyle oluşmuştur (Banguoğlu, 2000:277-278). "-ala-/-ele-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu bakımından uyum sağlamaktadır.

kovaladı 11/a/63, **ovalarıs** 4/j/140, **sepeleyelim** 42/ç/65, **sīkeleriz** 69/f/171

2.2.1.4.2. -ar-/-ır-/-ir-/-ur-/-ür-

"-ar-/-ır-/-ir-/-ur-/-ür-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi ettirgenlik ekidir. Bazı kelimelerde ekin ünsüzü düşmüş, sadece ünlüsü kalmıştır bazı kelimelerde de ekin ünsüzü /y/ ünsüzüne dönüşmüştür.

bitiydine 21/a/12,**batırmış** 47/a/15,**kopadıkcan** 50/f/220, **bitirdi** 76/d/66, **koparıp** 34/c/42, **çıkardına**, 50/c/98, **aşırdılar**, 47/ç/216, **pişircek**

50/g/230, **geçircem** 7/ç/85, **içiriledi** 63/ç/60, **kaçırmam** 7/d/124, **doyurduna**, 49/a/43, **koparısın** 33/ç/72,**kızardacan** 55/e/71, **doğur** 19/c/178, **düşürüsen** 68/ç/39, **şişiriyi** 63/f/101, **taşırdılar** 2/b/20, **uçurma** 18/c/39

2.2.1.4.3. -t-

"-t-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Ek, bazı kelimelerde ötümlüleşerek "-d-"şeklini almıştır. Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi ettirgenlik ekidir. Nadir de olsa bazı fiilerde kökle kaynaşarak ettirgenlik anlamı körelmiştir (Korkmaz, 2007: 135).

Şumnu ili Türk ağzında işlek olan "-t-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerde ünsüz uyumuna uymaktadır.

kızardacan 55/e/71, **patladıyır** 50/ğ/287, **büyüttü** 30/ç/68, **söyletti** 42/d/83, **ālatalım** 11/b/156,**atlatmışlar** 36/b/51, **başlatmış** 41/c/61, **hatırlatır** 81/ç/83, **imzalattıla**,32/b/65, **beklettiriyiz** 55/a/4,**çintletmiş** 49/e/181, **kurudup** 21/ç/175, **uyuduka** 78/b/251, **sıvattım** 82/ç/49, **akıdıyiris** 59/a/3, **damladiyirim** 13/e/144, **düzeldiyir** 63/f/94, **kuzladıysın** 54/a/11

2.2.1.4.4. -dır-/-dir-/-dur-/-dür-

Şumnu ili Türk ağzında "-dır-/-dir-/ dur-/ -dür-/-tır-/-tir-/-tur-/ -tür-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi ettirgenlik ekidir. Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi sekiz şekillidir. Yuvarlak dar ünlülü bazı kelimelerden sonra ekin düz dar ince ünlülü "-dir-/tir-" şekilleri de kullanılır.

Şumnu ili Türk ağzında işlek olan "-dır-/-dir-,/dur-/-dür-/-tır-/-tir-/-tur-/-tür-" fiilden fiil yapım eki, eklendiği kelimelerde ünlü uyumuna uymayan örnekler mevcuttur. Kalın ünlülü kelimelere eklendiğinde kalınlık incelik uyumu ve yuvarlak ünlülü kelimelere eklendiğinde düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar görülür. Fakat ünsüz uyumu bakımından uyumludur.

kızdiriysin 4/ı/116, **koydirile** 11/b/189, **öldiriysin** 54/a/12, **pindirdiler** 17/a/11, **uyandırmadılar** 25/a/16, **yediremez** 74/ç/76, **dinnendiriyiler** 13/f/161, **doldur** 21/d/195, **döndürülmüş** 58/a/6, **öldürüp** 21/a/50, **paklat-**

tır 21/a/72, **paylaştıracam** 7/ç/93, **sıkıştırır** 5/c/37**, buluşturu** 69/ğ/205, **koşturuyduk** 47/c/156, **otutturular** 69/b/36, **öptürüp** 40/b/48, **tutuştiri** 35/c/50**, uyuştiriz** 40/e/148, **yaptiriyiri** 67/b/12

Bazı kelimelerde ekin bünyesindeki /r/ ünsüzü kimi yerde /y/ ünsüzüne dönüşmüş kimi yerde de düşmüştür. Bu düşme neticesindede genellikle ikincil uzun ünlüler meydana gelmiştir.

aldıydım 36/ı/188, **indiymē** 69/ğ/258 **koydūdum** 42/d/94, **öldümüşler** 74/b/34, **yazdīdık** 31/b/40, **annadīlar** 26/f/86, **başlādīdı** 26/f/89, **doldudun** 50/c/84, **paylaştıdın** 7/ç/94

2.2.1.4.5. -ş-

"-ş-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi işteşlik ekidir. Ünsüzle biten fiillerden sonra gelen bu ek, yardımcı ünlüyle kullanılır.

geçiştiriysin 68/c/28, **görişiyi** 47/b/138, **kapışabiliyse** 52/c/73, **sevişiyler** 74/b/26, **sıkıştırır** 5/c/37, **yapışacak** 70/ç/45, **buluşūduk** 57/c/36, **doluşuduk** 69/b/26, **uyuştiriz** 40/e/148, **bölüştürüp** 78/a/132, **büzüştürüz** 78/a/49, **gülüşiyle** 39/f/79, **tanışır** 11/b/209, **çekişiriz** 74/ç/74, **eriştik** 32/a/6, **etiştile**, 18/g/120, **dalışmıyılar** 47/a/46

2.2.1.4.6. -l-

"-l-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi edilgenlik ekidir. Ünsüzle biten fiillerden sonra yardımcı ünlülerle kullanılır.

açıldı 11/b/191, **anılmış** 67/b/23, **annatılan** 36/g/134, **atıldı** 74/b/33, **bakılırdı** 5/b/27, **biçildi** 78/a/63,**dakılır** 54/a/23, **denildinde** 67/ç/61, **dikilmiş** 40/e/124, **kavrulsun** 62/a/4, **konulur** 71/ç/35, **konuşulur** 42/d/77, **koyulmuş** 70/ç/46, **kurutuliyiri** 79/b/39, **öpülür** 20/a/14, **örülüydü** 78/b/229, **süzülüdü** 18/g/112

"-l-" fiilden fiil yapım eki, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi dönüşlülük eki görevinde de kullanılır.

büzülür 42/ç/55, **üzülmicen** 18/ğ/171, **duruldup** 4/b/21

2.2.1.4.7. -n-

"-n-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu ek, Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi edilgenlik ekidir. Bu ek, ünlüyle biten fiillere getirilerek kullanılır.

temizlenmedi 61/a/20, **boyanmış** 19/c/90, **dōraniyi** 39/a/4, **okuniyi** 36/h/161, **alınıdı** 40/b/39, **kılıniyi**, 37/c/48, **oynanır** 11/b/144, **ödeniyi** 24/d/85, **bulundu** 47/a/35

"-n-" fiilden fiil yapım eki Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi dönüşlülük eki görevinde de kullanılır.

göründü 36/f/124, **gezinirmiş** 38/a/6, **saklanıp** 67/c/43, **boşanıyırı** 11/b/234, **dayanır** 67/ç/71, **sevindim** 16/a/10, **süsleniyi** 40/b/41

2.2.1.4.8. -ma-/-me-

"-ma-/-me-" fiilden fiil yapım eki, çok işlek bir fiilden fiil yapım ekidir. Bu ek, bazı kelimelerde özellikle şimdiki zaman ve gelecek zaman çekimlerinde ünlü daralması neticesinde düzlük yuvarlak uyumuna uymamaktadır. Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi olumsuzluk ekidir.

bekletmeyiz 39/e/61, **bellememişim** 21/c/152, **bi̯enmediler** 44/a/21, **bilemedin** 67/c/45, **bilemicem**, 4/k/144, **bilemiyiler** 82/ç/51, **ıştınmıycan** 74/b/40, **ıştınmadılar** 24/b/32, **kaçıymaycan** 21/c/143, **kaçmiyiri** 26/f/96, **kırmadılar** 32/b/95, **kurutmıyız** 73/a/4, **kuymıyım** 18/g/114, **okimiyiz** 14/a/10, **okumiyler** 42/d/109, **olmiycek** 39/b/24, **olmiyir** 11/b/203, **otlamiyī** 7/b/51, **ölmicek** 18/d/69

SONUÇ

Şumnu ili Türk ağzı metinlerinde Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ünlülerin yanında farklı fonetik değerlere sahip /ă/, /á/, / ā/, /à/, /ē/, /è/, /ī/, /ǐ/, /ɪ/, /ɪ̊/, /ō/, /ò/, /ȯ/, /ō̈/, /ū/, /ŭ/, /ṻ/, /ṻ/ olmak üzere on sekiz ünlü tespit edilmiştir. Bunlardan /ā/, /ē/, /ī/, /ɪ/, /ō/, /ō̈/, /ū/, /ṻ/ olmak üzere sekizi ses olayları neticesinde meydana gelmiş ikincil uzun ünlülerdir. Şumnu ili Türk ağzında /è/ ünlüsünün kelime başında ve ilk hecede varlığını koruduğu görülmektedir. Şumnu ili Türk ağzında çok kullanılan /á/ ünlüsü ile incelme eğilimi gözlemlenmektedir.

Şumnu ili Türk ağzında kalınlık – incelik bakımından düzensizlik söz konusudur. Yazı dilinde uyuma girmeyen birçok kelime ekleşmelerde benzeşme yoluyla uyuma girerken özellikle ekleşmelerde uyumlu olması gereken birçok kelimede de uyumun bozulduğu görülmüştür. Düzlük – yuvarlak uyumunda ise yazı dilimizde dudak ünsüzlerinden dolayı düzleşmeyen dar yuvarlak ünlüleri ağız bölgemizde düzleşip uyuma girmiştir. Bunların yanında geniş yuvarlak ünlülü şimdiki zaman ekinin düzlük yuvarlaklık uyumunu bozduğu örnekler de tespit edilmiştir.

Şumnu ili Türk ağzında Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ünsüzlerden farklı fonetik değerlere sahip /ç̇/, /ġ/, /g̰/, /h̰/, /ḫ/, /ḳ/, /k̰/, /Ĺ/, /l̰/, /ñ/, /n̰/, /ŋ/, /P/, /r̄/, /r̰/, /S/, /Ṣ/, /v̇/, /y̰/, / y̰/ yirmi ünsüz tespit edilmiştir. Bu ünsüzlerden - /g̰/, /h̰/, /k̰/, /l̰/, /n̰/, /r̰/, /y̰/, / y̰/ - sekizi düşmeden önceki, /P/, /S/, /Ṣ/, üçü de dönüşmeden önceki ara merhaleyi gösterir. Anadolu ağızlarında varlığını sürdüren /ŋ/ ve /ñ/ ünsüzü, Şumnu ili Türk ağzında da kullanılmaktadır.

Şumnu ili Türk ağzında ünsüz uyumu önemli oranda korunmuş, kısmen de olsa düzensizlikler görülmektedir. Birçok kelime ünsüz uyumunu korurken ekleşmelerde bazı kelimeler ünsüz uyumunun dışına çıkmıştır. Kelime tabanlarında korunan ünsüz uyumu ek düzeyinde bozulmuştur. Görülen

geçmiş zaman ekinde, ayrılma hal ekinde, ettirgenlik ekinde uyum yer yer bozulmaktadır.

Şumnu ili Türk ağzında ünsüzlerle ilgili; ötümlüleşme, ötümsüzleşme, süreklileşme, sızıcılaşma, akıcılaşma, süreksizleşme, ünsüz düşmesi, ünsüz türemesi, ünsüz ikizleşmesi, ünsüz tekleşmesi, ünsüz benzeşmesi, ünsüz yer değiştirmesi, ünsüz aykırılaşması olmak üzere on üç ses olayı; ünlü ve ünsüzlerle ilgili ise hece kaynaşması ve hece düşmesi olmak üzere iki ses olayı tespit edilmiştir. Ötümlüleşmede /g/ ve /j/ değişimleri; ötümsüzleşmede /s/ değişimleri yaygın bir kullanıma sahiptir. Ünsüz düşmesinde /ğ/ sesinin düşmesi umumi ve karakteristik bir yapıdadır. /h/, /r/ sesinin düşmesi ise yaygın olarak görülmektedir. nl>nn benzeşmesi karakteristik ve kurallı yakın tam ilerleyici benzeşme örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şumnu ili Türk ağzında belirtme hâli eki, ünsüzle biten kelimelerden sonra "+i/+ı/+u/+ü" şeklinde; ünlü ile biten kelimelerden sonra "+yı/+yi/yu/+yü" şeklinde; iyelik eklerinden sonra "+n"li şekillidir.Yönelme hâli eki, "+a/+e" şeklindedir. Bulunma hali eki "+da/+de/+ta/+te" şeklindedir. Ayrılma hâli eki "+dan/+den/+tan/+ten" şeklindedir. İlgi hâli eki ünsüzle biten kelimelere "+ın/+in/+un/+ün", ünlü ile biten kelimelere "+nın/+nin/+nun/+nün" şeklinde gelmektedir. Eşitlik hâli eki, "+ca/+ce/+ça/+çe" şeklindedir. Vasıta hâli eki, "ile" edatının ekleşmesiyle oluşan "+la/+le" ekidir; fakat bu ek, bu haliyle çok az kullanılmıştır. Daha çok ünsüz benzeşmesi neticesinde aldığı "+ne/ +na" ve Eski Türkçe'deki vasıta eki "+n" ile birleşerek aldığı "+lan/+len" ve "+nan/+nen" şekilleriyle kullanılmıştır. Çokluk eki, "+lar/+ler" şeklindedir. /m/ ve/n/ ünsüzlerinden sonra gelen /l/ ünsüzü /n/'ye dönüştüğünden çokluk eki "+nar/+ner" şeklinde; bunlarla birlikte bu ekteki /r/ ünsüzünün yaygın olarak düşmesi neticesinde "+la,/+le" şeklinde ve ünsüz benzeşmesi yoluyla da "+na/+ne" şeklinde de görülmektedir.

Şumnu ili Türk ağzında iyelik I. teklik kişi eki, "+m" şeklinde; iyelik II. teklik kişi eki, "+n"şeklinde; iyelik III. teklik kişi eki, ünsüzle biten isimlerde ünlü uyumuna bağlı olarak "+ı/ +i/+u/+ü" şeklinde; ünlü ile biten isimlerden sonra ise araya /s/ yardımcı ünsüzü getirilerek "+sı/+si/+su/+sü" şeklinde; iyelik I. çokluk şahıs eki "+mız/+miz/+muz/+müz" şeklinde; iyelik II. çokluk şahıs eki olarak "+nız/+niz/+nuz/ +nüz" şeklinde; iyelik III. çokluk şahıs eki "+ları/+leri" şeklindedir.

İyelik I. çokluk şahıs ekinin bünyesindeki z>s değişimi ile ötümsüz şekilleri; /n/ ve /m/ ünsüzleriyle biten isimlere, iyelik III. çokluk eki getirildiğinde ünsüz benzeşmesinden iyelik III çokluk ekleri "+narı/+neri" şekilleri çokça görülmektedir. İyelik III çokluk ekinden sonra isim hal ekleri getirildiğinde iyelik ekinin bünyesinde düşme yaygın ve kurallıdır.

Şumnu ili Türk ağzında duyulan geçmiş zaman eki "-mış/-miş/-muş/-müş" şeklinde olup çekimi zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır. Duyulan geçmiş zaman ekinin ikinci şahıs çekiminde şahıs ekinin bünyesindeki /s/ ünsüzü düşer. Duyulan geçmiş zaman ekinin üçüncü teklik şahıs çekiminde zaman eki "-mıj/-mij/-muj/-müj" şeklinde de kullanılmıştır. Duyulan geçmiş zaman ekinin üçüncü çokluk şahıs çekiminde şahıs ekinin bünyesindeki /r/ ünsüzünün düşmüş şekilleri görülmektedir.

Şumnu ili Türk ağzında görülen geçmiş zaman eki "-dı/-di/-du/-dü/-tı/-ti/-tu/-tü" şeklinde olup çekimi, iyelik kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır. Görülen geçmiş zaman çekiminde ek, eklendiği kelimelerle kalınlık incelik uyumu, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumu bakımından genellikle uyumludur. Bazen kalınlık incelik, düzlük yuvarlaklık uyumu ve ötümlülük ötümsüzlük uyumuna aykırı kullanımlar da görülmektedir.

Şumnu ili Türk ağzında geniş zaman eki, "-ar/-er/-ır/-ir/-ur/-ür/-r" şeklindedir. İstisnai durumlar hariç ünlü ile biten fiillere "-r", tek heceli olup ünsüzle biten fiillere "-ar/-er/", çok heceli olup ünsüzle biten fiillere ise "-ır/-ir/-ur/-ür" getirilir. Şahıs çekimlerinde bazen zaman eki ve şahıs eki bünyesindeki /r/ ünsüzünün düştüğü görülür. Geniş zaman çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli, I. teklik ve I. çokluk şahıslarda "-ma/-me", diğer şahıslarda "-maz/-mez" ekiyle yapılmaktadır. Geniş zaman II. teklik şahıs çekiminde zaman eki bünyesindeki /r/ ünsüzü genellikle düşer. Geniş zaman I. çokluk şahıs çekiminde, tekrara düşmemek üzere zaman eki bünyesinde hece düşmesi; zaman eki bünyesindeki /z/ ünsüzü z>s değişimiyle /s/'ye dönüşmüş örnekleri görülmektedir. Geniş zaman III. çokluk şahıs çekiminde zaman eki ve şahıs eki bünyesindeki /r/ ünsüzü düştüğü zaman kimi yerde ünlü uzamasına neden olur.

Şumnu ili Türk ağzında dört tip şimdiki zaman çekimi mevcuttur. I.tip şimdiki zaman kipi eki ünlü ile biten fiillerden sonra "-yer" şeklinde; ünsüzle biten fiillerde "-eyer" şeklindedir. III.şahıs çekimlerinde ünlü ile biten fiillerden sonra "-yeri" şeklinde; ünsüzle biten fiillerde "-iyeri" şeklindedir. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle yapılır. Olumsuz şekli ise, "-me" olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır. II.tip şimdiki zaman çekiminde "-yırı/-yiri/-yır/-yir/-yı/-yi/- yī/-y/- ī/- ī" ekleri kullanılmaktadır. Şahıs çekimlerinde ünlü ile biten fiillerden sonra "-yırı/-yiri/-yır/-yir/-yı/-yi/-y" şeklindedir ve düz geniş ünlülerle biten fiiller /y/ sesinin eykisiyle daralır.Ünsüzle biten fiillerde araya düz dar yardımcı ünlü girer ve zaman eki "-(ı)yırı/-(i)yiri/-(ı)yır/-(-i)yir/-(ı)yı/-(i)yi/- (ı)yī/ -(ı)y" şeklindedir. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-me/-ma" olumsuzluk ekiyle yapılır ve olumsuzluk eki /y/ sesinin eykisiyle daralır. III.tip şimdiki zaman çekiminde "-yore/-ore/-öre/-or/-ör/-o/-ö" ekleri kullanılmaktadır. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle yapılır. Olumsuzluk hali tespit edilememiştir. IV.tip şimdiki zaman çekiminde yazı dilindeki şimdiki zaman eki ve bu ekin /r/ ünsüzünün düşmesinden dolayı ortaya çıkan "-yor/-yo" ekleri kullanılmaktadır. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle yapılır. II.çokluk şahıs çekimi örnekleri görülmemiştir. Olumsuz şekli "-me/-ma" olumsuzluk ekiyle yapılır. Olumsuzluk eki /y/ sesinin eykisiyle daralır.

Şumnu ili Türk ağzında bütün tasarlama kipleri kullanılmaktadır. Şart kipi, istek kipi ve emir kipinin kip ekleri mevcuttur. Fakat incelenen metinlerde gereklilik kipinin eki çok az kullanılmıştır. Gereklilik kipi çekiminde "-malı/-meli" eki kullanılmaktadır. Gereklilik anlamı gerek ve daha çok lazım kelimeleriyle de sağlanmaktadır. İncelenen metinlerde gereklilik kip eki sınırlı sayıda kullanılmıştır. Şart kipi eki, "-sa/-se" şeklinde olup çekimi, iyelik kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli, "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılır. istek kipi eki, "-a/-e" şeklindedir. Çekimi, zamir kökenli kişi ekleriyle; olumsuz şekli "-ma/-me" olumsuzluk ekiyle yapılır. Emir kipinin III. teklik şahıs çekiminde ek "-sın,-sin" şeklinde; II. çokluk şahıs çekiminde ek "-ın/-in" şeklinde; III. çokluk şahıs çekiminde ek "-sınlar/-sinler" şeklinde olup benzeşme yoluyla "-sınnar/-sinner" şeklini almıştır.

Şumnu ili Türk ağzında birleşik kiplerin hikâye birleşik çekimi, rivayet birleşik çekimi, şart birleşik çekimi olmak üzere bütün çekimleri mev-

cuttur. İncelenen metinlerde duyulan geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman, geniş zaman, şimdiki zaman gelecek zaman, istek kipi ve şart kipinin hikâye birleşik çekimine örnekler tespit edilmiştir. Ünlüyle biten basit kip çekiminden sonra araya /y/ koruyucu ünsüz gelir. duyulan geçmiş zamanın, şimdiki zamanın, geniş zamanın, gelecek zamanın, emir kipinin rivâyet çekimi örnekleri görülmüştür. görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman, geniş zaman ve şimdiki zaman kipinin şart birleşik çekimine örnekler tespit edilmiştir. Bu çekimlerde ek fiil genellikle düşmüş, şart tarzı eki kip ekleriyle kişi eklerinin arasına gelmiştir.

Şumnu ili Türk ağzında "+an/+en", "+ar/+er/+şer", "+arı/+eri", " +caz/+cez", "+cık/+cik/+cuk/+cük", "+lık/+lik/+luk/+lük", "+cı/+ci/+cu/+-cü", "+lı/+li, +lu/+lü", "+sız/+siz/+suz/+süz" on isimden isim yapım eki; "+a-/+e-", "+la-/+le-", "+lan-/+len-", "+laş-/+leş-", "+al-/+el-" isimden fiil yapım eki olmak üzere beş tane isimden fiil yapım eki; "-ım/-im", "-ık/-ik/-uk/-ük" "-ak/-ek/-k", "-gı/-gi,/-gu/-gü", "-ge", "-gın,", "-ı/-i", "-ma/-me", "-mak/-mek", "-ış/-iş", "-an/-en", "-maz/-mez", "-ar/-er/-ir", "-dık/dik/-duk/-dük", " –acak/-ecek", "-miş/-mış", "-a,/-e", "-alı/-eli", "-anda/-ende", "-alak/-elek", "-dıkça/-dikçe/-dukça", "-ınca/-ince/-unca/-ünce", "-ıp/-ip/-up/-üp", "-madan/-meden", "-ken/-kan/-ke/-ka/-kene/-kana", "-mazdan/-mezden", "-dınan/ -dinen", "- dī/-dȋ", "-dunna", "-dıktan/-dikten/-duktan/-dükten", " –dıkcan/-dikcen/-dukcan/-dükcen", fiilden isim yapım eki olmak üzere otuz bir tane fiilden isim yapım eki;"-ala-/-ele-", "-ar-/-ır-/-ir-/-ur-/-ür-", " -t-", "-dır-/-dir-/-dur-/-dür-", "-ş-", "-l-", "-n-", -"ma-/-me-" fiilden fiil yapım eki olmak üzere sekiz tane fiilden fiil yapım eki kullanılmıştır.

Rumeli Türk ağızlarından Bulgaristan Türk ağızları, Anadolu ağızlarının Balkanlardaki uzantısı olarak değerlendirilmektedir. Bulgaristan Türk ağızlarının sistemli bir şekilde araştırılması T. Kowalski ile başlatılmıştır. Rumeli Türk ağızlarıyla ilgili sınıflandırma çalışmaları Ahmet Caferoğlu, Tahsin Banguoğlu, Gy. Hazai, N. K. Dimitriev, M. Mollova, E. Boev, I. Dryga, Gy. Nemeth gibi Türkologlar tarafından yapılmıştır.Bunlar içerisinde en çok kabul gören ise Gy. Nemeth'in Rumeli Türk ağızlarını Batı Rumeli ve Doğu Rumeli Türk ağızları olarak ikiye ayırdığı sınıflandırmasıdır. Şumnu ili Türk ağzı, Gyula Nemeth'in Balkan Türk ağızları sınıflandırmasına göre Doğu Rumeli ağızları grubu içerisinde yer almaktadır. Bununla birlikte ta-

rihi süreçte farklı Türk kitlelerinin etkileşimleri sonucunda Şumnu ili Türk ağzında, ses ve şekil bilgisi incelemeleri neticesinde iç içe geçmiş ağız yapılarının varlığından da ayrıca söz edilebilir.

METİNLER

1

Anlatan **:** Sevcan Mehmet, 46 yaşında
Derleme Yeri **:** Novasel (Novocel)
Konular **:** a) Düğün b) Doğum

a

benim adım Sevcan Mehmet yaşım kırk altı buralı dilim Şumenden kendim burda evliyim burda yaşim bu köv̈ün Novaseĺ diyiler dü͡ün zalada aşada zalamız var o zalanın içinde çoku da orda yapile öle ama herkes kendi hazır oli ne hazirliyiz böle salatkalar yapıliyi ya lānadan ya domatis salata zamanna sezona bālı hepsi sezona kış sezonu salatkala olī bitta fasilleden kartoftan kumpir mi bitta pirinç koyuliyi köfte koyuliyi portzelara salatka gene pirinci tavalada fırına böle kusva şim bizim burda karabiber kimi fırına atılīyi onun bi dakkası var dakkaları geştine o pişī ani bi kileye yarım kile üç çaşa su bitta atiliyī fırına fırında pişī böle yahni yok yapilmiyī bizde Şumende de yok orda yok şimdiki bi dü͡ün bi çeşit geçi ama güzel geçi dü͡ünner benim çocuklum da ben Şumende oldum gene aynısıydı gene yimek içmek oynamak bizim gene bir gün şimdi olī bazı nışana olī nışanna bi kaç hafta önce yapiliyī kimi yēlede kına geçesi başladıla yapma gitmedim te şim yakında vadı bizim hısımlada kına gecesi ama gitmedik uzak kalī yol burda kınala yapmīle nışan yapıliyī bizde nışan gelin güvele gene klesnikle olī Ana buba dakī verī hısım akraba hepsi dankıyı vurī müzikası olī çalgıcıları yemek yok nışanda yemek yok dü͡ün bi gün beş altı saat sabatan başlī dokuz on avs̈amsı beş altıda bitti e şim gidip alıniyī gelin öteden e burıya geldine dorudan zalaya gidili ama köy içinden olduna gidiyiz gelin evine aldımız gelini okī hoca şeker alayı yapıliyī insanna yaşlı olanna gençle bi alay yapiyi gelin güve geçi öpī elini onna ya para verī ya şeker koyī onun torbasına hoca okī saçiler saçiler şekeri başına bilmiyim būda görmedim öle şe böle atīle kalan böle ellenen isannar epsi atī hısım akrabası

b

ep aynısı astaneye gidip alī çocun ya kızın tarafından ablalar enişteler varsa agaları kardaş gene bāşiş bi şe verilir ekezin bi çeşitçi vemesi var erkes bi çeşit erkeze paraya konusu yıkanması hergün oli şimdi eve geldī zaman bizim annele yapi annele itīyāla yapi şimdi çocuk ta-

rafındasa babaanne kıs tarafındasa annenesi yapi göstemesi ya şimdi genç bilemez nası yıkasın tutsun

2

Anlatan **:** Ramazan Hasan, 74 yaşında
Derleme Yeri **:** Novasel (Novocel)
Konular **:** a) Kış idaresi ve malay b) Düğün c) Cenaze ç) Sünnet d) Geçim

a

toplayes kışın bitta ne zaman yok olan saman gene ne zaman ekinneri biştiriS saman yaptiriz onnarı da bale yaptiriS getiriz yuviz hayvannara kışın bitta tö ondan hallediyiz ayvannarı ilkyaza kadar yem misir ekiz kıriz misileri arpa biştiriz arpaları topliyiriz ne kadar lazımsa koyiz tö orıya ambara tö onnala hallediz hayvannarı misir unu yarma yapiz ya makine yarma yapī bazı çökelenen salırız bazı tenesini yapiz tene ne zaman tavuklara veriS teneyi öbü tülü kışın tö öle yapiz malay yaptımız vā küçüktüm o zamanar o zaman vadı öle deirmenner kaya deirmeni dedile onnara altı topalak taş üstü de taş dökiz o bitta azar azar azar sayı bitta dönī dönī dönī dönī yapī un ne zaman olī un eve geldinen annele malay yapādı tepsi çine dökile bazı öle o zamannar öle ateşlikle vaṛdı davulu vaṛ böyle atī davula tepsiylen o to orda kalan olī malay tutuniyiri sıcakkan parçalıyı böle yiyi soudu zaman ne zaman yok başka yime çalişiysin ama āda dökiz üstüne sora gündöndü yāsı kırmızı bübēlen böle dokiyler üstüne katıklandiriyle be canım meseller o zaman öledi

b

küçüklümde düünneri yapadık adamnar bi tarafta kālar bi tarafta aẏşam oldu mu üç gün üç gece düün oludu o zamanna kālar toplanır bir dama böle maza ne zaman oluve vā diye mazalar böle üstü ev aşada maza ayvanna andırıdı to oraya toplaniyi kālar giriyler içeri örtiyle kapıyı bir adamda koyiler oriya bekçi bir adam gidemes kapı açsın yāutta camdan baksın kālar oynile mi o zăman kāla da ferece taşırdılar onna o zăman içeri girdine fereceleri soyinile otirile türkü yapile kendi kendi kendi aralanda şenneniyle orda mesele öledi nēde şindi

c

tamam cenazelemis tan vaktinden kefinnen gömülür yapalā mezālı kazālar içeri doru böle fırın gibi cenazeye göre boyuna göre kazalā içeri doru önü işlenir ya tūla ya kepiç ya da tāta dayaladı o kalır boşta

mefta kalır boşta doldirile ta o kuyuyu topraklan o zăman koyadık iki taş böle nası olsa taş şindi koymis nası olsa taş aynı gömiliyiri ama yapiyler isle taş veriyle beş yüz altı yüz lef veriyle taşına göre o zaman aranmazdı şindi mezalıklar resiminen takımınan koyiliyiri yoktu ya bi takım hiş te yazmazdılar zordan to odan yoldan buldula mı iki taş göyüp oda nışan ha şindi gene koyiyler ama satın taş aliyle resimini koyile yanı peşleni işlettirile e kim işlettiri kim işlettiremi ama taşları koyma çalişiyler isle taş koyma gömmesi aynı evelki gibi dīl böle rubasınnan gömülsün kefinnen iyi gömiyler iyi dilmiş öle diyiler

ç

sünnetleri yapiyler ilēden sünnet düünü yapadılar ayreten şindi kalan düün yapmiyle vakit geldi mi toplaniyle bi sünnetçi çokça şin Türkiyadan geliymişle müşteri sünetçiler tumbul camide kimin ne kada uşā vasa götiriyle orda sünetlendiriyle uşakları

d

sabalayın kalkisin ne zaman kuzlatmak vakti geliyiri kuzlattiriysin yeleştiriysin her bir hayvanın bakiysin ne için norma koyiler bizi orda çıkarısan çok kuzu ta çok para aliysin o çıktı mı odan sora kuzuları teslim verdik mi başlī sama gene erken kalkiz sabalayın altıda lazım orda olum sama geliyler Şumenden südü aliyler samak vakti bitti mi çıkariyle bizi kalan lagere diyim bali kenara çıkariyle sayaladan kalan çıkariyler bizi kayre düşünce orda kalan yoncalada çayılada otladiyiS mesele öle iyi yapan iyi iş yapabiliysen iyi para aliysin kötü iş yapasan aS para aliysin vadı bi arkadaşım bisi sade ben dildim biz o zamannar iki üç bin hayvan koyun tutiyler sade başka hayvannarı söylemem falan karının biri öle büyük öndere alantı yaptı dedi paralarımız yetmi bizim dedi aS para çıkariz dedi yama bende görüvedi gel burıya dedi gittim ben ne para çıkadın sen bā bu sene e söledim ne para çıkadım şin dedi işittin mi işittim dedi kocası da içede onu biraz ileki seneye dedi çalışıcan hem bana çıkaracan hem kendinize çıkaracanız dedi para demem işine bakāsan ala beni seksen dokuzda yolladılar iskurziye Çekyaya yirmi güne orıya yolladıla yirmi gün orda çıkadım kimi işine bakadı be benim de īsannarım kalmadı kalan desem yalan dil çocum biri gitti Frantzida diyem bali to o taraflara biri de bi takım isannar Belgeye gittiler on üç on döt sene oliyi falan dil

mi yalnız va bi çocum yanımda çocun çocu buluniyi yanımda te öle anne te orda ikinci sene oli anne orda nası desem sana kölüler şindi bu dakkada pek iyi dil te oda kimin tālası vasā sene sonunda koperasyadan veriler onnara biraS para angıları emekli aşā yukarı haneyi onna tutiyir kalanı yok iş burda Bulgaristanda iĵ bulunuştanda kendilerini dışarı çıkile çek ba geçende Hollandiyadan vadı isanna

3

Anlatan **:** Nüsret, 85 yaşında
Derleme Yeri **:** Eski Köy (Vehtovo)
Konular **:** a) Düğün b) Hayvancılık c) Askerlik Hatırası ç) Av Hatırası

a

eskide nası yapamışla düün yapamadım düün yoktu o zaman benim karı Abdurrezaktan evel ta cumadan başladı düün bir hafta gidele davulla dal kesmē dakı tutmak için dikiyiriz ori çiçekliler kızlara getiriyiz baştan getiydine dalları çiçekliler ilk avşam gidip topliyler dikiyler avşamleyin bitta dakı da orda tutliyiri damat orda iskemlede otırıyiri dalların arasında öle yapadık

b

biz koyun vadı sürü seksen doksan koyun vadı öle bakadı be ēken altmış koyun sadım ben elimne tabi meraya gece gidedik yaz günneri bu vakitler gece gidedik dönmiyiz ta sabala kuşlukta döniyiz eve va köpekle va bouşudu kutla kışın evimize yazın topliyiz zare otluk sona otluk veriyiz yiler döven va o zaman saman döyiz dövenne çakmakları var kesiyir saman yapiz koyunnara fi samanı samanı onarı ufakliyiz otiriysin döni harmanda döven taşlar kırıyir altında taşlar var döven çakmak taşları onnar kıyir saman oliyi yımşacık koyunnara veriz

c

nalbulala tabi üç sene askerlik yaptım burıya Bulgarsko madende oda taş yol yaptık binalara sekiz madende oda sezi ay ōda bitler yedibizi su yok yikanamiyiz biraz çarpak su veriyler içiyiz kuyrua diziliyiz birer çarpak su tak tak ne oldu yanmışık bi çarpak su ne kada askerde odan saldılar bitta kar düştü bi balkan içinde palatkalala ev mev yok palatkala narlı iki tarafı narlı yatiyiz böle domuzla gibi bir avşam kar yāmış biz kalktık üstümüzde kar var palatkalala askere gidince evlendim ben te ben karı Abdırrezakta Hatiboglu Ahmet o vadı biliy misin kimler vadı odan deimende döviyiz dövenne falan doldiriz samanna hazırlıyız yemini şeyini ta veriysin yiyiler birinci koyun vadı bize kövde hepsi kırmızı yėmē maaraya on koyun kesiyiz bi de öküz et sucuk o zaman yok o zaman elle susak çıkırık çıkırık susak vadı kıyma deimende vadı maşinga kıyma vadı oda kıydırıdık satırla kıyisin

bir iki kilo kendine kalā avcılık yapadık o zaman kıyız köfte te ben elli üşten beri avcılık yaptım geçen seneye kada sakatlandım bitta gidemedim

ç

ne annadam avcılık gitti bitti aklımdan çıkmiyir ama naPăyım ēken gün dou͡yor orda domuz avına gidedik çok yaptık tuttuk onu bir aẏşam yaralandı mı saldirī̄ler bana saldırma ben yapmıyım ki to burası kakiyim tuk yere kıpırdayamiyi bitta yaralayıp ta kollayan domuz yapmadım iki sefer uz geldi sürü gitsin deye iki tane dan dan ikisi uz geldi hep te geliyir hep te gelse iki sefer iki tane gece bile rüyamda bile yürēme giri ta bile domuza ō̄dek çok ō̄dek vūdum bi ō̄dek gelsin benimkiler vak vak bi ba͡ıriyler yanıma pat hayde elede dere boyu var benim keklik yazı dondu mu var benim üç kaynam ikişer tane domuz dil ō̄dek göllere koniyle sıcak su dönmiyir hanı oraya geliy ō̄dekle o suda tak tak kışın domuza gidiyiz zor ama o zaman çarık va saġı burıya kadar sarılı aşasına koyın derisi sariysin ayana aşana sāğının üstüne saġı burıya kadar deriyide aya͡ın sıcacık hiç üşümez ayāın balıkçılık yapmadım ona mera͡ım yoktu bi sade tuttum suda yeşil oldu mu da tuttum kef yaptım e͡ken attım bi yere tak tak tuttum bi şiye bitkide saldım sade kef yaptım yeşil su böle ama kef yaptım saldım balıkçılım budur tavşan çok vurudum biz altı kişi avcıdık altısına da ben vurudum çok tavşan vurudum kışın bi sene gittik ben öle beklemē gitmedim ben gündüz yatıgada vurmam tavşanı göriyirim diyim kalk kalk kabariyi istiyim kaşsın kalk kalk hadi göriyim seni kalk hadi kabariyi gene siniyi kabariyi gene siniyir puf kaliyi saliyim yirmi otuz metreye tak yaptını o zaman kef yapiyir o zaman arabalala yayan gidedik kendi arabanna atlala araba yok öle gidedik

4

Anlatan **:** Hüsniye Şakir, 68 yaşında
Derleme Yeri **:** Sıtmale (Vetrişte)
Konular **:** a) Hatıra b) Yemekler c) Çocukluk ç) Kış Günleri d) Sünnet e) Düğün f) Kış Hazırlığı g) Yolculuk ğ) Giyim h) Dızmana ı) Ateş Başı Kokutma i) Doğum j) Tedavi k) Köy

a

babamıS nası diyim babamıS çifçi çifçilik mısır būday bis çocukken onunna birlikte pek işleyemedik bis büyüdümüz zaman tekeze oldu ya tamam ya bis yetiştimiz zaman neblem kaç yaşındadık tekese oldu bitta babam tekezeye vediler hayvannarı er bi şeyi bitta ben yedinci sınıfı bitiydim sekizinci yoktu biz okuka bitta başladım işe pancar kazmaya mısır kazmaya ayçiçei kazmaya böle saba olu sekizden sekiz buçuk olū yemek götürürdük ya böle sepetle vadı ozman ne poşet vadı ne bi şey biz yetiştimiz bi şe sepede koya annem ekmē yemek būday biz pek mısır ekmē malay yimedik yiyenne de oldu buday ekmē un deirmen vadı deirmene gdip ūdūledi un böle kışlık kıĵ zamanı yannaştı mı ūdūdü babamın bütün kışlık oludu kaynatıdık kaynatıdık böle serile bōle sofra üstüne bōle çarşaf üstüne korudurlar isle korudu mu kayı vadı biz de kendimizde bōle kayı ile çekedik bulguru kuşlar gelidi ama tavuklar avlu içinde tavuklar mesela dışarda hayır ondan bulgur yapadık un için kaynatılmī öle çuvallala götürüle ügüdüle deirmende bulgur biz yetiştimiz zaman Fetiyecim çok çok pirinç kullanmazdık ba ta çok bulgu kullanıladı yapadık ya

b

böle tavuk kessinne tavu annem pirinç yerine bulgu ataladı evvelsi ta çoku e lāna yeme böle lāna aşı deris bis ya onu bulgula yapadık ayrıyeten işi aşı yapalādı bulgula gene sütlaç diyince işi aş sütlaç pirinçle işi aşı bulgudan bōle güzel bulguru hafif kapadiysin böle güzel yımşak olsun bōle bōle elinne yaptın mı ezilsin bōle yeşim mamelat vişneden kızılcıktan kaynadıdık böle yişi içine böle duruldup saliysin içine bulgurun içine ya duruldup onu böle isli saliysin içine yāutta kızılcık kompotu ilave ediysin içine ta vişne kompotu böle dadı kıvama

gelince şeke de koyiysin içine bȭle īşī aşı olī̄ tatlı bu gene tatlı gene şeker koniyī̄ ona bulgulu pide yapadık ya

c

çocukken yazla ozman güzeldi karannıklara kada sokaklāda oynadık neydi bȭle çizedik edēdik ki kara tavuk böle çizeris sora çelik oynadık böle çizēdik te şindi gözüm bȭle şindik bȭle şī̄ yapadık ikili üşlü dötlü ayaınna bi kiremit paçası büyütesin böle tek ayakla geçiriysin kutudan kutuya sora būda bȭle bī halka vā en sonu bi odan dışına bitta büyütiysin kazaniyī̄ geçiremezsen o geçerken üstüne geliyse kiremit yaniysin ne oynadık böle bayī vadı bizden yukarı alıdık kabakları tekeledik ōdan kabak kimin kabā ta çok gidecek bakalım ta ileri gidecek ya bayīdan aşa uşakka bizde ȭle ne kamyonmuş kuklamış ȭle oyunna yoktu ki biz çocukken ȭle

ç

kış günneri bȭle meci yapaladı māle akşamnarı böle gidedik māleye fener elinde lamba o zăman ışık ta yok elektrikle yoktu fenele gidedik ba ninem yakā feneri māleye fenerle gidedik sokak asır asır örüledi asır tūkü söyleniydi fıkara annadısın yaşlı annele vadı bī̄ annecik bu Seniha ninesi valinin kaynası o çok fecidi bȭle a gazla oyna bi çıkı yapā sītına böle çeşitli şeyler yapālādı ītiyala biz uşakla bakādık ȭle

d

hiç hatırlıyımıyım ben kardaşım sünnet oldu düün falan yapmadık bȭle bayacık köyden çocukla toplandı onnarı bȭle koştula beygi taligalana bi kaç kere bȭle kövü dolandıdılar onnara ēkes annesi yogan döşek azır etti bu Resmiyelerin Fevziyenin annesinde büyük sayvan vadı oriye ēkes döşēni yaydılar bȭle geniş sünnetçi ōda sünnet etti onnarı tutanna da vā kim tutabiliyse kim yürē dayanısa bubam bana rāmetli nimeti o tutmuştu ninem dedi ben kaştım dedi yok banket falan yok ēkes ōdan eve getiydi çocu bitta sade onu hatirlim başka hatırlamiyim

e

düünne o vakitle düün bizim zamanımızda cumadan başladı ta cumadan cumetesi dal kesme gidele güveyi dakıya tutak iki dal kesele böle yan yana güve onu altında ekek tarafı bi de o dalları bȭle ciciledik bȭle kesele cicilik iple balayıp bȭle çeşint o vakit bȭle şēlē va şindi nasi yok ya dal kesme gidēle buda bitta gideke yolda davulla oynāla ya dal kes-

me gideledi öle dikele davulu ne bilem işte güve onun altında dakıya duriyi dakıya tutile güveyi vādı güve traşı vadı cumadan ta e nası çocuk tarafında geliyler gene böle kalabalık belber geliyiri otuttırıylar güveyi öle traş bir iki acık ōdan būdan etti mi haydı du bakalım para atiyler olannar oyniyi öle dūünde yemek veriliydi de ev sahibi vemezdi böle diyelim şindi beni almā geldiler eski köne ben eski köyŭn kendim konu komşu īsım akraba azırliler böle kim adamnarı alī sade kim kadınnarı alī bōle beş kişi on kişi bōle danıştırıladı ēkese bōle azırlık yapādık öbü tülü ev sahibi doyumazdı yapmıyı akraba komşular bütün kōlü dil sade akraba hepsi böle kim mesela gönnünde vasa almak için misafir azır oluyiri mesela e geldi mi otobüsle çıkīle oriye paylaştirile sen on kişi ben beş kişi kim alacasa sen du bakalım oriye şindi siz kaç kişi alacanız kaç kişi va buda hadi ēkez olsun bōle paylaştırıladı

f

tūşu eskiden bī fıçı lānā bī fıçı büber bī fıçı tūşū āmut tūşusu öle erik zēdeli böle şefteli āda yapaladı evvelsi ta çok böle kamıştan bitkiyi biliyo musun süpürgeye benziyo ya şırayı böle sıkadı makine vadı ayrıyeten sıkmā bōle makine bizim zámanımızda bōle atlan bōle şēde döner kamışı sıka böle şēbetini sora o sıkan makinecinin tavaları vadı to bu masa gibi bōle başı kocaman tavalā ōda kaynadıladı ōledi yo kurutmak yok ö bōle şē gibi koyala oliyi āda bal gibi böle ama kara oliyi bōle bal gibi kıĵ günü o vakit bōle burkan falan gavanoz yok küple vadı küp sıırlı böle içi küplere koyāladı ben yetiştine ādalara yok ōle bōle ne gavanoz ne cam şī yoktu küplere koyadı ninem evel zamanda

g

kasabayla arası biz ben nasıldı teyzem vādı çoku bōle annemde nasıl eski köv evlenmiş gidedik tiyzeme yörülek gidedik çoku eski kövünden nasıl kış günü kış oldu mu yörülek böle bēgīlemiz vadı arabeylen gidedik beygir arabasına gidedik Abtıreza olsun mesele otobüsle sora çıktı ba otobüs falan araba yoktu

ğ

ben geldine būda dede vadı bis de benim babam giyinmezdi pantolon anteri ōle giyēdi giyīnidi bayramnada va tabi yeni giyimneni giyedin bayramda bis çocukka bēkledik bayram namazından çıksın babam bayram namazına gide sabāleyin geldi mi kapıda bekledik onu geldi mi

bayram namazından öpēdik onun elini annem bize böle mendilin öbü ucunu bālamış elimize mendilleri kadaşımna bitta gezme ya bitta tōba dikedi bize ya tōba nede tōba dikedi bize mektebe gitme ninem Memedingisi böle uzundu boyna koyadı benkisi böle elme öyle bes tōbaynan yörülek okul yakındı bize uzak dil epsi tōbada ōlene kada okuduk böle kīş o vakit yok yol açma bi de kışla oludu Fatiyecim bubam önümde gide bōle kürekle bize yol acar biz ākasından gidedik ōle saşlamız uzundu o vakit iki saç ödük bütün bu saşlar bütün buz tutar uşları okuldan geliyi yatarıs ēkez bōle resim çekedi bōle çocukluk ya vadı inek vadı bēgī vadı koyun vadı yapādıla yā dövedi yayıktan evel sen yapāsın dızmanamış pide güzel kaymak üstünde şindi gene koyiysin ama evelki tad yok atırliyim annem de vadı bindallı dü͡ünnede giyēledi bindallı bi sevedim ben çok sora vadı annem bi de atlazı pembe boncuklu bōle yakaları dü͡ünnere böle vişne rengidi beyas telli bōle bindallısı ayakkabı vādı annemin böle altında kūşuni ayakkabları vadı bütün altları böle kabar oludu böle sarı giyelēdi pabuşları vardı böle göndüle öle çatma falan dildi düz açık iç atırlamiyim ba bilemiyim

h

hamurdan içine peynir koyuluyo hamırı maya ekmek mayası koyisin tuz mayaylan suynan karıyosun kabādı mı yaziysin böle bi pazı içine peynir yāliysin pazıyı bōle kıvıriysin kesiysin diziysin tepsiye gene kabadı mı tepside üstüne kaymak ne vasa maynozle mi olacek kaymak mı olacek güzel yālayıp üstünü fırına dızmana kānıyarık da deniyi kānıyarık dızmana tutmanik başka patlıcanna yapıyola Türkiyelile bis Türkiyelile gibi yapmıyoruz patlıcandan bis āmırdan yapıyorus kanıyarī gene aynı patlıcandan Türkiyede çok çeşit yapile ama biz buda pek yapmiyis biz bi kızartmasını yapiyis Türkiyede çok çeşit yapile be oturtmasını be böle yok bizim öle özel bi yememiz yok deyesin bu Sıtmale yeme͡i yok yok

ı

kandil geceleri bayram a͡vşamnarı böle üç aylar gīdinen cuma a͡vşamnarı nebilem ben işte öyle biliyiS cuma akşamnarı pazartesi akşamnarı işte kokudiliyi ölmüşleri aniysin ya bis pesmet yapıyis ta çoku akıtma yapiyiris pesmet da͡idiyiz bōle pişirip da͡idiyis yāda pişiyi kızdiriysin kızdiriysin onun kokusu gidiyi atej başı kokutma bilmiyorum atık nere-

si doru neresi yannış ama diyōla iç ēdiremesen yakma çünkü iş güç çok ēdiremezsen acık yā kokut yak o bilem etecek diyo1la ama neresi doru neresi yannış bilmiyorum epsi farklı bi inanç yok biz de yok o soradan gelme dilek acı yok ama şede vamış türbe olan yēlede va

i

iç yok öle bi şe doacak deye mesela hazırlık evel ne pampers vadı koymā bōle bes falan yoktu pilana bōle āzır ededik kundak yōgancık onnarı āzır ededik mesela ben o vakit genç kaynanam o aldı epsini ozman beyas bāret bōle kundak diktik yōgancık aldık böle kumaş yimişak beyas böle öle azır fazla bi yoktu evel a çocuk dünyaya geldine takkesini epsini azırediysin tuzlama yapile böle ē yerini tuz basile tuzliyle kokmasın diye bilmiyim tuz hiç valla unuttum ne kada tuttuk ya kundaklamayı ikisinde baştan bī plana koyadık bōle būdan bōle sımsıkı sora tabi yukarı dōru būdan bōle bim kundak būdan bōle şapka gibi yapāsın bālāsın sımsıkı iplen bōle bōle düz getiridik düzeldiydik bacaklanı isle nebilem ben yamık kalmasın bōle ise düzeldiydik bālādık kolu baca sēbes sıkasın sımsıkı bī de şē gibi o bī yeri gidiş mi uyvaşmıyı mı ītiyala ōle yaptık ya

j

nazar okudu anne bizim kaynam o mevlid okūdu nazar oku böle āladı mı küçük kız beras babam kitli büyüdü sadet hıladı çaresiz nābādık pamuk rakıladım pamū bir yanını gazladım bi yanını da kuru yerini böle bi kibrit çakadım yansın deye sıcacık böle gōsüne kapadım ep hiç doktora gitmedik böle gōsünde pamuk baya böle bi konuşmā başladık kendi tö böle kaldı gōsüne doktora hiç gitmedik ikisinne de ōle fazla ben çocuklada doktora falan gitmedim oralada böle si1keylen üşüdü mü rakı aspirin ekmek sodası içine aspirin koyarıs ovalarıs kızışdısın ayaklanın altını gōsleni çoraplanı giydiriz ayaklana böle doktora gitmek hiç hiç doktora gitmedik şimdi o acık ateş kaldıdıla mı acık ayda

k

bilemicem ōle annatacak gibi İmren İmren hani geçen sene bī kitap vadı ya ba Vetrişti içi yazılı oda epsi yaziyī ama ben okumadım ki yazıyı epsi yazıyı nirden ne olmuş o kitapta yazadı ama ben o kitabı Sayme aldı o kitabı benden iştende bakmā vakit kalmadı ōda epsi yazadı Bulgarca nası ne nirden kalmış hani espini yazadı ōda

5

Anlatan **:** Ahmet Osman, 73 yaşında
Derleme Yeri **:** Pamukçu (Pamukçii)
Konular **:** a) Anılar b) Geçim c) Kış Akşamları ve Mamalika ç) Köyün Adı

a

doma kopma burası yaş yetmiş üç bak orta mektebe yedinci diyiz bis babam öldü septembirin beşinde babam ölenden sona annem itiyādı agam yok ablam yok kadaşım yok kimse yok benim bi konşu vadı buda diyerdi kolyo Bulgar kapı konşum buz getirirdik ne yaptı ne etti dedi ki sen bi yere gidemeycen gel dedi bis o arabacı ustasını işledi arabacılık biliysiniz araba ustası gel şindi bizim yanımıza tekese orda sekiz dokuz sene çalıştım askere gittim geldim gene başladım gece kursuna bana buyur ettiler şöför kursu için şöför oldum gelenden so baya bi hadiselemiz oldu istemediler salmā bizi oda beni salmā istemediler bunun da bi abi vadı avşam olduna ben dedim ona dayım olu tö böle tö böle sen dedi şindi mi hayata başliysin bu demircilikte sen yaşasın ama nası yaşasın belli dil kömür kömürle ocak bi haber yolladı şöför oldum yim beş sade otobüs çıktım ama penceye çıktım ayvancılıa vurdudum iş

b

çifçilikle çifçiliklen tütüncülük te vadı būday āpa ben misir diyim misir nası misir misir ekedik āpa ekin çavdar ekerdik sora sora pancar ekedik bunnarı işlediler öküzlele biz öküz diyiz ineklele sabannan tırmıknan pulluknan ban erdim bunnara biz düven derdik o düvennere vardı kaya taşı bu düven nede yapaladı nede vadı ustası şöle böle bire beki bi buçuk iki metro uzunnu va mıydı vadı genişli de bi metrodan fazla o kaya taşlanı nası yapaladı ben görmedim o kaya taşlanı o düven diyisin içine koyaladı o düvennen āman dönerdik aç āmanı derdik ona bis onnara edik oraklan hēkes kendisini çıkādı onnar tamam bayırı için sen ora beraber çıkiyle çünkü hepsi biçilenden so hayvanna çıkadı onun akasından orası otladıladı koyun keçi manda vadı ben de bilem vadı manda bizim ak sakallı dil bizim manda ak sakallı dil ben de bi manda bī ton geldi iri manda şey deve gibi bak şindi bizim hayvanna da aşa yukarı ginç hayvanda mesela nası diyem sana erkek

hayvanı yüzde kırk çıkiy et temiz et bak şindi o zamanda hayvanna bıīaz zo bakılırdı desem yalan dil ne gibi şindi o ayvanna koşuliy onnan ozman olsun olsun dōt beş kilo ama şindi hayvanna va ben kendim süleyem sana otuz sekiz kırk kilo süt salī biī inekten ama şin yem veriysin yonca veriysin simez ki hepsini veriysin ama o zaman ne vereysin yav saman misir sapı kesēdik o zaman be

c

piynir yapaladı piynileri īitiyala yapadı ben o zaman küçük ha ona ne deledi ne deniydi ona be tulum tulum ben annadım dur be sen de ya bu başka vallahi ben onu söyleyemem bilmedin şeyi konuşmaycan koyun dil kuzu derisi böyle topalak çıkarısın onu içi yamadan böle topalak temizleyip onu yüzer temizledikten so bi daha dibinden bālālar öyle sıkıştırır bālālar çekiliyi suyu çekiliyi koyiysin bi köşeye kendi kendine kuriyi kurusa da yani bozulma telikesi yok misir unundan bi tencere koyi kariştiriysin kariştiriysin o koyilī koyulandan so aşlık o zaman yokluktu be kardaşım kumpirden ekmek yapalādı āpa diyiz apadan yapaladı ne yapacan yoksulluk o zaman

ç

buraya geliyler biliy misin ilesi dayım sülecek buraya geliymişler pazarcılar orda gecele kervanna va burdan geçiy burda aẏşam neler sabahsı kalkıp gidiy pamukçı kali küyü pamuk satamış pazarcılıkla pamuk satıkları o zaman bizim zamanımızda pamuk ekedik yav tabi tabi pamuk mecburi ekēdik e şe olurdu koza benim küçüklümde çıkırıkla onnarı çevirileldi

6

Anlatan **:** Hilmi, 75 yaşında
Derleme Yeri **:** Pamukçu (Pamukçii)
Konular **:** a) Anılar b) Düğün c) Sünnet ç) Gelin Alıcı d) Köy Tanıtımı e) Kışlar f) Yemekler

a

dogmamız büyütmemiz büyümemiz epsi burada ısım akraba aranıdı şindi āretlik vā a be eskiden yerli sülāler burda ben sana sülem beş altı tane Kösemen oulları Gocuklar Salim āgalar Acipler Aklar Osman āgalar eskiden başka böle deli İsmaller deli Osmanna nezman gelme bunnar akına küyün kurucuları benim saydım sülalen bunnar kurucusu temellisi annayabildin mi sona gelenne koça mezālık var bizde Kalabakla mezarlı türbe mi bize pek yakın yok var ama Kolca tübe miydi orası be ya Kolca İzbulda bizim olsa birdir burda on beş yirmi kilometro arası var

b

bizim düünnerin oyunnarı baştan kı kāları süleyem sana düz oyunu düz oyunu biliy misin nası oliyī tam düz oyunu geçedi burda görüncele eltiler bunnar sosu dizilirdi onnar tam öle giyimheri bindallı bizde geçerliydi uçkurları biliysin bunnar geçerliydi erkekler kuşak giyiledi çāşı giyiledi abası vardı şindi o modellerde çoku oyunnada veriyle Türkiyelilede sarık fes sarık beyaz olurdu fes kırmızı olurdu sarık böle böle sarılırdı acık bi püskül bırakan oludu püskül deyem bari ne diyem e tamam onnarın şeleri öledi güvē giydirmeleri ūledi bu pantonnar sona çıktı çarık deveden büyük baş hayvandan inekten mandadan onnarı çıkardırdı onnar sepiden çıkarıladı çarık yapaladı dikeledi çarık tarlaya işe giderken çarıklan gidip gelirdi sona bizim çobannāmız sargı sarıladı bıraya kadar māle çomannarı vadı ya bu sargı çok geçerdi çobanna modasıydı sargı dedin annayabildin mi kara bu ba diyiz sona ondan önce ferece taşınıdı kālada mesela te kaykı kö bizim komsumu benzemez Sülman kö gene benzemez örnek verem mi bis öle deris Sülman köy üle der bura yukaķı köler biz ekmek deriz onnar mamat deler böle bi kelimeler aynı ama manasını acık ta şe çıkarıla

c

zamanında ilesi sünetçiler vardı bu sünetçilerde taha çoku belbelerden olur onnarda öle bıçaklar vardı ya onnarla yapaladı ama bizim

köyümüze bi sünetçi çıktı geç zamanda nereydi o Karaladan mı sünetçi be Üseyin a̓ga nedendi Provdalı o gelirdi sünetçi toplanırdı ama küyde de sünet dü̓ünü yapāladı ayreten adeti çocuklara bi şennik yapāladı biygir arabalana pindirip acık bi māleyi gezdiriledi avutmak aldatmak için

ç

şimdi gelin alcı giderdik bıradan ısım akrabasını yüklerdik kamyona giderdik onnar köysüne dışarı giderdik dışarkı köylede giderdik e orada gene alay yapaladı gelin dakısı yapāladı mı̊safileri karşılaladı doyuruladı dü̓ünne çalgıyla şeyle gelini yükleyip araba yoktu o zaman ama gene kamyonna alıdık gelini getiridik biygir arabasına kamyonna çıkınca ozman ta şennikle oludu şimdi dışakı köden gelin alcak olduktan sona ısım akrabaların hep bir anede birer çif beygir bulunurdu dil mi herkes koşa̓rdı birisi koşādı çocuk arabası birisi koşādı görülce arabası biri koşa̓rdı kaynata arabası birisi koşādı baba arabası böyle toplum sekiz on araba en küçünden bi gelini alcıya gidilirdi gelin arabası da olurdu ayreten bırda mesela toprak bastı parası o elde verdi eh köyün kenarında çıkasın köyün kena geleceni biliysin şin gelin aracı çocuklar delikannılar çıkālar durdurular e te işte bi toprak bastı parası olurdu çıkādı çünkü biz on istedik sen beş verirdin kavgası burdandı sona gelini alırkan gene kavga çıkardı delikannılar çıkādı gelini salmazlardı orda da kavga çıkardı para istiyī istemeli bitmiyi adeti adet şeyleri bitmiyī sen gelin çıkarka burda da olsa küy içinde te bu māleden gelini aldık mı bu māleye götürürken iç olmasa iki kişi tutar bi çatı girir gelin alcının önüne dizilip elleni öpēle tamam e şindi bizim devam ediyī sona gelini götürüten sona çocuk evine yine aynısını yapıydız gene yaşlılan ellerini öpiyler ya öle giriy āneye sona geldi mi gelin kapıya kadar zaten kaynatadan bī bāşiş isteler kapatma parası ne vercen gelin girme parası ne vercen mesela kimsi koyun ver kimsi para asar neyse da ama verenden sona dünürler çocuk tarafı gelin onnan elleni öper mesa parada veriyler de gelin elini öpende veri sonunda kaynata bi tepsiye bıraz leblebi bıraz şeker bıraz ekin kor gelinin kafasına koyar şini gelinin şeyini ne diyiler ona ba süle de açmā peçesini orda şindi ehali kısımnar damadar gelinin peçesi açılır evin gelini olur ondan so babasına döner bah şindi önad bir haftasına

önad deniyi buna gelinne güve gidēle önada bir hafta sora orda gelinne güve gidiyırı orda kayın pedere gidiyi kapın pederin elini öpiyiri orda yaklaşiyle kayın pederile güvē o zamana kadā görüşmile sözde sona kız tarafı da geliyiri güve tarafına çocuk tarafına önad diyis sizin gelin güvē manasınnan çocuk tarafı gidiyi dil mi sona gidiyiri sona onna da çığırıla be canım

d

üç māle var aşā māle yukarı māle tombak māle köyümüz büyük olduna şindi bu tarafa tombak māle bırası yukarı māle yukarda olduna öbüsü aşada aşa māle sona bizde ariycek olusan da aşa māleden filan kişi annaya bildin şindi yautta beni soriyle nede yukarı māleden tombak māleden böle bi te koçman çeşmemiz vardı aşāda va koca çeşme ama buünkü gün akmiyir de var adları te biri çoma pınarı deyeriz bırda te evin akasında o yukarı māle pınarları deris onnar ōda ta tombak māle pınarı deris aşa māle pınarı deriz he bi mālede eskiden bu sular olmadıktan so he birer pınar buluniyiri büyük çeşmemiz olduna göl yoktu çeşme var çeşme kaç olluklu bizim çeşme büyük çeşme var bizim köde göl yok biz gölcük kullanmadık buda çeşmelemiz var buna deyeriz koca çeşme öte deyeriz aşa māle küçük çeşme yukakına aşā māle çeşme böle üş tane büyük çeşme gül kenarında var önce çeşme diyiz böle

e

kışları mı kar burda kış ciddi olurdu büyük kışlarda meciler olurdu her kışın çünkü meci ilersi bu bizim kilimnemiz yoktu şindiki gibi āsır örürdük misi sapından āsır nedir biliy misin ne demek kırnapları çekiysin çocuklar kızlar pencereden bakar kızlar içerde asır örer ev sahibi bazsı koyardı tamam tamam dōru yalan dil oldu oliyiri düünnemize çocukları salmazladı evli olsan hepten salmazladı dakı olarak mı ilesi ta çoku güve dakılanda kimsi çini kimsi bakır kimsi saan para ozman bol yok ki öle geçedi sona bitta paraya çevirdiler para bollaştı

f

kuru fasille dil bırasının yemekleri ön çoba evela ön çōba olur on kişi oturan āç kaşıklan öbü kaşık falan filan yok çatal da yok pāmak falan yeme sofrayı koydun mu altına çarşaf sini bezi yemekle ondan so çōbadan so kuru fasille muhteşem bir şeydir er ānede olur ondan so pideler gelir pideylen yaẖnı olur yaẖnı kuzdan tavuktan falan filan

yanıdan so sama gelir ba yapa͡ından sāmadan sō sütlaj tabakta sona ī̲şi olur üzüm suyundan kabak tatlısı yapılır baklava yapılır millet doyuru karnını gider anadın mı tūşu be ya bibe turşusu var domati turşusu var lāna turşusu var başka ne deyem bostan ama o bostanın küçüklenden
105 yapıliyi döl turşusu hē bi yede konuşması başka oliyi mazeme başka armut turşusu olur kır armudu

7

Anlatan : Sabri Hüseyin Ahmet Karalcik, 79 yaşında
Derleme Yeri **:** Yunus Pınarı (Kaladenetz)
Konular **:** a) Sohbet b) Hatıraları c) Düğün ç) Askerlik Hatıraları d) Avcılık e) Yemek f) Acet Bayramı (Yağmur Duası)

a

şe demek lābım daha çok geçiyir addan Karalcik der Karalcik der vaktının birinde zengin āle yüz elli dekā tāla yaziysin bi şiler anda soracım yüzelli dekā tāla dacı odaları büyük keçi sürüsü koyun sürüsü epsi bitkili Türkiyeye bazır oliyle gitme kapılar kapanıyiri tāla satiyler evleri satiyler ōda kaldık zengin hane kaldık ōda küçücük biliyirim dōdum yēleri biliyrım dōdum yerleri andan sora buraya geliyiriz çobannık mobannık şim hani deler kirada mirada bırada yaşadım sora ötede yaşadım en sonu buraya kondum ama ötede de yeni ev yaptım iki çocum var iyi çocuklarım da çok islē ne deyem başka ne annadıyım ben vaktında tekese vadı işledim ordan sora kursa gittim traktor kursuna Şumene altı ay kurs aydırdım oradan çıkadım bitta gece gündüz işte buraya gelme ben kari yetmiŞ dokuz yaşında ama hesaplıyıverin altı beş altı yaşlarında geldim buraya orada dōdum Abdırezakta dōma orada dōdum evleri de biliyirim duriyile gittim Bulgara kövün adı Yonus pınar Kladenetz ya Yonus bir Yonus vaktında işte Türkiye vaktında ta Osmannı tarafından beri bi Yonus koniyle buriye başta koniyler üĵe katlı deyeriz üje katlı çapraz çeşme var onu çok akiyiri kara suluk su ehali olmiyiri yaşayamamışlar deler buriye Yonus pınarı orada var beş altı pınar var yukarı dōu pınar su bol te böle be yavrım bu hayatı geçīdik çobannıkla mobannıkla işte Türkiyeye gittim geldim geldim ama ītiyalā başladı ālama benim burda evlerim var aşada evlerim var kasabada iki tane apartement var üç çocuklara da epsi var dedim ne siz ben kayrı çalışırım da nīden kimse baktı yok ısımna bile kaşılamadılar bizi böle kendi aramızda döndük geldik toprak vadı otuz kık dekā var ya evel ekin ekēdik misir ekēdik çalışıdık böle börülce epsi epsi bol iyi yaşamaktı öküzlele sürdük kasabaya odun satma gideriz öküzlele otuz kilometre Şumen yörülek gibi yerde bineriz arabaya dolu odunna ta yörülek gidiysin altı saat yol tekrar döniysin

geri buriye biniysin arabaya boş araba bitta ayvanna yolu biliyi geliyle kendileri ya

b

çok çille çektim çırak çoban ālemde çıraklık yaptım çobannık yaptım on iki yaşlarında alem kızlāla geziniyiri ben delikannılık yapamadım çobannıktan gittim evimiz yok kaldık orda dedime düştük to buraya iki göz ev yaptık kēpiç kestik çamūdan tula gibi kepiç deyeris bis kurudular samannık karıştı tula gibi oliyi yaptık to orıya ondan sora sattık aġam evli aġa vadı otuz ikinci nalbur o da çırak çoban dēkene koyun moyun edinmē başladık būda aldık ev bi Boşnak Türkiyeye gitmiş bi Bulgara veriyiri biz aldık onnarı onnarı aldık yaptīdım ben var seksen dört koyun ve ōda babam çalışıyırı seksen dört koyun seksen koyun ōdan sora koyunna vaka para bol para bol kuzu var satiysin epsi dede babamna anam da yādım ediyler te böle ēdidik bu dereceye geldik bu samannıkları yaktık küçük uşakla bu yandı bütün yenden yaptīdım bu garaŞ yoktu yaptık top oldu gene gene evelkine edik çocuklarıma da dō̄t beş tane araba var epsi sırada şindi kaktık agam traktoradayka arkadaşı yī̄mi yedi yaşında öldü traktor cinedi burda ezdi öldü altmışıncı sene öldü aġam ben kaldım iki kız kardaşım vardı onnar da öldüler babam ep çobannık kırda çok çille çektik ama biras çok içkiye vurdu severdi içkiyi te böle işte biz büyüdüne anam da ēdi dō̄t uşak olurduk iki çocuk iki kıs iyi bunnar şindi iyi ama ī̄tiyalādık gayrı nābıyım bitti elli beş yaşına çıktım penciye traktordan birinci çıkādılar büle gazete yazdılar beni işlēdim işlēdim çok koyun kıkma gidiyiris tekeseye koperatsaya seksen iki koyun kıktım va günde akıkat maşinayla tok şır şır şır çok para kazandım seksen iki koyun kıktım var bī̄ günde o koyunu benim kaşıma başkası var ōdan tūti ben budan masaya o tūtiyiri kık bacakladan gır gır gır dil makas gene aynı kafayı kīkıyır maşina aynısı koyun kıkmak için ta kocaman öle ordan hızlandırıveriyim zırt zırt üĵ dört dakkada bitti bi kere sene de yazın may aylarında mayıs sıcakla oli kayrı otlamiyī̄ koyunnar yapā olmuş böle sıcaktan lazım kırkılsın ökümet alıyırı o zaman koyundan çok para sütten para çok şudan budan şindi burda da yaşamak çok kötü oldu be çok kötü te benim annem buda dükan dūdu otuz sene vā beki e karī̄ anne de astalandı eli titreme başladı bıraktık şindi dükancı yok

biz bıraktık dükancı yok karī bırıya aştık te bunu te geldine Türkiyede aştık bunu garajı aştık dükkancılık yaptık ama īsan çok çok īsan o zaman şindi kasabada genç çok kalmadı hiç gün günden hepten azaliyī bitecek yok yok te ōle yavrum

c

düünner evel üĵ gün oludu üĵ gün ama gelin almā gideriz burdan Abdıreza Abdırezakla geliy būdan alma talikalala anniysin mi güvē gayrik getirikene güvē otumuşla üj döt kişi tüfeklē bōle silaḥlar geline yaklaştı mı tak tak tak patladiyler avcı tüfek av tüfene patladiyler o ōle sora mısāfir bütün kō kalkar bi kişiye gitmedi tepsine doymak ben alırım bi taliġa öbürü alır bi taliġa at arabası atlānan a onnarı bu komşu alır öbürü komşu alır doyuruz onnarı ya çoçum çok kultur vadı īsannık vadı şimdi ya kaldı ya kalmadı öle īsannık kayrı yok kalmadı ōcamız yok bi camimiz vadı ōda kasabadan geliyirī biri kıldiriyler namaS o da gari yok sade bayramda oliy bu iş şindi kūban bayramı giliyir de şindi on beşinde mi ne kesiyiriz kimi kuveti vasa kesiyir kūban komşusuna bi paça et veriyiri öbürü veriyiri bi yaralık kimde yok fıkarelik tö öle çok konuştum ben düünne de mi çocum ne diyim ben şindi kartoftan da yapādılar yemek yānı yapālar böle eti kıyma baltalala kıyadılar etleri kıyma köftelik için kestik mi ayvan mesela yok maşina falan yok o zaman ne diyim epsini annadamıycam sankim

ç

askerlik yaptım iki buçuk sene yaptım amā bu Bulgaristan bizi aldı aġam üç sene yaptı üç sene üç ay ama o şēde topçu asker ōledi ben de biri çıktı ōda çok gödüler galiba dediler babası sāhoşun biri falan fıstık işte almadılar Allah tur duvak işçi askerye a orda da geçidik askerlī üstelik yol yaptık bōle ep Bulgaristanda yol yok o zaman Romanya tarafında yaptım askerlī geçīydik oda Varnaya geldik bilmem nere şura bura dēken geçiydik bitiydik ondan sora yimi beş yaşına girdini evlendim bitta orda āşada evler alçak üç göz ōda sora aldık ilesi sene yeni ev yaptım şindi o zamanda hepsi çocum ōda şindi kasabada iki onnuka var onnarın da apartımentleri var torun iki torun var büyük çocuk küçük çocuk oda apartıment var iki kızı va biri evli var gelip gidiyi bir ta evli dil işte bu evleri garī ītiyaladım tālā kaldı onnarı da geçircem bu evleri kücük çocuā geçiydim benden aramiyler gari bi

şī öbür evleri geçiydim paylaştırdım sora kasabada gene onnara paylaştıdım bende yok bi şī mezalık kayrık nebıyım yarın öldüne çekişicekler deyecek ben burasını istiyırım öbürü ortasını istiyırım en iyisi epsini şindi o kadar islē iç çocuklar öle yapiyler ben de rāt iki çocum var iki tane paylaştıdım hiç hiç onnar çok memnun benden memnun düünnede birer araba vēdim dükandan almā taze sıfır kilometre ikisine de şindi onnar lada vadı atmıj dört atmıj dört sora öbürüne de aldım düünneni yaptım okuttum ama çalıştık çok çalıştım epsini vedim kayrık sade tālā kaldı onnarı da çoka vamış gidip deiştircem bunnarı da alın deyecem paylaştıracam nabim be çocum nabiyim ama ēkes kimi diyir mana buliyir bana be diyiri niçin paylaştıdın öte o gün bi bacanak vadı benim Yusuf to būda ben dedi vēmem yatīmam dedi gebedi o evle gene kaldı onna e vaktında ver onnarı paylaştır bak işine tö öle yavaş dū şindi yavaş buban kasabalada yaşamimi senin şindi dur şindi babanı iyi taniyim ben ba yavaşı tanıyırım e neyabıyır selam söylicen Sabri aġamdan hey o benden küçüktür acık küçüktür siz nirde yaşiysiniz sen Bulgaristanda yaşiysin ben zanetim tö böle lazım a be ītiyālıkta çeşit olu biz anele ikimiz budayız şindi yok kimse yok sen benim çucukları tanımiysin ta biri sürükliyiri köylüleri ben Abdırezakta yaptım bi kaç düün yedi yüz kişiye azır olduk yemekle epsi masalar kütürdiyiri o içkiler ōle rakılar ōle biralar ōle bol bol on tane koyun kestim büyük düün koşū ama evel öledi ama ben beygir koşulā yapmadım şindi koşulala salalar birinci alır koç mu alecek dana mı alecek böle şeler oludu çok pelvanna vādı güleşmek için vardı ben çocuktum ozman ama şindi ne pēlivan kaldı ne çocuk kaldı daıldı yok yarışma üçüncüye kadar veriyler para biz kayrık Türkiyeli deil mi be ben Çerkezköye ne kondum Avcılara da konacadım ökümette yadım etmedi iç kendi kendimize ettik Çorlu morlu çerkez köyleri gezdim sora Tekirdā da gittim Çorlu kasabasasına da gittim Çerkez köy çok isle şindi ne kasaba olmuş kayrik orada isle avada isle orda

d

te şindi avcılık ben altmışıncı seneden beri avcı tüfek ora şin dayalı patronnar orda sora çocukla büyüdü ikisi de oldular avcı onnar da avcı şindi Niatın küçük çocū o da oldu avcı büyük çocusa İrlandiyada beş senede çalıştı geldi ama bırakıcam tüfē diyecem te verecem ona

onu tüfē ona başedecem büyük çocua iki kızı var birisinin birinin iki çocū var bari diişik olma nası tavşan için burda çok tavşan var hey ben çok mālik vūdum da ilimle onu böle kuşun gibi pat kardı burıya kadar dil be genç o zaman ne zorlanacam ben cumartesi pazar bi de çarşamba üş kere gidedik ava haftada karannıkta gideriz oda aydınnar yörülek köpek elimde av köpē yok bacanı kırsan tutup durup ta oda bekle oda gidip alısın çok tavşan vadı şindi domusculua döndü kayrı domuz avına kayrık ya te ayın birinde gidicez domuz avına kayrık gidicem a benim aile hepten araba to buda piniyirim arabayla duruyırım bi köşeye orıya gerisi patlatcam gelmezse patlatcam vuramam kari ītyaladım ama böle on beş yimi adım gelise kaçırmam biz bakiyiriz Türkiyede avcılara bakıyırım ben her aẏşam Türkiyeda bakim ta çok Bulgaryada var Bulgarca söyliyir bakiyiriz

e

ij bitim siz nabiysınız yapıldı yemekler ep nı zıman zamanında ep aynısı epsi aynısı baştan nası yapasaydık şindi ep öle ilesi acet bayramnarı oludū yamī yasın diye to buda koruda ozman kesiliydi kūbanna Bulgā Tük epsi beraber yemek sade yanı koç veriyi ehali sen ben veriyis yānıyı kesīler koçları yikiyler eti kaynak suyun içine yasın tuzun bübeni böle kavrup ta dil dorudan kaynadiysin te öle yapadılar kalabalıa olu mu bütün kō dört yüz kişi mesela ozman kalabalık şindi öle del şindi kavuriysin yapiysin yāla

f

duvā edīle ocala ba ya ocalar geliyi onna da papaz getiriyi a çok evelsi yapılīdı onnar ayrı yiyile siz bi tarafta yiyisiniz ama beraber pişiyi yemekle olmasa da kuraklık tez şindi nası mesela yamır yok olmasa da şe ededile koruda balkanda yapadık oda yamır şar kalkmiyir yıkıyir yerinde ta ozman yamı yaıyadı yerinde ta yemekleri bile yiyemezsin ya iç yamadını atirlamiyim emen yāyadı bazı yamazdı bazı çoku yāyardı kurban on beş yīmi kuzu kesediler bütün köve uşak haneni toplayıp gidiysin ya yok ayrım yok bizim kūbanna orıya gēmedi kaçırdım be

8

Anlatan **:** Halime Mehmedov, 74 yaşında
Derleme Yeri **:** Rahmanlar (Kragortsi)
Konular **:** a) Yemek b) Sohbet

a

hoj geldiniz satmıyorum da götürüm ya aşa burdan dönüşü komuş ta götürüverem nepıcam ben yurt çalacam ne başka bi şe yapıcam hacama yapoz bā işimik va pidenin üstüne kuymā doldurdu yavrum her türlü beber domatemiş her türlü yemekte fasılle olusn̊ kompi pişe mesele her türlü yemek yapılı yetmiş dört adım Halime baba adı Halime Mehmedov Mehmedov ya ben to bırada dōdum benim evlem to yukadadı ben bırdan Karagözlere gitme burda yaşādım Karagözlere gittim şin Karagözlere gīdim te Karagözlerdeyim reis bekliyim olu yānıyı pilli bacanı pişiriveröz ondan sora çıkarıveroz içine istesen kumpir dorıyırız andan sora acık mor kûlādan erendeleyip andan sona kavurup suanını kavurup tö öle yaporuz kumpir ise kumpir fideyse fide saloz nasıl yeniyse öle yapoz çünkü bazı ister kumpirle bazı isteyir fidele tö öle türlü türlü yapılı demek istedim ya tö öle

b

mecile evel vādı evel hasır örmek bilmem ne öle şile vadı be ca şindi onna battı ya e mecile nası yapcakla be canım yapa işlemekse dakıp öreke işlenide ivel türkü o kada pek yoktu şin televizile va onnada sülüyiri bizim gözletme gīde ama yasaklı da şindi bakmış ni to orda bakmış bizim zamanımızda yoktu bizim bulabilsek ivel büle yemen de bulamazdık bitakım şe hanı āştan magaştan yapılı şiler neblem patik midir nedir onnar evel te öle şele nerde be koyak hay be sende zap yapacak sende āştan ivel bilmim ki ben evelkini bilmem ki hiç evel geçmiş be yavrım ta yetmij döt yaşındayım ij bizim burda sünet düünü yapamazdı fakirlikten millet hemen saklıca yapala eşkerelik yok şindi eşkerelik çok mısır ekin ekeledi evel misir ununda yeni de misir unuda mamaliga felan onnadan çōba yapılmaz ekmek yapılīdı mevlitlede biz zatı sofraya ekmeklen yapamiyiriz be burda fakirlik var yapamiz öle sofraya yapıp da büle yemek yapamiz şerbetlen ayır yok ta nasıl kescen bizim bırda yok kurban yok fukarelik çok bizim buralerde fukarelik var öle kurban murban yok kesmek inekle inei

olan yapo ine͡i olan peynī ne yapmasın e ine͡i olan yapo be yavrım ben yapmiyırım bende inek yok bende yok inek olmadı ne yapıcan sütlaç pirinşle yapılore uru pirinci ācık un koyuyosun çalkaloysun sütlen hazır aynı be canım ben görü televizeden sizin çok karıştıro va ayni ben görüm karabüber kanele bizim karabüber sizin kanele

9

Anlatan **:** Mustafa Ahmet, 81 yaşında
Derleme Yeri **:** Rahmanlar (Kragortsi)
Konular **:** a) Sohbet

a

dedelerde bilmiyi o baştan demek bu kū kiremit dā kiremit dā iki dere aşırısı ötemiş ordan geciveri biri demek ki karşı maleye orda duruyırı be ya yüzlelen sene andan sora hastalık sebebinen orda bir hastalık sebebinden bura geliyo bir iki kişi burasının halkı zate yarısı Karagözlerden yarısı Tekelerden yarısı bilmem nere toplama bizim dedemiz Karagözleden gelme şini kalmadı garik öle ama ben biliyorum yapıldını canım bubam yaptīdı ama kerpiş be kerpiş be kerpiş topraktan toprak yerden bilmem mi kerpiş kesilir dört şōle bir orta yeriden dört göz vadır te böle çamırı onun üstüne bir şeden odunna çeker demek dört tane kerpiç çekiєsin dört kerpiç birden kalkar andan sora kuruyup ondan bunnar ordan bunna kesildini ben biliyom canım andan sora te be suva yapulocanım ne olcak suva bende suvarım saman çamura kuyȓrız çamur yapaka ekin ekilir misir ekilir gündöndü ekerdik koyun keçi sıır manda hepsi yukarı açmā aşagıkı açmā karşı malle becene ordan domusçu yurtluk küçük yurtluk va büyük yurtluk va kışla yok pınar yoktu yoktu şu yerden dere geçerdi balkandan te bu şeyin boyundan küyde isannar ondan alıladı suu andan sora çeşme geleli nerde atmış dördüncü sene geldi çeşme çeşmede o zaman geldi tok da o zaman geldi

10

Anlatan **:** Fetiye Mehmet, 70 yaşında
Derleme Yeri **:** Karagözler (Çernookovo)
Konular **:** a) Sohbet b) Düğün c) Oyun ç) Tarla İşleri

a

yetmiş çocum yetmiş Karagözler Çernokova be çocum gider ocaya aykırın da gelsin nere gitmiş vay bi yere gitmiştir o çocum bi yere gitmiştir acaba nere gitti ice eve gittiniz mi aceba yok mi evde uyur o çocum uyur varayım aykırsa kapı gitli dil mi kapı gitlidir bence öbüsü öbüsü git ba çocum ba bakam o gapı gitli mi gitlidir gitlidir uşaklar gidiyi şımarıyı hoca gapıyı çok şımarıyı gitlemiş eskiden böle dildi be çocum terbi̯eliydi biz büyüklere be çocum şindi yok şindi yok şindi saymīla şindi ītiyala saymīlar hiç saymīlar karımca evdedir oca evdedir köyün mutarın çocū bu ya bubası mutar

b

tö te eskiden başkadı şindi başka şindi başka donnala falan suratımızı ōtediler te ōledi evel dü̯ünner şindi öle dil ya şindi çocuk evinde olī dü̯ünnerin hepsi ya evel gidēler kız almā öle arabaları alıp giderdiler çocuk evine kız evine alırla getirirler ya çocuk evine ama şindi öle dil şindi çocun evinde olī dü̯ünner ya alıp kızı gitiriler çocun evinde oli ivel kızın evinde oludu şindi öle dil şindi çocun evinde olī dü̯ünner evel kız evinde andan sora kızı pindirile getirile çocuk evine şindi çocuk evinde olī zamanna ne öle oldu

c

vadı paladan maladan paladan falan yapādık kuklacık oynādık uşaklara yapādık sangaccık kuradık onnara nennide salladı anda sora oynādık kız kıza oynādık tūkü söledik evelki tükü unuttum garik ka yetmiş yaşında ben çocuk yok evde gelin yok evde onna Belçikada ben te iki çocuk bakie̯m ya biri Deskaya gidiy biri de mektebe gitcek şindi Karagözler bilmiyim ben zatı başka küydende ben e Do̯ancılardan bu taraftan Mıstafa oca biliydi onan hepicin ama yok ki o annadıdı size ta evkileden o ta büyük ta yaşlı ben atmış üşte geldim öldü benim dede öldü beş sene oldu öleli şin fikārelik yok tö böle ermez yetmez donnalā yamalı mamalı donnalā gidesin mektebe evel öledi ama şindi öle dil gari şindi uşak üstü başı gözel giyimlikli

ç

ekin misir yetēdi ekin ekēdiler kendi kendimize tö öle ne biliysek yapādık tetre yapraı öle de yapadık çocum yok yok başka bilmiyim te gelī bizim torunna te gel bakam yavrum gel yapiyiriz te to alpat deyiz ona küçücük onna yö öle sayun içine koyup işi hayır o kendi kendine şindi fikārelik bile yok berekette uşacıklarımız başka devlete gidiyiri başka devlete gitmese Bulgaristan biraz fikāre her aẏşam etmiyle pazadan pazara te benim torun ge yavrum ge bakam yavrum ge aẏşam şindi aştı anasınnan bubası telfon başladı ālama şindi özledi onnarı görcei geldi onna sesini işittin başladı ālama gelcikle yeni sene de gelcikle özlele anasını özlele ta gelcikle yeni sene de garik kompitür istiyle kukla kaş tane kukla getiydile tö büle seslememiş bu mūtarın çocū küçük gurupada beş Belçikada babaanne ben çocum o ikinciye gitcek tö öle uyur o ba evdedir o annadıdı eskileden tā çok zor üç bi kızım Türkiyede ya ta torun bakim işleri yapiyirim evde üş tane tütün talalarında büyüdūdük uşaklamızı işledik tālalaya yatırıdık uşaı ötedik evden bi battaniye diyille sizin ōteriz onu kazadık ka tütünneri kazadık ka tütünneri gençle nerde gitcek tütün tālasına hiç gitmi çocum biz gene misī talasında tütün tālasında yavrucuklamız tāla içinde büyüdü şindi gençler gitmiyiri a temiz iş işliyırı te bizim şeyimiz var koca mūta ya zavot varmış zavodu acıcamış ya işçilere īsannara iş olcek gençlere sene de bi kere başka yok çilek toplama giderler bır ay çok fena gubetlik iziyet etmesinne diye ta ta oralara gitti büyük mūtarımız çok isle çok isle uşacık ya aẏşam te hiç konuşamadı annesinin sesini işittine başladı alama hiç konuşmadı altı ayda bī kere gelile altı ayda uşakla özliyiri ana buba özliyir uşaklar te kendicim ītiyar yıkayıp paklayıp birini mektebe birini deskaya uşacıklamızın te büyük çocumun doum günü var uşaımın te Belçikada te telfonna çarı hemen bi çarı yaptım ona çok arasan para gidiyiri çok para gidiyir hemen oda çividi anda sona bana aldım diye çarıyı başka görüşmek yok

11

Anlatan **:** Ahmet Sofuoğlu, 70 yaşında
Derleme Yeri **:** Abdırezak (Drumevo)
Konular **:** a) Lakabı ve Anıları b) Düğün

a

Ahmet sofuoğludur ama çocuklumdan bana anniyi misin soyad gibi taktı arkadaşlar yavaĵ diye anniyi misin Ahmet yavaĵ diye sordun mu bütün kö söyler öle bilinirim cinsimiz kökümüz sofuogulları bah şindi sofuluk var da ondan sora annem de mollaladan Çernoktan bura Karaköyden beş kilometre o da molla şe Mēmetleden dedemin temeli Balkan mārebesinde öliyir on üçüncü yılda ne resmini gödümüz ne bi şede bu hökümette yüzyıl oldu için bu şeyin internetlede onnar annıyı mısın ilanat etmişle de o da internetten bulmuş dedemiz burda yuķaķı Cumada Boloyovgrad diye orda toplu mezada gömülmüş onun resmini isteme niyetim va bakalım annadın mı askeri resmini gönderseler böle haşiften öle bir hatıramız olacek dedemizden annem kaliyir annadın mı beş yaşında üç yaşında babasından kalıyırı beş yaşında da anasından bitta ablaları evleniyir bu köv̇ün adı şindi Durumevo Abdırezak ben burada doma burda büyüme şu cevizin urundan böle kenar var orada kenardan ta öteye varda o evde dünyaya gelme çavdar sapları ötede çavdar sapını biliysin uzun olduna su geçmez ne böle dizmişler kara tavanı var keremit yok fakirlerin ozman o īsan da aynısı anniy misin Türkiye göç ediyi gidiyiri Ala çiftlinde o isanna hepsi babamın dostunun resmini gördüm geçen sene sordum geçen sene aklıma geldi dedim dur bre gidip sorayım şuna bakalım ona buna kimse söyleyemiyi kimleden oldunu sora buda bir ītiyarımız var kafa gidiyir ama doksan doksan bir yaşlanda iki yıl önce vadı Musa dedi böle böle mesele hem senne görüşelim hem böle böle düşündü biricik Beyāmil dedi orda anniy misin söledi mümin Memedin ço͡uldur dedi o gideken anniy misin babama bırakiyiri hanneye söyle diyiri karsı öliyi buda ben buda atık duramam biz ölüyüz istiyim Türkiye toplanma Türkiyeden burıye gelimişler Bulgalaŕ Türk sınırından Bulgar dolayından kamyonnala gelip burda Türkiyeye gidecek olannarı gece götürürmüşler para ūruna sanki onnar öle gitmij burdan iki üç uşa͡ı vamış üç uşānın biri öldükten sora karısı öldüne öbüsü çocuk ta

öliyiri çocuk ölüken sora iki çocukla kalma ben burda durucu dilim diyir babama hanneye so bakalım diyir bana diyir niçin bir fırın diyir burda evlense fırınnıkla va ilesi bi fırın ekmek yapabili mi yaparsa yola çıkmana diyir size diyir üş tane tepsi verecem diyir bi de sini vercem küçürek sini daıldı gitti biz edik ama tepsiler bakırdan hala duriyi kabaklı pide pişimē böle kaymaklı böle falan küçürek da büyü da büyü hatıra hep bunna būda sora bu adamı ben bilmezdim ki babamın arkadaşlık yapıle yollada taş kırile çekişlele anni misin taş yollar öle yapıli ozman yok makine yok bişi anni misin bu ep beraber arkadaşlık yaptına sonunda hep arada sözünü azır Türkiyeye gittiğini evini burda mumu yanaka bırakmış bu istemiyim çay sen kendinize yapın bana ep anni misin annadıdı ben de bunnara bazı Erdogana annadiyirım bildiklemi kafasına koyasā hesap ediyim bazı şeleri koyi koymazsa orasının bilecei iş ben koydum babam ne söylemiş ne annatmıŞ bunnarı çok kişi var akrabaladan yaut da da büyükleden bilmiler bunnarı ben birinci diyirim siz yanındayi biz bunu işitmemişik biz bunu kulak asmamışık sanki böylelikle gidiyiri ama kulaıma calındına bu şindi buradan bir anne son söylicem vaktındaka olsun olsun ben askerden gelince evli atmış sekiz yetmişte evlendim yetmiş beŞlere seksene to arada yetmiş beş seksene dōru Türkiye Bulgaristanın arasında bir annaşma oldu turizm annaşması ha burdanda kimin parası zenginnne arka bulduktan sora onnar şindi anni misin bu sivil polisler olī kōlere sivil polisler şindi koyiyir bunnar anniy misin şeyini gicek mi gitmicek mi bunun garakteri nası sınır ötesi alınabiliy mi Türkiye vatanına salınamaz mı diye hep bunun böle paraları falan filan var erkes paraya bakiyri onna da saldıla gittiler gödüle aynı bu isanna benim dünyaya geldim anesinde Beyamil agayla bu annenne anne yaşlı ondan resme çıkmışla geldine biz de o īsannala yakın gittik annadın mı görüşme diye de o vakit resmini göstedi yiri bir adam anni misin bu köyün atırası öle bi kōki Türk köü sade Türk köü burada bizim ēdimizde döt beş anni misin bu esmer vatandaş çingene diyiriz onnadan döt beş tane vadı şimdi oldu her evde oldu hayır bu ev böyle azır dam yapiyi babam burasına biz oda yaptık evlendikten sora bu onnar eklemiş biz küçük ozman ya ne sorursa şindi ben cevap verebilirim şindi bu evin yeri burasınna bir parça üj dekar üj dönüm mü diyisiniz dekar bu üs

yankı o da aşaı yukarı o kadar bunnar iki aga kardeş Türk buradan satmadan Türkiyeye göçmen gidiyler tam yılını söylemicem yirmi sekizden ileri ço senelede gidiyler gittikten sora burda Bulgar komşum vadı o öldü biz beraber çalışıdık da o öle dedi bizim Türklerden potur Üsmen denen bir adam vadı yukada çok zatı Türkler buda Türklük olduna muhtarlı onnar yapmışlar o muhtarka annıyi misin bu yeri yonca ekmiş ama falan filan yok beygir anni misin biz ayvan güdedik diyiri kaçıdık ayvannarı kāveler vadı yukadan gödü beygire pinip katıra gelip bizi kovaladı diyir sora potur üsmen muhtarlında bu yerler anniyi misin tapulu olarak satamiyi nası olsa satmış kopanar diyiz çingeneleden vadı Bulgarca konuşile adları Bulgarca epsi onnadan iki ane üç ane koniyler üj dekar yere bir burda fidanın öte yanda varmış kopdor bir anni misin eski Türkün gitti evler buradaymış içerde İsmáıl molla aliyef diyiler kara Alile demişler kara Alilerin İsmáıl bırakıp da satmadan gidiyler Türkiyeye göç ediyle angısı daa büyük şindi küçük mü bu yosa öbüsü abe kara İsmeillerin Ali iki aga kardeşler böle bırakıp gidiyler Kobanarlardan da babam aliyiri bu Beyamil evlenden söyliyirim tepsi falan bırakmış dokuz sene kenada dumuş babamnar yedi çocuk bi de kız sekiz can hadi kız dışarda evli en büyükleri ama onnarda şindi burada karşımızda öbü yoldan beri kadar anniy misin mi yedi kardeşe ne der üç kardeş kaldı oda burda da amca olu olan ala çiftlinden İzmirde göç ediyi şimdi çocuklukta biz Türk çokuduk Türk anni misin yedinci sınıfa Rusçayı Türkçe bitigdik buda dolay köyleden giliydiler burda üçer döde sınıf oludu beşinci sınıf altıncı sınıf böle çok talebe büyük olduna dolaydan da geliyler yi ama bu sıralar da dil mi Türkçe okudumuza şayirler vadı işte Ziya Yamaç işte şöle işte başka böle böle bunnardan bunnar okudumuz kerette arkadaĵla kardeĵle birbirine benzetip birer soyadı taktılar soyadım ordan gelme yavaĵ demek yavaĵ görmüşler beni Ahmet yavaĵ bu karşıkı rahmetli oldu fikriye komşum beyi o Ziyadı ismi ona uygun Ziya yamaç koydular anni misin ya böle böle

b

şindi mi eskiden mi şindi eskiden kızlar kaçakta gidēdiler istemekle gidediler istemekle olduktan sona haber verirsin haneden akrabalarından en büyükle toplanıla gidele iki üş kara yakınnarından yaşlılardan

gidele isteme e razı gelen gelir gelmeyen gelmez vakıt geldikten sora mesela düün yapma sırası gelir annaşıla düün yapma başladıktan sora iki gün iki gece düün oludu burda ilk önce kına gecesi yapāla bu geçer oyunna yalnız mum tutmakla şennikle sora anni misin düünde başladıktan sora karar alma iki gün iki gece düün cuma günü ölenden sora başlar hep cuma ölenden sora başlar çünkü gelen musafirle gelebilsin ta vaktınada yerleşebilsinner diye şindi cuma günü saat döt buçuk beşte kış vaktı ta eyken ama yaz vaktı döt buçuk beşte gelir davulcular müzī çalacak īsannar onnarda bizim vaktında ben bir iki kere erdim onnara şurada Markoca diyiler Markova temiz Türk köyümüş orası da onnar zengin kō ordan anni misin pangal pangal gelmişler böle sizin şimdi Türkiyede şeler var kısa ne derdiler zurna kısa şindi uzun zurna da başladılar yapmā o kısa zurnalāla yapılı davulunna böle akardiyon falan filan böle şe yok annadın mı çalāla gel onnarın epsi günü geldikten sora bi gırnatacı mesela sora başladılar bu çıka bunnar böle cuma günü gedikçen sora ev sahibi düün sahibinin çocuk anesine ekmek yimediseler koyulur yoldan geliler çünkü dolaydan köyümüzde yok düün sahibi verir ilk aızdan konu komşu alīdı gelen musafirlerin epsini ama davulcu zurnacı sana giliyir sen doyirisin onnarı bitta gelen musafirleri gelin alcı dışardan geliyse köylü aliyir köylü alıdı musafir edip doyurula epsi hepsi çıka musafir alma gelin alcı geliy deyip de ondan sora annadın mı onnar yedi kövün haberi olsun deye düüne çalalak şimdi müzikle iki genç ayırıla annadın mı iki genç ayırdıktan sora halk da gidiyiri gideler sūt dalı kesme illa söüt olacak ama ne sebepten onu söylemicem derenin başına gidele orda söütlük var kesēle öle uygun taşınacak gibi sōt onu annadın mı onu geldikten sora nakışlala bitta onu bunu takala annadın mı güzel göstersin diye döt müzikçi bir davulla bir gırnatacı deyem öbüleri başka onnar anniy misin ayırır ikisini iki kişile ikisi iki kişile arkasına isannarı takāla biri kalkar gider anniy misin dōru kız evine köydense eger dilse köyden onnar bitta gelin alcıla kaşılanıyı köydense biri oraya gider muzikle beraber ev sahibini ane sahibine bizim düünümüz var düünümüze buyrun annaşmaları var ama düünümüze buyrun böle böle he şindi bu müzik kıs tarafında kalır onnar da kalkar kıs tarafından olan bütün konusunu komşusunu akrabalarını davet edele düüne

bitta muzik çalar ane ane anġı anelere gidecek çocua söleler küçük çocua boynundan taşıyecek sırtında taşıyecek böyle nakışlı gider ona para verirler onu verirler bunu verirler gezēler karannık oluncaya kadar karannık oldu mu halk artık toplanır köve çocuk evine çocun evinde çocun tarafı da öle gider onnar davet etmiş halk artık düüne gelir müzik toplanır yere sūt dalları orda anni misin başlar kadınnarın oyunnarı oynar on bir on ikiye kadar vakıt gelir daılışılar yatar müzika ertesi sabası annadın mı yenden kaḷkalar ondan sora gidēler güvenin yüzünü yıkamā ama burasını söylemicem pazar günü mü yapile cumeytesi herhalde cumeytesi bunu da Silistrenin Bosna köünde delikannıka yaptık bizim burda kaldı da hala biz askiden döndük buralar acık geri kaldı bırakma başladı orda da devam edēdiler oraya bi düüne gittim akrabalara da kızımız oraya gitti de güvele damatla Şumnudan tanışıdık ilk önce oraya gittik onnar geldiler arabalāla bitta biz aksamsı oda sabası geldiler biz davet ettiler gittik güvei kaldıma aynı bu işler olu çeşmeye götürüp müzikele çeşmede yüzünü yıkalā şeyedele şennik olsun cumeytesi günün avşamsıda geçen anniy misin akşamı güvey dakıya tutala ikisi bindallı masa üzerine onun yanı başına iki kişi mesela genç dalları tutma güve yannıS sadıç vasa o dolayında yaud da mesela güvenin ablasının yaut da mesela kız kardeşi varsa öle evli onun çocūnu yanı başına küçük otuturula küçük güvē gibi böle öbüsünü atık kimin neyi var dakısı verecek çīrılar saat ondan sora oyundan sora om bire doru en geç on ikiye doru yapalā dakısını verile annadın mı güve dakısı akşamı biter ertesi günü ölenden sora gelin dakısı güvē anesi kalkar müzikle beraber kendi isannala beraber arabasına beraber gelin alma gelin anesine arabalara böle anni misin üstüne pala koyadılar gözükmesin diye gelinin Türkiyede şindi göriyirim ben burda da vamış bazı yerlede beygir üstüne getirile e bizim orda beygir üstüne dil öküz arabasınna beygir arabasınna dil manda yautta manda arabasınna aır arabeyle yen yen gidebilsin çünkü müzike şey ediyi beygir arabası acele diye gidiyir o şeler böle koşālar palayla böle üstünü örteler içerde gelin görünmesin aldıktan sora güvē yok orda güvē evinde güve düüne gelmek yok güve bekliyir evde gelini orda ölenden sora düün olur oynanır şeyedilir iki üçe beşe sonunda da pazar günü öğlenden sora gelini dakıya tuttuktan sora artık

annayabiliysin gelinin çocuk anesine gitmesi lazım toplanılar bütün gelinin tarafı başlalar anni misin gelini alma böle böle e gelinin bacaı kırık yautta, böle böle anni misin şu kadar para olur kardeşleri var şu kadar bu olur anniy misin içine girsin böle bi şeler şennik olsun diye üç aşa derler beş yukarı derler ta tokadı açmazlar çünkü tokatta geldik ayvannarı saldık başka yere işte te bu kapı kapı açık bizim buna tokat dēler bu şindi kapalı gelin alma girecek ya iyi ama girebilmek için tokada yakınnarı kardeşleri falan filan gelinin ısımnarı akrabaları durular biS açmadan biz bunu vermicez işte şu kadar para yapar işte bu kadar mesela olu be olmaz be üç aşa beş yukarı annaşıla gelin bakalım müzik vur bakalım be oyunna moyunnar gelini alıla gelini pindirecek olduna arabaya ha şindi anni misin gelin artık ayrıli anasından babasından onnar için bi onnarın bi adeti va biliyler müzi çal ālatalım gelini şey yüksek yüksek tepele mi olcek başka çalala anni misin çalma başladıktan sora gelin iste ālasın iste ālamasın ırka te öle pindirile onda so geçirile arkadan şeke saçala sıraya dizilip erkeklerin tarafı da almışla anni misin güve tarafı kadınnarın tarafı er yakınnarı dizilir hoca diziliyi başa okur şey eder teslim eder e bilmiyırım annamını hij bi şi söylemicem biz de çocuklar halk topliyiriz çocukları sevindime atık düşen topliyi almışın bi kilo şeker yirmi otuz kişi onnar da yirmi otuz kişi sırayı uzatmışık halkın üzerine oca okuduktan sora attarsın bitinceye kadar kiminin ayaına düşmüş bu şeker öbüsü böle bon bon mesela toplar onu çocuna mı götürecek kendi mi yiycek böle bir adet vardı sora ātık çocuk evine vādıktan sora gelini indirike annadın mı çīrılar kaynatayı damadın babasını bak bre gelsin bakalım bıraya kaynata gelsin damadın babası ne oldu gelinin bacaı kırılmış annadın mı yok inemiyırı ne verecek bakalım buna dana mı buzā mı kuzu mu koç mu anni misin gelir gelin neye memnunsa mesela kalısa kuzu mu olacak koç mu olacak buza mı olacak er anenin adeti va zenginni va kaynata onda sora razı geldi mi iniyi orada kayna ondan sora görümceler falan hepsi karşılayıp bitta içeri davet edele şekerini atala eskiden şindi yok bu ama eskiden mesele iki avcı mı va üç avcı mı çıırmışla şennik olsun deye yukarı doru avcılar iki üç el tabanca avcı tüfekle atāla şele haydi bakalım gelin ātık hanesinde toplala güvele beraber yemeini memeni verile onnar ayrı bırakıla ısım akraba dua eder

hak daılışı gider çocun hanesinden biz bunnarı ēdik biz bunnarı edik bu sūt dalıda taşıdım ane ane akrabalarımızdan biz yermi çocuk gidiyiz anni misin sūt dalı kesme kestikten sora geldine bu sūt dalına biri çocuk tarafına biri kız tarafına düüne çıırma dedima bu sūt dalları çocua için dakıya için cumeytesi günün akşamsı pazara karşı ondan iki gün gidiyir pazar günsü ölenden sora gelin takıya tutuli yannız güve gelin birbirini görmī gelini göriyir güve ne vakıt annadın mı allı içine iniyiri kaynata veriyir onun başını koyun mu kuzu mu bacaı kırıldı bülmem ne deyip te atık o avşam teslim ediliyi kız tarafından da bi kere teslim ettile mi arabaya vedile mi düşüp te gelen olmas erkez evinde kalır anni misin şindi ōlum biz anni misin eşittik hep dedelemizden dedelemizden ama şu mesele sōradan keşke televizyona da bakim türkiyede cemide baş kabak annadın mı kendin kafanda bi şe yok namaz kılamazsın okuyamazsın dēdi şimdi her çeşit oliyiri evde şimdi bu ne sebepten benim annayışım derin derin dil de başkasından ürenem ki benim annayışım demek ki īsan yemek yēke kafasında bi şe olması lazım sac bi şe düşmesin yemein içine ani temizlik yüzünden ya hani haşçılara ne şapka koydirile kadınmış erkekmiş yemek yapāka ille kafada bi şe va bu bi düşünce camide namaz kılamazsın yok ta o vakıtla o anni misin ekes kapalı o şindi açıldı hak soradan bak nereye oldu böle böle nēde kaldı bu ītiyalada deyem ki anni misin em annılık şannılık vāmış hem bir adet gibi bi şemiş senin yirmi leva para yaut ta yirmi dolar yapıştıracak sana verecek eline vereceine tükür onu şap senin alnına tükür öbüse ben ta yukarı çıktım şap senin alnına paralar mesela düşe yaut ta böleydi şindi bunna kalmadı te işte anni misin bu bir kültür dolayından ya aşālı bir iş dil sosyalizm zamanında ta ileden öle yapılıdı sosyalizm zamanında düünne bitta yavaş yavaş geriledi sade pazar günü olma başladılar dōt beş saat azırlını yapiysin köyümüzün burda salonu vādı yaptı halk koparatif bu büyük buzdolaplarına varıncaya kadar her bir şeyi insannar hanesinden keser koyun yautta buzā alır böle toplu komşular gider ısım akraba yemē beraber yapala ne yapalar köfte yapalar prinş yapala üstüne sora şele karacier çier bulgurlu yapala fasulyesi yanında döndü bitta iş içkiye içki masela ama içki vamış deye erkes sarhoş olmiyir onu içen koymuş rakı şişesini buriya iki yüz elli miligram üç kişiye beş kişiye birer

yudum içesin ekmek altı şeyedinceye kadar ekme yeme yiyinceye kada ondan sora annadın mı yemek gelir yemek geldikten sora yemē hiç ede bi bira yautta anni misin şeye koyala şarapsa kış vaktı şarap koyala ondan içesin dil ki bunña bunñasa şeşiz gazozla gene va istesen gazoz iç onnada gelen isanı düün hanesi sade karşılama başladı öncedense bu benim söyledim vakıtlada o zaman köylük konu komşu kaşılādı gelen musafirleri seninne tanışır şe eder o zamanda yānı geçēdi yānı koyun kesēle koyundan yānı yapāla benim düünüm yanı oldu altmış sekizde yaḫni kestile döt koyun döt koyun burda bütün kō̄ için annadın mı kaç insana çīrılmış ona göre evde pişiriler hepsini kazannarına götüdüler ondan sora kövün annadın mı konudan komşudan toplasın mesela bi hanede olamaz çok kişiler annadın mı bō̄le yemek koymak kaplar olamaz ısımdan akraba zenginden ta fakirinden kimde ne vāsa nişannı hepsi götürū̄ üç yüz mü toplanacak beş yüz mü orıya vadıktan sora bu çarpaklı sıcak yaḫnı budan götümüş kazannarına koyalar ekme yayālar senin önüne ondan sora yiyisin şiy edesin daha evel etin ne öle dört koyun sana dört yüz beş yüz kişiyi geçirī̄di sōra bi de bu var Erdoana demedim bunu onu da ben göriyim ama benim annemin babamın anasının annesi babası burdan göç etme gitme evlerini yerlerini bırakıp ta bin sekiz yüz seksen dötle seksen altı sırası babam dōma bin sekiz yüz doksan sekizde iki kıS kardeş iki aġa kadeş uşak kalıyı kız burda evli sade iyi ama öbüleri buldular onnar kendi kendileini aradılar onnarı burda buldulā şindi burdan da şindi gidip geliyiler onnar İnegölde Bursanın bir köyüne yerleşmişle onnar birbirini biliymiş ama bizde orıya gidip te yok İnegöle kada ben gidecem yokta anni misin Hava annenin te işte anni misin akrabalanı bulabiliysin koca mülkü burda bırakiyler ama kimsede seksen dötle seksen altı sırası gitme ayvannarı koşup kendilerini alī̄ler sade bir asan amıca dedimiz on da o uşak yokmuş o da kardeşlenden ayrılmiyi asan çapraz çapraz ālade çapraz gidiyler orda çünkü dayım gitti buldu onnarı konuştular iki kere musafirliegitti İnegöle asan Çapraz Şaban Çapraz Ali Osman Çapraz Ali Osman Çapraz da Şaban Çaprazın kızları kalıyı buda asan Çaprazda o uşak yok o da amůcam gidiyi kocabamıṅ kardeşi kocabam genç öliyiri burda muarebelik vaktında bırakiyle onu böle şi etme yardım etmē hanelere deye yama odun getirike

dādan kalın bir odun kaldiri sıtında yardım edeke kan boşanıyırı iki gün iki gecede gidiyiri a͡ır kaldı belinne koyma çalışmış dūduramazsın doktor yok Provada biz Provada kazası Varnaya balı doktor yok o vakitlede buralada yi ama burada Türkiyeden gelme kaçma sünnetli sünnetsiz başlamış ayīma da oca kesme başlamış çok hoca kaçiyir Tükiyeden Müslüman da olmuş olsa korkusuna bizim buraya geliyir bir hoca Ömer efendi dedem Devrannı mālesinden o bıraya karısının uşakla bırakmış oriya buriya dedem de şini Devrannı güvesi olduna bunna dostlaşile Devran dedim mi üzbaşı bu köy ikiye ayrıktı benim yerimde Aptırezak Demirhannılar Demirhan vamış yerini de biliyir bizim kırda o anni misin dostlaşiyle arkadaş olile gidile haberi olmamış ama kendi vakıtlı zengin kaçmış beri parası vāmış buda Tukalara güvē oliyiri yenden evleniyi iki çocū oliyi birkaç sene sora mesleler düzeldine alıyı kendini Türkiyeye gidiyi ama dedemin ölmesinde onun haberi olmiyiri nasıl haber etmediniz demiş ben bi kamçıda yetiştirdim beygileri babam on altı yaşındaymış babası ölüken on altı yaşındaymış yedi çocuk onnar anni misin ondan sora üç çocuk tarih yeriş bunnarı hepsini annatmış olmasa babam bana ben bülmicem çok amuca çocukları böle

12

Anlatan **:** Siyabe, 66 yaşında
Derleme Yeri **:** Abdırezak (Drumevo)
Konular **:** a) Yemekler b) Oyunlar c) Geçim ç) Düğün d) Sünnet

a

yāniyi kaynadiysin eti et pişme başladı mı kavıriysin iki suan kavıriysin üĵ dört kompir içine kavırdın onnarı koyiysin bi kaşık un acık kırmızı bibeŗ dökiysin piştine yanın içine o bitta kayniyir acıkın şeyle pişince çekiysin kenara pideyi de ev pazısından biz yapiyiz ev pazsından pek dükkan pazsından pek biyenmiyirim ben ev pazsından yapiyiriz biz onnarı koyiysin bi tavaya ya bi koca tasa sıcacık su onnar ta kolay yimşiyle kopiriysin pāça pāça kıriysin pazıları bi sefere diziysin yāliysin tepsiyi diziysin iki pazıyı kırıp kırıp diziysin içine ıslayıp ta ōtasına koyiysin piynir yenden gene kıriysin iki pazı onnarı tö böle diziysin e yerine bi olsun döt pazı koyiysin üstüne bī kutu yout iki de yımıta çakiyiisin dökiysin üstüne atiysin davula evel ozman neblem böle yapādıla göbek tatlısı topalayıp topalayıp yapadıla onnar youtla yımıtele bende unuttum ya onnarı unuttuk atık evel

b

oynadık evel ne diyi evel çelik oynadık uşaklāla çocuklāla çelik böle bi kazī üstüne koyādık bi paça odun vurduk onña koruluа gider nereye gidese topladık oynadık to orda şindi yok ātık gitti şindi bakiyiz bī parça ekmek ziyade olsun deye yok de bak yaşım atmış altı oraya gitme çalışım bırıya gitme çalışıyrım

c

niyle geçinecek evel casnoculuk acı biberi yedim casnocula gidedile böle sürülēdi tālaları yineklemiz vadı ekin çıkarırlādı ama şimdi bilmiyırım böle naret naret verilemiş dediler ama ben bilmiyırım ozman ben küçük benim kocam biliyir o benden döt yaĵ büyüktü o biliyiri böle naret alımışla yokmuş ayla ne don dikme ne etek dikme plat mılat yoktu diyiri ozman çok fıkarelik sade belliyirim babamı tekezeye soktular bi de odun gece getirile odun saba saat üşte gidele kasabaya satmā da istedik kasaba ekme böle bütün ekmek ozman yapādılar şindi kesip kesip getirilē güzin ekmek istedik kasaba ekme bubamdan ta

güzel geliydi evel başkadı şindi ta başka şindi paran olsa er şey var ama para yok evel para vadı ama

ç

he dü͡ünneri te öle dāriyelēle çalādılar kālar tükü söleḍiler dāriyelele tū̄kü sō̄leḍiler oynadılar tö böle bi mazaya girip te kadınnar ayrı adamnar ayrı adamnar sokulmazdı ėvel casnoculukta öledi ama şindi epsi bī̄ hepsi bī̄ bilmiyirim şindi benim dü͡ümde gelin almak ozman öledi zatı bitkiyi güveyi daḳıya tuttular sade anam gitti babam evdedi biz evdedik devirsi günü geldiler beni almā babamdan o zaman gō̄dük güveyi geldine ozman çasnoculukta ō̄ledi güveyi ayrı daḳı yapiyler geline ayrı dakı yapiyler bana ayrı daḳı attılar alldıla gittile bō̄le bitkiyi o aralāda bitta ondan sora başladıla çeşint çeşint gavur şeylene gittileg̱

d

ne bileyim ozman vadı buda ōcalar gelile kesele çocukları Karaköseden bir adam vadı kesēle çocukları yatırıla sayvanda öle erkez uşāna bakadı ele

13

Anlatan **:** Seviye, 77 yaşında
Derleme Yeri **:** Yankova (Yankovo)
Konular **:** a) Şikayet b) Düğün c) Oyunlar ç) Giysiler d) Doğum e) Hatıralar f) Yolculuk g) Yahni

a

uda yet aliyī kıyma verile Türkiyeye gücüm yetse ama bi çocum va o da Sofyada işliyırı dün geldi bī kolay olsa Tükiyeye yazacam mektup te bu karı neblem dedim sōledim ben yazacam bizim Bulgaristana bu pezevengin şeyi ōca ne tī en kenāda başka köyden ben yemekli oldum geldim ben epsini söylücem sizin atırınız için niriye deseniz sora dayımı da götürcem Konyaya gittik bis ben çocum tir arabasına tutumdu ōda ne kime gidiyi işe ne biliyirim gelin gidiyi ben iki uşakla kalıyırım ōle ben buda apartmentime iki bin lef param kaldı zaime Bulgala bana şeit oldu ne apartement aldım ben bu īsannarın o hakkını yimeyem deye ben çocūma dedim iste gel iste gelme ben bi araba tir arabasına piniyirim Bulgaristana geştim i ben e yerde dōruldurum şim bōlelikle benim çocumla gelinim hiç istemedi dönsün geldik gene bırıya döndük evimize yerimize evleri ölece bıraktık te buda da babamdan kalma yer var çocum benim adım Seviye yetmiş yediye bastım ama hiş da ele dumiyirim gör perile uyusa ben de uyuyirim şövi kim hiç ne annadayım sana iki apartament kövden buda var geçende de çocumun ōlumun kızına aldım torunuma bėr apartmant aldım benim doup kopmam ben bu kövlü adım Seviye ninemin adı Fatma Yankova Yankova bu īnsanna elli bi de Tükiyeye gidēke benim bubam asteydi yatalak bubama geldim yatiyiri dedim kurkelle geti onun kızı da benim akranım geldim de buba dem böle böle beni siz de geçirin de dedi öle gidin benim babam çok meraklıydı te ortaya kada baktım kalaba geçidile garaya elli bi de o sene de benim bubam öldü yimamdan ötrü mü ben momente gidemiyim yöriyemiyrim gidebilsem yimamı da bulacam biz ben Yankovaya geleli beri konu komşudan çok çok iylik gōdüm Bulgar Tük ōle ama bu kövde buna gelince Yankovun içinde birinci ocaydı acı oca benim ısım ondan sora çocu öldüler onnar bittiler ondan sona bi başka oca geldi musalla taşına da koyalar epsine de ninemin tizesinin ama Yankovadan bi çocuk var şindi acılı karı koca

gittiler ama Poldif tarafında nīde otuduklar su bilem getiydi acılıktan küçük benim çocum biz kaç sene diyi ben burıya geldim beni kasaba diye ki zıladıla apartemente getirile yazālar bana çe veriler kıyma yet verile bayrama içe para da vedikleri va bu sene bilem benim çocum konşula yollamış fitre parası bana ben yanaştım da yüzü koyun yattım da bir ālama āladım ben bēki küçüktüm öldü bubam amma bōle şelik to bu iki bilēme bak bu bilekle çalıştı ben Tükiyede işe gitti işledim de ben çocum salmadı burda kaç sene kıyma yet veriyi Tükiye veriyiri ben epsini biliyirim neden mi şindi bu mezalıklā yapıldı benim bubam kendi tātasını yādı kendi taşını azır etti gömdük mezalıa elli bide öldü bubam buna bütün hak epsini diktile çam fidan çam fidanı diktiler ōdan sōra onna büyüdüler şey ettiler ben oturıyırım bunun kocası dükkanın yanda ikimis o yēde otırıyı ben tö be bekliyi dükkana gittim de bu de bōle yaptı da he çamnarı kesmeyin dedi böle yaptı da ben aklıma gelmedi sōradan gelsin de dayıma sōlesin to bıraya ta şindi yaşlı adam dil mi onna dikti onna yaptın bizim kövün isannarı bi ton döktüler Alla da razı gelmedi çatı çatıda yandı bitti evi ben sana söylim te bu yakında oldu meseleler bakim o kadar yalan yapiyir o kadar ben böle yalancılıktan hoşlan konuşacan dōru Allaḥ çok yardım ediyir benim ninem bubam ninem yumuk gözle Kuran okudu kızım dēdi tevcid kim okumuş mevlid okuycak şey gidedi būda yok okumuş īsan bir atim etimi ablam da benim to bu kara kövün içinde to o kaldı onna da emen seksene ablam bastı benim ablam okumiyir okumiyir şey yaptı atim duası yaptı burada kövde bu īsan üş tane torunu atim etti tumbul camide beŋ gittim bēg tombul camide mevlid ben kasabada yapim mevlidleri annadın mı evimizde ōda būda da ev benim benim üstümde to bu köşede yer ne demek istiyim kıyma yep burada bu sene almış kıyme yetmırmış bu sene Kuban bayramı şindi bu bayram bulacam bir araba gidecem Sofyaya yollıcam dedim böle nece beri bunca yet veriliyiri bir avşam oturıyırım ben o karıla diyir oca karısı o kövün en iyi īsanı onnar ōle ama ona gelmiş çok burkanı dödümuş köfte yapmış burkannara ēhaliye vemiyi köfte yapiyi kasabada nasī bayramda otura lef para kıyma yet er aneye götürdü mesele veren buda ne ya yapmiyi bu aç köpek bunña nerelere gitti öbür agası gene aynısı neçe beri bi müftü gelmedi öle

b

sizinde öle yapiyler bizim enneri bi küçük nışan yapādılar ondan sōra bayramnık yapādılar ikinci ücüncü düün bizim mandaları koştuk nemin agasının çocuna evlenike götūdük gelin aldık arabanın üstünü te bōle pala döşediler şimşī çicek koydular ben küçüktüm ama epsini biliyim şimşī koydular çiçek gelini götūdüler o avşamı bizde adam mevlidi güvē kapaması olumuş adam mevlidi yaptık yaptılar çok geldiler ēkekler karı da çairile ama ekek karı ēkek mevlidi hakına yaptılar o avşamı güvēle gelini kapāmışlar bi yere epsini biliyırım kendi dayım bizim arabayı da yaptılar e düünneri te bōlece bitta devirsi günü çanak çölmek kırılar çanak çölmek avşam gelini güvē bī yerde sabası toplaniyi gene yaşlı kālar gene bi dārelele tūkūlele vurile çölmek küpü atile ne gelise kırile ne öle yapile kız namusunna gittine yapile ege namusunna gitmediyse ona kulak asmile a bōlesine kırıliyi yapiliyir annadın şindi getiydim te böle kapıya getidile uşaktık bis te böle getiydiler uşaktık bis te böle getiydiler şeyi südüdüle biz de küçük zülüf kestile ben telli pullu bindallı bı geldim sora sora yenikten bōleydi düünnemiz sora sora bis Bulga Tük bī olduk eskiden bizim düünnede adam karı ayrı olmiyiri evel dil mi bōle içelede damnada souklada adamna bōle dışada durula kadınna dam bi odaya girile ama ēkekle dışada ōle şindi günü ta şeyden başladı cuma günden cuma günü toplaniyi gelile davulla er aneye ısımları dal gidiydiler dala getirirdiler sora güvēye belber ayrıyeten toplanıla gene davullar çalır belber tıraş eder dur acık para koyāla güvē oynasın belber oynasın gene dudurula ben çok tūkücüdüm ama şindi bi şele kalmadı neblem ben kasabalāda epsini unuttum kasabaya gittim epsi Bulgālala işledime unuttum yūsek yūsek tepelere ev kurmasınnar sölediler evelden vādı tūküler nenemin günde çok tūküler vadı biliyirim böle çövecek oynadılar yan yana ama sora püskülü püskül pençereden uştu yemman uştu da dünyaya düştü tö öle şele püskül çoban çobanı bi avşam çıkmış yollara onnara çok tūküler vadı

c

küçücükken bak şin küçücükken çok kuklacık oynādık ama benim öle bir bubam vardı hiç bize kukla mukla vēmezdi agam kesip kuru kafa kiremitle atadı yiş var yiş var ayvan koyun keçi yemelik bol bōle

dildik gidelim süt yayık döviliyiri kaynak hiç tūla yapmiyiri bolluk vādı bereket vādı küçük uşakka çelik oynādılar bak şin bizim mālede Bulgar bu aneler bulgadı bunnar epsi Bulgar ben Bulgar olduna ben Bulgar uşaklana oynadım neblem top oynādık biS buda uşaklımda benim bubam ep işe yep iş va toplayın uyutmazdı bizi hiç to ora gelidi evin akasına içeden Ayşe Seviye Sabri uyucan mı şöle tutasın koldan bircik yere kakacak yere ben gibi dil ufak bizde iş çokta ninem de öy̰ledi bubam da öy̰ledi.

ç

öle şe giymedi ne uşakta ne bubam da ne şede ben to bu köve döndü yemekli oldum döndüm Şumnudan başladım don dikmē de giyem o anda utanıdım şindi oraya gitmem ama donna gene fasonumu çeker çevirir benim akadaşla hepsi Bulga yok ben Tüklele hiç işlemedim bizde bindallı yoktu vādı tö be telli pul sizin Tükiyede vā be ben bakiyirim televizyona kocaninemden alīdık rāmetli ya vāmış bizde yoktu grep mrep böle koyādık başımıza oyun moyun şey edēke vādı küçüklümde ben sana söyliyem bizde çok kaz vādı çok yet çok sucuk epsi böle ninem lāna yapar odan bi fıçı koyu tūşu biberi bi tūşuya āmut bi fıçıya da lāna bi de kurudur fırınnada pişri o āmutları şeleri yerik yerik kıĵ günü yap kavak mavak böle çeyi ama sāliyi yaz kışlada böle kaz etlēni butları kesiysin tuza basiysin onnarı etlēni butları tuza basiysin iki üĵ gün tutuniyi bitta ben bilem buda ne kadar bastım kuru kuridiyle kendi kendilene kuridiyiyi asiysin onnar orda kuriyi kaz eti çok lezzetli ama kalmadı kazlar tālayı epsini işleedim misiri bostanı bāçası kīda şimdi ben düştüm ama iç vēmem kendimi şindi götürem de gösterem ālu içinde dul karıyım ne çocum eyvallar çekerim ne gelinime gelinim Şumnuda torun Sofyada işliyi gelde bak odun bolluna bende de epsi kesilmiş şō̄le sıraya dizerim çün ya tutuşturma er şeyimi sıraya ama yep burkan dünyanın burkanını yaptım kompot kesiyiz odunnarı mı kıj günü peçkada yakiyim onnarı böle böliyler onarı böldükçen sora baltayla döde beşe yariysin epsini diziysin yakiysin devlet bana odun veriyiri er şeyi sırasınca koyim mezar tātasına varınca bıraktım te bunun kocasına yardırcam ama çocumun iç vaktı yok dün geldi on beĵ dakkanın içinde gitti avşam işte böün Sofyada sanki işte böün

d

benim günümde bilmiyim ne azılık yapāladı ben iç öle şeleri entereze etmemişim ben bak şindi kaldım on iki yaşında bubasız ben mektebe gidedim ben İbrahime beni gece götūdüler ben uşam oldu kocam düün dedi o zaman e azır ettim ben uşam kendi kendime baktım ānede ben bir uşāma yapmadım to çocumun uşāna yaptı toruna ben kimseden ne bir eski ben ālem anne ālemden toplicam ben uşa alırım gelinime dedim bi şe çekmesin bana söylicen ben uşa alırım bi şe bienirim sonunda dükkannadan bienip geline derim filan bu dakkada geliysin bana gelsin dükanda daıttırım şeyi beni çok balantım vā kasabada böle dükancıla şele ben hē yēden işimi dōruldurum he yēdende keçim çıkarırım çocuma nışan yaptım okuttum da

e

çocukka ep bī iş nēde tālalar talaya gidince ti dūvāları suvarım ne kadar suvayabiliysem ben çocum çocuklumu mektebe mektebden bitta askere askēden iki sene askēlik yapınca geldi may ayında evlendi kücük evlendi bütün öldü bi uşam va başka yok ama Allaḫ benim öle bi çocum va kızım bi koy bin bul benim hē yeden işim yöriyi hē yēden işimi yöridiyirim Allah ben sada Allah kulla iç işim yok kulla şin sizinne konşiyim ama kafayla başka şeyi düşiniyim kendi şeyimi ben kimse bubasız a te iki kasabadan üç bu evide kendi üstüme dōruldu veriyim işimi çatır patır bilmem nereye yolla ben Bulgaristan dil başka bilem gidip gelirim ama bu kövde isana evelki isanna kāmadı şindi çok öle şe isannar başka kövlerden gelme aklı başında ama o karı bi kaç insa va tö ötede dükanda karı o öle aklı başında isanna kalannarı epsi bakiyler biz Amerika dōyusun kalpazan aydutla vecen onnarı bi şe yok Amerika doyuracak bizi çıkıp götleni bi şe yapmi ben uşama ne bi şe kimse çekmem çocūma düün yaptım Şumnuda bütün kim geldi epsine Amerka doyŭsun amerka bilsin bizim kövün bu kövde ėvel taladan belli olur kim nası tāla işliyi bereket var gece gündüz işledim Bulgar adamna bana dediler ateŞ başı bak şin ben öbü tülü şeyler çok biliydim ama unutmā başladım ben nem oca kızdı Üzeyir ocanın kızı şindi ateŞ başı cuma avşamnarı pēşembe günü avşamneyin pazar günü avşamneyin gene avşamneyin gene yapabiliysin bunu şindi ölmüşlēmize geliyle bacaya geliy-

leŗ biz şin yapiyiz akıtma yapalım ne yapalım onu yāyından acıcık peçka korun içine damladiyirim dumanı çıksın pidemiş böle şeylere yapiyrim uşak daıdirsin yedi komşuya mı verecen belki üç komşuya komşu yoksa çıkacan to oda uşakla vā veriysin uşaklara sevap için ne gönnünden geçese cuma aẏşamı olsun Kuranını okudusun ama öle okusun dil ben şindi Latinceli eski Tūkçeli iç arası bende benim torunum to burada bī yaz Tükiyeden oca yolladıla bi yazda Kuranı aldı ben sana sölem musafı aldı yeline onnar şindi okuma bilmiler onnara kolay Latince ama Latincele bu şe uymī sin sun sad dat tı zı ayın gayın üstü esresi ötresi var cezvesi var bunnar aberleri yok bizde musmul ocalar geldi okuttu bi to bu karı ane akını eski Tükçe bilip te okıyiri şini bu aşaḳı karı bize bilene mektebe gittik biz tamam aldık cemiyi kücüktüm biliyirim kiremitle koyduk yakındı evel samannın üstü tutuşturuveri gece tüfekler atılıyı baş öle ama ninemne bubam biz yukada yatıydık o uyanı vemişle a tü dedi bubam anası sattım bi camimiz va onu da yakmış tüfekle başladı atılma ama bütün çeşmeler suları duruttular yok bubam elli bīde öldü ama bilmiyim ta ileri kīk kaç bende kücüktüm cami sora söyledile geldimde ne çocū da sora trende tren telleri yaktı trende çalışımış ōda

f

Şumnuya evel bak şındı onu da hatırlıyırım bubam doldurudu arabayı odun mandala biz manda koşadık koyā mandaları ben de bi kere götüydü dinnendiriyiler oda duriyir arabala uyuka ben işte öle şele komuşlar orıya arabaya kasabaya götiri orıya orada dinneniyile saba olduna azırlanıyıla gene Şumnuya odunnarı satādılar satıp odan te para mı ne alıcakler öbü tülü sen satiysin iç atırlamıyım öle şele getimezdi bizim vadı burada mēcimek ekeriz fī ekeriz mēcimek kaymak gibi pişer börülce tālālada boş ye kalmas o misile te böle benim ninem bubam çok işlekti ben sana söylim epsi pamık pamıkların içine bostan domati kīda kendi kendilene olīler ayvan dolu pamī çekidekleni çıkarıp buma dedim ben küçüktüm buba götiri nereye bilmem satma da pamukları bana tö bu ateşte kīmızı te öle bana şey alaca fistannık dedim ona da o da gitti götüydü benim bubama trende vagonna şe manevra yapaka sandık düştü de çieḷene işlemiş ondan öldü bubam pamī çıkardık çekidekleni topladık epsi yapā o ayrı o ayrı bizde yiş çok

g

kesīle kuzuyu pāçalīle onu te böle paça pāça pāça kavuriler ondan sora koyīle suyunu sıcak iste koyacan ister souk aramiler öle kaynamā başladı mı isle öle bayacık kaynama başladınen suvanını dograyıp suvanını da koyiyle biber istelese biber koyiyle kim ne istese koyiyler bitta kayniyir o dafin yaprā koyiyler te öle onu bunu maydonos falan

14

Anlatan **:** Nazmiye Memet, 80 yaşında
Derleme Yeri **:** Yankova (Yankovo)
Konular **:** a) Mevlit b) Sağlık c) Üzüm

a

zamanında te öle ba ozman ta çoku torbiçkalara koyiyler birer somuncuk birer içme o şeleden başka favla mavla öle şeler koyup camide yapiyiz erkez kimisi evde yapiyiri evde de yemekleni yapilē çōba yapāla ileri yānı lāna yemei yapāla pirinçli yapāla tavuklan ya çaırıyoz geldile mi geçen aẏşam buda lüleflede vadı oda da döt beş sofra oldu oturiyiz sofralara ekez onnar koyiriler çōbayı koyiler çōba yapiyle sora bitta lāna yemē pirinçli pide yapīle pide koyīle en sonda tatlı başli bitta biz iki kişiz ilk önce şindi benim ākadaşım ilk önce başliyir nāme ne diyiriz başliyir böle böle duvalar var duvalar okiyi ondan sora bitta ben başliyirim Yasinden Yasini okiyirim sora Tebareke felan ezber okimiyiz ba yüzünden ben ezber biliyirim ama güvenemiyim çünkü şindi ātık akıllar gidiyiri vadı bizim buda buda vadı cemimis o cemiye başladık çocukken ben oda atim ettim öbüleri etmedi atim edenneden sade ben kaldım yedi kişiydik hatta iki çocuk beş kızdık kızlar öldü onnar ebsi çocuklada yok burada Tükiyede mi nide onnar bırada yok onnarda unutmuş onu zate áma ben unudamiyim nasi unuduyim ben unudamam ben cuma aẏşamı pazartesi aẏşamı Kuran elimdedir benim bubam benim te öle oda cámide imam gibi oludu oda ep kuran falan okur ben küçükken cámi vadı ozman gidēle sabaleyin saba namazına gidele bubam kaldırı ben adi kalk kalk dinneyem seni kalk dinneyem seni rametlicik ben nası belledim şindi hiç neblem onna bile hadi gak gak e gelen geliydi bizim aneden ben en büyük dildi ben büyüm vadı öldü beni götürüdü götümese de kaldırıdı kalk oku dinneyem seni öle biliyim biliyirim ama güvenemiyim şindi ben atık yüzden okuyim Arapça benden başka okuyan yok Arapça okuyir ama Latinceden okiyiri nazara geliyle nazar okutmā geliyle Kuran bana getiriyler eski Arapça okuduma Kuran sanki getiriyle cuma aẏşamı pazartesi aẏşamı okiyirim başlıyırım Yasin okiyim nazar aklımada gelmez onna geliyle şindi ālamış kafası acımış bilmem ne e bende neblem ben va mı yok mu ama okiyirim

b

doktula vadı ozman doktura götürüledi gece mece demezledi te orası va be öliyle bile sende öliyle be benim altı yaşında kıs kadaşım öldü ateşten küçük biz ozman ba sekiz yaşlanda tö öle sekiz on yaşlanda heralde kışında yazında astaneye mi ozman astane falan yok ba doktor deriS biz onnara eskiden unuttum ben onnarı ba şindi gidiyiriz kanını ölçiyıri ilacını veriyiri olmaycak gibiyse asteneye yollile te öle tetre kaynadiz çok isle o e şeye iyi gelir içsen bile o gayet yaraya yara vā mı senin bi yerinde kaynadiyiriz açık yara açık kaynadiysin bitta o yarayi şey ediyi kurudi tö böle mavi oliyi dūdukça ısıdıp ısıtıp suyunu kullanabiliysin

c

güzün başliyi bitta avalar souma yapraklar dökülme onnarı seriveriyiz biz öle māazaya raflara tabak koyiz o tātala ve bizim öle rafla va raflara koyiriz bitta onnarı bütün kış ye bitta tö bölece koyiz bölece duriyi onnar sade tö böle diziysin üstüne koymisin başka yēde donacak başka yerde kışın māzada donmiyiler serin oli ya donmiyir oda bi şe donmiyi ayır ozman yoktu buzdolabı nide olcek ayrıyeten māza var ötede bak şindi e şey onda oli burkanı da bilmem nesi de ta aşada serin oli onnar sende ne kadar aşada o kadar iyi bāza alıyırız koyıyırız birkaç vakıt gidiyiri dolu burkan kopamiysiniz koparın ba koparın ba gücenecem koparın bizim kocabaşın hiç elle demiyi çocum geliyi kasabadan iki çocum var benim biri Asan biri Amet Amet olan onun işi arabaydı te ölede aftada iki gün geliyiri bunnarı bütün epsini o yapiyi bu asmaları o sediri o bakiyiri onna bazı sene çok geliyi de bu sene iç̣ gömiyim arı yiler elbet bu sene gō̄miyim arı yiyiler ama bu sene gō̄miyirim arı

15

Anlatan : Osman Dilsizoğlu, 84 yaşında
Derleme Yeri : Yankova (Yankovo)
Konular : a) Sohbet b) Kış Akşamları

a

sen neden gitme burda kimneden ba seksen dōde bastım eylülün birinde inşattadım inşatta kasabada Şumnuda çimento kum bī de çakıl ufak karıştırışan sora malı çeyre atlatıveriysin öle oli suliyiz tūlasını bitta dayanıklı oli elli sene va onnar çok sene ilesinden babamız çiftçiydi būday būday ekin misir ben burda dōma askerli yaptık üç sene elli birinci sene gīdim elli dōtte çıktım askede üç sene ōda örendim duramiyirim çalışmadan te ben şin seksen üç dōde bastım ille yok çalışırdı o benim yaşımda ta küçük öldü yetmiĵ dokuz yaşında vefat etti ben seksen dōde bastım annem çok yaşadı doksan beş yaşında vefat etti dōt çocuk iki ablam vadı benden büyük kardeşim vadı öldü yaşamadık ya vadı tālamız elli iki dekā tālaydı öle gecedi zōluk yaşandık yokluk askelik muarebelikte bu ikinci sene kīkıncı kī bir kīk iki ikinci dünya harbinde biz o zaman küçük o zaman zorluktu yokluktu çok yoktu bi şēler öle Avrupada ayakkabı falan yok oraya gidiy bis kücük bilmiyiriz ama ben şeyde kīk dōdünce sene burada kumanizma geldi Ruslar geşti buradan ileri Almannar gitti kovaladılar ondan sora Ruslar kovaladılar Almannarı buraladan geştiler kamyonnala buda da dudular Ruslar bi kaç ay kīk dōtte yaz yaz to bu aylādadı bundan acık daha ēken yazın geştiler gīdeke Almannar misir toplanır tamam to bu sırada

b

kışın yok kıĵ zemanında yok iş ben bitta biz yetiştine kış yaz inşattadık siz arabeyle arabanız nēde öle mi oludu ya meciler meciler şimdi bu vakitte misiyleri soyaka kabuklanı alıladı dış kabuklanı ondan sora yokluk alı falan yok vādı tezgah şe toplaşıp meci yapıp örūledi kadınna öle meciler olu sora misi sora otuma gidiliydi mesela a kızlala çocukla bir yere gelemezdi e bakılıydı ama öbü tūlü kızlala falan yok onna mecide asır örür deynek oynāla genşle dışalāda bazı yere temel gidilmes salmaz ane sābı tö öle

16

Anlatan **:** Halil İbrahim, 67 yaşında
Derleme Yeri **:** Şarvı (Brenicevo)
Konular **:** a) Köyün Geçmişi

a

burada dōdum burada büyüdüm burada ata bela geçirdim burada yaşadım ta da Allah ne kadar müsade ederse o kadar yaşama sā olun var olun sizlerde görün benim sālımı doru kardeşlerim niyetlendim bu işi yapmak için nerdeyse bi yüz sayfaya yakın ama Türkçesi de var Bulgarcası da var yüz sayfaya yakın toparladım ama fukaralık yüzünden gidip yatıramadım yazdıramadım Şarvı zamanında ilk önce bizim malemiz var yukakı malemiz ilk önce māle onda so Şarvı Şarvı ama Şarvı deil de Şarlı manasını annayacanız ne demek bizim alan kıyıra gideke çeşmeler var ya iki tane o çeşmelerin karşısı Şarlı kövü ilk önce orda Şarlı Şarvı deil ondan so Şarvı olıyı burası Tomaç maleden sona Şarvı olıyı sizin annayacanız sevindim bu biçim sorusu varler gücümüzün yettī gadar eskiden başka bir yerdemiş Alan Kayrak denen yerdeymiş acabası o zaman Alan Kayrakta Şarvı deil de Şarlı deniymiş o zaman köyümüzün adı Şarlı tabi vamış o biçim taşlar kalan bulamaycaz gibi kövün yerini bile bulamaycaz çünkü tarla olmuş ekilmiş sürülmüş zamannar geştinden ben bunu kendi aklımdan kendi düşüncemden geçirdim tam o yılları istēdim acaba mūtalıkta bulamaycam mı acaba etraf başka belediyelede tam dōrusunu tam olarak sülemeycem yaşlılar evet ilk önce orada kuruldu buna acık ītiya aykırmam lazım bu şimdiki yollacam yerde anne yok bir dakka o bazı düünneri yapılan senelere ben erdim benim altmış yedi yaşım yaşım altmış yedi onnara aşa yukarı ben erdim de geliyi İsmail aga bu kövde bi dakka durutun şimdilik

17

Anlatan **:** Ayşe, 62 yaşında
Derleme Yeri **:** Akdere (Byala Reka)
Konular **:** a) Sohbet b) Düğün

a

elli biyde evlendim burıya muallim ōretmendi eşim doksan altıda vefat etti ozmandan beri ben yalnız yaşiyirim gittik Tükiye kızlar döndü duramadı kız küçüdü iki çocumuz vadı ben ondan ötürüde giderim ben gelmiyirim yetmiş sekizde bi çocum gitti orıya ben çilesin çektim on sene ben seksen dokuzda gittim uşaım yasını çektim ben dönmem bī kış ayrı yedik içtik ep sumak ep dargın bana hele bi sırada üç aydır bütün tutadım buda ben ibadetimin peşindeyim ben dedim ben buda baldır iki senedir yoktuk içinde ben iki sene er cibi tuttum şaban tuttum Ramazana başladım ben de ni yiycem ni içicem ben yıpradım ōda macır ona göre dedim te dedim Bulgaristan yolu gėt ben gitmecem e toplandı cakmacını makmacını toplandı çocuklar götürdüler Çorluya pindirdiler geldi iki ay kadar durdu iki ay durdu nese başladılar bana ana bubam asta ana bubam asta a dedim kırk sene dedim geçti ya ta bu kırk yakā beş altı senden so öldü biraz bülger astalı vadı şeylerinde to ondan rahatsızdı he gitti ben ta yaşiyirim şindi bu kıza vedik buralanı çocuklar Tükiyede ya bubasın dediler başna bi hal gelse bubasının evine soksun başını dedi vedik kıza kızda şin çocukla torunnamız va yanımızda sanki tö böle ben Aslan küyünden başka küyden ben elli birden beri burda büyük altı yüz yedi yüz hane var

b

e ben geldim buriya bir hafta biz iç birbimizi gōmedik aşada dudu ben yukda yeni evlerde durdum ta düünde cuma avşamı evel perşembe oludu düünner cuma avşamı kapadılar güve yanıma ōledi kına gecesi yaptık ona göre urba giydirile kadife falan ōle oldu vardı ama ep geldile topladılar gittile parasını sattı sora bindallı şindi başka tūlü var Tükiyeden aldılar kızlar aldı ama hey yeri pullu başka tülü evelki bindallılar başka ondan to buda bi yerden telleri vadı yanı başlanda bazsı vadı hey yerinde paça paça benim bana giydiydikleri bu taraflı iki tarafı cep tarafları birden böle şılırık simliydi anterisi vadı ġene kırmızıydı yüzümüzü ōtele yüzü dünyayı görmezdik arka peçe kūyadılar

telli peçe oturusun köşede sünük sünük benim günümde hiç kına yoktu elli bide kına bir yerde yoktu şeker erittiler böle bi şiye kuydular bi tuçu kızdırdılar tuçun üstüne şeker kuydular sarı duman çıktı sobanın üstünden tuçula vadı te bele kısım çıkadı yukarı şeker kuydular bi yere onu bastıdı kızarttıla onu sobanın içinde ateşte o bi sarı duman bi acı duman saldı acı duman saldıne onu kapadıla bi başka çanakla o çanaın dibinden būsundan bana kına yaptılar emen iç kına böle alma kına yok ozman bi yerleri ozmandan beri bu zamana kadar yannızdı māzada iki daire ellende sōledi tūkü içerde bütün bütün boşta erkes kim canı istiyi kim kiminne oyna kim ne iki kişicik kalka o da istemez kakmak tūtala peklerinden çekeleler zor zoruna oynādıladı iki kişiyi iki kişi oynā adam iç giremez āne sahibinin adam sopayla kòvalar başka karıladan farece örtünüyle ferece abalık ferecemiz vadı ozman örtünüydülüylede gel bırıya acık biraz mutap ol tükücü biraz evelden istiyle eski düün adetle oynādılar erkes daılışıdı kimisi nışannası va arka cinisine onun ferecesinin altına siner adamna dedele gōmesin dedele süven sırtına kuvaladıla öledi bizim zamanımızda ben Tükiyede yaptıla orda bi düün üç yaşından yukarı çocuk uşā gelmicek diye operadan baırdıladı o Burgas tarafında şımşırla yapala Burgas tarafında bizim iki aẏşam kına olū buda bır aẏşam erkes çocuk evi evinde yapa kız evi evinde yapa ilk aẏşam kınasını sona ikinci aẏşam kayna gelin gösteme birinci aẏşamı yapola kınayı böle epsi giyive şalvar elvel zamanda eski adetler pullu yelektir gölmektir

18

Anlatan **:** Meryem, 62 yaşında
Derleme Yeri **:** Akdere (Byala Reka)
Konular **:** a) Düğün b) Sünnet c) Doğum ç) Yemekler d) Hastalık e) Bayramlar f) Su Pidesi g) Kış Hazırlığı ğ) Türküler

a

e tükü söyliyis oynıla daılışoz ikinci avşam evel ekesin kapının önünde olūdu eski zaman şey istiyir benim düümde şindi ben nışannı geldim birinci avşam yaptık kınayı o zaman māzada olūdu ya damda damda bizim bi māzamız vadı aşada üstü ev be canım ozman çocuk mocuk bi şe gelmezdi benim şeyimde atmıĵ dokuzda evlendim ben yetmişte çocum oldu ben altmış iki ondan sora ikinci avşamı gelōle görüştörōle böle kayna öptürüverile kayna te ne verecese veri bir iki yēde bizim gümüzde hepten yoktu tıngır mıngır tenecere ayna vediler benim düümde çok kimin gönnünde ne vasa bakır tenecere ep düün gününde arabaya kamyona pindirip gelini güvēyeydi o aneye getiydiler beni baştan ateşe şe ettiri karıştırōladı kapıdan girike elleni suvazlattırōla bülmem tö öle yap böle yap Mustafa gamdı bizim ondan sonası ben şini kendi şeyimi annadomda girdem içeri e te yingeler mingeler dışada epsi baştan peçka karıştıroz anı karışıyom o aneye deye to bu kada sabālayın anaya bubaya gidilö güve gidö güve gidiyo benim annama götüröle böle gene kalabalık gidöle yemek azır ediverile gidip yiyip gelivelle be canım ayır gitmiyi damat bizim çok yemek yapala bizim birinci şindi sütlü çorba yapola ayır kuskus salıvorus kuskus mu öle şēriye falan bizim Tükiyede şēriye va şēriyeleden salıp kaynadı mı kabardı mı süt kuyuvoruz yā karadız sā yaı sana yaġı ilk çorbamız o sora çıktı supalar ilk önce börülce fasılye olmaz ama üçüncü pazı sōnası yānı kuyulva böle kocaman saannara siniye üçüncü tatlı bōle aştıla yapıloz biz tūlü tūlü nası olsa büzmeli çiçekli gibi e bi şe istedimiz gibi yapoz be canım erkez de yapo sōna ayır erkez düün evi yapo şindi toptan olu epsi biraz salatka biraz bizim günümüzde e bizim paruftoru vadı birinci şindi epten bırak be canım şele benzemiyi agustosun sekizinde bizde vadı düün to buda

b

sünnet evel o doktur dildi başka gene böle annayan sünnetçi geliydi toplanīla bi kaç uşak te to buda bu caminin bu altta isle şedi ya Aşe yenge evel buda damnar oturudu ayukarıda öretmenne çocukla okudu to buda aşada bilöm ben bizim uşakları sincap Ahmet geçen to burda enişte̱m işitsin ben dedi to buda sünnet oldum dedi enişte sincap Ahmet e buda doktomuz yapadı bi sırada atlamız deişti epten saklı yaptık bir epten saklı alemde dūdular

c

olva olva uşak dünyaya geldin mi on yedi gün oldun mu dadı ekmē yaparız bis ay be kı̣rk küçük kı̣rk olva on yedi gün oldu mu küçük kı̣rkı kı̣rk veşnoşa anana gidesin gezme ya on yedinci gün sonna otuz dokuz gün oldu mu kırkıncı gün sayılva ozmanda gene uşā yikiysin kı̣rk bi yımta kırosun kık yımta şiyi kuyadık evel böle biliydik öle yaptık kırdık kık tane şeyi yımırtayla uşā yıkarız su dököz kīk yımta adet yerine gelsin su dököysün başka suda kuyup uşaını yıkiysin gene anana gidöysün kı̣rk uçuma kık uçurma deyeler başka yirde sona bi sene altı ay üj döt ayda mı yaptık yıkama be canım sen ne kadada istesen bir afta yap istesen on günde istesen biz iki üç ayda yaptīdık iki koyun aldık ozman apekala vadı koyun güdedile iki koyun aldık bi kazan supa yaptık bi kazan tur yaptık aykırdık ī̇sannara kurduk masalara yedile iştile odada kim gönnünde ne vasa verip gidive de o kada öle ozman sade böle

ç

ozman sade böle evde sofra fasılle çorba ne vāsa börek pazı keşkek, samsaklı biz en çok yapılo kompiri soyuyosun dur şim baştan koyosun kayniyi kaynadına soyvosun ufaliysin onu isle ellenne ufaliysin istesen böle şele erendeyle erendeliysin nası istesen ona sonası samsak doriysin bayaca yūdunu kuyosun tuzunu atosun çok güzel olva şimdi doktora gitmiŞ bizim ayreten bile koymuşlara bitkide de kay koymuşla koymuşla onna doymuş kay bitkide de samsak kuymuşla eh demiş nas demiş be Aşe yinge bu olmıyı demiş yoktu bizden ayır samsaklı dokturun ilacımış bitkiden samsak ya öle köde kumpir katola pirinç katola kim nası epsi bi tū̇lü olmiyi ki geçen birin başkaydı başka ta yerde kim nası öle yapola

d

e benim vaktımda vadı benim günümde atmıj dokuzda evlendim ben ozman doktula vadı evvelki ta ilesi onnarı bunnar bilcek bunnar ta bi ateş kaldı mı sikeli soda kuyup bi bez kompres yapasın aydī doktur yok benim anamın yedi uşā olmuş o kadā ben doktora da gitsem de ben bronhit vadı benim çocūmda ona ben rakıladım bī mendili sıkadım onu kibritle yakādım gȫsüne kūyadım ākasına gȫsüne kūyadım geçedi biri vādı bizim būda o kadar elbabdı iç bi yere gitmezdik ama öldü ī̈san benim bacām kırıldı da gittik ona bis bubam ayla on üç yaşındadım bn gittik sıtında götüydü beni koskoca kızı gittim yörülek geldim onun demek kızı uşā olmuş kırık Eminesi to ondan ṻrenmiş öle dedi şiyi karısı ama o kada çok acıdīdı ama dōrudan ölüm deye vadım ölüm soña o kırıkçı ep maytapladı beni gödükçe çatır çutur yapadı ama yerine getiridi çok elbabdı elhan mektebte böle sallanīkana düşüveri bilē ice kemi uramış sallonova götüdüm onu yapadı çok annadı on diyim anam bizim yedi uşā olmuş üç kalmışık biz dȫdü ep böle üç yaşına gimiş sancakta sallāka ep ölmüşle ozman doktör olsa ölmicek ayla biri anam demiş benim uşām ölcek ya demiş böle ėvel suvādık kırmızı suvāmış sancaın altını ölmicem ben ölmicem dermiş igilmişte üç yaşında üç yaşında konuşmā başladıktan so ep astalanmışla öle üç yaşına gelince sōnası bi ḳardaşım oldu benim te ölmüş onna dȫt tane ölmüş ep ölmüş astalıktan ozman evel yok fukārelik ya o benim uşam ölecek ya demiş suvamış böle sancan altını sancak sallanıka anam annamış astalīnı acıp suvayam ölmicem ben ölmicem demiş ama ölmüş bır ablam vadı öldü iki sene oldu kadaşım vadı gene benden üç yaş küçük elli döttendi ablam kık dötten üç ay altı gün arali öldüle bi ben kaldım ben de düştüm uşakla da Almayada epsi iki de ba kaldık kı̯r̥k ayvan var uġraşoz ömür telefi sabaḥ gene besi kapadık er tṻlü er tṻlü inek dana buzā bizim aşada epsini yabali işçi tutoz taşıttıroz on ton ekin aldık ikicimiz soktuk onu içeri uşakla da barola ī̈san tutun deye e para va beki ama isan gelmiyi paralı yoktu da aç gezöle gene gelmile çırak tutun tutun deye bütün çekişi tutmiz ta elimiz ayamız ta tutmaya deyis kurban bayramına şindi istedile dana getiydik iki tane bu sabah zor getiydik onu gelmile

e

er bi şey kimin ne kuvveti vasa kimi et alı kimi arada kese bi yapa bi pirinçle kimisi et alan et köfte yapo epsi epsi yapolva mevlidle gibi dil kim ne istese ben şim bayramda uşaklarım gelcek kendi isannem mesela iste başkası gelsin en iyi yemekleri yaparım en iyisi ne ise onu yaparım epsini sen bilisin uşan torunun neyi sevdīni yapādık kabaklı pide tatlı için olva pazıyı yapoz onnarı o pazının içine irendeleyip o şeyi şekeleyip kaba koyuvosın kesip kesip gömme gibi davulda pişirip onu aşliysin to bu kabak pişirip kavuriyim ben helva gibi kavuriyim

f

onu gene ūlenneyin to da işlēdile anam geliydi eve ūlen çabucak hemen onu yapar iki su bidesi yapar alır onu aydi işçilere götür amırını karıp onu sıkıcacık yımta kıroz tuz yımırta bi pazıya bi yımta kıroz üç pazı yapasan üç yımta karosun onun amırını ateşe koyosun koca tencereye su o kayni onnarı yayoz bi pazılık yayom ben bi sini bezine evel keserke böle paça paça iç kemsiyim şindi dorudan pazı yazıyom sana göre bütünce sallom makarna çanāna çıkarom souk suya souk sudan dōrudan sāna aydi koyuyom onun içine sā yaıda çok sā yaı şim basoz onun içine pişirip yiveröz öbü tülü davula yimteĺa üstüne kaymak koyduna olva

g

böber turşu yapoz kışın ne vasa epsini yapos bazı örüveriz bazı kes saplanı yayos tarhanasız kalmayız Almanyada uşak benim yolladım onnara yaptım koca bi şe şin tek kendime yapma çalışma yapacam ha yarın yapacam sütle kokusunna şeyinne karoz onnnarı kara biber bahar cencefil onnarı biber bizim kırmızı biberleden onna maşineden yapom ta sende çekilmiş böber kuyulo böber yokka amur kuyorım kurutmim ben kuruttum ufaladım götüyme uçakla gitti benim torun onu öle yolladım onu ufaladım ama kendime bakaca kuyum ben de iki sene bıldır kı dil evvelsi yımta hiç bozulmiyi yinir piynir gibi tuz kuyom yurom onu tuzda sona pişirike hiç tuz lazım olmıyana ama küçücük hamıra işi hamırla yapmıyız şindi ileri yapadık şin kalmadı evel yapadık işe amırla yapadık öle de benim ablamda kuyadı böle cendele ep süzülüdü damnadı tuzu filan öle şe yapmıyıs biz ufalıyı ufalıyı ben şindi rejim yok ben anam evel nası yapamış öle yımtamıj

başka şemij bi şe kuymıyım gelin de benim taḥanayı beeni ben ep öle yapam güzel olva sade sütle kokusunu kuyum ben kestim kesen de va günde kurutu pazım var güne yayorum kendi sora fırınnıyırım onnarı doldurorum makarna kestim gene kuruttum dur bakez kışın ben yalnıza ramazanda kendime saldım oruç tutaka kendim ben bırakmiyim evel bizim dede öretmendi sabalen ben hayvanna uşaklala bi pança aş dedik oda bis pazı aşı günde kurutma kabaro fırınniyiri sabaleyin tez o pişiver öle ba çocum biz başka etiştile geriden kız geldi mi okudu on birinciye kadar aẏşam geldi ben Ümmü abla ölmüş te orda bi ana ben geliyom dedi staj yapmıj aẏşam geldi ikinci aẏşam ana ben gitti ėvel inek sama acık ürettidim bir iki kere evel böle kızlala çocukla açık acıa konuşmazdı nide ben konuşacam anam bi kere ben konuştum birisinne bi çocukla av bi dayak çekti bana ama Allahına ėvel yoktu böle ben zatı nışanna arabeyle geldim de ama yoktu biz gene evlendik bize de nikā yaptıla ocala da ama düünden sora bāliyis e balkandan getirilē dal sokarıs kapıya to bu bi de ateşten atlī bizim konu komşu ateşten yakola bi büyük ateş atlılar üstünde kim iste ya altı mayısta ıdırellezde iç bilmiyim Balereka yeni malede Pomakla va bu öte yankı kö aşada Tuşiritza va

ğ

sallake e e e yaparız uyusunda büyüsün yavrum eee deriz uşaklaṙ uyur to o kada ama evel bi de vadı bak bis o zaman benim kızlımda çok oyun yapma gidedik piyes böle tūkü söyleme on üç yaşından beri beni büyükler aldıla yanına on üç yaşına bi yede bırakmadılar beni nīde Varnadan nīde Burgazda nīde Balamar bilmem ne Sastizaniyede ep bırıncı çıkadım epsini bilom tūkūlen bende kınalada bis söyle bi oyna uygun tüküle söyliz kınada

kak gelin hanım yürü aygın baygın
kak gelin hanım yürü aygın baygın
bütün arkadaşlarım senin ile dargın
bütün arkadaşlarım senin ile dargın
vallahi billahi ben dememişem
vallahi billahi ben dememişem
akşam yâri gördüm çok bienmişim
akşam yâri gördüm çok bienmişim

to bu kadar ben calgıla söylim kadaşım öldü ben zatı aklımda bi şe yok atır içi söledik çok tūkü söyledik çok er yere gidedik ceviz içi ceviz içi ben sesim salmadan söyleyemiyim ben bara bāra kaynatam ben evlendim kaynatam ozman ben em tükü söyleyem em sıklıkla tükü söylem ey demiş kaynatam bu bizim gelin demiş adam oliymiş kim nolacamış demiş

ceviz içi ceviz içi benim senden haberim yok
aşkın gönlünden gel gel aman aman
ah gün gelir sana kavuşurum aman aman
nar ağacı nardan gelir gül ağacı gülden gelir
benim yârim alaydan gelir
aşkın gönlünden gel

tö böle te ivelki çok çok kızılcıklar bilmem ne epsini severim ben tūkülerinde yürem açılo ben tūkü dendi mi ben telezyon başından ayrılmim tūkü söleke ben biendim tūküle çok ki epsini epsini dōt yüz beş yüz tükü defteri vadı bende sen mi söyleysin gitti onnar epsi deftēlē yıttık be canım uşakla yıttı nerde kalcak o vadı beş yüz tükü defterim vadı çoktu çok yok kızka yazdıdım evlendim gene yazdım ep uşakla paraladı oni torunnar benim uşak benim paralamadı da torunnar torunna va bende ėvlenen de va torunnan da uşaı da var küçük ne bilcem mektepte büle Bulgar malimlī sade tūkü söylettidile Bulgaca Tükçe biliydim çok ta şindi bile gözlem gömese şe oldu ama çatırdattırom bis gelmiş adam komşu Bulgar tuti ihtiyala dedi mari bizim anede bereket olu mu dedile Bugarca konuşuz dedile bu anede bereket kalı mı dedile ne konuşuz Bulgarca ay ba çocum senele geştikçe şindi üzgüler çok olva çocun evleno uşaı olva bülmem ne olva te aglaşoz a be gelö öle olva böle olva kendimden yazim istiysiniz siz sona alcanız bi şe mi a genşlere mi ay yazarım da e olur be canım bi kaş tüküye evelden zamandan olur olur yazarım en eskiden evel bōlemiş ge bırıya ge geçen hafta düün yaptık karısı gitti uşaklala şindi kādaşı onu da götürüverile ep işledi ekmecīni çıkadı ep işledi elli dötten öle üzülmicen bi kādaş öldü bu da kādaşı bu abla epsimiz yannız hangımız şe acı acı ama nābalım git āla sen bıraz öleden bi şe yapma kalkosın sen adam yapor ama akadan silösün o hepsini kendicī yaptı o altı odayı kendi düzdü iç evlenmedi kimse neyisine ne şeyine karıştı öle oldu

19

Anlatan **:** İsmail Hüseyin, 73 yaşında
Derleme Yeri **:** Akdere (Byala Reka)
Konular **:** a) Mesleği b) Avcılık Anıları c) Düğün ç) Oyunlar d) Yolculuk

a

şindi bu hem kosa dövme em de demi de dövebiliysiniz bis öle zamanında buda on yedi on sekiz sene ilede yimi sene iledeydim biz öle işledik de yapadık onnarı bunnar dil yapalım da bu alet trenne geçiyir ya onun şeyi onna da kesti yaptık kendimize bi şey yapmak için dövmek için ben kaynakçıdım de öle epsi demiden buda olannarın gödünüzü demiden kendi ellemle ellemizle yaptık ītiyaladık yaşlandık gemileri bunnarı yapmışım yapmışım bunnar bi başka usta gīmedi benden başka yok buda gīmiş şu kapılar olsun pencereler olsun epsi kendim yaptım yavaş yavaş yaptık ama yamuk yaptık ama dōru yaptık kendimize yaptık kaynak var e ayarı olsun onda üj döt yavaşlatmak hızlandırmak ta nası ayar olsun evet elbet yakacak şindi nasī desem sana kalın demillen ince teneke uya mı uymaz teneke elbette ayarlamak lazım dakılıyı elbet onsuz işliycen biz onnara maska deyiz kara camı var o yapuk o getirecem istesen görecen ba yapasan biliysine bütün gece bıracan sabaha kadar o hızlı ışık o bu ışın kuvetini bilememişle ne kada ta bilmiyle

b

o bitti gayri hepten bitti iyi bi zaman iyi bi malik zamanı va şindi mesele to bu zaman kuj zamanı kuş avliyler şindi fazan var gene ordada fazandır o güzel kuşla gurgurice diyile bu guguşçuk diyeris tūta der gündöndü ekili oldu zamanda kuş uçan malik bu sezon öle bu sezon çıktıktan sora saliyler domuz avına kışa dōru ama ben şin domuz avına da gitsem ben gitsem de ben yimiyirim onu dana dorusunu söylim çok arkadaşlar yiyi bizim eşler dostlar yiyile ama ben yiyemedim ürenemedim de bunu yime istemedim de yime kaş defa vūdum kaş defa vūdum sen bilsen kaş defa ani diyile kalbim istemiyiri kalbim istemiyi bunu niçin diyi şini bi kere vuduk arkadaşlar dedile ki yapacak kıyacaklar dediler ailelele karılanızla uşaklānızla geleceniz buraya ben bizim aileyle gittim ama yingende yimiyi ya Ayşe ablan da yimiyi ya

öle şey çocukle bin didim çok şi yapmayın ama o zamanna gelince de o gün şe gelince biz bi de zın diyile karacala te böle küçük vūduk dedim şundan bana kıyın ayreten a sen şini ayrılıcan kıydılar yidim iki köfte yidim ama yirim ama o da beni yir içimde onda ben yiycem onu ben tilki yimiş adam tilki biliymisin ne demek köpek köpek yimiş adam ben bōsuk bōsuz diyis şini onu bırakıp da başkasına başlaycaz bizim būda misilemiz var ekili benim geldim zamanda gittim ben oraya misileri ektik misiri sabaleyin gidiyim misiler kırılmış dökülmüş bi de Būgar ākadaşım va oda bir aẏşam gittim ben iki aẏşam gittim üç aẏşam gittim göremiyrim yok gelmiyir malik oraya gelmiyi sorakı aẏşam dedim ki o mumcuya dedi Hiristo bu bōsuk yarın aẏşamda geliyse ben bunu öldürüsem ben bu bōsu yiycem dedim söz vedim ben dedim bunu yiycem Buḷgada onu beklemiş gelim diye bize şim bu to bu eve öte beride bi dükan gibi bi şe aştıla bi aẏşamleyin ben onu abaplan toplaşiz kim ne getiriy kim nabi yiyilē içilē gittim ama dasa dedim ki yarın aẏşam sen gelme neẏçin ben de var bi tek tüfek gōmesin deye ben oldım onu yincecik o aldım onu gittim orıya eken gittim gene de saat bej zamannarı aẏşam gittim orıya otūdum bi şī kenarcına o şe eken geliymiş o geliymiş yiymiş bi şeleri biz gidince o gidemiş gene girip te dolaşmıy da biz gidiyiz tamam hani gitmiş o belki de tamam alaca karannık olacak zamanda gidiyiz biz oraya neyse bī de baktım geliyir misirin yancasına şöle gelin yanıma ama bende söz de ve şin yiycem diye ben öldüdüm onu ben bōsuk temiz köpek iki çeşitmiş onna ama ben bilmiyim çeşidini meşidini biri domuza benzēmiş birisi köpe benzēmiş köpek bilmiyim hiç onu bi de erik var çatal böle o çatalı aldım kıstıdım gelmiyi ve tilifonu kaldıdım Hristo böle böle oliyiri kökünde o da dedi yiycem diye o erin kökünde bōsuk ōda öldüdüm onu ben ben gidecem alcam onu dedi dedim al o yiycek ben dedim ama ben yimiycem ben bilim e tavua gelilē ba ama nası gelecek keke ben kapalı onna būda nereye gelecek yiyir onnar boup bırakiri şim gitmiş Buga onu almış sabāleyin ben de aẏşam üstü bu açtım doldumuş bi kıyādın içine sıcacık köfteler ben onu unutmuşum ani ki bōsuk eti oldunu geldi buraya adam rakiyata senden meze benden oldu be Hristo şişeyi aştım kuydum onun önüne ben şin hem geziniyim ababla geliyi onnarı kāşılıyım şey ediyirim arasıra da kaklayıp

çatala ben trak ben de yiyim köfte yiyim yidim yidim ben avşamı bitti gitti adam bana iç bişe demiy ki ani bu bōsuktan demiyi sorakı avşamı rakının içinde dōt pamak kaldı ya şişeye sen kuyuver to oraya dedi ben yarın avşam gene gelcem iç aklımda yok ben unutmuşum ama pişmiş ya bunna kokusunu tuz böberi içinde karıştımış onu adam yapmış sorakı avşamı bi kıyad gene tütiy sıcak sıcarcık pişirip geliyir o buriya ey benim rakım nīde te nīde ba aldım onu ben gene kuydum önüne onun ama ben şin dedi ki bana sen rakı içmicen mi dün avşam içmedin dedim bi çeşe içerim ba bi çeşe te o da duriyi arada sıra dadıyrım ben onu bi köfte yiyim çeşe ha ben bunu şin arada sırada ben kakliyim bunu bu bōsuk dedim şe yalıymış onnar çok şu kadar köfte bilki de yapmış o ama kakiyirim onu ben şin bi zaman geldi bayā vakıtlar geldi ababla eşle dostla geldile erkes başladı alma o zaman bayā köfte bi buçuk iki kilo et belki de va ōda Biriso sen dedim dün avşam getidin bu etleri de bu avşam nīden bu et dedim ba aptal gibi ben soriyim ben kendim yaptım Bulga bi kere şöle baktı bana a be dedi sen dedi bōsu öldün o dün avşam yedim doyunca bo avşam da yedim bayāca şin o akadaşla nabisin sen ba bırak ba tüylerim nasıl ayak oldu ama ben bunu yidim ama andan sora yukarıkım kaktı işte ben çok uzun zaman avcılık yaptık biz çok va avcıların iç biter mi ba

c

şindi düünne nası oludula evel bizim yetiştimiz zamanda mesela deyelim elli sene ilesini elli yıl ilesini konuşalım nası oludula şin daha önce ben kendi düünümü annatacam sana tamam da elli üç sene olmuş ben evleneli te onu annadacam sana şini bis kayrı dakıya tutiyala şin iki genç duri yan yana biz o zaman ayrı ayrıydık biz ayrı ayrı ben bien adam dakıya tuti a kariyi benden ileri dakıyı vemişler ve başiş verise vemiş ama en büyük başiş de biliy misin neydi en büyük başiş bi tencere bunu da bubamın kādaşı amcam amcam bi başka amca vardı ta onnar ikisi getīdile birer kırmızı tencere böle kapakları içine giriyiri o bunna benim en büyük bāşişimiz bunna bizim düünümüz bi de bilik denen pakellesi o günümüz geldi düünümüz paskalya onnarın da bayramı bi kırmızı yımıta bi de başka tülü boyalı yımıta mor yeşil te öle bi şeler yımıta getiriyle bizkiler düün bitti mi bubam gidiyir alyırı bir koksa vadı buda ama yapma şarap yüz kilo şarap alıyı bu-

bam demiş benim Buga komşulam gelecek ben bunnarı verim bizim zamanımızda içki miçki yoktu o katiyen sen nirde içki o zaman kim içki sen görecek ama ītiyar öldürecek seni neyse bubam onnara vēdile Türk halkı da vadı bizim onna da içiyle neyse içen bizim takımız bitti tencere kofa ufak tefek saan kaşık kibrit sabun bunnar hediyele düünde neyse bi bakarız bi kocaman bakır kofa yımta kımızı yımtaylan boyanmış Bulgaladan gelmiş bizim karıya demedik karı fabrikada o zaman işlile bi bay Yurdan vādı buda Ayşe verecem en büyük hediyeyi en büyük hediye onnan biliy misin üç yımta iki dil üç kibrit annadın mı bi kutu kibrit bu kadar yaut ta bi lef iki lef kadar kafanna gezdirile bakır o da dil kofa ama bakıdan dil bunun gibi kofa bakır te büyük aldı bende bi var ondan şe için duriyir o onun içine ben yalnız çünkü vadı ta bizim tanıdık senne iste maytap oynamā bi paça santin yapī atī önüne çekiy elini vemī öle oyunna vadı çok birisine dedim oynayıp dūma benne ben güvē amma ben çok ses etmê hakkım yok ama dayanamiyirim o oynasın onca halk içinde dedim arkadaş oynayıp dūma benne oynayıp dūma elini uzadıyım vemiyi elini bana çekiyi aldatma yapi ben dedim alacam vuracam suratına dedim senin olmadı umak falan olmadı da bitti de bizim düünnemis neydi karıların giyimi ikinci isteysin duvak şindi bakim Anadolu tarafında düünnere falan bakim da ōtük kapalı sade ki bizim o zamanda gelin almak āneden neyden gelin alısan beygire falan da dildiler araba koşādılar öküz arabası yaut mandan arabası çergeli ötük yaut bir araba çiyizini bi arabada gelin de öbü arabada yingeler falannar gelinin yanında duvakla ōtük o zaman adi biz biliyrik bizim olannarı tekeze olduktan sora kominizim bastına karıla gōmeye gitme gayrı onda ileri mesela biz karılala bile işliyiriz dil mi ama avşamlayın asır mecisi vā asır ōmek andan sora misī kurutmak şin karılar o odaya gene salmilar bizleri oraya giresin onnarın yanlana bubalar ananeler siz tiyatroda bakacanız ama buraya gelmeceniz bize sokulmacanız iç bir avşam gittik burıya başka köyden bi kız gelmiş iki tane onna da biz gidecez bakma bis basama gibi bi şe kuyduk pincireden bakacaz bakalım ta ileki iki saat ilesi onna biz gōdük bıraya geldikten sora konuştuk bilem ama sora ne bakacaz onnara biz gene ama bu isanın delikannında çok zayıf kafası oli isanın zayıf kafa sen bilin mi zayıf ne demek sen

iki saat ilesi gõmüşün kızı ne gidim ona ben bakma gene şin aklımda olsam ama gittik ane sabi almış direni geliyi biz de basamakta üj döt tane çocuk en sora dedim ki bizim şini o zamanda silasız dūmam ben bende var her bi vakıt ozman gene vā bende silah on yedi on sekiz yaşlarında ama bi baktım aşa ben aşadayım böle bakadım baktım ondan direnne geliyi kakıcak çocuklara dedim napma geliysin ba silahi çıkarıp ona dayayıvedime adam dondu kaldı dedim arkadaş bu çocukların kabātı yok onnar gelmişle bakma bizim hepsimiz zayıf kafamız biz ama geldik gene bakmā işte kaklamaya çalışiyrim böyle direni o zamandan gecedi onna saplıycak dūdu gitti döndüydük onu bir avşam gene başka haneye bi de ufacık köpecikleri va böle mediven vā pinme onnada yatila iki anenin iki kızı var ama çok yakışıklı o da bizi pencereye gittik bakma o köpecik dedin cen cen cen cen bizim Mıstonun üzerine gitti Tükiyede şindi dayım olu dedi bu köpei öldüysene dedi ba tut şunda öldüy o da şu kadacık ama yaşlı ama bu kadar pınik diyiler pınik ben usulca ayaklarımın altına aldım böle köpecik bıyk bıyk cıyk mıyk öldü köpecik merdiven altına attım onu bırakıvedim ama ane sahibi geldi ya kovmiyi bizi çocukları iç kovmiyi ama ne köpei öldüdünüz kızları gözetiyiz ama o caygıldıyı ya iç dūmadan can can can can can komonizem zamanı andan sora epsi meydana çıktı bizim komonizam zamnı geldikten sora epsi lazım bile gidelim yok çere gitmese ekmek yok lazım gidelim e başka ta ileden nası düünne deriz ya duvakla gõmesin bilmesin mesele dedem bubam benim bubam hiç anneleri gõmeden almışla işitmişle filancada kız var gidiyler dünür yapalım senne bi şe ba be ne va sende kız vamış bende de olan var bis bunnarı eversek ya ba olu ba isle birbirini bienip alıla bubam bi kerecik gõmüş anamı benim bi kerecik gidiyle alıla arabayla getiriyle bıraya bubam evde düün bubam yok gidemiyi olan ta nası desem sana ya şindi kıs anası kız bubası yoktu gelmē uşānın düününe te bunnar bi takım şeledi neblem nası desem sana ya benim uşāmın düünü olacak ta ben gitmicem mesele kaynam kaynata benim düünümde yoktulā gene yollila başişleni hediyeleni gene yollilā ama kendileri gelmiyi burasının adeti gitmicek kızını gitmē düüne hakkı yok neblem şin andan sora gittik bis kayrı benimde ōlannarın ōlannarı va onna şin gitirilē de götirilē de ha andan sora şindi benim düünde alemin düün-

neri ep öledi de kendi ōlanım pazertesi günü pazar günü olu düünne buda cumada yapamışla evvele cuma günü düün Tük düün cuma günü bizim müslümünnarın düünneri paza günü şe cuma günü olumuş işlenen yelere gidiysin işe cuma günü alem sana düün yapmā
175 veri mi o zamanda vemez pazara kaldı mesele sora pazar başla ta cuma günü düün cuma günü ta başla kınası olur ikinci kınası olur cumaytesi aẏşamsı gündüzü pazar günü düün olur düünden sora kaynatanı gidiysin şindi sabaleyin gelir aykırır ta bula çalgıları malgıları yollamamışla bizim de çalgılar her vakıt toplar çingene tutmaktı er
180 vakıt cingenner yok başka çalgıcı pazatesi günü budan çalalak köyün yarısı gene toplanırız haydi kaynataya gideriz kaynataya şini güvē gittin mi benim yok kay konuşma hakkım kaynata vesin başişlemi benim ne verecek ne yapacak ta andan sora konuşacam bi zamana kada yiyler içiyler epsi bende odā mesele bende ōda da ama sora kay-
185 nata kayna yakını ī̇sancıkları toplıyla eve öteyankı odaya gelsin bakalım güvē şindi sorıyla bana evdeki ōlanna nası bakalım n̰iyi mi diyile şaştınmıyısın şınmak yok ıştınıysan vēmiyi bi şecik sana bi de Erdogan şöle diz çökük bo͞le duriysin ama bizim bi dayımız vāmış bu karının dayısı benim oturacam yeri sen palayı kergei kal̰dımış misir at-
190 mış misir batsın bre dizlene de ta çabuk konuşiyim ben şin gī̇dine askeli bitimiş adamna ben şin gittine içeriye bi kereye elledim bo͞le pāmaklama bati bi şele geri oturuvedim dayı bakı da eh yaptı sade ben otumadım orıya acık ta geri otudum tuzlu kave mave yoktu o zaman vēmedile bi kere soriyla iki kere soriyla şini kaynata diyeri çe ben
195 güvēye sürekten üç koyun verecem yaut bi koç verecem ba yaut ta bi kız da vēdim diyelim ama aldatma çalişiyla biliyin mi konuşiyim diye a şi benden ileri birisi geldi ama bo͞le saat va būda bu adamda kaynatada te böle saat vā zinciri minciri va o kapaklı saatladan güvē sade böle yapi konişmican sora dediler baga ey Hüyeyin aga ha o saatı ve
200 güvē saatı istiyi la hög dedi adam haman saatı alsın vēdi saatı kuydu güvē önünede güvē napi anne buba iyi diyile selamları vā dedile bu kadacık lazım sana be canım bu kada lazım ama bunda konuşmayiz ya biz andan sora muabbet yapiysin senin sādaşların va be canım sensiz yanız başına gidemiysin oraya ba ille senin ya amcanın çocikleri o
205 da senne böle oturu sora laflaşile bitti mi alıp gidiysin gene öbülenin

yanına mābet çeşidi avṣama kadar avṣama kadar mābet bu andan sora kari düünden sora eh gelip gitmek oliyi kanyataya gitmek oliyiri onnara gidiysin ama biz kay gitmek gelmek nası yakıncacık būda yakındık tekezede de bi yer işliyis karılar işliyi bi yeri şele de işliyi bi yede ōdan nası desem sana şini böle gidiylede dogur şindi dogur yapıylada grajanski diyile hani biz o zaman yapmadık iç öle bi şele yok imam nıkahı oldu onu yaptılar ama o imam nıkahı yapaka şini ocala o da öle ya onnar benim önümde ben ākasında onnarın amma öttü bizim küçücük o da yatakta yatiyi kıpıdanıka kıpıdanıka lüp önüme benim usulca iç ocala gōmeye beni ben tuttum uşācı gene kuydum kravata gene otudum onnala be nabım düştü ōca yenden tazelecez dedi nābim çocuk düştü kıpīdadım nikā kıyı ya kardaşım da düştükten sora yatakta e ben nābim onu tuttum usulca aldım ama oca da okuka şedeke tanidiyi beni ben kuyaka onu tazelecez dedi tazelecez bakındıla sōmayın öte yanını dedi be canım dedik ya çocuklük çocuklük hiç senin nikahınna şeyinne

ç

bizim uşak oyunnamız çok hatirliyim biz şindi mesela uşakların derim arabacık yapmışın çıtı çıtı çıtı arabacıkla vara şindi bizde öle şe yoktu biz bili misin neden yapādık onnarı yapādık gündöndü sapından gündöndü sapı bilesine o gündöndü sapını oyarız būda būda bi delik deleriz onun tekeleni yaparız gene gündöndinin kabından yaparız araba tekelei gibi onda bitakım şele kuyadık ona kuyarız bi çöp te onu eve getirince kırılmasa eve getiridik hayvan gütme gidēke kalanını andan sorada çocuklük dedik ya gene gündöndüden kabakla oldu mu böle şu kada kabak oldu mu te böle mesele ta bundan ta kücürek ōta yerin delesin onnarı da iki tane koyasın iki sopala tongıra tıngıra bütün gezdiriyi to budan to buraya kada oyunna ne nası sen şindi oynamışmısın sende gençsin o da genç biz dedik evel sapalamız vadı kade dedik kade kade böle atasın en geri kalan kuyiri kadeyi onun böle andan sora çelik oynādık çelik dedik onnara biz Tükiyede de aynısı va oynila öle topkacıkla oynadık bi kuyicin içine böle gidedi kimin olan gīmese o yenden gene bütün epsini toplayıp şede de sora paracık atadık çocuk oyunca şini topumu yok top oynama yok nabıcan ēkezde top istiyi oynasın ama yapmak lazım bunu ben bütün kış

tariyim öküzleri o tūleri toplamak için tūleri topliyim ahırda kirişlerin geştī aralıka böle a ta arası doldu mu bi top oliyi karı onu dolduma çalışiyiz tara bakalım öküzleri tū topliyim ben tū topladıktan so tūler başli şin ka yapma kireç ıslıyıp ıslıyıp dolay oynaya oynaya top oliyir o toplanıyı kay bozilmiyi kireç sıkmış onu futbol topu yapiyis kireşle tūle tūle hayvan tüyü hayvannarın kılınna oynaya oynaya oynasanda daılmiyi bitmiyi bozulmiyi te onna oynadık bi de şey oynamazdıka bize maç yok döt beş kişi buriya beş kişi öte yanına otayede o ona o ona bitakım oyuncukla bu tūle bu tūle yoktu başka bis yedi sekiz yaşına gīdine başka olmadınan uşak benden ta böyū olmadına ben en böyū hanenin uşak yok ta öbürü çok küçük ta bis beş uşak olduk ama onna çok küçük beden başka hayvan gütme giden yok ama bıçak yanımızda sopa kesmek bıçakla bōledi e dedelem ōdan dediler ōdanmışlar sözde gene Anadolu dediler ama onnar nēden gelmiş Anadolu boyundan dediler şin gene de va şin bıçaksız da va isan gezmiyiri şin bi kıra gitmiş olsam ben şin te çıkıyım ben bıcāmı alırım yanımı çıplak çıkılmam ben yoluma bi paça ekmemi kuyarım oriya te tūba onu almışım götüymüşüm kuyiyrim tōba orda eşen yanında arabada asılı onu dolduriyim su bi paça ekmek kuyarım ben çıktım kıra ben beki de aj dil ama acaba akadaşım birisi aç rastlamiycam mı oranda veriysin ekmek benim dedem biliy misin ne dedi bi sigaraylan en büyük ābab edebiliysin olabiliysin öle vakıtla gelmiş te adamın gözleri karamış bi sigara vemişin böyük ābab eş dost olmuşun şini bi de bi çocuklala te avcılık yapma bir aẏşam dedi ki yatıya gidelim ama adamın sigarası bitti ben de sigara iştim ama ben işmesem de iki saat üç saat beş saat iç içmesem de aklıma gelmez kızılcık biliy misin ne demek o kızılcık acının şu kada kalınnıkta keseysin sopasını onun üstüne bi incecik kapçaz va incecik ama incecik kapçazları va onnarı başlıysın kazma bi kıyadın üstüne atık ondan bi sigara sariysin yapiysin üj gün aklına gelmez sigara içmek kayri bunu da yaptık ākadaş yok gidecez be canım yakında geldik biz burıya te karannık basmadı nereye gidecez ama ben sigaram bitti ben duramam arkadaş sen dedim ava mı geldin sigara içme mi geldin sigara içesen av göremezsin gelmez o senin kokunu o hayvan o malik seni te duyıyırı bi kilo metrodan bi metrodan duyar senin ta duyıyırı onun yanında sigara içilmemiş ki o kokuyu

duyıyır o senin yanına geliy mi o akadaşla getirin bakalım sigaraları kuyun cebinize to burıya iki saat mı beklicez dȏt saat mı beklicez benim kayınco rāmetli oldu ta gideke iç duramazdı geliy mı gelmez ani diyile çoku malik vūduk çok hayvan günasını aldık ama biz malik deris epsine bütün hayvannarın epsine malik deris bu sigaraları toplayıverdine cebine kuyuvedine malik onna da görile onnarın yanına da gelebiliyi ākadaş dedim böle olmiyi verin bakalım sigaraları siz ben içmicem ama sizde içmiceniz iki saat ba karannık alacakarannık olmuş basmış bu hayvan dedinde gün kavuşiyiri gün kavuşdı ne karannık ne soukluk ta o zaman ta çıkıyi o senden beş kere ta çok duyiyi kokuyi anadın mı üç kilometro döt kilometro yukadan duyiyi bu kokuyu domuz elli kilometrodan duyi kokunu senin elli kilometro baẏşam elli kilometro gidiy domuz geliy saba kadar yerine gene a şini bırdan Şumene bırdan diyelim elli kilometro ya misiyi onu bunu varsa budan gidecek baẏşam yiyecek yiyecek misiyi basaha kadar dönecek gene yerine domuzla öle domus bir aẏşam to buda

d

yörülek tamam çok isle çok dōru söyledin şin Tuşitse olsun bizim Tuşitse bunun burasına on beş kilometrodur Vırbitsa yīmi iki mi yīmi iç mücüne biz Virbitsa panayırına yürülek gidedik şin te böün ayın on biri mi üj döt beş günden sora Virbitsa panayırı açılıyi budan panayıra yörülek orıya gideriz orıya bütün gün yāpasın panayırını yāpasın aẏşam üstü kayrı canı sıkılma başladı zaman çekiliverisin haydi eve yörülek Tuşitsa on kilometro bize anam oradan olduna dayım va oda dayımıs üj döt tane dayı va kınaya gittik būda dayım gȍdü bizi kınada baẏşam aleme gitmeysiniz hayrola dayı gitmicez ba ama dayım bize gelin bize de diye ya kına bittikten sora ekez daıldı eve gitti ya tıngıra tıngıra eve ama asvalt yoktu buda Tişutsa gitme için araba yolu ama çok karan balkan içinden geçiysin ne kada utuzumuz vadı āçlara kafalamızı gȍmesin ne bişe va ama geliydik sabā gene yenden düüne budan gene sabalayın orıya düüne dayım şin gene görüvedi nedesiniz baẏşam dedi ba dedim evde köve gittik bis dayım böle e köve mi gittiniz dedim köve gittik dayı ne e öle istedi akadaşla ba ah genşlik ah genşlik dedi bis mesele kaçarak bis er gün hayvan gütmekte bizim kulamıs demī gibi biz er gün ikban mı diyisiniz işte biz

er gün ikbanda bu Erdo͡an bende mektep yok çok be͡ŋ şin buda Erdo͡an sekizinciyi kadar ama bi ō̄retmen kuzula va orda Tük Mamadali a͡ma demiyden oynaka adam ne gō̄müş birisini konuşuka pat burama kaktım ben baktım baktım dayı olmasan sen ben seni ben ka ben de dövme ī̄san lazım bıraktım gene gelmiş aẏşam bize dayı te böle şöle oldu yanışını vūdum afedeceniz beni te adam affettiri bilmem ne ettiri ben dedim yarın ka mektebe gitmicem ben senin yanına aba nası gelmicen gelmicem dedim gitmicem bubam dedi he he gidecek gidecek o sen canını sıkma dedi o da dayı çocū gidecek o gidecek ben gitmicem gitmicem çok dövēle gene ne kada dövdüle gitmedim ba bubam sen gittin mi mektebe hayır gitmicen mi hayır ba ben sana bi kazma yaptırayım da bi de balta āmut kökü tekeze oldu kayrı tālalanı āmutla ba amut āçları onu çıkarıyla kökü düz yapiylar annık mannık epsini düzliyle böle orıya gidicen sabalen dedi kazma gidicen amma dayımın çocikleri onna ōda oriya bir gün gittim işledim ikinci gün işledim üçüncü günü bubam iç tınmiyi noldu ba bie͡ndin mi demek mektebe gitmicen işleme gidicen öyle ya deniyi adam beni iki üj gün ama gitmicem dedim be geşmez aydan bir ay bi buçuk ay geşti dediler gece mektebi açılımış gittim aldım çıkardım oda sekizinciyi aldım diplomayı elime dedim bakın şin size siz kayrı gene gitmicem gitmicem bitti kayrı mekteb buydu benim benim mektebim bu sekizinci sınıf va ta fazla yok gitmedim anda sora gitmedik ama çok iyi şele önümüze geşti evlemizi yaptıdık böle apartmant yaptık Preslafta onna bıraktık o͡ul uşā başladık kaynakçı gibi kaynakçı gibi gitmedim Preslava gitmem orıya gitmem ştaygacı gibi ştayga kakmak anni misin ne demek şteyga ambulans kuymak için aştandı bunna üzüm çok balık olduna onnarı toplala üzümneri onnarı toplala üzümneri aştandıla ha aacı tö böle bizim karıyla ikimiz gittik oraya onun gibi kakma evet oriya ama ta uşak falan yok bizde anadın mı evlendik evlendikten sora bubam tekeze ōda būda işliyrim ya ben şini dedim bubama buba ben bu köyde barınamıcam ben bu tekezede işliyip işliyip işliyim işlicem ben işlicem karı da işlesin ben de işlesem o ta fabrika yapila ben burda duramam aldım kendimi haydi Preslafa oriya başladık kakma kayrı çok yukarı iyiydik çok para kazandı mı gene de ucuzdu onna ama çok kakma çok kakadım bin iki yüz şteyga yedim ben günde bin iki yüz

şteyga bütün o alçakta anıldık bis gayrı çekişle ayreten çekişlemizvadı çok kaktık ama bütün o alçak dolayda epsi geldile bakmak için biz bakalım nası kakiyi ne bu diye çok hızlı kakadık tahtadan yapuk onna andan sora te açıldı zavot atmij birinci īsan ben zovatta şe de Preslafta gittim oriya işliyir kaynakçı gibi hişte kaynak makinesi hiş gōdüm yok şu vakıda kada bilmiyim nası olacanı bilmiyirim bak sana ne gada meraımız vamış ben o işi işlemek için ne gada çok meraım vamış böle çok istemişim onu işlemē bu vücut istemiş onu işleme bi gün iki gün üj gün baktım ben onnara kaynak yapannara ōda kaynak yapannar ne silindir yapiyla böle hava tutmak için remarke şeyi zavoduydu o şindik tutiyz sora da zavarka yapala başliysin tuttum bi kapka iki te toçka te böle tutiysin bunnarı üçüncü günü şablon va başliysin şablonu tuttiriysin şu kada bu kada beni ūredecek adam ani diyile usta yok ōda aldım ben elektrojeni tuttum burıya tuttudum orıya tuttudum o zaman göreyez çok şindi bak bunca kaynakçılık yaptım ben otuz yedi sene yaptım ben onu dün te bunnarı yaptım buldum adamı gittim te Preslafta dedim ben ūrendim ka yapma anadın mı iki damla yaptım ūrendim dedim yapmā öle deke öle deke öle deke orda da kaldık birinci yēde ben Sofyada gittim ep kınıçkanarı odan aldım geldim birinci derece kaynakçı tö böle bu biliy misin bu ne olacak bu bilmiysin dil mi bu bu kazan dil yukarı kada su dolacak bende şin kazan va rakı için aldım onu öte satın aldım işte burıya kuracam o kazanda erikle kaynicekle onun da şeyi va rulası buriya gelecek būdan rakı çıkacek yarıkı günü gelmiş ola ayır rakı buradan geçiyi tamam

20

Anlatan **:** Fatma Murat, 57 yaşında
Derleme Yeri **:** Akdere (Byala Reka)
Konular **:** a) Düğün b) Tütün

a

bis evelden düünner cuma akşamı başlanıdı kına yapılır cuma akşamı geline ellene kına yakılır bizim tarafta hiç bilmiyim besle bālarlar para koyulur kaynana koyar kuruş koyulur para koyulur sarılır elleri bi saat sora yıkanır ben bi saat sora biliyim ilailer okunur iç bilemicem tū küler aşrı aşrı memlekete kıS vemesinner iç bilmiyim bizim mum belki de Deliormanda mumu zate Bulgala yaki dedile benim bildim böle aklımda kalmış bizim benim tarafımda ōledi mum yoktu asır bī yastık koyadıla yastık yastın üstüne yastık koyādıla gelini oturtup yastıa yüzünü ōtüp ilaile elleni yüzünü ötēle gelinin kınasını yakāla ilahi söler yaşlılar ilahi tükü aşrı aşrı memleketle başka o kına akşamı yok cuma avşamı bi şe iki saat üç saat ancak ekez evine daılı cuma akşamsı cumartesi saba düün azırlı olī azırlık gelin almā gelcekler kıssa çocuk eviyse gelin alcak azır oli gelin alcana akşamsı gene düün oludu çocuk evinde ayrı kız evinde ayrı davullala geliydile adamna dizili bōle yengesi gelinin el öpülür gene el öptükten so pindiri arabaya at arabasına alıp götirīdile bi basma koyādılar bizim o zaman basma ata basma baladılar iç bilmiyim ōledi ōle aldıla gelini götürüle indirike sade çocuk evine vardına gene adamna dizili peşkir koyadılar el öpüliyiri şeker veriydile şeker yemek o benim bildimde yoktu ekes konu komşu alīdı böle şeyle musafirler ev sahibi ancak iki sofralık bi azılık olu a çok yakın kalısa bize musafi gelmiş komşu alır onnarı öbü komşu māleden annaşılar üj döt kişi gelip alıp sofra koyala yoktu o zamannada yoktu öledi iç bilmiyim yemekleıni

b

bizim ōda yok tütün toplama bālık yok yaprak toplayıp oturup diziysin er yaprā oturup diziysin kurutiysin onu asiysin çatılara elpeze ē kıj günü kayrı diziden alıp yapıysın elpeze böle toplayıp iysini ayriysın sarısını birinci kalitesini o tā sarı oliyi tā koyusu oli ta yanık oli güneşten yandıysa alıcı bitta gelip alıyı yep tütün çalıştına annaşili biliysin ama böle altın sarısı o iki günde sarariyi kuri üj günde dōt günde

topliysin onnarı elpeze yapıp bitta gelip alīlar tütünü iç suladımızı iç bilmiyim ama o devletin olduna iç suyu bilmiyim sulanısa o da su da yok sene geliy kuraklıkta oli onun belkim cinsi öle yūsek olūla basma dele böle kıvır kıvır yapra iri mi acaba çok ostrolis ōle dele fırına atala kurutula evel yoktu evel uzun īneler oturup dizedik kalın bu kadar īne geçirip bircik bircik diziysin özünden ya e böle kurtacak çabık kurusun çok sık olūsa çüriyi yaş kalabilir asādık böle asadık onnarı çiviye bunu biliyim ben okuldan tatildeyke gidēdik annem dedi gitmeyin be uşam beş kuruş için gidedik eller zifir zifir eller çıkmi acı bi dilim ekmek elime bi dometes acım şindi biz evel fıkare ne acılık nası yiymişik evelden süt yā yumurta kövde nede olsa ne yımtasız kaldımıs ne youtsuz ne sütsüz ayvanna bi keçi vamış iç youtsuz otūmazdık iç sütsüz otumazdık çōbansız otumazdık öledi amırı biliyim ben çok bunna isle şindi başlamışla soyulūla atık öle katran gibi öle ne resim çekicen iki laf yapalım saat iki de iş var

21

Anlatan **:** Selim İbrahim, 80 yaşında
Derleme Yeri **:** Tuşitsa (Tuşovitsa)
Konular **:** a) Sohbet b) Hatıralar c) Cenaze ç) Geçim d) Kış Hazırlığı

a

bana baba diyile biz beş çocuk altı uşak biz iki kız epsi ben gelike kaldım biz epimiz kaldık ama avşamleyin bi laf sodu mu bi de babam öldü gömdük geldik babanın kıymeti dünyanın hiç yok milyon para yapā baba şini gelecek beklile şini yarın gömülecek şini Alamandamış o yola çıkmışla dendi sözde ama o çok sene oldu on sene va o çok sene oldu sohbede durardı ordan Alamana gitmiş parayla isan alınmıyırı be sen para bunu bulamıcan bitti o gitti kayrı yetmiş dokuz yaşında çocuk bu adam da hij dinnenmeden ama hangımız dinnenoz dinnenmoz ha şunu yapalım ha bunu yapalım ha çocuklara apartment kazanalım para şey edelim öle dil ama işte sen temiz yerli Türkiyenin öle mi ordasın konuşmandan belli ben doup kopma būda Alman gittim gödüm burda yaşadık ep burda yaşadık ben otuz sene ben Rujda deniydi evel burası bitiydine üç sene gidoz Ruslar geldine kızılordu Ruslar Akdere köyünde açıldı bu mektep gittim ora üç sene çıkadım sora gittim Şumene bi sene kık dokuz elli döt senesinden sora macırlık oldu elli bi de macırlık vardı göçmennik çok bıraktık mektebi bırakmasak ya doksan ikide yeniden açıldı mı şini mekteb bende sekizinci va şin sekizicinci girsene ben girmedim sora bi yanışlık yaptım gireydim ben zan edeydim gene beşten çıkarı mektebi o kadar kafam çalışır ama aileme ben çok hayıtımdan memnunum on altı sene imamlık yaptım ben seksen telebe her sene Kuran kursları anadın mı şini belki mektebi çok mektebi büyük ama ışık okutma ben kaç sene bu kü buradan kurulu olarak şuraya kurulor baştan to malleye kurulor gelö bi fukare diyer ben de buraya bi ev yapsam beş altı ane budan evel su ako temiz bunun burası cami olmuş o gidi karşı tarafa şurada emen kesmişle ācı direk şeye evin direne kuymamışla dagdelen dele o insana üçyüz elli sene döt yüz sene va kimisi de toşı vamış mışta o toşı çocukla vamışta toşı toşı buraya Tuşitza koymuşlamış adını şuda alçak var mayalık va ama geceke taşla va onnadan bazıla molla

taşları pek okuyamadık onnarı o kadar burası Tuşitza Tuşitza köyü Bulgaca yok Tükçesi Tuşitza dele te bu cami dere burda yakın olduna dere buda evel temiz dereledi su abdez almaya yakın olsun deye bu beldede bizim on altı kū vardır dereli kū böle yoktur dere geşti küysün içinde yok Karagözler taraflanda vasa var burlarda yok burda isannar ama ben Tükiyeye gittim Fatihte İstanbulda dört aẏşam yattık vakıf yerimiş bir önderleri var sabaleyin toplaşola on beş yimi genç çocuk bi çocuk vadı Trabzon tarafından okumuş çocukla üç aẏşam dört aẏşam yatırdıla oda odan Bursaya gittik Bandırmadan geldik Almanya şu senin arabanın duvarları nası temis Almanya böle temis ama çocuklar elli sene ben mektebe gideke ocam dedi ki çocukla Alamannar Avrupalılar medeniyette ileri gitmiş memkleketler annıyabili misin medeniyet ne demek bah şimdi Türkiye nereye vardı şindi ne ilerleme oldu şimdi bak çocum bizim bir īsan burdan gidiyoru İstambula İstanbulda bunun babası buda anası bırakıp ta gidiyore evleniveri orda kardaşı olore der ki ben şin geri gidecem deri kardaşıma İstambul büyük yer bi yerde durakta durdunası altı çocuk böle gölmek ak paltolanna da bi çeşit bi yere va önöle ilede birisi böle demiş şunu yapıcan şunu yapıcan nese odan varo kardaşın buluştunası kardaşı bi sarılmış bi bāmış ama on döt kişi düştü to oda sen geçmişin cenabı Allah fikir vese epsi olur vemese olmas Yusa Peygamber gidiveri yarabbi diyi bana zatını göstersene gösterem diyi git filan daın başına gidiveri bi çeşme va dünya çeşmesi er taraf mermer döşeli taşla geli öbü atlı bak işe bak şindi su içö elini yüzünü yıkyırı ata pinecek çıkaro çebindende bi kese altın şuraya kuyuveri taşın üstüne altına kaldı oda o gittiğin arkadan bi genç çocuk on yedi on sekiz yaşla şöle gelö bi baktı altınna kese gidiyö o gittine uzaklaştına bir âmâ iki gözden çat geliveri atlı geliveriyiri nede cüzdanımı deyi ne cüzdan altınnarım kal ben gömedim bastırvara vurup onu öldürüp gidiyo bilmiyi yarabbi deyeri buda da Cebraile cevap versene deye o diyiri atlıya altınnarı ben unutturdum diyir baḫ şindi nası çünkü diyir o adamın bubasından de to çocun bubasından deyir o atlı o kadar para aldıdı ölüvedi o çocun bubası kimse bilmedi vermedi o da hakını aldi o âmâ diyiri o attını bubasını öldüdü diyiri görmedi bilmedi o da diyir onu öldüdü bah şindi çevirem en şini nası diyi ben unuttudum altınnarı diyiri bu bir bıraz çok şaşıttık ama

şini Mekkeyi yıkma demek Kabe yıkma iki general gelö birisi general bu Yemenden gelö anadın mı bali Ebrehe diyile buna o başarılı olamiyiri cenabı Allah elek ediveri buraya kadar bir onnar elek olu o vakıt Ebu Mutalipmiş orasının emiri Mekkenin emiri ikinci general geliveri dur şindi Ebrehe yıkma gidip yıkamı sora Humeyr denilen general geçiyor ordan deyeri isanna dedile bunnar Arap isanıdır bunnar deyeri insana souktur can sıkma kulak veme bunnara nasıl diyir ya bize onnar kurban kessin şennik yapsın yok yato yattıktan sorası kendi kendine şöle yattı ya şindi ben diyiri asker toplaycam dört yüz saf Müslüman zabiti vamış asker toplaycam gidecem halkı kıracam Kabe yıkacam malını yama yapacam deyeri gelecem laf azından bitekene Allah korusun onu cüzzam astalı tutor cüzzam parmakladan kan fışkırma başlıyır koku falan ellenden ona cüzzam astalı diyile bütün ordu geliveri ka ne kadar īsan vasa bakola bu adama kimse derdine derman olamıyırı bir kalmış bende görem der ya geliyo selam aleyküm ne oldu hasta olduk der şimdi bana dōru söylecen mi söylicem diyir yalan yapmıycan diyir sen şu astalıa diyir tutulmazdan bir saniye evvelinde beninden ne geşti diyir cenabı Allah en gizlileri en eşkerleri bilir deyiri şunu söle bana ben şindi dedim töbeye gelecem deyeri töbeye gelecem deyeri düzeliveri kalkor yaptırıver demir kapı paklattır o içini bir örtü kuyo biyenmiler gece ona haber verile bu örtü güzel dil üçüncü ötüde teslim alınor bah şindi nereye vadı şin lafı çeviröz de nası dedi o adam ona bi saniye eveline beyninden ne geşti sen kendi kendine kim dedin ben şöle yapacam cenabı Allah sende biliyi şudan bi ibret alasın kendi kendine zannetme sen yanında kimse yok şini dil mi bey ben bavşam gidipte şuna bi böle yapayım şöle ba cenabı Allah sende biliyimi bu kitabı bana getirdile Avropadan işlemeye göre ya bu kitabı ben baştan bi kaç kere okudum yüzde atmışını kuydum

b

biz yetiştinesi fukarelik yalnayak ben gittim Şumene odun satma fukarelik ozman oldun satacaz kış idaresi alacaz kendimize biraz tuz alacaz bizi yolda kar tuttu ben yalnayak adam yalnayak yemeni var ama çorap yok ayanda sattık odunnarı bi şe uramadan geldik bu māleye rametli baba biz geldik ba bak sen fukarelie bak sen şini deyirmene gittik Sofular deyirmeni diyiler bi de o avşam orda yattık kalaba

deirmen kaktık ne oldu ben yalnayak bi kaç kar yamış kasımdan sona fukarelik sırtına pindim ben pindim arabaya geldik arabaya geldik oda biz beş döt çocuk iki de kız herkesi beş uşak va Bulgar türkü sen koyun güdecen sen çite gidecen sen şu işi yapıcan okuma o kada meydan veremile okumak tarafına şuradan şin ta budan geçen sene oda bi köprü köprünün altında bi şarlantı var su aktı yukada bizim bu Avrupada bi yede vamış öle bi su deyirmen bent yapola da ka yılan öldürö ya o derenin boyunda sekiz deyirmen vadı ticaretten öte isanna anadın mı gidele oda üdele zarecini sona sona ne oldu yavrum şimdi faşist idaresinde şindi çıktı mı şini vergi alola ekinnere talaladan naret diyile buna bizim babama koymuşlar döt bin kilo zare naret Türklere kuyola Bulgarlara kuymula Bulga talanı saklamış az alola onnada ben alsa yüz kilo ondan alo yirmi kilo çoban Hüseyin döt bin kilo Mamut aga döt bin kilo şu gideke tāta gözükiyi bak dedim benim üş tane aġam var Mustafa, Ömer, Yusuf bubam ben sen tālaları bölsen ya devir sene biz ektin biraz satabildik ama o kada gitti getiydik süt istiyi koyunnada yapa istiyir et istiyir otuz kiloya pay getīdim ben saklayamamışık şin koyunnarı kaçıramamışık demek e ama bır adam kara çoban İsmal dayı derler seksen kilo yapa getiymiş te şöle sallarda kim o deyir çakıl vamış kum vamış seksen kilo ba māleye bakacak ba şini yapa geçmiyi ba şini başka oldu dünya bak şini ne yaptı cenabı Allah şindi bu fukarelikleri biz geçiydik babam döke bura biz şinik karıştırı öle götürüz deyirmene ekinne gitmiş ya devlete baḫ şimdi nereye vadım cenabı Allah bi fikir vēdi isannara vize kaldırıldı öle mi oldu Alamanyanın ne kadar urbaları var memleketlere geldile buraya salı günü paza olu bu küyde paza olan küy zengin küy derler bi laf va zengin sayılı şimdi cenabı Allah bunnara fikir vemeyeydi bu açılmayaydı bu yollar bu yaşları kim getirecek otuz beş kık senelerinde şindi yok kurtla koyun bi yede yalnız şu çıktı dünyaya sev sevenegidiver Türk Bulgar aramıyırı Alamanda üj buçuk milyon Türk vamış biz gittik gece indik ordan gittik bu adam Bursadanmış Ahmet Yasin namında çok zengin olmuş o bu Avrupanın Fondasya merkes demek vakıfların başımış Avrupanın bu adam aldatmış Germannarı Germannar kanola paraları ben verecem camilere kiliselere deye ordan çekti bizim yol paralanı beş yüze gidip gelme nerde görüştük iki avşam yattık gör-

dük Āmedin minaresi yok ama evi va üç kat üçüncü katta camisi var adamnara karılar ayrı ikinci katta saba namazlanı kıldık orda ilk saba dedile Selim hoca sen geç oldu ba ikinci saba ocam geldi Amet hoca geş sen hocasın geşti baştan o böle dinek taşo peygamberin öle dinei vamış sözleri de şöle bi dürtüvedi dürtüvedinesi o adam şini bi takım gösteriler yaptı ama Ebrehenin filleri gibi bu dedi nolu kendi kendime her neyse iki gün durduk arabalara yavaş yavaş aydi memlekete geldik Bulgaristanı gördük gene şindi çok yavrum avur zamannar geçiydik şükür Allaha bu avur zamannarın sonunda iyi zamanna da geldi anadın mı sen evel baẖ şini ne yabādık bi kaş sene evvelinde deyele Bulgaların bi bayramı vamış paskele meselesi mi ne kımızı meselesi mi diyiri yapāla böle kires kabından to bu kada sopaya doldula doldula böle kıskı diyile ona çok bālıla bi yere te şu tepeye çıkıp salladık onu yakıp ta avşamleyin ne olumuş bülmem gidip deirmen çargından deirmenimiz vadı ya bi tene ne yapar ondan bilmem yok şindi yok ateş başı işitmedim ben Tüşitzada olmiyir

c

cenazele mi cenazelere kayrı demek cenaze düşmüş yıkayıp paklāla çıkarıla duasını yapala orada bir hatim şerif yapıla okūla mesele orda andan sora bu nası bilisiniz ba iyi biliriz hocamız dedi ki iyi deyin de kabul etsin cenabı Allah dedi oca ne biliyse onu oku gideriz orda mezalıa onu namazını kılıp oca talgın yapar talgın yapar ama afedesin ocaya söylemek lazımmış büyük mektep çıkamış oca karıya başka aykırıla adama başka aykırıla anadın mı demek çünkü karısı binti diyiri adamsa Osman bin diyir şindi ya Aẖmet anasının adı binti Osman aykıracak onu şindi kırk bir Yasin yaparız gizli okoz kık bir Yasini bī de öle oldu ki dediler hayır ba eşkere okuyacaz ba bi de onu yoklıyırı gizli okumadı ya şini bi şe bilmezmiş paradan ötürü şimdi eşkira okuruz biz şindi mevlid yapacaz şindi mevlid-i şerif biliysin ya mevlid-i şerif gene bis kırk bir Yasin okuz eşkere okuz bazı isanna beki kaçırabilile de ben şöle talebe okuttum ya seksen talebe çıkādım ben uşaklara şu dersi vedim uşam ne okūduk okuduk ama okukana latin harfinden okuycan Arap ōrendin harf kaçıymaycan niçin kalem dedi bir harf kaçırsan kalem denmez dil mi a şöle kık bir Yasin böle yaparız şini mevlitleri ocala bildi gibi yapola duaları nası işitmiş o

gene kitaplada güzel duala var bir otuz ramazan nası duala va bana bir kasetka vedi Muhammed adında hocalandan doksan iki senelerinde bir çocuk ben onu kaçırdım kasetkayı oca ikinci tarafı çevirdi mi kasetkanın başlıyır alama kayır bele şindi ben ramazan vazı bi kitap ama onun içinde bitakım çok hikāyele va dini mesele va çeşin çeşin şele va bunnarı ben bazılanı aşa yukarı kuyabildim kafaya bazılanı Yavuz Selim Sultan mısırı aldıktan sonası dönü geri memlekete gelecek askerin önünde asker matem çalāmış iyi ama onun yanında bi hoca vamış te hocanın adını ne bellememişim şindi ocamış ama harp plannandan çok üstünmüş hep daima Yavuz Selim Sultan yanı başında geliykene bu ocanın beygi şark sıçradınası çamur fırlıyırı Yavuz Selim Sultanı kaftanına kaftan dėl şindi bes uzun urba bi saniyede ocanın benzi kaçmış o biliymiş Yavuz nası oldunu demiş kelle gidivo bak Yavuz Selim Sultan ne diyir şu kaftanımı alın saklayın diyiri mafaza edin diyiri bizden sona gelen torunnamız bunu gösünne de ocanın beygirinin şa kaktıktan sona çamur fırlamış bunna da bizi ansınna demek beklendī gibi ocanın esab ettī gibi olmamış şindi şindi bak ne diyiri alnında sitare nevm yok bi avitab der şindi edebiyattan vurgu yapmış şini demek onu bellediyi oca korkmuş çünkü Yavuz Selim Sultan demek dünya çok eski ben gittim Türkiye gezsem ya ben o camiye bak ne cami Ulu cami

ç

ep çifçilik bu memlekette ta çokuṅ çifçilik koyun bakola hayvan bakola Bulgala domuzlan geçinörü Bulgala bıra üş kere gelmij gitmişle ama gene gelmişle çünkü balkan olduna burda domuz edinüle temiz balkanna da va pelitten ötürü domuz bakola ta çok koyun va çobanna va kışları va sürek sapleri va böle e işte bizim kīda kışlamız vadı şini var çok fī ekedik mecimek ekele bu fī düvele saman yapala koyunnara mecimei düvele saman yapala yani fig yeni anadın otunu yola yaprak kesele çok yaprak balkannıkta yeşil yaprak āç yapraı foraş koyunnara kışın şindi koyunnara foraş koyunnara foraş yapo hayvannara yiyecek ak meşe ta çok kesēle yeşilke yuvala onnarı bölecine odunnala öbü tülü misī sapını yuvala tepe yapala hayvannara idare bu şini çünkü öbü tūlü kış büyüktü bacı bairma başladınası bi tane sacak er şiy yir ayvannar er kes çok şe ekele gündöndü ekele gündöndüyü

götürüle kurudup temizleyip Şumende masa boyne deyile yā fabrikası şırdan yā deler

d

babam şindi kıŞ geldine ilesi bi araba odun götürü Şumene bi teneke gaz alır bi çuval tuz alır aşaı yukarı yola geldi andan sona gide kasıma bir afta kaldı mı alı yüz kilo lāna koca fıçılara dolduru onu benim babam kendi yapadı tūşu çünkü o üş sene mārebede duro Avrupa mārebesinde Rumdan Rumanyadan Sırbıyadan Arnavutlukta esir kalmış Almanyada esir kalmış orada tutmuş düzelmiş geliyö o yāpadı asker arkadaşları geledi musafir mercimek dŏdü ya fasıle ēkele toplarız fasılesini o gündöndüden yā çıkarır aşa yukarı gider bre vey kasım gelive bi araba zare ūderiz un amcalar kayri ratlar camilede ka kavelede ka azılanmazsa yazın zemherinde yatan kışın börekleni dele azılık yapmazsan iş nafiledir odunu keser yuvar kıyar şin ta başka oldu şin elle kesöz mesele ama köyle er sene gene odunu getiyme demek ītiyaların bu vazifesi şini burkannara yaparız idareleri o zamannar fıçılara tuşular lāna olsun böber olsun piynir olsun sürek saipleri doldurula fıçılara onnara orda vakıt geldi mi lazım olana satar konu komşuya idare eder yavaş yavaş kışı çıkarıla şimdi buna şükür ālimize bin kere o zamanna aklıma geldinesi bak yavrum kaz yok bitmij Kaz fitil diyile bi küçük şey gün maşina yāsınnan boya kutuları va böle kapucakları onnarın içine kuymuşla ekmek yime çalışorız o şey nece tutuştu ya biz ekmek yiyoz on kişi yanacak evde çıkan töbe estafirullah orda kaz kaybedi çünkü yok mārebelikte gaz sona sona çıktı kayri çıktıla sona başladı Alamandan bi takım fenerler fener dele elinde aynıysın ya kaz doldur şimdi bu sokak ışıkları bak çocum Sırbıyadan geştik sokak lambalarında alçak ruşka va zengin memleket o fikareli unuttuk biz şindi çünkü ōdan geştik ya o geçīdimiz şeyleri unuttuk şindi şindi rāta erdik şu güzel alimize bin kere Cenamı Allah nere kısmet edese nere ne yazdīsa o kafadan geçer anadın mı benim anam ölmüj ben bi ben en küçükleri bi de ben kaldım benim dedem gelmij bura dedelemin dedeleri Baraktan gelmişle anavatana Barak bi küvü vamış o da gelmişle benim adım Selim bubamın adı İbram Ömer haci Selim Bekir buna rámetlik bubam söledi bana çünkü Türkiyeden göç ettinesi eveller soramışla çok gerilor bakalım nasıl bu adam ne gibi nası

millet benim amucamın çocu Türkiyeye kaça gido kırk gün sabaları ama saba gelö ama sen Bulgaristandan mıdın bakalım dōru söyliyir mi dōruluk şimdi bak o eşkiyala bu çocuk şimdi demese demiş eşkıyaya ben kırk sarı altın va ba geçilo hırka çıkarola ne dōru söledin kurtaro aydi ben diyi anama söz vedim yalan yapmacam demek dōruluk dünyada yalana gerek yoktur babam bi vasiyeti va bana yavrum çocum der çalmaycan yüz left çalasın bin left gider yalan söylemicen dedikoduluk yapmıycan iş girmiycen geriden gidemiş camiye sözde Müslüman ama çıktı Müslüman Hiristiyan munafık Yahudi bak şindi ehli kitaplarda bunnarı karıştıroz da şim bir hocaya soracam da öldü bu isan vefat etti gittim ta yıkanmadık ama die̲r kitapta öle gördüm ben şindi Vakir süresini dedi okuycan o isana dedi ızdırapları onun dedi hafiflemiş dedi bak çocum beşikten mezara kadar ū̲renmek var dünyada annadın mı

22

Anlatan **:** Fikri İsmail, 60 yaşında
Derleme Yeri **:** Çaban Nasıf (Zagoriçe)
Konular **:** a) Düğün

a

salonumuz var düün salon diyiz biz bütün bī köyde nası olunur davet öle olıveri gündüz yaparız düünnemizi salona toplaşılır mesela banket diyiz bis ziyafet deriz düünde atarız başışlamızı yimē yedinen erkes daılışıyı bitta bizim düünümüzde ozman yoktu büle yemek filan doymak yoktu geliydi misafiyle konu komşu bu alır benden benim misafilemden iki kişi öbürü alır üç kişi eve götüriyiri Allah ne verdiyse doyurusun var olarda düün yapādı ya şimdi ben de katılayım biraz şimdi bu evde düünnemiz mesela benim düünüm var dil mi yautta düün yapıcam artık konu komşuya aykırıyo aykırdı soruyo kaç kişi alabilcen ve de erkek kime kadın şimdi erkekler gelenekle iki üç kişi alabiliyosun bayannadansa kaç kişiye kadar mesela on kişi alabiliysin bi ayleye kadın çünkü kadınna başka erkekle başka olduna a son zamanda ceketler banket yapmış salon yapıldı

23

Anlatan **:** Mümin Ahmet, 78 yaşında
Derleme Yeri **:** Çaban Nasıf (Zagoriçe)
Konular **:** a) Cenaze b) Sünnet

a

şimdik konu komşu sela geliyo bırda dil mi kaç kişi toplaşısın mezalıa gideriz ocala gidēle ocanna rat doşeine yatırıla avşamsı mesela saba oldu mu devir yapırıs ta siz bilmem va mıdır devir yapırıs çıkarıla yıkama devir dedimiz bizim şimdi toplıyırız ane sahibi para veriyiri o parayı bi çıkaya bi beze çıkılayıp otırıyır beş altı kişi çeviriyle o parayı kalmış kefareti için kalmış kurbanı için kalmış namazı için kalmış ramazanı için bunnar çeviriyle böle kaç kere teşbih çekiyriz cenaze yatıy ötede başka odada elden ele çevirириz ben sana verim sen bana verisin döniyiz ep büle döniyiz baştan şini yaşına göre bi senede on iki ay var dil mi kaç yaşındaymıŞ bu adam altmış yaşında on ikiyi şindi indiriz altmıştan akıl balik olunca onnar sayılmir demek güna müna olma yoka onnarı indiriz ondan so kaç teşbih boncuktu on ikile yine çarpız onnarı o kalan boncukları kaç kişiyse ta o kadar kişiye üleştirili bitta teşbihin çekmesi biri sade teşbih çekiyiri öbüleri çeviriyiri sayı teşbihi vakıt doldu mu bu kadar diyiris bi duva okurus bi Fatiha üç Kulfuallah okurus bitta alır cenazeyi getiriz musallaya bırıy öleni kılarız ev devir biter bitmez çıkarıla yıkama imam ta iki kişi yıkālar cenazeyi sarıp sāmalayıp burıya camiye musallanın üstüne öleni kılarız būda çıkarız būdan cenaze namazını kılarız arabaylaysa arabayle omuzumuzsa omuzumuza mezalıa gömeris ta okuruz gene gene okuruz elhe kümüt okuruz mesela emene resulü elif lam bir amin yaparıs alasmaladık yedi gün kālar şindi er avşam kālar okuyor onun evinde cenazenin yerinde okunur altı akşam okunur yedinci akşamı amma kālara amma adamnara bi mevlit yaparıs cenazeye gene mevlit yaparıs avşamında olduku mevlidi kīkında gene yaparıs melid elli ikisinde kālar okur gene te büle

b

sünneti yapırız sünnet devamlı yapılıyo şimdi şöle bizim burda düünümüz oluyo sünet düünü koşu geleş oluyo amma mesela varkan ona yazılıyoz yazıldıın zaman dil mi gidip sünnet ediyolar orda çocū ge-

tiriyosun eskiden gene öle ba düün gene yapādık vaktın vasa düün yapabiliysin yoksa bi konşu düün yapmışık etraf küylerden oraya toplaşalım diyi çocuklar şimdi dokturlara da gidiyler

24

Anlatan **:** Hüseyin Süleyman, 72 yaşında
Derleme Yeri **:** Çaban Nasıf (Zagoriçe)
Konular **:** a) Düğün b) Sünnet c) Kışlar ç) Oyunlar d) Hatıralar e) Cenaze f) Tarım

a

dünürlük yapılıdı nerde dünürcü gide götürüydü parayi varıp teslim ederdi kız anesine kızın babasına ondan sora kōlardı bi ad amma bi sene amma altı ay o zaman geldi ta sora bitta gelin alcı arabayı ōtedik bīden gelin gōmesin geliyken yolu bunun dōrusu bulmasın yolu diye ōtedik arabaları koşadık öküzleri yedekçisi başka aydiyecisi başka ūledi evvelki şeyler davulcunun davullar önümüzde dövelek davullar arasında bairışalak öle gidedik çıktık yola gidiyriz genşler arkasında davulların olıyırı evine nere gidicise orıya şindi şu köve geldikten sora güvenen başka bir araba koşuliri biygir arabası at arabası güvē gelini karşıyırı güvē gitmiyiri güvē yok ozman fes vadı fesi alıp götürüyle gelin to gelin arabasına geline gelin bi peşkir koyiyi onun içine çiviriy getirey güvēye ondan so bitta yaşlar uşakla diziliyi sıraya taş topaç gelin güvē taşladık o dönüp kaçadı güvē arabasını taşlıyla adet ozman adet ōledi sindi zaman geliydi güvēle gelin birbirini gömeden bi yeri kapaladı ana buba yapırı ne güvenin haberi olıyırı ne kızın haberi olıyırı nezman bi yeri kapila gelinne güvē to ozman gōrüyledi birbirleni daha eski zaman bu mesele altmış senelik mesele şimdi altmışıncı sene gerisini konuştuk size annattık aynı Türkiye'de nası bizde de öle kaçıp gidiyiri ta geliyiri bitta avşamlayin ocayı toplala oca duvalan avşamleyin geldikten so bitta gelini indiriler ordan güvē kapamak için ocayı toplāla genç konu komşu gelir onda so duva tekbile götürüler gelini kapısına ītiyalar güvē gelir arkadan öper bubasının elini haydi gelinin yanına gelinin yanına giydikten sora ōda şimdi eltiler vara gelinin yanında büyükleri dışada ne var ne yok der güvē onnara onnar çıkışıyorlar dışarı şindi bitti öle şe kalmadı aynılanı Türkiye'de bis buda seksen dokuzda dalıştık be canım biz gittik geldik gittik dört ay dudum Türkiye'de

b

eşin dostuna aykırısın desin düün yapacam buyrun istē olan geliy bitta gelir ne yapala sade seksen beşte atamızı deiştikten to ōda bi keç

sene sıkıştık sünet için istemediler sünet yaptırma burda olannara ta çocuklar mahna oldu bizlere daılmak burdan adımızı deiştidiler sünet istemediler yaptırma to şindik serbes yaptık gene Bulgar olmadına bu küyde bizi o kadar zoluk gōmedik ama başka Bulgar küyleri çok hane fazla Bulgala var onnar gördüler onnar çille çektiler ama bizlerde bi iki ane Bulgar vadı onnar da ıştınmadılar be canım

c

kış buda açık olur toplanıdık muabbet oludu ama şindi bir keç seneden beri olmıyırı muabbet toplama camie çok muabbetle oludu biygir arabasınna at arabasınna burda bo avşam orta handa han vardı ozman handa sabahle yiri o avşam ōda sabah görüşün döner gerisi avşam evine altmış kilo metro bir gün gidiyiz bi günde geliyiz iki gün çok geliyiri yol bi saba gidiyiris Şumene bavşam ōda yatacaz sabalayın işimiz gōdük mü koşiz ta evel zāre götūrüler astaneye mesela kocaman kö kık birinci yılında bir eşēmiz vamış bizim iki tekerlekli arabalan dedem kocabam babamın babası sabaı koşar arabayı budan avşamleyin Şumene ōda sabalaka yanında onda so ta koşup eve geliymiş o zaman öyle at arabasınnan neyle nelesi öle öle işler olmuş o zamanda ama şindi bi saat sürmıyırı Şumene gitmek

ç

şindi bizim oyunnamızı iş kimse oynamıyı biz ozman toplaştık mı odaya aşık oynadık cevizi yarıp ikiye içine yiyidik boş cevizleri kabukları birinin içine misir saklanıydı bir yaut ta fasule tenesi öle oyunnar kaıt oynamak oludu şindi öle şeler kalmadı neblem te öle ayır oynamazdık vadı öle şeler diyive ya biliyiz ba şindi güz esnası misi bozumunda bi keş kişi genç toplaşır birine dakala misir birine dakala çam çangır çungur çangır biri olur teke biri olur ana kaçırıla bi çala varlar hey Memet aga biz senin kapına geldik bizi gönder diye bairışılar ōda o da çıkarır biraz ye misir yautta bi şey bi şey verir para yok ozman ya Allah razı olsun bereket vesin dedi deyip haydi başka kapıya büle gezēledi sayacılar başka ta o kada yokluk yerinde kık beşle ellili sene arası elliye kadar yokluktu şindi to bre beş metro bi kumaj gelecek ondan kime verecez mūtar kime verise veriymiş o kadar yok zatı başka bi şe yok ayakkabı zatı yok çarık dedik bis hayvan gönünden to onna olusa ama o da yok ya erkeste yok o da yok ayak-

kabı gȫmedik hiç kim kaçak hayvan kesese ozman çok sıkı hayvan kesmekte kesemiysin tonnada çarık yapıp çarık giydik çok budalar sarı oli ya ama bis çarık dedine biliysin gönden inen gönünden mandanın gönünden gönden sepi yapāla onnarı sepi yaptıktan sora sepi yapala dikelese ci çarık helede kuruyu gündüz to sıcakta arap eder seni ālayacan çıkattırı öle zamannar geşti

d

atık ne bulusa misir malay dēdik misir ūgidiyiriz şu bu ama buday yok onda da tı bu kopartifçilik çek etmiş şin gayri bu ikinci dünya savaşından sora yokluk bütün zāre yardım oraya gidiy kalma sende bi şe onu devlet te topliyi vergisi misir falan ne kalısa şindi ondan acık hemen şele ūdedik bi de kara kayala yelde deirmende vadı to onnada hemen yapādı mubereinde içi pişmez iç tepsiye öle içi pişmez kenarından yavaş yavaş acık yesin kuriyi yok başka kuru fasulye ondan ama yok ne yiycen bi şe yok çocuk bekliyi orda ana buba neyse ama onna da işe gitme çalışıyırı ama çocuk bekliyi aç alıyır ben bunu istemiyim yok öle zamanna geşti nası koparatif başladı bitta şindi bize koparatife girelim diye çünkü sen talalan veremezsin malın mülkün var senin öle ya onu da veremedi hep yavaş yavaş baskı yapa baskı ozamannada Bulgalada ta büyük zenginne vadı şindi baştan onnar toplāladı başta onna toplaladı onnar deirmen falan vadı bülmem ne büle elektirikçi deirmenner falan büyük traktörler o zamannarda onna da vamış hēkeste yok onnar baştan onnar şe etti kimilerini öldüdüler böle şe yaptılar isannara şe yapmasın bu komonizmanın başlangıcı demek o çeşin çek etti epsini yavaşla vaktın^na topladı büyükleri bitta geri kalan ta yavaş onu napsa mecbur açsın ama kim ne koparatife gidik o Bulgala kık sekizde başladılar koparatife gime yavaş ve yautta onnar arasına biz de karıştık küylerden haydi çocun biri bari koyem diyi babası baskı ama ep baskı o da girdine şindi a sen göresin onnar kanı doyuma başladılar öle öle yavaş yavaş umum yaptılar elli altıda epsi erkez girdi bitta çek edivedik epsi gayri bollaştı bu köylede bütün evlemizin hepsi alçaktı ozman dediler yeẏmiyeyle olcak gari ba şindi ustalar geliyiri usta filancaya yapcak ba onu bitta bi sene içinde ödeniyi sen işe gideysin to ōdan koparatiften topleylar parayı ödeyler öle öle bütün kū̄ yeni-

ledi demek bak ne isanna iylik geldi bitta ozman büle büle kū evlendi oma to bura epsi bütün evler böledi iç aklı başında ev yoktu bi de üslende saman vadı ya zatı yāmu yadı mı geçi hemen kışa yaklaştı mevsime kaktısın su yollanı kapādısın e onu da zatı hayvanında ōda epsi ōda senin yanında yakın zatı yetmedi mi ta oda saçakta hayvana veresın yok ozaman yokluk ama biz az yēdik sade to o senelere geldik elli seneye kadar biz ucuna ēdik yoklun elliye kadar ellicen so bitta gevşedi Allah razı olsun bitta kanımızı doyuduk ozmana kadar çok yokluk şimdi su bilmeyim te kaçıncı sene gelmiş ama otuz ikinci sene gelmiş su otuzdan geliyi küve su o da Almannarın zemanında gelmiş ozman demiў borular va tö büle to onnar gitte getiymişler neysede o zamannada nede var kuyu var pınar dedik biz onnara kuyu su için būda Aydogduda var amma çok kalabalık bütün isanna şindi öküz arabala koşiysın iki fıçık dedik biz onnara koyasın üstü kapaı falan da yok acık çalı koyasın üstüne yeşil tö büle dökülmesin diye o gece gidiysin gündüz hāman düveysin bi kişi avşam olduna hayda suya gidiyi isanna da ondan içiyiri hayvanna da ondan içiyi o fıcıladan o suyu bi de buda Hasan fakı tarafında vamış oda demek acık oraya gidelemiş acık buraya biz külede yok yakın yelede su o adam bütün gece yolda suya gidiyi gece sabala yenden āman falan düveyir orda o kadar çile çekmişler biz şini onnara o kada gōmedi acık gōdüm onna da ama ondan öncekileri devamlı su yok hiç bi yēlede yok yimi sekize kadar şu bizim küyün kenarında vāmış bi çimlik onun ozman çobanası su çeşmesiymiş göl göl çobanası su çeşmesiymiş hayvan mayvan salmazlamış çimden geliymiş su to odan alıp yeme koyarı içiyeri yiyeri çeşmesiymiş küvün kenarında şūda omancı gölcü diyerlerdi savaşlada o kada fukaralık kō kō öle Bulgaristan fukara o zamannada şindi turşu yapalamış turşu yapasa to onun suyunda ekmek karılamış annelemis anadın mı tus yok tus ya bak ne halde o kada demek kötü iremulide dolaştım ben Kota gidedim iki üç senelesi üç kişi duriyir yolun bayında öte katta araba da var ben de bu kattan sa kattan gidiyirim dur etti biri bana odun sıtımda sümen sıtımda adamın dur etti dūdum ben dedi senin yanına pinecem pin dedim be canım biz Türkiye'den dedi istiyiz seni alma pek istemiyim buyur pindi dizginin birini tuttu birini bıraktı dedim

olmadı ya tutacasın ikisini de yautta dedim ikisini de bırakacasın büle büle vēdim eline ikisini de de mi ona göre aydı şindi at arabasına gelme aydı dedim atı ona göre işte onu gömüşler babam ustaydı inşaat ustasıydı bi de fıçı yapādı tātadan içi su koymak için gitmezdi evde dut acından oludu ormanda olmas üretmedi koparatif başladı oraya gidenimiz kalmadı biz üretme bitta fıcıcılık görmedi bita tubacılık çıktı fıçı yok buralada su için benzemez bi şeye benzemez bunun suyu em serin tutar em iyidir yok bıralada olsala gösteriz ayreten tālaya gidēke tö böle küçük oludu onnara su koduk öle yatık dedik onnara yatık dedik onu şini iki tarafı da kapalıydı her tarafı kapalıydı sade bi delī vadi o da iki delī vadı biri dodumak için biri içmek için kolar su içme güzeldi şindi yapamacan şindi bizde ozman demir alatı yok demir to ōda nerde bi yerde bi şeler bulusan to onnan bi şeler yapma çalışıdık o komanizma başladı to o zamannada sade Rusda vadı Rusyaya gezmeye gidedik to ōdan bi şe alcan ama getiremezsin sınırdan geçiremezsin hele demir bi şe oldu mu hiç bī paça demir bulamazsın yok bizden bu kadar ba

e

vefat ettikten sora rah döşene yatırıs rah döşēnden sora çıkarız onu yıkama yıkadıktan sora cenaze namazı kılarıs mezarlıa defin ederiz yemek veriler cenazede çok kalaba olur duyan gelir duyan gelir ama şindi köyde bi düün olsun küyde şini başladılar ani aber etmesin ēkez davetli ama dışa küylede onnara aber gönderilir ordan geliyledi.

f

epsi būday misir burda epsi olur burda bütün ne ekmezsen to olma būda ne ekersen hepsi olur bostan burasının topraı bi petroh siyah toprak vadı būda ama acık sētti sade öle amma epsi olur şini başka öbü köylere git oralada taşla kumsallık olur öle oralada bā falan yetişir bizde de olur ama o kadar şi olmaz biz de pek çabuk dönmîyi şindi aş ta souk oldu kerete havalar şindi bu işittimize göre Çobanasıhmış burası ormannıkmış ormannık būdan āştan āca o büyük meşeleden eh başka küylere kadar gidemiş öte yannara kadar aştan aca kadar büyük meşele aşlar vamış bi çoban gelmiş ondan kalmış falan deye işidiyiz bu küyün ismi Çobannasıhdan daın dierine gelmiş yapılmış to ordan kalı Çobannasıh elliden so çıktı elliye kadar festi püsküllü festi bun-

na kayrı gene batıdılar kalmadı ben diyim çucuklara baş kabak sade kiliseye giriliyir camiye girilmiyir erkez kıziyi bana amma kızsın kızmasın tü üle geliysin başka makama sade namazına kutulıysın öbü tülü sevap kazanmısın demiş dünyaya geliken takkele geldin dünyaya demiş ōda demiş magazin va yōsa demiş askere gidēken zabitin yanına gidēke şindi bırasını iliklesin takkeyi düzeldisin kolunu bālasın bālasın çipikleni Allah ūruna duruyırız antreyi çıkamışın buriya kadar yenne būda kafada bi şe yok

25

Anlatan **:** Mustafa Osman, 45 yaşında
Derleme Yeri **:** Karalar (Çerna)
Konular **:** a) Güreş

a

güleşler burda çıktı iki yıl ilesi birinci yıl geştikten sona yarışma yaptık bıldır kısmet oldu bizlere biz kazandık ālıkları ālık iki bin on dört için on ikide başladırıldı bu Koca Yusufun andīmak için on ikisinde öle o geşti bi millet vekilimiz vadı ölece aldı onu ālī ta otuduk yarışmaya on üç on dört kişi āġa seçildik Allahın izninnen şindilik pazar günü mısafilemis bol olcak çok mısafir çaıdık kısmetimize bi de seçimle o günü seçim açılışı yapcaz Deliormanda Deliorman bizim pelivanna buda bizim Deliormandan çıkmışla biz onnara merakliydik ama bizi Bulgar çok ezdi bizi komonizmada bu küyden obü küye salmadılar iç bizim bölgede Türk bölgesi oldu kerete öle bi şele kaçacaklar dışalara diye bizim bölgede tütün kıdıdılar tekezede hayvan baktıdılar öle ünnü yaptımadılar bizim bölge müslümannanı ep baskı vardı döt koyun yapadın bir inek yapadın bi de bi eşek iki inek yapāsa birini alır tekese çok güzel Yenipazada okuduk oraya bizi jitel jitel demek küyde askerden geldi mi üj güne kadar iş bulamazsa tekesede köleye seni yenden gene askere alıla zapaz dele yenden gene askere alıla öle bi sıkı yönetim vadı merak çoktu o zaman bizim Türk milletini uyandırmadılar iç ep baskı yedik ep tütüne televizyon radyo bilem baktımadılar bizde bu ālık mesela para veriliyi pelivannara mesela ātırmā oliyi āttırma en çoku ben āttırdım kaldı bitta bana ālık biz meraklıydık bu ālıa bize düşen şeyler bizim görevimiz şindi kısmetse aġa biziz kısmetse üç yüz misafirimiz gelcek onnarın epsine yemek vercez bi keç kuzu çevirme yapacaz kimi arkadaşlar diyi bi mandık odası çevir diyile dedim yapabiliyseler onu da çevirириz dedim misafirleri doyuruz sulıyırız yenden gelen pelivannar güleşecek palivannarın hediyeleri veriliyiri yenden otırıyılı devirsi sene için ağırlık için yenden gene atırma olıyırı adayım üç yıl āka ākaya vermeye niyetim yok yüz otuz yüz kık kurban kesem sana kısmetse bürük baş küçük dil üj günde yüz otuz bunnar benim elemannar erkez sā olsunnar ayvan tala koyun arılara erdiremedik arılara bakmadı mı salır gidiyler bakamadık salınıp gidiyle bakamadık onnara

26

Anlatan **:** Sıtkiye Memet, 71yaşında
Derleme Yeri **:** Ası (Dobri Voynikovo)
Konular **:** a) Yemek b) Dızmana c) Kışa Hazırlık ç) Oyunlar d) Çileler e) Düğün f) Meci ve çileler

a

ne yeme yapiyisiniz diyi benim adım Sitkiye ama ben burasının yēlisi dil ben Karaladan yakın Karaladan yaşım yetmij bir aldım şindi Agusun otuz birinde te baba adı Mēmet ya fasille kuru fasille e kaynadiyiz be canım onu suyunu süzüyiriz yıkayiz fasilleyi birinci yıkayiz yıkadınasın koyiysin pişme bitta açık başladına şey etme süziysin onu yenden su koyiysin bitta suvanını kaviriysin kokusunu atiysin haydi mancı oli bitta fasille kuru yemek ya

b

dızman yapiz yapiz dızman çok katlı oli nasi biz kariyiz onu en baştan amırı maya koyiyiriz kariyiriz onu isle kabadıktan sora tepsiye de koyiz tepside de kabariyir o kabadıktan sora bitta dızmana kesiyiz küçük küçük diziyiriz dizdikten sora gene dinnendinesi katıka koyiz mesela katının üstüne kızgın sobaya sokiyiriz onu pişiyi acık yā sepeliysin üstüne balla da yiniyiri arı balı ya āda vasa pancardan yapan yapiyi onun suyundanda yapīle kaynadīler

c

o da böle te de bübele kariştiriysin domate yapiysin yeşil domate onnara kuriysin bidona e burkannara koyiysin ozman böle kompot yapmak yoktu onnarı fıçıya koyāsın āmut toplāsın tūşu büberi de öle koyala şindi onnar kalmadı evel zamanda öleydi ekmek evde yapādılar būday ununu elēler aydi bitta karılar amırı bitta fırına atālar fırın vadı evel fırını süpürūler süpürūler onnar hiç bilmiyi zamanında öleydi öyle şindi kompot onu bunu tere lana yok çamaşırı baştan çeşmelē yoktu baştan suvacıylan getiridik çeşmeden su ōdan bidonnarı doldurdum fıçıları andan sona bitta koyasın kara bakıra suyu ısīdısın ōdan yıkama bitta başlāsın bir sabın ozman sabını don yādan yapādık hayvan yası ozman böle sabınna yok odan yıkama başlāsın oturusun sabınna yıkāsın sürüsün yakasına önne ellenne bitta iki kere yıkāsın

üçündü dūlasın aydi tele bitta bunna şindi gençle bilmiyi evel tekeze kuruldu nanabıcan dokturaya gidinceye kadar bıraz mendili ıslāsın acık sīkeyi koyāsın kafasına koyāsın doktur yok üj tane uşak büyüttüm ben yaşım yetmij bī benim o zaman orak biçme bile gittim ben orā bile gittim Āman maşinasına gittim genşler bi şe bilmiyi ekin misir gündöndü öle şele çok fakīlik vadı gülüm şindi zengin şindicik evvelki yok şindi genşlerin elinde çeşmeler içēde uşaklarda panpirsi ozman panpirsi yok ėlde bezimde elde yıkadık onu teknede to bu en başta ılcı suda tutadım ben elde yıkadım serīdim onnara şindi genşler yapacak şindi genşlerin Naime kokulu mendili başka panpirsi başka evel nābādık eski donnadan aydi uşakların altına koyadık yītıp yītıp pala yapādık emen bi kat alīdım astane için üş tane uşak çıkādım astaneden bi kat şele tekrar seredim kışın da uşak küçük üstlerine seredik bez gibi yayādık gazatalara ōda kurududuk āka ākaya deiştiridik detajan yok hayvan yaısından yapādı ninemiz to onnala

ç

nası oyunnar tö be bostancık oynādık tö be grad gibi şekil çizedik onnarı kızlar geliydi to onnala oynadık tö be taşladan topucuk yapadık oynādık kızlāla beş altı kız toplāşıdık şindi kalmadı bezden kukla yapādık tö böle oynādık sangaç iki ipten te böle oynādık onnala oynādık evvelki şeyler hiç kalmadı genşler şindi yaşiyir kādaşım şindi yaşiyile unuttuk kayri

d

unuttuk kayri uşak uyuka nenni sölēdim nenni söledim nēnni yavrun nēnni uyuda büyü salladık ama öleydi de nenni uşaıma nenni ta çok sallarız vadı odundan tö böle bi çuval getiridik bi çuval dikēdik onu eterafını üstüne basma tö öle salladık sapı āç tekēlekleri āç odundan kanatları āç bi yogan yayasın küçük yogan içine otuttur uşakları haydi takı takı götür uşakları rāmetli kaynatam te öle yapādı evel çok çilleler vadı şindi genşler onnarı yapamaz ben diyim zatı şin çok perenna yıkayıp perenna yerde otuveridik ben üç uşak büyüttüm aydi yıka çamaşırı bakam yıka mektebe yolla mektepden geliyi kafasına bak aman öle bi şe olmasın uşaklamıza diye çok kokādık ōlanda çoktu mesela kim uşak kalaba yinekle de va koyunna boldu ozman sıtmaştık inek güdēdik yollādı bizi inek güdmē avşam geliydik mesela çille koyun sā a ne kadar

koyun sādım küçücük bi kız on iki yaşında ninem ötede yemek yapā bize çok çille çektik iç rāt gōmedik ninemde çok çille çekti altı kuşak on bır uşa olmuş ninemin ilk uşakları amakmış on iki yaşında evlenmiş ninem ep ölmüj doktura götürememişle belki ār hastalında ya ninecim taman olmuş iki aylık ölüymüş üç aylık olumuş gene ölüymüş sora bir ītiyara soralar nası bakılıyı bu uşakla böle böle bak altı yaşamışık kalanımız ölmüş çok çille çekmiş o ninem kara yakıya sāmış pāmā bununda çıkmış zo gōtūmüş rāmetli kocabam yakı yaktırma gitmiş ninem öle dedi az çilleleden kutulduk acık rāta ēdik dedi onna da öldü bitta iç rāt gōmedik dē şindi genşlerin işi yaşamak o bubam astalandı benim tö böle tıkınıdı bubam da yarabbim doktura götüremedik bubamı yok para benim bubam yedi sene çekti tıkana tıkana öldü bubacım biz kalıvedik asma brokite ben onun kızı bende de aynı var bende de aynı var tö be çekiyiz aplan sırasında ab yok sürükleniyiz domuz yāsı süriyiz kendimize çilleyle demek būda da kalmadı bakış yok būda da paran vasa sigoroko vāsa bakılacaz o sigoroko yosa kapıdan ur ederler bereket vēsin çocukla dayandı da yatīdık da to onna astalandım mard ayında bacaım tutuldu eh kayrık açık açık bakacaklar ama onu yatırmayadık atacadılar bizi ölecedim bu kışın onu yatımazsak çıtır çıtır ölecez kimse acımaycak sana kabak ekiyle genşler kim nası bulubiliyse kulayını da ekiyiri sati alıyi te kabak ekti çocuk bi şe alımıycak onna uraşıyiri iş yok döt uşak va mektebe gideller yaşamak yok demek zōlan yaşiyiz bizim gibi kocam öldü bi buçuk sene oldu bi sene yüz lef çalişiyiz zōlan yaşamak demek aynı yerinde bu köy ayır ayır ep budamış eski mezalık var to ōda aşada yakada iç işitmedim bubamdan

e

düünne damnada oluydu aman bōle horo tepmek filan yoktu sade köçek oynānıdı adamnar iç giymezdi damlara sade kadınna oynādı düz oyunda vādı gelinne oynasın kendi ōlanna oynāsın yabancı sokmazladı kadın dildi trampet kırnata ama onna da dama giymezdi onna da giymezdi dışada genşlere bakacaklar göreler bi ferece saklayıp o çocua götürüdüler evel böledi bien bienme sevecen onu bitta

f

olūdu āsır örēdik öle gelile gelmez mi camnara filan geliydiler anneler ūradīdı meciye gidēdik tūkü söylediler annadīlar āsır dokūduk çok

āsır vadı ozman ozman pala yok öle kilimne yok sade asır ne kadar meciye gittim ben camnara geliydiler onnar gelemez çaıracan bubalar bizi ozman bi yere salmazdı kara yemeni giyēdik tö böle būda kayışı vadı pabuşla çıkma başlādīdı zengin olan bizim gibi ozman fukare alamazdık ben dōru söylem böle yana döne dedik benim bütün mor vādı şılak güllü şele vadı şılak basmalar vadı ya onnadan giyedik a bı̇rada vadı ya onnadan giyedik a būda hiç yok bindallı yok hiç gömedim bu tarafta yok bi pembe fistan giyedi to buraya kadar sora ikinci günü beyaz fistan giyedi bu tarafla da Çukur köy tarafı çok giyiyi burası battı bindallı filan yok evel gelinnere kına yakādılar şindi hangısı yakacak kına zülüf keseledi şindi ele güne gidese ben küçük kızımı ele güne vēdim kaçmiyiri istiyi zülüf kesmek şindi düününe iki ȧvşam kaldınaysın toplaşırız aykıriyriz okiyile ilāhi söylīler otuttirīle kızı orta yere ōtile yüzünü ellene kına koyiler ayaklana koyiler bitta ilahile beraber ōtiliyi yüzü öödan kalki bitta annesinin elini öpiyi bitta sıradan samaşiyiri ondan en yakın akadaşla akrabalala başta annesinin elini öpiyiri bitta ālıyiri bitta bibilen elleni sıradan opiyiri öle bitta iki gün kala düüne iki gün kaldınesın bir ȧvşam vaka koj getiriliyi o koj geliyi başlık parası bitiyi o vakıta kada bitta düüne geliyle gelini alma geliyle davulla geliyi evin önüne kada çıkarile gelini bitta alıp gidiyle davul dövdüre dövdüre ben küçük kızımı öle vēdim büyū̄ seslemedi kaştı ozman öfke aradiysin bitta koymisin e koydum ama geç koydum bubası koymadı bitta kırıldı bubası ne kaştı sōmadan dinnemedi ben büyüttüm de ne seslemedi bu işle bōle kādaşım şindiki gençle patron patron şindi gençler kocaları kazaniyi parayi getiriyi veriyir eline onnar şindi āzıra alışmış suvacıla to ōdan su getiremezler onnar azır çeşmelere alma üşenile aydi bakalım ay inanmiyile ben diyirim evel diyim maşınasına gidēdim eveli diyim tekeze kuruldu āman maşinası vadı diyim ya kılcıa girisin bütün ufacık kılçık akar o tezgaralala saman taşasın saplık to buda da yakın saplık va tezgerala ne çille çekēdik iki sapana gibi budan ikisi ben ileden tūtim o ākamdan tuti be ca bitta kayiysin maşinanın altına saman koyi iki kişi götiriyi sapla to bıraya kada batiysin yüsek saplık yüsek saplık çille evel dokucu yapādılar dukocudan atāla barabana āman maşinasına sona ōdan birisi salar ne çilleler çektik buralanı bilmiyim ama Karaladan

biliyim onnarı būda bilmiyim male çeşmeleri vadı e bitta çeşmeler geldi tokla geldi analamız ne tok gӧ̄müş ne bi şey idareylen büyütmüşle sen de şindi gençler idareyi fıydırcak onna gas ta onu yakile bitta küçücük bitta koyi to da lambayla tüp olsa gene islē küçücük idare koca kuluşka koyī̄le içerlere çok çilleler çektik şindi gençler rātta ben şin bacaklan üstüne kakamiyim er ekim aciyi bu işten sat dötte tütüne gidedim ben bütün üstüm başım süzülüy su varıncaya yanayak gezedim aydi bakalım yüklen tütünneri yüklen sat on bire on ikiye kadar tütün kıriydim geliy dizerim onnarı emde tek şişle böle çif şişle olsa bak ben şindi gençler yapacak rāttan acı olmiyir çilleden oliyi otobüsle gidiyiz būdan eskiden hepten yayan gidēmişle sen de beni bilmiyim ī̄tiyāla ta çok biliyi ī̄tiyala annadıdıla bütün deimene gidēmiş bütün zōlancık iki ölçek misi bulūsa misir ekin bulūsa ekin varıp deirmene gidēmiş ya sītına koyup da şeytancıa e bilmiysin ya sen ēmedin ben de ēmedim ama annadīdıla analamız annadīdı şindi gençlerin işi yaşamak hē gün çöpe beş lef fıydirile öle ya günde kaç kere dī̄şiyi uşak döt kere beş kere dī̄şiyi sırasında aydi bakalım sil kokulu mendil para yüzleni bilem yıkamiler to onna aydi biz bi gelin aldık a mare yıka yüzünü uşam mare yıka beze haydi o noliyiri böle ta iyiymiş pampir ıslak mendil be canım

27

Anlatan **:** Hüseyin, 55 yaşında
Derleme Yeri **:** Ası (Dobri Voynikovo)
Konular **:** a) Köyün tarihi

a

Osmannıymış ondan sora Bulgala alıyır Bulgaristan oliyir Ası kō̄ şindi onna pek cevap veremeycem duyduklarım sade Ası kölü biliyiz Aso başka Aso deler o Bulgar Aso eski yeri önce buraya kuriliyir köyün pınarları var Koca pınā diyiler o içme suyu aşāda iki pınā vadı aşāda Yani pınarı var kövün aşāda onu yapmış saipleri onun adını komuş Bulgala çoku Dobricden geliyir temiz Türkçe bilile Dobruca Bulgaları yüz elli hanelik köv amma elli hane yetmiş hane vasa göç edildi Bulgala da genşler gidiyiri çalışmaya dışarı onnadan da as beş altı hane var tübemiz yok bi meşemiz va tarihi meşe altı yüz yedi yüz senelik meşe amma şu anda şuda iki ay önce bi yıldırım düşiyir yarıyı ōtadan o tarihi yazılı meşe bayā geniş ya bu dolayda en eski āç zamanında ayvan otlatma ozman mera geniş göl yok akan dere vādı çeşme va kuru çeşme derenin adı Yılannı deresi yılannıdan geliyi aşāda öle akar Kazan pınarından çıkar fazlası akıp gider dere eski köve kurulur o dere var şuraya manavla mālesi dēler şuralar İslamberi dēler yukāda Cadıla mālesi var tālalan epsinin adları va be canım şura yasaın ākasında Koca meşe dēler Koca meşe tarlaları bu yankı Ayvalık deler bu karşı ormanın arkası Yayla öte yan Kayacık yakası dēler yurtluk yok kışla deye yok biz yetişince beki vamış ama biz yetişmedik.

28

Anlatan **:** Şerif Mehmet Emin, 82 yaşında
Derleme Yeri **:** Karalar (Çerna)
Konular **:** a) Köy Tanıtımı

a

şindi bu Karalar baştan ötedeydi ben ēmedim ōda pınala vara Kapaklı diyile epsi Kapaklı ayvancılık ayvan manda keçi koyun epsi vadı bostan kamiş çükündür ne vasa pancar sona bi de şe Türkiyede ne diyiler ona biz burda morka diyiz havuç ya kusura bakma şindi benim anam sinebilikten senevir bin dokuz yüz on dötte buraya geliyi on döt yaşındaymış kocabam anamın babası İstanbul medresesini bitiyme Hacılar mālesi İbram hacılar mālesi Rıfat hocala mālesi çok derin bi hocadı kitabından mı azından mı nefesinden mi bilmem tamam mı şindi su va eskiden Tapıncak pınarı İbrahim hocalar pınarı te ōda aşada savetin yanında Yamakların pınarı to oda bi de Kut pınarı va kenarda duriyi tā ama işlemiyiri Karalar karalar denen adam Karalar karalar demişle kızları vamış yolda geçeke marebelik zamanında buralardamış

29

Anlatan **:** Lütfü, 50 yaşında
Derleme Yeri **:** Karalar (Çerna)
Konular **:** a) Sohbet

a

er bi kō̄ nasiysa bizimde öle elli söför kamyon taksi kullandım şindi te böle ustacılık ayvan bakiyirim geçim şeyi konişiyim üç ay Bursada kaldım zatı gülüm onun kücü kardeş bu Ası kō̄ olsun Ōta māle olsun acık farklı konuşula Deliomannılar Çukū kō̄ onnar farklı konuşur öte dōru Klement onnar acık farklı konuşur öle bi cins geliyi kuriyi köv̇ü burıya burda zate kō̄ burda dilmiş orda öte bi kō̄ vamış iki kilometr buda dōdum burda büyüdüm ne söylem ya isannar iş olsun rāt bi yaşam sālasınnar isannara onu isterim

30

Anlatan **:** Cemile Hüseyin, 71 yaşında
Derleme Yeri **:** Baykocalar (Baykovo)
Konular **:** a) Sohbet b) Düğün c) Sünnet ç) Anılar

a

bize sorcek bis ona söylecez öle mi öle olabilir bis kendimiz göçmenden gelin geldik komşu köyden elli sene gidenne bazı geliyle ama uzaydan mı bakile oturcan mı yavrım ep çalışıyım atmış koyun va iki inek va koyun bakim sürek biz küçük ōlumla yetmiş iki doumlu çocum salmadı bizde oturuvēdik bıraya bir oca gelmiş bayılmış da diyiler ondan kalmış bu ad diyiler sözde bilmiyiz de bunu yeliler söyli bir oca gelmij bıraya burda te bayılmış buda adı ne olur baykoca demek kocamış demek baykocalar demek ondan kalmış bilmiyiz de öle yavrum tekeseye gittik tütün kıdık misī kazdık elpeze yaptık süpürge işledik her şey yaptım yavrum eşim yaşlı dil yaşlı emekli genç emekli oldu tekesede ben gündüz işe giderim geldim mi paket yapādım şeke dükannara paketleyip onnarı atmışar yüzer iker paça üçer adam kamyon gelip alır onu yaptım yavrım her şey yaptım bu yaşa geldik yavrım ama gene de Allah'a şükür yimemiz içmemiz bol ben kīk beş mi oldu ramazan anifeye bayrama bi hafta vaka ameliyat oldum bunumdan gittim astaneye orda bi kız va Bulgaca hiç bilmiyim septe gittim astaneye dohtur demiş ki ne yiyi bu hanım anne yetmiş yaşında ba anne ne yiyidin dedi hizmetçi dedim yavrım er şey şey yidim süt te yidim youut ta yidim pide de yidim ne vasa yidik maşalla maşalla diyir he ayīmadık seçmedik e ne vasa şu kadar koyun var inek va baktık işte eh ep te bakiyiz yavrım şindi kalan nabalım yok yavrım çocuk güdiyiri kendikileni güdiyiri bizimkileri güdiyiri

b

valla kız istemey gulüm neblem onu bizim kızamız bazı kaştı ama be canım gelip isteler nışan yüzük yapa şindi Yeniköyüne gittim ben çocumun ahbabı oraya gittik haykīdı neyse çocun babası geldi aġası geldi yingesi geldi anası yüzū daḫdılar işte böle te düüne nezman yapacakla istemek oliyi geliler istiyle ya sevdine yok ta hemen düün ta yok bir yüzük daktılar nişan yüzü diye böyle duri kaldı şindi sankim nışanlıla söz daktıla sanki düün yapacakla bizim eskiden düünner iki aẏşam olu-

du kına ile üç avşam oludu salı günü bāşladı çarşamba perşembe cuma günü gelini alma oludu arbayla geldile beygir arabasınna geldile beni at arabasıla geldile aldıla te annadiyem neyse geldile istedile oldu evel yapālamış benim düünüm altmış ikide oldu bi şe olmadı sanki toprak bastı parası istēdile ama heralde istemediler ben oraları bilmiyim şindi neyse geldile beni arabala at arabasınna aldıla geldile bali annele epsi geldile amaya öptüm sora babam arabaya pindirmek yaptı gelin arabası pindirmeye babamın elini öptüm ti atmaz mı yavrım genşler açık oliyi ama bis zaten biz açık gelmedik biz kapalı e be canım manto giyēdik ötesin pinesin arabaya şin ka bi şe giydīmiyler bıraya gelidine attılar sanki kapıları yaladım koltuma iki ekmek vēdi kaynam eltilerim ibrı da verdiler bitta döktüm kaynananın evine kada valdenin evine ta kendi evime çıktım döktüm ibrıda suyu bitiydim işte böle yavrım yoktu bizde gezi baḫlava yapādık bahlava yeme gittik annem çaırdı bize gittik so devisi hafta bis çııdık bıraya kaynam kayın valdem çııdı annem çīıdı onna da bıraya geldiler ozman çiz aldıla geldile baktıla ekmek yedile babam geldi çize bakma of yapıldı yavrım er şey pidesi baklavası fasıllesi lāna çōbāydı işi çōba tatlı çōba kabaktır her şey her şey yapiz ozman yiyidik çünkü biz onnarı alıştiriz koştiriz ta mesela hiç epsi yeniydi hiç bi şey kalmazdı be canım sofra koyāsın içeri koyasın mesela büyük olusa salona koyāsın iki sofra koyādık bizim evlemiz aşada dōt göz evim vādı anda so biri çiz altına koyduk ōda yidik gelin ōda yiyir ekme ninesinne salona koyduk iki sofra koyduk işte böle adamnara koyduk ayrı koyduk mesela ama şindi kalan aliysin gelini bi satta bitiyi mesela düün banket yapiysin bizimde oldu benket mesela ozman yapmışla hayvan kesmişle banket çok kalaba olmuş gece būda düün banket çıktı düünümde ben kendim ötedeydim ama almadıla gelinde dakıya bıraya bankete onnar salmışla ben kıza diye gidip almadıla bizim isanāmızda akrabalamıs bittaya güveyi aldılar bi o aneye öbür aneye ka te aldılar bu aneye misafile aldılar doyurdular bitta geyirdiler kızın hanesine kız alma mesela dakı yapālar bitta dakı yaptı mı buba da bubanın elini öpesin pindirisin arabaya bitta araba hızlanır böle oldu beni düünüm

c

yavrım buda hiç ta sünnet düünü olmadı ta hiç yapmadıla yavrım eskiden yapālamış çok kalabalı sünnet düünü davul çalar mesela mısafi-

le doyurusun sulasın her şey takımın olūdu bizim uşaklamız şini būda kalan koca mutar yapmış sünet düünü yapmış oma gitmedim ben sanki bi canım neye gidem yaşlı insanım ivel çok kalabaı sünnet düünü oli yapasın sünnet yapasın uşakla hane sabinin evinde yatırırsın uşakları kocaman doyurular sulalar kalaba olur ama şindi öle yok olmiyi

ç

babam kendi tālalanı işledi bis ozman küçüktü yavrım gidēdik ama yannanda oturmā bitta büyüdükten sora bitta tekese oldu elli yedi de elli altıda bitta işe gitme sanki bubam çalışı gider gelir aẏşamna sora bita son zamannada to oda başka kasabaya gitti çalışma gitti bitta bizde neyse büyūdük yetiştik o çünkü fakir olduna bizi salmadı tekeze işe deyem bali kendi emenne biz büyüttü diyem bali yavrum beş tanecik kādaştık büyüttü yoktu hiç yoktu ozman naret alīladı alīla koyala ona göre naret şu gare ekivercen deler çok çile çekti mesela tālası olan aldı gitti az olandanda gene şu kada aldılar çeken çekti malay misi unu ekme yidik bizde yimişikdi malay ekmē misir unundan ozman deimen vadı ūdesin şöle yimşacık olur ninem onu karı teknede şōle koya tepsiye pişiri ama kırmızı sarı akı gibi olur çok yedik yavrım ama çok çaldık ha gene de ölmedik aşlıktan gene bunu yaşadık tö öle yavrım misir ekme yidik ozmannar açlık vadı polis dayandı kapıya verecen a be veme bakalım ta çok olanı mesela çok koyiyiri az olana koyiyiri sen az salana az çıkıyiri dedi naret istiyrim şu kada verecen diyiri yok canım niye saklaya polis kapı gidiyiri neye saklaya yavrım koka da yapamazla bilmiyiz fukareydi bizde şükrettik bizi büyüttü bunumuzu kanatmadan bizi evēdi vedi kīdı sardı altmış sekizde vefat etti ba

31

Anlatan **:** Ayşe Nimet, 70 yaşında
Derleme Yeri **:** Baykocalar (Baykovo)
Konular **:** a) Sohbet b) Kış ve Sağlık c) Kurban Bayramı ç) Günlük İşler

a

bis bi köylü komşu kızım onda beş sene dūduk kocam astalandı bıraya geldik tezgere aldık gittik tezgelemizi vedik beş sene geçti ya kimlimize yazıldık kocam ōda üç yede işledi paralanı alamayınca geldi bıraya kaldı būda pamuk izne aykırdılar kaıtlamızı alamadık kimlimi alamadıma yaniyim başka bi şeye yanmiyim to bıraya otur sen o da bilir biliyiri ben gittim beş sene Tükiyeyi bieniyim yapıs yapiz Tükiye yemēni ūrenemedik be yavrım hele de bi mor patlıcan kānıyarık diyile ya gidēdim mediven silme o kadar öle güzel kokādı to onu ūrenemeden geldim bunna kardaşla gidiyle oraya buraya iş yok çocıklara koca koca çocıklar epsi aylak geziyi yok iş yok yavrum çok temiz avamız kızım deyer sene gidiyi şindi bayramda gene gelecek oliyi babasınnan

b

alısın kürē konşula söylesin filan vakıt çıkacaz kar ayıklama kar olur böle olur ben biliyim böle amcama gittim evin üstüden gittim yavrım amcama geştim kar ama istedin kadar evel çok oludu ilesi çok oludu toplādık canım māleye gidīliydi misī ide kumpir pişile yok böle māleye gide sūmek işlesin kimse ōrü çorap örūsün yelek örüsün asır dokuma gideriz meciye būda misir soyma gidēsin işte böyle günün dönme be canım ne yapādık vādı vādı ama çok az vadı doktula köyde yoktu ama Şumene kasabaya gelip alīladı sanki şin ateşi olduna şindi bizim bir Bulga komşumuz vadı ama çok iyi dil biz hemen bubam başka bi kasabada devlete işliyiri oraya gidiyi işleme biz ninem bizimle anne diyisiniz ya siz biz nine diyis uşam evde kadaşım sıcakta kaldı da o yinge sōdum yinge dedi ki acık soda koy acık sīke koy acık su süz üzüne vuçutu böle yautta kompir kaparız benim sıcaklım çok belki kık derece kahtı ama o vahıt doktur gidemedik belki onda sora yinemiş dedi kompir kafadan sīke su sūdü bitta geşti böle yaşacasa yaşamacasa yarın mahana oluyu bi yede sora birader çok böle şe oldu

bi ȭsürük geldi kapıda koydula kimse gitmesin deye ne yaptı biliy misin çok ȭsüdü benim kadaşlarım ondan soracıma to bu Ası köyünen geştinen ilaç bulamiyis kadaşım geldi bıraya bi kocaba sādıdık acık su acık şeker onda so kesti te şindi helen gene kız kādaşım çok ȭsüriyiri çok işledi ama sigortası ödenmeden doktora gidemiyiri ariyim eşe südü ama bulamiyim yavrım çok ȭsüriyiri çok işledi otuz sene var ama ilerliyiri şindi az isanna çalıştırıyırı maşinalar çıkādıla şindi çok ȭsüriyiri ama bulamadım to eşek südü ninem annem rāmetli içīdi akadışama bitti yavrım kapıya koyula kaıt bu hane kimse gīmeyecek uşakla astanede oldu dedi fıkara olduna bis gidemedik hastaneye gidemedik ninem emen bizi koştu kadeşim sādı kocaba eşek südünü oliyi dişi eşek oliyi yavri yapiyi ya duyiysin ta filancada va sālıyı diye ozman çıkıkçısı vādı gidēdik çıkıkçıya bi adam vādı yapāladı şindi kalanna bitti gidiysin astaneye sigortası olan gidiyi olmayan gidemiyi astaneye de sana söyliyim yavrım yaşamamız iyi ama to bu gençleri emekli ol yok ben çocum yetmiş iki doumnu bi gün devlet işi yok atmış koyun yaptık merkeze yazdīdık ta hani para ödesinne vesinne senede diyi şindi de işidiyiz bi hastalık geli aklım çıki yavrım ondan geçiniz benim emekli maşım iki yüz lef koyunnada bilmiyim şab gibi bi şe ta burıya emedi ama biz de şindi ilaşladık konamızı çok şükür be canım bali baki de baktı ama hasta olduna fayda yapamaycek çünkü yapamazlamış ona dili morarımış böle kafası şişēmiş öldün mü onu koyisin ora

c

gene he şe yapa yavrım gene hazılanısın gene misa gelcek kızan çocun mesela damadın ya bi yemēni yapasın başlıysın çōbadan yapma mesela kus çōbasıdan kabanı pideni tatlını nişasta dedik iş çōba pirinç çōbası er şey er şey bizim kabaını soukluna varınca kadar be canım kuban kese daıdasın bayram namazına geldine kesēsin kūbanını pāçalasın daıdasın koyāsın mısafine yāni pişirirsin avşama doyuruşun mısafileni geliy bizim hanemize kayın valdemin iki tane kızı vadı babaları bende dūdu öldü onnarın tabi geliyledi bana bayramda evel çok kalaba oludu şindi düün mesela dışada oludu kimseye zararın olmaz ama hane sabinden mesela benim ozman evde oludu mısafir tabi geldi onnara ekmek koyduk her yerden geldi onnar o avşam ekmek koy-

duk yatīdık mesela er şey takımıyla yapiyiz yaptım gene paza günü mesa ozman şe yapiyiz sana şindi nası diyem nışana gelile hani sandık mandık getirile mesela gelīler onda sora kendi akrabalama aykıriz mesala mısafile geldi mi köyleden evine döndün mü bizim orda kendi olan kalır onnar der ki mesela babama dayı dēler ona akrabamız dayı ben filan alcam feşman feşman bana ozman taksim eder kāla hanımla da bende erkekle de filan olcak hazılala alīla şindi kalan yok yavrım evel böledi binim altmış ikinci senede bitta sona altmış ikinci senede bitta sona altmış döt altmış beş bitta sen bi gün oliyi dü͡ün yapiysin

ç

bosta diyiz bis bu sene çokça yādı ama bi sıcak oldu bi yādı büyümedi yavrım acık olmuştur üzüm çok güzel vadı döktü üzüm sanki işte böle yavrım sabala beşte kaktım koyuna sādım südü ölştüm sadık südü ölştük sūdük kamyona vedim gitti bitta içele toplasın yemek yapāsın ölen gene yiyisin aẏşam ta gideysin koyunnanı kaşılasın gene sayasın işte bi gün bu işler hep aynı aynı aynı süpürüsün toplasın yimeni yiyisin işte böle

32

Anlatan **:** Ali İbrahim, 72 yaşında
Derleme Yeri **:** Baykocalar (Baykovo)
Konular **:** a) Hatıralar b) Oyunlar

a

hoj geldin Ali İmamoglu İbrahim yaş yetmiş iki bu köyün adı Baykoşalar Baykova dēle buraya kaçıncı sene bilmem diişti bi senelede Baykoşaladı Baykova oldu buralāda ben kık iki doumluyum kık ikide doduna burası faşist devri gibi böle babalamıs kendi tālalanı çalıştıdıla babamın yetmiş deka tālası vadı çiftli vadı böle anamla ikisi bizler eriştik bizler de onnara yādım ettik biz beş çocuk döt erkek çocuk bi de kız çocū va bababın demek ki beş kardaş bis babama yadım ettik böle tālalada çiftçilikle bōle maşinamız yok ben eriştim zaman beygīle at arabalanna onna bunna çalıştīdı babam topraı benim çocukka sıkıntılamız babam biz eriştiydi anam bizi eriştiydi faşis devrinde ozman fıkarelik kık dötten sora bitta işler diişti komanizma geldine bitta bi takım kaparatifler falan kuruldu çocukka okula gidēdik başta ilk okula gittik ilk okula gittimizde acık Arapça okuduk günde bōle iki saat Arapça verīledi deslemiz dōt saatti girişin öretmenin yanına Bulgaca verīledi Türkçe verīledi talaya da gidēdik misir ekedik ayçiçei ekedik sabala kaktımız zaman böle işe gitme başladınası bōle babama annemize yadım edēdik anam daimi būda yemek yapma kalīdı çok defa būda anam kendi yapādı ekmekleri kendi teknede böle hamırı yapādı böle vadı evde yapılmış peşkası topraktan sobası vadı bunnara ekmekleri atādı böle onu baştan yakadı yakādı kızdırıdı ateşleri koları çekedi doldurudu ekmekleri oraya üj gün ekmekleri yidik üj gün üj günden sona gene yapādı ekmek böle böle çalışīdı bōle doyurudu bizi bōle günnerde böyle büyüdük hayata atıldık hayvan vadı samada hayvan bakādık koyun bakādık inek sāmak için koşmak için ayrıyeten bakādık şindi traktöler būda nası remarkesi ayrı sabannarı ayrı çobana verīdik çoban gidēdi sabalan kendi de güden isanna vadı konu komşula vadı onna bazıları kendi güdēdi bi çocuk babasının koyunnanı güdēdi o hanede döt çocuk var üç çocuk va yautta o çocuk birisi sade koyunnarı güdedi öbürü de babasına yardım eder çifçilie

b

çocuk gene aynı bȍle işler oynadık be canım televizi falan olmasa o sırala ta radyı falan bulunudu bazı isanna ēkezde bulunmazdı radyı seslerine toplanīdık bazı böle top top oynādık ama bu avadan toplamız bȍle bunna başta benim küçüklümde yoktular bȍle ayvan tüysünden top yapādık da onna oynādık böle ayvan tüysünden böle ayvannadan toplayıp böle top yapādık to onnada yapādık böle sarādık onnarı bāladık o şekilde yimşaktılar biraz yımşaktı bazıları tıkızda yapāladı öle ta öle usta takımda çocukla isle böle uzun eşek oynādık bȍle bi kişi oraya dizilir o bitta onun üstüne atlayıp uzun eşek oynādık bȍle geceyle mālelere falan çıkmaya başlādık gölgelendine mecile falan olūdu kızlar türkü söyleledi bizle de gidēdik ānelere böle mesile gündendi zemanında babam getiymiş armannamız va erkezin armanı vadı evdede vadı böle armannarı getiymij babam bugün arabasında beş araba gündöndü ayçiçē ayçiçekleni indirdi burıya niye bis gırgır yapādık diyem bali koyardı bu yeni yuvādı akşamna kendi ısımlāmız böle yakınnamıs topanīdı ablamın akadaşları vadı o ćaırdı gündöndü dövme böle sopa kesēdik böle sopayla gündöndüleri dövēdik oda armanda böle kafaları ekez birer kafa alıp tap tap tap tap dövēdik ondan so çekirdeini ayırdık burıya kafalanı ayırdık ayvannara bu tarafa atādık andan so e böle ablamın kız akadaşları gelīledi tūkü söleledi böle şennik yapādı em işleledi em şennik yapāladı ama çocukla geliyledi oraya gözetme çocukları baba koymazdı ben de gidēdim başka ānelere ben beni de koştudular çok defa ben de akaşımla gidedim mesile andan so sopalādı avlı içine girdin mi kıstīdı ama biz gündüz gezinike ta biliyiriz neyde ne olacak ne gideceı gündüzden ta akadaşımıza haber ediyim ben akadaşıma haber ediyirim öbürü iki üç kişi toplaşıp gidēdik mesle sora sora künne gelme başlādılar kün getiyme başladıla bi lenteyle mektebin duvarına salıylar böle onda so kasetle böle künne toplanma başladık okulun bahçesine şennik yapma başladık mesle gene toplanıdık bi yere bakadık künnanan e böle isanna ne kadar olmasa öle ayrı yaşadına yabani alde birbirine yakınnık yoktu ozman yakınnık yapma başladı isannar biribirlene biribirlemize öle çocuklala kızlar konuşma başladı çocukla arkadaş edinme başladı ta ileden benim küçüklümde isanna epten kendi kendine öle bi yabani

alde böle yaşāladı demek istiyrim sora sora ep uyandı bitta isannar yavaş yavaş işte böle geçiydik ayatı askerlik yaptık diyem bali mektebe gittim yedi sekiz sene mektebe gittim sekizinci yoktu ozman bu küçük okul e būda köyde dödüncüye kadar gidiliydi dödüncü sınıfa kadar dödüncü sınıfı çıkadına Umran köünde okudum bitta orada yedinciyi çıkādım yedinciye kadadı bu küçük okul ondan so Şumene vadık başka mekteplere Şumene bitta devam etmedim mekteplere e būda işe gīdik būda mektebi bitidinesi būda bi ondan sora buda tekese oldu babalamızı topladılar mecburi imzayı vurcan buriya yani ne kadar tālan vasa ne kadar koyunun varsaydı ne kadar zenginnin varsaydı epsini burya göndercen bize babama imzalattıla babalamıza imzalattılar tekese kuruldu çıfllikleri topladılar tālaları gündöndü ōmekten so kurtulduk ondan so buda trakturlar başladılar çalışmā oborlar kuruldu būda köyümüze beş altı tane obor kuruldu onnar epsi oldular ayvan bakma trakturlara tamir yapma trakturları çalıştırmā traktür üs kuruldu bi daha toptan işleme başladık Baykocalar toprānı bi sözde evvelki günner kaldı ekmē bi yede başladılar pişīme sabala alıp tōbasını īsannar gittiler ekme aldılar getiydiler azır o zaman gelince evde pişiriledi evde yapma çalışıladı dükkanamız acık daha genişledi dükkannamızda aradını bulma başladın ilk zamannada bahçe bile erişmezdi böle babalamıs böle pınāladan su iştik ta eskileden mesle pınaladan kofayla getirile böyle suvacı suvacı da vadı e işte fenēlele de çalıştık te yukada dakılı elektrik baştan kuşakları bunna büyüttüm sora ceylan geldi tok geldi e diyecem de tekese kuruldu zaman tekese diyile tekese kuruldu zaman babalamız biraz güşlük çekiydiler istemīler talalanı veme istemīler geliyler belediyeden yalvariler İbraim aga gidecen imzanı vuracan ep kacak göstediler bazı bazı bazı isanna giymez ep kaçak gösteydiler sora ēkez ta iyi oldunu annadıla böle ēkez malını böle evde sade böle kendimize aneye böle evlenmişin bir ane sen üç çocun var yautta bi çocun var o aneye beş dekā yer vēdiler babam vedi yetmiş iki deka yer İbrahim aga bu beş deka yeri bu senin kendinin kendine işleme diye vēdiler bahçe yapāsın fasılle ēkesin şu bu öbü tālaları sade onnara naret naret dēdi babam mesila ta eskiden ta eksiden tekeze gidīmiz zaman naret bitti epsi bitti elli yedide tekese kuruldu bu köün demek ki yaşam şartları diişti ta iyi oldu çok

iyi oldu epsi de uşakların okulları okutma yerleri büyüdü uşaklara mektepleden yādım oldu yemek falan verildi buda Omran köyünde okuyan uşaklamıza Omran köyünde okuduna bitidi zaman kasabaya yolladık uşaklamızı okumā Şumene ōda uşaklamız bitta başladılar ō-retmen doktor emşire böle bi takım büyük işlerle karşılaşmā āyatımıs iyleşti bi sözle atmşıla so yetmişlere dōru e o günden bu güne teh āyat demokrasiye döndü seksen dokuzda onna isannarın üstüne telaj geldi ayrıldı böle isannar grup halinde diyem bali Tükiyecilik oldu kimimiz gittik kimimiz döndük çocuklala beraber döndük dedim çocuklara ne olūsak būda olalım ne olūsak Bulgaristanda olalım biz birbirimize la-zım olacaz ī̇tiyarlar genşlere lazım genşler ī̇tiyarlara lazım bu alde on-nara baştan dönmē istemediler sora ben de kırmadılar diyem bali biz yaşlılar acık ta burala da gözümüz açıldı diyem bali ondan so karar aldık geldik ben geldim onnar bire bire gene gittiler Türkiyeye Tür-kiyede üç ōlum var bir ōlum var erkek çocuk iki de kıs çocū var ōda çalişiler diyem bali doksanda döndük bi sene iki sene dūdular doksan altıda dōsan yedide gene gitti onnar ben iki bin on dötte bıldır sene gittim Türkiyeye onna da birer ikişer aẏşam ikişer üçer ay kaldım mi-safir kaldım onna da diyem bali onna da toplamışlar kendileni benim buda elli senede kazandım onnar yenden toplamışlar kazanmışla on senede ōda iyi gȭdüm onnarı onnar orda yaşi ben būda yaşiyirim biz buda gene eski işleri başladık iki bin dokuzda annem rāmetli oldu ben onnarın yannarına gidiyirim işte böle yaşattīmā çalışiz o günden bu günnere ya

33

Anlatan **:** Fevziye Mehmet, 61 yaşında
Derleme Yeri **:** Kilisecik
Konular **:** a) Yemek ve Tatlılar b) Oyunlar c) Hatıralar ç) Kış Hazırlığı

a

yaḫnı diye bi yemek yapıyoruz bu yahnıyi biz şimdi bayramnarda olsun mısafir karşılamakta olsun böle neden yapıyosun desin her şeyde a baştan mı etten mi söylim nası eti şimdi parçalıyos eycene tuzluyos eti tencere biliysinis ben şindi tencere deyecem böle tencereye yāyı koyuyorus ben şin bizim gibi konişiyim amma yāyı koyuyoruz tuzunu koyuyoruz eti içine kızgın yāyı kavıryoruz şeyediyorus suvan kavırıyoruz önce önce suvanı kavırdıktan sora eti koyuyoz eti de kavırdıktan sora ice bi daha bıraz un koyuyoruz bi da kırmızı büberini koyuyoz su kaynıyo ice kaynadıktan sora içine bitta baharatlarını koyıyrız bu işte bizim yānımız bunu mevlitle de bayramla da çok yapılan bi şey sora başka çorba yapıyos mesela çōba hani sütte yapıyorus çorbamızı tavukla yapıyoruz çorbamızı ön çorbası ön çorbası diyola bunu şindicikin sizin orda nedir arpa var hani böle uzun arpala var böle kuskusla vā bizim topālak topālak bu arpaların topalaı var bizde onu şindi īcene gene yāla kavırdıktan sora suyunu koyuyoruz kabardıktan sora süt koyuyola bu ön çorbası oluyo mevlitlerde yapıyoruz hani bunu sora yapıyorus sarma yaprak sarması bōle mevlitlede yaprak sarması oluyor sarmanın özellī pirincini bulgurunu onu kavırıyoruz böle sora onun içine bi yımta kırıyoruz peynir koyuyoruz karıştırıyoruz īce bahatarlanı koyup bā yapraınna sarıyorus sora böle sade ki sizinkiler böle uzun yapıyo bizimkiler topālak sarıyola bambaşka ama şim bizimde başladılar sigara gibi yapma sora mevlitlede kabak biliyon mu ne bal kabaı onu yapıyoruz sütlaj diyola sütlaŞ pirinci kabardıp şekerini koyile südünü koyile kabadını sütlaş oliyir baklava yapıyoruz şimdi baklavaya yımta kırıyorus bıras şey süt sütle karıyoruz böle topālak topālak yayıyoruz yaydıktan sora oklavala yapıyoruz biz şin gazete tatlısı diyola biz şin buna gazete tatlısı diyolar ama yaydıktan sora kocaman pazı olduktan sora böle oklavada büzüyoruz onu sora da açılıyo böle içine çeviz koyuyoruz gene büküp kesiyoruz böle

küçük küçük kesip tepsilere diziyoruz tavalara tatar tatlısı dil yok bu buna bizim būda gazete tatlısı diyola sora böle başka da yapile bizim bükük iki çeşit yapıyola şindi çok yapile türkiye baklavala da yapiyiz bis ta çokunu da hani ben sana bizim özel şeleri annatıyo buda hani bunnar yapılıyo

b

tabiki küçükken oyunnarımız vadı sokaklarda toplayıp tozları böle bostancık yapardık küçük küçük küçük küçük dizerdik onnarı sora kabakları kara kabakları kesip yani başlarında lapır lapır lapır böle yapardık oyunnarımız bunnardı şindi çocuklar yapmıyı bunnarı

c

anımız deke şimdi ne olmuş ta anımız olsun gibileden şimdi ben bu köyden dilim ama ben Dereköünde bu adın köü Kilisecik Sırbitsa benim köümün adı Sutrino Dere köy orda buraya evledim kırk sene oldu onuncu ayın yirmisinde kırk sene bitecek ben buraya geleli benim babam çifçilik o zamannar bizim tekesele vādı giderdim gittim o ne çok işledim saba erkenden saat iki bucuk üşte kalkarıs tütün toplamaya tütün kırırıs toplarıs ordan gideris şele vadı tekesenin binaları vadı orda oturup dizeriz dakarız dizilemizi şe ederiz kış oldu ne gidip onnarın elpezesini yaparız şe ederiz fasılle çıkarma gideriz gecenin saat üçündü dȍdünde īsannala böle fası̊lle sizin şindi beyaz hani oli fasilye onu gidēdik çakarırdık traktola gitiriyle bittası gidip onnarı şele siz ne de deyiren deyeriz biz böle hani onnala döveris savururus temizleriz kış oldu mu gene tekesele vardı hani koperatifler vadı koparetifle şindi isannara yer bulūladı gidēdik masalada pakladık o fasılleleri tekese bitta satādı ben annemne babamna çok gittim işe hani annem benim babamna beraber çalıştılar elli bölüm çalıştılar koperetife elli bölüm dekar diyilikten hani elli dekar yer çalıştılar ikisi böle benim annem traktöradaydı babamna beraber ȍle çalıştılar onnar orda çalıştı ben evlendim evlendikten sora üç sene okulda çalıştı ondan sora evlenince kadar dikiş yerinde çalıştım evlendikten sora bırıya geldim burda okulda çalıştım üç sene ondan sora altı sene çalıştım postanede doktora götüremedimizde kendimiz ilaç verirdik bizim sirke sirkeleriz ayānı sirkeleriz bileklerin sirkeleriz vücüdünü sirkeleriz ilaçlamız vardır ateş kesici ilaslamız vadır devamlı derecelemiz vadır sıcaklık

ölçme hiç arasız ölçerim bak ben bunu sana ocak ayında mayıs ayına kadar çocuk baktım torun baktım burda sıcaklī da oldu hani ateş otus dokus geçti ateşi böle ona ẏep burda baktım sirkeledim ısladım öle hakkından geldik benim çocukla böẏledi

70 **ç**

kışa başlayıveriyiriz şeyden domatesleri dometesleri gavanozlara burkannara konserve yapiyiris sora böberleri gene kocaman gavanozlara koyuyorus turşu yapıyorus gavanozlara burkannara deyerim kompot yapıyorus komposto her şeyden komposto yapıyorus bis çi-
75 lekten vişneden kirezden kaysıdan erikten çeşit erikten hani biz kış içi iki yüz elli üç yüz gavanoz sāde komposto yapıyorus sora domatesten şey yapıyorus ne deyesiniz siz salça yapıyorus salçanın içine ama sizin gibi sāde salca yapmıyoz böle bübele şele salçanın içine mor patlıcan deyeris hani böle öle şey koyuyorus büber koyuyorus
80 hani öle yapıyoruz onnarı samsaını koyuyoruz baharatını koyuyorus onnardan ben yapıyorum atmış yetmiŞ gavanoz yapıyorum sora kışın şimdik kō̄ yerinde olunca dükannarda taze yok hani böle gidip balcan koparısın şeydesin hapsice evden hazır alıp yapıyoruz ekmek var şindi ayle fıkare yok parası evde ekmek yapıyor kışın devamnı evde
85 ekmek ununu alıyırı davamlı evinde yapiyiri sobasında pişiriyi ekme un ekme būda ekmē būda ekmē mısır ekmē Bulgaristanda yapılmiyi artık mısır çok ayvannara mısır ekmē yapılmiyi bizde būda ekmē evde ekmek yapmıyom şindi hani benim halim vaktım benim aylem vakıtlıydı kardeş ayvannarı vadı ben dilim öle buraya da geldim yine
90 de öledi vasa bi şey yardımcı olurum

34

Anlatan **:** Sabriye Halim, 77 yaşında
Derleme Yeri **:** Yeni köy (Visoka Polyana)
Konular **:** a) Köyün Tarihi b) Düğünler c) Yemekler ç) Bayramlar d) Mevlit e) Peynir ve Tarhana Yapımı

a

yeni olmuş şini burası ormannıkmış baştan bu ormannı gelmiş iki kişi üç kişi buraya geliyle yapıniyler bitta ürīler öle burasının adını ne koyalım demişle Yeni kō̄ koyalım demişle yeni geldikleri için Yeni kō̄ demişle ep böle

b

ēkes düünü iyi yapıyırı eskiden düünner onnar şindi öle adam yok yanı başında şindi adamı yanında karısı yanda öle yapiler te tö öle bi düün yapāla arabayı ōtele alīla gelini getirile eskiden düünner gece olūdu benim düünüm nası geçecek tö böle gece geşti gece maşalon yapāla dakıya tutāla şini bi bezi dolāla bī sopaya ōdan acık nafta yautta gaz dökēler ona bitta bir kişi onu tutar oraya toplaşır isannar maşalon dēler būda sizin oda ne dēler ōle tok falan yok gece tutāla dakıya gündüz de kālar tutar dakıya bitta gelini gece güveyle gelini tutāla dakıya gündüz de sāde gelini tutāla dakıya ōle kaştık anamız babamız gōmeden aldık kendimizi geldik ozman ōle oludu böle şindi iki kişi annaşıp da gelmezdi akrabala kāve geldi kendi akrabalānı göndēdile bizi bitta onnara öle bak şindi biz ozman küçüktük gülüm on altı on yedi yaşında evlendik ozman küçük evleniliydi en geçi yimi yaşında evleniydi isannar şindi otuz yaşını bulmadan evlenmiyi genşler ōle onnar iyce sefa süriyler andan sona evleniler e tanıdık tanımadan nerden gelecen konuştuk konuşa konuşa geldik e baba güceniyi be canım gücenmez mi baba güceniyi ne ıştınmadan gittin deyiri darılıyiri ne kadar olmasa bi ay sona gittik kōkumuza gidemedik darılacekle deye düün ozman bōle gidip gelinmezdi gelinne güvē biribirine hanelene gidip gelmezdi emen dışada kendi kendilerine nası görüşülēse görüşile böle baba istemezdi gidip gelsin kızın babası çocun babası öle şindi onnar üç beş sene geziniyler beraber de andan sona evleniyle bugünde önce körfeslikti insannar çok yabanıydı yabanı gibi

böle sıkılgan so͡uk yemek verilmezdi be canım misāfileri gelir içeri sofra kurūla ōle doyūrular böle şindi masalar kurup da doyūmazladı sona çıktı bu masacılık şindi öle yapiler şindi masalar kuriler o zaman pembe fistan alīladı atlazdan olūdu fistannarı öle oludu burda bindallı gōmedik biz şindi böle telli şeler giyiler şin bakiyrim ben de oma o zaman vamış ama bıralada yok kundura alīladı geline bilezik öle şele yoktu bilezikle Türkiyede oliyi burda şından sona alem gidip Türkiyeden bilezikleri alyiri şindi dakıyiri bi meydanı olan meydanı olmayan gene dakmiyiri öle gülüm en çok seksen ane Türkiyeye gitti az kaldı insannar söylem adlanı kıs ta onnarı diyi kimne vadı diyi Memişler sülalesi ta ötede va İbrahim Memişlerin sülalesi bunun amcası bitta kimisi kasabada

c

çeşiṇt yemek nası biliysen öle yapiysin biz şin günümüzde itiyāla nası yapāsa öle yapādık yānıyı mı söyleyelim be canım yānıyı ben kendim yaptīmı söylerim size şindi ben şindi koyarım eti tencereye yıkar onu isla şöle nası lazım ya içinde kavurum başta eti andan sona bitta böberini atarım bitta suyunu koyar kaynar sona da bitta so͡anını koyarım beş altı so͡an dorarım onun içine öle pideyi baştan pazıları ıslarıs bir kücürek ka͡ba koyar bōle tepsiye andan sona tepsileri yālar koyarıs bitta bōle pāça pāça koparıp dizeriz onu üstünü bitta pīnir çalar ta üstüne katīnı koyarız ōle biraz da kızāmáycek gibiyse soda atarız üstüne ōle çok tatlı olur pideler āda da koyarıs bal da koyarıs lütenisa isteyen lütenisa koyasın çeşiṇt çeşin şeleri koyasın er neyse dızman da yapiyis lütenisa da yapīyis kompot ta yapiyis şindi domatile kızariyiri domatile kızādı mı bitta onnarın kabını soyāsın ōdan burkana koyāsın sōna lütenitsa yapacak olduna maşineylen yıkā paklar onun kabını gene şey ediysin çıkariysin çekirdeni çıkariysin onnarı kaynadırıs Tükiyalılar onnar şindi koyiler birer çuvala ben şindi ōda dūdum biraz suyu iyice süzüliyiri ama bizim öle odunna o suyunu kendi kuriyir suyu kendi ateşte yana yana bitiyiri onnar şin aksın suyu da koyusu kalsın deye öle yapiyi Tükiyelıla ōda altı ay dūduk biz yaz günü biyeniyiz be canım biyenmez mi isle çok isle uşaklamız ōda biyeniyiriz biyenmeyiz mi ama kafamız çalışmadı geldik ama öle kafamız döndü geldik çilekten kompot be canım nası yapacaz toplayıs çilekleri yıka-

yiz onnarı koyiz burkana döde beşe kaşık şeke koyiz kimsi beş kaşık istiyi kimsi döt kaşık az olsun istiyi çeşin çeşint yapiyiz

ç

bayram sofrası çōba yapāsın çōba yapiyriz yānı yapiyriz pide yapiyis baklava yapiyiris kabak kuriyiris andan sona çok çeşintli yemekle yapiyiz gülüm çōbayı kuskusu siz nası desiniz bilmiyim ay te ōle annadıyım kuskusu yala kavuriyiz onu baştan kızardiyiz kuskusu andan sona suyunu koyiyris o acık kabarı gibi oldu mu südünü koyiyriz ōle çōbayı ōle yapiyis şindi napçak bayram saba gidiyler bayram namazına adamna gidiyi bayram namazına bayram namazından ama adamna bayram namazına gidince kakıp saba namazını kılmak lazım onu kıliyriz ya bayram namazını oriya gidince evde kıliyi saba namazını sona bayram namazına gidiyiri bitta ordan geliyiri be canım erkez büyük olanın elini öpiyiri sona küçükler öpiyir büyüklerinin elini sıradan öpiyler elleni öle

d

şindi söyleyem ben onnarı da söyleyem size şindi baştan toplaşırız oraya her neyse insannar toplaştı mı tōbeyi yaparıs tōbeyi yaptık mı bitta Kurana okuruz şindi orda Yasini okuruz Tabarekeyi Ammeyi Ha mimi bunnarı bi kere okurus şindi sıradan ōda altı yedi kişi otiriyiriz biz andan sona onnar okuduk mu onnarı baışliyiriz bitta mevlide sıra geldi mi mevlide başliyiriz bitta onu da hazılık yapıp okuyiris ilai bitki de okiyiz bitta mevlit bittikten sona daılışacak olunca ozman okiyiz yemek mevlit bittine yiniyiri ne yapāsaydı yāni yapiyiri şindi bizim mevlit sāde kālar yapiyiri adam mevlidi ayrı oliyir karı mevlidi ayrı oliyir karışık olmiyiri kuzu gütmē gidēdik ayvan gütmē gidēdik ayvannamız vadı onnarı gütmē gidēdik ne mi götürüydük biz şindi gideriz kuzu gütmē ama geliriz ōlenne eve annelemiz yemek āzıla oturup yeriz bitta ōlenden sona gene gideris

e

yapādı nilemiz yapadı piynir yapādılar tulum piyniri o işmikten olūdu tulum piyniri işmikten oludu işmikleri bōle sıkādı ninem andan sona onnarı koyādı şeye bi fiçıya e kıj günü yimek kabı kalmayıncaya kadar tuluma basadı onnarı böle ōlardı ōlardı bıraz çöle otu koyādı onnara iyice bōle bastırıydı onnarı bitta o yimşacık duri oda alıp

alıp yiydik āmuttan armuttan yapādılar yapādılar işi tūşu böberden de yapādılar severdi acı yiydiler şindi burda taranayı naşı yapiyler onu mayaliyler er neyse böber dometi katiyler her şey katiyler sanki onnara amırını ōgüriyler bōle tıkız yapiyler yuvurmak öle yapiyler bitta sona küçük küçük kurudiysin onnarı kuruttun mu ofaliysin bitta öle suvan da konurdu ama onu unuttum şin soriysin unudiyriz to o kadar yeter

35

Anlatan **:** Hasan Recep, 76 yaşında
Derleme Yeri **:** Kilisecik (Tsırkvitsa)
Konular **:** a) Hatıralar b) Oyunlar c) Kış Günleri

a

asan soy yok bizde neblem kilise vāmış küçük ama yok kırk yıl tekesede tekese vadı buda tekese kurdular siz bilmiyem biliy misiniz koparatif tekesede şifyorluk yaptım be hep şifyor kamyon tekesede hep būda misir topliyiz hepsini tekesede işlēdik yepten kocabam da būda elli altıncı sene tekese kuruldu ya ellide kuruldu Bulgala giydi biz giymedik ya sora bitta zōla soktula hayde gircen gircen tekezeye malları aliyle bilgilerin va mesala hayde tekeseye hepsi hayvannarı topladıla oraya babamna ikimiz gittik dadan taş çıkādık te ōda taş çıkādık taşla temele odan taş çıkadık taşla temele odan getiydik tūla aldık bilme ne te yaptık te balkanda kanara va ōdan çıkādık ben de ozman traktoradadıma traktöre taşıdım onnarı altmış beşinci sene yaptık bir ay yok başka hayvancılık vā koyun bakile inek bakile

b

ne oynacan köy çemişi oyneyez bilmem ne biliysin mi gözleni baliyle tutamiyle damnada mazalada oynadık koyile oraya bi çotuk dil mi potnik deyi sopala atiysin bi çoban çıkiyir dil mi vuriysin potnie̯o toplayınca sen kaçasan sopanı alıp geliysin uşak işi te bi çotuk koyi to ora dil mi bizde sopalala vuriyiz ona

c

odun getiriyiz nide yok vadı şe oda dükan oramak vadı kāve diyiler kāvede toplaşıp ōda mu̯abbet oda oldu kavede buraya deyiler koru bayırı buraya deyile yurtluk buraya deyiler boydan e bu dāya boydan deyiler köyün suyu ordan geliyi balkandan bıldır yāmadı baş sene çok yādı elli dötte biz kūde mektebe gider burda yoktu burda döduncüye kadar mekteb vadı buda Voyvoda kū va aydı oraya biz bitta yedinciye kadar oraya gittik bütün kış to budan bayırdan beş kilometro yol yok ozman şindiki gibi otobüs var dil mi mektebe taşile ama o zaman yok ya elli döduncü sene gidiyiz mektebe nası kıj juv ediyi biz gene gidiyiz alıyır ama yok bi şe yapmiyiz üşüyiz ama nabıcan ozman yok ekin yok mamaliga misir ügidiyiz dil mi memaliga deyiz ona biz mamaliga malay

yapi ninem mesela malay sıcacık fasılle de vasa hop yiyiz işle bitta ama yok yokluk ozman çok tö öle geçirmişik bitti de gitti yetmiş altıya geldik yok kırk sene işledik tekezede kış yolluk yaptım hop geldi bana kırk altı lef pensiye kırk altı bindi dil mi doksan dokuzda Koslof çevidi onu bitta üç sıfırı attı ya kaldı bana kırk altı lef kalıvedi bana epten yok te öle çileler çektik geldik ama nābalım gitmedim ep burda te buda te agaç göziki orası mezalık cam orada dikilti yolun üstünde göreysin tepesini to orası mezalık zor oli ama nābıcan biz kücükke bubam çalışı ozman koperetza yoktu ya orak biçile elle orakla biliysin sen bilmiyiz orak vadı buraya eline sokiysin ellik vadı orakla biçeke bubam ramazandı biz uşak yati burası çukura döktür acık su dedi to ona serinnesin çok çilleydi o ninem mesle ozman ferece va sen ferece biliy misin kara ferece to onnala orak biciyle şindi yok askere gittik geldine to bu altmıj bide geldim askeden evlendik te büüne büün yaşiyiz kocakarıyla çocuk bi çocuk va iki kıs çocuk Varna tarafında orda işliyi onda var iki çocū benim buda bāçe va bi deka baçe va misir ektim bostan ekiyirim büber dometi annadın mı çeşmeden markuj var hortum deyisize siz su da pahalı kūde mi ben de var tavuk on tane dōt koyun vā bi keçi va bunnar gidiyi meraya şin te çoban gelcek onu bekliyim ben çoban güdiyiri ayda üş lef bi koyun saba yedide gidiyiri şin gelcek te sekiz buçukta geliyi uşaklara da vereyis doldiriz bize de bazsı çok süt götüre alıyı mandıraya ben vēmiyim pīni yapiyim uşaklara ben yiyem kaşkaval yapiyiz kaşkaval ne diyisiz bilmiyim ben nası pīni dele sizin oda Türkiyede sarı tekēlek kocakarı yapıyo südü koyeri kaynadiyeri limon tozu va onu dökiy içine hop bitta asiyi oraya aşar pi nası diyisiz yimeden küfleniyi yiyiysen tazeyke kaşkaval to ondan televizyonda işidiyim kaşar bunnar şindi yaz günü kestim onnarı bırıya kestim şin ateş saba yaka tutuştumā tutuştiri ekmek fırında getirile ekmek buraya çok başka yerden Yenipazadan getirile yapmiz yok on firma va belki ekmek getirile buriya çok çok çeşit çeşit bakkal var iki tane onnar getiriyi yapıyodu çörek bile yapādılar çörek yapıyon topālak kül va ateşlik va ozman peçkada yok külün içine gōmedi onu çıkādı hep pişiyir bitta bi tatlı geliyi uşakka yetmiş iki yaşında öldü bubam yaşadı seksen yediye döt kādaştık bis souk buda palto giycen sen nēden ba bizzat Tükçe bakiz ba buda çanak anten Bulgarca bakmiyiz kalaba mı siz kaç kişi

36

Anlatan **:** Zaide Osman, 83 yaşında
Derleme Yeri **:** Mula (Mogila)
Konular **:** a) Köy b) Düğün c) Hatıralar ç) Mamalika d) Cenaze e) Yemekler f) İlahi g) Köydeki Hadiseler ğ) Doğum h) Ramazan ı) Kış Hazırlığı i) Oyunlar j) Türkü

a

Mūla eskiden Mūla bu kövün öte yanı Tük kövüdü būda göçmenne oriye yaptı Tükiyede bütün şēle Mūgladan oriye göç etti ama şindi büyük olmuş orası öle yapile soradan Mūgla yokmuş ōda biz Mūgladan gelme Mūgladan getme kendimis gelme bubam Mūglada dōma sen nīden bizim insanna çoku Şumende yaşiyir

b

düünü mü nasī yaptık geldiler beni şindi nışannadılar nasī diyeler sizde geldiler istedile beni dünūlük oldu andan sora bittayı bi şe mi getirmek mi gelip başta görīle gördüler ondan sora biendiler yenden gene geldiler Allahın emrini koştular istediler beni istedikcen sora elleni kaktım öptüm isannarın adamnar Allahın emrini koştukcan sora elleni birer peşkir vēdik sıraya isannarın onnar da bana para vediler büyük paradır elime vēdiler öptüm elleni ondan so dūduk bıraz geldiler iştiler kaktılar bana bi nışan yaptılar nışannandık geldiler getiydiler urba bana giydīmē falan giyindim çıktık ōda dakıya tuttular annele beni analar karılar sade gidēdi adam yoktu ondan sora geldiler gene yaptılar bana bi dogor nikā kıydılar nika kıydılar ondan so bitta düünü yapmā başladılar getiydiler bi büyük kūban öle kavil dedik kabil ekmek yapādık kavil ekmei yapādılar perşembe günü danışık ha oda danışı yapāladı böle davullar alīlādı konu komşu mısafir alīlādı ondan so gelin alçıla çünkü ben başka kōden bıraya getirecekle beni yaptıla danışı ondan sora düünü yaptılar e alay yapādık tö böle kınaya gecesi üç avşam olūdu bir avşam kına gecesi ondan sora dakı gecesi olūdu dakıya tutālādı bittayı sabası peşembe günü geliyi gelin alcı bütün küvün kenarına çıkıyırı ehali sen aliysin ben alıyrım ūleşeler onnarı davullanı epsi halkı yapıyiri tatlı falan onna dünüş halkını otirile tatlı yapile tatlı yidikçen so tatlıyı kayna karı koyiri basma oriyi

veriyiri sindi tatlıyı hani yedi o haneye veriyiri ondan sora te düün
halkını alaya çıkādılar beni e babalar dizildiler te böle sıraya oynadılā
çaldılā ondan so geldilē gayrik teslim edecekler beni geldiler sıraya
adamna dūdu elleni öptüm iki üç kere öptük el tö böle ikincide üçün-
cüde gene bana para vēdi o adamnar para vēdiler elime āmin ettik
kıbleye kāşı geldi şindi bubam geldikcen so kaynaya teslim etti eti
senin dedi kemi benim dedi ondan so vēdi helal olsun dedi ākamı
sıvazladı iki üç kere bubam benim vēdi beni aldılar davulla çaldılar
geldik bıraya bitta āladık canım ālaştık aladık arabayla aldılar tö böle
çadıla yaptılar araba bēgir arabası geldicene güvē karşıladı bir araba
çocuk karşıladılar tüfek attılar gittiler sora te indiney geline baktılar
cuma günü gene geldile baktıla bana duvāmı aştıla ötük böle annele
kacabalar gül üstüne yaydılar o duvā kocamasın dedile öle yapālamış
kocamasın deye e te bak kocamadım ben tö öle cuma günü gelile geline bakīle tö öle yaptık bir afta dūdukcan sora onnar geldi biz
gittik bitta işlemeye başladık işledik arabadan ineken vēdiler vēdiler
ev vēdiler bālık vēdiler insin diye ben de vēdiler bālıkladan vēdiler
ben de valıklı evelde gayet zenginnik yoktu uşam yaptık hani bi laf
vardır Tūkler çok isle attıla Tūkle ellinci senesi geldim ben geldikçen
so Tūkle Türkiye yollandılar bütün Kaspicandan isannar bana başka
şelerde annattıracanız ben şindi Kuran okiyirim mevlit okiyirim onna
işitmişler beni şindi Kuran okiyim mevlit okiyirim topladı o Tūkle
beni şindicik ilk avşam ta av dediler okusun bize av ben dedim ben
şindi geldim dedim ilikten sizin mevlidinize dedim siz okuyun da ben
bittaya ta okurum dedim sizinne beraber olurum dedim onnar olmas
okuycan da okuycan okuyuvedim bütün garaya daıttılar onnar o kadar
sevindiler memnun kaldılar bak biz bu gelini aldık başka gelin aldık
hiç böle okumazdı isle yaptı suvazliler bu gelinin kıymetini bilecen
bu gelini şeyini bilecen öle demek uşam to buda onnarı okiyirim Kurandır ezandır buda kaldık yīmi otuz ane kaldık onnar demişler gideken bu Mūlanın içine demişler biz gideken Allah dolu yāsın yamur
bir tolu yadı uşacım dedi o Bulgalar süvennele saçakladan atlatmışlar
isannarı camilere salmamışlar ben gelince olmuş ama ya çok etki etmişler Mūla Mūla deyeler Tükiyede to insannar Mūladan orıya gidiverile bi çöl yuvaya kurile orasını Mūlalılar kuri şindi Mūlalılar deye

çok isli isannamış Tūkiyede Mūla var to burada Mūlalılar kuri hiç
65 insan yokmuş Mūla diyir söyliyir ben şindicik gitmedim biz işidiyiriz Mūladan gitme Tūkler yapmışlar bizim annelemiz gülsuyu Bursada öliyiri kaynımın anası bubası onnar gitmişler oraya Bursada ōda iç bi ev yokmuş Gülsuyu Bursa bizim milletimiz köklemişler anne o kadar temizmiş o kadar şe isanmış ben orada demiş duramam demiş
70 kīk güne vamaz ölürüm demiş anne kīk güne vāmiyi öliyir ölmüş kaldırılamış yastın altından akrep yılan çakāmış Mūlayı muacıla kūma būdan gitme onnar bizi annadıdı anneler tö böle gidedik tālaya süreriz ben de sūdüm kocam da sūdü sabannan da pulluklan da sūdük çok kadın gidēdi ayvancıklamız o günnemiz geldi geşti başavarın dön dēsin
75 döner kendisi süresin sabannayın öle sūdük uşacım e hāman dūdük beşik yaptık tö böle āmanda düvēdik kürekleyin ozman maşina yoktu çok siyrekti maşinala karayuvunda yapādık onda yaptım sıraya sıraya kasabalara gidēdik ama nası gidēdik biliy misin arabeyle arabeylen tö böle gideriz kasabanın kenalanda vadı araba salma yer budan Şu-
80 mene gidēdik yol vā be canım taş yolu vā nası gidiyiriz öle gidēdik eski yoldan eski yoldan Madaradan ta ötede gene vadı şeden Yencek küyünden falanda benim küyümden geçeken vā yolla ayrı e tö öle bittayı gidēdik siz bilmiyisiniz bunnarı

c

85 onnar bırak sen ne annadıyım āladım asta da oldum geldim bıraya isannar acık isle iş çok zēdeli bācaları yaptık yasakla yaptık andan sona kürekle kazıp ta işçilemiz de vadı çalı çıpı taşıdık tö böle yaptık ba bāça kış günü çıkarıs ateş başına gīmezdim ben aydi ōda toplıyırım taş topaç ondan sora arabaylan kimi kocam indiriyiri getiydik indiy-
90 dik uşam astalandım cierimden astalandım anız deli kada kabāmış cierimde ondan sora bittayı delinmiş anız deli kadā tınak üstü kadā kabāmış üşümekten kocam da askede yok kimse bana şini bakmiyi bu insanna da sahab dedime size ne annadiyim öle nelē çektim uşacım ama bi şe olmadı alem dedile nalbantla fenaydı ama dedile sen onna-
95 dan ta üstün çıktın Allah korusu beni Allaha duva ettim hep Allaha gözlemden yaşlā deimen gibi gidēdi bir isanna konuşurum ālarım ateş başına sokulamiysin giremiysin sabala erken kalkiyiris birer kıtlık ta bi mamalika yiyip haydi bitta işle bakalım şindi işle çapanın ucunu

tutundun tö böle noldu ba uşacım dedi komşu ben dedim kimse beni doktura götūmedi öle böle

ç

misir ununna koyiysin biraz su eleyisin misir ununnu aliysin oklayı elini saliysin karıştiriysin karıştırıysin karıştırıysin o oliyir sora koyiz tepsiye koydukcan so o tepsiye ya yalan piynilen yapiysin yautta sütlen de yapabiliysin āda yapādık ādaylan da yapadık yidik uşacım ekmek yerine to onnalā yollandīdık işi tāla ēkedik çıkardıka naret alīladı hiç bırakmazladı şey yime ne kafa veriversin kalırsın sen aç bī̄ çuval ekmek için ta Provadiya bilem gitti kocam öle çilleler çille de çektik būda tūbe yok Kolcada vā İzbul diyile tekkele de va Targovişte de Ana Kıs tūbesi buradasaydı tūbe diyile İzbulda başka da va ama neblem onu Āmet tekkesi va onna to oyanda va buralara yakın yok buda nirde va adı aklıma gelsin Mumcularda var Demir buba ya begir arabasınnan gidēdik gidēdik tö öle dokturuya andan sora bi şe almā gelinnere pazalık gömē yapıştıma tel orada vadı gelinnere duvak falan ayakkabı da ōdan alīdık öbü tūlü sıra gelir çarık vadı giyedile tālaya gideken ondan sora bitta öle kundura falan galoşlar onna soradan çıktı

d

cenazeye şindicik gidiyiriz rāt döşēne yatırıyız onu ölmesine yakın oldunen Kuran okuyiriz Kuran ezan vefat ettineyin abdez aldıriz gusül abdezi tarakliyiz yatıriyiz çekiyiz çenesini ondan sora ayaklanı kim bālıyiris öle ondan sora cenazeyi yıkamā çıkariyiriz ovaya yıkayiriz orada onu etrafında sarılı çāşaflala sarılı andan sora tabutta va yıkadın su gidiyir aşa öle yıkayiriz uşam çıkariz bitta ocaya teslim ediyiriz bakiler yüzüne anasının babasının ōtez kapayiriz bitta hoca okiyiri yerine dahil oliyi üstüne ferecesini koyiyiriz sariyriz

e

yemekle yāni gibi yapiler pesimet yapile dızmana yapiyiriz öle kıymada yapiyiz o şindicik başladıla porsiye yapma ileden çok yemek yapādık çok mevlitlede çok yemek yapiyiris çeşint yemekle isle ama şin ta kolay olsun diye porsiye yapiyiriz tö öle dızmana pesimet yapiyiriz yedi avşam pesimet pişiriyiriz çōba bak şin sütleyin piliç eti koyiz kimi kime de sade çōba üstüne acık aşliyiriz karabiber te öle

koyiyriz aydi başliyiriz ikinci koyiz bittayi yäniyi läna koyiriz läna kıyıp ta yapiz etlen onna oliyi onna etleyin fasılle varsa fasılle yapiyiz çeşint fasilleyi koyiyiriz sarma yapiyiriz onu şindicik o etleri yemekleri yedikcen so onu koyis kīmayı ondan sora üstüne ya halva koyiris yautta sora tatlı koyiyiriz tatlı koyasaydık koymiyiriz öle yile işi çōba yapiyiz sütlü çōba yapiyiriz yapiyiz baklavayı pideden sora sāma yapiyiriz baklavadan so sāmayı yesin bastīsın yürēni dızmana te böle topālak topalak yapiysin onun içine pīn koyiysin üstüne kaymanı koyiysin pişiriysin söylemiler to bizim evler to bu hane kimse bilmiyi kim kūmuş onu çoktan bilmiyiler anamdan bubamdan tö böle be canım nede bilecem be bıralada yokmuş yukarda koca tepe va sora iniyle öle diyile

f

dün gice yatırken şehrim içinde Muhammed alanın nuru göründü döt yanını almış huri kızları akar döt ırmagın balı göründü a şimdi odur benim gönlü anar Resul hazretleri terinden olan selveri habibim nuru göründü ben bir fidan idim toprakta bittim geriye kalmadı bitti gittim yolunu seyrettim Gözüme bir alamet kam göründü aşık Yunus zider ihram çevresi Bismillah ilen Elham süresi Errahmani gibi kaşların arası nun ve kalemi yazılmış deri üstüne bülbülleri zarı ense üstüne benim zahım Kabe üstüne Hacerül esvabın alem destine Hacerül esvabın nuru göründü tö böle uşam çok sesim vādı çok tūkü söyledim ben seksen iki oldu benim okumamı benim şey etmemi kimse üstüme çıkamazdı ama kayrıkım sesim bozuldu ītiyaladı

g

annatılan bişi be uşam bi iki kere oldu zelzele tö ōle o zelzelele kōkunç oldu bī kere çok hızlı oldu ölen olmadı ama kōkunç oldu uşakla kōkiyiriz öliyiriz kokmayın uşam Mekke Medine Mevlana Mekke Medine Mevlana evler tö böle hırgalandı hırgalandı mevlitteydik o zamanna bi çatītı koptu e geşti bereket vesin bitta ince oldu öle fena şele ben budayke olmadı yapmiler fenalıkla yok ama neblem ben onu püsküllü vā dēledi o Yenipazadan galiba burada çok şey işittim ben onu zulüm yapāmış dediler ben şin onu hakkına ēmedim ta küçüktüm o vakıtlar geldim isle bul uşam Ana Kız dediler Targovişte Ana Kıs tekkesi dediler gittik Ana Kıs tekkesi diyiler

ne içinde ana kıs ölmüşle anası ölmüş de karaca onu emzimiş dēdile
bir āştan tö öle geçmiş dedile

ğ

yok evde üş tane bebek aldım onnarın göbekleni kestim ama evde de dünyaya bunu dünyaya evde getīdim evdeydi yoktu evden annele vadı nası geliyle geliyle tö öle ya ebe karı ya evde te oldu ezan kocabanın adını taşıyı Recep bubası bu dedesi Recep bubası İbram Recep demek kocabanın adı kaynatamın bubasının adı onu koydular Recep benim kızların biri aşe biri fatme onnarı öle koduk hep annelerin adları kocabam istede kaynam kaynatam bak şindicik oca var ama ben de şindi koyiyrim vā kitapta bī uşan adını ezan getiydinen diyir yok hoca yok adam hocası yok burada Allahu ekber Allahu ekber deyip onu biliyrim ezanı okuyirim ondan so o kitapta va lazım göstereyim size çok kısa ama ben ezbeleyemiyim onu pek okuyirim onu çocun kulaına baırasın diyi onu getiriyim istese göstereyim onu okiyirim bitta iki rekat namaz kılıyırım o uşan adı şe için kılıyırım namazı baışlıyım uşak sā olsun sālam olsun onun ruhu içi onun baışlıyım ömrü uzun olsun ana baba sözü dinneyenerden olsun

h

ramazannada da nābalım gece kaḷkıyırız saat üşte ondan so yeriz iki ekmek içiyriz suyumuzu ne yaptıysak onnarı yiyip içiyriz bitta avşamleyin saat dokuza dōru bozuyiriz ezan okuniyi boziyiz biz ona temcit ekmē siz şindi bunnarı sıraya dizecek onna işle uşam

ı

yapiyiriz lütenitza yapiz dometilerden topliyiriz büber falan karıştırıyiriz sora paplıyız biberleri koyiz o uzun büberleri paplıyız gene burkannara koyiriz konserve gibi yapiyiriz kabak pişiriyiriz onnarı da kimsini buzdolapları var yapiz piyni de yapādı tulum pīnirini şindi falayisin piniri falayisin onu ondan sora çöre otu koyiysin içine paçalayıp bī beze dikiyrim onu yaptım onnarı ep uşam koyiysin güneşe kaşı kışın bitta mākana yapiysin pide yapiysin yoksaydı ayvan sāmāsan yiyiysin böreklerde koyiz yapādım bah şindi baştan mandadan yollandīdık işi çok fukaráydık bi şecimiz olmadı ayīdılar bizi bi şe vēmediler salıvediler bizi her şeyleri hazır olduna her şeyleri aydi siz işleyin şindi başka uşakla yetişti bizi saldıla biz de şindi Allah rızası

için yollandı benim kocam işe Garaya bēgilelen gidēdi gitti bēgileleyin kazandı işledi çok işlēdi komū taşīdı odun taşīdı evel yoktu kamyonnar öle işledi ben de bi manda aldık ne annatırıysınız vēdiler şindi bize bī kota tö böle malak ben o kışın bakma bakma büyüdü ilik yazın geldi aldıla götürdüler ben şindi ālıyırım geldi adam işten ne ālıyısın mara ne oldu ben de napim dedim bak dedim bu kışın az büyütmedim o malaı dedim küçücükten büyüttüm dedim aldılar koydular bana gittiler dedim ıştınma dedi bana bēgileri sulama şindi çıktınan goriyiri ītiyala Bulgala iki tane manda getiriyi suliyi komşu bayılana ga demiş bu mandaların birini satmıcan mı demiş benim kocam Mıstafa demiş satacam ama demiş bu kısır demiş bu malaklaycak a ba kısır olsun demiş ilk balıma neyse demiş ve sen onu bana o da veriyir bak yuvanada demiş vaktim yok demiş uşaklarım va demiş bu ayda demiş ödeycem seni mesela iki kere veriledi sana ayın on beşinde veriyim yautta bana başında nasılsaydı o şindicik ay geldi mi on beŞ günü onnara öbüsünü bize yimē ayrı ödedi onu tö öle veresiye vedi isan manda dūdu biraz başladı yelin salmā başladı yelin salmā şindi malak malaklaycak kocaman tö böle inen aldıydım kocaman onun için doldiriyrim çok süt vedi evelde yoktu būda şindi youttur süttür alemde bu Tük mālesinde kimsede Bulgalada da ayvan bakmaz oldular biz bakmā başladık gelivēdi alem şin gelmē süt ve bana ben yout çaliyrim avşamleyin kocaman şelerim vadı topraktan öle toprak çanaklarım kaymak süt yout piynir ben gage ettim ehali o hayvan da Allah tarafından yörü kulum deyecek parayı aliyirim demiş buün orıyı yarın bırıyı a biz onu ödedik cabcacık sattık o sütleri yaptım o piynileri bütün köve sattım manda südünü ondan so bitta başladık para attīmā biz o mandadan aylık ya kalıyırı yautta mandanın südünden kalıyırı topladım bu haneyi aldım elli beŞ bine o zaman kimsede para yok bis topliyis kar koca ikimizde bilikten gidiyiriz nēde dilik ōda bilik uşam aldık bu haneyi da bitta başladık manda buası olmadı saltık mandayı inek şey ettik koyun baktık yaptım epsini de epsinde gōdüm demiş to ondan yollandīdık işi biliyirim be canım bak şindicik burada şindi vadı bi biz aldımız evle nası dēdik ona e te Gavazla vadı burada şele vadı Küçük oulları vadı ondan sora Etem āa vadı andan sora vadı be canım süpügeci Bekirler vadı ben gelinceyi kada onnar Aşe birisi kaynatam İbram nalbantla

ustaydı adam yapādı çok mafetlidi çok misafi kaşıladı sahabtı Bulgalara o karşı çıkiyir Tūkleri o korumuş o kada ızlıydı işini de yapdı tö öle uşam

i

nası oynayacaz be canım e amıt çık amıdın oldu mu oldu uşakla tö böle sıraya diziliylēdi andan sora iki taraflıya yaprayı sarardı mı sarardı çekidei karardı mı karardı dökülün ora yimē varacaz dēdik atladık üstümüzden ondan sora fil filince kuş dilince pamaklamızı koyadık çıkma çardak gümüş bardak horaz öttü tavuk döktü bülbül kızgın selem etti selemınna savapınna gel canım git canım çık canım dēdik okūduk oyun öle yapādık çocuklāla oynamazdık bis kız kıza oynādık tutunūduk alaycık alaydan bulaydan kaptan kalaydan ne istesin ne istesin bizim alaydan te öle oynādık öle de yapādık uşak uşa tutunup söyliyiriz o kızın adnı biliyiriz alıyız bizim tarafa çekiyiz te öle

j

ferecemi ası verdim süüdün dalına bubam beni vermedi kendi yarime bubam beni vermedi kendi yarime bülbül daĺde ben nazlı yarden ayrıldım bülbül işte ben kardeşten ayrıldım kır atımı çekiverdim pinek taşına kır atımı çekiverdim pinek taşına yazılannar gelir insan başına bülbül daĺde ben nazlı yarden ayrıldım bülbül kuşu yürseklere yapar yuvayı bülbül kuşu yürseklere yapar yuvayı iner alçaklara da sürer sefayı bülbül daĺde ben nazlı yarden ayrıldım bülbül işde ben kardeşden ayrıldım demiş te öle çok tūkülerim vadı ama öhö demezdim çok sālam cierlerim vadı bak ne vakıttan beri de okiyirim ben okumak gidiyir uzuna iki üç saat gidiyiri o sesi bozdum yakında bozuldu çok olmadı iki sene

37

Anlatan **:** Salih Salih, 65 yaşında
Derleme Yeri **:** Mamuzlu (Todor İkonomovo)
Konular **:** a) Köy b) Düğün c) Cenaze

a

burada yeli siyrektir buda zatı düzdeymiş Yenipazar Yenipazar düzdeymiş bostan denen bi balkan vā buda ondan so buraya bi Pazar kuruli derenin boyuna ordan ineke aşa nere Yenipazara yeni kurulduna Yenipazara tarifi bilemem bin sekiz dötlede yokmuş buda hepsi gelme bende kitap var hani yazi kim neden kimmiş ileki adamna mesele an vamış tēzile kimmiş bakkalcılar kimmiş öle bi şele

b

kız gütmē gidiliydi baştan sözleşme aftalarca devam edēdi düün sözleşmeye yaşlıla gidēdi tabi daha önceden mesela senin kızın benim çocuk senin kızın var benim çocum var işte ana baba münasip göriyi senin çocunu kızıma onnar ta gençler benim anam babam birbirlerini gōmeden evlenmişler anneler babalar sözleşmişler annaşmışlar gitmişler getiriri bir araya geldikten sora ben onu bienmedim dememiş ne anam babama ne babam anama ölede evlenmişle yaşadılar seksen küsür sene işte bi aralarında bi sorun çıkmadı şimdi gençlede göriysin er gün beraber her an beraber ama sözde seviyler birbileni bir ay sora iki ay sora ayrılıyla gençle ka bibilene gelip gidiyle de annelerimize gelip gidiyle gençle çocuk tarafı olsun kıs tarafı olsun kızlar olsun gençler çocuklar gelip gidiyler öküz arabalanan gidēmişle manda arabalanan gidēmişler gelin almā ondan so düün geldi mi yapacaı vakit konu komşu toplanır oda tanışıvedile oda danışı yapala sen musafiri alcan öbürü çalberi alcak mesela davulları zurnaları onda musafiy bunda musafir konu komşu alīmış o ane sahabine bi şe kalmiyi zati kendi olannarı amcası dayıcası uzaktaysa geliyle ozman üj gün dōt gün düün yāpamışla andan so bitta güvē kapamā geliyler andan so o günde mum almak va mum diyile böle çadīda şimsiyeden yapala mum onu götürüle bir akrabasına yaut bi şeye andan so bitta bi de bitki günü son günü vara alīla ondan so geliyle akşamleyin güve kapalar sabala köy içinde oldu ama başka kōden olūsa işte arabalala gidēle amma manda arabası amma öküz arabası sen ēmedin mi şeye ba

Numan ocaların Aşe vērike yaptıla öküz arabasınna böle öttüle böle asırla öttüle böle gōmesinne gelinne güvē gōmez biribirini evel dimi dokuladı dimiden öle dimi dēler ötü serenne arabala öküzlen mandaların buynuzla te öle barak dēledi ozman şukulata mukulata sanrıyla ta onnadan güzel dūsun ışıklı dūsun diye böle mandanın buynuzlanı yapadıla barak dēdile ozman telli barak gelinnere takādılar gelin teli deliklen arasında bālar böle ozmanda fez gibi bi şe giydiridile böle bālantının önüne koyar altın dēdile enes ama altın dēdi onnar zülüfleni salāla yanı başına gelinin çembeleni bālāla bi de fes gibi bi şe giydiridile ufak ozman gōdü mü duvā üstüne ötele gelin tek güvē açadı bitta duvā yüzünü

c

cenazede ozman işte insanna da sevgi vardı saygı vadı birbilene yadımlaşma vadı dayanışma vadı bir cenaze olduktan sora hekez gelir başsālı diler misafile geldikten sora üç beş hane onnarı alır doyurur ane sahibine hiç aırlık olmaz koç kesiyiri doyırırı ane saibinden ōda üzün var ālamak va şe var onnar yemek yiyir orda bu dōru dil şindi aman e tabi yenmezdi āne sahibinde sofra kurmaz o ane cenazesinne ilgilenir kefininnen suyu yıkanmasınna onnala ilgilenir konu komşu da yadımcı olū ondan so alīla sītına ozman sıtla gidiyi musalla taşına götürüle iki sopa iki sopa biri önde biri ākada bitta dīşe dīşe gidēle ayır yok yok sandık teneşirin üstünde gidiyir ozman beş on adım biri gidē beş on adım ötekisi götürü ozman kalaba oliyi cenaze şimdi vakte bālı mesela kayıt vakti diyiri ya biz namaz namaz üstüne namaz kılmıyı mı ōlen namazı zamanı geldikten sora ozman camiye götürili camide yıkanıp koniyi musalla taşı üstüne baştan vakit namazı kılıniyi vakit namazı kılından sora ceneze namazı kılıniyi götüriliyi bitta ama şindi zamanna deişti şindi ölü dil şimdi cenaze arabası va cenaze arabasına koyup mezalıa şimdi bizim bak camimiz iki binde başlandı bu cami iki bin üşte ilk Kūban bayramını būda kıldık Kūban bayramını namazını iki binde başladık iki bin üşte bitti iki bin üşten beri iki bin on dōde gīdik da gasilanemiz yok evlede tamam bahçesi var yıkıniyi ama apartmannada magazada olmiyir yerimiz var musait yerimiz var ama işte parasızlık sebebine yok şu anda Yenipazada döt yüz elli hane Türk olarak var Müslüman olarak Milletle de va onnar

bin beş yüz ane vardır böle yere para vemiyola şindi bira içme para bulola sigra içme para bulola böle bi yere duvara sürülek sürülek geçile serginin yanından

38

Anlatan **:** Hüseyin İbram Mehmet, 81 yaşında
Derleme Yeri **:** Kaykı Köy (Stoyan Mihaylovski)
Konular **:** a) Köyün Kuruluşu ve Gelişimi b) Kış Günleri ve Meciler c) Köy Güzergahı

a

köyün eski adı Kaykı köy Bulgarca Stoyanmihaylowski Kaykı köyünde gelmesi bu at konuşabiliriz o zatı tam o lazım köyün Kaykı köy adını alması zamanında belki üç yüz sene evel bizim köy aşāda burda şurda alt tarafta kenarda böle ordaymış kō̄ o zaman e ama ta çukurda ende yaklaşıyor dereye emen karşısında aralarından biri başlamış böle dagaya dōru bakmaya çıkıp daaya bakamış varı orda gezinirmiş böle ani görsün bi şeler şey etsin adı da Asanmış adı Asan kaldırmış kafasını yok ben gidecem yukarda daanın altına oraya yerleşicem orda yaşıycam burda kalkiyirim ben be yapma etme kaldırıp kafayı kaykıp işte o bu kalkiyir gidiyir oraya kaykı kafalı işte ya adam yerleşiyi oraya sora sora acık acık deerleri de onnar da bir iki üj bej onnar da çakilmişler orıya burıya şindiki bu kövün yerine oradan bitta gel zaman git zaman Kaykı köy orda orman yakın olduna ta da öle koruntulu yüksek bayır var orda dā var öle adam orasını seçmiş işte o Kaykı Asan ama köün adı öle kali ondan kali Kaykı köy burada biz bilmiyiriz şindi bizim burada türbe vardı türbe siz onu bileceniz işte ta şuda köün iki üç yüz metre aşada hadi beş yüz olsun bilemedim yıkıldı ama yeri belli oliyi böle şindi bak to onu bilmiyiriz türbeyi ben erdim çok güzel içinede girdimiz var biz çocuk ozman girip oynardık böle e bu türbe e öle dedelemiz babalamızdan öle bizim ocalamızdan mesela zamanında öle seslerdik işte bu burada yaşayan alkın köylünün aralarında eralde varmıj bir böle bilgili bir adam yautta varlıklı ta böle ilerlekli başta mesela öldükten sonra oraya mesela onu defin etmişler ala birinci mezarlık köy orda oldu zamanda mezarlıkta ordaydı türbeden biraz aşadaydı şindi onu bak şindi belki de bizim ocalamız bilirdi belki de söylemişledir de ama çok zaman şindi dedelermizde onnar da babalamız bi şey annatmadılar işte bu türbede yaşayan adam şöledir böledir Kaygı Mustafa dede olabilir o zaman benim ojamdır o sekiz on yaş ta yaşlı benden benim öretmenimdi nur içinde yatsın

çok bilir o ala bir kitap yazdı bana bile gönderdi böle işlere eskilere yenilere çok dikkat ederdi Alişlerin Ömer öle dēlerdi bunnarı bis yaptık soradan babadan kalannarı yıktık yerlerine yeni yaptık o da nası oldu ozman köyler fakirdi erkes kendi kendine çalışırlardı tarlalarını komonizma koparetif devlet çiflikleri kuruldu soradan ya komonizma geldikten sona halk ozman erkez mesela zayıf hafif beygir manda inek koşar afif işleniyi toprak verim az oliyi köy baya ozman zorluk çekedi fukarelik çekedi işte bu eşekle inek koşan adamna vardı mesela ama komanizma gelenden sora devlet çiflikleri kuruldu tarlaları aldılar ayvannarı aldılar epsini aldılar bütün alktan böle ozman mesela traktorlar geldi biçerdöverler geldi suni gübreler gelmē başladı işte verim böle yükseldi çifliklerde işleyenner iyi maaşlar almā başladı ayvancılıkta çalışannar ben çalıştım ayvancılıkta kırk sene ben orda çalıştım koyunculukta çalıştım ben o zaman en iyi maaş ayvan bakıcıları bazıları mesela çiflikte inek bakıcı olurlar kimisi koyun bakıcı onnara ta büyük maaş veriledi böle e biz öle kolay yaptırdık bu evleri bir sözle komanizma rejiminde köy kasaba gibi oldu ya bācılık bizim burda bin beş yüz dekar diyiz bizim buda bācılık vardı çok güzel çok verimli e öle ben askere gittim askerden geldim tekeze diyiz biz ozman ya devlet çifline girdim elli kık dokuzda ben rüştiyeyi bitidim ben köyde döt sene okudum üç senede Pamukçuya okul aştılar rüştiye diyiler ona ama orda din dersi okuduk mesela kı̦rk dokuz elli kı̦rk dokuzun sonuna dōru ala ben azır ettim dokumannarı nuvvaba imam hatip okuluna gedeceydim ta yukarı yüksek diyile orta tahsile a liseye tam yazılıcaz ali tam böle ali kısmı medrese deledi bizim rüştiye deledi ta iyi ama kumanizma rejimi geldiye kumanizma din okullanı kapattı okumaya bitta babam rahmetli öle dedi sen ne bekleyesin gavur mektebinden ne olur falan filan diyi vazgeçirdi beni

b

burda çok şiddetli kış olur burda şindi şurda bi kaç sene oldu mesela beş on sene iklim diişti evvelki kışlar olmaz oldu kar yamaz oldu böle ama bizim çocuklumuzdan sabalan kal̦kasın kapı pencere kapalı yumuş kar biz bekliyiz saba olsun deye osa kar kapamış kapıyı bacayı köyde çok kişiye gidēdik yardıma açmā evleri böle gene ana baba kürēni eline çocunu ardına yol açarak okula çok güşlük olūdu bizim

burdan şindi bizim genşlimizde çocuklumuzda o zaman şindiki gibi serbes ayat çok genşler şindi serbes okullarda beride onnar tanışık tā rahat tā bilişiyler görişiyler böle bizim zamanımızda biz gidēdik gece māleler olurdu maleler asır örmē meciler olurdu böle asır örme kızlar bir evde biz penÇerede bitta Allah selamet versin çocuk aklı penÇere aynı aynı öle çok kovalamak bre düvēledi bir aẏşam böle dō̄t beş arkadaş bi yerde kızlar asır öriler bizde penÇerede bizi aldırmışık aklımızı ev sahibi gelmiş bizim haberimiz yok girdinen kitlemiş kapıyı biz bilmiyiz geldi gelmesine biz ākamız çünkü biz kızlara böle bakiyiz ākamızda başladı bastonna pat pat biz daılışıveriz ordan kacıcaz kapıya ama kapı kitli o da geldi erdi rāmetli İbram aġa köle İbram dedik sopayı basiyir Hüseyin aġaydı onun adı abe Hüseyin aġa ben İbram ben İbram sen taniyisine ben sen yabancı dil o kadar vurmiyi sen benim adammışın tā çok vuriyi ozman çok kafa işler olurdu sora bak kırk dokuz elli delikannı çocuk ben elli birde on altı on yedi yaşında çocuk ben delikannı o zaman başladık böle genşler toplaşıp oyun yapmā tiyator yapmā başladık böle mesele ozman genşler kalaba köyde var bizim ayrıyeten genşlerin toplanmā yer Bulgaların bir eski okulu eski eski Bulgar okulu iki oda aşada iki de yukarda dört ozman dördüncü sınıfa kadar diyiz ya okunurdu ilkokul öle orasını kullanırdık oyun salonu gibi böle iyi ama şindi bir oyun azırladık yaşlı rolü de var nası diyisiniz siz ihtiyar roĺ demek hani aynı mı genç roĺü var e şindi demez misin kız roĺü de var e ozman sen kız kim salacak kızını çocukların arasına ovaya aman Allah selamet versin neyse ben kıs roĺü oynadım kız elbiseye ablam vadı benim rāmetli oldu onun şalvālānı giyedim mendileni bāladım on beş on altı on yedi yaşında çocuk tam aynısı böle kıs kız roĺünü ben oynādım o zaman sona rāmetli o da bazı yede iki kız şeyi oliyiri öle günne de geçirdik sona sona bitta komanizma işi halletmē başladı genşler birbirine yaklaşmā başladı böle o zamannar da geşti öle

c

bu tam bizim Kaykı köy Stoyanmihaylovski Yenipazar belediye va bizim burda birinci belediye kaza ilçe sora Şumnu vilayet ama Yenipazar kaza ilçe ozman eski yol öküz arabası beygir arabası şindi nerde gidiyisin sen ama bizim burdan dōru yol vadı kara yol burdan

şindi burdan çıktık mı nerden hani kō vaktında ordaymış orda yol doru Agbuba var bi kō Agbubadan Teker kū var eski adınna söyliyem Teker kū Söütlü baştan Söütlü sora Teker kū ondan sona Yence kū Encek kū mü Yencek kü mü Ence ama öbü tūlü aynen öle o Yenice kū ama Yencek kū Yencek kū ordan dōru ordan Şumene çıkılıyı bitta Makaktan da geçiliyi

39

Anlatan **:** Fevziye Yumerova İsmaı̆lova, 58 yaşında
Derleme Yeri **:** Kaykı Köy (Stoyan Mihaylovski)
Konular **:** a) Yemekler b) Hamur Aşı ve Löpedek c) Giyimler ç) Halk Sağlığı d) İsimler e) Marmelat f) Hatıralar

a

ben de süleyem süleriz ep beraber yemek nası yemekler yahnı kurban kesilir bayramnada yahnı yapılır Türkiyede kavurma burda yahnı kesiysin yıkayisin eti yıkadıktan sona sovan dōraniyi pāçalaniyiri biz büyüklende öle gȫdük ablası çok büyük ustaydı suvanna uvalattıri böle ufak ufak dūgri suvanı uv̊aliysin büle tuz bibe koyisin kırmızı bübe eti uv̊aliyile koyiysin tencereye koyduktan sona böle kavırılıyiri ilk önce kavırdıktan sona böle ayrılmā başladı mı sıcak su dökiliyi öle su konmiyiri sıcak su dökiysin soı̆uk su katmiysin o bitta don yāsına sıcak su koniyiri o bitta kendi kendine pişti mi baharatlan koyiysin bu kada baharat olarak kullaniz karabiber bi de nane kekik koymiz tavuk otu bi de defne yapra onu koyiz etli gene pilav yapıliyir türkler pilav deniyi pirinçli böle pirinçli deniyiri tavuk edinne pirinçli kuzu etinne bulgurlu da yapılıyiri düı̆nnede fırında bulgurlu da fırında oliyiri kavıriysin bulgurla pirinci sade bulgur bıras bulgur bıras piriç te olabilir suvannan baştan suvanını kavıriysin sora bulgurla pirinçi koyiysin gene sıcak su ama kemik suyu kaynadiysin kemik suyunna dökiysin bulgurun üstüne atiysin bitta gene baharat koniyiri nane karabibe atiysin davulla üslene folyo diyiz biz ama Türkçe barak gibi atiysin davula böle davulda pişile

b

amır aşı amır aşı biz böle fırınna vā ayreten öle orıya atılıyiri yapiyiriz dızmana da yapiz kırma pidesi işli pide piynirle böle yaziysin pazıyı gevrediysin saçda gevrettinen onu ıslayiysin tuzlu suda böle kat kat piynir ȫtiysin gene pişiriysin sobada ȫle kesiysin tatlılādan baklava löpedek te va löpedek o bildin böle amırı yurtla kariysin yurt tuz birazda soda koniyiri kardın mı onu acık çok tıkız amır olmiycek çok da sıvık olmiycek orta bi amır tıkız demek sert demek küçük küçük bȫle bu kada kolaçlar atiysin davulda pişiriysin sona

tatlı şerbetle aşliysin onu o gene orda nası tatlı diyile ona kadın göbē gibi bi şey oliyiri öle

c

ben atırlıyırım ama az atırlıyırım don anteri biliyim ben bizim sona çıktı urbalı böle diyilē bi kaç çeşit çünkü iki atlas iki gece düün olurdu bi cuma akşamı cumâtesi akşamı bi de pazar üç gün oludu düünner öle er akşama çeşit alınırdı bindallı evelden vāmış ama ben gōmedim birinci akşamı atlas deledi pėmbe ama şılar buz gibi şılar böle ikinci avşamı gelin bindallı giyer benim kaynamda gōdüm bī bōle atlas pembe gibi böle bittada gōmedim kimsede o da yaşlıydı bayaca ayakkabı pabuş vardı birtakım pabuşlar ozman gönden yapılmış annar o pabuşlar ozamankı giyimler kunduraları pabuşları Osmannı zamanından kalma modelleri manda derisi pabuşları nalçannarı ilerde dizili kabarannar geride annar kıs yautta kaynana kızarsa çocu yanı başında pabucu çıkarı o nalçala yara kafayı

ç

kōlede vadı köve kadar götürüdük rakılayıp sirkeleyip ateşlendinen ōlede yaptık doktora götürüsün ārı kesici ateş indirici tetre bi de bī vā sarı kantarı onu koyiyriz yālan kesiyiz böle kimi kuridiyiz yaşka kesiyiriz koyiz yā gündöndü yaı o ayçiçek yā zeytin yādı tutiz onu kık gün bitta süriysin yara kanama oldu mu onnara öle yapiyiriz var bi karı ama bizim burda Fevziyenin annesi vadı Zehra anne Allah onu öbür dünyada da cennetlik etsin nurda yatsın bizim dokturumuz oydu Zehra nine benim amıcam vardı babamın kardeşi böle yaz günüydü kırda dāda astalanmış ben onu iç unutmiyirim dāda astalanmış onu ölü getirdiler eve kendini bilmiyi rāmetli Zehra anne emen geldi samsak soydu samsakları sirkeyle onnarı ezdi karıştırdı düşüverdi amıcamın üzerine kollarını bacaklarını bütün vücüdü öle bi masaj çok beceriydi öle masaj yaptı amıcam kendine geldi saldı kendini atık gözleni aştı adam çok fayda

d

Fevziye soyadı bizim üç adımız var babamın adı dedemin adı Fevziye Yumerova İsmailova Fevziye Ömer İsmail ben elli sekiz yaşında Bulgarca burda nası of'la gidiyi Azerbaycanna Ahmedof Mehmedof ama şindi diişti ya şindi bizim adları diiştidiler yenden çevirdiler of'ları

çektiler Ahmet Mehmet Veli üç at var Türkiyenin gibi soyatlı dil lakabı lakab en geçerli ozman kolay buluniyi şimdi burda bi de erkezin numarası böle a ayiriyiri

e

marmalat her meyveden marmalat yaparız kara erikten elmadan şeftaliden zerdeliden kayısı nası soyisin koyisin dūrisin kaynadisin şeker koyisin açık limon tozu koyiriz indirince böle karışım karıştırmak var güneşte bekletmeyiz o pestil güneşte tūşu yapasın tūşu bu su bastanı diyiz biz onu kesesin koyasın bi kaÇ gün böle epten güneşe koymazsın bi kaç vakıt sona o ekşir tuz koniyi acık sirke beklettiriysin öle

f

bizim burda bizim çocuklumuzda çok güç işle vadı haller vadı mesela nişannanıyırım ben mesela delikannı bir kıza nişannanıyim üç sene bekliysin üç sene duriysin üç sene bi de öle adamnarı da bizim kūde en çok dövücü adamnar senin kayın pederler māleye meşeye gittin mi orda yandık rametli çok vurucuydu be o usul çocuk Ömer amca ama annadırkada tö böle yakandan anterinden tutar böle tabiyeti öledi Ömer amcanın çok yaşadı camide görüştük onna rāmetli ozman ta başlamıştı onu şe tutma burda iskiliroza diyi burda ya beni gördünen beni bana diyir bu yabanjı adam nereye burda diyi benden ötürü şimdi bu kim bu adam diyi dedim sen tanımadın mı beni Ömer aga sona annatma başladıne sesinden falan be Üseyin ama yaşlılık yaşlılık ep gene elli birde gitti bizim göçmenner bi de atmış sekiz macırı yetmiş var yetmiş iki va bize seksen dokuzda gittinen bize öle çok laflamıza güldüler aynı bu reis meselesi çok geşti orda biz şindi te öle duraklada bekleyiz ya kendi kendimize deyiz orda e reis te gelmedi ba nezman pinip de gidecez biz be böle konişiyiz yerlileri de böle bakışiyle gülüşiyle bize onnar diyile bu adam nası reise binecek böle belediye reisine nası binecek bunnar ya çeşit şeyler zamanna geşti üç sene nişannı bekledirler bi de geçmişin nışannının sokaından geçmişin o sokaktan gōdüyse kayınpeder olacak adam yandı emen öyle evel gelirledi bayramnarda Kırcalılar gelīledi mercan satmā ama bayramnada tüccar adam katırlāla incik sade böle şeler şindi te yedi eylülde Karalar var siz onu işitmişinizdir koca Yusufun köyü şindi yedisinde orda güleş olacek üçünü sene Edirne Kırkpınar şeyi var organizasyonu onna ge-

lip onna yapile bu koca pelivanın doleysiyle bizim burda idirellez biliysin idirellez ne demek evel bizden ileri beki yüz sene iki yüz sene evvelsi idirellez yeni sene yeni yıl sayılırmış ozman ozman insannar onu ozman öle tanılāmış yeni yıl şindi idirellez geldi mi öle bir ama hıristiyanı da ama Müslümanı da bunu çok tanırlar kutlarlar idirellez günü en semiz kuzuyu keserler onu o zatı bizim Türkler ta çok kutlar o büyük aşları ceviz aşlarını salıncakları kurarlar yaptımız işler bizim zamanımızda var köy meydanında bi dönecek yapardık bi dönecek e bi direk kakarız ortadan deleriz onu bi çatal üç metro bi sırık böle ipleri var böle kızlar oturu oriya biz çocukla da çeviriyiz böle adi bakalım öle işle oludu ya bazı çatalda kırılıveri çok kötü oliyi ozman ba savrulu yuvarlaniler sakatlık hazır ama genşlik öle de yapādık ben burdan çüverim o öteden ama bizim öbü tūlü çocun biri bu tarafta ikimiz birden ama şöle fırıldak fırıldak

40

Anlatan **:** Ümmügül, 80 yaşında
Derleme Yeri **:** Tekke Kozluca **(**İz-bul)
Konular **:** a) İsim Değişikliği b) Düğün c) Hatıralar ç) Düğün Yemekleri d) Alternatif Tıp e) Marmelat, Peynir, Lor, Tereyağı Yapımı f) Akıtma

a

nabasın diyile onnarın dili başka bizim başka ayrı fark va Kayı kū ayrı Oca kūde ayrı ep ayrı onnarı konuşması başka olur Kaykı kō ya onna da başka biz yort deyiz onna yurt de öle bi şeleri var e köün va bi başka ya oturun bakam çok annadıdım bi bacı geliydi Şumenden latince yaziyiri şey demek ki to bakalım camilere de gidemiş düünneri nasıl yapāmışık öleydi böyleydi annattırırdı bana o kocabaya da bu Bulgadı o şimdi gelmez oldu ivel onun adı nedi bilmem ep geliydi o seksen dokuz göçmeni mi ta ileden mi a tamam o vakıt vāmış ōle ya Ümmügül Bulgarcası Yummugül Yulka deledi o zaman Bulgar adımızı koydulardı ya Yulkayı verince biz anamız koşolandı bunun Taso koydula sona paşaponda Tasko koymuşla Tasin onu biyenmedile Tasko yazmışla paşaportuna ama yeni ad vediler gene adımızı şükür amd olsun ya adlamızı aldık uşaklamızı da aldık adlanı epsini şindilik çok şükür hamd olsun Müslümanız elhemdulillah okumamızda yapiz namazımızı kıladık mevlitlemiz okiyiz bu ocalık da yaptı ben daha neler annelere ocalık yaptım ama gayri bitiydik Kuran tā evde Kuranı kaybetmedim dōt yıl okudum beşinci yılda safi ikinciye devīdik bitta okumadık çıktık mektepten ama evlendīm zaman burıya gene devam ettim on sekiz olmuşum o zaman evlenmişim ya sölesem rüya rüya gibi nası mı

b

ben şindi anam genç öldü biz ōsüz kaldık ondan so müşteri çok oli dil mi kolay gelsin Zekele beye o geli bu geli deken en sona da bunna da geldiler anası babası istemē beye ondan so babam da uzak deye veme istemedi ayır tanımak yok kaynatam dedi ki rāmetli oldula onna da ōlanı istesen gōme dedi göndereyim dedi bunu o da şindi oraya babama gözükmē deye geldi sanki görecek onu osa görünmeden ben evle-

nivedim ona adi ōlemiş kısmet ben iç gōmedim ilk defa emen onnar
bōle evin önden geştile ben içeden pencereden gōdüm sözümüz olmadı iç söz olmadan rüya gibi evlenmiş olduk alā da yaşayiz Allah bin bereket versiṅ ayır kaçma geldim aldım bōcaya giyim rüya oldu erkes öle deyi başka yere verecedi babam düünner evel bōleydi salı pazartesi falan başlādı pazartesi salı günü evlede ani kavil yapılīdı kavil dedik ya bi tekne amır yapılıdı konuyu komşuysa makama gelir ekesi bölēledi onu yapāladı böle atılīdı fırına kocaman fırın olūdu bitta onnarı bi de kocaman yapılīdı tepsiye onu böleysin bōle bıraz bıraz köye daıdiyi düüne çaımā o kadar bölüveridi er aneye gezēdi kavil ekme deniydi düüne çaırmak için sona kavil bitti mum yakmā başladıla eski pastalda acık boyāladı onu kırmızı maviye falan ya salı günü yinge gezdi bi de kış olmasın mı māttaydı kapan kış oldu bizim düünümüzde sona açılī gibi oldu peşembe günü kar eri gibi oldu suluk oldu gelin melin oldu güvē oldu dakı oldu şu bu bitti yetti mum alıcı ola kimisi koyadı kimisi koymi onu isteyen ane mum almayı bi akrabaya gidiyir gelin odan mum koniyir da alınıdı eve getiriliydi isteyen yapādı istemeyen yapmazdı ben kaçma uzatmadık o kada şindi evel başka olūdu ayreten dışadan gelin alīsa gelin arabası yapāladı süsleniyi çevresi ya bitta fereceyi giyēdik beyaz tenzuhla yaşmaklan üstüne de bi şalva vādı öle ipekli saçaklı onu da koyāsın oturusun arabaya yinler falan gelin ōda uzun başlıklı araba e aşā yukarı on gene olūduk dolu araba beş biri yanına beş sona gelini aldın mı güvē de geliyi çiftele giyinmiş güvē geliyi arabanın yanına duriyi aykırı ondan so gelin çevre yollayi çevrele vadı evvel işlenmiş çevre yollayiri güveyi verile küt patladıyırı ondan so ata pindi mi gidiyi gelini kaşılamış oliyi damat evde bekliyi tö öle tabancasını atiyiri gidiyi ōledi sona bitta geli gidi yapile geli gidi pide yimek yapılıyı gelin gelince el öptürüp adamna toplaşi akrabaları elleni öptürile bitta yinge ya veri koyunu veri ne verise daire de verile araba verile şindi ayvan yoka ep öle diişidi ep diişiyi er şe gelini içeri sona akşamleyin yemek falan azırlayıp doyurile kāları ayrı doyurile güvē kapamak deniydi o zaman güveye de akrabalana mesela onnara da sofra koyīle sora güveyi getirīle güve kapamasını güveyi teslim edīle geline nika kıyı kimisi ikisine gelin iç yanda bu dış yanda nika edīle öle getirīle güveyi sürerler bitta bırakırlar gelinin

yanına vuruladı evel o da vadı o adetle vādı şindi yok gayrı şindiki adetle çok kolay neydi o aman bartilerde bilmem nede öle şindi dil işle öle ne ırk ayrımı vā ne millet ayrımı vā ne Tük ayrımı ne bi şey epsi karışık bilinmedik insannāla ama afedesiniz bi kitap va bu efendide bi kitap vā bütün yazmışla şir gibi onu to bu momenti yaziyi bu günnerin Ruslar geldigini annadıyı kumanizmayı Evropayı annadıyı şindi Evropa oldūnu komanizmada Belenaya gidildi atlāna bilmem ne eza cefa olmuş onnarı da yaziyi kitapta o günnede bis

c

ne unudiyim yok öle neblem gelmişik burıya zōlamaz mı bizim kūde pek eza cefa yapmadıla İzbulda aykırdıla gelin askerye falan gelmesin deye tanıdık abablar mesela bey efendi sen gel karşı gelme sona size bi şey olmasın gönüllü gibi ama za zō gittik vedik kızla gitmedile onnar başka ad koydula dedile bu adları gösterin yazsınna kızları a onu biyenmedile onnar öle Bulgar adı dil bizde var dedile istisak hani yazilere onna azırlamışla kızlara uygun kıymetle yazdıla başka başka dilce gibi bu dedi Kıymet bizim büyün adı Kıymet kücünün adı Mürvet iyi ama şindi Kıymete yazdıla Kıremena bak şindi nası uydurile onu biyenecekle dedile şindi ya Kremena dediler öbürüne de Meglena adi haydi bakalım biyen biyenme isteseler Yulka benim kolay yumugül deke yulka olcak dedile adi bakalım kızların paşaportları Tasile onna dil mi paşaportu sona çıktı Tasko onnada yok Tasile

ç

yapādık er şey yapāsın çōba falan yapiysin yemekler de mi yapan yapādı çok ön çōbası yapılīdı fasulye vuruludu ön çōbası dedik ona sütlen sütlü onu kavuriysin mesela evde kesiliydi bile ön çōbası için ama şindi kuskusla vā makaronna falan öle şe şindi gene anele öle yapılı da öle yapādık kesēdik azıladık onna da kavırısı e isteyen tavuk eti olsun piliç falan ya sütlü oliyi fasilye e sona yānı yapādık ākada üçüncü yāni sona kīma kaymaklı pide istesen tatlı koymā baklava baklava yapılīdı sona ardından sāma böle asma yaprandan yapılır burda öle Deliomanda yapmile ama bizim böle yapraktan sararız ona sararla sona sütlü çōba deriz gene ani onu şekelen yapiysin o pirişle sütlü çōba sütlü aş deyi biz sütlü çōba öbüne ön çōba bizim burada öle konuşiyiz ondan so ākasından nişasta yapiliyi ya oda işi çoba dedik

erik ādasından falan yapılīdı o zaman o ākadan bitta lāna aşı dedik la-
nayla ya işiden yapiysin ya tatlı lānadan lāna yemē onu da kavıriysin
bulgurunu pirinçle bulgu kavısın lāna aşı ondan so kabak vasa kabak
vakti kabak ta pişiriysin ak kabak mı olcak kara nasılsa onna da saan-
nara koyasın koyasın sofraya ondan so kompot kompot demek yemiş
suyu oşaf kızılcık vasa kızılcıktan koyāsın zedeli vasa ne yapılıydı
böle dizi sıra sıra mevlütlede olsa böle yapādık şindi gene yapılıyı
ama ta kolaylık oldu dızmana yemek yiycen kendi orandana yapādık
dızmana e vakit yapāsın gözleme de yapāsın a āda vādı üzüm ādası
ya Tükiyede öle diyi biz āda dēdik ada ōda çükündür ādası da oli-
yi Tükiyede pancardan Aydındaydık biz alīdık pazara getiriledi şindi
onna kalmadı ekez muskacı onnara inanmiyi kayrı doktola üsteledi
şindi çok şe muskaya da gidiliyi büyü vā deniydi şu bu epsi bitti inan
kalmadı zatı ocala da yok kayrı

d

dohto yok başka bȭle eski annele ilaç anne ilaç falan yapılīdı başın arışa
bile benim dedemin ninesi vādı annesi yaşlı doksan kaç yaşında öldü
o çok ilaç yapādı ōda köstebek dedik böle bi şe köstebek ilaşlādı ve
benim babaannem e böle otacı neblem ilaç yapaladı ayaklana ilaşlādı
okudu o yatiriydi geçermiş herhalde ya kūşun dökiliyi kūşun dökme
var ani kokiyiri çocuk uşakla mesela ya öle bi şeler olur kūşun döktü-
rüle o da iyi olur öle kūşunnar oli da onu bi tas oliyi böle küçürek ona
koyi onu kaynadiyir kaba toprak çanakla vādı evele şindi olmiyi onna
onun içine döker o düşiyiri öle koku düşecek bi şe yautta köpekten
kokmuş yaut bi şeden öle gözükür neden koktuysa o resmi çikiyi orıya
yedi defa başında başla kollana döker öle souyunca öle şekilleniyi onu
alıyırı yenden kaynadıyı yenden gene dökiyi acık don yāsı salādı bazen
çok astaysa kül gibi oliyi küle benziyi ben yapmadım ama bizim bü-
yük kıza döktȗdüm dü annelere annelere öbü kücüne döktȗmedik kendi
anam dil būda İzbuldan döktȗdük o da anneydi öle tekke kolcası burası
vezir kolcası başka neydi tavşan kolcası da va Zaycenova diyile orası
ama orası Bulgalık tavşan kolcası böle sā tarafa sapiysin oralāda onnar

e

kızılcık sizin tarafı yok odā şe de vā neden getiriymişler onnar dā küy-
lenden bize bi nasıldı o ba ōdan getirilemişti o bundan er şey oliyi oşaf-

ta oliyi kaynadiysin burkannara koyiz biz şindi onnadan kışın yemē
kaynadiysin doldiriysin kapayisin kapakla va burkanna da va kapayisin
kışın açıp yiyisin çok güzel oliyi her şeye iyi geliyi o isteseniz toplayın
te üç aç vā bakıve orada bi de orda süzilile toplayın üçünden de toplayın
te bu erken oliyi tā öbürü acık tā öbürü ta geç bu bak altına düşile te şin-
di biz yapmacaz benim bıldırda var yapmacam isteyene verecem diyim
gelin toplayın ne kada isteseniz süzüm süzüm e sene yapile mübarekle
çok şansımıza şindi başka aşa mālelerde yokmuş o bunnar böle būda
burda bu evin saabi dikmiş biz Türkiyadan döndüne doksan ilesi öledi
yakalādan dā kızılcı bunnar aynısı dikilmiş dā kızılcı bunnar aşı dil
ama çok güzel oliyi da şindi bunnarı bu evin saabi dikmiş biz de bun-
narı Türkiyeden döndük ya iki defa gittik biz kafamız çalışmadı Aydına
gittik devlet oraya göndēdi okullada dūduk ileden göçmen çok yetmiş
iki göçmeni vā bura kafası çalışmadı bozdu Aydından buraya geldik bi
sene dūduk geldik doksan altıda yenden gittik kız ordadı devlet işine
gīdi İzmire geşti biz döndüne şimdi valilikte biz oda çıkamadık geldik
burda çoban olduk yenden sopayla ben ne kada iki sene kuzu güttüm
çalışmadı ya to bunun sebebinden ben kuzu güttüm saba eken çıkiy-
sin gidiyorsun oda şe var çiftlik va bizim e bayır altı deyiz ōda sayala
vadı ama oralanı bozdular bu demokrasi olduna bırakmadılar ōda biz
kaşıda Voyvoda köünde gelike ōda yaşadık oda bi ev var girince ora-
ya ōda yaşadık bunnar tekrar döndükten sona almış olduk bunnarı ya
bereket vesin Allahım çok vēdi çok yaşadık on yedi sene oldu buraya
geleli memnunuz daireden çok her şeyi var keçi baktık yirmi keçi falan
yaptık baktık ayvan baktık beygi baktık damımız va samannık va kü-
mes va bu daire çok iyi aḫı da var ōlakları buraya kapādık keçiler orda
saıyoruz südünü götiriz südünü mandıraya götiriz peyni yapılı o götiri
ben de yapādım yort yapādım e kaynadıyom südü ondan so çalıyım e
burkannara kapayırım örtiyim onu o tutiyi acık yorttan katiysin çaliysin
piynirin de mesela acık ısıdıysın mayasından akıdı veriysin acık sıcacık
oldu mu tutuniyi o sulandınan böle delip çendeleye onu süziysin biraz
suyu çekildi mi baya buriyisin onu bastıriysin taşla ondan so suyunu
gene saldı mı yenden alıysın onu ben suya da koyādım souk suya o alīdı
mayasını falan güzel oludu ondan so onnarı çıkarıp tuzlayasın salamu-
raya koyısın fıcıyla bile yapādık işimik de yapādık topalak yapadık onu

topalak yapadık onu işimi de şindi uyuşturuyosun dil mi kotarıyısın bi tencereye o uyuşuyor kaymanı aliyisin kalanını pişiriysin uyuşu yort gibi kalıyı uyuşuk diyiz uyuştiriz kayma oli onu alıysın tencerede kaynadisin istesen topalak yapma öle de alıysın onu topalaklasın sıcacıkka tenzo süzgeç gibi ince bes ak bea tenze deyiz biz Aydında yortla getirilēdi öle tenzohlala beyaz süzülmüş yort ya beyas tenzo çökelek ya bizde şaşadık rendik epsini ōda da ya onu yemek pide yapasan o zaman istesen işli pide dedik ya bıras pazı yazıysın onu gevrediysin sona ıslatiyisin altına üstüne yeni pazı koyiysin onu işmikle doldiriysin içini yāda falan katlayiysin ateşe ateşte pişiriysin altını pişirdin mi onda kızādiysin yi babam yi yapamıyız ne istesen istesen ayvan vasa veriysin içēse ona da olur piynir suyu mesela kaynadısa nur olūdu gene piynir suyu piynirin salamura suyu onu kaynattın mı ondan da gene böle yımışacık nur dedik ona işimik gibi ona da çöre otu koyasan çörek otu o da çok güzel oludu işmik aşı dedik ona emen böle bıraz yā koyasın tabā tabā onu kavırırsın kırmızı bübe salasın ondan so onu da çörek otuna koyasın yi de yi yaşamak böle oldu mu güzel annadıyız mı epside oli geldi geşti yayıkla yayıkla da düvesin onu yaut piynir çalıysın ben yapmadım annemne yapādılar ta bizden annele oliyi sā yā deniydi onu eridiysin datlısı oludu acık tuz atıp ta onu da çok yeniydi temiz sana yā mı sa yagı temiz ayvan yagsı onu da yiysin lezzetli oliyi işimik gibi oli de banaysın yiysin daıtı o da daıtısı dedik o da yenili benim çocuklumda manda bakardık bis annem kendi emen bi şeyi vādı kavano kocamadı kabı ona topladı kaymaklanı mandanın kaymaklanı biraz su dökedi çeviriverirdi al sana tö böle sā ya bitta kaynadıdı onnara alın şindi yiyin bakalım sā yagı dedik burada Türkiyede sana yā diyiler dil mi don yaı ayvannadan ayriyiz onu kaynidiysin bi kaba dökiysin kalıp oliyi asma için asasın ordan lazımsa kesesin oda beyaz oliyi çok güzel oliyi pesimet pişiriyse böle hani pesimet sizde ne dedile bi şe deledi Türkiyada biz buda pesimet deyiz a kabartma mı yoksa bi şeler deniydi ona ani kesip de yaut topalak yapiysin akıtma da yapādık

f

akıtma şindi onu bi tasa koyeysin biraz soda biraz tuz mesela o zaman süt te oliyi ya uyuşuk ta oliyir ondan da koyirsin biraz su onu karıştırıveriysin böle kaşa gibi yapiysin onu akacak kada böle acık

bitta tavayı kızdıriysin acık ya akıdıp onu dökiysin don yadan da salıveriysin sütlen de oliyi ama akına yortlan da oliyi hani evvelki gibi inek bakiysin başka uyuşuklan da olūdu istesen kıriysin yımtada da kırabiliysin akıtma yapabiliysin onu istesen marmalatla yi nası istesen yi balla da ādaylan da ya başka piynir falan yapılīdı ayran çıkiyi ya ayranı çıkiyi onu bilmim nabaladı onu da acalamış işte biz o zaman çocuk ufak mektebe gidēdik yapāladı ani ya

41

Anlatan **:** Tahsin, 80 yaşında
Derleme Yeri **:** Tekke Kozluca **(**İz-bul)
Konular **:** a) Oyunlar b) Düğün Adetleri c) Hatıralar

a

odaya toplaşīdık odalar vādı bo͞le Āmette Mēmette çocukla oraya toplaşi orda bitta tū͞kü söyliler zilli maşa vādı bo͞le darbuka da var sen biliysin buralanı bo͞le tū͞kü çalaladı zilli maşayı vurula bo͞le darbukayı da vakıt geçirilēdi tümbek te vadı tümbüldek tümbüldek deniydi davul gibi öle ses saladı yanı başına alıysın onu iki elinne böle tümbüldē vuriysin ya bizim bir Mıstafa vādı benden yaşlıydı ama şindi Kaspiçanda da͡ireyi o vuruydu darbukayı çok güzel vuruydu öle geçiriydik geceleri dü͡ünnede çocukları salmazlādı dü͡ünü sade kadınnar dü͡ün yapar kaçar girirse düveledi kadınnar fereceyle ya dü͡ün yerini adam bekliyiri yaşlı adam mesela onun damında dü͡ün oliyiri çocukla gī͞mesin diye bekliyir çocukları salmile evel öledi çocuklar kimseyi gō͞mezdi ālu delinden bakarsa bakar evel böle duva falan yoktu ya kına gecesi yapılīdı damda bi de boj dam maza ıdırellez geldi mi sancak kuruladı böle dönecek vadı bi aç kızakla vadı ya evelki vakıtta bi tekerlek koyiler üstüne çatalı sırī koyiler iki ucuna ip bāliler kızlar piniyler angı kızı istesen onu salliysin bitta çocukla da onnarı çevirile öleydi

Ümmügül - insannık kalmiyi demek şindi o zaman kimse kimseyi tanımiyi gō͞miyi öle güzeldi sona fereceyi attıdılar fereceleri sattık bitta ya kimisi tuttu ben tuttum da ama gene vēdim Şumenden bi adam alıdı onnarı bilmiyim nası iştir hamamda kese yapma öle toplalādı ya öle yaptı e sona bize komanizma fereceyi attīdı ya fistan giydī͞di sona düz pulattan pantolon gibi donnamızın üstüne giyēdik işe gidēke onnarı sade sade şalvar olmasın pantolon gibi düz pulattan yaptık onnarı böle donun üstüne giyme te hala duru benimkiler iki tane yaptım bibirini bibirini işlēdik baz kere şefleden gelmeyen olmasa çıkarırdık onnarı şalvala işlēdik baktık gō͞dük geliyi giyedik emen çabuk evde tö öle sona ne oldu öle fistanı kabul etmedik bis yenden mantıcıka yaptık adi şimdik giyez ya öle düz düz renkte mavi öle yaptık öle giydik bitta öle de gittiriz o bizim sırımız dedik a tö öle ala da ep öle

ona karşı koyamile Tükiyada gitsek biz onu bırakmadık pazālara da gitsek ben onuna bi defaya masu de gittim biz akrabalala onna da şindi böle şalvāla giyimni gidiyi emen namaz bezini ötünüp gidiyi sen de bizimle git dediler şindi ay ben de gittim şindi sanıyım ēkez bana bakiyi sıkıla sıkıla pazarı çıkādık bitta dedim adımım atmam öle ben bunu bırakmam sebesim dedim ama ora da da alıştıla bizi biliyle göçmen diyimizi ya öle oldu ya başka kaktık araya

b

Tahsin Aga -güveyi giydirile ama o zaman fes vādı kırmızı fes püskül de vā kara püskül güvē sade fesle çalgıyla traş edēler yattı mı çalgıyı durduriler adam güvē lazım para ödesin o zaman ōda gelen çocuklar atiyi yautta yakın çocun akraban vāsa o dūduriyi çalgıyı dur diyir tamam lazım güvē ödesin parayı o zaman gene çalgı vuriyir al bakalım öle olūdu dakıyı gece yapāladı maşalanna bez bālıyle böle çokça naftaliyle onu gece dakı yapāladı evel kumanizma gelince tok yoktu bu yüşten maşannannan yapāladı dokıyı şindi tok geldinen tamam ışıkla yapile dakıyı şindi gündüze çeviydiler şindi cumáytesi pazar düünner oliyir sadıç çıkarıladı güvēnin yanı başına bi çocuk otuturula akrabandan yautta kardeşin çocu olacak aganın çocu onu otuturula dakı yapāka koyun atar yakın akraban koyun atıyır güveye bakır atiyir öle beyaz demiy bakıla vadı kalaylı kalaysız su bakırı onnadan atāladı böle para atan yoktu şindi paraya düzülüle ya bitta dakı bitti mi buda dakıda bi de bakı koyala böle içine su koyiler şindi dakı bitti mi güvē kalkiyir o bakırı vuriyi tepmeyle gidiyir böleydi ayat geşti şindiki ayat tā başka

c

vakıtta ta kumanizma gelmeden burıya kızılbaşla geliydi çiflik deniydi Silistre sançandan Dulava tarafında Baltacı kū va oralāda Baltacı yeni kū oraladan geliyledi zaten gece būda kalılādı at arabasınna geliyle o zaman öleydi orda yatalādı vadı bi ye vadı isannarı kabılır derler ta eskiden tūbe va būda iki tane kumanizma geldinen otobüslele geldile kūban kesiyle pişiriyle ayreten odaları var sofraları var adak kūbanı ōda olusan buyur edile ben ne kada kūban yedim orda kesiyler sofralana otūdum var bazsı içki içiyir bazıları içmile ya ama şākı söylile ilahı şakı söyliler azreti Aliyi aniler çok berabe kālar adamnar otudu

mu masaya şākı söliler oraya gidēseniz göreceniz bak nası düzmüşler kūban kesme yē yaptılar ışık getiydiler oraya koyile kimse bi şey demiyi gidecen bakacan ziyaret edecen onnar var öteden adamnarı ōda Bagran delerdi Bagran çiflī var Bagran öldü çocukları var bi kızınna bi çocū o binada onnar şindi kumanizma geldinen yarım kaldı aldılādı ama demokrasyada bu çocua düştü ya nası başlatmış Bagran binayı öle çakādılar şindi ōda onna yaşīler Bagranın oulları çocukları yaşile babasını öldümüşle komanizma ya ondan so onnar onu iç bilmezmiş kumanizmadan önce faşizmada dış işleri bakınıydı ne zaman burdan German geşti Rusa ama Bagran diyiri sila būdan atmaycanız diyir sila kullanmaycanız sade gececeniz nezman kumanizma geldi buraya Bulgaristana bu adamı mafettiler niçin salmış Almannarı būdan bajbakan ya zaten Bagran kendi çiflī va Razgrad sançanda be būda olan karısının çiflī o zaman tā başkaymış Osmannı günü tā başkaymış şindi tā başka oldu neblem onu şindi Demir baba Razgrad da bu dil Demir baba öbū̄ çiflikte burıya Ālatlı baba Musa baba bunun içinde mezar va taşları var ama biri uzakta acık tā çiflik içinde dil o suvayı istemiyir dışta olan Ālatlı baba epsi tātadan mezā taşları vadı bu çiflin altında kū̄ vāmış Çerkez kö Çerkezler vamış ama Çerkez kö dil be canım Kolca gene Tekke kolcası Çerkez vāmış Sakal tepede ōdan geliymiş Çekezler Tekke kolca balkandan gecēlemiş buriya inēlemiş Çekezler evvelki vakıtta mezā yapılmış orda tübenin içinde mezarı var dışta da va şindi dışta eski vakıtta o tū̄benin yanında va mezar şindi kū̄ ne zaman burda kışladaymış bālık var orda ordaymış kuytuda ama eski mezālık vā burda kışla mesela yakın yere kışla diyile topraı çalıştıriysin kışla diyile köy ordaymış ya kışla denen yerde daın altında burdan çıktına göriniyi çiflik gidēke göreceniz oraya çıkasanız balık va oda vāmadan asvaltı geştinen portal vā arabayla gidiysin oraya onun yolu va ya şindi acık oturun şindi siz çıkmışsınız ū̄renme eskiyi şindi Tumbul camiye gittiniz mi gördünüz mü biendiniz mi cami neler vā iskeleler ne vakitten beri var iskeleler ne vakitten beri kaç sene olmuş iskele iki bin altıda kuruldu işte de dışta da ben kendim gittim müftüle görüştüm müftüye dedim ki bunnar nabacanız siz ama tamir yapacaz çıktık kapıya götüylü bu suvayı kazıycaz dedi eski şeklini çıkaracaz niye eski şeklini çıkardı bak kaç sene oliyir ne ta-

mirini yaptı sade caminin üstünü yaptılar bir köyünün vakıf tālası va şindi bu ilikī vakıfı kim yapmış ilk vakıfı peygamberimizin gününde ilk vakıfı kim yapmış şindi siz belki genç okumuşunuz tarihi güdüceniz ilk vakfı yapiyiri azreti Ömer peygamberimiz huzuruna çıkıyiri diz çökiyiri ben diyiri vakıf yapacam Ayberde bi bahçem var diyir onu vakıf ediyi peygamber önce soriyi davası olacek mi diyi mirasçısı va mı yok diyi bunun gelirinden cami faydalanıyiri a biz şindi naptık müftü yüz yimi dōt deka toprak va bizde toprakları aldı camiye gittim ben ne alıysınız bu topraklarımı e te bu toprau çalıştıran devletten otuz lefini alıyı koyuyo cebine e ne kadar istese o kadar veriyi camiye yautta bana benim topram vasa bunna ne yaptı bu dolayda ne kada cami toprau vasa epsini Şumen aldı nabile bu parayı ceplene ne yaptı çıksın sölesin bana ben to bunu yaptım diye ben bıldır gittim bereket vesin gittinise okul gödünüz mü Şumende Nüvap okulunu yaptıla mı ben gittim orıya müdürle görüştüm bi de Türkiyeden bi mühendis vāmış orda onna da görüştüm ama yaptıkları şeyler güzel Türk milletine hayırlı ugurlu olsun ama Mesudun yaptī iş caminin içine git şu duvara bak elinne bak şu duvara içersi kararmış mı karamış ne karamış neden bekçileri var onnarın ben böle baktım duvara da ba Mıstafa dedim siz bunu dedim kazıdınız mı yeni mi suva yapacanız yosa ayır dedi ba o dururkan öle oldu eskidi dedi yazık dedim ba ışī yak dedim ba kapkarannık içi ışī yaktīdım gene simsiyah neden böle bu dedim ba yazık ba Mıstafa dedim o bekçiye yazıklar olsun benim içim kan āladı dedim evel ne aydındı bu ne şindi böle dedim nasıl öle kabul edile bunnarı yürekleri bunu onu ben o paralāla bütün andırarak yaparım dil mi onnara iç para salmilemi sanki tamire deye Türkiyada salālar Arapladan da salālar ama ta başka konuşturmayın şindi bak ben istemiyirim kimseye bi fenalık yapim ama bu adamın yaptı iş dil isle benim kız İzmirde çalışiyiri valilikte nası istese tö öle yapacak bunu anadın Tükiye vatandaşı gelecek bi resim yapacak bunu tamam ya sade bizim toprakları almadı etrafta toprakları da aldı o kadar ta fazla mı yapacak demek Türk milletine itaat eden yok ekez cebini doldūmā bakiyi ya böle yol geçiy ya şindi taş yolu o bu tarafa kalımış çiflik bu tarafa kaliyi köy oraladaymış sona sona inmiş bu tarafa epsi yerinde sade bizim ōda kışladaymış sora iniyle aşā burıya ya sā olun var ol

42

Anlatan **:** Şevkiye Kasımova İsmai̯lova, 82 yaşında
Derleme Yeri **:** Oyvoda (Voyvoda)
Konular **:** a) Sohbet b) Mevlitler c) Yemekler ç) Tatlılar d) Düğün e) Ana Dil Hatırası

a

bu benim geldim isannar Pazarcıktan gelmiş mārebelikte ya ben budan to buda yakın bi kū̄ Kilsecik diyile ya ay be canım benim geldim isannar Pazarcıktan gelmiş ama Tatar dilmişler bilirim Kuranı bilirim okumā Bulgarca da okurum bi de Türkçe de okurum latince Bulgarca çeviremiyim konuşamiyim burası Tū̄k köysü ta çoku Bulgar da var ama Voyvoda küyü Bulgarca Voyvoda oyvoda köy ben seksen ikiyi topladım Şevkiye Kasımova İsmai̯lova e necin böle aradınız beni beni de kokidiysiniz

b

eskiden mevlitler nasılsa şindi de biz öle devam ediyiz nası e mesela toplaşıyırız ama şindi pek okuycak eski Türkçeden okuycak insan üç kişi kaldık kalanı yeni Türkçeden okiyi Latincede biz Arapça okuruz biz Arapça okudum ama onnarı çeviremeyiz biz Kuran okuyiriz böle tarihle var ilmia̯lle var ta bizim ablalamızın gününden onna eserisiz üstünsüz onnarı da okuyabiliyrim eski Türkçede te böle mevlitleri otiriz mesele dō̄t kişiyse beşse beş okiyiz sıradan başta Yasin okuruz Tebereke amme okuruz Hamimleri okuruz sora bitta mevlit okuruz bilmiyim biliysiniz mevlitleri kimisi ekmekle yapabilir ekmek böle e bir takımınnan böle bis ilesi eski iş çōba sütlü çōba yaparız pide yaparıs tatlı pide yaparıs sāma yaparıs dolma diyisiniz Tükiyede biz sāma deriz yaparıs e bi çeşidini kūbansa kūban kesilir böle yeris egel böle bi küçük bi ada mesele astalık bi şe oldunan onu böle şekelen yau̯tta evde bi şe yaparıs şerbetle yaparıs mesela şindi bi kaza bi şe olmuş onu ekmekle yapabiliniyiri şindi böle alıştı insannar şindi pek o kada ben münasib gō̄miyim okudūma göre gō̄miyim ama şindi bıraz pirinç kabardiyle pirinç biliysinize ya pilav ya üstünede üç köfte mi olacek döt köfte mi olacek etten ama temiz et mevlitçilere temiz et öle dükandan filan yok ben ömrümde yememişimdir dükandan dükandan te bak bilmem ne başka yagla dil bunu yimiyim ben ben yimiyim ekez

biliyi benim yimedimi ben yimem gençlemiz yiyi ben onnarı saklamam onnar yiyi ama biz yimeyiz ben yimem mevlit yaparız mevlide böle iyi etleden öle satın etle falan dil kendi kuzu kesesin mesela biri bir ayvan kesiyi kesiler ordan aliysin ya dana bi şey alınıyı

c

yemekleden çok yaparız biz būda şindi en ileri sōpa diyisiniz ani ākasından te yahnı çorba sizin gibi dil bizim çorbalamız bis tavuk çorbası yaparım şindi ūmaç yapmile alīler kuskus mesela dükanda vara onnadan saliniyiri sütlen sütlen oluna çok güzel benim çocum var Türkiyede geliyir a anne diyir senin çorbalan çok güzel ep çorba te şindi gittiler bayramda geldiler ep bana sütlen çōba yaptılar ep böle sütlen dil sizin çōbalar gibi mesela kuskus diyiz biz siz ne diyisiniz kuskusu kavırız yāla kavırız ileri sora onna acık sıcak su dökeriz başta sıcak su böle bıraz kabarı ondan so kaynamış süt koyarız öle koyarız onu kavırıkan kuskusunu böle kırmızı acı biber de salabiliris kavırıka sorası atık pişti mi epsi oldu mu karabiber koyarız böle yaparız çōbayı sora yānıyı da yine aynısı yānıyı da biz būda çok bieniyiz güzel yapiyiz yānıyı etleri böle yıkayıp şey ettīnen suannan dōrayıp böle bi saan suan baya suan kırmızı biberlen suannan tuzlan uvalanı böle eldiven giyip o etler uvalanır isle onnar uvalandınan onnarı koyasın ateşe çok yā koymazsın mesele et yālı çok yā koymazsın kavırısın onu isle güzelce kavırısın sıcak suyunda ōda vardır o sıcak suyu dökēsin çabuk pişiveri o yanı onna bitta mazemesini koyāsın mesela kokulanı ne koyabiliysen biz tavuk otu deris koyarız karabiber koyarız nane koyarız böle bunnarı koyarız acı yaparız böle acı

ç

tatlı yaparıs ona gasta pidesi deriz biz gasta biliysin onu karırız sütlen yımtaylan mesela üç tepsi biz tepsi deriz üç tepsi olacak oldunan dōt yımta kırız ona soda koyarız böle çok koymayız yarım kaşık kadar soda ekmek sodası sora tuz felen yok onu sütlen karıştırız yuguruz onu yazarız onu pazı acarız yufka açarız onu aştık mı aştık acık böle yelleniyi gibi oldu mu emen öbü pazı yazıncaya kada onu böle dolarız oklaya böle dolarıs büzeriz onu böle büzeriz o büzülür böle bürüncük gibi bürüncük gölmek gibi bilmiyim bürüncük anniy misiniz böle büzülü böle ipek gölmek gibi büzülü böle serīsin onu koyasın buda

yellensin deye onnan kenālanı kesesin tepsiye dizēsin mesela gül yapacasan kesēsin onu biz çok yaparız būda gasta pidesi deriz ona biz ince ama böle yeddi böle öküzünü deler ani ondan taha iyi yinir taha güzel olur içine ceviz koyarız ama içine ceviz böle dil çekip te maşineylen böle ezeriz böle tokmaklan ezeriz onu içine cevizini bükeriz bitta ya tö böle öküzünü okla böle delik olur oklanın içi ya o öle olur öle yaparız gelin dedi bana anne dedi bayramdı ramazandı dedi biz dedi pide yapalım dedi cevizlen budan götirim cevizlemiz var yaptık ben böle çekip de maşineyle üstüne sepelēdim gelin dedi içine sepeleyelim dedi ta iyi oliyi dedi o pazının yufkanın içine sepeliyiz kesiyiz onu bitta mesela şebetini yapıp ısliysin bir aẏşam dūdu mu çok güzel oliyi biz bunu çok yaparız ya toz içindeyim ben bana mana bulmayın bis ot yolduk yoliyiz to bu kız geldi bana da türbe yok bi camimiz va bi de bi kilise bu cami ya var minaresi ama insan yok hoca yok bir ocamız var cailin teki ama birisi öldükten so sela getiriyi aberimiz oliyiri bi de bayramnada falan böle Kolca İzbuldan aliyiz buralı ama ben bile bilecem mi onnarı yakında mı gittile yetmiş ikide ayır bilemem ben buraya geleli altmıj bej sene oldu Muzaffer a bildim Üsnü ocaların Emne te böle güzel insandı bilmem mi Emneyi dū bakam o bizim kūde evliydi ya Aşe kızı vardır o Dahilin bak nası insan insana kavuşımış gōdü mü şindi bak neleri annattık

d

bizim genşlimizden salı günü başlar düün kız istemeye gidiliydi ilesi böle çocuklala kızlar şindiki gibi görüşmezdi böle saklı kapı konuşulur bubası duymaz kimse duymaz böle saklıca bi aracı olu da konuşulsun çocuklala mesele te bizim günümüzden ben şey edeyirim ben bıraya evlendim benim geldim adam benden sekiz yaş büyüktü ben istemedim benim ablam vadı bu küyde onna istedi būda bi çocuk dediler raat edecen dediler böle şöle beni kandırdılar ben geldim Kilisecikten geldim ama ben büyük deye istemedim ama çok iyi bi adammış böle insannıklı böle iyiymiş çok iyi geçindik öldü de yedi sene oliyi öleli öldü de bana Allah söyletti bunu bak söyliyim size epsini buda bakiyiriz cenazeye öldünen ocada ben dedim kimsenin tavına kış demedin dedim kimseye bi fenalık yapmadın dedim Allah seni nur içinde yatīsın dedim mekanın cennet olsun kabrin nurla

dolsun dedim oca dedi bak tö böle iç işitmedim kimseden bunu bana Allah söyletti çünkü ben okiyirim ben okiyim ben iç başkasına işim olmaz ben Allaha işim olur kaç kişiye gidiyi böle kimse demedi dedi sora oy öldü bi kişi iki kişi başladı taşını yaptıdım kendim araba tuttum gittim Şumene ben gittim komşulāla onnala taşı biendimi aldım taşını sora bir iki kişi böle kenālana taş döktüme başladı ben dedim de döktürcem dedim ben de döktürcem ben bu eriften bi şamar yimedim dedim ben buna bana bi fenalı yok bana ep ilik yaptı dedim gittim ona taş döktüydüm aşk olsun dediler bana adını da yazdīdım resmini de koydūdum ya senesini de yazdīdım geldikçe çocukla gidiyiz mezalıa ben çünkü yörüyemiyim araba yok gidemiyim çocuk diyi bana nine iç kōkma nine diyiz biz būda nine diyiri iç kōkma diyi ben egeL sā olūsam senin taşını tā güzel yaptırcam diyi bana yaptīmasa da yaptīmasın kızım var düünü salı günü başlarız o günü geliyi çalgılar gelin giyinir neyse o avşamı düün olur gece gece olur düün sabālada güvē giydirile sabāla devrisi günü o avşamda gene bi düün olu güvē dakıya durur gelin dakıya durur sabālayın gelini alīla mesele başka küydense biygir arabalannan böle ilesi beyaz bezler böle büyük üstüne de kırmızı şal dēdik onnar böle īneler būdan bōleydi giyimleri ferece ayriyeten gelin ferecesi olur burası böle şeyi vadı arkasında bizim vardır on üç santimden olūdu gelin fecereleri onnarı giydirile setenden böle başına bālalar başı bālı acık dildi ilesi gelinner böle ilesi ama şindi acık kırmızı duvak koyālādı beyaz yoktu ilesi şindi valayla beyaz fistan ya aynısı Tükiyelilerin gibi zatı Tükiyede ne görürlese onu yapile şindi öle öle biz şindi televizelervar çocum ben bakiyim televizilere çok bakarım havadisleri seslerim bakarım böle bakacak gibi şeyler oldunan dikkat ederim çünkü ben yannız būda yannız başıma okumiyler bitiydiler kızın adı Ceylan çocun adı Ercan yannız yaşiyim yaşiyirim agba ölüse dedim ben yaşayamam būda duramam kōkarım falan filan böle aklımdan geçiririm agba öldü ansızın da öldü kanı yüsekti kandan kanı patladı beki tansiyon vadı kız dedi bana kız beni on bej gün bırakmadı Yenipazarda evleri va on bej gün beni bırakmadı sora torunu yolladı torunu da aykīdīlar bi kendi ōlanımız va o da baniçka yapiyi orıya banıçka yapmā iki üç kız topliler orıya aykırıyı telefon ediyiri Nihat onun adı Ceylan gel bak

bizimkiden başka da iki kız var būda onna da Yenipazada yaşiyi dedi gel dedi ben dedim bak uşam dedim sen gid dedim ben kokmaycam ceseretlencem Allaha sıgınacam dedim sen gid dedim paranı kazan dedim pek bırakmā istemedi beni ama gene de gitti banıçka yaptılar sattılar baniçka küçük börek valla nasıl yapādıklanı söyleyemem yalan yapmim ama te oraya banıçka yapma gitti okulu bitiydi bıldır bitiydi iş aradı ama bizim bıraz rātımız yādım etmiyi baştan demişle gel halkla ilişkiler mektebini çıkādı böle televizyonnada radyolada konuştu biz praktika deriz ona mektebe gideken konişiyi ya uygulama gitmiş orıya demiş ben iş istiyim demiş öle yēde baştan gel demişle sora gittikten so demişle biz Tūk almiyiz buriyaki demişle kız dedi bicik sıcak su dökülüvedi başımdan ayaklama dedi biz Tük almiyi dedine ama bak nasi yede okudu biliy misin otus Bulgar otuz birincisi okudu bir okulda halka ilişkileri okudu o kadar rāt geçiydi o kadar itibarlı tuttula Tūk deye arkadaşları böle Tūk deye biricik deye çok mektebinden okulundan iç annamıycan dōt sene çok kıymetliydi ama işe alıverecek oldunan köpēne uz geldi ep buradaymış ama būda dere vā derenin öte yanıymış burası kelemlelik boşluk meraymış ya sora ani Rumanyada mārebelik olurkan sora buraya gelmiş insannar bizim insannar o zaman gelmiş burıya ordan kaçmış o zaman gelmişler ya buraya de

e

Bulgalāla beraber işliyiz şede tekesede koparatifte işliyiz otuz sene işe gittim ben gene halime binnerce şükür Allahıma biz böle fasılle çıkariz böle fasılle yoliyiriz bazı ākadaşla biber ektik onna sulama gitti Tūk arkadaşlamız biz iki Tūk kaldık Bulgalāla biz onnala işliyiz Kaykı küyünde bi delikannı çocuk geldi o şindi bana dedi kolay geleyin bana böle ta çok bana sokiliyi kolay geleyin dedi ben dedim Allah razı olsun Osman aga hoj geldin be Osman dedim kaktı biri dedi konuşmaycan Tūkçe benden küçük kart kız konuşmaycan Bulgarca dedi bubam akşam Sabra anneye gitmiş kim konuşursa şöle böle dedi ben dedim ki bak dedim kākıvedim ayakça ben böle oturukça yoluveriz kakıvedim sen bana kumanda mı verecen dedim veremezsin dedim burası dedim televizeyelede işliyim dedim beş yüz sene Tükler dūmuş dedim burası neden siz Bulgarcayı unutmadınız dedim ona

neden unutmadınız da bana kākmışın dedim dün şey etmişin dedim ben de dün diiştidik adımızı büün benim adım sen söylicen sen mi kaldın dedim bana ōdan biz bi kavga kavgayı yaptık mı ozman akadaşım diyi bana Fetiye adı ıştınma ıştınma ıştınacam dedim o neciymiş ne karışı kapasalar beni kapiycikle napmışım da kapiycikle dedim o benim anamın bubamın dili dedim ana dili bu benim sen karışamazsın dedim sora o beni kōkuttu akadaşım dedi sen dedi bi belaya karışacan sen öbūleri yok var benim Tük arkadaşım ama onnar olsa epsimizin biberini sulaycekle sora gelmiş kocasına sōlemiş kocası da açık göz bir adam demiş böle böle yaptı Şevkiye ama hem de koktu demiş o da demiş çok iyi sōlemiş o demiş iç kōkmasın ona selam götüy demiş arkadaşımın kocası iç kōkmasın demiş o dōruyu söledi yalan dil demiş beş yüz sene buda Tük kumanda vemiş o neciymiş o da karişi demiş bitta kimsecik bana karışmadı kimse ıştınmadı sora bi arkadaşım va Bulgar çok uz getiriz onna burıya çeşmeye gelmiş bu çeşmeye bizim böle dedi bana Şevkiye senin yananda neydi böle kendini oynattı böle bak dedim bak sana ne söylicem kaç sene beraber işliyiriz sen benim adım çok isle biliysiz sana Aşe Fatma diysem sana gönnün mü olacak senin dedim sevinecen mi dedim bana bitta bu lafı disen konuşmaycan benimne dedim ondan da bitta işitmedim bi şey ondan da işitmedim ama bize örf yapmadı insannar yapmadı yapmadılar başka tūlü bahane bana böle demiş çok çıktı mesela ama büyüklerin te burda savetimiz va bizim o zaman şalvaları giydimile bunnar geliyim ta buraya diyir bana Hüseyin kāsı koyunnarı ayıdıyım ben oraya kadar koyunnarı ayıdıyım böle şavarımla Hüseyin kāsı bak sana söyliyirim alem seni söyliyi bana ona ne darılmiysin de bize darıliysin mesela sokakta gōdünen dariliyim diyir bak çıkma böle bana al dilince al dilince böle konuştu ep böle kızarak dil ani böle onna da kahroldu bizim böle halimize büyükleri yaptı bunu onna kabatı yok ki köyün ehalisinin kabati hiç yok sora düünü annadıdım sana düünü pazar günü gelini alīla bitta şaye pėşembe günü alīla gelini üj gün düün olur iki avşam üj gün te böle düünnemiz öle olur

43

Anlatan **:** Mustafa Kapıcılar, 88 yaşında
Derleme Yeri **:** Oyvoda (Voyvoda)
Konular **:** a) Köyün Eski Ahalisi b) Hatıralar c) Düğün ç) Sohbet

a

yasak geniş ben de yasak çok derenin öte yanı işte burası bibelik bibelik yapiyim buda su avlu içinden geçiyi buyur otur abba deler biz de abba derler seni bıraktık şe va epten alçak masa nası öle aklınıza geldi böle di ba bitti onna görisine hemen hemen kalmiyi būda şindi düün yapile aydi kasabaya ōda bankette düünü to oda bitiyi Emir Alile var Kapıcıla var andan soracıma göç Yusufla var Acılādan vardı ama kalmadı Acılā bitti o Mazlumnadan Abbe vardı o Kolcada kocadadı evlidi koçasıda öldü ama bilmem şimdi sā mıdır Abbe başka göşle va göç Yusufla var Pazarcıkla var Bulgaladan Dançula vadı ileden koyun sürüsü vardı ondan sora Deli Gegile vādı topal Hüstiyan vardı Vasil biri aga kadaştı onna biri Yuvan biri Vasildi büyük olanı Yuvan Vasil büyū a şöle Üseyin şēde Üseyinne onna yukādadı bu kordadı bayır altından burdadı eski yeri yok Türkçe Oyvoda Voyvoda köyü Voyvoda demek adı küyün şindi sen ne deyesen deyecen kasabalara budan gidiliydi şindi şu kabīnin yanından mezalık yanından dōru kara yolu vardı Yenipazara Kaspicene Şumene būdan gidēdik Dobucaya vardı būdan Klakova Bōcalar onnar geri tarafta bu tarafta kasabaya gidēsin yayan da gidēdik yayan da gittimiz oldu vakit tutar iki saat tutar kışın gidemezdik öle gayet kışlada nereye gicen ya işte tö böle gidēdik yayan

b

askeli ben Tutrakanda yaptım ōda yaptım digaları biz yaptık kanalları biz kazdık turduvak tabi Tūkten sıra askeri olu mu turduvak çapa kürek yedi metro aşadan kanal kazdık yedi metro yukarı toprak attık ya Tutrakandan Rusçua kadar sona bizi otuzka salıla odan otuzkaya saldıla avşamlayın gün kavuşuka yollanıyı ōdan on iki gün Obskaya saldılar su geldi gün kavuşuka yollandık gün doaka Rusçua ēdik bak ne kadar yayan yörümek kimisi astalandı yollāda çocukların kızgın gövdeli su işdiler buralı babam da burdan anam birinci şēden doksan

altı yaşında vefat etti ninem ben kendimizde koyun vādı bizim evlemiz bu yandadı to oda asıl burıya sora ev yaptık to oda yakın burası yasāmızdı yasā ev yaptık çocum vādı benim elli ikide acık sabredemedi dedik biz yaşamadık biz çok çille çektik ona çektīmeyelim öle olduktan sora sen bilisine bitta çocuk geri geldi orıya burıya içmē şey etmē vefat etti elli ikiden iki çocū var biri kasabadan ev aldım birine de Yenipazara evēdim ben kırk sene çobannık yaptım devlete kırk sene kendimizin koyunnanı aldı devlet aldılar koyunnarı ben de koyunnala beraber kırk sene çobannım vardır ta çok şükür hamd olsun doktorun kapısını bilmiyim neden açıliyi buna şükür ediyiz bilirim būda Damagöz var Jilino ondan sonra Mihaylovski Kayı kȭ Sütlü var Sügütlünün öte yanında Tekē küyü var Tekē küyün öte yanında Yince küy var Yince küyünden kasabaya eriysin bitta Sakā tepe küçüldüdü isan kalmadı oda Sakar tepede var o Albanna giritti gelmē Albanna doldu orala ōdan ev aliyler eski evler yapile Çerkez köyü biliyim ya ya ileden Çekezle vamış oda şindi Albannar ōda ėv aldılar onnar Türkçe bilmiyi pek konuşamiyi onnar toplaştı bi yere oriye şindi onnar ōda yaşiyi būdan ev aldılar būdan evi bıraktıla būda da ōdan başka ev aldıla çünkü annaşamiyile bizimne Arnavut tö böle ha hayatı tö böle geçiydik çok şükür

c

düünneri biz ileri çalgı tutadık çalgıla gelir misafile gelir cumȧytesi günü başlarız pazar günü düünü bitirirdik şindi bi avşamda bitiyi tabi güvē geliyiri kızın evine çalgılar çalar güveyi belbere alırız belber traş yapar güvēnin evinde durduru durduru para verile şindi çalgıyı kes kestin mi bitta traş yapamiyi belber atasın oraya iki frank mı üç frank mı güvēden para koparile güvēyi yolāladı ilesi gelini küysüne götür bu küydense evine götürüdü güvēnin evine eger başka küydense şurdansa a şuraya gidiyi bitta at arabasınna alīdık çiyizi öküz arabasınna alıdık ben çok çiyiz almā gittim bizde bi çi öküz vadı boa bozması ep gelip bize sölēledi ben de gidedim gitmeyelim mi

ç

şindi buda da gedik başında ben benim önümde bi ītiyar ta var benden bi yaj büyük o ya comat camize diyecek bi şe yok isanımız yok isan gelmiyiri şindi ramazanda ben gidiyim to ōda ezanı okiyirim te ōda

kendi kendime avşam namazını kıliyim geliyim to bu kadar kandili çakiyirim ben to buda dōt beş senedir anaya nine dēle şindi Deliomana gittin mi ana deler başka neblem sen sorūsan ben cevap ve ninenin anası anne babanın anası oda aynı anne süt nine süt buba var öle küçük uşaklı anne emzdiyse ben ona süt nine derim küçük uşa emzirīsen süt nine kan kardeşi va va bilazer deledi öle bi tanıdın bir adamna kaşılaşırsan öle bi iş yaptıysan ona bilazer gel bakalım āretlik o şindi beni egel aldısa bir olu yerine āretlik āretlik buna dēler ben bir uşak alırsam işte bu koyunnarımız to bu göresine makasla kīklık ben Tükiyeden aldım bu makasları bizim bi çoban var būda koyun kīkma giderim hiç dün yīmi otuz koyun kıkarım te şindik kīkmā aykırıyı vamış biraz kuzusu gidecem koyun kīkmā işlemeden duramiyim bereket vēsin işledim çok işledim çok çille çektim beki ama döt yüz yīmi otuz frank aliyi penciye şindi anne de vefat etti yannız kaldım şindi para verecek oliyim anne deyim bulamiyim ateşi yaksın bana bi sāmancı yapsın savaba girisiniz köpek zatı öledi o küçücüktü aldım ben onu ama hiç dūmaz kuşmuş kondūmaz burıya küçük olduna bakma belası büyük kopar kopar bak īşi tomato ona bakın bakalım to acık şedir koparın to onnara bakın öte yanda da va ev to bu evleri de aldım seveseniz kuparın iç domatilemiz olmadı bu sene be bunna çilek yidin bostan gel bostana bak hepsini de ekiyrim bu yonca bostannık işte bostanna böle gel bi kabā bak nası kabak böle kabak gōmemişindir e o kabak ōda te nede göriy misin benim dere būdan geçiyi su akiyiri ben bibe mibe buraya dikiyim dere suyu te buralanı ep asmalık yaptım bu evlerin üstünü yıktım yenden yaptım ev çok bunna benim öteye kada va burda yol var o aşāda dere var o şeyden dere gidiyi küyün içinden lazım aldirim ben ekiyim ben kaziyim oda alma da var çoktu alma te üs yandan git e oda alma va kuvan kuvan o arı kuvanı kaşısına geçme vurur bu seneye gelince böle kabak ben de gōmedim bunu götürecen duriyim bre kuvancı o sāndan sokuldu mu to bunna kuşla yiyi asmala yandı bu sene benim yukada va kızılcık süziliyi manerka deler onu koyuna gideken yanıbaşına dakasın kayışı su dolduma bu kireç va onda suva suvama o çapa çapa deriz ona Tükiyeden gelenner ep tetre istiyiler tetre tetre te o aca deler yanıbaşında tetre ille Tükiyeliler tetre istiyile ya ācı var to ōda yapra te nede to oda var yapranı istesen

verem tetre yapra͡ı beş tane balyaya beki beş yüz metro yedi yükleniverdim to burası kayış gibidi nası develе ani diz çöküp te piniyse üstüne piniy asılı develе gibi kākādı beş balyayı kış tütiyiri şey ediyiri gösene borada balya getirdik koyunnara da çok veriyz de çok çıkareyz devlete devlete kazandıreyz ya ben Rusyaya yīmi gün götūdüler Odeseya geziye geziye tabi çok çıkarıyım çünkü süt emen günde yüz elli kilo süt verir seksen doksan koyundan üç yüz vadı gece gidēdim kuzu emzimeye kış tütiyiri alem evden çıkamiyi ben yasaklık içinden gidiyim yolla tıkalı kış asıl yasaklık içinden gidiyirim kuzuları salıyım emziriyirim ondan soracıma geliyirim gene alemle beraber gene gidiyim sabale geç içeri çok çalıştım çok şükür ediyim alime de bi çocum vadı bi kızım vadı benim kıs Tükiyede onnar būdadı Beylik düzünde seksen dokuzda ben de gittim ama çocuk dūmadı dönecem ben dönecem ben ben bi patron ōda fabrika yörüttü adam bana fabrikayı teslim etti sana dedi ev yapacam fabrikanın üstüne fabrikada çini mini yapiyi unda maşineleri vadı fabrikayı ben acādım ben kapadım ne kada yalvadı çocu͡a gel gitme bubanı götüyme sen git de

44

Anlatan **:** Ahmet, 73 yaşında
Derleme Yeri **:** Sofular (Vılnari)
Konular **:** a) Düğün

a

otur ba nabıre kōkma dolaşmaycaz biz dolaşmışık dolaşacamız kadar benim dü͡ünüm atmış altıda mart ayından oldu ama tamam yenilikte eskiden atırlıyım uşakka o zaman to mālede bir dü͡ün oliyir iyice atırlıyım o māleden bu māleye naptıla bu gelin arabası mandaylan o mandalara peşki atmak eskiden tö öle bi arabayla gelin pindirdiler ama kar yayardı asetlikte vara sen ne bizim māleden alīsın deye çıktılar onnarın mālesine ama gelin arabası pindi geliyiri kar ya͡ıyı ne annadım onu ben sekiz sene bubam ne gitmiş ablam oraya diye sekiz sene babam koymadı ne gitmiş o adama deye sona sekiz sene ben o zaman gimnazya okiyim ben uşak para mara ablam veriyi enişte de veriyi gideyerim ne gitmecem uzatmayalım e ama bi gün tö böle eski zaman dü͡ünü bizim yanımızdan geçerke ablam tappadan vuriyi bize ben tö caminin yanında yaşadım ay benim bubam şuydu buydu tö böle yapmış ī̇tiyar aykırdı bize şimden sora büle şey tekrarlanmasın bu sizin ablanız āladı şey etti benim yanımda sekiz sene gıram inatlık gücenmekte bari şimdi kocaman ablanızı veriyiriz bu iş elli altı eli yedide kacıyır bu büle büle yaptına sekiz sene sekiz senenin adı va ne anamna konuşmak ben konuşudum biz altı tane dört çocuk iki kız yerli yerli süyleyemeycem atmış sekizde başladım işe baştan tekezede domoking bir tene atmış dokuz ordan yemek yapala işçilere to buda dükan vadı zarzavad dükanı dükkancılık yaptım ordan yetmişte to bura çitaliş yetmişten yetmiş dō̤de kada burda yetmij beşte annadiz ya yetmij beşte düştüle peşine müzevicilik istemedin kada e ama ben şindi atmış dō̤rtte bitidikten sona bi͡enmediler beni üle mi zanat var gittim traktörize oldum bi firma vādı orda bir sene orda bir seneden soña bilmem neden ne oldunu aykırdılar aşāda eski savete dedile biz seni bu traktorculuktan kurtaracaz nereye ba istiyler savete sekreter birnik orda para bol kalpak da veriyle neyse razı gelmedim ben üle mi bir iki üç bir Cemal ağa vadı eskileden ep traktörü duymaycan dedi aykırıla sana git gelmeycen o cetnikti o zaman ona aykımışlar o devir

ben kandırcam onu kandīdılar beni doksan beşin sonuna kadar burda işledim yīmi bir sene birnik penceye yetmedi ebet derinden açāsak dünür başı vādı canım yollaysın çocun tarafına mesela kızı isteme getsin ben kendimden pay biciyim ben ne zaman şey ettine eniştemi yolladık biz o lazım senin çocun çok yakını olsun baştan gideke kızın da aberi olmadan gidemezsin şeye ben istemem dedi mi istemezse kız sen istesen iste olmadan olmaz kızın rāzılı bak şindi istememezlik te ne bu çok kolay dil öle zengin kazak Memetler dökük fıkare üj döt ne oldu çok oyalı dakılar güvē oturu kola bi bakır dakı bittine bi tekme kakıyır güvē bakıra su yayadıla bez gelen atıyır tencere olsun bakır olsun nerde para ekmek almā para bulamasın koç atāla bālāla koçu asırın üstüne yatırıla bunnara ēdim ben orası güvē kapası yumruk yapādı bazı isanna şindi güvē kapamak vadı düşmanıysa güven geliyiri gözledim bası yumru buna ēdim ben çekiliveri çekiliveri öfkesi va öfkesine güvē kapama dil ya öfkesine sorular geline biygir çoku öküz koşāla manda bigir sona arabayla biygir arabası olsun beygir o zaman yok ama öküz Şumnuya tren vādı eski on birde piniysin sabāla saat sabāleyin saat beşinde Yenipazarda oluysun ordan ta deiştiriysin koca trenne kendini beygir çoku şele va öküzlele koşasın onu bilemeycen elli altıda o zamanda ne kazmak yok toplaşılar küye tok gelecek diye ben şindi orasını atırlayamırım ama tamam canım ben onu atırlıyım

45

Anlatan **:** Nesibe Nuri, 63 yaşında
Derleme Yeri **:** Sofular (Vılnari)
Konular **:** a) Yemekler b) Kurban Bayramı c) Yağmur Duası ç) Oyun

a

siz nabısınız şimdi otiriyim çocum e şimdi davet yēlende mi düün yēlende mi Sofulada şimdi ileden eski yemekle çoktu şimdi gençle yetiştikçe tā yeni yeni bi şele yapma çalışile ben kendim de öbü tūlü yemekhanede çok çalıştım küçük çocukları doyūdum beş altı sene Sali abi biliyiri ondan bitta ileden tekese vadı ya burada bilmiyim şin çocua nası annadıyım onu ōda gene beş sene altı sene yüz seksen iki yüz kişi doyūduk karı adam aylemle ikimis beraber beyimne o da ōda dükancı gibi çalıştı e ātık yaşlandık ama gene bi sırada genşler geliyi sori yapıyıs düünnere yardım etme çalışıyım pirinç yapiyiz onnara pilav dēlē Türkiyede ona onu ben şindi tam Türkiyalıla gibi yapmiyiz biz burada şimdi tavuklan yaparız kaynadırız tavın suyunu alırıs etini güzel dorarız e ondan so bitta pirincimizi kavırız güzel mazemizi koyarız bol içine dükandan da bitakım mazemeler alırız etini de koyarıs böle isle kavurup onu atarıs fırına veriz bitta yimē alka düünnede bu olu bi de köfte olur mesele amma böle şindi cemiyet yēlende mevlit bi şeler olduna onu bitta o şimdi mevlit yēlende böle yaparıs bayramnamızda başlarız çōbadan süt çobasından e onu şimdi onu da tavuk suyuna da yaparız mesela tavuk susuz da yaparıs sütle kuskusumuzu kabadırız südümüzü koyarıs vāsa tavuk suyu koyarıs tavuk eti koyarız içine öle yaparız işte ondan so bitta keşkek olur o da tavukla olur lāna aşı yaparız lāna aşı deriz ona koyarız o devamnı olur bizim cemiyetlemizde o lānayı kıyarız güzel onu kavuruz onun içine de gene koyarıs kaymamızı südünü böle epsini onda öle yaparız ondan so kūbanın etini onu yaparız gene yānı deriz biz būda ona onu ben şindi uşaklarım yok būda ama gene konu komşu geliyi başka akraba geliyi ilk yemekten ben şindi bizim annede o kadar sütlü çōbayı fazla sevmeyiz piriç çōbası yaparım yānıyı yaparım kızartma yaparım gene etten pidemi yaparım sütlaj deris tatlı böle pirinjle onu yaparım keşkek istesek yaparız lānayı istesek etle yaparız istesek kaymaklı sütle yaparıs pidemizi baklavamızı işte bunnarı

b

ikten gidēler adamnar camiye erkekler onnarı bekleriz geliyler kavemizi yaparız azır oluruz ondan so bitta kūbanımızı keseris daıdırız konuya komşuya kimde yoksa yedi aneye veriz ona da oliyi on beşe de oliyi sıra geliyi veriz bitta yemeklemizi dolma yaparız şimdi bübe bol mesele yemeklemizi yaptımız zemanda eti yediremesek de sabā kavaltısını yaparız onadan so bitta etle yememize kūban yememizden de yaparıs yanısını mesele kızatmasını neyse işte geleni gideni karşılarız bōle çok iyi olur şindi zaten yaşlılamız da var biz kendimizde pek genj dil bizde yaşlı kaynatam kayın pederim seksen yedi kaynanam seksen tā çok gelen benim çocuklarım Belçikada dışāda onna senede bi defa geliyler ısım akrabayla biraz tā üzünnü geçiyir kendi çocuna benzemez torunum var üç tane onna da orada büyük kızım üç çan küçük kızım döt çan yedi canım vā dışāda onnara şimdi aç olana yemekle doyuruz onnarı işte olmayana kāve yaparız çay yaparıs gazoz koyarıs tatlı koyarıs böle işte boş çevīmeyiz kimselere ya aynen evet ayranın özelli şimdi onnar ta çok dükanda ama bis ileden yaşlılar ep evde sevdīmize evde youdunu yaptın mı yaptına ep yeni evde bir az koyasın o başka bi şe koymayıs tuzdan başka bi şe koymam astalıkla oldu kerette ta böle ikram edecek isana sōsunnar sevesin tuzlu mu tuzsuz mu deye öle yaparıs ya böle çocukla aykıran yere giderim böle būda mesele

c

şindi yamular yamu duası yaparız toplalar yaptık bıldır mı yaptıktı eveli sene mi iki sene ilesi yaptıktı çok büyük kazan oliyi mesele çiçile veriyiri sekiz on kuzu mu olcak on beş yimi bile oliyi onna sırasında çünkü kōmüz çok büyük bizim e bitta biz toplaniyiz gidiyiz ama bana illa aykırırla giderim e yaparız kazannala erkez alır kabını yānıyı yaparız kūbannarı yanıyı yaparız bi de gazoz salılar ekmeni alīlar böle savet belediye tarafından alkı bitta duvamızı yaptık mı ettik mi doyuruz oda epsini kalanı da daıdırız böle gidilmeyen yēlere veris böle şeyleri tā unutmadık ep yapma çalışıyız çocum

ç

çocum ben çok sevēdim ben zaten bu kōlü deilim İglikadan baya uzak Şumene yakın ben burıya kīk beş sene oldu gelini ben bu aneye ben

çok dikiş makinesini sevēdim böle koyādım iki taş koyadım onun üstüne odun da makarayı koyadım īneyi geçirip odan çekēdim de öle yapādım böle oynādık çeşint şeden yapadık böle kalmış küçük bezlēden böle kukla mukla o zaman böle bebekle yok öle oynasın İbram to odan vafılla da vadı taze isannara vedimdi te ti oda şindi koydum oraya kara kaldıla bilmiyim başka yok bak bakalım

46

Anlatan **:** Ahmet Hasan, 87 yaşında
Derleme Yeri **:** Sofular (Vılnari)
Konular **:** a) Hatıralar

a

yerli gececez bile ekmek be bunnar ozman yok aġacım bunnar yok külürü var külürü misirle onnarla büyüdük aġacım misir ununna böle karıştırma malay mamalika ne kıtlıkla çektik mārebe senelende marebe gidemedim genştim ozman kıtlını aşlını çektik neler çektik o malay yidik misir ekmē vardı ama epsi bi oldu siyrek kaldı bu köv̇ün temelli kurannar onnar bitti gitti yüz beş yüz altı senelik köy bu en az Sofular to bunnar eski adı Sofular sofular varmış eski en büyük dindālar to būdanmış sofu diyilē eski okumuşlara bu köv̇ün adı Sofular türbe mürbe yok burda ben seksen iki yaşında Teker kū̄ diyile ona Tekke kozulcası da diyi çocuk İzbul öle öle çille çektik o zaman diga diga dil Tutrakan Vidin ne çektik bunna ep Tuna boyundan kasabalar küyler tren vadı būda yannız Gareye kada yannız gittik yayan sen to arabayı zor görüsün çörek çörek nası çıkabileceniz çörek anne yapadı çöreklerin dadı yok iki tavuk kızamış koya o ne yanda onnar da yetmedi sen kopasın bi paça ne aşlık çektik e gün kulet er gün kulet kendilerine yok yime gece kuluçka ne kōkacam Salih burası Bulgaristan yımtacılık da yaptı on seneden fazla yımta topladı bu köde bi de devlet tarafından topladı kazancın yarısını bana verile yarısını devlete kali öle öle

47

Anlatan **:** Ahmet Yamık, 78 yaşında
Derleme Yeri **:** Göller (Rujitsa)
Konular **:** a) Köy Tarihi b) Düğün c) Hıdırellez ç) Giyim

a

en alça oturcam şindicik göller küyü dediniz bunu kimse süylemi güller mi göller mi şimdicik Bulgarcaya çevirken göller diye çevirmişler Rujca Bulgarca bilen Rujca demek anadın mı şimdi iksi de yakın birinci atta ben bilem yedim ondan ama orman dilde böle yetişmemiş gürlük falan köyün kenarında çok yaban gülü vardı ordan da kalabilir ondan sona göller Deliormanda su az çok göl varmış ufak ufak göller yapma göl bunnarın yedi tanesini ben biliyim ben yetiştim bunnara bu köyde kȭ baştan şurdan Glakov vardır bizim gün batıda tā o küyün oldū yere yurtluk deriz yurt yeri biraz fazla vergi alırmış belediye belediye Glakovda onnar da geçmişler bir çökektir orası böle çöken bir yanına geçivemişler öte yanından fakat orda çok büyümemiş kȭ yok be çay kāve için bi şe be bana yapma çocum çaylan kave burlar dedim ya yetişmemiş ayvan geziyiri çalılık yerler kerlik deriz biz şindi geçin dermiş çoban bir yerde böle yaş nemni görüymüş arada bir keçiler de orda büle yalanırmışlar yarabbim demiş bunnar ne yalanıla burda demiş ne ariyi bu keçile burda bu adam emen elinnen sopayı batırmış biraz su çıkmış devrisi gün alıy yanına bi japa geliy oraya bir kuyu açıyı sabala gelmiş kuyu dolmuş suylan bunu söyliyiri köylülere geliyler bura kazıylar bi kuyu pınır şınduru bu suyu bulanın adı Çeş ağaymış Çeş ağa bizim pınarın ismi de şin Çeş pınarıdır Rujitsanın pınarı zaten tek bi pınādır Çeş ağa Çeş ağa demişler o keçi çoban adı eralde isimmiş o beki onun ismiymiş mesela benim şindicik ismim Ahmet ama soyadımın çinsi Yamık ben de bunu kabul ettim bizim süleleden tek bir kableden ben Yamık soyadım otuz altı doyumluyum yetmiş sekiz yaşındayım da ötede yaşanan yerde baştan vāmış o pınarın ismi ise Şahan Melektir Şahan Melek te delikannı kızı öliyi kızın ismi Şahan Melekmiş baba da onu çiyizinnen o pınarı kazıyı kuyuyu kazıyı o pınarın ismi de öle kalıyı şuda aşada bi göl vādır o çok büyük göldü fakat biz kalpazannaştık patlamadık şindi su doldu su tutmaz

oldu taşları vardı taşları kadar bilem doldu sona ben burda sorumluykan onu biraz ta kaldırdım yukarı ama olmadı gene neyse onu dēler İsa gölcü ne İsa gölcü adam tarla satmış bu gölü yapmış gölcü ismi İsaymış yukarda bi göl vadı onu dediler Kabaların gölü onnarın da soyadları Kabalarmış ordan kalır şurda bi göl tā vādı onun adı Yahyalar gölüydü öblenin isimleni bitta bilmiyim ufak tefek yapılmış bunnar büyük göller bunnarın isimleni taşıyalar yaptırannar bunnar büyük göldü bu İsalar gölcü dedim ya çok su kuraklı olıyırı tamam Durannadan buraya ayvan sulamā gelmişle öle günner gelmiş ben bunnarı bilmiyirim şimdi onnar yedi yüz metroda buluyu onu da o kendi tazyıkınnan yukarı çıkıyırı mesele bizim alan göl yedi yüz metre bulundu üç yüz metre kadar çıktı kendi şeyinnen nalakadesinnen a bunnarınkisi gene çok derinde bulundu Sofulaların yüz altmışa çıkabildi o burdan zaten andırma bizim suyumuz Sofulara gider öle bir kulak vardır gene oraya gider su da burdan böle geliyi şincik biz alırız yazadan böle yazlayı bizim küyü Soflar alça onnar bir izaya geliyler demek ordan bir yeraltı suyu deresi geçiyir eralde bu kō̄ yavaş yavaş büyüyiri şindi benim komşum vadı Bulgar Marinş dedik ona o bu küyün tarihini yazma çalıştı biraz da yazdı ama valla bilemeycem şeye mi vedi devlet arşivine mi verdi onda mı kaldı onu sülemicem de on iki aneymiş baştan kū̄ buriya geliyi ben dedim ona bu on iki aneyi nası anniyim ben şincik on iki ev mi yok dedi şō̄le annıcan dedi evel dedi Türkler dedi şindi Türkiyede vadır ta dedi batıyal ayat yaşalamış pek ayrılmıyılar dai̯lışmıyılar sülale ben de bunnarı sayardım sayardım dokuzunu çıkarıyım üçünü çıkaramazdım filancılar filancılar soy olarak mesela bize şindi Yamıklar diyiler ama bunnara vakıtlar hacı Asanna demişler mālenin adı Acılar mālesidir bu sülale çok kalabalıktır şindi sülecem oraya deler Hacılar mālesi ondan sona küy genişliyi bitta aşā dōru o pınarın etrafında suyun etrafında yapılıyı baştan ilik mağaza üstüne yapılan ev bizim sülaleden onu yıkakan gō̄düm dikmişler direkleri aşā bō̄le duvar yapmışlar taştan ama iç dil böle molozları doldurmuşlar çamurlan çamula böle kalın onnarın üstüne koymuşlar kalın aşları dikmişler direkleri örmüşler fındık çıvlan avïl öriyi gibi iki taraftan kalın sıva yapmışla gene bıgdır olmuş sıvalar bunu yıkaka gördüm ondan sona çıkiyiri yeni māle diyi ani yeni ku-

ruliyi adı böle o taraf tā fazla gariban mālesi büle kalır andın mı aşa dōru kalır da bu tarafa geliyir andın mı burıya da sonadan koyılar bir isim çok sene mutalık yapmış buda Soski Soski Soskiler mālesi denmiş şindicik pek şaka dil ana tarafım mı baba tarafı mı Mustalardan milletleden ama ustalardan bunnar kendileni çingene demezler atta onnar için bi defa bir yayın sesledim Afgan kökenniymişler onnar demircilikle uraşır kō̄ bō̄le gün batısına kalır bizim kövün a baya ırak a üş vardır bak çok eski çünkü bu kövü Marín incelemesinden bin üç yüz sene dēdi şindi bende şöle diyebilirim bak ben Ahmet babam da Ahmetti dedem Ismaıl onunkisi Mehmet onunkisi Üseyin onunkisi Hasan gene İsiyin acı İsin odanda seni bitta bilemiyirim acı İsinner geliyler bura geldikten sona yedi göbē biliyorum ayır ayır yedinci göbē kadar isimneli sayıyrım bunnarı da saymam şöle benim amcam vardı şunda bizim nevap vardı o zaman o şindi Türkiyada bu imam hatip okulları gibiydi ō̄lemiş benim amcam gideken ben de gene orda çıkardım ama biz gittikten sona artık imam hatip diye bi şey kalmadı mektebin ismi de Nazım Hikmet oldu ben elli elli birde gittim orasını bilemiycem ama ben elli elli birde gittikten sona atık ismi Nazım Hikmetti ya Şumnuda biz şincik başladıktan sona on bir sınıftık şeyden çok vardı bu Yasenko bizim kō̄de bak şindicik şindi orlarda gene çeşme falan yok birkaç pınā vāmış onnar da kapandı sare bir tanesi ben biliyim çok çalıştı o da kapandı artık şuda beş on sene oldu da kapandı nası bu sula geldi çeşmeler çekildi yok iç yok tam tarla onu bilemeycem dur bakim tepe düz o ondan sona bi çukur gelir böle eralde biras tā alçak olcak çünkü bak ne alçak deyecem biz burda deniz seviyesinden emen emen dört yüs elli metre yükseklinde oluncaya kadar bi de en yüksek yer burası diyiler bizim küyün üs tarafı böle demek onu göz önüne aldıktan sona orası alçak kalacak orası yüsek olsa orasını gösteriler demek orası üç yüz elli ya yazlak kō̄ var yazla deriz biz ora bitevi yurtluk deris şimdi burada Bulgarlar çok geç gelmişler eralde eralde ilikten bak şindi ben şüle tamin ediyim bin sekiz doksannardan sona bi göç olmuş doksan üç eralde bunnar boşalan yerlere gelmişler çünkü bizim kō̄ ilikten gelen Varbıtza kasabası vardır ya ordan gelmiş tüccar olarak gelmiş açmış bakkal bi dükan onu çalıştırıyırı ondan sona bizim ormannık çok köyün etrafları bizde çok or-

mannık vardır elede buralarda böle gidēsin on on beş kilometre ep orman içinden geçesin böle burdan Karagözlere dōru olsun Muradalılara doru olsun atta Sofulara dōru var biz bile orman köün arasında şindi balkannardan domus gütmē gelmişler buralara ama o zamana göre bunu da ben bi yerde okudum yok benim senin āzımdan gelen sözleri sölecem size gidermişler camiye cuma günneri olsun yautta başka gün izin alırmışlar cami comatından getirsinne mi bura domuzlanı getirmesinne mi musade edesiler getiriymişler ama umumiyetlen edemişler eralde e bitta alışmışlar buda öle kalannarda olmuş sona Doburca bi defa aliniyi ikinciye veriliyi Bulgaristana ikinciye Rumanyaya verdikten so kaçakta gelen olmuş öle gelenner de olmuş onnara Doburcannar deler zaten o yanında oturan monco Doburcannar cinsinden Bulgardır e ordan kaçma babaları bak şindicik Rumanyadan alīla vērile beyaz Rusyaya Beserabyayı orasında öle yapmışlar ama bizim kö dil şimdi bizim kö Marinin annattına göre baya gelişmiş bir küy olmuş burda dil sade muhtarlık belediye de olmuj bu kö merkez ya Soflar buraya balıymış fakat e sonna bittayı ben biliyim burasının oldunu Hırsovaya baladılar ondan sona Cuvele bālandı şindi artık Cuveldeyiz şimdi neblem onnar mesele mēmet der biz memet deriz onnar dēmen der biz dirmen diriz onnar bazen kızan der biz çocuk deriz uşak deriz onnar ana diyi biz nine diyiz bizim köken Konya kökenni Konyalılādan bis büle bunnara bıraz interez ettik onnarda kompir der biz de kompir deris onnar da kızan der biz de kızan deriz mesela böle bir on on beş kelime aynısını süyliyir biz uşak deriz onna da uşak der mesele naçak deriz balta deriz öle var bunna da şindicik bi yerde okumuj görmüj dilim amma bunun da işidiyiriz böle dedelemizden aızdan aıza gelen mesele sona bir defa da şöle bi yerde okudum İngilis bak o zaman kadınmış alen çün kraliçe diyiri Bulgarca okudum ben ne kadar göç edecek Balkannara Avrupaya dōru diye saysın diye er göçene bi akçe vermiş akçe o zaman para bilemiyirim onu ben onu akçe diye okudum andın mı akçe diye de süliyirim böle onu verdi akçalara göre üç yüz bilmem yirmi altı mı yazādı yalan sölemiyem andın mı üç yüzün üzerinde tam şimdi söyleyemeycem öle onda okudum bir mecmuada ondan sona biz tā fazla var deliorman deris bu tarafa ova deris bizim emen şu tarafımıza kalır pek kıb-

lemize dilde biraz günbatı tarafına kalır yeri dire yeni direnin suyu Karadenize gider bizim su burdan Sofulara gider andın mı Tunaya döner böle kıvrına kıvrına o şindi burdan bu yansına Deliorman deler biz bazen ken Deliormandan sayarız bazı ovadan sayarız sen burda adam bilmiyir be te şindi hudutlar kaktı ben te geçen aẏşam Türkiyeden geldim pazar aẏşamı döndüm bu hafta ordan düündeydim taksiye pindim ben seviyim büle isannala tanışmā kāve ottirim mesle meraba öle konuşusa çeşit ırktan isannarı tanıyorum meraba meraba ben adresi bülmiyim şin geliyim Bulgaristandan sen memleket neresi ben dedi Rizeliyim sen dedim laz mı başladı bak şindi baga dedi sen pomak mı dedi dedim ayır be Türk Bulgaristanda Türk var mı diye soriyi bana ben sana bi şey söyliyim benim dedemin dedesi dedesi dedesi tā devam ediyi dedelem bilmiyim dedim kısadan kökenin dedim Konyadanmış ītiyaladan öle işi Osmannıda göç etmişle buraya adam bilemiyir Bulgaristanda Türk var en çok dikkatımı çeken ben Bulgaristannı dedinen burda yaşamadım ij diyim onnara yüzde doksanı epsi birinci kelimesi hayret ediyi sen nası onca temiz Türkçe biliysin adam benim Türk oldumun farkına varamiyi

b

düünneri melese bu ben Türkiyede olsam diyiri gezelim görelim o kadının ismi neydi be ha ona bi şoförlük yapsın bakayım yerinde direksiyondan da durmaz o kada sever gezmeyi şindi orda göriyirim ben kına gecelerini nası kına yakilar nasi ödiler nası yingeler geliyi ben yetiştim aynı öledi kına yakmak peçe ōtmek nasī bizim burda at üstünde almazlar bizde gelin arabası yapala üstü örtülü ummiyetlen ya öküz koşarlar ya manda koşarlar at daha az koşular öle olurdu şimdi güvē nerde gidcek gelini görcek eve geldikten sona güvē kapadıktan sona görū̄ bi zamannar öledi andın mı şindi ise dil öle o zaman o göriyi saklı mesela o ta ummiyetlen görişiyi onnar bile bile gösterile onnarı andın mı annaşıyı onnar gösteriledi onnar bile bile andın mı çok eskiden öle diyile andın mı ben ītiyaladan işittim a ba ben diyi anneni eve getidine diyi üzünü gōdüm diyi be tennini başka yēleni kusulanı temelli bilmiysin bunnar çok sene önce ben onnara yetişmedim düün üj gün gidedi bir bayrak ürdül derdik ona bis şindi ona o zaman çevrelē vadı işlemeli büle biliysine peşkir basma dakarlar onu

delikannılar sonunda satardılar delikannılar onnarı mezata çıkarılar kim çok parayı verise alır onu şindi baya para veriydiler dil onun dişerini versinne de o genşlere bir şey olsun bi de ben babayı da biraz da var veren de birtakım zengin zaten onu verebilir onnar da o paraylan akşamı tatlı alılar o zman içki içmek yok ya ondan sona yetiştim ben

c

bizde idirellez çok güzel kutlanırdı bizde böle sangöç yaparlar sallanma dönecek deris bir kızan üstüne bi tekerlek tekerlen üstüne andın mı mı demet arabaları vadı sen yedin mi onnara onnarın uzun sırıkları vardır böle andın mı onu kolar onun etrafına bālarlar iki şey iki kıs oraya delikannılar çeviri onnarı orda öle ondan sona tāta çömek vadı bir odunun üstüne kōlar böle anadınmı bi tātayı kızlar andın mı ben buraya düştünen sen atiysin kendini yukarı ben buraya düştünen ben atiyim kendimi yukarı böle andın mı sona yavaş yavaş bu bitti ondan sona yirmi bir mardı çok güzel kutlardık onu şöle kutlardık birinci atlar koşturuyduk bakim kim en güzel at bakmış o kışın ilik yazı kim en güzel at çıkarmış at koştiriz ondan sona erkekler koşar bakalım kim kendine iyi bakmış o kışın eşek gibi yatmış mı yōsa kendine iyi mi bakmış çalışmış mı onnar yapar andın mı ondan sona kimin öküz verile tabi veriliyi elbette veriliyi onun da bir patronu olur andın mı o veriyi ondan sona kimin öküzleri vāsa böle güleştirile bakim kim iyi bakmış güleştiriler böle tā çeşin çeşin şeler ateş pek yakmadık bis şindicik ateş yaktı burda bilirdim andın mı Bulagalar ama onnar ıdırelez küfür akşamı diyi ne diyile bilmem dil yirmi bir martta biz yapmazdık bunu koşu yapardık şu yapardık bu yapardık andın mı bunu Bulgarla yapardılar onun üstüne atlardılar ilik bahar nevruz diye bis onu işittik ilk bahar idirellezde kapılara yeşillik korduk bazan idirellezde yeşillik olmiyi altı mayısta yeşillik olmaz be biz bunu ilik yaz bayramı diye kutlardık biz nevruzu sona işittik televizyonnar çıktıktan sona

ç

şimdi vaktı ali olan satın alırdı onnar güzel çufaba dediler şindicik bunnarın rengi öle mavi du şindi mavi olur andın mı biraz o senin üs yankı omzunnun üstünden rengine benzer ona benzer kara mavi gibi çok güzel gaytannar olur andın mı yenneri de o efelerin oynarkan böle de olur şeynede giyebilir ya kapak şeklinde onnara benzer andın

mı nēde şimdi bak dedikten sona benim amucalamın içinde babam beş çocuk onnar en yaşlısı o birinci çocuk o ona almışla öle bunun buldu ise dördüncü çocuk bunu annadırdı babam ben anamdan kalmışım dört yaşında üve ana ikinci anada büyüdüm çok şükür iyi baktı bana gelmiş ālamış anama bu amucam ekez gindi güzel sen beni yap diye o da onnarı ediye etmiş ona bak ta onnarı bulmuş onnar pālı ēkez alamiyi a öbü tōlüse şindicik erkez evinde dokūdu ummiyetlen yapa yünden yapadan koyun yapasından şaya kaba ya bunnarı mesela şin bizim burda aba çāşır gaytannı böle genç çocuklar kıj günü andın mı o beyaz sāgıları sarılā mı kara kara bāları çekele mi onun üstüne böle işlemeli buraya kadar andın mı çarıkları çekelā mi böle Deliomana gittin mi alacalı çorap çekēler kadın çorabı gibi atta püsküllü vā bizde öle şe yok bizim tam efelik sona bizim kuşaklarımıs ummetlen beyaz olurdu burda sarıklarda ya beyaz olcek ya böle ya burma sarırlar a bu tarafa gittikten sona alaca kuşak onnarın donnarı da buraları işlemelidir bol a͡ızları vādır emen emen yerde sülüklenir bizim dildir öle şimdi şun demek isteycem bizim kö͡ün kültürü öblenden ta ilerlemişti ta ilerlemişti öle alaca kaşık böle sarık buraya kadar sakıtsın püsküllenibunu egel yetiştiysen andın mı Karagöz köylü pelivannar öle gezediler buraya kadar sarkar ipek sarıklar bizde öle şey yoktur bizde normaĺ kuşaklar beyaz kadınnar bak bizim ferece vardır burda şindicik ferecenin yenneri de vardır andın mı ne zeman küy içinde gezinike ferece boynuzuna kor o yeni böle atar burasını kapar yen şincik onu o yen budan attıktan sona böle burasını kapar bu tarafından budan buraya atar bu yeni küy içinde böle gezinir işe gitti mi onu ferceyi giyer yenneri atık kollarına çün orak biçecek kazım kazıycak tarlada başını çember mendil beyaz da olur alaca da olur şeye göre ama umumiyetlen yaz günü kırda beyas güneş olmasın diye beyaz yaşmak öleydiler ondan sona epsi yapmazdı ama umumiyetlen tā yaşlıları böle yaşmānı burdan çekerdi burnun altından böle burıya iliştiriydi yani burıya kadar kapamaz burıya kadar kapardı burnunun altına kadar kapardı böle çeker böyleydi sonra bu devri geldikten sona kaşta oldu elli beş elli altı mıydı atmışlada atmış beşlerde okullar birleşti Türk Bulgar okulu o zamanda zaten andın mı sarıkları o zaman yasakladıla kadınnara da andın mı ferceyi yasakladılar tekeseler kopratifler biliysin istedikleri

gibi gidip giydiler bunnar oldu şindi kadınnar alıştılar ferece tak diye taktıramazsın atık sora evel insannar da ta urmet vadı ele de yaşlılara şimdi insannar da o urmet kalmadı ondan sona bir kıskanşlık var insanada artık nē öle oldu şindi bir şey tā var andın mı bunu ben sülemem er yerde de sülim mi şindicik bak arkadaşlar Bulgarın bir politakası vardı iç acıtmadan nasıl girelim araya çünkü onnarın bir lafı vadı sen amucan yanında Türkün yanında mandayı kesicen onu kessen gene azından bi şey alamazsın nası biz iç acıtmadan iç bildirmeden fit girelim bunnarı biraz şöle yapalım böle yapalım andın mı mesela farz edelim kim kaldırmış arkadaşı yüksek mevkiye seni salar andın mı ne saldınız bunu ileri be sen de bilişli saliniysin ama ha bunnar pek tutmadı şincik başka şiler aradılar şu yaptılar bu yaptılar en sonusunda bu devri geldikten sona kapitalizm geldikten sona bu kapitalizam dil ki tam burjua bu sırtından deriyi almak kapitalizam dil tabi ya bizde neblem onu bu kadar da gön suratlık adamnar çalma doymadılar doymaycaklar paraları aşırdılar dışarı bu güzelim memleketi yok ettiler ama bak hayat boşluk taşımas bu memleket dolacak ama kimnen dolcek bilmem Türklerle mi Yunannıla mı Almannala mı Çingennele mi boşluk taşımaz dolacek ama kim dolduracek bilmem

48

Anlatan **:** Ebazer Yusuf Mehmet, 74 yaşında
Derleme Yeri **:** Cufalar (Tıkaç)
Konular **:** a) Sohbet b) Düğün

a

Ebazer aslında Yusuf dede adım Mehmet yetmiş dört şimdi bunu söylemek istēdim ama ad deişmesi felan oldu orada biraz çile çektik ben emekliyim çalışma devam ediyorum ben insannarı tedavi ediyorum üç sene sürgün ben sade altı ay kaldım Bursa'da kıs kardeşim var onnarda kaldım. Anneme bakacak insan olmadı için altı ay sonra döndüm buraya yirmi beş seneden beri burda çalışıyorum gelenekleri kısaca annadıyım benim aşırı vaktim yok vaktin birinde biz küçüklümüzde benim köküm burda Kavlinovadan Bohçaladan ama on döt yaşına kadar burda ondan sona asker okumā falan buralara seyrek geldim

b

buranın düün gelenek adetleri söyleyem size aşa yukarı bi atmış yıl öncesi perşembe günü başlādı kına gecesi şimdi souk zamannarda büyük mahzennere topladı hani hayvannarı topluyolar dā isannarı almazsa saçak diyoruz biz bi şelerin altında düün yapılırdı perşembe gününün cumaya gecesine balı gecesinde kına gecesi diyola kadınnar ayrı çocuklar ayrı yaşlı erkekler pek giremezdi bu gelenek kadın çoku çocuklar hatta ikinci gün cuma günü başka adet ve gelenekler olur mesela gelin alıcı başka kōyden gelir aynı köden de olabilir māle māle fark olabilir ama gelin alıcı filan olurdu nasī olurdu afedersin bir şemsiyenin üzerine yapılmış dikilmiş afedersin isannar göz nuru dökmüş peşkir çevre deler böle şelere takarlar giderler mum koymā diyola mum koymā bu erkek tarafının yakın hısımlarından birine götürüyor fakat cuma günü keşkek diyolar bulgur yapılan bir böle taşladan dövüyolar husisi bunnar mecburdu şimdi gelen misafirleri o vakit oda danışıklıı diyolar köyün isannarı toplaşır bu isannara taksim ederler siz filan köyün insannarını kabul edceksiniz siz filan kişi siz filan kişi kabul edeceksiniz böle ilk günde bu şemsiye götürülüyor ikinci günü gidip alınıyor tabi müzik eşlinde onnarda davul zurna eşlinde düün gündüz dil gece cumartesi pazara balāyan gecede son kına gecesinde

son olarak isannar toplanır hediyelerini verilēdi bu düün yapan kişilere sadıç deye bir isan onun yakını yanı başına otutturuyola işte böle gündüz düün gecesi saat iki üç sıraları pazar günü biterdi böle döt bej
35 gün civarında kesinnikle bu düünner olurdu şart ne vakit gelenek vadı

49

Anlatan **:** Hanide Mehmet Emin, 53 yaşında
Derleme Yeri **:** Cufalar (Tıkaç)
Konular **:** a) Düğün b) Yemekler c) Bayramlar ç) Oyunlar d) İşler e) Kış Akşamları

a

seksende geldim işte gelin olarak geldim Takaca işte benim kendi bildiklerim benim günümde bizim düünnemiz bizim günümüzde şindi cuma günü başlanıdı mum koyma gidiliydi yakın akraba mum deniydi ona işte şemsiye ama biz dēdik çadır bizim kendi tarzımız çadıra peşkilemizi davulla zuna gelin görümce gidēlē koyālā onu cumartesi yarın da almā gidiliyi mesela ben şindi gelin olarak geldim böle işte görüştük geldiler Mamızlıya uygun gõmüşler bizi işte kocamna babamdan istemē geldiler annaştıla kendi aralanda Allah'ın iznine peygamberin kavlinne diye ītiyalar gelip istediler genşle de dediler karar verise bi nışan yaparız nışannandım yetmij dokuzuncu senede nışannandım ondan sona güz geldi büle kasım günneri yetmij dokuzda kaktık görüm diyis burasının tam lafı görüm olarak konuşıyırız görüm yapıldı nışan demek eski görüm deniyi burası şindi çocuk tarafı benim Mamızlı Todorikonomovdan görüme geldiler bana iki tane reis dolusu insan işte kayna eşşa getiriyi abur cubur ben de şindi kıs tarafı olarak bize bohça yapız şindi güveye içeden yakın akrabalana boca veriliyi görümde bu hediyelik ondan sona gelen seneye seksende düünüm oldu bis buda şindi nisan ayındaydı düünüm düünümünde şindi annaştılar aşa yukarı tamam avalar ısınır dedile ilk yas baktı tā fazla iş acılınca dediler çok çalışkan kaynam kaynatam vardı onnar çobandı isannar çifçilik yaşiyiz işte köy tarafı düünüm cumadan başlanīdı mum konūdu ama bende mum bitti mumculuk bitti akşama şindi kınam var kına gecesi olūdu çocuk tarafı būda Çufaladan yaptı kına gecesini gelin yok gelin gelmes būda benim de şindi Mamızdan benim kına gecem var kızla gelinne şin toplaşır köylü hepimiz aynı bitta davul zūna yok büle şindi kadınna kızla türkü söylele biraz oynāla ondan sō geline bana kına yaktılar benim kına gecem būle oldu olan tarafı çocuk tarafı davul zurnasıyla sabsı azır oliyi şin azırlık yapılıyı tā çocuk evinde şindi būda azırlık biz ona diyiz banket

düün yarın avşama şindi çocuk tarafı şindi hayvan kesiyler kıyılmış et azılīyīla kıyılmış ete şini pilav yapıla ona biz pirinşli diyiz konu komşu azıliyiri ayvandanda köfte yapālar malzemesi akşama çünkü banketimiz var e bitta dükandan lāna alīlar biz büle lāna deriz buda domatisi salatasını yapāla yanına bilmiyim şindi baya bī kıs gelin anne biz buda şin limonata siz de limonata diyisiniz alīlā koyālā erkek tarafı da şindi bir rakı neyse onu salīlā onu āzīlar cumartesi günü bu āzırlık şindi çocuk tarafında çok iş var benim günümde sekseninci yıllada tā eskiyi o annadacak onun yıllanı azır oldu mu ikisinde öte-
de analāmız gere kendine kadar geleni misafi azır oludu çünkü bize misafiy gelcek būda şindi ikinci avşamı kına yapālā şim biraz oynālā filan çocuk evinde benim de şindi kız evinde toplanīlar geliş çocuk evi Mamızlıya kız evine geldiler kız evine geldine beni almā geliyler dakıya bura ama kızın anası dakıya tutar kāların dakısına ana dakısı
dēler bize ozmannar anam da kattı bana ōdan konu komşu ekez ītiyar mītiyar gelemes genşler geliyi düüne dakıya tuttu ana dakısı bitti yetti benim dakılamı bıraktılar kim dakıya gelecek erkek genşler toplaşılā reislere pinele öteden reis tutala çok masraflı oludu evvelki düünnemizde iki tane reis tutala kimin arabası var güveye dakıya güve de
geliy almā dakıya durus dakıya olunca baştan ta bankete doyurup sulala bankette aynı büle doyurduna dakıda dakımız tutuludu yenden beni şindi alıp gelini hadi gene Todorikonovoya götüydüler o gece gene dakıyı bitiydine eve çocuk tarafı būda ōle kaldı ondan sō beni eve götüle cumanın akşamı cumartesi avşamı deris biz sen de burası
gibi konuşma avşam diyim avşam diyim o gece dakıdan sō o gece ora götüdükten sona azır oluruz sabāya pazar sabāsına çocuk evinde telaş gelin alıcı oliyi gelin alıcı olduna şin gene reis tutulur iki reis insan hadi Mamızlıya gelin almā gelin almā geldine bizim Māmızlı küyümüs bis küy deriz benim kız tarafı konu komşumuz misafir alır
o gelin alcıyı evlere hazırlık yapālā çōbasını yānısını pidesini Allah ne vēdise herkez dōt beş karı dōt beş adam iki yanından hepsi gelin alcı doyurduna bittayı gelin alcı olur tekrar gelin aldına getirile evine o kadar oldu benim düünüm bu sona iki gün sona bizim aftaya oldu evel bizim günümüze aftasına baklava yimemiz olūdu şindi güvē
kayna baştan tā kızı götürüle anam azırlık yaptı geldi biri çādı bizi

gittik toplaştık baklava yimē anama anama götüydüler beni güvele kaynasının elini öptiriyle mesela baklava yimesine çōbasını yānısını pidesini baklava yapāla güvē baklavası azır olur konu komşu ayreten ona bizim güvē baklavası denidi bizim günümüzde Māmızlı baklava yiyiler sona bi keç günden sona da anam geliyi şindi kızına gezmē şin geliyi bitta Māmızlı hadi Takaça konu komşuyu getirile çiyizini eşyasını mesela baklava yimekte gördüler bita yeter bizim düünemiz bu kadar atık sekseninci sene düünneri

b

kuzuyu keser bir ītiyar bir erkek tā dōrusu alır abdezini çeker basmelesini kesē kuzuyu güzel bittaka alıra bi sofranın üstüne koyar azırlar kālara parça parça yapālar etini yānısını kocaman bi kazana koyālar yānıyı yāsını tuzunu böberini kavırıla güzelce pişirile yānıyı bu kadar yānımız yānımız bu şekilde olur şindi biz ekmek gōmedik çok seneden beri doksan üç doksan dōt bize para deişimi oldu sıfırları terk ettiler bi leva bin leva oldu isanın erdiremedik çok aza düştü paralar para deişiminde başlādık ekmek yapmā çünkü biz analamıza gōmedik ep fırına gideris varıp alırız azı alıp geliriz nası yabız anacım onna bize göstedi mesela üç kilo su üç kilo suyu azılarız üç kilo suya şindi üç silme kaşık tuz koyarız bi cevizden büyükçe ekmek mayası koyarıs güzel ekmek teknemiz vardır ona ılık suyla şindi karıştırız mayalarız onu biraz duru bi saat geştikten sona bitta yuvuruz o hamırı bi bekletiriz onu kābasın mübarek kabarır koyarız onu gene sofrayı önümüze dōt saan bis saan deriz bizim başka köler tepsi deler işte biz deriz pide saanı yālarız pide saanı topalak topalak yaparız kīmayız mubarei öle isana dizeriz mubarei yāya yālı saana dizdik mi biz onu fırını kızdırıp kızdı mı saannara bi sefe te çok güzel oliyi fırın ekmē ya e fırın şindik fırın yaptırmayan zatı gōdükleri yok isannarın dükan peçkası elektrik peçkası koyāla onna pişiriz onu yapmız bis ani acarız gene hamırı sac üstünde biz būda yapmız biz şimdi peçka deriz yok saç üstünde Türkiyada göriz saç gene yaparıs hamuru açarız pide yapmamızı aynı gene būle bu şekilde su börei olur su börei yaparız ondan ama şu anda o da kalmadı hazır dükandan halırız e yufkayı yapıp biz ona pazı deriz pişiriz onu ta onnarın gününden kişini ben sekseni yetmişi annattık doktorumuz annattı bize elli beşle atmıj beş arasını ben şindi

anamdan öle duyādım anamın annattını a bu seksen yaşında olannar annadacak şindi kīk dödü kīk beşi o yılları annadabilcek size tā eskileden vāmış ani yüzük takālāmış eskiden dēledi Pamıkçıya gittik evvelsi senede Kisecieuradım bi de vadım ane saibini bulamadım gitmiş nede Fevziye ablam selam yollayı aykırıyı bana o dedile gitti ne o ban bütün davulu zunası idirellez yapīlā dedi bakma gittim dedi bilmiyis bizde yok öle adetle evel oludu bizim günümüzde biz şindi mayısın biri iş günü bizim Bulgaristanda iş günün tatili onu yapālādı bizim tekeselede koparatiflēde inek kesēlēdi halka bittayı hêkeze birer ikişer okka ane başı alīdı ōda da olūdu daıdaladı isannara da idirellezde de şindi çoban günü oludu benim kaynatam çoban altı mayıs idirellez deler kuzu keseler çoban günü yiyile içele o da yapāladı tekesede öle yelede evde areten biz idirellez yapız demeyiz kadaş

c

Ramazan bayramı şin on on bej gün kaldınan er tarafı suvanır yıkanır mesela evin eşşaları bagajları mesela kıs çocū yeni almış işte bu takım anife günneri gelir mesela Ramazan anife gününde kakarız sabatan bi tekne hamır yaparız hamır yaptı biz ona bayram kovacı deriz bitta bayram kovacı üstüne yımıtasını çöre otusunu koyarıs ya evde gene pazı acarız şin biz ona siz börek diyisiniz su börē diyisiniz yufka diyisiniz biz pazı işte pide yaparız çōba yaparız kīma deriz biz būda kīmalamız vadır aynı su börē acık suyla karsın neyse kendin açarsın sofranın içinde ona kıma deriz baklava yapmā çalışırız yapabidimiz kadar işte bu kadar şeker abur cubur para ufakladırız çoluk çocua bayram sabahı o kadar güzellik düşer mübarek köümüze her taraf öledir de Müslüman olarak şindi bayram saba şindik kadınnar hemen ekekleni hazırlālā bayram namazına çoluk çocuk hepsi giyinir kuşanır camiye geliler kadınnar da şindi onnarın arkasından evi topalalar acık erkekler geldi mi hemen Ramazan bayramda sofra kurulur anife günü hazılandıka yemek yidikten sona hadi şindi bayram şini bu kadar deriz sofraya şini çōbasını yānı yaparız kīma deyeriz bu su böre mesela kimin ne kada gücü yettiyse bayram günü yapma çalışırız çoluk çocuk bayramnaşır bis ekeklemiz emen hayvan bagajlanı giyiniyler evde hayvannamızın önneni dolduruz dimi köy yerinde biz şindi dolduruz sularız yemini suyunu kapatırız kapılarını çırak çoban

kıra gitmes bis būda hepimiz Müslüman kövü iki üç ane hiristiyan var ama onna da bizim gene aynı adetlemiz gibi bayramımızdır sabası çırak çoban çıkar kıra bitta kadınna da geleninne gideninne bayramnaşmā çıkarız biz gayri yaşlandık o atmış üç ben eli üç biz ane sahibi olduk çoluk çocumuz var çoluk çocuk çıkar biz evde gelenimiz gidenimiz bitta biz de bayramın ikinci günü üçüncü günü konu komşuya ısım akrabaya bayramnaşırız işte o kadar bayramda şindi bayram şekeri alırıs bon bon deriz bis varız dükandan alırıs iki üç kilo şeker kimisi çikolata alır para santin deriz biz şindi siz bi lira diyisiniz işte bu ufaklattırız çocuk çocu nası tā gülecek çocuk şeke verdine şekerle mi güliyi yosam santin verdine onunna mı ta güliyi sakız alırız büle ikramnar koruz şimdi tā çok öle tā yakın ısım akrabana mesela yetim ösüz olur ta büyükçe para verme çalışısın ne kadar uşak sevindiriysin o kadar sevabı var deler yapabildimiz kadar

ç

çocuklumuzda sangaç bayramna da sangaç kuruyduk sallanıdık toplaşıdık tāta oynādık tāta kakadık şu tāta koyādık böle ōta yerine bi odun sen onu çövesin öbürü ona çöver kakadık böle yukarı tāta öle sallanıdık çevize kuruveridik sangaçları biz lastik oynarız takarız iki kıza geçiriz lastikleri belimizden bizim oyunumuz buydu beş kişi oynādık beş taş bi de büle şindi baja dēdik atlādık ip atlādık büle oynādık top oynadık burasının uşakları mektebe gidiyi Tük uşaıyız eve geliyi Türkçe konışız nezman kasabaya doktora gidiyiz tekeseye bi şeye gidiyiz bizim būda Bulgar komşulamız Türkçe konışıyı oyunnamız buydu şindi onnar kalmadı benim kızım va mesela en büyük olum budur onu okutma çalıştım

d

gençlimizde bilmiyim hangı yaştan beri küçücükten beri anamız bubamız ramazan ayı geldi mi ramazan tutadık kaktık mı sahura tütün ep bunna ayvanımız vadı az vādı bikeç koyun bazı inek olusa olur çobana salırız gideriz çünkü tāla mala yok hepsi koparatifteydi tāla şindi ayrıldılar öledi gene aynısı te sokakla bütün tütün te şin dizile olu bütün yede dizili o tütünü mardın başında karık yapız şin karık yere ekeriz onu madın başında ekeris sularıs fidan yetiştiriz tütün karı yere siz şindi ne diysiniz bilmiyiz ki te onnarı biz tütün ekiz şin nası

patika nası gördüne toprā patika gibi yapırız bitta karık yaparız tütün karı tōmunu ekeris sularız onu otunu koparıs naylon gere üstünü öte sarıp sāmalıyız ani asıl çabuk yetişiyi nisan ayı biz ep april Bulgarca konuşuruz april geldi mi şindi yetişiyir mayısın ikisi üçü yautta idirellez geşti mi hemen parlıyı bitta aşlarıs makine gelir makinelere pineriz makine ākada öle aşlıyız tütünü kazarıs mayıs haziran yuni deni yuninin on beşinden başliyiz tütün toplama te bu günnede tütünün döduncü elini toplayıs yapraklanı kırıs yaprak dizi dizi yapız getiriz eve kurutmā şulna diyiz biz şindi şulnalamız va siz nası diyisiniz onnara ben bunu naylon koyasın üstüne ani kışın nası domati biber yetiştiriysiniz neydi bunnar te naylon konu kuruluk üşümiyi süleyemiyim sizin gibi sera diyisiniz biz diyiz şuşulna diyiz evel āştan yapādık şindi kolaylık bereket vesin te to bu demīleden üstüne naylonu koyiz ası demīden demire ası işte geliratımız bu bana beni sorduna ben annattım sana baştan başa üç çocum var okuttum üniversiteye amma çocuklamıza para yok everemiyorum yaşı gitti kādaşla everdi ancak ekmê kadar çocum yok toparlanamız eskiden yoktu o kadar sıkıntı şindi Tükiyede okduktan sona mesela isanna ta açıldı kasabalada Tükiye gelip gidiyi eski yapı yıkılī ep yeni ta güzel ortam mesela te epsi içede suyu muyu eskiden suyumuz sokaklada mālede bi çeşme vadı ōdan taşıdı sekseninci yetmiş dokuzuncu yıllar evlere geldi gene sokaktan taşīdık bakīlala kovaya bakı deriz suvacı olduna haydı şini buda pınarımız var çok defa sulamız kesiliydi evel şindi akīdı pınadan su çekeris eve taşırıs mecbur çocum susuz yaşanmıyı içeri koyiz kaplada içede donmiyi

e

kış avşamları kış geldi mi uzun gidedi yeni seneye kadar gidēdi şindi gitmiyi amma biribirine gelmek vādı gitmek vādı sōbet edilīdi şindi teleziyonna çıktı erkezin derdi başka oldu annadılar bubam bizim çok annadıdı bize neblem hangısı kalcak aklımda eskiden benim babaannem vadı avşam oldu mu hadi kızım şindi biz okula gidiyiz mektebe gidiyis bis okul demez mekteb deriz mektebe gideriz hadi şindi okumā duru oralada ezber benim annelerim ösüz büyümüş ama çok dindarmışlar temel çok dindar biz dil şindi malesef namazı yapamız çamur içinde mesele üstümüz başımız onnar duruvarıdı şin hadi kü-

çük kulezi koca kulezi kulfuallah geştin mi ezber büle duruverik er avşam okutmadan yatımazladı çocuk çocuk bu kada bis fazla mare bilmezdik hep büle okumakla amma te büyüdük yetiştik şini büle Kuran kursları yoktu hatim ettim inan yetmiş dȭtte mi ne kadadı bilmem yok mısafım yok Zayide yinge annemin var parça parça gitmiş ağası vadı bir ītiyar gelmiş agasının kızı bamdan kardeşim ben demiş hatim ettiniz mısafımız yok ep alemden alız benim kaynamda var ama demiş çintlettimiş mısafı diyi eskiden varıp sölecem bakam va mı diye halamın kızı demiş büle büle ba hatim edēmiş ama yok mısa kızım götüy demiş ver amma demiş hatim edeke mısafı eve çintletmiş ben ona hiç kıyamam demiş şindi çocum te he tarafımız mısaf oldu kitap oldu okumā insan ilazım namazlana kadar biliyi küçükle iki kādaşız amma büyük kada bilmese de neblem nası diyim te üle geçiriydik günnemizi amaçlılık yok okumazdı bizi anadıdı oturuydu yanımızda ilesi böle tokla yoktu yapādı bize bi yālama gibi bi şe koyadı filcanın üstüne otutturuydu bizi oturuveriydik onun yanına haydi bitta masal annadıdı bize gelin kızım ben size masal annatıcam oturuveriydik yine o Köroglunu annadıdı bize o çeşin şeyler yazmı ama çok zin açıklı var benim Zade yingemde ben uşaklımdan ȭsüz büyüdüm çillelem çok üvey ana elinde büyüdüm yıldırım vurdu benim anamı işe diye çıkıyı işte kaçıla bir evlere oda yıldırım vumuş anamı öz anam ben iki buçuk yaşında kalmışım ondan sora bitta biz ağamnan evde yatāmışık geliyle abere babama bubamda işten gelmiş otumuş bize ateş yakmā çalışımış üşümüŞ bunnar yüzü koyun yatmışık agamna ikimiz de amcam kāsı geliyi bagıralak ağa ağa yingemi yıldırım vurdu bide varıla vumuş ölmüş yerinde üvey elinde başka büyümek kendi ananın elinde başka bi kız getiydi senin ītibarın başka benim başka annadı toplımı başından bir gün kaçı alasına Mazez yinge sen neden ötürü gittin Embelere neye kaştın evden uşakka anam dövdüydü be canım ikinci anam dövdü ben de bubana sülemiycen dedi ben de sülemiycem diye kaştım anamdan nası bulmuşsun yörülek alanın evini ozman kocamandım sekiz dokuz yaşlanda ne söylim kendi kızına güzel bakāmış bunnara bakmazmış e döviyi onu kaçıyı halasına sülesene annat yok bi şey bırak şu üvey anneyi babam işledi işe gidēdi bizi doyuruydu eve geldi öküzlele sürüydü ineklele elbet gej geliydi kim

o vakıt gelmezdi kasabada işledi bekleycez ya nabalım bi babamız vadı bubamız da çok sevēdik abim vadı abim benden büyük üç yaş o büyücekti ona bi şey yapamazdı ona vururmuş bak kendi çocukları olı çocuk baktırımış ona iş yaptırmış nası dedim sokakta çeşmeler vadı suya yollamış yosa o kendini zor getirir ta çocuk dolu bakır abur cubur yapmazsa şamar kofalar yeridī lıtır lıtır götürüydüm napcan bir çillenin bi rātı varmış işte bu zeman kocası da ösüz kendi de ösüz uz geldi raz geldi o annadcak ilesini yime ekmek paramız yok bak atmış yedi yaşında ilacına mı suyuna mı ekmene mi tokuna mı yok çok zor a yörürüm senne a ne yanda o aşa malede ileki düünneri sülemeyesin bindallı giyedin onnarı sülemiysin unuttum ivelki bindallı yapıştıma şindi yok bi şe kalmadı annatmısın kıtlık vadı ama gene kanımız doyuruduk şindiye benzemiyi ama bollukta çok şindi de bolluk var bizde para kıt şu anda Bulgaristan Türkiyeye yollar açılana te çalışma gidiyle her taraf o kak git git niye be canım adi hoşça git

50

Anlatan **:** Yusuf Mustafa, 85 yaşında
Derleme Yeri **:** Davulcular (Gusla)
Konular **:** a) Hatıralar b) Düğün c) Kış Geceleri ç) Sağlık d) Hatıralar e) Bayramlar f) Çocukluk Hatırası g) Yemekler ğ) Yer Adları h) Yahni

a

e onna şindi acık bazsı böle gidenne de acık yapma iste kendi öle konuşudu biz ne kada biliysek o kada konuşma biliyiz bunasının şeyinen biliyiz biz çifçilik gibi bi takım şele işledik vādı buda tālası vādı kendi tālasını işlemē çalışıdı misir ekēsin ozman şim benim bizim ēdimiz zamannar büle mesele şindi tekeze şindi buraya su geldikcen sona bizi topladı bi yere Rus geldikcen sona kaşta geldiydi kık dokuzda mı geldi kık dötte mi geldi kık dötte geldi buray bittayı durdukcan sona bizi topladı bī yere başladılar başladılar şindi ben o vakıtlar elli üçüncü sene elli üçünde askere gittim askere gittikcen sona üş sene askerlik yaptım ben üş sene askerlikte dūdum ōda geldikcen sona elli altıda geldim ėve ama kasımda geldimdi kasımda geldimiz zemannar aykırdılar başladılar buda sana bana büle bitakım bi şeyler ezgi cefa yapmā sen tālanı ver bis toplam yapacaz tekeseye gireceniz iyi ama kim ister şindi elinde mesele vermē bunnarı başladılar şimdi koca mūtarı olsun başka jandama olsun işte bitakım ileri gelen zengin gibi adamnar toplar sen gel sen ileri giricen ben ileri giremem diyir o da giricen giricen ama o yandan onu toplar öbsünü toplar bunu toplar onu toplar başladılar şindi ta büle bi kec bi kec yaptıkcan sona başladılar şindi bana bak sana bir iki süyliyez gayri sülemecez sen gittin gün yen gelen adam mūtar gibi mesele büle bitakım bi şelere başladılar ezgi cefa yapmā alıp götüymeye mecbur kaldık gari care yok sarıla mesela küvü sāmaya başladılar kövü sarıla büle başladılar koymā koymā başladıkcan sona bitta mecbur kaldık giymeye biz giydik ama sáná bobam deycem şindi bana vemiş kık kık beş deka yē vēdi biri geri koydu kendi istemiyi şindi giyme biz şini kōkız aç ölecez diye kayrık bilmez ya bi şey olmadıkcan sona neyabıcan nereye gidecen beş guruş ekmek ne bi şey ben giydim kık beş deka yē vēdi bana koydular beni büle bitakım kendi aralanda bi karar alīla komşular kendi

kendine nası yapıcaz ba yaut çocukları koyucaz biz giymecez böle başladılar yaşlılar biz giydik erkezin malı mesela sen biygir koşamışın öküz koşamışın inek koşamışın neyse ne kada gitmē çalışıdı bitakımnanı bitakım ayvannarı alīla epsini biygirini ayvanını koyununu alīla bi şe bırakmıla sana beş koyun bırakıla bi de bi inek bırakıcak kalanını vasa alırı o dereceye giydi iş

b

bizim düünümüz nası mı yapıldı bizim düünümüz şin sabālan kızları mızları olur mesela gelir şindi bu köve bu köve geldikcen sona çaırısın eşi dostu āpayı āpap geliyi senin buraya düüne geliyir geldikcen sona gece yaparız bis kınaları gece yapılīdı gündüz olmaz gündüz yapılır ama onna şin gelin alma gidiliyi bilmem neye gidiliyi bu kövden olmuş yautta başka kövden olmuş buda biygir arabaları vasa biygirleri koşāsın gidēsin gelini almā üstüne koyāsın çadır gibi bi şey şindi yautta bi āsır yautta bi şey bi kilim atasın bi kilim üstüne o şindi senin istedin anenin görümcesi olur bilmem nesi olur onnar piner budan gidēle şini o köve gidi şindi gelin alma ama öküzün olsun istesen öküzünü alīsın yedene gelin arabasını alīsın oraya varısın oraya vardıkcan sona delikannı çocuklar şini olūla o çıkala önüne senin köve gīmeden de gelini alacaz şin gelini alacak aldıkcan so çıkāla önüne toprak bastı parası istēler çıkāla önüne ver ne kadasa o yeden hayvan yautta şindi to ōdan olannar peşgidi bilmem ne istele çevredi mevredi istele verile öküz arabasında olan görümce görümcenin yanında vadı bitakım işlemeli şele oda odan çıkarıveri onnarı bizim eski ayatımız büleydi o zemannar sarık sarık kuşak ne giyedi sarık vādı kuşā vadır te ben kuşakla düün yaptım cufa çaşır cufa deyile deledi o zemanna mesela cufa aba çaşır kurkası vādır sarık kafanda bununnan güvē oldum ben sarık fesin üstüne sarısın fesi vadı fes vadı fes vadır ozman sarısın sarı da sarısın bazsı feslen de gidesin onun püskülü vādır fesin püskülü de olur o sarıkta da olur püskül o dokukan şindi dokuka yautta kızım dokumuş onda püskül şu kadacık o püskülü şini kafana sādıkça büle çakırısın acık yanı başına ya büle bitakım şeler geçiydik onnarı biz epsini tö büle ayat geçidi şalvarda kaytan kaytan yoktu kaytan olmaz onnarı analamız mesela sıra geliydi bizim belli zemannar bu basmayı sen zatı bulamazdın bizim ēdimiz mesela senin koyunun vāmış bil-

mem neyi vāmış biz bu koyunnarı burda iki bölük yapādık te işte ben kendim koyun güttüm kendi mallamızı güttük güttükcen sona vāsa mesela elli koyun yüz koyun kaşsa o yüz koyun yüz koyuna yarısın yazdırsın şindi savete diyi mesela mūtarın yanına o mūtar der şin sana sana sōmaz o bi şe ya eskide elli koyun yazmış ama ellisi kaçak bunnarı kimsenin aberi yok şindi zeman gelecek bu gavūla Bulgāla burda Bulgāla oldukcan sona geliyle şin bu küve sen bilmezsin angı ne vakıtla basacakla bunun burasını bizim kövümüzde Bulgā vādı amma onnar dışadan geliyledi o şindi Çobannasıf Şavlı Yusfannar Davulcular Saltıklar bunnarın opuştunası orasıydı bu adamna bi vazfeler görcek oldukcan sona orda görüysün işini ilazım olduna oraya gidesin kaıdın olsun ne olūsa olsun ordan alīsın ne ilazım olusa

c

şindi asır mesela asır neden olur misiy kabından misi mesela çökele sarı kabık misiri onun içinden soyāsın buraya toplandıkcan sona şin misir soyma geliyler şin genşler yautta sana geliyler bi kec kişi geliyler kabık ayırıla o kabık kesti yapāla sıkāla koyāla o teste koydukcan sona onnar kıj geldikcen sona āştan cufalı vadı burda onu çözēle iplen to ōdan çözcekler aşa kadar to bu şe gibi kilim gibi dokūlar onu onu dukūlar dokūdukcan su keseler atālar buraya onu to burıya atalar bunun üstüne de bi pala gibi bi şe atala atmazlasa asır duru buda sen to asır üstüne oturusun bizim ēdimiz yemede būle her bi şe güllele yok bunnar yoktu bunnar son zemannar çıktı kilim meseleleri yoktur büle biz tö bülü geçiydik şindi meci yaptımız mesele son zemannar çek ettik büle biçmeye de sülemeye başladık meciye senin mesela vā mı topran vāsa şindi bunnar oraklan biçilecek orakla vādı böle orakta şindi bu pāmakla ellik olur istese ellide gösterem vādı ellī getisin dakāsın bu pāmaklana erkezi onu aldıkcan so oraklan o biçmē biçesin budayı biçēsin aşa yukarı mesela on on bej gün būday biçesin o būday biştikcen sona odan şini to biştin yēlede kocman yēlede biçesin biştikcen so ondan bā yapāsın şindi biştin şele sıkıcan sen şin gayrık to bura demet yapıcan onu şudan ayırısın şüle büke ayanın altına koyasın başlayıverisin toplama tapladıkcan so koyasın bıre o şeyin arasına ellinde budadır a pāmanda ellik vadı senin onu dakasın bırıya şindi andan sona şindi şu kadar yıgdın mı onu yıgdıkcan so

bagıyı göriysin ne kadar iricek onu doldudun doldukcan sona bu ellinnen tutasın bunnan da şey edēsin bastırīsın onu dizinnen o bı̊rorsın böle burdakcan so ellī çakarı o bau̯ şüle yapıp çıkarıverisin elliklen çekiverisin o bau̯yı çekdikcen sona onu bitte demede koyala andan so yıgına koyala dokuz demet andan so on demet koyasın üstü üstüne o etkinnikte durka zemana kadar nezmana kadar anadın mı dokuz alma deriz ona biz on üç olūsa te adıda vadı dokūcu mu ne bi şe deler bunnar hepsi oldu geçirildi ayaklamızı bis ayvan kestikcen so çarık yaparız ayvanın derisinden kara sīdan biygirden eşekten olsun istēse anadın mı ne vāsa ondan çarī yapāsın giyesin ayāna manda çarī kalın olur onu diktin mi o bi çala gider ama sade bazı ayvanı kestikcen sora bazsı tüysünü kazır onun kurudur tuzlar onu tuzlar o bite bi çala tuzda duru öle çevirisin büle çevirisin açāsın geri tuz atāsın o tüzlan öle olur derisini de kazīsın onu kazıp can dikesin ama bazsını bazı sepiye koyalar onu mesele fıçı gibi bi şe vasa der yau̯tta bi tencere gibi bi şey o ayvanı derisi bi tū̃ kalmaz onda cam gibi olur o anda so çıkarısın sen bi küfe alīsın eline ona şindi kalsın diye tēbiyesini verisin çıkardına şin dövēsin onu büle bu yeni çevisin o yanı çevirisin gene koyasın fıçının içine onu öle öle o deri olur adam gibi kış günü mu sou̯kta kullanırız sou̯kta onnar olur meselā koyun derisini getiriverisin iç kata mesela anımnamız yau̯tta analamız mesela onnar örū̃le şin büle koyun sümenden yapālā eldiven yapālā ellerin üşümes çorap olsun istese ne olusa olsun beşti yapala üç yapala bunnar ikisini ayrı olur bunnar ayrı oldukcan bi yeri getiydinen üşümez senin ellerin ama kireye gedēsin Şumnuya gidēsin mesele kasabaya gidēsin biygir arabasınan gidēsin biygir koşāsın öküzlende gidēsin tā bizim kocaman agız kervan yapız dedi kocamanba ama ben şin kervanını beni ēmedim onnarı onnarı kervanını ben ēmedi şu kō̃de toplaşısın şin nası geldik büle bi yere sabā kasabaya gidecez ba dēler ama öküz olan öküzünü koşar mandası olan mandasını koşar oldu ba saat kaşta gidecez be filan vakıtlar koşālā arabalan ama mandaysa manda öküzse öküz ayde abakalım şindi koşuverıla ayde nereye kadasa deyelim şin angı köyü vadılasa ezan olmuş ezan oldukcan sona o avṣam oda kalılar o yolda o kövün kenarında yau̯tta bi cimde yau̯tta bi yede dışāda to oda bavṣam buda buda oldu mu yatıcaklar şe yapacaklar buda ayvannarı da buda öle

er yerde bırakma da gelmiyi bazı zārede çalālar bitakı şele de oluyu e be siz toplu durucanız şini buda er şeler ben bunnara ēmedim de ya Şumene gideken Yusufannarı çıkāsın gayrık burdan çıktıkcan so Embēlere varıs onun öte yanına geldikcen sona Aydōdu deris Aydōdunun içinden çıkarıs Köklüceye varıs bitta Köklüceden o köylēden geçip gidiyis tö öle iyi biliyim aynı yol kervan avşam ezanından so yautta kararırcası ta gitme çalışīla ne kadar serinken mesela deilim ta karardılar mı durile o avşam oda oda durile bitta varamıla varamıla at arabasınnan varılır ben büle gōdüm onnarın oldū yede senin tālanna bizim tālanmıs annık diyicem annık ne biliymi sin şu şu kadar onun annı vadı o ye sürülmez sen geliysin to bu annıa kadar ōdan dönesin bu tarafına mesela kırk santi elli santi sen biliysin tālanı şindi kōlerin aralık yerinde bi şe yoktur şini ēdimiz zemannar mesela sen şin te oda gelin alma bi şeye gitmiş olsan bile biraz ōda çekişler çıkar kavga çıkar onnardan ama adam mesela o vakıtta sen şin onun orasını kızından mesela sen şin bi şe yapmışın yautta bi görüşme yapmışın seni boba oraya vēmemiş vemiş to bu köve bu köve vemiş seni o çocuk şin çıkar bıcırık kaldıma büle bitakım kavgalar oldu zemanna oldu kavga için oliyi bunnar ama etmeme şeyi yok şindi bunun bunnar hepsi kambiri biliysine kambirin gelin almasına gittik biz Çobannasufa Çobannasufa gittikcen sona araba koşiyiriz ekes biygir arabalana bizim köve bi gelin alıcaz ama çıktık şindi toprak bastı parası dēler şindi çıktıkcan biz odaykan vēdik ya şindi kayrı çıktık gelini aldık geliyiriz gelini aldık geliyken bitakım genşler şindi çekidivediler şindi ōdan bizim önümüze çıkacaklar gene çıktılara çıktılar bizim yanımıza bizim kōden yaman be Nomanna oralada bunnar kaŕa adamnar işli adam sopa şini yoka ama bir avul bir avul vadı o avulda adam kazık kakmış süven gibi öle avulla vamış oda o avulda çatı çatı başlayıvadılar onnarı çıkama bitakımnarı da öle bi tebiye çektiler ōda biribilene kimisi bilmem ne yapma çalışıydı to bunnarı geçiydik to bunnar epsi yapıldı ben bunnara ēdim geştik bunnarı epsini geçiydik eski zemandı

ç

şindi Şumnuda aranan bilmem ne iki Bulgā vādı eski zemanda bunnar doktor imişler çoku onnarı var onna gelmē çalışīdı gelmedikleri zeman ölecek olan oliyiri aır astalı dēler aır astalı ne demektir biz

bilmezdik ozman bilmezdik bunnarı anadın mı senin kanın kākmış yautta bi şeyin olmuş ne ise tö öle kayrı demek düzeliysen düzeli düzelemezsen ölü gidēsin anneler mesele yapmış olsa da anne ilacını kanar zatı o kadar olmıyı yapar var öle isanna var douma da anneler dourıyırı er şeyler mesela onnarı annelik yapılar vadı būle şeler vadı amma onnar būle şeler oldu ne biliysin sen şin bu işlerin ne şekildi gidiceni bunnarı ekinniklede mesela oldukcan sona toplarız bis o derin mesela şindikte çiçek olur topalak açāla kīmızı açāla onnarı biçēdik bis biçip toplarız sıkarız onnarı suyunu içēdik bis ösürüe andan soracım büle aır astalık gibi bi şeyler olsun çay yapādık çay sarah cam şeleri onnala tö şe etme çalışīdık būle tetre de yapādık tetreden suyunu kaynadız onu içeris o da iyi gelir ōsürüe o da iyi gelir yaraya gene tetre suyunu dökēler o şindi o açık dökdükcen so o yakmaz onu o kadar amma to şin onu acık yarasını kapatmak için dökēle tā fazla to bunnarı yapma çalışıdık neblem onu arılada biz şindi gömecini alīdık bazı gömecini yapāsın arının

d

tūbe mi şimdi tūbesini ben bilmem ben erdikcen sona burdan şuda bizim mesela kara yollamız vadı gittimiz yēledeydi o kara yolları boylanda bazı bazı taş göriydim mezar taşları gibi bu mezar taşlarını gördükcen sona dedim bu mezar taşları neden būda şuda bizim Fizi amca onun bi talası vadı derin yol va embelere gidēdi bu derin yolun yanında üs katında onun ōda dudul vadı īsan gōdesi gibi yorulmuş gibi taş orda duruyu bu neden biz soruvedik şindi bu taşta isan mı ölmüş yosam cenaze mi vadı ne vadı būda dēlēdi eskiler soruyduk zemanında geliyledi sayacılar geliymiş te o sayacılar geldikcen sona biri zāre māre para topladıkcan so şu kōde çakālamış biri birini to ōda bi olüm yapmışlamış da onu oraya gömmüşlemiş öle delēdi bize sayacı ama ōle midir dil midir oralānı biz bilmiyiz büle bitakım şeyler sayacı geldi duydunuz mu selam vēdiniz mi büle bi şeyi vādır onun çannarı öttürüye to o anenin sābi çıkar şindi andan so o vereceyse to anenin sābi zāre mi vercek neyse çeviz mi vercek ne veriyse onnar toplīlā bitta onnarı satīlā bitta sana bana kime satalasa to bunnarı geçiydik şindi Embēlere şin çıkmaycaz kara yol vādır ōda karayol ama o şindi çukūda kalmış o yol vakıtla şindi çukūda kalmış ōda işler

isannar öle gidēler o yol gene Embēlere çıkacak şindi embelerin bi mālesine çıkacak derin yol dēledi ona bitti gayrı onnar bitti bi şey kalmadı şindi angı köve gidesen git oj geldin buyrun bı geçin bı deler zemanna bitti

e

bayram sabāları ne yapıcan belki bayramnaşır namazını kılāsın cami olur şindi camiler toplanırız camide toplanısın oca olan oca oda kıldırı bize ēkez evine gelir bayramnaşır orandasınnan bilmem ne yapar iki gün üj gün üj gün döt gün gider bayram Kūban bayramı döt gündür öbüsü üj gün bayramnaşırız o komşuynan o ābaplan o bilmem nele to bunnarı yapmā çalışırız genşler nası şindi önce sangaç olur ondan soracım sangaştan başka şuraya getiriysin bi fıçı fıçıyı getiydikcen sona bi araba tekele bulūsun ti orda araba tekele koyāsın fıçının üstüne fıçının üstüne koydukcan so te ōdan bi çatal sopa çatal bulusun o arabanın dingiline koyasın onu şindi kayrık arabanın dingiline koydukcan sona te oraya kadar bi sırık bulūsun bir āş diyicen bi sırık bi de burayı bulūsun onu geçirisin to çatala geçiydikcen sona ayakları şindi aşa yukarı erisin yautta eri oturūsun onun üstüne ama iple bālı oda bi şeler var onda şindi öti yanda o apa şindi senin boyların mesela bi kişi çeviri girive dönme o şin o şeyin içinde fırıldak gibi dönēsin ōda anadın mı bunnarı da yaptık be çocum sangaş vā şindi kız mız çocuk mocuk sallanır kızın olmadı zeman piniyir

f

yedi sekiz yaşındaydım ben benim bubalamı amcalamı zapaz topladılar būda gene asker gibi būdan aldılar gittiler Bulgar topliyi bunnarı andan so Bulgar bizim bilgilemizi de aldı onna da gitti askeryeye bunnar askeryeye gidiyi ama askerye nası diyi bilmem ben benim kocabam kaldı şindi ama bizde şindi ayvan da var koyun da var bilmem nede var va da va neyse bi keç neyse oldu zemannar kocabam dedi bana çocum sen bana acık yādım etsene ayvan götürecek şindi gütmē nere gicese nereyse dede benim dedem kocaba deyiz ama dede babamın babası o vakıtla şindi ben gitmem diyirim kayrı on yaşın sekiz bitti ben tö be du ba çocum ben sennen gidecem ba olmaz gitmem bana yalvadı yalvadı ben meramı annamırım da oda a orda kestim seni dedi aydı bakam ben veriverim kaçma kaçarım mesela kövün

öte yanında bi çimnik va şaltıklara gideken ama bi de çoban vāmış ōda küpeli yeni Şaiǝn dēlēdi ona küpelinin Kasımiye onnada Seyido Şaiǝn dēlēdi bu adam o zemannar içiyi miciyi amma seroş da koyun güdēmiş to oda dedem baıǝrıyı şindi önnü al ordan kestimi şeyini ba ben kaçıyım te büle şin ītiyar eremiyi bana tuttu beni o ōda tuttukcan so sarık vādı sarık ayır kocabamda dedemde sarī o bozıma beni bozıma burdu onu o māleden o māleden şi kıvrılız ka gelcez şin buraya geldik çocum ne kaçısın sen be dese de bi keç ayvan kattık önümüze gidiyiz şin gütmē gidcez gayrık ben de onun yanında aydı bakalım gittik sal beni ba sarıkta ama salmır bi yere vadıkcan sona saldı beni o saldı ben bitta aldım beni mektebe de yollamadılar bende okumuşluk ta yok momak ben caiǝl kaldım momak ne biliy misin şindi momak denen bir adam bi şey bilmiyir caiǝl bi adam ne yazı biliyiri kō̄ caiǝl ne yazı biliyiri ne bi şey biliyir bakma benim anattıma sen ben bunnarı bellemekle annadırım size bunnarı tö böle geçiydik oyuncak nede sen oyuncakta kimin işi var oyuncak kim alıyı bize bizim oyuncamız da süylim sana kabak ektik mi kabak ektikcen sona bi kabak koparısın to bu kadar topalak bi kabak kopadık mı gündöndü kalpanı sapı olur gündöndünün onu şin yarıcaz tö böle bü yadı mı yadıkcan sona ona bi de delik yapım ben şindi bure bi de bure yaptına kabā da deliyiri kabada deldikcen sona onu şini alım sopayı ben kayrı elime ama kabā şin burasına bi pıy verem koparım pıy veren bilisine kopadıkcan sona ozman yolla toz onu ben şindi kaçına gideke o büle lap lap lap büle toz kaldırırı kufoza gidiyiri biz to bunnarı yaptık be çocum bize büle şekē mi alcaklar para nēde para para nēde bulcaz nēde sen kim alacasın çocuk sen o panayır aynı devem eder ama biz ēdik panayır olur bunnarı biz geçiydik

g

yemekleri o da bilcek anneler yapar tekne tekne vādır āştan hankı āştan gücün yetese ondan yapāsın deyelim şura bi āç kesmişin meşe dēler ona meşe anadın mı kalın bi meşeden o ācı yarılar o ācı yardıkcan sona vadır onu oymak için oyalā onu o tekneyi oydukcan sona onu ütülēlē temizlele yıkayıp paklālā anneler elek vadır elen içine doldurula unu sallala büle salladıkcan so eleler onun içine onun içine eledikcen sona bitta ekmek pişircek ekmek karcak o büle başka yēde

ekmek ekez evinde yapı bu ekmekleri fırını vādı topraktan fırın yapāsın o fırını yakālā ama misi kökünden ama gündöndü sapından ama neylen onu kızdīrīlā ama onu kızdıdıla mı on beş on altı ekmek ta o kada anne yapa şindi bi de susak vadı susak o susaklar ekmek koyāla o susaın burasına koyar bi başını ekmē onun üstüne koya bezin üstüne o susada şin gene bastırı o da ōda kalır uzunsa kesmiyir onu şindi en susaın başına geldine birer ekmek birer ekmek koyar ōter ondan o ōttükcen so o ekmekle kabarı susaktan çıkacek gibi olūlā bakar o şindi a bunnar olmuş o siniyi getiri to buraya o siniyi buraya getiydikcen sona anne biraz un koyar o sininin üstüne yanı başında koydukcan sona o ekmekleri çıkarı bile başla yıvālamā o böle yıvarlar yenden yene koyar onnarı bitta oda taşīlar başlīlar fırlatma o ekmekleri fırnıka istiyi süpürdü kayrık iki katlı olur bi katlı olur üstünden fırın atalar attan fırın o kada pişirmez o as onu yapāla şin büle pidesan yaptıkcan sona attan olanı yakala onu kızdıla mı o kapar āzını āzını kapadıkcan so bi sa so bakasın ekmekle kızamış ama o gidiyi çıkar çıkarılar onu şindi bide kürede vadır āştan onun kürei gene sürüsün kürei çekēsin ekmē büle aydi silip paklayıp sarısın ekmē ekmek kabarı ege vasa ege fasil pişidinse fasile fasile pişdikcen sona atlayı versin böbele andan sonacım tūşu da vasa ege tuşu āmut tūşusu āmut tūşunu bi de balla yapasın āmut tūşusunu şike yok anadın şin bostandan yapırız balı bi de kamişten yaparız balı bunnar oldukcan sona ona da şe edersin o oldu kayrı çalıma geldi şindi bi tas ta onu içēsin ta ki indirsin gözlen üstüne vegi yok bunnar epsi bu çocum bunnarı biz geçiydik bunnarı geçiydik biz ba yānıyı yānısına göre mesela bakīla olūdu tencerele olūdu onnala pişirile aranı olur aranı eskiden aranı olur kazan dēler onnara ama mesela neyse ona koyālar onu kapālar yakālar ateşini yānı oda pişer tö böleydiler

ğ

er bi yerin adı vadır anadın mı şurayı çıktın mı to orayı çıktıkcan sona çalı kışlası dēler bizim ēdimiz vakıt bunu burası dāmış bizim ēdimiz vakıt dildi amma biz de ēdik amma az ēdik bubalamız ēdi bubam dedi oynama çıkalım to budan kenara dedi sügü çekēmiş koyun kızılcık tutmuş burası daldan dala kızılcıklık ormannık öle ölemiş onun oraları çalı kışlası burası bu yansı geçesen ta başka

Karagözle dēler Karagözler ekinnine gidiyirim ben bu yanı gidēsen ege bo talası yanına dōru giderim ben kumnuk vadı orda meselā orasına öle dēler öbsü gitmiş bilmem nereye to bunnar tö büleydi be çocum adları vadı onnarın öbü tūlü nede bulcan sen şindi kōde pınar biz bizim iç yoktu bizim göllemiz isannar yapmışlar vakıtlan atla vadır epsinin vadı atları he şuraya Embēlere gidēke derin yol dedim ben sana to onun yandan geçen Karaperi dēler Karaperi gölcü deler ona ondan so onu bırakıcan şindi deyelim şindi bunnarın mālesinden aşa dōru gittikcen sona Doyduk dēler Doyduk gölcü dēler onu geştikcen sona te ōda kenada vadır Şavıya gēdeke va ta bilmem su va bilmem ama onnara bakıj görüş yok Bal gölcü dēler onnara ta öte gidēsen eger ta onun öte yanı deyecem orasını Belberin gölcü dēledi ya bitta vadı oda amma Acının gölcü gelise alt tarafta vādır alt tarafta Avulca o Avulcaya ben düştüm düştükcen so şini orasını bilmiyirim dāmış onnar orala be canım şini orasını bilmem şindi başka göl yok bunnar bu gölün delī mesela suyu bitmij dil mi su yok şindi kayrı gölde göl kurudu nabıcaz şin bu gölü ba bilmem ba aydi köve çıka bi adam yautta karaolu olu buda to mūtarın karaoul vadır kövün karaolu bārır şindi erkez sabā gölcüe paklamā gidecek filan gölcüe mesela vasa vādık mı oraya bakāla burasının mūtarı karaoul baka ey kim yok buda ba e filanca gelmemij ba şini anadıcam şindi mesela şeyi Asannanın bubası gelmiyir topalların Mısta o da yok şindi bakıla şindi rāmetli Aliş aġa Zait aġa gelmişler arabaynan biygir arabasıyla gidile gölcüe varıyla filancala nède ba filancala yok dedile ba dönile gerisin geriye ama adam şindi iki çocunu yollamış gölcüe iki çocu vadı İbram Asan onnar ōda adam da acık ustalık gibi bi şe vāmış bıçkısını koymuş ta bura baltaya geçiymiş baltasına gicek adam sana bi şe yapıcak yapıcasa Yusufannara gicemiş a bilmiyim şini yapıcasa o adamna o biygir arabalana uz gelivemiş onnar oraya geldikcen sona ayda nereye ba benim to ōda yarım işim kaldı ben to oraya gidecem to onu bitiymē gicedim yediden yetmişe kada baıdı karı ogul bu sabala siz onu işitmediniz mi ba geliyiri işittik ama çocukla ōda ya be canım adam şindi nabı şindi koskoca adama bi bu tarafına bi bu tarafına patladıyır dön geri āya bak kövün āsına bak döniyi adam gerisin

geriye dēlēdi ben gȭmedim gözümnen ama böle annadıldı olmuş mesele be canım bu onu işittim öle biliyi annadı döniyi gerisin geriye topalların Mıstafa da şin to buda evleri vasa eger bunnar üç aġa kadaş bi yēdeydiler ayrıca belkim adam mesele deyelim şindi yasaklık vamış to ōda to o tarafa geccek kayrı oraya ev yapıcak bi de baksın geliyi ba gelikene adam aç acına sıyrılıyı saklanıyı bu tarafa onu da görile inēke ama bulamamışla onu o kūtamış paçayı bunnar öleydi isannar ozman korunudu biri birileden korunuladı şini sen yap bu işi şini bı zemanın isannarı bı zemanın isannarı sen çıkıcan şini te oraya da sen o adama bi şe dedin mi o adam seni em dövecek em şe edecek bav̇şam bu öle ozman bu angı kȭde bu kȭde acık bi isan kövün ilesi gibi aklı başı bi adamsa ege ona korunudu sen seni buban da to adam da dȭse buban sana ne sen benim uşamı dȭdün ne çocumu dȭdün diyemez o adama buba ne diye şindi sen bi kabat yapmaydın o adam seni dȭmeceydi der bunnarı epsini geçiydim be çocum bunnarın epsi oldu be çocum tezekle şindi gölcük kurumuş ama pāça pāça yarımış ya şindi ba onu şindi sen ka diziliysin bıra ayde bakalım ba tezei yaporsa o kopor şindi yımşak yerden kopor o onu iç mıhlamazsı çapayla mapayla kazmazsın onu tezekleri araba kıvrınıyı būda lümbür lümbür sen būdan çıkıncasına o araba dolıyırı öbüsü çekiliyiri dūmak iç yok aydi aydi aydi o araba öküz möküz epsi ōda to oda şindi būda döneke şini buda to burası gibi olur çīner o tekelekler o arabayı o gölcükte su bitmez o temiz temizledi mi sade cenabı Allah yamur vedi mi dolar o bittada gider o su olmaz o sona gelmez o şindi şudan yel esēse eger acık yel essin o su dalga temizler te orası temiz bi su olur temiz ōda içēsin bile gölcük suyu da iştik biz ben ayvan izinden ben su iştim anadın mı iç mendil falan koymazdık bakāsın temiz yatāsın yüzü koyun bunu sokāsın çekēsin suyu çifçilikten başka ne zanat olcak kȭ yerinde be çocum kendin ailecesi yapmā çalışısın mesela senin sabanın kırılı pullun kırılı yapmā çalışısın te öle kendi kendine bazı bazı bulunūdu be canım demīci ustası vadır adam şindi te kırıldı mı götürüsün İdris ustaya bubası Süleyman usta deledi onun bubasına Süleman ustaya ēmedim ama bubasına ēdim o büle demiri ateşe sokar o demir yımşar onu istedi yere kıvırı bitta o onu tokmaklan

eger kor gibi oldu mu demir istedi yere to bunnarı yapādı o adam böle ustala vādı saraç bizim kõmüzde yoktu şede vadır ev ustası vadır zidar dēle biz şin dōramacı deriz marangoz mesela dōramacı öle deriz belber deriz

h

yānıyı ne bileyim nası istēsen öle yapılır şindi yānıda misafiy gibi geldiniz ben bi şe mesele siz beni bāladınız bura ben kakıp ta bi şele şindi yānıyı annatsam şindi büle dolaplamız vā nabalım be çocum ne soracanız sen bana ba çocum neyi anadayım yānıyı şindi Türkiyeler gibi annatma bilemeyiz şindi şindi bis bizim tencelemiz dil bakılāmaz vadır yānıyı koyarız oraya o yānı pişer ōda kaparız onun üstünü o pişer piştikcen so bakarız ona biz o et pişmiş mi pişmemiş mi andan so o yānıya yānıya şindi böber deriz biz böberi çerekiz böberi kīmızı böberi çektikcen sona yāyı koyarız yālıysa şini mesela yautta zabınmış o ayvan neyse o yāyı yaptık mı koyduk mu oraya bi tencere içine yautta tasın içine kavıdık mı onu dökeriz o yaın içine yaın içine döktükcen sona demek ki ona bi şe veri o ani canın iste bitta onu yimē demek to o al beni olıyırı onda bitta bitakım şeler yapādık be çocuk onnarı yimē çalışıdık tö öle nebileyim onu tuzunu ta o vakıt atāsın onu bilemiyim şindi bura bizim yakınımız kõler onnar biliyler bunnar şindi bu yemekleri yapabiliyler ne yeme süleyem fasılle pişirile dedik düünnede çōbayı koyala baştan çōbayı koyala ākasında yānı vasa onu koyala o yoksa fasile koyala fasile koymasalar bi san pide olur ondan so ākasında baklavası olur ne süleyem oşaf sāması gelir sāmadan so tö bi neydi o nişasta onu koyāla kabā koyala kabak bitkisi yemekten bitta bakınca yoktu yiyecek şe onu da biliyi amma kabak geldi mi ümidimizi kesi ākasından iyi biliyi bitta oşaf gelicek to ona göre tut işi ya o demek gösteri bitta bunun gerisinde yok de batacan bitta kabaı çokcana yiycen ye oşafı içecen oşaf da kanın aşsa olmaycak bitta ekmeni ıslaycan katık ne yapcaz be çocum ben kākayım mı otu bakam sen otu bakam be çocum

51

Anlatan **:** İsmail Bayraktar, 50 yaşında
Derleme Yeri **:** Saltıklar (Sredkovets)
Konular **:** a) Sohbet

a

kövde ne olusa ben elli yaşında bu uşaklımdan beri bir aneye on demeycem yīmi defa vamı dese bi aneye yalan süyleycem şindi ilesi düünne nası çekettiyse o süleycek bizim yetiştimizde çeketle köfte yapmā o zamandan beri kövün köftecisi bu adam ama bizim köv dilse de yere gömü kuzu mu istiyisiniz camide cuma günü mevlitte ne istiyisiniz düünnede köfteyi nası istiyisiniz ep bu adam yahnı yok o eskidenmiş bu gömmeyi kapalı olıyı da lezzetli oldū için oraya kaçala babamdan beş pāça va tö bura köşede bu evle yok uşakka ben basamaktan pindim pineke bi kiremit düştüdü ama yetmiş ikide yetmiş üçte eski evlede arıcıla Türkiyeden gitmezden önce otuz senelik bi hikaye seksen dokuz olaylarında gittim dokuz ay dūduk dokuz ay on sekiz gün dūdum ben

52

Anlatan **:** Rıfat Mustafa, 50 yaşında
Derleme Yeri **:** Saltıklar (Sredkovets)
Konular **:** a) Sohbet b) Diyalekt c) Muhtarlık Hizmetleri

a

büle ta iyi oldu ta çok gidip gelme var şimdi Türkiyende biz er sene gidiyiz gezme onnar bizi gezdiri onnar geli biz onnara kuzu pişiriz bilmem ne çeşit çeşit şimdi doksan beş doksan dokuza kadakı senelede geldinde bakadık ep Türkiyelik bize ısmalasınna diye çünkü köv tarfında para yok deyip te gelsin tatlı matlı şimdi onnar geldine onnar bekliyi biz ısmala biz atık kuzu kesiyiz onnara biz ısmarlıyız epsimiz öle döneydi bize güleşme yeri az geleceydi minder dar gelecekti bizim düünnemizi köfteleni möfteleni epsini bizim işittimize göre şindi üç aga kardeş gelmişler ne yandan geldiseler bilmiyiri te birinin adı Sadıkmıj birinin adı Davutmuş te birinin adı Yusufmuş işte demişle bis köy kurulum bis kō kurulum şuralara Sadık kalmıj buda bizim köde deyelim Davut kalmıj Davulculada komşu kōde Yusuf gitmiş öbü köye bize şindi o zamanna bize öle anadıdıla evet bizi öle dēdiler ama şindi mesela tarihi çok geriden izleyenne va belki ta başka tülü biz böle biliyiz benim yaşım atmış atmış bir İsmail abi yetmiş üzerinde yetmiş üç o zamandan kalma iki ev va zaten kōde içinde isan yaşamayı birinde yaşayan va da onnar tarihten kalma caminin etrafına yapılmış sora aşa çekilmişle gölcük göl yamūladan gelen göl pınāla va yedi sekiz pınar va ama onna kapandılar tūbe duymadık Demir babanın evi deyiz taş va ama delī va çok büyük Demir baba taşı bu duriyi babamda da demesi budan burası dāmış daldan dala meşelik Şavı köyüne beş kilometro orası daldan dala gidēmişle o vakıt buraları dāmış ilesi onun oraları dāmış

b

fark var şini bizim buda diyalek başka deyelim mesela Köklüce yimi metre Köklücede şin ta başka sözle va biz beyas fasulyeye bis fasuyle deyiz deil mi Köklücede diyiler börülce mesela kara bala biz bal diyiz onnar macun diyi şe sözler bunnar pekmeze onna macun diyile bis kara bal diyiz mesela biz bostan diyiz kim işler ani sülesinner diye annatsın-

nar diye o şinde Celle va Kıla var şindi Tatalar şindi ben atmış yaşında amma ben çok onnarın arasına atılmam çocuklukta ben on üç yaşlanda ben onnar aralana gidim ben onu bildim için onnarın ikisine baktım anıyısına şimdi ta eskiden tarihi bilenner var ītiyala rāmetli oldu artıkın şim onadan yaşlıla var ama size bi şe annatmıycak annıysın ben sana biliyim kim anadacak bu işleri İsmal aġa ondan başka onna ta genç te olsa nası ba bulabildin mi e tarihten bi şeler soruz ona ba diyalekt şimdi benim ḫanım şudan şindi bi keç kilometro o şin geldi isanı sesleke ti ti ti diye o şindi ben diyim Bulgarca konuştun diyim şindi Türkçe konuş bizle diyim onnar şindi bēygir kōmpir öle konişiyi onna bizse kompi biygir biz Deliomanca ben onu demek istiyim ben onu da düzcem de biz biygir onu demek istiyim diyalektini istiyir o bizden ben baştan ta dedim Deliomanca oj geldin ba nabısın ba ne va ba benim torun geldi şin bi ay dūdular onnar şin ba lafı gullanmıla buda şindi on on bej günde şindi bu sözleri kapıyı o anası bi şe diyi ona şindi ne va ba yapıyı onnar da ne öle konışıysın diye biz acık Deliomanca biz ekez benim hanım Razgrad sancandan o şimdi evlendik biz geldi bi şe annadısın o ti ti ti tabi ti ben diyim ne ti ti deyip durusun biz Deliomanca kompi biygi onna beygir kompir onnar acık ta öle bi birkaç kilometre Razgrad sanca ama piynir kısadan kesiyiz Deliomanca İsmal dayı cami için süleyin bakalım cami nezman kuruldu bilemey kimse yazıyır ama gene kimse bizim kövün tarihi yok şimdi te anadalım anadalım ama bi ītiyar va şindi ītiyar bizim kövde kaç ane va dedi yedi ane va dedi geçen sene öldü adam yukadan onnara belki bi emir verilmiştir ta İbrahim paşa tarafından emir verilmiştir şu vādınız kövlere yoksa birer cami bi şe yapın falan belki öle çünkü ilki öle kalın tātadan onun dışını ben geçen sene sıvattīdık buda bitta belediye tarfından ben mūtar oldumda sıvattīdık bitta yeni tāta o iç katı kēpiç dış katı tata

c

şeker bayramında bi kase bi kase şeker her haneye daıdıyım kendim ama iki yüz paket yapi içinde bıraz şeker koyim kendim her haneye kapı kapı doksan dokuzdan beri kimi anelede iki çocuk vara onnara iki paket veriyim ōdan ani yüz seksen paket gidiyi ama sokaḫda bi başka köyde karjı gelen oliyi bana yok mu mūtar yok mu diyi ondan iki yüz yapim birileri tarafından yardım falan bi şe olduna liste yap-

tım köve musulla mı mosolla mı öle bi cins vāmış çok zenginmiş onnar onnar yaşamıj buralada bırakıp gitmişler Türkiye'ye göç ettiler şu oldu gibi camı şüle tātaydı dışı geçen sen ben mūtar oldumda gittim belediyeye dedim ben yeni muhtar acık kendimi göstereyim dedim hani dışı emen bi sıva yaptık sıva ama demī̄ şe telle örgüle de bi şey dışına şini ani alçı çekeken tutması için a o bizim eskiden öle küçük delikli tel örgüden var böle dreje diyiz Bulgarcası onnan düz geldik te eski mezāla var ama onnarı bilmiyiz ben to odan bi iki çocukla mūtalıktan işle va ne yapabiliyse odaların üstünü düs yeni āç tamir ettim çocuk okulu vā būda yatılı okul onun üstüne kiremitleri yeni koyduk da odan kiremitleri aldım geldim çatıyı düz yeni yaptm ep kendi kuvetinnem belediyeden ne alabiliyem müftülük cami tālanını alıyı alıyırı paraları topliyi camiye gelip bakan yok mezālın avlulana gelip bakan yok ben mūtalın yanı sıra ne yapabiliyem kendi kendime işçi de yok iki üç işçi iki üç genç çocuk va onnala gidip temizlik yapmā savışım bilmem ne yapma savışım a o cami tālalanı er sene parası toplansa bu sene bi avul yapılsa bi şe yapılsa olcak ama tālayı satıyla paraları alīla müftüle köve bi şe yok yanısca sen ne yapıcan be canım belediye on yedi kilo var kim gidiysin belediye muhtarın yanına istiysin bi şe kimne kapışabiliyse sālık ocaına tamir ettim çocuk okulunu tamir ettim caminin bu odasını yaptım bütün işleri ben yapırım ben şindi mūtalın neyi vāsa kendimin gibi tutayım düün salonunda şindi yeni masa yaptīdım ben otumā yēle masalar banketle yapız biz düüneri eski masaları başka kō̄ler gelip alıyırı banket dedimiz hani yemenne işkisinne limonatasınna bütün kō̄ oturıyı masalara başta ta erkes hediyesini verince erkes bi ayvan kesiyiri bi kamyon bira alıyırı limonata alıyırı doktor var haftada iki gün geliyi ben anaẖtarı alcam belediyeden dediler āç isteyen vāsa gelsin alsın gittim aldım diktim cam āşları vādı onnar ēken dikilmiş makasım var keseyim işçiler süpiri arkamdan būda pāke vadı sıva vadı bütün sıvayı döktüm doksan dokuzdan üş tane tolet yaptım dört bilem dışada yukada düün salonu yaptım yüz atmış beş yüz atmış altı ane var bi keç buda boş anemiz var yedi yüz kık nüfus var bu şimdi bu fotokopi koyalı bura belki de şu beş altı kövde her yeri internet çektim bura annıyısın mı ta kövlüden bir santin er kesin fotokopileni çekiyim bi santin para almıyım

53

Anlatan **:** Sadreddin, 63 yaşında
Derleme Yeri **:** Saltıklar (Sredkovets)
Konular **:** a) Sohbet b) Sünnet Hatırası

a

şimdi ben araştırıyırım bi kaç yıl oldu en azından yedi sekiz yıl oldu ama şini araştırma dedikten sona bulup önemli olan bi şeyi yazacak oldunan bi yeri yautta kendine bi şe yazacak olduktan sona çok önemli ilk önce informatzye toplamak ordan bunu burda bunu bulup tam olarak ondan sona bulundu fikirde düşündüm bi şey de yazabiliysin tam olarak şindi ben araştırım diyelim beş on yıl oldu eski ona o aneden bu aneden alınan resimleri sera kopya koyiriz ora yapim ben kendim çok resim var bilgisayarda çok resim var çok işlerim sona feyzbuktan arkadaşlar Saltıklar köyü diye bis bi sitemiz var Türkiyeden arkadaşlar aştıla sā olsunnar iki tane Saltıklar köyü var oraya da burdaki vefat edeni hemen çıkarız çünkü neden yapmak lazım bilinsin yaparız güzel bi iş oli şindi

b

ta öteleden bi sünetçi çocuklar seksen dōumlu Nazımın çocū abimin çocū şindi onnar ozman annaşmışlar bi sünetçiyle bu Silistre tarafında bi sünetçi söz vedi adam Baylar kövünden olcak ta aynısı gittiler onu arabala aldılar biliyse ani Ersinere sünetçi getidiler sen annadacan ta dōrusunu tam Roman sınırından aldık o çocū bis tam Roman sınırında gecenin yarısında alınca geldi bana bana gelince benim saklı torunumuzu sünet ettik şimdi yedinci sınıfa geşti onu aldık getirdik karannıkta ondan sona bu da arkadaş onun abeyi benim arkadaşım gittik oraya bi köpek var ama çok felaket köpek birazda sucuk var elimizde bi nasıl geçelim sucuk var elimizde kimse bi şe yok emen bi kaç sucuk attık oda köpē köpek sustu tık tık cama bunnar bi perişannık bis sünnete gittik çocuk ta geldi emen geştik sünet ettiler ondan sona başka bi yere işte bu ādise gece ama interesan olan kövde işidilmesin bairılmasın çīrılmasın kimse de duymasın başka anıysına süleniyse sabāsı mūtala falan toplayabiliyler niçin sünet ettiniz falan yolda gelike şindi askele vā yolda post yapmışlar tāla içinde indiymişler sünetçiyi kendileri geçmişle misirlik içinden falan sünetçi yayan geliy

çıkıy gene yola pindiriyle gene getiriyle köve annıysın mı şindi abem çocū İstanbul'da Kıraşta yaşıyırı Nazımın çocū Amerika'da Kaliforniya'da ani gizli sünet yaptıla gece ozman ben delikannı çocuk

54

Anlatan **:** Ahmet Recep, 76 yaşında
Derleme Yeri **:** Kocacıklar (Telvel)
Konular **:** a) Mesleği b) Düğün c) Tarım ç) Günlük Zaman d) Bayram e) Sünnet

a

tekesede çobancılık ta yaptım būda devlete zavotta işledim çeşitli yol yaptık taş yol yaptık çobannık būda tekesede yaptım on iki yıl şindi bana verīlēdi yüz otuz koyun bitta hiç kimse karışıyı onna benim istesem çıkarcam meraya istesem çıkamacam ama çıkamasan güdüp şey etmezsen lazım güdēsin südünü sen sayasın iç öbü tülü kıkeyez biz şindi koyun mu yül ayında temmuz yülde kıkādık biz on çoban buun benim sürüyü kīkiz yarın senin sürüyü öbü gün senin sürüyü piyanka çekiz bakam kime düşecek diye öle şey ettik sora o bulgadı va yimi lef verir sana sen verisin sen bitta kendin dökesin isle böle yapiysin ne öle yapiysin diyen yok çünkü sen çıkāsın alıysın sen az süt çıkarısan para as ben çok çıkarısam ben çok alıyım yapay ben çok verīsem ben parayı çok alıyım sora kuzu kuzladıysın sen kuzuyu az verīsen para gene as ben sende sen öldiriysin ben öldūmedim öliyiri ben sayada kuzla akıyım duriyirim sen gideysin eve e soukta öli almıyır öliyiri parayı tam az alıysın kışın idare veriz sayada sayada ōda bakiz saman da verdik yonca balya verdik yem böyle idare saman yonca kış idaresi onnar yemi veriyler sen veriysin alıysın ama kantadan geçiyi yem kantadan geçiyi olıyı olıyı sende mesela sende koyun ölmüş yüz otuza koyun verīle bize bende ölmemiş seni kalmıj yüz yirmi beş koyun sana yüz yirmi beş koyundan verīler benim yüz otuz bana yüz otuzdan verīle e bieniydim ben sana aştım bana iyi geliydi sāyādım gütmē gittim düşünüysün nereye zarar salam da doyuram diye hiç sıkılmaz sōlesin ama sen düşünüysün o nereye zarara salam şunada çabcak doyuram alem meraya çıkıncı diye sora gecede gidēsin sana kimse bi şe demez onnar şindi mesela ben gece çıkaracak oldu mu gelir acarım saya kapısını adi derim onna dakılır arkama ben onnara yem falan verim cebimde ben nereye onnar da oraya eh ne aklıma geliyse şindi unuttum e o kada söylerim

çoban çoban kalk gidelim

sigaranın fenerini yak gidelim
ne güzel olan yalamık çoban
çobanın sopası çeviz kökünden
semtine varılmaz köpek sesinden
ne güzel olan yalamık çoban
çobanın şapkası macuna düştü
olan gelen arılar başına üştü
ne güzel olan yalamık çoban
çoban çoban yıkanır mısın
başkasına baksam kıskanır mısın
ne güzel olan yalamık çoban
çobanın evleri bayır başında
bir sızı var sol kaşımda
ne güzel olan yalamık çoban
yete bu kadar ben vadı koyun ama çoban tutādık ben işe gidēdim güttüm inek vādı koyun vādı begī vādı manda vādı kas tavuk epsi vādı bu köde epsi vadı gene şindi gene va indi indi pipi diyiz siz indi diyisiniz bis pipi diyis biz yāmuda eve geliydik a kūt yoktu kūt gōmedim gece tuttula getiydiler saya kapadıla misiylikte tuttula beni gece onda so getiydi kapana getircek oldu bende vēmedim koyunnarı götüydük sayaya sabāla geldile aykırdıla mūtarın yanına ben dedim o ben dedim misiylikte tutmadı eve gelike tuttu dedim mūtada benden ya oldu bi ceza yaptılar mūtar dedi ben imzalamıycam cezayı on günden so ben verecem ona cezayı sen ona deyive dedi puantara dedi o getiydi buldu beni sayada mūtar beni tuttuya mūtar dedi bana sen ona deyiver dedi sen onunna götünü siliver deyiver dedi ceza kaıdını mūtar cezayı imzalamıyı mūtar imzalasa alacekler mūtar dedi imzalamıycam dedi iç kokma onun vaktı geşti

b

şindi o vaḫıtlar düünner damda olūdu ben küçüktüm gene düünner iç dama çocuk mocuk giremez dam kapısı beklerler alır bir süen eline adı dışarı ben to bu kadādım ninemin yanında gittim düüne vādım dediler atip geliyir geldi kolumdan tuttu adi dışarı evele uşak kokiyirim ālayarak geldim eve sade karılar onnar bitta tūkü söyliler ālay döniyler kızla kārla epsi ama dama giremezsin e gitmiyiri yok yok

bittayı gündüz gelin almā gidiyler vā vā çalgı vā kumanizma ēdik kumanizma erdine to ōda demek koça Sülemanna dedik ōda sayvanın altında düün va kumanizmada ama ondan so Atip dayı geldi vuracak oldu isannarı adamna sayvanda avlu içinde sora ona vūdular Atibe bu kumanizma ōda çekilivedi geri adam da bi yere karısı da kimseye deyemedi

c

eski misir yulaf fi casnuka ayvan idaresi yonca ekēdik fasılle ekēsek mercimek ekēsin māzada ayvanna vā biz otluk diyiz şıra deyesiniz şıra otluk deyiz otluk alaftan yere ba yere yere piynir sen koyunnadan yapıysın o fıçıya kilere anda so basāsın salamura içinde yapāla andan so inek işmik deriz to böle yımta gibi topalak sıkādı tö böle oludu kaynadıyı sora sıkıyır onu tuzlayıp koyir salamuraya çaşır giyēler çaşı bildin bütün gaytan andan so sora kuşak sarılādı kim nası kīmızı saramazdın o deledi kumanis düvēledi beyaz sarıcan çorapla örüledi yāpāda taratıladı çarık ayvan derisinden o vakıt sora çıktı kundura baştan yoktu yiri ayvandan inek öküs manda öküs bütün epsi beraber onda tö böle dilēlēdi kesele dilēlē bittayı satāla bir ölçek misi bir çit çarık bir ölçek misi bi çit çarık

ç

sabā yıldız dediler sabā yıldız douya dediler ezan yıldız dēdiler top yıldız dediler sabā yıldız douya saba oliyi koşup gidelim kasabaya dēdiler yıldızladan o ōlenle sen şin kākāsın gölgen buraya geldi mi kısalıyı acık kalıyı tö böle a ōlen oldu sen yere göreysin gölgeni küçüliyi a diyile ōlen olmuş bu camide vādı saat yimi üç kişide vādı saat koca kōde onnada cep saatı kūma yeli vā anatarı va benim uzak kocabamda vadı bitane ondan da biliyim ninemin bubasına annesinin babası kendi kocaba uzak kocaba kendi köyümden de olsa uzak kocaba ninenin babası uzak kocaba

d

sangaç kuralıdı sallanīdık bide cıgarancık şuraya bi agaç kakālar bi delik deleler ona bi çatal bittayı bi sırık bu şana balalar ipleri sen giriysin bitta çevile ōle okūladı Şumnuya götürüle duktura beygir arabasınna o vahıt bu kō kalaba bu kō Tükiyeye gitti bu cami almazdı būda şindi yok īsannar Tükiyeye gitti kasabayada çekildiler sabā

namazı gelike kaldırıdı bizi biz bayram namazına geliydik ramazan ramazan davul gezedi onnar to būda iki kişidiler cami odasından yatīlardı ramazana kaldiriyi be canım temcide kaldıri gelen sabā namazına geliydi gelmeyen temcitte bazı çōba yapāladı işli pide yapāladı akıtma dökēledi çeşitli ba pilav yapāladı

e

o vaḫıt sekiz yaşında yedi yaşında şindi ben yapacam çocua düün dil mi sünet düünü bütün köve şey ediyrim deyim ben sünet düünü yapacam andan sora köylünün haberi var yapacandan bitta çaıriysin pelivan çaıriysin yürükler geliyiri ya bitta dolay geliyir etraf kōler aber salıysın sen büyük düün var davul zūna epsi var yapāladı oda danışı yapāladı ayirile bi kişi içinden canım kendi olanını sen kendin sen yapacan kendi olandan biri çıkar organize yapar ben tö böle tö bi işte kāktım bi düün yapacam gelin alcıda kavga çıkādı sen geliysin dışadan buraya gelin almā güvēde geliyiri alīla sarı sarık va para e toprak bastı ba e şindi aṿşam oldu mesela saat on olduktan sora sōlēsin bi kaç kendi bi kaç kendi olannarına geliyler ekmek yiyiler doyuruşunandan sora güvey de sokāla içeri geldi yanına vurūla vurūla acele sokāsın onu bitta ekez daılır yassı kıldıktan sora bizde yassıdan sora gidēdi o gitme çaırile geziye çaırile kaynata çaıriyi ya güvey baklava yemē o azılık yapiyi sen kendi olanına söyliysin sade sen gitmiysin götüriysin belki üj günden so geziye gidiysin olūdu īlesi a be tö öle ı zı yapala olūdu ba öle bilmiyim tetre toplıyı işte toplile o onnar bi takımı çay yapıp içēdi en çoku faydası evelsi ayvan koşādık bize ayvan öle yara falan oldunna mesela sabanna kestinne o tetre suyunu kaynadīsın basāsın ona kapa yarayı öle bilmiyim öle bilmiyim arı südü o arıcıla alīdı vādı bizim kōde bi çocuk devlete bakādı kuvan o alıdı ama ben bilmiyim geziye gidiysin baklava yime geziye gidiysin

55

Anlatan **:** Halime Osman, 73 yaşında
Derleme Yeri **:** Kocacıklar (Telvel)
Konular **:** a) Pide b) Dızman c) İşli Pide ç) Akıtma d) Oyunlar e) Peksimet f) Turşu g) Peynir ğ) Düğün h) Sağlık ı) Giyim

a

annadım biz şindi pideyi biz nasī yapiz alıyiriz pazı kendimiz yapiz pazı ondan so koyiriz onu tepsiye biz kīma diyiz kīma diyiriz andan so o pazıyı tepsi yalıyiriz pazıyı koyiriz koydu mu koydu şindi unu acık kabadiyiz beklettiriyiz o kabariyi şin tepside ăcık ondan so bitta ona katık osun yo͡ut osun neyin vasa üstüne dökiysin fırnaya atiysin top peçkasını deyem bali şöle akı gibi çıkariysin

b

dızman şindi yapāsadın mesela satın alman amılada oliyiri böle şeden kendin yapma da oliyiri karīsın onu şinci ekmek sodasınna andan so kabartma sodası oliyiri tö öle deyem bali onna kabadısın tepsiye koyiysin o kabariyi kabādı mı kabardı onu da gene yenden katıkliysin al sana fısıl fısıl bi tepsi dızman koyan koyir olmiyan koymi katıkla güzel oliyi katıkla yotla uynuklan da oliyi sade olsun kereste neyle yapabiliysen oliyi

c

işli pideyi şindi yazarız pazıyı yazdım yazdı biz bi çıkıp pazıyı yazarız bitta bir insanın geldine iç sıkışmazsın ama benim şin o kadar vaktım kalmadı da yapamıyım er bi şeyi andan so da getiriz onu buriya sinnin üstüne koyarız onu onu döşeriz içine piynir yā andan so yenden bi kat tā gene onu döşesin e o senin kalınnına bakiyi ne kadar kalın yapāsadın yapiysin öbü tū̄lü olsa tepsi dolsu da yapiysin kalabalık olducan so incerek de yapiysin epsinde andan so onun üstüne bi şeycik koymiysin onu sen tö böle peçkanın üstünde altını üstünü kızadiysin çıkādı mı yiyĕsin balla arıdan başka biz āda deyiz pancādan ama şindi bizlede panca kalmadı kamişten mi olūdu evel e onun mengenesi oliyi çekiysin kazannarı oliyi kaynadiysin bostan ādası annele vaka yapāladı biz kendimiz yaptımız yok kabak ekeriz onu da yapmiz şin ondan da vazgeştik yapādılar onu kirece sıktı-

rılādı kabā şin sen diliysin dildin mi dildin nası uriysin dildim onu koyiysin onu kirece kireşli suya kireşli suya andan so kireşli suda onu bır a̋vşam tutacan ne kadar tutacan o bütün şöle tıkız oliyiri sona ona şekerini sacın şey tavanın içine şekerini koyiysin andan so o koyuluve tene tene kali iç bi şeycik olmiyi onu ne kada yıkiysin sen o kireşli suyu bütün yıkiysin kireci koymisin sen şindi kireşli su yapiysin kireci koyiysin bi kofaya yapiysin suyunu süziysin onu bi şeyden bezden süziysin kireci kalmiyi içinde tut suyun içine basiysin sōna on nezmannar şey edecen yenden gene çeşmenin başında iyce yıkiysin ne kireci kaliyi ne beyazı kaliyi andan sō onu bitta koy tavana koy şekerini kaynat kıtı kıtır

ç

akıtmayı koyarım bi tasa koydu mu koydu o akıtmayı da çok yaparım çok ta severim andan so unu koyarım bi tasa biraz süt koyarım acık yo͡ut koyarım onun içine bi yımta kırım ona karıştırıp ona dökerim bana Türkiyeden ti sacı getiydiler andan so saşta dökerim onnarı yirim

d

biz topalcık oynadık bi de var ne dēledi onnara ebe gömeci onnarı dizedik boyumusça derin yapādık kendimizi onnadan avlu işlerinde yok mu be ot onnarın tö bu kada tö be çıbıkları olıyı topalacık yaprakları olıyı to bu yapraktan öle çıbī olıyırı çıbīnın onu bitta to burasını biz onu delēdik uşakka boyumusça yapādık kendimizi gelin yapādık ya kendimizi süslēdik kukla oynamazdık bize ėvel bizim günümüzde aşık vādı koyunnarın kemiklenden bacaklanda aşık çıkādı biz aşık çok oynādık bi de topalcık o kemik çıkariysin onu koyiysin sana tö be topalacık bi taşın oliyiri o aşıkları atiysin to bıra bende yirmi iki tane andan so atiyiz onnarı şindi aşı şindi kemik bī tarafı boş oliyi bī tarafı dolu oliyi bi taraf aj dedik bi taraf tok dēdik bu bey dēdik bu te bilmem ne dēdik aşı çeşin çeşin çeviridik ep atiz o aşı çeviriyĭz onu atiz aşı çeviriyĭz bakam nası çevilecek diye biz böle şelele oynādık şimdi o döt köşe bunu atiysin bu tarafı düşiyiri burası mūtar burası düşese candar burası düşēse tok yū̆sek yeri bi yē alçaktı burası düşēse alçak aç kaybediysin aç ben alıyım annadın böle attım aç geldi sen iç alamıysın sora ben atacam ben atiyim şindi

at tok geldi gene atacam burası geldi candar geldi burası geldi mūtar geldi aç geldi mi kaybediysin

e

pesmede koyarım teknenin başına koydum mu elemi unumu elerim elekle koyarım onun orasını ona da gene bi yımta kırım kīdım kīdı ya youtla karım onu ya uynukla bizlede çünkü evel ayvan vadı bulunudu bu sene ayvan kalmadı südü koyiysin to oraya uyişiyir iki gün sona onunna bitta amır karıysın andan so koyirsin onu teknenin başına karırsın onu yaydırırsın onu tö böle elim gibi kalınnıkta da onun içinde kesip kesip bu kada bu kada pesimede yeriz ben Tükiyeye vādım ane sahabı bu pesimet ne dinir iç bilmiyi andan so bana dedi ki napcan sen dedi sen dedi baya dedi bıraz ılık tutiysin dedi ben dedim pesimet yapacam dedim ne o pesimet yedi ede o yime dedim ben andan so ben naptım şindi acık ta çokça kādım vādım yaptım ona onnara da götüydüm karı gel şindi bana da göster al youdunu dedim bilmem neyin dedim te ilazım olcak şeleri yımta Tükiyede adet ne evinde yok bizim gibi biz evden alıp acele kıriyz andan so kaktı aldım kendim gittim onu anesine yaptım ona kadım göstedim a şin dedim pişiy dedim ama dedim iyice dedim pişircen kızardacan a abe ne sevindiler

f

biz şindi çok çok ugraşmiyz kopuk yapiyz yapāladı ninem şōle bi duvā dizelēde te kīmızı böbē dizileri gibi tö öle te böbe dizme te öle dizi onnarı bi sırık böber yapāladı bi sırık suvan dizeledi o suvannarı saplanı örüledi samsa mamsa gene öle koyāsın onu evel bez vadı şindiki gibi sezav yok üç sezav onu bitta pelini nası öriysin pelik öri gibi onu örūdü a bilmiyim kompi bilmiyim e fasılle kuru fasılle ya öbü tülü yok öle öle piynir yapılıdı piyni çok yapādık ben de çok yapiyim

g

nası mı yapiz bı sabāla şindi südü sādım sade en uz düşiyiri büünkü südü yarına bırakmican koyiriz anıla dinne o uz düşüremiyiz bı sabāla südüm bol tepsi altı oda tepsi altı oda andan so südüm bol getiriysin onu koyiysin sıcak tā koyundan sādın mesela koyun koyem ben esameyi inekten sadın gibi getiryisin onu koyiysin tencerene çok kara düşiyiri tasa yakın çalıniyi çok kara düşiyi andan so ona ne kadar ölçün var tencerende mi ölçün neden ölçün biliysin karanı o kadar ko-

yiysin onun mayasını koyiysin onu acık karişţiriysin sulaniyir sulandı mı süziysin bastıriysin onu gör nası piynir oli ama bu sene ayvan yok yapamiyiz

ğ

ben bu kō̄den ben nası görcem ben de ondan üç yaş küçük nası görcem be canım evel gelin olūdu gelin arabası olūdu arabaya pindirirdin onu alıp geliydin bizim günümüzde bō̄ledi e şindi neblem ben damna yok ōda oynile be canım di gidedim ya nası bizden büyükleri oyniler biz onnara bakiyiriz dariyesi de var epsi var zilli maşa epsi var sade tükü söylemeye isan olsun bali çok dariye vuran bi karı vādı bütün gör öle ba Amet evel düünner şimdi düün mü şindi biraz ora bellemişle odan vuriyi deli gibi dön o zatı beni çok ilendiriyi böle insana ēkeze vēsin Allah atmış sekizde o yetmiş altı aldı ben yetmiş üç yaşında deişik söyliyim ben elli sekizde bende bi kız vā bi çocuk va kız Tükiyede çocuk būda Şumende yaşiyi

h

doktor da yoktu be uşam bi şecik yok nazar oldu nazar oldu kākā bir duva okusun ona nazar diyemezsin nebaladı ba Amet uşakka sıcaklını kaldıdı nidiyiri küçük uşak sıcaklını kaldıdı ni ama sen bilmiysin onu ya ozman böle hiş şindiki gibi derecesi va ne bi şeysi var ölçme uşak hasta başka yok

ı

bindallı geçēdi bizim günümüzde bindallı geçēdi bizden yaşlı olan bindallıları giyēlēdi mesela ben seninne evleniyim bu milletin īsımları epsi bindallı giyēdi o bitta o gelinne ēkez oynādı bindallıla o gelinne ēkez oyniyi biz e gün don anteri tezgāda dokūladı ama ben onnarı çok az atīlıyım kaynam dokūdu benim evde tezgā vādı kaynam dokūdu bizim günümüzde ferece vādı bō̄le emen açık saçık al kendini sokā git yasā git yok bilmiyim nide oturiyi bizim bubalamızın dedī olūdu öle kızı gösen çocu gō̄ al kendini git öle şe yok konuşusak biz su yolunda konuşūduk ivel suya gidiliydi pınala vadı böle çeşme yoktu alıp kendimizi gidēdik su yolunda görüşüsek görüşürüz görüşmezsek öle şe yoktu bostan olmadıla buz oldu bak acık bizde o böbele o dometile bütün mafoldu

56

Anlatan **:** Feride Salih, 67 yaşında
Derleme Yeri **:** Sucaz (Studenitsa)
Konular **:** a) Pide

a

kıvırma yapılīdı kıvırma pide e pazıyı kat kat koyar piynir konūdu ya üstüne sona katık katıkla yo͡urt karıştırıp üstüne koyar fırına verir pide öle olurdu die͡r yemekler fasulle olūdu kuru fasulle lāna aşı bizde çok çorba olūdu ilk yemek çorba ya ön çōbası ikincisi bitta lāna aşı yani yapılır ama benim aklıma gelmiyi unudiyirim ben acık hasta oldum iki üj gün oldu geleli hastaneden başka ne oldu baklava yapılīdı tatlı onu pazı yufka açılıyı yımırtalı hamır karıp pazı yazılır büzülü böle ince oklavalala ya da kalınnı kim nası sevese dizesin tepsiye kızartıp onu sora haşlāsın şekerle şebet yapıp haşlanır so͡uduktan sora ikram edilir

57

Anlatan **:** Salihe Şakir, 60 yaşında
Derleme Yeri **:** Sucaz (Studenitsa)
Konular **:** a) Bayramlar b) Oyunlar c) Düğün ç) Doğum d) Sohbet

a

bayramnara bi gün önceden arfe günü da o zamana kadar temizlik düzen yapılī da epsini sıvāsın azır olusun arfe günü geldikten sora böle kolaçla yaparız būda üzerine hamır karız hamır kariyiz hamırı kardıktan sora maya koyuruz ekmek mayası ekmek mayasını kardıktan sora bekliyiz böle şey etsin kabāsın diye kabādıktan sora pazılayıp onu üzerine çöre otu siz nası diyisiniz çörek otu ondan koyup būda komşuladan fırın vā bizim evelden yapma fırın böle topālak o fırına atıyrız hepsimiz komşular hepsimiz ōda pişiriyiz onu hepsimize sıradan atıp onnarı bayram geldi sabā azırlık kalkıp gene temizlesin bayram namazına gitmezden önce kalkarıs günej dōmadan öle hazırlık ēkekler gider camiye biz bitta saba kavaltısını hazılarız o geldikten sora yeriz elini öpüp yeriz kavaltıyı halva yapılır tatlı öle ateŞ başı kokudurus bis sabala bayram sabahı tereyā kokudiysin pesimet pişirisin helva yapasın öle başka da ne vāsa onna yapāsın bitta başla çocukla gelmē onnar şindi akşam olduktan sora o günü sen misafirle gelir gelir senin elini öpele gidēle bi şele ikram edēsin tatlı ikram edēsin baklava ne vāsa öğlen yemene gelen olur çocukların gelir akşamna bizim kızlāmız gelir çocukla gidele kaynanasına bizim kızla geliyle bize ōlum ilkten gelir bizim ellerimizi öper annesinin babasının dedesinin ilkten buraya gelile öle kurbanı olan kurban keseriz ama bizim ötedeki gibi böle daıtmak yok hiç kendi ėvel daıdılıdı yedi aneye veriliydi şimdi yok

b

çocukka oyun grad dēle böle çizēdiler onnar oynādılar ip atladık salınġaç kurula bayramnada büyük āç vadı böle küvün kenarından amut ācı ona bayram ācı dēledi bi de kaşıdan vadı o māleliler o karşıya öbü māleliler öbü kaşıya oraya sangaç kurula genşle oraya çıkala böle bi āç koyala uzun bi tarafında kız oturu öbü tarafında onu isteyen çocuk öle sallanılır genşler işte oliler iş olmadıktan sora evde uz geldine

cumāytesi pazara geldikten sora geliylede öbü tüylü işten akşamna ne zaman iş saati bitiyi ondan sora geliyle iş saati bitti mi

c

benim zamanımı annatıcam ben yetmij beşte evlendim ben okulu bitīdim orta tahsili bitīdikten sora eşimne beraber çalıştık burda koparatifte beraber çalışıdık geldile beni istemē bis tabi o zaman kövde kalabalıktık burası şindi isannar siyreldinden şindi kalabalık olduna kızla çocukla böle şe annem dedi bana bak bi kaç yede istiyile seni kime gidiceksin ben beyimin adı da Cevat ben dedim ben Cevata gidecem yok dedi annem be kızım onna bak dedi iki tane çocuk dedi iki abisi va eşimin dedim yok olsun ben ona gidicem babama demij bak demij biz onu başkasına veremiycez bak onnar ikisi biden işe giderken bis böle tatlıcı tükanı vadı ōda buluşūduk beraber kimse gömeden kövün kenarından çıkādık yukarı bak demiş onnar beraber çikile biz bu gelen isannarı hiç çevirmeyelim de ne olcasa olsun neyse geldiler annesi babası abisi yengesi döt kişi geliyke getiriyle tabi getiydile bī böle kumaj getiydiler fistannık dedik bis bi kumaj getiydiler bī başōtüsü vādı çorap vādı tēlik vādı tatlı getiydiler biz de onnara tatlı ikram ettik yemek koyduk bi annaşma oldu dediler tamam ileden bis şe yapādık para götürümü dēdiler onu yapacaz bis benim eşiminde milleti kalaba para götürümü nışannadıktan sora bi kaç vakit geştikten sora geliyle böle dediler hediye getirecekle geline hediye getirecekler çocuk evinden geline bōca yapālar koyālar başka ne lazımsa be canım hepsini alīla giyim alīla yakınnarı da gene hediye alīla yatak ōtüsü demezler tā başka çok çok şeler bagaj getiydiler bilmiyim basma filan ondan sora dedile bayramnık yapacaz bayramnık demek de yüz görümlü onu da bir mayız günü bi bayram şeyinde yapādıla bir mayız günü yaptıla üç tane miydi o gün Fatmenin oldu benim oldum o da geşti sora dedile düün yapacaz haziranın on dördünde düünnü bis şe yaptık erteledik o zaman düünümüz oldu benim zamanımda düünner üj gün olūdu cuma günü başlardı cumartesi pazar günü biterdi akşamna düünün birinci akşamı dēdik ikinci akşamı bi de pazar günü gelile gelini almaya birinci günü davılla geliyle başlālar ilkten çocuk evinde çalāla bildin düün vā diye bütün kövü gezele çalgılar geline gelile akşamna gelip gelini alīlar buraya oynama çalgılala içēden damatları mesela

şe girile içerden çıkar tabi nika akşamında da elbisen başka olur birinci akşamı başka ikinci akşam beyas gelinnik olur pazar günü gene gelinnini giyesin öle gelin pindiymek oliyiri gelin mesela pazar günü gelini almā geldile mi gelin pindīmek adetlemiz çoktu ama kalmadı böle gelinin ısım akrabası toplaniyir deden vasa deden uzak deden varsa dizilile böle sıraya dizilile gelinne damat ilkten gelin geçer kız evinde olduktan sora gelin öper elleni sāmaşır vedalaşır mesala gelin gidiyi atık dil mi öle arkadan geline para verile gelin yingesi parça açar paraları toplar gelin çantasına ōdan sora oca duru başa oca okur duva eder şeker atala gelinin başına koyala böle sēpele gelini alıp dedim ōda bide ālay yapāla bütün akrabala toplaşır gene geline hediye verile ondan sora alīla gelini haydi geliyle bıraya oynama kövün ortasına ōda bıraz oynadıktan sora gene takı yapāla şindi atık çocuk tarafı kıs tarafı kızın annesi babası ne vercek köylü ısım akrabası oda öyle de dakı olur bizde kalmadı o zamana kadar olūdu tā eskiden olūdu arabaya pindirile atla yörülek gidēdi būda bende de yoktu benim zamanımda yemek ikinci akşamı çocuk evi köfte olūdu etten kıyma etten köfte yapaladı içme de gazos olur hatta adamnar rakı içēle bira içele öle geliyle burada çocuk evinde gelini arabadan indiriledi yörülek geliy de gelin bi şey konişmiz sölettime beni kōkiysin ne var

ç

çocuk mesela yedi gün durūduk benim çocum bi tane ōlum oldu zaten yedi gün hastanede Şumnuda dōdu geldik geldikten sora benim uzak dedem vādı seksennik bi şeydi annemin babası o geldi bi namas kıldı ne çocun adı ben Ali dedim kıldı bi namas aykırdı çocun kulāna Ali Ali tamam adını ōrendi atık dedi öle kık gün çocuk olduktan sora çıkmazsın dışarı ep içēde çocukla beraber

d

yapādık aftada bi gün mesela cuma günü akşamna cumeytesi günü çalışılmazdı cuma günü akşamnarı mesala bu komşuya gideriz bütün māle toplaşırız gideriz tatlı alır misir pişirir kompir pişiri ne vāsa kimde ne vāsa oturuz işlemizi yaparız kim örür kim diker kitap okūduk Tükçe kitap be koparatifte çalıştım ep tālada misi kazādık pancar çıkarıdık bıras sirke bıras ekmek sodası karıştırıp orasına burasına sürsün tetre o bi yara oldukta so yara için geçmeyen yara vasa onu

kaynatıp yıkāsın öle mesela ileden anneler vadı onna böle yapādı yapamadıktan sora doktora götürülüdü bizim zamanımızda kalmadı bi da böle şeler kırıkçı doktorda bile ta çabuk doktor gibi bizim zamanımızda eskiden sade Omran köünde vadı bi doktor o vadı sade o da elli
105 yedde elli altıda öldükcen sora o geldi Bulgardı

58

Anlatan **:** Hüsnü Ahmet, 81 yaşında
Derleme Yeri **:** Omran (Trem)
Konular **:** a) Köy

a

Bulgar tarafından yok ben karışmiyim dedi karışsan da karışmasan kūluşundan ta ileden omur kō̄ bu köv kurulduktan te buda Çatma dere diyeriz ordāmış oda mezarlıkları falan var ordan buraya gelile buraya geldikten sora bi çoban Omur çoban dēler ona Omur çobanın isminden anıle bu kövün adını bitta Omran kö karıymış onnar tālaya döndürülmüş kışla var ayvan bakma yeri yok pınar var Koca pınar Hoca pınarı var yukada bitta var Kısa ōlunun pınarı oda köşede orda başka burda var korunun altında Çuçuru deyeriz Çuçuru çeşmesi var bi kaynaktan pınarı da var üs yanında Çatma dere bizim gelişimiz ordan mūtarımız da geliyiri

59

Anlatan **:** Naziye Selim, 70 yaşında
Derleme Yeri **:** Omran (Trem)
Konular **:** a) Pide b) Yemekler c) Sağlık ç) Giysiler d) Şikâyet e) Düğün

a

pazıla be canım pazı yazıyırız unu eliyiriz ondan sona kariyiz bi yımta kırıyiris ya akıdıyiris acık süd koyiyiris kariyiris onda so topalak yapiyiris acık dinnendiris yaziyis bitta kıvīma yapiyis cevizli pide o tatlı amır aşından pazıyı

b

eti şin parçaliyiris andan sona küçük küçük yānıya suvan dōriyiris kavuriyiris içine koyiz dafine karabiber to biraz tatlı olsun diye fasılle diyiz nası yapıcan onu da tö öle ayitliyiris yikiyiris koyis tencereye andan sona buruşu geşti mi süziyiris fasılle böle buruşu geçiyi düzeliyi pişme başliyi süziyriz sona yapiz onu da aynısı böle pişiyiriz onda bıraz kaynadı mı kara suyu çıktı mı süziyiriz yenden başka su yā suy̰an hepsini katiyiz morka rendeliyis lutenitza yapiz domateyi topliyiris yıkiyiriz başlānı çöp yēleni patliyiris maşineden geçiriyiris sora ayrı bi tencere bi tepsiye kıyiz morkasını kıyiz böberini yarı şişe yāla kaviriz onnarı üstüne domatenin sosunu dökiyiriz bitta koyuldiyiriz o alde geliyiri lutenitzaya sonunda samsak karabiber katiyiz burkannara koyup kaynadiyiz kış idaresi yapiyiz kendimize tūşu da yapiz epsi de yapiz domatis koyiz yeşil morka koyiz

c

nepcaz sī̆kelēdik ap yokka sī̆kelē sī̆kelēdik vücüdüne süriyz sıcaklını alsın diye ayaklan altına süriyiriz üstüne de sī̆ke çorap giydiriyiz ayaklana böle nemni yaj gibi bes sariysin çarşafa sariyle ayvan derisi işittim va eznik için ani tavşan deri koyadıla be canım işidiyiz öle başımıza gelmedi ama tavşan yāsı koyuniyi diye işidiyiz tiken çıkamā tavşan yāsı balayıp öle bāladık böle elini bālisin tikeni çıkasın diye böle işittimiz va böle yaptımız var yaramiyi bize kullanıliyi ama yarayan kullaniyi yaşlımak ekmēne sürile tatlı oliyi kaz yāsı yāda kollestrol da va kōkiysin yime

ç

evel don anteri giyēdik bizim būda geçmiyi öle yapmazdık Nermanın kövünde yapālamış kına gecesinde giyēler çocun tarafı giyi gelini giydirile sora iki üç saat sora bitta gelin giyiyi öbü tülü elbise uzun fistanını giyi ama ilk önce çıkiyiri bindallıyla elleni kınalile eldiven giydirile oynile benim kövümde yaptık onna nışan yok buda olmiyi bizim tarafta oliyi Nurdin aġanın kızına yaptı başka olmadı bizim tarafta oliyi bindalılala oynile benim tarafım ta böle aġa bubasını kullanile benim kövümde tēlik diyiris bunna terlik diyi biz mēmet diyiz onnar memet diyi öle işte agız şeyi oliyi yim beş kilometro Veselina Karagöz kō̄ deler va ya bizim tarafta tā öle ilerlikli düşüniyi tā sıcak biz birbirimize bu taraf tā souk ta tutnuk öle nası desem buda komşun bile gelip halini sormaz soukluk va

d

Hüsnü Ahmet: - şindi benim bacanaım va Razgrad gene yakın onda şindi onnada bi cenaze oldun mu bütün böle yakını komşusu çok çok yadımlaşma va onna da benim için farklı çekiyi buda da şey ediyle onnar ōda çok biribirine kaynak yādım ediyle benim bacanaım vadı babası öldü Razgrad Kamaç kō̄de o nideyse şindi zaten cenaze oldun mu ēkezin kafası zaten dönük Allah düşman başına vēmesin böle çok biribirine çok destek olile ōda şindi bizim tarafta böle bıras bizde böle āsetlik va bizde souk ta souk öbü taraf ta böle biribirine sıcak onnar şindi kıs kadaşım böle ta birbirine sıcak bizde āsetlik va öbü tū̄lü böle biribirine māna bulmak tā va bizde ötede şe yaptını biyenmezler albuki kendileri çivi kakamaz böleleri de var öle işte isannar ēkez bir olamaz ēkezin düşüncesine saygı duyim öle isanna üraşmak kolay dil ben yī̄mi beş senedi süt aliyim bütün kō̄ taniyim on beş sene market yörüttüm ēkeze yadım etme çalişiyiz şi yakın kölede bakiyirim tütün işliler kabak işliler süpū̄ge bizde bunna yok biz tā böle şe saniz kendimizi böle ta biz tütün işlemeyiz o fena iş pis iş öbüysü bilmem ne kendimiz ta acık yüsekten koyiz başka köler bakam albükü başka köler bizden ta zengin çalişile te geçen gün Embelere gittik ora ālem çalişiyi orada biz böle acık ta kalpazan bis ep bekliyiriz borsadan gelsin şadan şudan gelsin

e

Naziye Selim: - elli iki nası bulcam ben geldim toklar falan yoktu dil dil nişannı dūdum ne annadam nışannadıla böle istemē geldiler nışannandık kim tanıştıdı kaynam geldi gō̄me ablalım geldi andan sona bitta gidip gelindi tanıştık zatı īsımdık üçüncü gelmede andan sona bitta gidip gelindi nışannandık bayramnık yaptık bayramnık be canım nası olcak tö böle ne gücün yetese asile sana giyiniyiz üç fistannık diiştidik birini giyisin çıkiysin andan sona yenden diiştiriysin sona yenden diiştiriysin bitta kayna seri ısımlana seri akrabalar kō̄lüler böle

60

Anlatan **:** Nezihe Hüseyin, 76 yaşında
Derleme Yeri **:** Terbi (Kapita Petko)
Konular **:** a) Yemekler, b) Düğün

a

dızman yapılır mesela hamırdan dizeriz böle amırı karīsın yortla da karabiliysin mayayla da karabiliysin karīsın böle yımurta katasın sıradan dizesin başta kabaracak üstüne sürecen kaymā andan sora fırına verecen kızaracak pişecek öle dızman dedimiz o işte sarma yapılır istiysin çocum iç vaktim yok ön çōbası yapāsın fasılle pişirīsin kuru fasılle yānı yapāsın sütlü işi çōba dēdik evel işi biz işi çōba yapala nişasta gibi işi çobayı mı işi çobayı nişasta koyasın un koyasın içine andan so böle karıştırısın ateşe sıcak suyu koyāsın kaynar andan so şekerini koyāsın andan so nişasta ile unu karıştırısın böle eridiysin andan so dökēsin içine yānıyı evvelki yānıları sorusaydın böle iç yāsız pişiriz yıkarız eti koyarız ateşe yānı yānı ona diyim ben ama kūban baryamnanda o pişer öle pişer anda so pişirisin onu bol soan dōrasın içine bübe vasa büberini dōrasın çöre otu koyāsın andan so böle pişirisin suyla etin üstüne çıkınca böle bol su koyāsın o pişe oda tuzunu atāsın suvanını dōrasın kemiinne etinne em etinne kemiinne pişecek andan so pişirisin onu bak nası lezzet olur lettezli olur ekmekleri ince ince dilip tepsinin içine düzēsin üstüne de o yānıyı dökēsin andan so sıcacık onu böle dökēsin üstüne ekmekle kabarı et de üstünde titre böle yenir

b

kız isteme adeti evel baştan gidēledi böle dünülē gibi işte Allahın emrinne bis sizin kızınızı istemē geldik deye gidēlē istele o hane razı geliyse işte razı geldik verecez dēler bittası ise başlālā e bitta isteyen nışan yapar düün olacak olma kına gecesin yapar andan sora öle verip kızını çocunu öle verile işte öle

61

Anlatan **:** Nasıf Ali Yonus, 84 yaşında
Derleme Yeri **:** Terbi (Kapita Petko)
Konular **:** a) Çocukluk Hatıraları b) Düğün c) Gençlik Hatıraları

a

ne annadım bildimi sölerim küçüklümde tā başkaydı hayat çasnoculuktu tā başka ta avırdı demek çok avırdı bakarız sen çocuk oyuncak konişiysin biz o zaman küçük nine bana beş santin verceksen o zaman buraya dükana şindi gelmiyir böle şe keçi boynuzu falan geliydi Türkiyeden şindik ben hiç hiç görmim çoktan beri tavuk yımırtlasaydı yımıta veriyse yo yımırtlamaz yok ta o kadar fakirdir biz şeker almā para yok annamadım tamam bizim babamız çok küçükken öliyiri öldirile babamı hayvan edindik başladık hayvan gütmē agamnan ikimizde küçük tö böle buda bi korucumuz vadı onun bi inei vadı iki bızamızda bizim vadı gidēdik gütmē korucu bize birer çif domuz çarı dikti to onnalan öbü tülü vādı to bu kamyonnarın iş gomolarından çarık yapādık böle bi şeler vardı āştan take nalin diyiriz biz öle kırmalı te ayaklamıza banyoya giriken dil mi tātadan bi kayış üstüne böledi ayatımız çok avırdı avırdı Terbi kō̄ ep Tēbi ta Tükiye zamanında Tēbi şindi Kapitanpetko başka bulmamıj kō̄ eski adları bırda kō̄le var orta māle va to orda onun adı Kösebazı gelmiş Türk zamanında şindi orta māle diyile Bulgarcası Denetze Kösebazırgen ya ya orta māle ayır ben bilmiyirim eski mezālıkla ya tö öle yok yok geçmiyir su geçmiyi bizde akar çeşmemiz var te burda māle çeşmesi çok güzel suyumuz va bizim burda Yukarı māle çeşmesi Karşı māle çeşmesi Aşa māle çeşmesi bi de Koru māle çeşmesi göl vadı gölcük vardı ėvel vardı burda vadı epten kövün kenarında ta te orası gölcümüz sonunda temizlenmedi çamır doldu kurudu şindi yok Çūçuru gölü

b

cuma gününde pēşembe gününden başladı ta gine iki gün aẏşam yapılıdı şindicik öle yok şindi bir günde epsi bitiyir davulla zurnayla gürültüyle o zaman böle yok büyük adetle var

c

genşlimde askerden sora bitta atıldık hükümet işlene tekeseler oldu tekeselere giydik bitta askelī Sofyada yaptım ben turduvaya hij git-

medim işe gitmedim hiç ep askeryedeydim te böle hızmetçi gibi yemekhanelede orda burda hızmetçi gibi askere gitmemiz burdan iki türnü diye bırda pindik gittik vagonnala Şeytancıktan ya o zaman bizi pindiydiler domuz vagonnala bastı bizi bir kele vardık yatak yok bizim diiştirecek olan askele biz ordan on beş gün yattık begilerin ākasından avṣamleyin sabāleyin saman içinde ele arındık ama kēleleden o zaman dik var böle tos biz buda dik diyi ben Bulgacada bilmiyirim ozman çingelle var Sofya çingelleri Bulgar çingenesi ama düz Türkçe biliyler dedim Ali atları Ali gene bana tö bö tö bö benim kelle sadı be canım onna şincik yēli olduklan utaniyle deme dedim dik kim oşti vadı be şe oṿşamı arındık temizledik kalmadı be temizledik neyacan be toplanırdık tavuk oynardık kaıt oynardık çizip te şurasına deler Aşā ekinnik burasına dēler Omancık Kartal omancık buyanı dēler Ahılar ekinni Ahılar ekinni buracık te şe yettin mı Derecik Cıvız ta öte geştin mi kojaman çeşmemiz vadı ekinnikte Soucak dēler bizim kōlemizde Kī çeşmesi batak var kış olur öle yok tekese olduktan sora yaptılar bitta dā kenalarına geç vakıta kada güdülsün diye ne kadar zordu hayatımız ītiyala güjü yeten kasaba kenālarında buda Bulgar köleri var ani yetiştiremezler çifçi gidēle on on bej gün bir orak biçme bi kaş uşaklana gas tost parası birer gölmek ta o kadar fakirdik

62

Anlatan **:** Münevver Şaban, 51 yaşında
Derleme Yeri **:** Terbi (Kapita Petko)
Konular **:** a) Yemekler b) Tatlılar c) Hatıralar ç) Düğün d) Aşçılık

a

kuzuyu kesiler dōriler dōris demek demek parcalis onu yāda kavuriris mazemesini yāda kavuriris yicene suyunu çeksin ama suanı koyiris büberini de koyiris kavrulsun yicene kara bibeleni otunu ne kokulanı koyiris kokula nane kara biber dafinoflis onnarı kullanıyim bi kaş ta acı çuşka koyiz içine suyunu koyiriz ununu kavuriz ayreten unu koyiriz salça diyisiniz Tükiyede salça diyile ya öle de koyiriz biz luteniza diyiriz ondan koyiriz iki üç kaşık bitta devamnı kendi kendine kayni yā bizim buda gündöndü yāsı diyile kūban için adanmış bir kūban o su bılaşık yıkamā hani mazemeleri sonunda yikiris a işli pide öle şe burda verilmiyi sade yānıyı yapiz benim yaptım mı ben düünnere yapiyirim köfte de yapiyirim pilavını da yapiyirim ben mi köfteyi yicene yugiriyim baştan mazemesi kara biberini kimyonu koyirim çubritsasını koyiyrim onnarı yicene bırakiyim bitta dinnensin añdan sona bitta suanı ilave ediyrim ekmekse ekmēni ilave ediysin acık bitta gene kariysin bitta yapiysin köfte pilavı koyiyrim suyu iycene kaynasın kavurim pilavı suanna baştan suanını kavuririm andan sona pilavını kavuririm bitta o demek tavuk suyu diyile bizim ya onu da koyirim bitta davula atiz böle kapama yapmiz direk davula elektrik sobası diyile ya böle fırınna vara onnarın içine atiyiris üstüne bi kaç et atiyiris tavuk eti kızadiyiris pilavımız bu oliyiri düünnere pilav köfte yapile pide mide olmiyi düünnede

b

sütlü aşı yapile sütle pirinç ben birinci pirinci suda kabadıyırım anda sora bitta kabadıktan sora şekerini ilave ediyirim sütle vanilyesini o acık emen kaynadıkcan sora çekiyiri köşeye bitta şey ediyim saannara koyiz biz öle yapiyiriz buda öle kõ yerinde baklavayı yımta süt yā onnarı böle mazemeyi kariysin aciysin pazıyı sora büziysin büzdükten sora ceviz koyiysin kesiysin yāliysin pişiriysin üstüne acık emen yālıyiz piştikten sora biz öle bizim baklavalamıs

c

çelik oynādık çelik demek sopa tö böle bildin sopa koyādık tö böle vurūduk yere kiremit dizēdik taş atādık öyle küçüklümüz öyle geşti biz yedi kardeşiz bubamız çobandı koyunnamız vadı çok çobandı güdēdi koyunanı öyle ti bizim balkannık köümüz balkannık orta kō orası balkannık gidedik koyunnala olur ya yāmīda kadımız var çünkü bizim çobannamız evel eve gelmezdi böle koyunna orda ormanda yatādılar koyunnarı bi şe yapādılar saya gibi bi şe orda kapadılar onnar devamnı oda durudular avşemleyin geceleyin gelmezdiler eve biz de gidēdik ōda palatka yapādılar ōda yatādık saya ayır ayır yoktu evel yoktu bizim zamanımızda yoktu gōmedim kurs çıkādım mektep çıkādım uşaklara kojăman stollara yaptım devamnı şimdi te burda yapiyim düünnere ben aḥcıyım kövün çünkün onna mazemesini getirile yapiz benim elimden yetmemezlik olmaz etiyi atıyırı ti her cuma vadır böle kūbannamız okiyiler bildīni okiyiler ēkez Allah kabul etsin diye ille evel burası mezālıkmış ya evel vardı

ç

būda kızlar kimsi kacıyiri kimsi ele günnü istiyiler burda öle şin genşler öle eskiden bilmiyirim şeker bonbon hadi gidēlē istēlē kızını ana buba razı olursa oliyi ama şin çoku kaçıyiri bitta nışan dakiyle nişanile yüzükleni dakiyle iki gencin to bu verile bāşışlanı to bu oynamak moynamak yok bizim buda yok

d

bu tāta suvan kıyma et kıyma kara āş bunu bi yēden yaptıydık getiydik ya suvan kıyma et kıyma tö öle hij bilmiyim çünkü ben burda yoktum kasabada işlemektedim ōda yazılı nezman kuruldu ben bu kōde evliyim ama Şumende ahçılık yaptım ep talebelere kocaman univesite talebelene onuncu onbirinci talebelere gimnazya lise diyiz Şumnuda ya ahçılık tö öle on birinciye on ikinciye kada burda da çalıştım on dōt sene yimi yedi senem var farklı yok burda köfte var ayır onnarı bilmiyim nineler yok ozman nineler genç öldü onna va ya e bilmiyim kaç saat gider on ikiye dōru gidiyi verecem ben bi şeye al şunnarı koy to oraya okuyannarın yanına

63

Anlatan **:** Saliha Hüsmen, 78 yaşında
Derleme Yeri **:** Kalaycı (İglika)
Konular **:** a) Sohbet b) Düğün c) İşler ç) Halk İlaçları d) Çiçekler e) Kış Hazırlığı f) Sağlık

a

ben çok iyi bilirim biliyim atırladım biz ozman küçük ben on iki on üç yaşlandaymışım ozman biliyim kāsını da biliyim ben būda gelinnim Senebilikte ama kocam öldünen kövüme geldim buraya geldim kīk dō̄t sene dudum orda buraya geldim bitta ya kık döt sene kaldım ōda ya şindi būdan geştinen bi şe yörükle var yörüklerin öte yanında Senebilik

b

būda dü̲ün şindi banketle yaparız bis çocuk evi yemekli yaparız yemekli ama şindi başladık Tükiyalıla gibi pirişli yapiz etli böle köfte eskileri eskileri yoktu böle şe eskileri şin bi māzaya toplaşır sade kadınnar yapādı kızlar adamnar dışada te öle gidēlēdi istemē nışan yapālādı bagaj giyim falan götūdük bōca falan yapādık bohça yapādık para veriledi çok para istēlēdi ozmannar başlık parası şindi yok para kalmadı bitta ta öle dü̲ün yapālā gelī̄ler gelin almā gelini gelini kendini şey etmezsin bitta ihale alır doyurur gelini bir ane alır dō̄t beş şe öbürü alır te öle te öle ihale doyuru gelini gelin alcıları öledi öle yapādık uşam şindi kalmadı o bereket şimdi yok epsi yeni epsi yeni te bu benim kadaşımın çocū bu sünet dü̲ünü yaptı geçen hafta cumatesi banketlen gene yemek yaptı sini vēdi yemek piri bulgur köfte limonada biraymış rakıymış ama çok kalaba oldu eskiden dü̲ün yapmazladı ben bilmiyim yapāmıydılar koşulu olūdu tabi böle banketli olmazdı çīrīlādı gene çīrīlādı ama koşu güleş onnarı şede yapālādı aynı şeler doyurūla milleti iki geçe yapādık sabāsı çocū sünet edēler eskiden sünetçiler dakıysın altın veren altın şindi para veriysin şimdi döt beş altı gölmek lazım dışarı olsun güve dölüse döt güve dölü olmadınan benim kızım güve dölü olile bunnar şindi öbü tülü kıs kardaşımın tarafı beş altı şindi bunun babası bana güve ya o güve döli düşi bu şindi güve dil öle öle ama Türkiyede bu va iyi dil yavrum özürlü olur olmi iyi dil özürlü öli bitta

c

tālada ēkez ne ekēsen onu biçēdik bak şindi biz baştan kendimizin de ekin verdik koperazya tekese bu şindi bunna da bizim tālālar bitta biz gündelikçi gibi tālāları ekēsin ekin ekesin biçēsin kendin aman maşinamız vadı dövesin onu ta eskiden misir ekēsin pamuk ekēsin kık sekizinci çavda yulaf ne lazımsa ekēdik ama tekese aldı elli beşe kadar bis çasno tālamızı kendimiz öledi sabālā gidēsin sabā erken gidēsin yimē yemek su ne bulusan onu yīyiydik ozman öleydi domati bibe de yoktu yoktu öle şeler yok a tūşu koyādık āmut tuşusu koyādık lāna koyādık bidonnara böle bidonna va ya kocaman onnara tūşu koyādık fıçı vādı ileden tātadan onnara koyādık epsimiz gidēdi sade ītiyala kalīdı vakti olmayan gitmezdi kalīdı ītiyala ozman ayvan da çok inek koyun buluniyi anede beygir onnarı ayrıyeten güdücümüz vardı misiri kazıyiz gündöndü kazıyiz epsini kazıysin olduna kesiysin döviysin akşam gün kavuşunca dönēsin gündöndüyü kestin mi āmanımız vadı bitta sopāla düvedik onnarı şindi maşinala döviyi çaşno zamanında öle yapādık kumanizmaya ēmedik biz kumanizmaya eremedi zaten seksen dokuzda bize bir yol aştılar biz seksen dokuzda dönmüşle biz döndük iki buçuk ay duyduk Ankarada ben ozman dinnenme yerinde çok durmadık beyim duramadı asta oldu döndü çok iyi kaşıladılar bereket vesin döndük yavrum iç istemedim dönmē ama döndük üç kızım var benim ama ikisi gidemedi ikisi yanımdaydılar dōt ay biri Manisada biri Avcılāda te istemedi kocam istemedi dūma asta olduna kızla da istemediler gittiler büyünnen gidemedi ya ikisi gidemediler būda kaldılar Aşe Çamuluda būda öte yan da arkada Kalino Nebbe mi o sanki işliyi o süpürge yapan kadının yolun bu tarafında ev benim

ç

bizim kapının önü şeyden börtlenden yapmıştır onu kaynadıysın bāçelede aşısız bizde şin gelin de görün bak ne vā būda malina da malina başka o da var malina kırmızı oliyi bu Tükiyede va ya bunun şeyi yaban şeyi yiyin bak te to içēde çok va dadın bak bu tansiyon indiri tansiyon için güzel bu he benim kızım var tansiyonu çok yüsekti o getiydi diktim şindi çok yapiyrim ondan çok iyi geliyor iriydi ama kalmadı irileri kayrı bitti kayrı bitti çok iriydi çok çok ilesi ilaş milaş yoktu kendimiz yapādık onnarı bilmiyis neblem benim annem anne

diyisiniz ninem böle küçük bebekler kızamık dēdik onnara bis kızamık çıkarīlādı bide şe olūdu onnarı geliyledi nineme ilaşladı a ilaşladı fırına atādı onnarı çıkarīdı böle üş kere okūdu öledi bitta bi de kanat yolādı belinden böle diken gibi onnarı ep benim annem yapādı benim torunum Manisada astalık çok ösürük için şe yapāladı ceviz kırıp kaynadīlādı kabınnan suan koyaladı öle içiriledi bize bal iyi geliydi bitedi ya ta çok çevizi kabınnan kırıla böle suan kaynadıp içiridiler bize ıhlambır çayı da va onna da çok iyi verem ben de var verem götürseniz lambır çayı var al bi torba bi poşet doldū da getir olambır diyiz biz buda olambır deris çeşint söyli

d

geçiyi sizin epsi benim dil tabi Yıldız deriz bu Kamçısza çeşindi var bak gördün mü bunna Yıldız bunnara Kamba diyiz onnar çeşin çeşin bunnar Misir çiçei öbüleri Sadunya Sakız çiçē va bunnar Nakıl Nakıllar çok güzel kırmızı Nakıl deriz onnara biz bunnar başka torunumun annesi gönderdi bunnara diyiris Mordolandı onnar çeşindi var onnarın Kambana bunnar sarmaşık biz onnara şey diyiriz bunnar Nakıl te Isıgan çiçē yaprai benziyi Sāmaşık anne dikmiş dünyanın çiçēni benim annem Terbi köünden benim ti dedi salvedik kovedik koyverdik saldık onnar öle konuşurlar avşamneyin kokar Melisa avşam açıyırı avşam e oda var bi Ezan çiçē o ezan avşamnan açar ezan okunuka açi bunnar Fatmagül bunnar Sadunya te Feslen bak kokusuna bak kopā kopā dalından koparabilisin tohumu da va ben bunnala ilgileniyrim başka tūlü yok kopar tohumunu alabiliysen bunu al ona pipi kursai deriz öle diyile neblem o öle sulayem te çeşme çeşme suyunnan yapiyim onnar öbüleri nabam böber te to bunnar olmuj onnar çok bende kopattım çünkü gōsün bu Kadife ya burda var Aslanazı bunnar çok çeşindi va

e

dometi bibe epsi koyiyiriz kurutmak yok biz burkana koyiz onu cam gavanoz Tükiyalılar gavanoz diyi onnara kış günü yimē koyiysin burkana bunnarı koyiyrim şekerini koyisin bitta peçatliysin onnarı kaynadiyrim onnarı üç sene gider bitta almaz çünkü sen batiri maşinam var almaz hava hiç almaz bozulur götürebilsen veriyim sana iç hava almaz böle ugraşiyiz kıj günü yimē kıj günü bunnar olur

f

o tetre bi dal getiymişler koymuşlar uşakla yaraya şin bunnala yıkıycan suyunnan bi yara oldu mu kestin mi bi yara çıktı mı suyunu kaynadiysin onnan yıkıysın bitta çok va yol boyunna tetre çok iyi o da oliyi tetre yara için bi de to bu işte bu ot palamır bunu ezdin mi kanı durdurıyi kanamayı o saat durduru bu ben onu maşina yara iç olmaz o saat ama yakiyi acık eziysin bunu ezdin mi suyun te çıkariyi ben onu maşineyle şey ediyim burkana koyim kıj günü şöle bastın mı şöle yaka içmiycen yaraya koycan şu şekilde suyu yakiyi o saat durduriyi kanı iç bālamiyim biricik yaktı mı onu bitta lazım dil iç bālamak yok kaç kişi kesiyle bıçkıyla bacanı ayanı o saat veriyrim bunu düzeldiyir burkana koyim kıj günü maşineyle kıyim var var onna her yerde bu diken canım bircik böle yaptın mı bitti ama yakiyir ellik gene ellik Bulgarca palamarka ya ellikle biçēdik bunda ellik bunda orak orakla biçēdik bunnan biçēdik orak bu Yangın çicei dalarda oliyi kalmadı üzüm de dil o bildin misir oli misir bi kocan yeşil üzüm gibi teneleri sora kırmızı oli dökiliyi Yangın Yangın dada oliyi iç çinemeden yutucan onu o şindi bende çok va ben çok astanede yattım basaklamda vadı mayasıl ap ap gibi yudiysin yemeden o bitta düzeldir dilini şişiriyi kapatmiyi ep astanede yatādım ben ona bu ilacı söylediler bana bitta düzeldim ben çiynemiycen iç dōrudan yutacaksın at karna sabah yok yapmiyi ya dāda çok ama eve getiriyrim Yangın çiçei incir bildin incir iki tane yapışık bi yerde acık acık içiysin eline koparıysın be bi paça şe küçük küçük yudiysin çok çok kişi geliyi

64

Anlatan **:** Ayş**e**, 67 yaşında
Derleme Yeri **:** Koru (Boyan)
Konular **:** a) Yemekler b) Bayramlar c) Düğünler

a

pideleri yaparıs kīma deriz alırız yo͡ut falan uynuk alırız katık alırız yaparız koyāsın mesela bi tencereye yo͡udu buda mayanosa diyis bis Tükiyada da va onnar da içine koyāsın yımta koyāsın çalkalāsın pideyi koyāsın tepsiye katıklāsın atāsın fırına tepsiyi yālıysın güzel koyarız koyabiliysin yānı yaparız çōba yaparız alırız kuskus bi but alırıs tavuk budu onu pāçalasın güzel salīsın içine pişīsin kuskusu salāsın süt koyāsın azır va satın çōbala olıyı Tükiyede de va onna pakatlede onnadan da yapabiliyis öle de yapīlē ya evel annelemis yapāmış onu biz şindi genşler yapmiyiz anne yapa te be küçücük bir amu bize keser onu ufak ufak te bele kurudur acık onu āmura bi yımta kırı küçücük hamı te böle keser onu güzel çōbalık koya yapar ayır omaç te bele ufacık öle dedi anne böle omaç te ufak ufak erişte çōbası bis ya uzun onu pek yapmayı öle analamız yapāmış makarna yapādı annem bize bele kesēdi gözleme yapādı katiyiz yazıya pabuş topu yapādı anneler ya piynir et koyāsın bükesin böle kapāsın tencereye salīsın tö öle hamuru tö öle yaparıs annemizin yaptı kuskustan te yapar annem keser onu yapar içine bi şey koymazdı hamırı salādı isle güzel açıkta süt akıdıdı sona çōba yapādı bize annem baklava yapādı üç yımta kırısın güzel yazāsın onu çeviz koyāsın kesēsin iste büzme yap annele çoku büzme yapādı öle öle de kesēdik nası biyeniydik baklava mıska tatlısı yapādık büzme de yapādık öbü tülü de şebeti isle kaynadiysin suyu şekeri dökiysin bi de limon içine azır ya kadın güzel kaynadiysin ya güzelcecik kaynattın mı onu indiriysin acık so͡uklandı mı onun üstüne baklavayı aşlasın so͡udu mu yiyiysin

b

bayramda nası yapacam bayramda azır oluruz baklava yapārıs kıvīma yapārıs çōba yapārıs yāni yapārız lana yapārız kıvīma ya öle bazı yēlede çeşin ya öle sāma yaparız dolma yaparız bayramnada çok azır oluruz ya bayram sabā kalabiysen toplaşısın mesela eltilerin va koca babam camiye gider adamnamız gider camiye geliyler epsi elini

öperiz kocabanın ēkesi sofrayı koyarız sofraya baştan çōbayı koyarız sora yānıyı sora sāmayı sora sāma yaparız fasille yaparız koyarız bire bire sırelen sütlaş yaparız nışasta yaparız e öle öle ne olcek ekes sinideyken şe amin ederiz yemei bitidicana kocabalar okūdu onnarı sinide hekez kākar işine ürenmedik biz öle kocabalar vadı ūrenmedik ekez evine daılı insanna kim ani taniyi seni konu komşu geliyi kocabaların elleni öpme bizim ellemizi şeker dükandan alırız veriz vaktın vasa para verīsin lokum dükandan alırız yapmayız kendimiz alırız şukulat bonbon alırız daıdırız gelene veriz gider ben bubam ben bubamdan sekiz yaşında kaldım bubamı bilmiyim o kada ama kaynatam işledi dāda işledi odunculuk kaynatam o buda çok kış oli adımnamızı atamaz dükana buraları yuvulur ya çok kış oli çok kışın ēkez evinde oturur iş yok ama be te toplaşıdı gençle mesela benim geldim seneler oturur anadırız

c

a düüner şindiki evel damda oludu nası toplaşırız büyük buba anne bele gelinner gide bubalamız istedi kızı o insanda verī nışannarız bitta gidip geliriz bitta nışannadık mı bi sene mi koyacak kız bubası ikisi mi koyacak andan so bitta iki seneden sora veri kızını bize biz gideriz bitta evinde durur işini yapar çiyizini yapar içeri beş yōgan verisin epsini epsini döşēni yōganını bufetini ne vasa kızına da verīsin çocuna da ta da duruyi onna ta duri napacaz onnarı gideriz gelin almā gideriz gelin almā te bele gideriz arabalanan beygir arabalanan beygir arabalanı koşarız ēkez varır gider kızı alīla kızı pindirile arabaya gelīler eskiden öledi giydile mi içeri şeker daıtısın elleni öpeler birbirlenin senin benim konu komşu çıkarız kızı būdan pindiriz arabaya gider kimi yēlede olūdu bizim buralada pek öle şey dil bazı şiycik yapiz geldi mi kızlar almā to būda oynāla şey ediyle elleni öpele alay yapāla bele adamnar yapāla gidēle öpēle alır kızı gider altın dakālar para dakālar ne kadar vaktın var to o kadar evel basma dakādık şim dakmiyi tö öle evel yapılīdı sünet düünü şindi yok ben sünet düünü uşaklamı üj tane çocum va iç yapmadım başta uşa kestirile şin evelde ölēdi sora başta uşa kestirip düüne yapar kimi isan vaktı var düününü yapar uşa düünde kestiri içēde öle aykırı sünetçiye kestir uşanı düün davulla döve būda uşā kestirile bitta düün yapala biz būda kullanmi-

yiz onu Tēbi köyünde va o var būda yok ben kızım te Tēbi köyünde yok ōda var biz ya deriz çok buda Tēbi köyünde öle demiyler vardır bizim būda tā başka bize uymaz bizim dü͡ünümüz tā başka olur Tēbi köyünün başka olur onnar tā şey yapi dü͡ünü biz yapiz eskiden yapādık to būda İspirkada yapādık to būda eskiden ozman zala mala yok alīsın gelini getirīsin salon yok to būda yaparız çoku to būda olūdu dü͡ünümüz yemek olmazdı köfte verirdik oynādılar çok oynādılar evel cuma günü başlādık eskiden eski pazar günü bitēdi üç gün dü͡ün yapādık būda oyniyi kızlar genşler te bele cuma günü yapāsın o ȧvşamı dü͡ün gene paza günü cumetesi günü gene yapāsın pazar günü gene biter oyunalar kalmaz kız durū pazara kadar babası elle günnen alīsa pazar günü gelir alır senden kızı öbü tūlü kendin yapāsın dü͡ünü gelin geldicene pazar günü bitta yapasın gelin alma gidiysine buda seksen beş yaşında o konişiyi Fate anne konişiyi iş bilmiyim yaşını Fate abla diyiz ama neblem götürüz seni kız bu mālede pek adam vardır isan o adam yok benim akrannarım va ben gidiyim kay gelmiycem bu ilede tö böle ilede ta tö kō dışında iste arabalanızla gidin iste dönün gene

65

Anlatan **:** Fatma Fehim, 79 yaşında
Derleme Yeri **:** Yukarı Köy (Steliboyan)
Konular **:** a) Sohbet b) Bayramlar c) Yemekler ç) Hayatın Zorlukları

a

gel açık otu öt kaplanı biz şin çok annadacaz senne öle çapcık olmaycak benim kaplamı kim gelcek bana açık onna ep açık ya su isteyene su ekmek isteyene ekmek bu yol e şey oliyi araba bozuliyiri oj geldiniz yavrum oturun bakalım ayat böle üş tane uşam var maf fukaralikle evēdik onnarı evlendiler biri Tükiyede biri būda kuvan bakiyiri bi kızım va būda büün astaneye gitti de iç kafam toplamiyim küçük kızım gitti astaneye ödü şişmiş büün yaracamışla ne yandan siz

b

bayramnada mı bayramnada yemek olmiyir şekēlē öncesinde yedi sekiz sofra kurūlādı benim genşlimde ninem yedi sekiz sofra ekmek ata fırına doyuri aliyi on sofraya azır olūla a bayramnada evel yokluktu ya hamıdan tö böle kolaç kurabiye kurabiye lokum deniyi ya yokluktan kolaç veriledi bayram günü anife günü anife gönü kolaç yaparız bayram aẏşamı kūban kestile mi ehaliye daıdıla kolaşları konuyu komşuya kūban daıdala kuban bayramına mı adamna camiye gitti mi geldim kesēle kūbanı ol uşak gelir ülenneyin kursun sofra yedirisin yānı yapar pide yapar baklava yapılır kabak pirinç hepside anadırım

c

yānıyı böle küçük küçük dōrāsın kızgın yāgaya koyāsın onu kavırısın onu rengi kaçınca içine bi suan dōrāsın böle bi suan dōrāsın kendi kendine kavrıldı mı koyāsın suyunu o pişti mi bitta ya un kımızı biber haşlasın onu olur bi tencere yānı tavada haşlayıp koyādım öle yapāsın baniçka baklava pide kīma yazādık pazıları būzedik onu tepsiye iki pazı koyādın üs üste katıkla yālayıp peçkaya şin tok peçkası var kolay o da davıl topaktan yapılıdı peçka be canım ēkez doyumaya çalışır to būda dükanın yanı başında bi fırın vadı benim kadaşım fırıncıydı evde olūdu epsi kaynam yapādı çok ti labada va yaprak to onnadan çōba yapılır sarma da yapılır te ti yapraı göriysin şindi yapra aşta ko-

caman oliyi yapra şin koparısın böle aşlasın onu pirincini koyup sarıp sarıp koyasın Tükiyede yaprak da va da

ç

bāçeleri bu sene çok ziyannık oldu ē yēde ölede ẏāmı yadı kırımza vudu pek domati yok yaz günü durim bıra evlerim eski ama yürem yeni ben bütün gün otirim to būda çocum buda kuvancı iki yüz elli kuvanı va bal ti ötede öte mālede var bej dakā bi yut aldı evleri var ōda bakiyir çocukla nası büyüdecez onnarı tırım tırım va yok büyüttük onnarı yoklukla evel böle para falan yoktu iki yımta hadi dükana va yok te öle fıkarelik vadı doktor vadı Tēbi köyünde ne yapacak be yavrım biraz misir suyu kaynadır boazın üşü boazına iyi gelir misir kaynadiyiri taneleni Şumende astane va ama para yok gitmē araba yok gitmē şindi ē yē araba olambırımız va onu da topliyiz onu yapiyiriz çay yapiyiz topliyim onnarı ben şin iş bi yere gitmedim ayatımda uşaklala ne oman biliyirim kırıkçı yok deliomada vadı bir Tükiyeli ölmüş o Vahit ya neblelim yavrım macırlar aldı gitti ölmüş sōdum onu bu sene ya yapādı şe demişle ona dēmişle kırımıj badak hani biliysin topraktan yapāmış pāca pāça yapāmış öle işittim kemikle de ītiyala vadı be canım ama annadıdılar ama ben şindi ij gidemedim o uşakla yalnız ben büyütmek alemler gibi mābete gidemedim iç torunna geliydi mare anne sen masal annatsana ben bilmiyim be uşam kafandan at bi şe bilmiyim uşaklar okudile kitapladan uşak çok biliyiri ya var dokuz torun var üç uşamın üçe torurnanırı Tükiyede sade döt tane geliyi anaları bubaları var kayrı ya būda bi ben bi de çocum var kuvan baki kızım da var buda dükancı bi kızım va sölēdik ya çalasın uyusun büyüsün nenni be öle şe bilmiyim ne bilelim biz be yavrum çocukla büyümüş nası büyümüş biliysin vada yoktan bırakısın onnarı gidēsin tütün kīma geliysin aç bayım bayım şimdi en rahat zeman te şindi ya girsin kīma te on iki oldu saat araba gelcek alcak seni ama bütün kövün arabası alınca sana gelince saat üç oliyir anadın mı çillenin adı esabı yok çocukla küçük dōt beş yaşında deskaya verdik onnarı mektep çocuk uşak mektebi ona veriysin kimisi mektebe gidiyi kimsi şey ediyiri bırakısın uşakları mektepte doyuruladı küçükleri bitta yok tütün kırıs to odan to oraya kadar tütün kamyon gelir almā şin sıra sıra hekezin döt bej çıktı döt bej çıktı al sana üj dōt geliyir otu dizme

nası yalnızda biz kocaba to bu işliyiri altıda geliyiri işten alem bırakıp gidiyi yadımcısı ben nabıyırım altıya kada diziyrim bālıyı dokuzda eve geliyis iki gelinim var iki kızım va sanki onnarı evēdik zor evēdik demek yokluktan zor evēdik kardaşım gibi evēdik onnar işlediler biri aldı gitti kendini Tükiyeye yim beş senedi Türkiyede işlediler bir iş yeri aştılar marangoz diyile ben annamiyim dōramacı ben şin ne Tükçe biliyim ne Bulgaca geldi geçende macır marangoz işler isle ev̇ aldılar kendi işleri işleyiler mutfak dolabı yapiler ya onnarı yapiler kannanı doyirile bu evi satın aldık aldık ben to aşa mālede durdum bu evi satın aldık bis aldık ben canım öte yankı ėve tūla ev yaptı to ore bunnarı bize sattı biz alcık sona o kendi kasabaya gitti oracık buracık kaldık buralāda kocaba öldüne atmış lef koydular bana yüz kık lef alīdım ben de Allah'a bin bereket vēsin tö öle yavrım ekiyim domati böber ekēdik bu sene sel aldı aldı gitti onnarı bu sene o kada çok yamı yādı sel aldı gitti bostan falan ē şey ektiydim ama yamır yaıyı ben canım saba başliyi iki gün yaıyır o kadar Tükiyede de yādı be canım yamır yādı acık kesti yel fītına to bu evin üstini elleycek çocuk gelecek bayramda sora bu kışın yıkılı diyirim ben kar bastırı ya kiremitler akiyir evlemiz yalnız da olsan kendinin evi benzemiyir geliyle sana gezmē gelin diyi bana ben alıp gidiyim seni yazın duruyim būda diyim ben de paşapot alma geliyiz diyile tāla parası alma geliyiz biz gelelim buraya diye gelin māllim ōda emekli oldu çocuk işliyi çocua yadımcı lazım yanız bir iş olmiyi kadaşım budaydı onna bi hafta oldu gideli işte çok oda bi bina va hökümet dare diyile Avcılada altı kat sabāla sade yüz araba geliyi pencereden sayıyım onnarı ē çeşit isan va bi gülü yaşmaklı böle de isanna da va yüzü ōtülü çok bak ne kada her şey to ōda va o binada biyenmem mi evel banyoya gideke bi çekez vāmış kocaba yanında annadımış demiş kocaba iç Tükiyeye gittiniz mi hayır demiş hayatında bi sefer Türkiyeye git demiş dünyada İstanbul biricik demiş o çēkez ona gittik kaş kere gittik ya banyolada çalışmış

66

Anlatan **:** Lütfi Ali, 81 yaşında
Derleme Yeri **:** Kızılkaya (Zhivkovo)
Konular **:** a) Sohbet

a

evel seneye kadar teravi olūdu otuz otuz beş kişi olūdu kalaba olūdu vazgeşti gelmiyi kimse kūban nası biliysen öle Kūban bayramı bizim būda ēkezin vadır kūbanı çokunda besler bu bayram namazdan sora keseriz bis ya kesiyiriz baışlıyırız kime kesiliyse varıp elini koyar tö öle başka yok ne anadayım hij duymadım hep Kızılkaya yok öle bi şe yok köv aşadaymış kayanın alt yanında sora çekilmiş bura mezālıkla falan vadı orda Tūbe to būda bayıda vamış ama vamış bi tūbe ama biz ēmedik o tūbeye bilmiyim şindi bi karı acık bozdu kafayı başka yere yaptı tūbesi demek tūben oldu yerde dil eskinin yanında ama belli dil oldū yerde dil başka yer çekmiş habbe falcı oldu fal baki bilmem ne yapi būda yaşiyi būdaydı gitmij dün yakın bi yere te buda bayırda aşada dil bayırın düzünde bozdu kafayı bi kere gelivedi bizim evle yani annadıyı bide gittik yanıyır evler o yakmış evleri bozmuş kafayı kaçıdılar filan sona ben ozman şede işledim astanede işledim geldi ora ōda ona vediler telapat diye bi dokument sen gittine bi şe oldune çocun kaybeldilse sen düşiniysin çocun kaybeldi diye düşiniysen oda söyli sen çocun kaybelmiş ama nede oldunu bilmiyi çün sen bilmiysin telepati düünne peşembe günü olūdu çaşamba pēşembe günü oludu bitta bitēdi damnada be canım yapāladı ben belbelik işledim astanede işledim belbelik işledim bizde sakalda kalmadı ben belbelik yaptım senelerce be canım işte öle çalgılala geliledi oturular belberin altı traş ederiz sade anniyim vadı öle şeler sölemem ben öle şeler traşı durdurup öbürü veri tā fazla para devam et öbürü veri dur sen durusun bi çala gidēdi uzādı traş uzādı ben ēmedim vāmış ta būda yel deimeni vāmış dere geçiyi yok bizde yok pınā va neden bilecem pınarın adını pınar to buda neblem māle pınāları da vardı bilmiyim bi şe ondan örendim kendi kendime bir arkadaş dedi sen bunun yanına gelsene ba belber bende yollanıvedim yaptım iç baımazdı ne baıracak yok biste Kara āmutla dēler Köv önü dēler bālık va tö öle dedim ya yok öle bi buçuk iki kilometro kadar yoktur tepenin düzünde bilmiyirim ben to

buda e onnarı biliysin ne soraysın eski yemekle biliysine fasılleydi bilmem ne tārana fasılle ne sölem be canım bübeden yapala bırak şunnarı şindi canım farklıdır işi çōba dēler sütlü çōba dēler yānı var var ta sonunda soukluk var ama onnarı sırala nası koyalasa öle Kalaycı kō̄ Çamurlu Doruklu Ekisçe neresi buralada yok buralada yok Doruklu buda kalıyırı öte yanda Kozluca Voyvoda kö Salim pelivan sen biliysin onu Dorukluda Salim pelivan vadı Hüsnü pelivan Kozlucalı onna ben konuşayım atmış sene ilesinden ekin misir ekin misir çavdar darı koyun bakılīdı inek bakılīdı manda vadı keşiler vardı vadı ta beygir kēpişten be kendileri yapādı suyla toprā karıştırıladı saman koyāladı çineledi toprā öle yapāladı būda vā neden olsa yapāla bak şindi bunnar acık karışır biz usta diyiriz bina ustası öle de deler yapāla meci de demeyiz sen şindi biliysin onnarı düünnede güleş olūdu sünnet düünü yapāladı

67

Anlatan **:** Nasuf Ali Yunus, 80 yaşında
Derleme Yeri **:** Kızılkaya (Zhivkovo)
Konular **:** a) Sohbet b) Hikayeler c) Kış Geceleri ç) Köyün Özellikleri

a

ben şindi birisini okuduka bakadım bitakımnarı güdiyi hangisi gütme başlı konuşma sa derim başlayıver o ikinci yeğene soracak deye bitta güdiyiri hem de üreniyiri to sağlam oliyi okuka iyidi iyidi iki sene yaptım bitta vazgeçtim dükanım var

b

filan çayırın içinde üş kavak ācı var dier̲i va onna da onnarın çayırındaymış diyiri ki ben diyiri işittim diyiri o kavakların üçünün birinin bi metro kada kenarında bir küçük kazan altın vā diyi işittim deyiri bu adam hiç tı tı etmiyiri dōrudan geliyiri geliyi bir avşam kaziyir onun orasını zatı orda ne kazıyiri bir küçük kazan altın bu adam altınnarı buliyiri gidiyiri Istanbula okumā gidiyiri İstanbuldan çıkarıyı mektebini çıkardıktan sora evine geliyiri Şumnuda bile vali olıyiri andan sora bu yeni cami yaptiriyiri to o adam yaptıriyir bu yeni camiyi Madaralı enişte bu belki de ama şöle bi şey var Şerif Paşa yaptıranın adını taşiyiri cami Şerif Paşa camisi şindi o adam yaptiri yaptımıştır ben bunu şüpe altına almiyirim ama eserin de orda işte bu söylenir iki yüz elli senelik eser şindi yok işittimiz gerçek de kabul edilebilecek bi şeyler işittimiz yok şimdi sade bilinen gerçek o levhada yazan Şerif Paşa camisi yaptıran tā fazla şindi biras nazı diyem Osmannının burda hakimiyetini kabul etmeyennerin annattī kimi şeylerden dei̲l ki Madara köyünden kilise yakılmış ta o taşlar getirmiş te hani ki ne mantık var ve böle bi şeyde işidiliyir işidildī var ne kadar gerçektir ne biliyirim annattım şimdi annatılan hikayeler şöle bi hikaye annadalım ilginçtir burasnı çevre kōler şu şekilde anar yau̲tta çevre köylülere iletilmij bizim bu kövün malı olan hikayesi enişte annadalım şeyi be yukadan kulanın yanından ītiyarın mandalala geçmesini bizim bu kövün burasında anılmış oldu bir olayı o da şudur bizim kışlāmıs iklimimis sert so̲uk iklimde işte dedenin birisi bir zamannar koşulan araçlar araba arabayla koşulannar manda kızınna Deliorman biz burası Delior-

mannıyız işte arka tarafa Deliormana misafirlikten yolculuktan geçer giderler bizim arkamızda kaldı arkamızda Tuna ilginç bir şey ta vardır burda corafisini bilmek için dede kızınnan yollandıktan sona tamam kış başlama üzeri şurdan bayırı çıktınan yukarı başlamış kar kıvılcım atıştırmā demiş ki kızım dede mandalar yeder kıs arabada kıs çocuna kendisi mandaların önünde mandalar arabada koşulu demiş kızım çal sopayı vur kış bizi burda tutarsaydı anamızın hesabı görüktür burasının kışları sarptır serttir ha burda tutulmayalım da işte burası çok kış olur elli dörtte evlerin boyunca oldu burda elli dörtte askerden geldim geldi beş on günden sora beni savete bir korucu gibi koydular beni üç kat kar attık o zaman yok böle şeler yol açmā sen bana fıydırısın sen ona fıydırısın demek çoktu gene olur kış ama o kadar olmaz çok büyük kıştı tamam şindi buralara işte buraların Tüklerine genelde kövlülere ama ait olan bere takke bareta pareta oldu kışla ilgili sordunuz bi şe ta o zamana dönülecek olursaydı ītiyalamıs

c

genelde hayat sobetlerinne geçirmij geceleni gençlerseydi toplanmış toplanır mısır patlatıp pişirip bu mısır yenilir kabak çekirdesiz ne desiniz yemek bunna ilgili ve oynanan bitakım oyunnar annatılan hikayeler bu ırka bu soya ait annatılan hikayeler onnarda bu kövün āzı geçmişte kaldı oynanan oyun neydi be hani saklanıp eline bir kömür yautta bi misir alıp ta sana koyup eline gezip oynadımızda illede birisi bilsin lazım ben kimi bırakmışım pancamda gizli olan saklalar bilemedin mi ocaktan bir parça kömür alıp suratını bulālar onun bi gülüş kopar bir eylence bu şekilde bıraz sonra anne ailenin büyū gider bi tarafa gizlemiş çeviz getirir bi çanak çeviz kırılır yenir ekşi alma onnardan saklamıj koymuj kış içinde çocuklara ikram eder yiyiler belki çok kannarı bıraz tuşuda çıkarılır ama içki olmaz sövüp saymak olmaz böle geçer geceler

ç

bizi burasını anmak için bir şey ta varsaydı bizim beldemiz bir ayrım yapan yerdir corafi acıdan baktıktan sonra Kuzeydogu Bulgaristanın en yüksek kısmındayız ve bu bizde suların akma yönünü deiştiriyi arkamız dedim yerde şuda bi televizyon yayıcısı var ordan bakarsaydınız kuze bizim sularımız akar Tunaya ben nası tutmuşum bu istika-

mete bakiyirim şindi şuanda burdan sular akar Karadenize bizde üç yüz metre arkamızdan çıkalım ordan sular Tunaya akar suyu böler bu bölgenen en yüksek yerindeyiz bizde yeller durmaz kış güz burası iklimi ayıran bir yer bir özelli ta varsaydı nası deyem bizde kış on bej gün yirmi gün erken gelir yazımızsaydı on beş yirmi gün geç kalır şartlar sert yaşam ama şindi bakın ne o zamanın dili denildinde bir ayrım yapmak gerekir nezamandaki bu kumaniz devri gelince en azı bu körleşme bizde başlayınca bence burasının insannanın konuştū dili farklı dilmiş ama bu bizi gücendiren bi şe ben size bir hikaye getirsem eger isterseniz öğrenme te dükancımız var müslümannar dergisini getirsem bi sayfasını okusam size hij bi şey annayacak mısınız eger burasının dilini annama isteseniz ve bunu götürecekseydiniz var var te şindi gidecem üşenmeden dükandan dergiyi alem getirem ve size okıyem burasının geç çıkması da hepsiyede geç çıkılır ama bizim topramız kadar dayanak yoktur ne kura ne yaşa bizim topramız Karalar diyiris Çerna diyiris onnar benzemez bizim toprā geç şindi Venetzden öte dōru orası da benzemez bizim toprāmız öle bir acıcık nası yālı gibi öle yālı gibi bi de kara toprak dil bizde kurā çok dayanır bizde o kadar şeydir şindi bizde burada ne kadar kurak olsun doyurur seni aj bırakmaz ama bizden baya bi geri diyiler Karalar toprā olursa bi hava isle öle devam devam yamu yaşlık yaşlık bizi geçeler bak kara toprak ama bizim topramız kadar yoktur güzelmij bizim topramız deirmene gittikten sora ėvel vāmış bu aşa tarafta deirmenner vardıktan sora demij ki bakar bu ekin demiş sizin nerden ben sölem mi size demiş be söle bakalım bu ekin Delioman ekininden demiş dil başka bir yede Karaladan falan dil diye demek topramız to o kadar besleyici iyidir kalmadı ne olur epsi olur bizde epsi olur ama sulamak yoktu bizde sade sulama yok sulayamarız su yok yakın evvelki gibi bu aşa taraflar büyük yazı var ordan şişirmeyle pompala çıkarile biz yüsekte oldumuza oraya çok Şumnunun kenarına kadar akar gelir kanallanan iki metro bi metro derinnikte iki metro genişlik kocaman kanalla vadır oraya kadar gelir Şununun kenarına kadar orda koca pompalala şişirile çıkarıla yukarı ordan ta sulamak olur bize getiremezler biz çok yüsekte biz burda yel ille yaprak kıpırdar havası isledir havası şindicik hep evvelki gibi çalışacan gel bunun burasında beş altı ayda geliyler

aşa taraftan muallimeler geliy muallimler gelir o sanat dīşir duramiyler geliyle buraya yaz günü çıktılar pensiye kış günü gidiyler ama burasının havası bulamazsın kıj günü souktur geçen sene atmışıncı sene miydi neydi tok diller o zaman geliydi burdan yukadan geliydi oldu bus tiller bu kadar şin çektiler burdan aşadan kulaktan ne kadar olmuşsa tā o kadar dumannı havada buz yapiyir teller burası o kadar yapmiyir esmiyir şini burdan geliyir aşadan artıkın daıdır souk olur souktur burası hayvannar damda çok sefer koyuveremeyiz suya būda ekin mısır göndöndü bu ürünner tarım ürünneri evet bu da vadı evel kenevir işlenirdi döviliyiri eziliyiri çıkariyi ama şindi keten giyim için burasının gelişmesi tā çok hayvancılıkla ilgili siz derseydiniz kova biz deriz kufa biz deriz kimi şeleri yuvarlamışık Embeler Embiler ama bu bi iki sözle olur mu acaba bilmem

68

Anlatan **:** Rukiye Rıza, 80 yaşında
Derleme Yeri **:** Kızılkaya (Zhivkovo)
Konular **:** a) Düğün b) Hatıralar c) Sağlık ç) Oyunlar

a

hastanedeydim şindi geldim zatı çok olmadı aman düştüm kırıldı kuyruk kemim gittim astaneye te yarın dü͡ün var nası yapacaz iki gün iki gece dü͡ün yapādık salıdan başlādık çasamba pēşembe gün dü͡ün bitedi iki a̍vşam yapādık a kız istemesi dünūlük yollalādı baştan kızın bubasına kızı isteler razı geliyse nişannalar e isteyen bir anacak bi baş alır eline boj gelmiycek ya kaynata nışanna geliyi sona kālar toplaniyi kaynalar kayna gelir küpesine yüzüne varınca dakar pāmāna yiyiler içēler gidēler yemek vasaydı koyāsın öbü tülü dükandan böle hazır hemen vasa alalım filan şe alalım yoktu misiy patladırız no͡ut padladırız öle kış idaresi onnarı yapādık dü͡ünde hiç yemek böle banketle yoktu sade dü͡ün evi doyuru gelen misafirleri o kadar böle gece toplanıp da banket olsun şalvar ferece çorap yemeni baştan gumaydı bıraz dahası asır sabından ayamıza giydik yok yemeni bulamayız ne günne misir kabı ona kaf yapāla ayamıza göre tahtadan ona ense kakala çözele bitta çilleli gün geçiydik ozaman

b

bi koyunun südünü naret veriydik yapāsını naret veriydik hāmanı dövesin sabāsı geliyler naret araba dolusu nareti götürmē ekini e veriyi sana azdan aza parasını ama sen misir yiyisin ekin olarak teslim edēsin ta çok o günnemiz oldu ep gene yokluk bi kat basmayı iki yapamazsın güzden güze bi kat basma alīla sana giyēsin onu tö öle dü͡ünnere mevlitleri ep ekmekle yapāla çok haneler misiyle yapāla şebetle yapāla misiri pişidiyler o günnemiz oldu ben būda dōdum būda büyüdüm buraya evlendim sümek işlēsen abalık vasaydı koyunun sümek işlēsin pıpı dokūsun ögünen giyme elli dakasın sümek örēke böle oturu önünde sen işlesin burayı dakāsın yapāyı iplik yapiz ferece yaparız don dokuruz öle sora bıraz da pamıktan dokūduk pamık işleyi ēkez ōluna uşana yok dükandan alma para ileki anneler işledi bizde onnadan ūrendik

c

bi fēşeli vadı to būda ileki kō̄de sike koyasın so͡uk bes koyāsın öle geçiştiriysin bu papatya diyis onu ō̄sürük için to͡plādık dere sö͡üdü sıgan onnarı sıganın suyunu kaynadır içēsin öle bi karının içine bi astalık vasa onu öle kaynadıdık dere söüdünü kurūdūda yapranı toplar onu öle içēdik kurusunu ya mayasıla burçak fī gibi ekeriz onu hayvan idaresi biçiliy dö͡ülür mayasıldan yattı bizim çok astanede dūdu onu ninem kavırı sütle başta kaynadır bir okka mercimē bi buçuk okka süt koyar onu kaynadır onu ata davla tepsiye fırına kurudur ice kavesini çekeriz kan geldi mayasılda to ona faydası yā onu kaşıkla kāvesini içēdi ekin eker misir eker hayvan idaresi neye gücü yetese

ç

çocukla katlı oynādı o sopadan bu kadar katlı böle alay yapa koyālar bunu fıydırısın düşürū̄sen sen kazanısın başkası kalır bekler beş taş oynādık kızla ta mektebe gideke bile oynādık mektepte ōdaya arkasında cami

69

Anlatan **:** Nebibe Rufe Arif, 67 yaşında
Derleme Yeri **:** Çamurlu (Kalino)
Konular **:** a) Süperge Yapımı ve Tarım b) Düğün c) Günlük İşler ç) Sünnet d) Kış e) Cenaze f) Sağlık g) Oyunlar ğ) Hatıraları ve Mevlid

a

ne annadıyım şin be gülüm bu süpüge biz onu şindi may ayında ekiyiris sora onnarı siyreldiyiz tö böle bire kat bire siyreldiyiz onnarı biricik kaziyiz bi de tö böle zagale diyiz biz gömiyis köklēni şindi iki üç aydan so to bu ale gelile kesiyiz onnarı soyiz maşinamız va ufaliyiz onna bu benim kendimin dil zatı kızımın o to buda Şeytancıkta durī Hitrinoda büün yok onna da geliyle de ben de onnara yadım ediyim abbayla ikimiz onun da beyi öldü sekiz ay oldu fark oldu kafa ya işte tö böle fasılle ekiyiriz yaz günü tütün ekiyiriz başka firma va būda o kendisi ekin ekiyi gündöndü ekiyi iki çeşint şey ekiyi bis kōlüler aneler fasille ekiyiz ane alemden aramayalım satın almayalım ekiz döviz çoksa satiz bi kaç olsun emekli olduk bis odan alıyım iki yüz tl ben abba da o kadar aliyi ya būda ikimiz de būda

b

düünner şindi evvelkisi gibi olmiyi gülüm eskisi iki gün iki geje düün oludu evel iki gün iki geje birinci avşam giyer gelin mayruba ikinci avşamı giyer kīmızı bindallı sabāsı bitta gelin almā geliyledi şindi o adetle battı bi avşam yapile gece restorantlada yapile onnarı gelin urbasını giydine çıkardı bir oliyi öbü tülü iki gün iki geje lambıra lambıra düün o gülüş yingem isannar şindi ekez bi asetlik bi tö böle isan üstüne bakmiyi kendi uşaklarım bile bakmiyi çoku bile kimse öle günne geldi gülüm şindicik kolaycacık oliyi kaselere bire porsiye yapiler birer şişe içki limonada falan haydi oraya piniyle reislere arabalara Şumene ēkes Şumene gidiyi köy içinde olmiyi lambırtı yok eskiden iki gün iki gece diyim ya sana davulla döverim şindi pēşembe günü başladı pēşembe günü geze davulcular bütün kövü ısımları tö böle çevreydi peşkidi dakāla parası peşkir olmayan para veri davulcuya ōdan sabālā bitta o gün onna geziyi ep uşakla dakılır ākasına uzun basma dakāladı bi sopaya gizdiriler onu birinci avşamı te mā-

zalada oludu ayvan falan bāliyiz ya biz biliysin oralanı süpürüp silip iskembelele peykalala orayı doluşuduk biz tö be dışada yapsak onnarı yaz günü ama neden şindi adamna kaçma falan olūdu ep korunma fereceydi falan ötünülüydü evel adamna gȭmesin deye mazaya onnar bitta kapıladan bakāladı böle ya gelin almā ta pēşembe günü başla cuma cumeytesi günü geliyledi gelinin anesine cuma aẏşamı dakı oliyi gece dakısı bütün ēkez atiyi ne vasa kendinde mesela başına ne olacak bizim günümüzde bakī tencere kufa tangır atāla bu filancadan geldi bu fişmancadan bāşiş geldi koyāla te tangıdasın deye atmalar tö böle ta hızlı koyāla e bitta cumeytesi günü alīla gelini götürüle düün bite bitta aydi kına gecesi yapāla baştan vakti olan öle yapiyi dışadan getiriken evel arabayla alīladı böle o zaman arabanın üstüne tö böle kıvırcık sopala koyāladı üstüne bi kilim öteledi gelini oraya otutturular istese ne kadar uzak olūsa olsun arabalala gidiliydi evel er anede beygir arabası vadı ēkez koşar beygirini oranda karısın kızı vasa büyük yetişmiş konu komşu piner gidēsin o köve iste ne kadar ırak olūsa olsun ēkence kākalar odan bitta o gün ōda alīla gelini onna da oda iki aẏşam iki gün düün yapala kız evi de çocuk evi de tö öle günne geşti gülüm şindi evel o zaman biz hastalıkla bilmezdik diyim ba yemek o kövün mesela kız evinin konuksu komşusu azılanīla būdan gidiyi şindi baya kalaba ne kadar desem yüz kişi vā oliyi olūdu o zaman böle tekese falan yoktu firmala yoktu işlemē ēkez beş on dakka tālasını sürüp eker yok iş bitta kālara ne yapalım diye düşünile pilav falan böle pazı yazādık kurudūduk yımtalı o kövün isannarı azılanīlādı er şeyini takımınna pidesi çōbası er şeyi ne lazımsa fasıllesi tatlı pidesi tatlı pide diyiz biz baklava yazālā yımtala kırīlā a o şey deyecedime bitta on kişi on beş kişi alıyı şindi ben alıyım on beş kişi çekin benim kapı önüme arabaynızı onnarı doyirisin öte yan kısaliyi bitta dışada gelin alcı diyiz biz ona hiç kalmaz ēkez ekmē buyur edip doyurup kannanı çıkāla bitta dışarı gelini dakıya tutiladı kız evi ninesi annesi ısımları alıp arabayı bitta bura eve köve eve gireken tüfek ata güvē yukarı ani gelmişler evine bitta güve kāpāmak yapaladı konu komşu şe ısımları akrabaları çocun ısımları akrabaları bitta düün biter evine giydiler düün bitiyi daıliyler ondan so baklava yimē gidēlēdi şindi gene tö böle kaç kişi istese kızın anası mesela diyelim kık kişiyle

gelin deyecek o īsan çocuk evinin annesi kık kişiye söyliyiri onna da gene kocalana gidiyler arabayları koşiyler begilere gidiyler kız evine baklava yimē kız güvē epsi gidiyler yiyiler yiyiz tatlı yine azırlamışlar er şeyi oda da gene dakıya tutālādı kız evi çevreler olūdu böle işlemeli mendil gibi şe onna to buralana dakilere atisler oynaka falan tö öle şeler dakısı evel yokmuş dükkannada bi şe gülüm tö böle kendi işlēsin yapāsın tö öle şelerle e bitta baklava yemek olduna bitiyi bitta aftasında baklava yimē gidiyle ya bitta düün tamamnaniyi ayır kızın ninesiyne gidiyi çocuk tarafı kızı da götiriyle gideke gelini o gene urbasını giye gideken sade çiçek dakmiyle kafasına arabanın içine aydi ninesiyne

c

sabā eken sabā altıda kāktım üş tane köpem va onnarı doyūdum acık ötesi berisi süpūdüm altı oldu baktım tāla va bu yannada ikişe üçe dekar kestim bunnarı iki eşek arabası to bu abayla apa getiriyi ondan sora kestim ben onnarı orakla kestim gediydim şin büün onnarı bitiricez avşam altıya kadar bitiricez günnük işimiz to bu bunnarı bizim maşinamız vā tö böle temizlendikten so te acık onna iki gün kuriycek tö böle altı yedi tane aliysin eline başını makineye veriysin tö böle o aldırır aldıktan tenelere vuriyi düşiriyi onnar temizlendine bāliyiz onnarı onar on beşe tö böle bi būdan baliyiz bi būdan tüccar geliyi alıyı onnarı bitta satın süpüyge yapiyle saplı süpüyge ayakçı süpūme tö böle Şeytancıkta firma vā beki yüz kişi geliyle tāladan kesip böle soymile tālada biz şindi ītiyar oldumuza eve getiriz acık oturalım diye böle ama biyenmiyirim ben öle kabıın içine atiyi süpügesini to būdan kıriyi ekinden onun eki va būda to būdan kırıp onu atiyi aliyiri şe būdan lazım kırılmasın ufalāka şin kısacık olduna makineye elleni tutturabiliysin acık uzunca olduna sora biz onnarı ne kadar isteniyse to burası būdan makinemiz va gene kesiyi odun maşinesından odun kesile to onna kesiyi bitta āzı bāleyiz ufaladınan satiyiz onnarı bitta çok ucuza aliler ama na yapalım iki tele bile olmiyi bazsını ege güzel yapmazsa yeşil olūsa anı bālamışın içini aşla koymuşun baki açi tüccar baki böle aliyi tütün olsun balyayı koyiysin önüne kuruttuk ufalādık e ayı buliyi mesela üj dōt gün kurudiysin onnarı onnar biz şin bālayacaz biricik hemen to oraya bi odun koyacaz dış yanına yuvacaz onnarı

oraya hepsi bittikten so ufalayacaz bitta maşinayla döde beşe tane işte bu kadar alabiliysin eline ben ufalim zatı elime veriyi tö böle to bu kadar aliysin eline koyiysin maşinenin içine o aldır aldır aldır vuri top teneleri temizleniyi va gülüm vādı da biz inekleri sattık koyuna vadık atmış koyunuzu va çocukla gelin bakiyi gündüz gidiyir bi çoban tutiyiriz çobanı aliyi onnarı būdan parasını ödiler ayda o güdiyi kövün de mesela er anenin iki koyunu üç koyunu var süt için bire keçileri va kimisinin onna da saliyi oliyi iç karişmiyi onna ēkez evini biliyi aẏşamna çoban getiri çeşmeye kadar su içen içiyiri bitta öbü sokakta olan īsanna ayde ayrılile bizimkile dōru geli ive odan komşuların da va yukada onna da gidiyi alip kendi kendine iç kaşılamiyi kimse biliyi ēkez evini epsi şindi kīk koç va şindi kūban bayramına kısmet olup ta görūsek satın alile kilosuna bālı beş levaya kilosu Tükiyeliler gelile onnar çok alile çünkü ötede pālıymış çok būdan alile yüz elli iki yüz tö öle alile būdan ama güzel koçlar kimsi būda kesiyi kimsi alu içinde kesiyi temiz etin naylon torbıçkaya koyiyriz aydi gidiyler bitta biz ilaşlı şeler iç vēmiyiz kendimiz tālalamız va çocuk işliyi ekin misir öle de ekiz bi de Melisa otu ekiz Melisa cubritzaya kokiyiri güzel bi çay yapile ondan Melisa Tūkçesi Melisa Bulgarcası matocına paketlere koyile onnarı ya çok güzel kōki senede iki sefer onu biçiyriz e bıldı filan satamadık onnar durī to buda mektebe koyduk onnarı buda talebe yok sōduk mūtara çocuk nēde kiremit va kırık onnarı tamirledi koydu koyiz ōda duriyir şindi bu seneki de būda duriyiri gelen soran yok pazā yok diyile almiyile acık sıkıntı oliyi ama nabalım bi onda çıkā kısmeti diyiz durile ōda şindi ya

ç

doktorlara yaptırile dūün falan yapālādı evel ama şindi yapmiler pazā günü geliydi sünetçi kaç uşak vāsa etraf kölede getirile köve ane kim yapasa dūün sanki o aneye getirile oda yapala alıp uşaklanı gideledi dūün gene aẏşama kadar gider şindi bunna dūün gene yapiyi kim istese de çocuklanı alıp Şumene götirile astanede ettirile ya

d

baz sene çok kışı oliyi kışlāda çeşmeler akmiyi bazı toklar kaçiyiri dayaniyiz bir iki gün yapile bereket vēsin çabcacık gelip toplaşiyle gelip yapile o kışta direk tepelene çıki īsannar ediyiz e to koca bi-

nanın ākasına toplaşi avşam üstü kālar atmış atmıj beş yaşında olannar iş yok çünkü şindi ekmiyi ēkez tütün üç ane ekiyiz biz ep gene evel çok ekeledi ama şin onnar acık yardım veriyiri savet yasak diyiz biz annayabilcen mi tālalara ekmiler ama para da alamiyler er şeyde yimiyler mesela bez ūraşiyiz ama canımız istedine kesiyriz kuzuyu koyiz buzdolabına canımız ne istēse yapıp yiyiz öle şeler annatmiler onna da dedikodu yapīler filanca böyleymiş fişmanca bazı diyim onnara bak ne söylecem diyim dedikodu yapmayın diyim öte yankısın dedikodusunu yapiz o günahı sana geçiyi diyim onnara ama sende diyile on iki senedir Kuran falan okiz başları ben yapiyrim cenazede şindi öldü bizim yıkaycımız sataştılar bize başka gelin tā var ikimiz yıkayiz gelinne

e

gidiyiz o aneye haykıriyi biri su dökiyi biri yıkayi gidiyiz o īsanna ikimiz o gelinne o alamızın gelini oliyi bizim gidiyiz bairiyiz vefat etmiş isan giyip eldivennemizi temizliyiz onu mesela vampers diyiz biz siz ne diyisiz bez koyile ani çocuklara falan o astaya da koyile neyse alıp onu yeni şeyini giydiriz onu mesela esbabını rāt döşēne yatıriz onu giyimini giydiriz anterisini giydiriz yeni bir anteri donunu giydiriz koca karıysa don yatıriz onu mesela gündüz ölüyse ūlene kadar gömili egel avşamdan ölüyse o gece duri sabāle ekence tutiliyile gömmeye kimisi şişiyiri kimisi ayır rāt döşene yatırıka giydiriz şindi alıp da ōdan o cenazeyi o kefeni teneşire götiriz ya cenazeyi bizim şindi Şeytancıkta var caminin yıkamā yeri var ama bizim kövde şindi genç melik oldumuza yok ēkez evinde böle pīde gerile dışarı kazık falan kakıp oraya koyile tabudun nerede yıkanıcasa tātaları va caminin kefini kesiyiriz yıkadıktan so bitta koyiz kefinin içine ne lazımsa epsini ōtiz çemberini şey ediyiz sarıp sāmalıyız buhur koyiz teneşirin içine ani güzel koksun deye yıkaka abdezini aldıriz onu ceneze ondan sora bitta yıkayiriz kurulayiriz alıp ōdan dōt beş kişi geliyi yādım ediyile bize mevlit okuyucula da çok yadım edīle beş kişi okuyiz biz Şumandan geldile bıldır beş kişi okuycanız dediler kalaba otūmaycanız dediler kimisinde para yok ne verecek size altı yedi kişi oturuduka şin beş kişi beşe tele verip sen dil onun parasında da öte yan kısmı mesela sen ne almiysin de bize de māna bulduriysin deyecek deye alma çalışız ben

o parayı eve geldi mi ben onu koymam keseme uşaklara veriyim onu mesela elal olsun baz sinide bırakiyim tö böle kızile bana ākadaşla ne almiysin sende vasa bizde yok diyile ondan sō cemat gelerek koyile böle tā küçürekleri oli onnara yoksa arabaya koyiler sandī götirile o kefinin altına ani sariz ya yıkadıktan so sora battaniyeyle de sariyiriz biz oraya vādıktan sora te kim indiricese kabre o battaniyeyle koymi onu aliyi onu ōdan alıp camiye koyis götümiyle eve camide kalsın diyile onnarı oraya koyile dürüp öle belki bī ihtiyac olana satala mı ama cenaze deye cenaze şeyi deye almaz alem te öle gülüm bitta yedisini yapiyriz a cenaze gittikten so kīk bi Yasin okiyiz ona beş kişi Kuran bütün Kuranı okiyiz sora aftasında bi Kuran bi mevlit üj gün gidiyiz bi yedisinde bir elli ikisinde bi de senesinde bi sene oldune gene Kuran yapile mevlit okiniyi ya o günü öldükten sora geliyle bitta gelmiyle bi gün mesela ırakta olan geç işidiyse o gene gelebiliyi şindi biz kōmüz küçük oldu için ta oca okuka ta ēkez giyinip sarınıp gidiyle başın sā olsun deme o aneye şindi bizim güvē vefat ettine biz vēdik ama būda vēmile sābi veriyi ama vēmile evel veriledi doyūlādı sade mezā kazıcılara götürile pesimet yapıp götirile acık onnara götirile mezalıa çünkü eken gidiyi onna öbü tūlü o öldū günü vēmiyle a bak şe alva alva yapile alva unu kavıriler böle küçük küçük tö böle tö böle şekele ādan yoksa āda diyiz biz pekmez āda yoksa şekele yapiler tö böle küçük küçük tepsiye diziyle bitta daıdiyle tö böle ben gidiyim gelin ben gidiyirim Tūkiye īsan aramışla Tükiye oraya gidecez gitmedik geziye gittim bī kere ep būda çocuk askēdeydi ozman Tükiyecilik vaka çuvalları azır ettik ama ekleme yaptılar onnarın askelīne üçer ay ben uşamı bırakıp da gitmem dedim iste kessinne beni to būda dedim gitmem dedim sekiz çocuk ninesiydik biz onna da gitmediler gittik işe ij dūmadık tütün kīma gittik dünya kadar para aldık sora alem gitti şindi bi bi dönile gene gelmē çalışiyle bıra ev yapile evleni sattıla gideke ev yapile şindi yaz günü bura geliyle kış günü gidiyle gene burası isle be canım ama nabalım onu bunu soriyiri ep aberler izliyiz

f

şindiye kadar işle güşle çalışmak ozman köyümüzde doktor geliydi buda yatmazdı anne ilacı anne bicimi sīkeleriz acık bezi suyla sīkeyi katıp koltu altlana kasıklana ozman doktuladan işiydiydik ya böle

yapacanız şöle yapacazın deye sıcaklī düşsün deye tö öle yapādık ne yapıcaz to buda bi annemiz vadı çıkıkçı ona götūrūdük o kırılmıj dedi götürün çıkıkçıya dedi haydi arabalanna ya so beygir arabaları tekese kurulduna onnarı aldılar mesela astalık için dil oda çocuk uşā mesela bi yede bi şe gömüş yiyinti te bunu gōmüş anne nine ben böle istiyim yok be uşam nīden bulalım tavın yalānada ne diydiridik şeke mi diydiridik ne tavın yalaından suyuna diydirisin verisin uşana mesela astalanmasın çocuk uşa ummasında

g

kuklacılık yapādık bebek tö böle bi tāta sopaya bıraya bezi böle kıvırıdık kıvırıdık nası desem sana güz yapādık bez bu şindi beyaz bez o kocamanca olūdu kaşını gözünü mor kalemle yapāsın bitta fistandı falan ineyle dikeriz oynarız tö öle şeler geşti ömrümüz öbü tülü oyuncak falan gōmedik kendimiz yapādık

ğ

Tükiye çok seviyim de bi de bi dönem geliyir ihtirahım kākiyi neden desen benim ninem Tükiyecilikten ötürü ayrılmıj benden üç yaşındayka annem uzak annem biz Tükiye gidiyiz sen de götürcez diye aldatmışla ninemi benim annemi uzak annem aldādi onu Granitze kapaniyi yollar dönile gerisin geriye babaannem demiş haçan sen aldın kızını götüydün üç gündür ālıyı uşak ben de senin kızını aldımaycam şindi iki anneler babaanneyle anneanne yapile bu işi şindi benim babaannem deyivese gelmiş ne uşam bıraz ta olmuş gej dese Şumende bitta dūmuşlar yīmi iki yaşındaka annemne tanıştım ben üç yaşında kaliyim yīmi iki yaşında kaynam götüydü beni kasabaya Şumene būdan kōden bir īsanna biliymiş evini nedeydini götüydü oraya bizi beni kaynam götiri kayınvalide götiri evlendikten sora kendi annesini ozman göriyiri arayamiyi çünkü bi fena adama evlenmiş vādık aykīdık zile bastık onnar kasabalı biz kōlü anneminde kocası vāmış ama būda benim babam da ayrili bak to odan başlamadık yannış oldu babam ayrıli annem verile annemin kocası kaçiyi Tükiyeye geçemişle sınīları onun bi uşak kaliyi altı aylık annemin benim babam da ayrıli karısınna tatar almış o tatā istememiş benim annem babaannem tatā gelin istememiş ōdan uzak annem de demiş anneme yīmi yaşındaymış o zaman kız uşa demiş evlenecek onun evi falan olacak

ama çocuk uşa nabacaz demiş ona ev lazım demiş götürem ben seni ilk kocana da demiş ōda demiş sanki analı babalı o olsun ben başka yere gidecem şimdilik kız olduna sanki işte kız nasīsa öle işte alem bayramnada benim babanem çok işçiydi ēr şey elinden geliydi beni iç üveylim bildimedi bana anne şöle deke ta bana bulu buluşturu alır bir uşak ta oldum benim babam da bir çocukmuş e sora gittik otiri evin önünde bir adam ama kāve bıyıkları to buraya kadar tö böle büri sade bıyıklanı annem şin beni gödünen kaştı ben acık ona benziyim ama ben zayıf olduma o tā başka tanıdı gitti içeri çıkmiyiri o kocası diyi beyi Emine gel burıya dedi ne va dedi bu kız kim dedi o benim tetemin kızı dedi ona şindi evlendikten sora benim annem teyzemin kızı demij benden ötürü teyzemin kızı demiş Emne dedi annemin adı Emne bıldır vefat etti evelsi sene bana yalan yaptın dedi o adamın da kendi kızı vāmış o da evlenmiş onu koymiyi şin nē kaştı diye beyin kızı bu kız senin kızın dedi bana yalan yaptın dedi bi ama dedi benim kızım gelmiycek buraya o gelecek benden ötürü bitta otu şuraya dedi onu otuttūdu onu da masaya böle bi zedeli vadı onun altında masa va orda otirile e bitta bi kaş kere gittim ama ben onunna büyümedime souk o ālayir bairiyi ben ālaycam çıkmiyiri şindi ölüvedi na fıtretini kōdum böle duri başucumada bakim ona baka baka uyuyim bitta şin böle ōsüz uşak kaldı mı çocuklar onnara acıyim çok ālayim bile onnara çünkü ēkezin kendi anası olsun beki bi yanı olmaycak ama kendi anası olsun mesela sora babam evlendi üç çocū oldu o üvey karıdan elin ele tā souk bana ben ona hiç fenalık yapmadım yapmimde ama ep tö be kendi uşaklana alīdı bi şe bana yok benim düünüm oldu bana bir īne yok kendi uşaklana epsi oldu ama onnarında istedi gibi düünneri olmadı al bakalım şindi to yukakısı yaptıri böle to bu o yaptıri çünkü ben inançlı çok inanırım Allaha to bu kitaptan okurum

aman çeşme canım çeşme Muhammedi görmedin mi
şimdi burda abdez aldı camisine dōru gitti
aman cami canım cami Muhammedi görmedin mi
şimdi burda namaz kıldı annesine dōru gitti
aman annem canım annem Muhammedi görmedin mi
aman annem canım verdin südü elal eyle
elal olsun can Muhammede elal olsun

to onnarı televiziyeleden işidiyrim belliyirim onnarı ameliyat oldum şekē var ama gidiyim doktora yok sende şekē diyi bana çünkü ben üzmiyim e şeye işle aldaniyim tö böle iş yapiyirim erkez severim büyünü küçünü ītiyar olsun genç olsun ziyaretlene giderim mezāla giderim böle asta bi īsan var to būda to bu kaşıda koca evlede iki senedir belden aşası tutmī genç bi gelin ep onu bunu götirim atmış atmıj bej yaşlanda tö öle biden bi şe oldu būdan sürikleniyi e benim annemi getiriyi iki sene oliyi öldü benim annem onun annesine ısımmış işte ōdan mıdır onnarı annattık kaynatam çok okumuştu kızım şindi kaç yaşında bī çocum va bī kızım va o zaman doktola geliydi er gün to bu ti to bu birinci pincerede durūdu doktoromuz çok annadı Türkçede biliydi getiy be o beni emmedi benim kızım uşam kaynamda dedi kaynatan evde ben evde dedi bi çocuk mu doyuracak bizi dedi sen de git işe dedi bana ben bakacam uşa dedi bakacak ama küçücük bebei sen neye bırakiysin şin o kadar pişman oliyirim onu bitta souk sıcak sütle büyüttük onu bis dönüp keçi südü verin dedi doktula dönüp koyun südü verin dediler dönüp manda südü verin dedile neyse bronhit diyiz bis siz ne diyisiniz cierleri üşümüş üç ay astanede dūdum onunna şindi kızımın kızı doktor okiyi çocumun doktoru injinir çocukla gelin gitme isteyeydi çocuk okudabileceydim param vādı mesela sora ben o üç ayda hij bi şey yapamile ateşini indiremile ep kīk otuz sekiz otuz dokuz kīk öle duri meer o kızamık çıkaramamış nası diyisiniz siz acaba çıkaramadı için sıcaklī onun için inmezmiş Sofyadan bi prefesör geldi üç ayda bi geliymiş o Şumen astanesine bakaka ta annadı kızamık çıkaramamıj bi dedi bi de dedi akcier su toplamıj dedi ben bu uşā düzeldecem dedi ama o da çok tūyandı böle üç yaşındaydı ben ālıyim ölecek deye düzeldecem kōkma dedi bana baştan kızamı düzeldecez dedi onun için barıktıdı o öbür enjeksiyeleri īneleri kızamık için yapma başladıla üj günde çıktı sıcaklık düştü ondan sora bir afta dinnendiydiler yüzü koyun yatīdılar ākasında su çekti enjeksiyeyle getiydik eve ōda da dūdum ben onu on bej gün ta o üç ay başka Bulgala ūraştı üç ay ep indiymē ama inmiyiri tā acık beki yavaş mı şeler dokturların o prefesör deyen īsan o tā beki büyük o bildi nīden ne oldunu onna cierini sesliyler ırıltı var pensilin vurile bacakları şişti tö böle sora getiydik eve bitta ben gitmedim işe baktım uşama öldüme-

dik şindi Varnada okiyi onun kızı işte şindi a o kıza dēmişle annadın bakalım annelenizden ninelenizden bi şeler deys vemişle ona benim annem su çekmişle böle olmuş şöle gitmiş o astalıktan ölīler demiş mallim sen demiş yannış aretlik olmayasın sen demiş ona onun kārına gitmiş gelmiş anne bana böle böle dedi demiş te to bu çocuktan ötürü bıraktıri beni uzak annem aġa bu aġa ilk uşā annemin bu da yengem o öldü bunnar anaokulu angı benim çocum bakma te te bu ōlan ōlan benim olanım te şindi būda ālunun içinde yukada bizim eski evlemizde bu yanda ōda oldu düün dakıya tutile şindi dedim ya sana pazā günü deye bitiyi bitta düün te to bu kız dirilttik onu öldüymedik ben diyim bizim elimizden bi şey gelmiyiri Alla şey ediyiri izin veriyi tā görece vā da kīk dō̄t yaşında bunnar şindi askere geçirile bütün būda īsannar tütün dizi ēkez kıri ayrı elli atmış yetmiş dizi seksen yapılmış tā kalaba olannar şindi būda bi çocuk gidiyi askere epsi çıkıştı geçiymeye donnarı fıydıttıdılar fereceyi fıydīdılar etek giydik şindi kari gene don kim istese giyiyi kaç çeşint fasonumuz va Şumene gideke pantolonmuş daskalı gibi gidiyiz geldine geçiriz ayamıza bunnarı şindi tö be toz içinde giyiz şindiye kadar olmadı kō̄ yerinde olmiyi kıtlık azar azar epsi vēdi yene Allah ani çok yamī yādıböle dinmeyecek bu aç ölecez kayrı ne aç ölecez be ölmiyriz ē şey vedi gene Allah amıt elma olmamış mesela bu sene üzüm olmamış bir ay yādı yok sel gidiyi to budan içiyi baştan yāmadı yāmadı kurudu yēler işte tö böle asmalamıza astalık geldi çalgın diyiz böbelemize ama gene vedi çalgın astalı to be kuriyile bak asmala nası kurudu şindi yenden sūmüşler ama ileki seneye düzelecek Allah kısmet edese erisek tö öle şin çocuk tālalamız va kendimizin bi tütün işlēdik onna çalışiyi bununna balla yapile saman alaf konu komşu geliyi haydi bavşam bana gel yarın öbürü deyi bana biç bö de biçme şe vadı ākada da tā çok şeler var maşinalar e çıkari ekmen parasını neyse acık tütün işlediler bej dakā tütün işlediler gelin de gidiy başka kō̄lere gidile cenazede olan şeyi söylenmeycek Atibōlu mesela cenazeyi fena gödüne a mari bütün zō yıkadık çok fenaydı ij demeyceniz söylemeyceniz olmadı gülüm şindiye kadar ben kōkmiyim ayır kōkmiyim mesela yatalaç olmuş yatalaç olmuj böle kambırı çıkmış düzelmiyi kolu bacaı mesela kaskatılaşmıj böle e nasīsa tö öle yıkayıp koyiz kefinne oldu güzel isanna da oliyi mesela

vefat etmiş ama hij demeycen ki vefat etmiş işte to bu köprünün kaşısında va bir evler onun anımı öldü kık yaşında kanserden söylemem kocasına ben de böle böle deye gȭsünde bi şiş çıkmış Sofyada falan ta gittiler ep ama öldü işte onu yıkāka dōrudan dedim ben bu īsan galiba dirilcek o kada etinne budunna o yıkadına da bi de güzel oldu tö böle sariyiz onnarı sora koyduna tabıda geceken isannar kendi ōlannarı baki ya işte o gelin çok güzeldi elen de gözümün önünde onun güzelli iki kızı var ep bayramna da kimselere vēmezler Kuran parası Nebabla ninem seni çok sevēdi ben de onu çok sevēdim ba kızım ben onnara baışliyim okuduna diyim ama ayır o öle olmaz diyi lazım bizim elimizden para olsun verilsin ani geçsin kabula diyi televizye falan salmayın emi beni gülüm

70

Anlatan **:** Saime İsmail, 78 yaşında
Derleme Yeri **:** Gradişte (Gradişte)
Konular **:** a) Düğün b) Gençlik c) Peynir Yapımı ç) Marmelat d) Yahni

a

elli ikinci sene evlendim ben kaçma bubam kimi geldi istiyir beni alsın ben kaçtıma bırıya istiyiri alsın beni ben gitmedim gittik mıhtara çaıttı beni orıya mıhtara ben geldim geçinmeye dedim ben bi yer gitmicem ben buraya gelmişim burada ölünce dedim ona bitta kaldım ben burda sora bi sene sora düünü yapdık bi sene o zaman çalgı tutāladı gece yapaladı düünü geceyi böle bi damda dama geliyi isannar hısım akraba orada yaptık tükü söle oyniyler sora dakı oliyiri geceylen sora devirsi günü gittiler beni başka yerden aldılā getiydilē burıya gene bu kō̄de alıkede orīya gittide şindi kayna gelir hısımları gelir alay yapāla sora beni çıkarıla oriya beni dakıya tutāla ōdan sora dakı bittikden sora ehaliye şeker saçarız şeker saçtına yakın akraban çıkar o zaman ferece vadı fereceyi giydirir başına bezini koyar ondan soracım bitta çıkarız bō̄ledi adetimiz çıktık çalgılālā orada gezindiler oynadılar çaldılar böle ondan sora geldik buriye yenden kaynatam çıktılar şeker saştılar buriye geldine ben de elleni öptüm bitta giydik içeri o zaman yemek yoktu şin doyurile o zaman siniyledi koca sofraya hısım akraba geldi mi düüne onu doyurula

b

gençlik iyi geşdi o zaman biz böle çocuklala annatmazdık görüşmezdik iç ō̄ledi zakkun o zaman ne oynayız çıkādık arkadaşlala top oynarız bostancık yapādık topraktan tö öle oynādık saklanbaç oynādık kolanbaç oynārdık kış gecelimizde içērde böle uşakkan oynarız mesele kadaşın vasa onnan böle ilgileniydik sora kuklalamız vadı biz kıza kuklalara fistan dikeriz anterin dikeriz onnara böle entariye

c

şindi yimek için hayvanlara ekiyriz kıra biçiyriz balle yaptırız getiriyiz eve koyiz samannık va bizim böle orda odan soracım sālısa sāliz avşamleyin sāyiz onları sütleri süzüp sabāla mandıraya götüriyiriz tö öle yapiz piyniri sāgāyasın īnē getirisin koyun da olsa sāyīsin geti-

riysin acık ısdısın südü sādıktan sora ama souyu getirip şiy edincesine kadar andan sora getirisin eve souksa acık ılıdısın böle acık sora onu sen kararını biliysin on kilo süde bi karşık maya koyarım ben böle bırakırım onu mayayı koyarım karışdırırım bırakırım onu sora o tutuniyiri sıcak olduna samak istemiyi andan sora bırakısın onu bir iki saat sora bakāsın tuttunmuş ōdan sora onu ben bitta karıştırırım sulaniyir kendi kendine sulandına acık bırakirim onu böle acık suyi çıksın ne andan sora süziyrim onu çendeleye bunu koyarım bi bakırın içine piyniri dökerim içine piynir bu kofa koyiyrim çendeleyi böle südü dökiyrim böle sora böle kaldıririm o süzüliyiri süzüldükten sora bırakiyrim onu acık böle hij damnamaz oliyiri gidiyi andan soracıma onu toplarım tö böle yapiyrim bastıriyrim bi taşla bastıriyrim bastıdan sora o bi saat iki saat dūsun dūduktan sora çıkaririm onu piyniri içinden koyiyrim tepsiye tepsiye koyiyrim diliyrim onu dildikten sora tuzliyirim koyiyrim bi kaba duri iki üş gün o piynir iki üş gün duruyiri andan sonracım salamıra yapıyirim öle oliyir piynir

ç

şindi istēsen maşinadan geçirecen erik mi olacek ne olacek erik geçirecen onu maşinadan böle geçiydin mi koyiysin onu tavaya su koymisin cama tavaya koyiysin onu o kendi kendine başlıyı kaynama istēsen bi kılo iki kılo şeker içine erisin şeker ama erittinen şeker o bitta kendi kendine kayniyi kayniyi kayniyi karıştırıcan ama yapışacak öbü tülü andan sonracım sora onu bitta bōle kaşı ko yapiyrim başlıyı yol yapiyi yol yaptıktan sora biliysin koyulmuş ātık andan sora indiriysin onu koyiysin bi başka kaba dökiysin souklansın acık souklandıktan sora burkannara azır ediysin burkannarı kapiysin burkanları petçatliysin koyiysin bi kazana kaynadiysin acık kaynadiysin burkannarı şeynen kaynattıktan sora bırakiysin bitta souyir o çıkaracan böle oli marmalat

d

şindi yahnıyı sen baştan isle suanı kavırısın sora eti yıkiycan tuzliycan kırmızı biber kimi dizecen şeye ba tencerenin içine andan soracım bi var sade suvanı dorayıp içine koyiyler bi va sovanı kavırıp da yapiysin öle de var andan soracım o bitta birakiysin onu kayniyir başladı mı kokmā böle yenden onu sen yā kavıracan çuşka büber

içine domati acık koyacan kaynicek sora acıkın ona bir iki kaşık un koyacan şeye tavaya yā un koyıcan üstüne yanın üstüne koycan beraber gene kaynicek sen göriysin pişmiş artık kokiyiri indiricen bitta böle oli tö öle

71

Anlatan **:** Hasan Hüseyin, 77 yaşında
Derleme Yeri **:** Gradişte (Gradişte)
Konular **:** a) Gradişta b) Mesleği c) Cenaze ç) Doğum d) Ramazan ayı e) Kış akşamları ve hazırlığı

a

bunun asıl temeli hep Gradişta deişmedi ama çok bi senelerden beri önceki zamannardan Gradişta imiş ama az bi diişiklik vamış isminde o adan şu yana Gradişta devam ediyir hep te böle eskiden burası konmuş karşıki tarafta tarlalarda çok önceki zamannardan bi kõ vamış ama yıkılmış kalmamış onnardan eser ama kimse bi şey haber veremez onnarda ta ileden haber verecek sonunda şu anda bir yaşlı kişi var seksen sekiz yaşında şuanda burda köyde tek bir başına cuma namazına geliyir görebiliysiniz şurda yaşıyırı

b

mesleim teknika üzerine emekli oldum makinele biçerdöverlele çalıştım sekiz on seneden beri işittimiz vardı dört kõ biden asıl ortak yer ordaydı ordan taksim edeledi kır işlerine çifçilik ama biçerdöverle iki biçerdöver Türkçe asıl kepçe diyir ben onunna çalıştım dõt kõ tutardım onunna inek firmaları vardı inek makinesi bakıylar bularda çobannar vadı bunnarda on iki sürüde yüz otuz koyun çoban başına hala şu comatında onnardan biri yassıya gelir her akşam gelir hayatı çobannıkla geşti bu koyunnala geçti hayatı elle saılıyiri kuzu büyüt yetiştirip devlete veriliyiri böylelikle hayat geçirliyi elli üçüncü seneye kadar askere gidinceye kadar dedemden ayrıldık elli yediden elli dokuza kadar döndüm anda bitta bu meslē tutuldum doksan birinci seneye kadar doksan birinci senede emekliye çıktım bis iki kardeşiz altı yüz aneli bu kõ ama göçmennik manasında azaldı aşa yukarı iki yüz elliye indi şu sırala üç yüz ancak şindi o kadar comatımız azaldı

c

filan kişi vefat etti mevtayı azır ettimiz zaman tekrar haberi veriḫ yola çıkıyırı son yolculuna ugurlanıyı iki kişi tarafından yıkanırı hazırlanırı imam vazifesini göri namazını kıldıriri şimdi şu anda mevlit okunur ölmüşlene o zaman o mevtanın elli ikisi olıyı o anda bi hazırlık olur. o kişi aneye yemē şeyi azır edilir davet edilir bütün comat to hane-

nin sahibi kim hanenın sahibi hazır eder, yemek yapālar çōbasından başladī anda kompota varınca sonuna kadar kerezden yapāla kerezler oldu zaman ondan kompot yapıy ekseri ondan sora şefteli yemişi var ondan yapālar şilekten yapālar böle böle bi takım şeler kompot yapālar birer kelelik burkannara yapālar böle devamı sofranın sonunda bu kullanılır mısafır hanenin sahabine bālı ne sonunda koyacak mesela souklu bu böyle devam eder.

ç

çocuk doumunda onlara şimdi bizde şu anda bugüne gelince isim konur ismini ya dedesinin adı konur eger çocuk olūsa ya babasının adı konulur mesele küçük torunnardan bi kimselerden ilede yaşlı olarak kişilerden bi kadın olūsa işte annesinin halasının tiyzesinin böyle bir takım kişilerden konur ama şimdi şu var isimner çok diişti. Türkiye'den birtakım isimler olıyı televizyonda her vakıt izliyler bazılları hep şiy bir takım takım isimler koyiyler böle hiç ana baba tarafını ilgilendiren böle şeylerle olmıyır şindi onu o anda alīlar şeye doum yerine alır orada üŞ beŞ gün orada olur ordan sora getirilir ève böylelikle devam eder şeker mi alacan başka bi ufarak böyle bi şeler ikram edilir. Böle büyük bi şeler olmas

d

Ramazanda er kişi anesinde kendi hazırlık yapar egel senin gücün kuvvetin yerindese hanende Ramazanda bir iftar verīsin bütün burada o comata avşamdan yassıya geldim anda o vakit kıldımız anda şöle şöle filan kişi yarın ahşam iftara buyur ediyiri camide filan saatte bölelikle olur iftar vaktise Ramazanda yannız başına er kişi hanesinde kendi iftarını azır eder hanesinde olan kişi ailesi beyi torunnarı egel tutālasa bölelikle yemekler işte o hanenin kuvvetine bālı ama yapılır ekseri yapılır şini hayvan olan kişi hayvan ilgilenen kişi şindi er şeyin dadı süt olmasa süt oldu anda ta biraz fazla yemek fazla olur başka şeler yapar yemekten şunu bunu işte hanede olan annenin vazfesi budur hazırlī şindi o anda gelecek kişi iftarı yaptıktan sora sabā namazına gelir ama şindi çok seyreldi Ramazanda çok seyreldi Ramazan tutmayı da ekseri azaldı çok azaldı şindi hiç kimse kimseden korunmiyi kimseye de bi şe deyemezsin deyecek abey sen yap vazifeni gör benim için düşünme hala şakamız geçti kişiler maytap yaptınız kişiler

bazılarına bakıldınız anda gel bir hafta bir ibadet vazifesi gör camide bak der canım bana ilişme sen gȭ vazifeni benim için düşünme başka bi şe deyemezsin

e

kış akşamnarı işte sobamız var odamız var ayriyeten burda şu odada şurda şindi şu bi kaç seneye gelince camiz çok şe durumdadı yer toprak üzerindedi bu toprak üzerindedi bizim müftümüz müftülükten müftümüz genç bi çocuk burdan bu burda şurda yakın yerde yaşar o da burda Şumnuda müftülükte Tumbul cami diyoruz o Tumbul camide gene vazfededir bu vazfe onun yardımınna büyük olarak tamir yapıldı cami çok gözel hoş şindi comatımız azarık ama buna şükür acılıy her vakıt bir oda şu odaya toplanırız yassı vakti geldī zaman şu odaya soba yanar soba yanar hazır şindi beş vakide gelen kişi bu vazfe üzerine mesele ben kendimden tutiyrim men üç seneydi burda tayinim bu vazfele erkenden gelirim vakide on beş yirmi dakka geldim anda sobayı azır ederim bakarım içerde tiytide comat gelir vakidi kılarız kıldık mı vakidi bitte biraz sohbet edip onnala erkez gider evine böle devam ederiz çocukka efendim şura şu caminin karşısında mektep vardı gene önceden çok kalu bir senelerden ileri alçaktı böle ben orada da bu sakladımız Allah rahmet eylesin hatip adayı onda okudu o mallimdi burada o senelede hala burda bir oyun yeri vadı küçüklümüzde talebe oldumuz zamanna top oynādık böylelikle ama o zaman Bulgarca ekseri yoktu o kadar şu anda şindi bunun tamirinden olan şeyin hepsi diişildi ama dışardan da ayrıyeten camiye odun var anede biz kendimiz kendi idare hanenin kış tedarini tutmak için odunu işte burda öncesi dādan kesiliydi ayrıyeten onar kişi bölünü böle bütün taksim olur dāaya gittī zaman ona kişi bölelikle kesilir sora şi kesilir bianka deriz buna biz bianka deriz buna şindi hazırdan kımetso var gidip yazılīsı ödēse kaç kubik alacan kaç odun alacan eve getirir kamyon eve getirir odunu mūtarlıa yazılısı ödēsin odunu ödēsin kamyon eve getirir bitta kendin görürsün bu vazfeyi evde evde kesēsin beş mi itiza sana on mu itiza sana ne kadar itizasa kendin kesesin yine tedari kendinden hepsi mesela mesela yiyecek olan şindi şu anda bu günnede işte domatis üzüm erişte bunnadan kompot yapılır domatileden gene tūşu domatisi kurulur yeşilinden kurulur luteniza

deriz biz ha salça onnadan yapılır şu anda bostan şu ana hemen hemen son seyiri bostanda karpus er şarşamba günü haftada bırda pazar olur dışardan geliyir başka arabalar dōt beş araba geliyiri urba getiriyler ikinci kullanmak için işçi urbası çeşint çeşint makına alatı kullanmak için çeşint ufak şeler parçalar getiriler çok hepsi var kasabaya gitmekten bir şeye izilir şindi biz benim yaşādım yerde şu camiye bizim dolayımıza yakındı çok hala yaşadım hanenin şöle mūtarlık kadar korumuz vardı kendimizin koromuz vardı burda olan āşlar ulu āşlar seneleri belli deildi yüz senelik yüz elli senelik ta da fazladı belki hala yaşadım hane yapılışı kuruluşu ondan yaptık şu anda tā ondan eseri var kendi dāası on dönüm yirmi dönüm āşlı iki āşlı bu kendimizindi sekiz on dekar şindi ondan eser hep de var da ondan bir takım ulu āşlar böle içinde ama bundan ondan kesme hazır alırız.

72

Anlatan **:** Ali İbram Abdıraman,81 yaşında
Derleme Yeri **:** Civel (Nikola Kozlevo)
Konu **:** a) Mesleği b) Hatıralar c) Oyunlar ç) Bayramlar d) Genç olsam

a

ben askede başladım onu prus çıkādık mektep çıkādık askere gittik üç ay prus çıkādık eğitim üç ay orda işledim üç sene askelik yaptım ben gönüllü kim istese kim acık biliyiri okumak için acık tez belli orda çalıştım ta üç ay suadık tōba dizdik kremit koyduk hepsini yaptık ōda üç sene askelikte geldine bitta hükümet işinde işledim on beş sene belediye konuk evi va orada işte elli sekiz yaşında emekli oldum şindi zorlu var baştan makinele yoktu hellen beton karız küreklen kofalan taşıyırız tabi kırannar çıktı buldozerler makineler onna karıştıyırı onna da va kofala şindi onna çok Tükiye de onnar toklan asansörlen kaldırı ta yinleşti sen dökeysin biz usta gibi kalfa gibi çalışıyırız bizim başka va gençler onnar getiriyiri bitonu el arasından dökeyiri biz düzleyiriz ya demir koyiriz dil mi biz düzleyiz tataylan tö öbür köyde bizim belediye orda to buda bilemeycem babam on sekiz sene yaşında öldü biz şindi Osmannı zamanından biz burda neden geldi koyun vardı inek vardı şindi maşinelele çalışıylar tālalarda ama o zaman ineklen öküz böyle boyunduruk koşardık onu sabannan sürüydük ekēdik o zaman makine yok ellen biçēdik düver biçer yok o sene çocuk ozman çok zordi bu tāla işlemek ama şincik kolay makineler işliyiri ekin ekcikten sora gidiysin ta oldunan ekin orak var öle biliysin oraklan biçiliyiri onnar biçēdik demet yapırıs yulıyırıs ta arman vadı armanna öküzlele beygirlen atlan düen var öle tātan tö böle kayadan kıyılır samanı ekini bittayı toplayır samanı samanna koyıs ta bekliyiz avşanna yel çıksın ateş küreklen kimisi de makine geçiriyi ekini kimi şindi çok kolaylık

b

ozman zor kürekle çıkiyir küylü bu yolu açıyiri ozman otobüs yok bi tren var bizim burda elle açıyız büle ekes tarafın açıyı bu küyden o küye o küyden o küye kadar elle açıyız ta zordu yaşamak hatırlıyım seksen iki yaşında öldü bubam işleke ben yanında işledim acık acık

inşat üzerine ben acık biliydim askere gidince bubam yanında ama tā çoku vadı ben gittim dō̄de kadar bi sene gittim avṣamnan olūdu bittin mi dō̄de kadar vardı burda ta ben gece gittim bi sene beşe kadar okudum ama askerde üyreniyi insan Bulgalca da biliyirim Türkçe de biliyim Arapça bilmiyim Arapça biliydim bubam sālında amma askere gittim sene kaybettik tö öle odalar vadı camiden gittikcen sora bir kāve vadı küy içinde oraya gidēdik bi vasta giliydi televizi falan yok ozman orda eyleniydik o zaman ne annadacak onnar bilen ozman ītiyala ben genç ozman amma Osmannı budamış Türkiye burdamıştı ya to onnarı annadıladı zamanında nası olmuş būda Osmannı zam Pleven orda onnar ordaymış paşalar vamış yanında vāmış onnarın to onnala aldanmışlar geriden silah gelmemiş paşalar o sıralar ozman öbü tülü geriden kuvvet gelmemiş onnara Ruslar geliyiri çekililer şimdi işle Almanyaya Fransaya genşler siyrek kaldı burda çalışmaya gidiler ama büle toplanıp büle bi bizim küyümüzde yok mesela küy içinde mūtala yapsa gaste okuycaz kayıt oynacaz kāve çay içicez şah oynacaz büle elence bi bigir va top va onnada aske va onnada topuzlu kutuları va kutu kutu büle benim kaşımdan ben onun karşında ben bura çekeyem o öte çekeyeri biri biri düşsün padişah vāmış en büyükleri to padişah teslim alsın ben mesela o Tükiyede va çok oynıla

c

çocukka şindi öle üç köşede āştan çırakman deniyiz bilmem ne birer sopa koyız on metro tö ore bir alay var koydumuz yere biz döt kişi döt kişi sen çim çevirise onu sopayı alma gidemezik gicen ama senden kacıcan sen bana diyersen sen ozman çoban orda sen bekleycen sora çelik diyile sopadan çelik oynādık topçuluk var şin ozmanda vadı fudbol bis küyde ya nasıl bulmacaz toplaşırız bi yere sen kimne olaca Alilen benle kim olca erkes buluyu arkadaşını karşık oynasın kim kimi düşürebiliyse.

ç

iyidi bayram şindi bayram geldi mi Ramzan bayramı delikannı kızlar kız āmut var büyük dalı var o kesiyi çoktan da ona bi ip bālıyırız sallıyız şindi sen gō̄müşün Tükiye de var onna pikniklede sallılar sen şindi kız istiysin gidiy sen ipin ucundan o seni istemezse ineyri sen sallımıysın onu araba tekelenden dönecek deyiz bis bi uzun sırık bālarız

tekēlen çatala iki taraf sırın şindi ip var kızlar şindi piniyi oraya sen şin binirsen kızın birini ben tutayım çeviriyiz onları büle battı şindi yok onnar ama o kız beni istemezse ben isteyem beni istemeyeri şin senin ellene vuruyırı sen bırak diyiri sen inatlık yapıysın ama işte tö öle ozman öle şin yoktu ozmannar tā başkaydı ba tā iyiydi şennikliydi şindi sen oyun lazım dil kızı şindi isteyesin kızı gideysin bubasının yanına hiş korunmıyı nasıl kız istiyiri to vaḫta gȭsün bi şey demiyiri kız ne dese şin tā başka ozman tā cahildik kövün isanları ītiyalar camiye gidēdik be canım bitta gideysin akrabanın elleni öpmē gideysin komşuların sana geliyler amūcam dayıcam var komşum var biz genç ozman bi ītiyalara nası bana geliyler bizde üle gidēdik çocukka he be toplanıyı ya mesele kızın va güven va ne var yemek yimē beraber yiydik bayramnarda bizim ilk günü Kūban şindi aile vasa anife günü alırız avşam senden duru bayram sabahı camiden çıkcan sora keseriz bizim çoklumda evde koynum var kuzsu var olmayanlar alıyı bizim kesmeyende olur amma olmayanda ben şindi bu mālenin mesela baz seneden beri ben keseyim kūbanı bidikcen sora farketmi da öle fıkareler gelip de daıdıdık yedi haneye sā tarafından birer pāça yedi yere ayırıyırız kesmemişlere veridik onnarı kalanı gelen musafire sende yīyiysin bi kaj gün yaḫni yapādık kazanda biliyiz be canım suyunu tuzunu böberini koydukcan sora onu kadınnar biliyi işte öle ba üle geşti ayat zōlukta gȭdük

d

şindi genç olsam ben Alinin yaşında bizim zamanımızda sen düüne gidemezdin düüne gece gidemezdin biz delikanlı ama evliler nereye bir düün oldu elektirik meletrik yok fenerlen lambılar falan mumlan gīdik mi şindi avşamdan māzaya ozman ferece va kālada örtiydi ben şin girdi ama nasıl çıkıcam iki tarafa dūmuşlar evliler cahillik şi kim gīdise çıkana vurumuşla sūlediler bana içēde şin nası çıkıcam te ben yingem var ablan var onda var ferece ferece altına gīdim ben şindi onu e nası vuracak karıya göremezle ben çocuk on altı on yaşında milet çıktı kimsene bakmadılar kafaya vurıyılar çok cahillik sen kınaya orda düün nası bakma geliy karı olsun evliler olsun kızı var senin kızına milet sen soklamazsın bi kızla konuşamazsın gizli gizli konuşursan konuşucan tö öle geşti o günner ben sana vuriyrim ne var

ama şindi sebeslik al kızı git kasabaya dil mi şindi olsa hemen genç zorluk çektik biz ba erken gelmişik dünyaya ekmek ozman biz yidik misir üyütiriz yeriz būday yetmiyir hökmet alıy senin elinden bi vergi alıy to ekin alıyırı Bulgaristan zayif aç senden alıy benden alıy misiy otuz seksenden alı ben hepsi toplayım almazsan cezalıylar biz tam misir yüzeysin biz burda malay dēdik ona o karın doyurmıyır ama napıcan misir sert olıyı ülede yedik bu sıcakkan sen acık şey koyiz bal atık kaymak bi şe ozman yiniyi bi şe komazsan ama yene yeriz arı bal var var ozmanda vadı şin tā çok te arılar va bal yapılar arı bizde biz yapmadık işi var neblem bi burkan bal alım ben beş lif bakeyiz bakeyiz da şindi ilesi şeker çoku veriledi şeker balı karışık ama şindi şeker pahalı oldukcan sora şeker az fark var dadındanda annayabilcen onna çoktu kestiler gecende ya bi tavşan beş yapıyırı altı yapıyırı neye tavşan de kır tavşanı bunnar lezzetli başka çok azaltık onları şindi yok fayda ekin yeler çok misir yeler ya ekin vecez yonca yeler kır tavşannarı onna lezzetli acık yişi yapıyı onların etleri nası onnar siyrek onnarı yasak ettiler avcılar çıkılar ama vumula vudumula saklıyoz vurulasa ama siyrek ona ilesi çok vadı ama şindi siyreldiler ayır ayır avcı ehliyet veriler o çıkabiliy sen çıkāsın çıkamazsın sen bi daya yalnız sen çıkamazsın bizim küde va mesele yimi avcı beraber çıkıyla yimisi de çıkıyla

73

Anlatan **:** Memnibe Ali, 66 yaşında
Derleme Yeri **:** Çerençe
Konu **:** a) Tarhana yapımı

a

bizim tarhana dedimiz başka olur biz sütten pişiriz sütten pişiriz īnē sāyāsın mandayı ilk sāyāsın ondan so pişirisin südü dōrāsın ekmē koyāsın südün tuzunu dökēsin üstüne üstüne atārsın biraz pinir sepēlēsin yaut da işmik yiysin kurutmıyız biz bizim avşam sabā südümüz geliyiri damda var ayvan va māzada vara damda onu saisin avşam sabah saılıyo taze taze geliyi süt ondan da biz onu öle kullanırız youdumuzu pinirimizi yaparız yaımızı yaparız evel yayıklā vadı böle yayık vadı koyāsın yayıa toplayıp katını dövēsin karıştırısın böle sizin bildiniz fıçı ama gibi böle acıkın şe yukarda darali tokmā va böle bir şeyi vadı sopası onna vura vura yā düşer yāsı olur

74

Anlatan **:** Halise Halise, 70 yaşında
Derleme Yeri **:** Çerençe
Konu **:** a) Peynir, marmelat, köfte yapımı b) Hatıralar c) Baklava ç) Çileler d) Düğün e) Kış Hazırlığı ve Pide

a

yetmiş yaşında ama işe gideyim to buriya işliyirim ben ev işi yapiyirim ev işi yapim annede siliyirim süpürim anneyi yıkıyırım pakliyim Bulgar karısı bakim çok güzel pīnir yapiyi bu kadın sütten yapiyi ev pīniri benzemiyi magazinin pīnirine ta tatlı oliyiri gidiyim ona ondan alıyım satıp biraz palı ama dadı yerinde dükana benzemiyi çok güzel nası yapādın sana yalan süylecem bu süylecek sana ben bilmiyim ama çok güzel pīnir yapiyi bir kaşkaval yapiyiri çok güzel şeler yapiyi karı marmalat erken böle isleyiri temizleyez isle içinden çekirdeini çıkarez maşineden geçirez kaynadiz onnarı güze kaynattı mı kurudiz onları koyiz onnarı bi kofaya bi kofadan bitta burkanlara koyiz koyduk mu burkannara peçatleyip onnarı kaynadiz istēse beş yıl dūsun al yi marmalat yapiyiriz düünner köftele çocum köfteye biz kimyon koyiz böle ekmek katiz kuru ekmek koyiz ete kimyon koyiz karabüber koyiz köfteye iste güzelce yogiriz götüriz onu bi furnaya furna gōtiz o furunda onnar pişiriler pişi bitten koyiler böle pirinşli yapiyiris onnar da yapiyler böle dobeni diyiler Bulgarca Türkçesini sana cier onu bunu katiyler kariştiler servele yapma köfte böle pirinşli çok güze şele oli de bi düün olsa da gōseniz

b

annadırım kızlar şin kendi gidiy yavrum eskiden giderler istemē ne güvey gōrüsün ne kıs insanını görür böle istēler kapālar yüzünü bi şey gerler verler ama şin açık açıa evvelkisi kalmadı evvel ta bi başkadı benim günümde bi ta bi başkadık benim günümde ben tö böle gittim ben bi ōsüz yok ne anam ne bubam kimsem yoktu bi fakirdim bi fakirhaneye gittim ben tö böle gittikçen sona insanna ben onnarı gōmedim küçücük gittim onnar da beni gōmediler tö böle gittim onnara biraz zor alıştım yok ne anam ne bubam kimsem olmadına to orda onna çok zor yavrım orasını deşmeyelim de içim çok gürliyiri ōsülük çok

çektim bakma bir fakir insanım ben bakma ama şindikiler isle böle gidiyler görişiyler isteşiyler bile bile sevişiyler ama çok da çabucak ayriliyler yavrım geçim de yok görisin hayat çok fena şindi ya aleme gitmek māfe deil alemde geçinmek var yavrım şimdikiler durmiyiri otūdum ne kadar dayak yedim çocum ne kadar çille çektim bir uşacım vadı o odada kocam sora yedi sekiz sene oldu evlendi yedi sekiz seneden sora kocam üstüme evlendi başka karı getiydi gene kaldım çillede burıya geleri kayrı altmış altıda geldim Çerenceye kīk dört sene oliyi kīk beş sene oliyi buda isle geçindim amma būda uşaım yoktu orda uşaım vadı uşaım vēmediler o uşak da çille çekti atıldı atıldı götūmüşler Vanaya pılaja diye götūmüşler ōda da öldūmüşler hayda haberini alıvedim çok çille çektim yavrım ōsüz kalmasın insan bi insan donunu ikiye koymasın bi tene uşacım va şindi Türkiyede o da bazı geliy bazı onun da bi uşacı var uşak gidiyi şindiye kadar mektebe öteye beriye gidiyi o da uşaını bırakamiyi kocası Tiray diyiri başka taraflara gidiyi kocası o da to uşa Ertan sen nirde Ertan nirde kaldın nireye gittin ēkez uşaını gözidiyi göriysin şin zamannarı dil sadece Türkiye çocum burası da fena çıkāsan evine dönemezsin iç ıştınmıycan tö böle ēdircen kafacını geçinecen öbü tūlü yavrım çok fena çok fena bunu bilesin ba avşam tö be diyiler bana kapını ne sinci kuysin gözüm ben yannız ben kocam öldü on beş gün ölü kocam Irakta kanser deyisiniz siz kanserden öldü diyiler bana kapını neçin zincir koyisin yavrım kōkudan koyiyim kōkudan çok kōkiyirim kız diyi gel bana Tükiye orda da duramiyirim neden duramiyim de ben lazım alışık işliyim yasaklara çıkim kazim ekim dikim ben öle īsan böle bazı bizim mūtarımız Tük Hasan geliy te yeni yıl yapeyle onu bunu yapeyle anne bize baklava yapsana onnara baklava yapiyirim yeni yıla böle pazı pidesi yapim onnara onnar da çok seviyler beni ben de onnarı çok seviyim çocum öle bir anne ben

c

ben şin baklavam böle yapiyrim sütle aliyim gonşuladan bi kere sütcez neyse hepsini şeyine göre bazı yapāsan bej tepsi bej tepsiye bej yımta kırıyim çok yımta isle olmiyi pazı kesiliyiri ne az isle ne çok isle kararı bej yımıta bi tepsi bi yımıta beş tepsilik azır oliyim ben mısafirimde geldinde bulunsun bende süt de buli süt de kariyim onu

gününde yazı koyim içine sora acıcık bi damnacık adeta soda acık bi damnacık şey olmasın günah olmasın bi damna tuz koyim sade pazın güze yazılsın pazılım oli bitta sofraya göre onu bitta büziyim tö böle danteĺ gibi büziyim onu tepsilere koyim onları pişirim onnarı haşliyim onnarı çocum olsa azıda vercem size bi tepsi pide de alın bende yiyin ama yok şin bayram olacek bayrama gene geceseniz bir hadise nine va būda diye ūrayın bana da çocum gelin haçan geliysiniz buri ūriyin bana her vakıt kapım açık ben böleleri sizin gibileri çok seviyem yavrım çünkü ben bir garip insan acıklı bir insan bunu bilin

ç

tāla zamanında çilleyle gidēdik evel vadı bi eşecik eşşekle sürēdi bubacım bize ēdiremezdi bize yedi uşak biz yedi uşak ama kaldık ōsüz benim bubam üstüme evleniyi ninemin bırakiy bize benim bubam yapiy bu işi ondan sora ben de te evlendim ben de kocam üstüme evlendi bu bize yazgı çocum bubacım gider iki inek bir ak īnemiz vadı bi gök īnemiz va gider tālaya işleriz naret dolmaz işleriz işleriz naret dōla gene aç misir külüri yeris misir malayı yeris ninecim aleme gider işle Bulgalara zenginnere gider ninem gider o zenginner nineme bi somun verirle bi ekmek beyaz ekmek veriler yedi uşak geliriz getiri ninim yedi uşā birer birer pāça birer pāça kuparı verir bize ne çilleler çektik yavrm nası annadayım sana yiriz o ekmē uşak dil mi bize bakarız deriz uşaklar birbirimize senin ekmein büyük benim ekmem küçük çekişiriz uşak dil mi öle kavga yapādık aramızda ninecim oturdu büle ālamak āla çok çille çektik yavrım evel naret naret yermez babacımı toplalar kapalar götürüler toplalar çocum bubacım bazı yedir bazı yediremez aç kalırız mūtalıa jandalar geliy evel böledi şindi bakma gene topliyler gene şey ediler ama ba avşam topladıla mı yarın avşamı saliyler ama ozman dayak dayak yok ta neden vesin ne kadar bubacımı döveler bi kere bubacımı evel sarık vadı onnarın kafalanda bu da beline kuşak vādı çāşīlā bubam evel zaman çalma diyiler saya çalmata diyiler Bulgalar bis sarık koyiler burıya belini kuşak koyalar bubacım bubacım tutuvemişler önünde bālamışlar bālamışlar sarıkla adam geldi bele azı bütün köpümüş ne kadar dayak Bulgala çok yaptılar kominizma zamanında çok çocum iç kapının dışına çıkāmadık ne görgüle gōdük ama bereket vēsin şindi o kada yok şe gene kōku

va ama evelki kada yok ya annadın çocum anıyısına neden gitti bizim Tükle çilleden gitti ne çilleler çektik yavrım ne satmadım gel de gör yok mudu hayvanım mı yoktu īneim mi yoktu keçim mi yoktu koyun mu yoku zordan sattık hepsini kaldık çıplacık bi de Tūkiyeye gidemedik kaldık çıplacık ben odan beri hep açık açık sa alemlere işe gidemde ben yetmiş yaşında karı ben pensiyem bana yetmicek mi yeticek ama zordan gidiyim ben vēdiyim kızımı e onunda uşaı var kız bana vēsin bak güvei tatlı çillede o güvē kazaniyir ama o nası kazanıyı o biliyiri onnar da taze gittiler bi çantala gittiler kaçak gittiler uşacını aldı gitti de ta evleri yok kirada sen kira ama bereket vēsin kira parası almiler kendi īsanları vēdi onnara ev Pendikte duriler konutlada emma para ermiyırı uşak okudiyırı bi güvē çalışiyi kız biraz sālam bir asta çok çok işleyemiyırı ben yādım edemem uşaıma aba çocum edecem ama neyle bende de yok bi pensiye yediremim bende yalnısça durim to do yukada evlerim va evlerim kazama gibi kız diyi bana gel nası gidim nere istiysiniz nere ben şin götürem sizi bi başka yere şin git yukarı git sen şin yolcu dōru ben sana sölicem git sen şini dōrı sapacan saaya kö Çerence Çerence bu kō̄ çengene Çerençe git tükan öte sapacaz şindi git şindi dōru tö böle dōru ben bi ītiyar anneye götürecem seni git şindi bure bure bure aşaya aşaya git şini ileri te to ileriki evlere içeri sokacam seni bir anneyle bak nası annadacanız bi ītiyar anneye götürecem sizi git git ileri o kapının önünde durucan şin git to bu kapının dur sen şindi hah to buda

75

Anlatan **:** Nazmiye, 70 yaşında
Derleme Yeri **:** Çerençe
Konu **:** a) Düğün b) Kış Hazırlığı ve Pide

a

kız evinde çocuk evinde ekmeği daıdırlar düünlere çaırırlar insanları birer paça ekmek veriler böle şindi kalmadı öle yaptık te bak üç aẏşam düün yapādık ta pirşembeden başlalar ekmek yapālar üç aẏşam düün gelin almak andan sona e gelin alcı gelir alır gelin oturu alaya dakı makı öle kızı istemeniz Allahın emrinnen gideler isteme akrabalar razı gelīlese veriler mesela çocuk evinden gidēler akrabalar kız evine gidēler kız itemē e düünde bis evvel çok şeler yapādık da şindi kalan kalmadı evel şini pide yapālar sütlü yapālar işli yapālar baklava yapālar pide yapālar yānı çōba süt aşı diyiler pirinci kabādısın sütlen şekelen dökēsin tabaklara epsimiz ondan şindi böle şindi bi çanaktan yiydik epsimiz bi çanakta şindi ēkese ayrı tabak ya bi çanak tarana yapālar ben burıya geldim on bi kişidik sekiz sene eltile dūduk elti kayna kaynata tā dede de sādı kaynatam bubası da sādı doksan iki yaşında öldü rāmetli eh bakmışın iki kaşık aldın almadın tarna bitmiş uşaına bakāsın eşeine bakāsın yeni gelin dil mi o su iste kalkasın bu şi istesin bakmışın bitmiş açıkta utanmak var ya

b

tarna karıdan neler kara büber iş hamıdan ta kara büber siz şi diyisiniz zencefil falan bizde yok ta siz koyiler ōda şin bi şiye ıslalar onu aẏşamdan burkana bi şeye nereye olusa bi çanā su kaynaka koyalar onu da onu südü var andan sona youdu va kokusu va işamıda anneler ekmek yapādı evde haftalaca yidik yavrım şindi biz iki gün duriyi ekmek bayatlamış e gene de sıcak tōbalara koyiler ta Tırgovişten geliyi anneye sor bakalım kabāsın deye beklēsin sona ozman inekle bol sāyā bol sana yaı şindi bunla yā mı aldıklanız bizim ev yaı şindi annem böle dedemin yüz keçisi vāmış ben ermedim onnara da nemin ermiş ben küçük o zaman uşakka andan sona annem sabāka kamış insan iç yatmazmış ya dövemiş o şindi sütler topliyiz ya üstüne alisin kaymaını alisin andan sona böle yayıkla vādı böle lömbür lömbür lömbür acık da ılık su koyisin sona o sütten yā ayrılıyiri souk sula acık topliyis bi çanak yā yapa

rāmetli bi çanak ya e pideler tatlı olūdu şindi işmik yapar siz çökelek diyisinize işmik yaparız işmī de şindi yaayı aldıka o ayranı kaynadiyisin o kalan ayranı kaynaya kaynaya o da pāça pāça oliyi işmik oliyi süziysin sona tuzliysin gavanoza koyiysin nere koyasa o zaman dolap molap yok kışlık kurutmala yemişle çok o zaman kaysı kurudūlar andan sona köstende erī kurudūlar kimde ne yemiş vasa üzüm o kada buda bizim şe etmezde başka yemiş kurūdular böle kompot şeyi yok bi tencere hoşaf bi tencere āmut bi fıcı āmut tūşusu bi fıcı büber taha ne koya bi fıcı da lāna gavanoz mavanoz yok bütün kışı çıkarīsın oda eh diiştiriyisin be ya he gün bi yemek yinmiyi fasıle pişirisin patates yemei yapasın etcez vasa yani yapasın nīde özel yemek neblem var oliyi oliyi baklava pide onların şini kurbanı oliyiri uşaklanda kesiyler ben de ōlum bir Ankarada göçmen mālesi Pursaklada ama göçmen yakın onna uçak alanına yakın annem doksan yaşında babam öldü onnan evleri yukāda babam çifçilik yapādı dokuz yaşında başlamış sürmē babasınnan kimde inek var inekle kimde at var atla kimde ne varsa misir ekim sona üş tane begi babam rāmetli böle ip bālar hāman kovālā kovālā atları kovālā acık şiyettin mi düven bizde düvende çekiniydik uşakka hemen ekinnen samanı ayiriyi bitta samanı ekini tınaz yapalā sona makina va babam rāmetli çevir çevire annem koyar kofa kofa kofa ayırır şeyi gübürünü ayırılar sona naret kapıdan gitmezler süt nareti et nareti va yok ali beki sana kalmiycek misir yemekleri olmuş boday çok ama naret bulgur mu bulgu da nele kaynadıdı kaynadıdı sona böle şiler vadı çekele bulgur çekēdik kayalāla kayalāla bulgu çekēdik bulguru tö öle işi şe yapa sarma yaparız işi aşa da koyarız bulguru e yapan koyi karıştırıp onu pinile zaten rāmetli bulgu pidesi yapādı işli pide az mı olur yayāsın pazıyı acık pinī katasın ona yokluk va yokluk biz gōmedik çok şükür Allaha amma annemin gömüş yokluk bunnar hep yamalar hep yamalar şindi çöpe hayda büün giydini yarın giymi gençler ya ama fakir aileler vādı Tükiyeden bu çocuk o māllim ben Halise altı sene oldu atık böle kaybettik yataktan düştü bitta öle ateşlikler vadı bir kara bakır kurulmuştu bi de şiye kuka hep ateşlin üstünde şindi de nebiliz be şiye mantı makarna keseriz sizinkiler şindi şiye koyiyler sizin mantılar başka bizim mantılar gene başka bizim hamırdan su Allah suyunan tö böle yapiz onnarı kesiyiz baştan böle kaynaka su saliysin

çıkariysin ne kada hamırın vasa mesela bitince şiy ediysin susuz kalsın sona youtla mı yapacan yā karar yēsin pinirle youtla sāmısakla tö öle youdu kaynadiyiz südü ılcacık böle şey etti mi pamaında yancak kadar maya koyiz satın aliz aynı youttan mayalık bırakiysin mesele bitta sariysin onu tutuniyi bitta sona kışlık kışlık gene gavanoza koyiz gene peççatliyiz accık kaynadiyiz kışlıkta oli mesele şin salarım var sona saglıyır olmiyiri lazım oldukça ep dükkan dükkan o bıldır çok oldu büyük kış oldu bir kar yadı bu kapıları açamadık buraya kadar ama o ka bitta torunnar büyüttüm torunların uşakları oldu biri beş yaşına gīdi iç gōmedim anneyi bırakıp ta gidemiyim Ankaraya ya bi aẏşam bi yere gitsem yanında insan bırakiyirim yok annatma insan kalmadı yavrım kalmadı çok azaldı camiye bilem giden yok çocum evel vadı bayram giliyi silme süpūmē temizlemē gidiyler pakliyler camiyi bereket vēsin mūtarımız duvarı yıkıldı yaptıtı bizim yadım ediyler veriyler bırakma cami hepten boş ama kim gitsin yavrım yok kalmadı öldü īsannar çocum geş geş gidiyler insanlar öldü öliy de kanser benim kocam da öyle çok kanser çoku kanser gidiy ben bilmim gencecik gencecik yavrım çok çille gencecik çocuklar geçen sene oliyi ta bi çocukcaz gencecik gecen sene oliyi Cırolanın Hasan kanser hem de altı ayda altı ay gitti gitti benim kocam bī sene yattı yatakta dokuz ay ayakta getirim götürüm hepsi vādı yavrım ben burasının suyu balkan suyu ama karıştıdılar şin su aşadan çıkadılar bi su ama bilmiyim nasıl su çıkādılar bazı katiyle bazı katmiyler sudan mı belki de yakın zamanda çıkādılar to da va beki beş altı sene gibi bi şe va aşadan çıkādılar evel balkan suyuydu ta temiz su amma dil yavrum sudan çocuk doumunda bi ebe anne getirilemiş zorna yavrum zorna kum bakaktırlamış annele biz öle gōmedik biz gittik doumaneye çocuk dōmunda deyi nasıl deyir anne ebe anne getirle zoru zoruna ölecek mi kalacek mi ozman atmış bīde annele kīkıncı senesi kīkta mı evlenmişler evde ayçicē yāsını koyiyle böle küçücük bi şeye o ışılıyı gene sūmek işlemişler çorap örmüşle ışık söndüm biz gömüyüz şindi yok yok ayçiçek yāsını koyup ta fitil yapıp böle ışık için yakıyomuşlar uşaklana annatsınla söylesinne genşlere evelkine uştan gelmiş bu çocuk evel ne olmuş nası geçmiş istiyi söylesin uşaklara o oca bu mallim kendisi de uşaklara annadacak evelkinin nası oldūnu talebelerine annadacek

76

Anlatan **:** Uriye Feti, 72 yaşında
Derleme Yeri **:** Makak (Makak)
Konu **:** a) Sohbet b) Bayram c) Kış Akşamları ç) Düğün d) Hatıralar

a

bundan yā dömüşle anay buña ne diyiler ni o şidi aney tiz ba ya dövüle amma onda bu da sütten ya çıkarıyolar terem yā elle çıkama yöntemi yapa bilmim gel gör bu tarak yapaları tarıyola önce eskiden elle eskiden yapıyomuşlar o pamuk gibi oluyo koyunnarın yapası te elle ekin biçiyomuşlar eskiden bu bi tane orak elinde eline geçiriyo eli kesmesin diye bu ekmek fırına yormak için mi ekmek kırıyırız tekne yormak için hamurun suvacı eskiden taşıyomuşla yukada suvacı göstermelik çölmek topraktan kahve içiceniz mi yetmiş eki bu köyde büyüdüm ninem babam vadı burda ninem tamuẖta işlerdi çoẖ şey derdi işlerdi karı ama bıī şeyden on yedi ya ne kadar ograştı şey etti öldüler gittiler köv ben tarladan işledım yirmi eki sene tarlada işledim çapa kazdım yedinci klas ondan sora yirmi altı sene saycıydım manda sāgdık aparatla baştan tarlalarda işledik şindiye gadar ograştık ograşmak tarlada sabahlayın ġalẖardık erken ġalẖardık ben koyun sayardım süpürürdüm tarlaya aẏşam üstünde ḳaranlıḳta toplanırdıḳ tarla yemeḳ ni bulursaz yımırta şey ederdıḳ ondan kartopu şey ederdıḳ suda pişirirdiḳ er şey vardı kompir yapardıḳ çapa kazardıḳ epsini ben mı ben oynamaẖtan iş aberim yok ben ḳardaşlarım ep baẖtım onnara yeki tane bıī gardaşım var gıs ġardaşım bıī da çocuk gardaşım var ninem rāmetlí işlerdi aleme başka türlü bıī ekmek için benım rāmetlí çok çenelidi yeri suvardıḳ şindi evlerin içi düşeme baştan şidi biyaz toprаḳ duvarlar yerler ḳırmızı toprаḳ

b

bayramnar geçerdi vaẖtindi çoẖ şey geçerdi ama burda kalmadı kimi görürdüḳ toplanırdıḳ şi toplardıḳ şeker meker kuru diyirler kurumaj derdik bis yu ufaẖ te böle mendile balardıḳ yoẖ gardaşım torbada yoẖ mendile bāladı ninem doldururduk biz onu duldurdunan aydi gelirdiḳ eve onu boşaldırdıḳ gene giderdiḳ ki oli çoẖ geşettiler de Türkiye'ye gittiler elli bıī de gittiler ondan sora elli bıīde bayramlara tatlı yapan

yapardı bis tatlı yapardıḳ çörbelek yapayıdıḳ çörbelek hamırı kaṙaṙdım he hamıra bırras şi soda ekmek sodası bır yımırta bırī de sulan yayardım onu te böle yayardım yeti buraya böle yapādık yikiye bölürdün yikiye bölürdün içine et koyardıḳ bazsına karton koyardıḳ başka çoḳ şeydi bızım şiyimiz ninem rametlí giderdi işe bız gece gündüz işte gece annem baḫardı uşaga gündüz ben

c

kışın evdemis kışın göri evdeyis babam çıraḫtı Bulġarlarda çoh bahtı bize çoḫ baḫtı yiyecen diyecen nasıl diyim isan çoḫ baḫtı ama öldüler sora sora gitti bubam incinostolarda oraya gittiler ondan sora şey orda işlerdi çoh para kazanırdı amma ep gene şiy ne diyim ona darcaoglu parası darcaoglu isle sora sora elli bırī de gittiler tekeze istemeyiz dediler tekeze dedı erkes şey etsın geçmiycek şeye ne şunun adı tekeze gelirse şey er şey kıj gün evde ni yapayık asır oriymız ya şiy misirin yapraından şindi yok öle şiler şindi bi çeşit moda bütün ya bis çok şey derdik öteye beriye giderdıḫ amma bırī gittiler türkiye iki gittiler sonda şiye gittiler on on beş ane var yok burda erkes bırī Stalin sürgün yapmışa bırda on ane

ç

burda yaḳındıḳ ne olacaḳ baştan erkes şiy yapardılar alem nasıl diyim ya ben evlendím on altı yaşında beni evlendırdiler yaptıḳ düünü kaynatam istediler küçüktüm mektep bitirdim altıncı yedinci klas ondan çok şey büyüktü on bırī yaş büyüktü sen istemedın kücük mücük beni yolladılar haydi yaptık düünü bırī iki gızım var düün üj dört gün yapardıḳ ni hazırlardıh vahtın birisinde sofra koyardık yemeḳ ondan sora ḳāve çok iç başka türlü şey yoktu yemeklerden ne azırlayıḳ sofra sofra koyardıh amma çorbası şey börek diyiriz biz çorba sütsüz çorba onu yapardıḳ tatlı matlı yapardılar düün bırī gün yapardılar bırī gün yapardıḳ çorba yemeḳ yapardık öbür günü üj gün çeşit sofralar ondan sora bırī taha bırāz acık ḳāveni yapsın da düünde bırī gün iki gün üj gün düün kızı aldız nasıl olıyırı şeker gibi neblim onna çohunu yapamazdıḳ ama şimdilik te öle ya davullan zurnalan şi ederdıh sora devirsi gününe kalırdıh üj gün kalırdıh düün evinde kalmiyırı avşam on şeyi bırakırdıḳ kız orda kız bırī gün eki gün üçüncü günü şeylen bütün aylanırdık tarlada marlada köyde avşama kadar gelidık bır ta onnan

toplanırdı erkes evine ḳalırdı ısım akraba onu yapardıḳ aḫşam kündüz erke evinde üj gün ya akrabalar kim nasıl şey ederse şindiye kadar ama sene seneden çok tarikat olduk ivel zaman şeyleri bilmezdıḳ çok ne yerdık ne dıyısın a bayramnık kimde vardı vardı kimde yoktu yoktu fakir idıḳ evi babamız yaptı babamız yaptı burda evimiz vardı bu çocuk geldi yanımıza şimdi yaptık güve enci köyde ikisi bı̄rbı̄rından çok şeyler annesi doksan yaş ya

d

annem rametlı bahardı şiy öldü astalandı öldü çok şeydi o sora ninem rametlı nası uyumazdı onna bambaşka uyuşmazdı yerdi sopayı şey ederdi ninem çok işe çok şey derdi ölüm derecesinde oldu da gene rametli oraştı bubam da çoḫ oraştı hayır bizlen oraşmıyır işlen oraşıyırı e sen o kadar sen oḳıysın mallim bizim uşaḫlar şeytti bitirdi gız mektebi şindi başladı gidicek şiye Varnaya haydi haydi şiye gittık tarlaya gittık rametli ninem bubam oraşıylar işle ben dedim bu ayamı dedim soksam burıya ni olur acaba dedim bütün te böle valık dedik biz ona ya buba dedim öküzler benim ayamı şitti dedim te bu ayak kırıldı sı͡ırlar çeviriy ya ondan şey ettık ne yapacaz ḳoydu beni arḳasına bubam götürdü beni şeye gittık Voyvoda ḳoyuna gittik orıya gittık söyledi isan nası yapıcam ayanı şiye koyacan demire koyacam sana dedi şına dedi ama şınayı şey etmedim sora sora geldi şiye yaptı bereket versin çok şeyler geçirdim gardaşım tarlalarda geçirdim ondan sora şeyde geçirdim mandarlarlan çiflik burada şeyde var var fazla yirmi altı sene manda sādım neler neler oldu çok oraştık çok şey ettıḳ öteden beriden bazsı şey ediyir te burdan burıya ḳadar demir koydular yeki sene oldu sora baştan at arabasından düştüm bütün te bu şey ya yavaş yavaş geziniyirim onnan annamıyirim ben getirim ben getiriyırım bütün gün yavaş yavaş başka türlü yok ne şiy ediyim çoḫ Bulgarca ne diyirler şuna eki sene oldu gemir koydular te onnan oraşıyrım gardaş arıyır çok arıyır götürdüler şeye

77

Anlatan **:** Şerife Kurt, 65 yaşında
Derleme Yeri **:** Karagözler (Bujurova)
Konu **:** a) Sohbet b) Düğün c) Yemekler ç) Oyun d) Sağlık e) Köy Tanıtımı

a

işmimiz pinirimiz va yūdumuzu kendimiz çaloz hepsini hadi ismimi yazma ben ihtiya yavrum istemim düünnemiz kimisi ileden getirö kimisi düün sabahı getirö kimisi cuma akşamı Bujurova Bulgarca ismi Bujurova atmış beş çalışom işte burda kımetin yanında süpürüverim temizlikçi doktorun yanında burasının sokakları gelinne ikimiz temizlikçiyiz ya te yemekle süledim kuru fasulyemiz var kaynadoruz açik öte berice kaynadoz sürüveriz an so yenden gene sıcak su kuyup kaynadorız suanını duriysin büberini duriysin sona salçasını yasını karardıp dököz ya

b

düünnerde şindi köfte veröz kızı istemeye ilk önce yüzük dakola andon sa yüzük dakdı mı şindi büle yapoz askilerdende gene ölemiş be çocum istēmişler ana buba çocun haberi bilem olmazmış çocua anası bubası halası dedesi istemiş an so getirip bī kına emen ozman büle düün yapmak yok eskide bi kına emen aydi okutman dila gidiliymiş yavrım arıbıyla manda araba öküz araba ayreten mandala vamış gelin alma arabalar büle asırdan paladan örtük öle getiriymişler şindi arabalala atılo hepsi atılo akadan alolar ana ısım akrabası arabanın arkasınnan eki ato şeker daıdo kayna hepsi olo evelde olumuş bollunu olsunmuş gelin orda fikarelik görmesin bolluk diye gelinin bubası kolundan tutar bubası pindirir arabaya bindiröller ondan so çocuk tarafına teslim edöler yingeleri kaik alıp çocuk taraf götürö yip geröler gençler tö büle ye ihtiyalar emen adet yerine gelsin birkaç para veriler ondan so çözerler ipi salalar gelini aydi alma gelikende toprak bastı parası alımışlar evel yavrım şindi yok girekende gene aynı yirmi left mi ne kadar para alımışla gelini alma gelöler deye ya gideken de genşler geremiş emen te tora inerkene va yavrım ıbrık veriliydi su dökelek gelin kapısına kada su dökelek gider ordan elline iki birinda ya birinde bal büle kapıyı yaptırıla üç kere yāla bal gibi geçinsinner deye e o kadadı baya

c

yemekleden de evel aynı büle urulur gene gömme yapāla geline pide yapāla gömmeyi mayala karosın ilk önce iki saat ivel sona içine pinirini kuyosın küçürek küçürek koparıp içine piniri büle yapıp kuyosın yumırtela üstünü yurtla yalayıp fırına verösin ona so geline kuyala bi sa ben dödum bu küyden bu küye de gelin gittim buralıyım ben ya kay sabahlayın ne olusa ana buba biçem onu yiyiveröle toptan sonra da kaik yapāla çorba yapāla e çorbayı tülü çorba var er tülü çorba va er tülü çorba var kemikli kaynadolar imdi bır̄ ne yānı bır̄ ne kemik suyunda onda so kuyasın epsini eti atasın içine salçayla gene suan kavırısın katıklasın onu tö öle sopa gibi olur onda so çorba olur anda so yānıyı vereler yānıyı da aynı lokma kestik mi ayvanı koca ayvanı küçük koyun koyun keser kimsi lokmalıysın kuyosın kavurosın anda so suan atosın böber koyısın markusını kuyosın onda so katıklıysın gene kaynadosın kaynak suyunu kuyosın yanı oldu va ya geçen de yaptık iftarda te bırda te epten avlı içinde pişidik yānı erkeze sarma saroz lāna sarması saroz şindiki genşle pirinşle yapo yavrım biz ihtiyala bulgurla yapādık ivel ama şin genşler bulguru biyenmiyi bulgurla yapadık bulgur katıklasın suanını kuyasın epsini etini kuyasın acık lāna sarmasına sararsın tencerede pişirip yiysin bayramda te yānı yapoz su bidesi yapoz keşkemizi öröz pirincimizi öröz yānımızı yapoz çorbamızı yapoz tatlımızı yapoz yānı te aynı öle kavırorız annattım gibi öbü kö isle orasını yaptıla şin bunu yapıcakla ben te deyim ya doktor geliyo bıra temizliyirim odasını mūtarın odasını temizliyirim anda so çıkom işte burası buda dödum burası gitmem de admış bej Şerife Kurt dēler orda ısım nemiz var annlattım yapoz keşkek yapoz armut deyiz biz de haşlama deyiz kireze kirez deyiz alfat onna küçücük armutla alfat var bilem bunnarda tūşu çok güzel öli toplıyırız yıkıyırız kuyorız ondan so bi kofa su olor kapıysın azını gölgede dursun yapoz pazlamaç deyiz mayayla da yapoz yurtlada yapoz maya kuyoz yāniyi anlattım te enle kavıroz lokma lokma ayvandan işte öle

ç

nası oyunnar oynıcak karpız çalmak übecik yapādık büle sekiz on kız yaparız çalar kaçarız işte öle çocuklala çelik oynar ivel anam yaparke ben birer çıbar bi kafa yapala iki kol tö öledi

d

Şumene götürülüdü yavrım kasabalada vadı gene annelemiz sarāmış öle sirkele yaş palamı kuyamışla şindi bilem doktorlar süliyir yaş palaya saroz uşā ne bilem be çocum tetreyi toplayırız tetreyi yaraya kaynadoz suyuna buo tutorız buo çıkoro buo ineklerin yenneri şişti mi kayradosın tencereyi buharını yerine götürüp bugusuna ya yaraya tö öle burda geçmeyen yara va bugusuna tutāsın faydalı o da faydalı çok neblem ba yavrım biz öle çok gezmezdik vadı zehir ivel annele ebelik bilem yapamış ep eski

e

Karagözler burası aşakı Karagözler Bojurovo Bulgar ismi yukakisi Çernoko burası Bojurovo o vakıt uşak neblem ba yavrım ītiyar Zinep anneden sade işidiydim ivel arastalī vamış ta çok kırılmış küler te burda Vırbıtza deyler derenin boyuna tö büle yar altına sokmuş insanna kendilerine de to onna kurtulmuş yukalada var büle öle ya orda çok burda yok bu kü aynısı bizim gene evler eskiymiş sona yeni oldu samanda var he yerde var adı pınar burası te aşaı māle pınarı he yer pınarımız var deremiz de var hij bilmiyim bizim derenin bunda yok Durcak küyünde dilmidi göller be to mezālın beri yanında ayvanlar oraya girēmiş to bu üç küyün ayvani ora mezālın beriyince buralada yok Tuşivitzada va toplanıdı ihtiya sekiz on ihtiya gidele ora başka benden bu kadar yavrım

78

Anlatan **:** Fatma Hüseyinova, 65 yaşında
Derleme Yeri **:** Turuca (Staniyantsi)
Konu **:** a) Düğün b) Kış Geceleri c) Bayram

a

kız istemē evel gidilidi enle yolladıla bir erkek mi olcak bi kadın mı gidip anadan babadan istele dünürcü gibi ister Allah'ın emri nersede ana bubada razı geliysede andan sona başlalar nışanlı yapma nışanda çok bocalar yapılīdı evel bizim bōça yapādık anaya bubaya ısım akrabaya eşe dosta boḫça çok olur şindi o boḫçalar battı ondan sona nışan oldu mu deseler bir sene nışanlı kalacak dey bi sene sora düüne başlalar ne zaman de sana buba düün ne zamana karar alısalar a sora bittaka düün başladı mı birinci kına yaparıs birinci kınada türkü sülenir oynanır şalvar onu bunu giyilir öle olūdu so ikinci kına dēdik ikinci kınada da gene davul tutālar davullalan öle oynanıdı ondan so düün başlar pazar günü bizim düünümüz ta başlar çarşambadan çarşambada çiyiz alma gidēler perşembede çiyiz sererler perşembe akşamı cuma aẏşamı birinci kına olur cumörtesi aẏşamları ikinci kına olur pazar günü düün olur düünde bittaka dakıla olu diye evel dakılada büle biz de altındır onudur bunudur büle yeni şeleden yoktu tencere bakır para yorgan döşek öle şele veriliydi yemek yapılīdı yemek yapādık. amma evelki yemeklemiz hilten başladık on üç on dört çeşit yemek yapardık biz bi düünde başlarız çorbasınan bidesinden yānısından baklavasından kabaından sütlüaşından işliaşından unlukla turba varınca yurtla turp yaparıs onu koduk mu soraya atık deler kimse korkmasın yurtla turp yendi mi kimse rātsız olmas bu çok yimei yise de o bütün soranın yemek yen bittike ilacı da yemekleden mi ilk önce çorba çorbayı sütlen pilaf yaparıs sütle pilafla enle pilafı kızardırız yazarız souk pilafı baştan hamır kararız yazarız onu yazdık mı güne karşı sereriz güne karşı serdik mi gevredi mi toplarız yenden o pilafı yene ateşte büle kızardırıs kıymık kıymık büyü ufalarız bitta kızardık suya salarız onu bıras az bi su kuyup ondan sora içine süt ekleriz pişti mi kabardı mı üstüne de sāyāsı karardıp dökeriz bittaka verilir ardından börülce börülceyi de gene kuyarız ateşe börülcesine suyunu içine suan dugrarız koza büberini atarız kaynatırız pişti mi börülce

yencek hale geldi mi andan sora bitta karik yāla un kavuruz ona sāyāsı kavuruz biz o zaman evel çok hayvan bakardık hayvannadan büle dükandan çok az alınīdı bu gündendi yāları ta çok tereyagı kullanılīdı un kavurusun yāla unu ondan so üstüne dökeriz üstüne döktük mü bitta karik içinede kuyarız kokusunu pestilini kırmızı böberini o yimek hazır olur bitta soraya kuyulur ondan ardından bi san bide verilir o pideyi de yenen baştan nirten hamırı yaparıs kararız unna yımırtála sula hamır küçük küçük büle böleriz onnarı bitta oklavalala yazıyıp fırın üstünde kızgın fırının üstünde büle gevredürüz onnarı gevrettik mi ona so parça parça olır gevrettikten sora pide saannarının dibine kuyarız gene tereyaıyı üstüne hıslarız bi başka saanın içinde pazıyı hıslarız su kuyup kuyarız onu saanın üstüne içine arasına sepeleyeriz peyniri ufalayıp gene dört kat büle yaş pazıyı ıslayıp ıslayıp en üstüne de bi kırmadan bir pazı kuyup yenden onu fırında pişiriz ateş üstünde kızardırız alt tarafı sona üstün çeviriz alt üs ederiz öte tarafı da iki tarafı da pişti mi bitta verilir soraya onna öle pişik onun arkasından yānı yaparız tavuk yānısı tavuktan yaparız tavū ilk önce keseriz temizleriz yolarız onu parçalarız kuyarız bi tencerenin içine içine gene dugrarız suan bi koza büber atarız kaynadırız onu suyunu kuyup pişti mi tavū çıkarız suyun içinden kıymıklayıp temizleriz onu kemiinden ayıtlayıp yenden salarız yālı suyun içine bıraz da pirinç atarız arkasından yāla suvanna un kavurup üstüne dökeriz onu döktük mü yanımız azır olur bitta başlarız saanlara kuyup daıtmā isannara onu veriz yānın arkasından baklava deriz baklava yaparız baklavayı da gene aynı pazı hamırı gibi gene hamır karılır o sade yımırtele sütle karılore küçük küçük parçalara yap bunu topallacık gene oklavala yayıyorız yazdık mı onu incecik incecik hem büle oklavaya şüle toplarız büzüştürüz oklavadan çıkarız büzüştürüz bütün ne kadar yapacaysadık onu yenden pide saannanın içine dizip fırının içinde kızardorıs kızarttık mı yenden gene baklava saanana dizip şekerli su yaparız içine acık vanilya atarız gözel koksun deye o şekerli sūla haşlarız onnarı hıslarız yımşasın kabarsın diye kabardı mı andan sora bittaka soraları tatlı öle veris evelki baklavala öle olurdu şindi baklavala başka olu dükan baklavaları onun arkasından sarma yaparıs iki çeşit sarma yapādık evel şindi yaporuz onu biz gene birinci ilk önce yapādık işi lāna tūşu-

su korarız biz onnara cıbırlara evel cıbırlara kuyulır şindi cıbırlar kalmadı biz onnarı kuyırız artık lāna tūşusunu tūşu oldu mu ondan çıkarıs lānaları büle ikiye üçe bölüp tūşuya kuyar tūşudan çıkarıp işil lānayı olduktan so küçük küçük parçalar koparıp o lānadan bulgur kabardırıs bulgurun içine gene yımırta kırorıs yeşil sarma et kavurorıs sovannan eti kavurorıs kokulanı atos fesleni poyunu acı büberini suvan kavurduk mu onnarı bulgur da haşlarız sıcak kaynah suda bulgurda haşlarız gene bulgur yapmamız büle dükan bulgur dil bizim bulgulamız biz ilk önce ekin orak biçildi mi ekinnere topladık mı yıkarız temizleriz ekini kaynadırız bi kazanın koca kazanın içine kuyup sulan kabardırız patlattırız o ekinneri onan süzeriz süzecekleden yayarız palalara büle gevredip kurudup yenden dērmende çekeriz onnarı basmadan yapma palalamız çarşaflamız olur onun üstünde kuruduruz onnarı kuruttuk mu onna īyice gevredi mi götürü bi dermenci çektiröz onnarı ufacık yapılır dükan bulgurları tā başka olur andan sora bittaka kaynak sulan yā döküp içine bıraz gündendi yagsı kuyuz ona kabaroz kapoz karışdıroz kabardı mı suyu çekindi mi bittaka içine dököz etnen kavurmuşuk suvanını büberini onnarı etlen karıştırıp kaşıkla büle azar azar alıp alıp kuyarız lāna yapraının içine bükmeleyip büle top top bi tencerenin içine sıra sıra kat kat dizeriz yenden ateşte bi ker ta kaynadılır kaynadız onu ateşte kaynattıktan so bittaka sıcacık sıcacık onnar öle verilir lānadan işil lānadan şindi yeşil gene va yeşil onun arkasından sütlaj deris onu yaparıs pirinç o pirinci de şindi yıka pakla temizleyip onu tutarız bir iki saat tuzlu suda beyazlaşsın diye temizleyip yıkayıp kuyarız bir sıcak suyun içine bi tencereye kuyu bıraz sıcak su salarıs pirinci pirinç kabadı mı südünü de içini īce kaybetti mi südünü suyunu emdi kabardı mı atarız onun içine şekerini karıştırıp indirip küçücük küçücük büle çanacıklara dizeriz onu azar azar kuyup bitta kaysa veriydik onu onun arkasından şindi karik yeşil sarma diyeris o yeşil sarma kuyādık o yeşil sarmada gene biz onu yaporıs pancar yapraından hayvan pancarı deyeriz bis dil tatlan şeker pancarından sert olu diye devam herkez eker bizim hayvan pancarı hayreten yeşil sarma için onda yeşil pancālar oldu mu bunu yaprakları yeşerdi mi toplarız onnarı onnarı da sıcak suda haşlarız o yapraklı ilk önce haşlayıp bi su kofaya bıraz su kuyarız onun içine salarız onnarı

sousun yapraklar diye o arada onnar soarkana gene kabardırız bulgur yeşil sarmanın içine et kuymayız bulgurun içine yāla suan kavırız yımırta kırarız pinir ufalarız ya işmik ya pinir gene birey yaprak birey yaprak alıp pancar yaprak içine birey kaşık kuyup bulgurnan o katıkları o bulguru katları sararız dolarız büle tencerenin içine ilk tence dibine acık yā kuyup bitta sardım sarma dizöz tencere dolunca tencere doldu mu bıraz ayreten bi başka tasta mı olcek ni dese yālı su yaparız gündendi yagsı döküp üstüne ateşte kaynadırız onu pişti mi kabardı mı endiriz bitta ordan ka alıp alıp saannara kuyup isannarın önnene veris o öyle olur onun arkasından keşkek deris çok katık keşkek dedimizde gene onnar dükanda evel bu keşkek dedelemiz zamanında biz şin ka dükandan azır aloz o zaman āştan şüle bır āştan oyuk oyarlar bir āç keseler üstünden oyarlar onu çanak gibi büle kofa tencere biçim gibi oyuk yapālar içine kuyarlar ekine ekine buday iki erkek ellerinde bırer āştan tokmak yaparlar büle karşı karşıya durarlar keşkek dūmek için bi biri urar bi biri urar sırayaca bi biri ice patladınca o keşke karında ekini daıdıncasına kadar ana sora bittaka ateşte kaynadılır gene suyun içine salālar o keşkekten kabarır kabardı mı süt dökeriz içine süd dökdük mü südün ice gene ice kabardıp üstüne tuzunu atāsın yenden gene tereya sāyāsı karādıp onun içine tavada karadıp kırmızı yaparız o sāyāsını tavada karardıp üstüne dökülür bitta saannara koyup isennerin önüne musafirlere öle kuyulur onu öle yaparıs ondan sora kabak bir dizeriz biz bi tatlı bi tuzlu dizilir yemekler tabakta şindi ortaya kuyulur soraya şindi yemekler büle hayrı hayrı dil herkese vediklemiz gibi evel bi tabakta yinirdi koca bi tabak kuyarsın orta yere herkez on iki kişi mi otırcak bi soraya oturular gaşıklanı alılar bitti mi bu yemek, öbü yimei kuyalar o saan alıp kabak kabaı da gene ilk önce kavunu sayarıs beyaz kabak sagda olur büle düün derneklede kara kabak deyiz biz kara kabakladan kışın onnala başka şey yapılır soukluk falan bunna beyaz kabak soyup dilim dilim dilimleyip kocaman tencerenin içine koyup üçünü içine bıraz su koyuz içine şeker döküp pişiröz onu tatlı yapoz ondan biz şekerle yiyöz o kabaın üstüne şeker kuyduk mu o kaynara buusundan erir emer o şekeri hepsicik bitta o pişti mi bakasın kabak yımşamış mı pişmiş mi çekip kenara alıp ka kaşıklan kuyarıs öbür soraya kuycamız tabaın

içine üstüne de bıraz yenden gene şekerle süd pişiriz südü şekerleriz gene tatlı yaparız dökeriz kabaın üstüne südü sütlü kabak tatlı onun arkasından bulgurlan gene yeşil patlıcan katı yemē yaparız onda gene yeşil patlıcan dugrayıp haşlarıs sıcak sula süzüp kavrulor gene yāla suanna kavurosın kavurdun mu içine o yenden dökülör gene süt su bi tencere yemek yapıldı mı ondan sonası o tencereden yeşil patlıcan yemeini aldık mı bulgurla yapılor kuyoz soraya kuyacamız tabaın içine üstüne samısaklan yurt samısak düyüp karıştırıp üstüne gezdiröz büle o samısaklı olur onu oraya veris onun arkasından işli aj diyeris işli aj diyeris o ijli aj hayvadan yaparız vişeden yaparız bi tencerenin içine döküveriz kompot şileni büle burkanna burkannar nasıl dersiniz bis kavanoz demiyiz de burkan iki üç ka bakacan çok istersen yapma çok dökesin üç şeyden yapoz çokçası üç kavanoz döküp bi tencere kaynadoruz onu kaynattık mı bi küçük bi başka tasın içine bi paket nişeste döküp onu duruldup onun içine bittaka büle karıştıra karıştıra dököz o olu koyu tabaklara kuyup kuyup azar azar o da gene öle verilore kari kaç sora yemek verilcese düünde her sorada bu sayılan yemekleden her soraya koyulor on iki sora verece beş sora mı vercek kalabalına bālı onun arkasından ordan geliyim karik yurtla turba turbu soyuyoruz soyduk mu turbu rendeleye rendeleyip sıkoruz onu acık su kuyup da acısı çıksın bazı turp acı olur acısı çıksın deye bitta saannara bölüştürüp onu içine hatta bi koca tencere karıştıroz baştan bitta kaç saana kuyuz yurt döküp yurdu karıştıroz tuzunu her soraya birer saan kuyup herkez gene toptan yiyor onu bittidi de souk yaparız soukluk da ka kim neden yapasa dı çeşit olu bazısı kızılcıktan sirop yapadık evel şin gene yapoz onu da evel daaya gidedik kızılcıa şindi herkezin evinde haşlı fidanı va herkez evde yapo kızılcıktan büle sirop yapılır kaynadılır süzülür şekerini atarız bitta azar azar bi kavanoza kuyarız onu ondan azar azar kuyup durulduk mu bi kofanın içinde taslara kocaman büle taslar olur kuyarız soranın orta yerine herkes kari kaşıkla isteyen kaşıkla alıp da içme isteyen alıp içer soradan gezdirilir o tas erkes azar azar içer yare püskül denir bi yemek duası yapılır o sora kalkar kalktı mı yenden başka yimeyenner oturur ona so gene başka bütün halk bitincesine kadar o sora hep yıkılır hane sahibinden kocaman soralarımız var bizim büle herkes oturudu evel on iki

kişi mi oturcuk on beş kişi mi bi soraya öbü konşudan getirile bi başka sora onu yıkala öte oraya da oturu on beş kişi üş sora yıkılısa da üş soranda haniki yemekler dizilir hepsinin arkasında on beş çeşit yemek vasa on beş de soranın arkasına bircik bircik koyulur obür soranın arkasına da o kadar o da koyulur öle onnar bitti mi yedim kalktım yenden onnar toplanır yıkanır aynıki yemekler gene saannara tencerelerden kuyulur gene oturulur üylen dakka başlayıncasına kadar isenner düüne gelecek olan mısafirlen gelmesi bitincesine kadar bitti mi yemek vēmek bittaka çıkarız dakıya durarla yemek vēmek bitti mi çıkala baırırlar çıkarırla gelinne güveyi içerden türkü süylelek yingeler andan sora kuyarlar hane sahibinin evinin avlusun önne bi masa gelinne güvē durur yanı başında ingeler durur şindi krasning bilmem ne va evel krasning yoktu kızın geli kız tarafında geliy kızın tarafına durar çocuk geliy çocuun tarafına durar anda so başlala dakıya haykırılar ilk önce annesi gelsin dedesi gelsin evel anneyle dede geldi mi büle kalaylı bakırla vadı ivel anele dede kalaylı bakır dakdı mı çok büyük bi şe süleniydi av anele dede kalaylı bakır dakmış arkadan gelir anasınna bubası çocun diyelim başlıyır ilk önce bir ilk önce bi tarav geço o tarav bitti mi onda so öbür tarav başlıyırı kızın oglan bittiyse çocuk tarafı geçö çocuk tarafı ileri geçese kız tarafı arkadan geçöre bittaka andan so başlılar ivel para vemek yokdu bi yatak verirler kurjunova yatakladan demir başlı ivel anasınnan bubasınnan bi yatak vemişler av yatak vemişler arkadan ka amcalar dayıcalar geçer onnar kofa verir tencere verir saan yorgan verir tifik döşek verir öle işte dükandan alīla bunna hepsi şe dükanda alor herkes kendi hediyesi gidip dükandan halıp düün günü pazar günü herkez elinde dizilöle büle sıraya ilk önce anne arkadan annele buba bitta en büyük amcası dayısı yengesi ablası bittaka konu komşu sırayaca orda birisi bārır annesinden kofa bakır babasından yatak hagasından diyelim bij kaf kim karı kim gönde ne vasadı şindi onna verilmez oldu şindi buzdolabı verilöre çamaşır makinesi bilmem ne evel bunna yokdu bizde şindi başladıla bunnar şindi düün olur kız evinde çocuk evi gelir şin nışannı olduktan so şindi düün pazar sabā davulla zurneler gider çocuk evinden kız evine annayı bubayı alma kız evinden geliyler anayı bubayı alıla çocuk evi isannarınna bütün mısafirlen gidilir kız evine

davulla vurula bayraklar ellende herkesin elinde bayrak hane sahibine gideken bayrak götürürsün basmadan elinde muvarlıyısın gittin ise bittaka düün bitti dakısı falan yapıldı mı erkez verir yemeni evel herkes kendi insanını doyurudu şindi ka toptan olu kalmasalada gene düün bittikten so gelini alma sıraya gelir gelin girer içeri içerden ana buba çıkarır arabaya pindirir evel arabalala gidiliydi öküz arabalala çıkarma duvakla gelin yüzünü örtüler dışarı çıkosın dışarı çıktıktan so arabaya pindirö ana buba şeker atollar belde beriki evde indirikene anda so ālaşolar pindiröler gelini gelinne güve pinör araya evel öküz arabalı yanına gidiliydi manda arabalı yanına gidiliydi sona sona başladılar kamyonnala gitmē şin ka arabalala gidilö anda so getiriler gelini bi yere getiydikten so indiriyler arabadan kayna kaynata gelir arabadan inmez gelin gelinne kaynata ni verise karik bi buza mı verecek koç mu verecek koyun mu verecek ne veriyse verir getirile arabanın yanına getirir iner gelin arabadan indi mi ondan sora yavaş yavaş eline veriyle gelinin bi ibrık su dolduruk arabadan avlu içeri girincesine kada o ibrıktan su dökelek gider gelin ana so avlu içine girdi mi ekin atalar gelinne güvenin üstünden bolluk olsun deye su döker gelin kapının yanına vardı mı girece kapıya vardı mı büle suvazlar kapıyı üç kere bi şinik deler evel büle tahtadan yapma topalacık o şiniin üstüne bi namaza kuyalar o şinin üstünden basar gelin ona sora girer içeri düün bittikten so sonası kari kim gitme enle gelin çaırolar güvey çaıro kız evine gezme o aẏşam bitta garik diyelim yarın aẏşam gelcek haftaya mı gelcek gezmeye buyurolar güvey kız evine orda da gene aynı yemekler yenö gidö gelinne güvey gezmē bir hafta aradan geçti mi bütün arkasından aġalarını kardaşlanı ablalanı aykırola gene çocuk evi aykıro çün kızın aġalarını kardaşlana halalana çocuklana arkasından onnar gelö gene gezme son bubaya aykırolar kızın ana buba geliykede bittaka amucalar dayıcalar bütün hısım akraba ka kime buyur ederse onnar da gelö gezmē düün günü onu unuttum bak şindi burdan çocuk evi kız evine gittikten so gelini almā kız evinde kāve yapılır kāveye oturular bır odaya çocun anası amucaları dayıcaları kāve içme toplalar içeri kāveye girdiler mi o kāve yapan kapar kaynata verir para ne kadar veriyse de açālar güvey birinci gezmē diye gitti mi güvenin yemeni saklālar orda kız evinde yemeni saklalar kim sak-

ladısa orda kardeşi mi saklıcak dayısın çocu mu kimse ona ne kadarsa para vere vere ondan sora veröler yemenni düün günü gene dakıya durdula mı kızın tarafından bi çocuksa çocuk mu otutturcakla otuturular masanın üzerine enişte güvē ondan sona para verir ondan so indirirler başlalar dakıya şindi tā bambaşka olu karik düün yaptık dün çok kalabıydı Akderede Akderede büyük te çok kalabıydı iç yok vamış onnada bitakım ama bizde yok onnar istemiyiz çok adaletle de çok kavga çıko o onu isteyi o bunu istemiyiri andan so kavgaları hij bitmiyi biz bu kadar vēdik siz bu kadar vēdiniz dedik ne çiyiz satacaz dedik ne kapı kitlensin kız evine gelen çiz almā çiz satollar çocuk evine de gittikten so çiz satma da şin çiz alma deyi gelle o şindi yapan hep ta yapor evelden vadı bu satta ama çok gürültü çıkardı ivel şindi o kadar insanna ta öle yavaşladı mı tamı kültürlü annayışlı oldular şindi o kadar çok kavga çıkmi çiz alma gelir kamyon tutarlar gelir kamyon çiz almā çiz almā diye geldikten so kapıyı gitlerler içeri girer bir yinge mi olcak abla mı olcak niyse açmaz kapıyı çiyzi vermiycek kapının arasından bittaka çocuk tarafından salılar para içerdekisinin ka gönnü oldu mu açar kapıyı istedī kadar elli mi isticek yüz mü isticek öle az veriseler açmaz ka istedi şeye geldi mi açar kapıyı andan sonası aşa gittile mi çizi götürme serme çocuk evine geldile mi hop çocuk evi kuymıyır ondan sona onna da kapıyı gitliler çizi kuymıyılar içeri onna da onnara salar parayı evel gelini almā haşrıya gidiliyse de yel toprak bastı parası alınır ib gererler arabanın önüne bizim küyden yukarıkı küye Karagözlere kız alma gideseydik küyün kenarına erdin mi kızı almā gidecen küye toprak bastı parası dēler yabancı küye girösin deye sorada yola boydan boya büle ib gererler salmazlar o parayı vēmeden ondan so vēdiler mi parayı yüz mü diycek elli mi diycek ne kadar dese o o parayı vēdile mi çocuk evine ipi topalar çocuk evi ondan sora girer kız evine bazsı vēme istemez parayı çok istiyler şin ben yapmışım benden on almış öbüsü yirmi istese şindi olmıyır öle şeler yok serbez gidöler herkez evelkisi gibi yok

b

kıj geceleri çok hisli geçerdi biz evel uşaklımızda hasır örülüydü şindikisi gibi kilimne halıla yok evel hasır üstüne evlerin içleri kerpişten oludu evler yerler tāta döşeli tahtanın üstüne suva vurala topraktan

kırmızı topraktan çamır yapaladı samanna suvanır üstüne de hasır misir kırma gideris eylül ayı geldi mi misirle başlano kırma misir kırma gittik mi tālalara herkez o misiri soyarkan büle kapçıklanı beyaz yeleni toplasın bālarız demet kışın kar gideris bohşama Ayşe ablamda yarın aẏşama ölbürsünde kapçıklardan büle burup burup erişderiz büle çözme hasırı onnarı örülür topalak deriz āçtan çufalıklar olūdu yapālar onnara gereriz çufalıklara sona başladılar ka kırnap germē o erişler örülmez oldu kapçıktan sagda gerdik mi türlü türlü bi parmak araĺa bi parmak araĺa cufalıklara o daştan oturak onnara büle gerlidi iki oturak yapāla büle şekli büle üstüne altına da büle akraç onnara bitta topalakla geçirilidi bire parmak araĺa büle geriliydi bittaka ara yine sona sövüp kapçıklara misirlerden kırdımız geçirip geçirip örēdik örgüledik hasır hasır örme gidēdik hasır örme gittiniz eveli ekmek vēmek yok bıraz kabak kara kabakla toz kullanılıdı kışın koca bi kazan kara kabaın yaralar ihtiyalar içinden çekirdekleni temizleler büle parça ikiye yararla kabaı koca kazannada pişiriler hasır örme bitti mi gece bir de mi bitecek ikide mi bitecek kaşta bitöre oturuz ondan so bütün hasır örmekte olan isanna on kişi mi on beş kişi mi anda so ka yiysin kabaı kalkıp geliysin gece eve so ayreten toplantıya gidēdik gergeflerimiz vadı çevre işlenirdi peşgir işlenidik mumnala lambalala o zaman elektirikle tokla yok bo aẏşam gideriz alırız gergefimizi elimize yüklenip haydi komşuya māleye toplanıdık çok gidēdik şindi bu televize aldatıyı ehaliyi ne kadar türküler sülenīdi masal annadıdılar mani atādılar çocuklara süleyiriz uyuduka sülenö onna nenni yavrum nenni öle süledik uyusunda büyüsün anesinin bir tanesi nenni yavrum öle şeyler süleniydi çocuklar girmezdi evel içeri salmazlar çocukları delikanı çocuklar hasır örme gittik mi çocuklar pencerelerde camnardan bakar kızlar içede örer evel içeri büle çocukla kızla konuşma kim vercek kimse vemezdi şindi onnar başladılar her yerde serbez gidip konuşmā sen evel nerde gidecen konuşacan hiç çocuklar dışarda kızlar içerde örer mabbetini yapar türkü süler ij bitti mi kalkıp geliyler öledi

c

biz bayrama ta anifeden başlarız hazırlanma anife günü hazlanır bütün yemekler yapılır aynı to annattım yemekle her bayramda yaparız

onnarı anife dendi mi anifeye kada yıkanırsın paklanırsın suanır her şeyler hazır olur anife günü kari kimse bi şey ellemez ïnemiş suvamış yıkamak paklamak yok evel anife gününe kadar ne yaposa anife günü sāda yimek hazılanır yimek hazırlarız aynı to annattıım gündeki yemekler yapılır bayram sabā gelecek olannar gelir ka anasına gidecek olan anasına gider kimin ısım akrabasına gideler en yakın gittin mi bayramın sabaı kalktım mı enle erkeklerimiz camiegider evel şindi camieaz başladılar gitmē genşler pek gitmir ïtiyalar bayram sabāsı sāda kalaba olur bittaka gitmile bayramdan bayrama gidö genşlemiz şindi öbü tülü cuma namazına emein bir iki ïtiyar gidiyor bayram namazı kalaba olu bayram namazı gider çocuklar adamnar erkekler gittiler mi bayram namazından çıktıla mı herkez evine döndü mü başlar ka el öpmek başlar hekez ka bayramlaşır elleri öpülür gelecek olanna geldi mi soralar kurulur başlalar ka yemek yenme ayniki yemekler verilir verildi mi bittaka herkez daılışır mālelere hısım akraba gezmē a bayram sabaı oliyi camie bütün küçücük çocuklamız gider camie şeker toplamā şeker toplamā gider camie giden adamnar erkekler herkes ellerinde birer torba şekerle gider kim ne istese camiden çıkan çocuklara daıtalar o şekerlere çocu

79

Anlatan **:** Rahime Mestan, 81 yaşında
Derleme Yeri **:** Buranlar (Edinakovtsi)
Konu **:** a) Çifçilik b) Yemek

a

çapayı sītıma sepeti sītıma tālaya ekeriz biçeriz öglen olur ekmemizi yeriz avṣamneyin piner arabalara geliriz annadın mı uşam ama bana dēler atla arabadan aman atlamam be kōkma öbüleri bana şey çıkar sen işin yiyinde başla işe dēler işledik uşam en baştan giydik makine filan yok elle hepsi elle bi ta maşinalar erişti biz bita öle şey gōmedik orak bilmedik öle şeler hij bilmem ben evime girmiş rāmetli mezarlıa git götür bizi mezarlıkdan çıkmā canım istemedi ölüm va uşam benim tö böle uşacım nabalım özlemez miyim taşını sıvazladım kolay dil öle yirlere gitmem evimizde işimize gidem bu bizim zanaat dēdik biz o geliy söler oturu buraya bi paça uşak ben çıkarım bi pesimet komşum rāmetli o çıkarı bi pesimet öteden Rabiya ablam onu doyuru sularıs hiç ne çekiş ne bairış diliz on beş kişi oluruz otuz kīk kişi biriz öne de hepsimiz biçeriz ākamıza ne ītiyalar bālar dönerim ītiyalara bā atarım onna da bizimle dinnencekler biz oturacaz onnar olu mu o da nise e bitta makineler çıktı böle şeler gōmedik o da nise bitta tütüncülük çok işledik. amma çok tütüncülük işledik ītiyadı o zaman altı yedi yüz dekā tütün ekiliydi bitta onun makinesi toprā makineler evel enne yapādık sora makineler çıktı onnarı makineler eker biz onda so bitti mi sen kazāsın onna büyüme başladı mı bitta başla dibinden kīma bütün yaz tütüncülükle uraşırız kıriyiz kıriyiz īnelere dizeriz ipliklere şe yap böle kuruluk onnara bālarız böle dize ama çok tütüncülük diziyiz onnarı bālıyız o sayvan gibi ye yapiyler şuşulna diyiz biz ya bizde kuruluk andan so onnar oda kuruyiler yenden onnarı iplenden söküp balayıp hepsicini sayvanda sāladı biz bırakiz onnar götürüp asiyile böle işte ama çok tütüncülük işledik kışın biz ta şe kışın yapiz elpeze yapiyiriz o da bālıyı o da balla bālıyi evel tekese yok çifçilik misir ne ekini soanı samısai hayvancılık so tekese gene hayvansız kalmadık hökmet vedi gene hayvancılımızı koyunumuzu tö öle uraştık başka ben ne kasabaya gidim işe girim ya filan yere iş evden çıkmadım uşam evimde rāmetlinen tö öle sekiz sene oliyir hastalī vadı dedim o

sene gitmeyelim dedim annadım ben ratsız rāme dedi Cemalim çok özledim dedi torunumuz şindi asker yīmi gün kaldı o zaman eh nasip dilmiş Türkiyede öldü Cemal şindi babaanne hemen geliydim kimseye bi yaj lafım yokdu yavrım kimseye ne gücendirim istese şe olsun hepsini sofram azīdı sofram yīden kakmazdı hiç seçmem

b

biz şin bu uşam nasıl evel fasılyemizi pişiririz ayıklarım onu koyarım tencireye suyunu koyarım acık kābadı mı bakarım şincik o kalan süzme sırası gelmiş kimsi süzmez fasılleyi ben süzerim süzmiyen suyunu koyarım onu soanını dōrarım yagsını koyarım tuzunu kaynar o baktım pişiyi kaġa kīmızı büberini maydonoz şey nanesini dōrayıp koyarım içine ama öbü türlü süzmeden yimem fasılyeyi kaz koyūludu kemik koyāsın hayvan kemi koyun kemi koca ayvan kemi koymam kurutuliyiri öle yapādık

80

Anlatan **:** Faik İsmailov, 65 yaşında
Derleme Yeri **:** Yenice (Tsarev Brod)
Konu **:** a) Çiftçilik b) Cenaze c) Yemek ve tatlılar

a

ben ustalık işledim ben buda dōma büyüme dōma būda bizde var kırk dönüm sizde bilmiyem bizde dekar derler ekin arpa te böle misir to onnarı yapiz güzün ekiz bi de baharda misirler zatı gündendi gene Tatarca kuntaba ondanda ya oliyi be canım onu satiz satiliyir

b

saba bir akşam kalıyı rāt döşeine erkenden gelöz mesele sekizde ondan sona çıkarıveröz yıkama birinci yıkadıktan sona cemaze namazı duva bitta kabristana götürüliyi toprāa veriliyi talkın okiniyi ölen kişinin evine gidilip Yesin okiz yedisi burda adet öle otuz yedisi mevlit okunur gidiyiz yedisine kadar birer Tebereke okumā tatlı verili çokçasına tatlı ikram edile mesele ev sabi aslı gonşular getiriyi çokçasına sade tatlı getirile

c

baklava var aslı Tatar baklavası var Türkmen baklavası var burda büzmē kesme de var parça parça böle biz mesele büzme yapöle çokçasına bis ceviznen sade burda ama yāla yapılıo burda gene gündendi yagsı Tatarların aslı hayvancı onnar bi de çok amır aşı yaparlar cig börek onnarı bis şe yapiz özel annadiyir mantı Tatar yemei etlen oliyi o tepsi yemek amırdan etli bi de Tatarlar yapöle onnarı bi de kazanda oliyi bizimkisi pidenin içinde biliç eti ondan sona birtakım küçük şeyler var Türkçesi yok o insanların bizde biz burda yelli altmış sene zate Bulgarca okuduk buda Türkçe olmadı okumak altmıj beş yaşında Türkçe hiç okumadım Türkçe Tatarca okumak yok sade ne kalmış ītiyaladan onu biliyiz biz biz çanaktan ürendik Tatarca konişiyiz ana dilimiz Türkçeden farklı salıyırımonu kanala Tacikistan Türkmenistan Kırım Tatarlarının epsilerin konuştunu anniyirim ōdan

81

Anlatan **:** Mehmet Recep, 77 yaşında
Derleme Yeri **:** Bıyıklı (Bortsi)
Konu **:** a) Sohbet b) Cenaze c) Gençlik ç) Yaşlılık

a

hayatım öle geşti zaten vardır bıraz çeviz vardır köylemizde bizde çevizler şindi her anede böle bir iki āç vardır bu cevizi bizim gibi yaşlılar bekler rüzgar essinde düşsün toplayalım çünkü böle kaldırıp bi pādı deriz ona biz onna vurma gücümüz yok bizim sırıkla ama biz ona pādı deriz pardı sırık onunna düşürüz ama fazla cevizimiz köylermizde yokdu şindi başladı bir takım kardaşlamıs yeni yetiştirme on dönüm yirmi dönüm böle bunnar devlet tarafından devlet te izin ediyi onnara bilmem kaç hakkında onnara para ödeyecek ceviz ācına cevizcilik şindi başlıyırı bizim beldelerde deliorman bölgesinde bubam çifçi babam bir çift at koşar bir çift manda deriz cavuz deler onnarla yüz kırk bej dönüm erazisi vadı babadan kalmış küçük üç kız kardeşler onnarı idare etti delikanlı kalmışlar bekar kalmışlar epsi odan bitta evlilikleri yapālar kıs kardaşlarını everiyiri onnaradan babadan ne düşiyiri miraslanı veriyiri bölesine hayata gözleni yumdular epsi bu gövün adı Bıyıklı kō̄ sonra isimler denişik ya köylerin isimleri otuz ikide denişiriyiri Boritzi köyü deniyiri Boritzi köyü denincesine kadar da Pelivan köyü işittiyseniz büyük filis pelivan burdan doumuda ölümüde buda ev yeride burda onun ismini alıy bittayı köümüz köyümüzde oldukça yaşlıladan dinledimize göne bin üç yüz yıllık kō̄ bi baştan burada deilmiş bu mahalle deycez bu yandaymış öbür malle bu yanda kabristannıklana yetiştik kabristanlık son zamanda yetiştik bu yanda yurtluk deriz ora orda bir çoban varmış çoban kocaman bıyıkları varmış bulıyırı burda suyu şu kulak yerde suyu bulıyırı koyunnanı suluyır orda ama ben bunu di var mı küyde söylerim ama kaç hanedendir köyü o zaman bilemiyiriz süylerim diyiri sorullar bana diyiri acaba sen burasını bulacan mı döndü o da suyun başından başlamış böle küçük küçük çıbıkları yolma beyazlık yapma sorulasa dönüp gelip bulacak orasını var eriklene diyi ki ben bugun diyiri suya yakın toplaşıcaklar bulabilcen mi bulacam diyiri ordan geliyiri her kaç kişi geldiseydi suyu bulıylar yavaş yavaş o küyü oralanı başta biz

böle kökleme temizleme köyü getiriyler oray burasıda buyandan o da buray geliyiri kabristannıklan yetiştik şimdiki defin ettim kabritannık beşinci kabristanlık

b

ben defin işlende yirmi yıldır çalışıyırım şimdi bir kişinin başına geldi mi ölüm gelir haber veriyi bana erkek mi kadın mı geceyse de o erke rāt döşeine deris böle paklar ratırıs kadınsa kadını toplar gece yatırır sabalayın sela getiris sela biliysin sela getiris bugun cenaze merasimimiz var sahat on iki de mi üşte mi bir de mi defnedilecek hani gelsin insanlar duyurus serbes sora cenazeyi ven yıkamak için buralanı açāsın yıkamak için önümdeki efendileden ocalamdan gördüm zaten bir oca yoktur bugün bilem süledim mirapta bu cami kurulalı on ikici ben imamlık yapıyım bu mirapta başta verim onu gusül abdezini verim sā tarafından bittayı bir defa temiz suyla yıkarım yumşadırım ikinciyi sabunnu sulala yıkarım üçüncü temiz su verip dȍdüncü gene sabunnu sularım beşinci temiz su altıncı sabunnu en sonunda bakarım abdesi tam mı dil mi böyle geçerim sol koluma alırım meftayı burdan bir kaj defa böle yenden yatırdım mı tutmuş mu tutamadısa abdes gusül yapmam lazım yaparım bölesine temizledim mi kefene sarım beyaz kefene sādık mı şindi bizde burda hane sahebleri ister baksınlar meftaya e bizde ileden öle gȍdük baktırıs o akana bakılmasın lazım biricik böylesine varıs burda ayrıyeten duvası vardır onun yaparım duvayı bütün kadın erkē şindi kadınnar gitmez bizde kabristanlıa alır gideriz kabristana musallayı vardık mı yenden comata bi Fatiha okuyun dilimizde kalmas bi Fatiha oku andan sora meftanın cenaze namazına safları yaparıs orda cenazele siyre geldine izah ederim cenaze namazı kılacaz sayın comat bugün cenaze namazı kılacaz o kırayet dil diyi duvadır ama Allah için namaza diyiriz namazdır ayrıten şin bizde geride mezun olur ben Türkiyede de kılıyrım bazı mezun oli bazı olmıyırı niyet eyle cenaze namazına er kişi niyetine resulle selavete Allah için namaza uydum hazır olan imama dedin mi Allaḫ ekber baştan subaneke vecelle bele ayriyeten vakfirli duası vadı onun Lokman Hekim çocuklana vakfirli duvasını unutmayın oullarım diyiri bilen onu okur bilemeyen ne biliysede ama imam mecbur lazım bilsin böylesine varız kabrin başına besmele çekip indiriz tā tabını

dizeriz topraını üzerine cemat çekildi mi talkın ederiz talkın burda da var ötede de var böylelikle cenaze merasimleni olmasın olmaz diyirim ben ordan ya bi şeycik söylimecem hani ālamak oli bizde ya altı ayda bir cenaze gelcek ya bütün yılda en çoku köyde cenazem sekiz dokus nufusumuz yedi yüz nufuslu bi kō seksen dokuza kadar bin döt yüzdü bin üç yüz seksen dokuz göçü zorladı bi de millet şini Avrupaya yayıldı genşlemiz tā çok Avpada

c

benim geşlim mi bizim genşlimizde bu zmanın genşlinde çok fark var bizim genşlimizde anneyle babayı dinnesin anne baba hangı yolu gösterise oraya gidesin şindi bu on dokuzuncu asrın yarısından berisi çok denişti ana baba sevgisi çok azaldı genşlikte komşuluk çok azaldı bizim yetiştimizde ana baba yapmıcan gitmicen dedi mi gidemezsin yapamazsın bugün çalışıcaz şini ben kulamla işidirim yok ya babam nayapar bana o baba seni yaratmış dünyaya getirmiş sen mecbursun onu dinneme çünkü anayı babayı dinnemeyen cennet yüzü görmez

ç

şimdi yaşlılardan bizim yetiştimizde biz küçük çocuklu benim sekiz on yaşlanda bis çocuk yaşlılara çok hürmet ederis yaşlılar şindi oturuka ya selam vermicen geçeke hani o yaşlıdan korkarıs bir korku geliy sana beki sana bi şey demiyiri ama sen ona itaat ediysin söyleler ōlum bu dünyanın başı var sonu var nası hazreti Ömer çırak tutmuş kendisine çırak dedime devlet hakim olduna bana diyi sade diyiri heycannandım sırada ölümümü hatırlattırısın diyir ona o da kendisi hıristiyan beni İsrail beni İsrailler bütün peygambemiz beni israilleden Muhammedemize gelincesine kadar tamam bu her geldikçe ona ulema hazreti Ömerin başına beyazlar düştüne ona diyi ki sen bugünden so benimle kalan gelme diyir niye Ümer diyi sen adet yerine getiydin diyi bana kalan ölümü hatırlattıracak düştü başıma diyiri saçlarım beyazlandı diyi bu ölüm habercisidi diyi niyliyisin ölüm herkezin başında kim bilir nerede kaç yaşında bir taat namazın olacak o da musalla taşında saşlarıma düşen haklar mezara koyduumuz arkadaşlar bize ölümü hatırlatmuyu mu hatırlatır asla Lokman hekim bunu istiyiri olandan ōlum musalladan cenaze namazını kılıp da dönmeyen kabrin başına varın yatacamız yeri görelim ölüm için bu kadadı diyi-

rim olum gençlimiz i bittayı elli altıncı senesi mecbur edildik bütün kō bi yere toplansın çalışsın o bitta siyasite geçi kanuna girilmez ya orda da belki üzüntüler insan dünyaya gelmiş üzülmeden olmas ille
105 bir üzüntü olur ama Allahımıza çok şükür elhamdülillah babalamızı dinledik dört kardeşiz bis o zeman bizim zemanımızda nışan yapaladı iki yıl nışanlı durdum ben hayleme andan sora bittayı düün merasimi yapala nele lazımsa ana buba sade güzel çak da o acık öle bir çalışmaz olmuş onu göstercem ustasına sekize on beş varka

82

Anlatan **:** Fatma İsmail, 77 yaşında
Derleme Yeri **:** Orta Köy (Srednya)
Konu **:** a) Mevlit b) Düğün c) Çocukluk ç) Ev Sıvama d) Yemekler e) Adetler f) Sünnet g) Yolculuk ğ) Giyim h) Askere Gönderme ı) Hayvancılık i) Kış Ayları ve Meci

a

okuyiz he toplaşiz işte kim okucasa buyur ediyi ane sabi otiriz atı mı olcek yedi mi olcek beş mi olcek kime söyleniyse mesela buyrettin ane sabi hepsimiz oturup okiyiz sonna kadar mevlidi başından başla sonna kadar baştan Kuranımızı okiyiz ya Yasimizi Taberemizi Ammemizi hamim okuruz ya okuruz hepsini sıra sıra okuruz andan sora mevlıda başlarız sonna kadar okiyiz sıra sıra hepjmiz dişle dişle okuyiz tamam bitiririz başliyiz hane sabı ne adadısa ona şey ediyiz söyliyiz biz öle

b

düünne şindi hepten a evel evel üç avşam düün mesala pazar günü başlıyi pīşembe istiyi ana buba kız çocuk istese bu kızı kız istese bu çocu ana buba razı olusa veriy mesela öle çocum yok annaşma gitmek öle düünne istemē geliyle istemē çocuk evinden kız evinden istemē gelisin gelmesin di bütün nasıl gelcek çocuk evi gelemez biri diyele razısa razılık vāsa annaşılıyı mesele dünülük olıyırı sora nikahını yapāla kūban kesele nikahını yapılīdı şini evelkileri bitti çocum bişi kalmadı evelki işi şin ne va evime gidiyler bir iki saat bi düün yapi lambur lumbur hiç bi Tūk mü Bulga mı karışık işte bi şiler ha öle araba işi yok bizim araba işi yoktu alīdık işte gidēdile aliyle gidiyle mesele çalgısınna şeyinne çocuk tarafı geliy alıp gidiyle işte vādı vādı hepsi almazdı bazısı alīdı işte gidiysin çadırı götiriysin milletin kimden alıcasan o hazır edi onun çalgılala beraber gidiy çocuk tarafı götiriz ha kıs tarafı cocuk tarafı tarafı hazırliy biz dalmızı alız gelin sora gelin almā gidili hazı bi konşu kime götüsen o hane sahıbı hazırli çocuk kime götürüse sora kıza gidili o dalı aldık mı kıza gidili götirili o dal oynanıyiri söylile genşler oynāla işte devirsi günü düün olur kimi yapan yapādı yapmayan yapmazdı çadīda çadırdan yapādı

çadır olmayan mesele yōsa çadırın bi dal keser hane sabi meşe sade meşe ācından öle kesēler meşe ācı topalak olacek gibi sanki öle işte nabcekler sora düün bittim bitti bu afta kızı götürsün anasına kız adı verisin kız ādı kızı ādına yimek yimē yene gidiyiz mesele bir hafta düünden sora götiriz kızı anasına kız adı deniyi kon komşu toplaşıp oda yeme götūdük ōda yemek yiyiz sora diyersi hafta kıs tarafı geliyi çocuk tarafı kıs tarafını çari yemē öle karşılıklı bitta olup bitiyi işte Orta kö öle işte Sredna diyi işte Türkçe Orta kö Bulgarca Sredna koydula fazla bişeler bilmem ki bilemim

c

çocukluk işle güşlen onunna bununna evde ozman kendi tālamız çayırımız var işte kendi tālamızı ananna babanna gidesin talaya orda kazacan mı hayvan mı güdecen ne yapıcan yapıcan mesele öledi bizim küçüklümüzde babam bizim alışveriş yapar işte bıraz biz kupçık deriz topliyi işte bi şeler bu kōden bu kō geldik o māleden bırıya geldim ben yakın öte öbü tarafta hep bu köde nede bulacan kuklayı ba çocum taştan kuyucuk yapādık dokuza taş sayādık kuyucık yapadık dōt işte iki kuyı yapiyiz döt kuyi yapiz ikisini sen oynisin ikisini ben oyniyim aşık dēdik işte aşık demek koynın bacaklandan çıkiyi şiler aşıklar onnar aşık gibi şi oynādık beş taj dedik beş tane taşlan oynādık ozman aşık oyunu sona oturiysin iki kişi kaşı karşıya gene oynisin beş tane mi altı tane mi hayır böle yukarda taş atiysin öbüleni topliysin kaş tane alıcasan atiysin taşı yukarı taş düşene kadar aşık dēdik kemik onna kemikten va atiyis taşı te kemik aşık deris koyunnadan çıkan süslü onna şili onnala oynādık kimi onna kimi kuyıcık gibi bi şi yapādık hepten yiri oyādık sayisin bitkide onnarı kaş tane toplisin bitmiyi ne kadar oynasan istesen iki gün oyna üj gün oyna bej gün oyna ben sayı ta çok yapāsam ben kazanacam

ç

ben sıvadım biraz sıvattım getittiydim vay toprak getiymeye yerimiz ordan getittiydim on lef para vēdim sıvatma on lef para vedim ben şekilli sıvayan isan genşler şindi bilemiyiler böle yapma şekil böle yapma bilemiyiler o sıvada ahıdan ben de sıvadım dinnene dinnene ben de sıvadım yapamiyiler genşlere sıvattırim onnar yapiyiler ama beceremiyiler büle hiç şekil yapmadan büle te bü te büle yapiyi ka-

rışık kuruşuk ben de ahadan yaptım sora gittim de onun arkasından
65 sabaleyi ken kalktım saat ta aldı serinde ben kendim rahatsızım hastayım ben ordan işte sıvadım işte benim iki uşam var iki uşam birisi öldü çocum on sene oliyi çocum öldü elli bej dounudu kık beş yaşında öldü kızım da Türkiyede Bajlada İstanbulda orda yaşile yannızım ben kıj günü gidiyim anamdan gōmüşüm anamdan gök toprakla sıvādık
70 beyaz toprak gene büle beyaz dil de tā başka renk işte gök toprak dēdik katılı saman katiz be te şin bunda da saman var işte ufak saman var saman var sıvaka onda olsun katiysin sıviysin sura kireç olan odayı kireşlen sıvadık biliysin biyaz kireç ele sıvadık şindi kalan yok öle sıvamak e kazık olu mu bakoruz tā fazla kazıktı yamuladan hepten
75 yıkılıyi ta fazla kazıktı bak şindi yenden patladı dökülmüş yıpramış bütün bu āşları olan yerler kuruntu oliyi bütün döküliyi bak burası çok şe mamuk deriz işte süriz ya delikleri tikiz ya tıkıyisin tıkanıyı ama çok kazık olan yerler patlıyi işte bi şi olmaz döküliyi dökülmez mi yamur vurusa kāşı gelise böle dökülen yer döküliyi dökülen yer
80 döküliyi ama yaz gelmeyince sıvayamıysın kışın nasıl sıvıycan kışın sıvanmıyı işte ya annemden ūrendim ben işte onna hepsi her yeri sıva o zaman sıva dışaları böle biyaz sıva

d

her çeşit yemek yāpala pişe hepsi güzel olmaz mı gözlemeyi severis
85 nası yapıcak azıcık süt koyar yapıyırı sen söle yapa paça yapa bir davet yaptıla mı çōbasından başlala çōba paça pide yānı sütlü aj deris bis biyas kara çōba deris hepsine kompot kompot suyuna hepsine bitkiden okusun duvasını sofra duvasını bitip gider işte o kadar kalkarız başkaları gelir sekiz on sefe bi şe mevlit yaptıla mı sekiz on sofra
90 oludu ivel şin kalmadı kömüzde isan çocum az kaldı yapmadı saşda ekmek yapmadı sade malay yidik sade misir ununda malay onu yaptılar baştan ama sora sora bitta yinmedi tekese deriz koparatif aldı ya bit tālalamızı bitta gōmedik kumanizma öle acık bıraz rat ettik sora kumanizma bize çok çile çektiydi uşam adımızı deiştidi üstümüzü
95 yimemizi karıştı bizim fistan giyelim büle yapalım biz alışmış ītiya camiyi yasakladı hepsini yasakladıla sora sora Cenab-ı Allah tarafından yollar açıldı da gidildi de gidenne oraya acık tā oul usak bizim orasının şeyinnen ūrendiler hepsi canını okuma savaşı da ürendiler

şin bakiyim būda mevlitlede Türkiyeden gelen gençlemiz va okuka bis Yasin falan okuka kī bi yasin güdüle buda onnarın kimsenin haberi yok ne gütmekten haberi va dōru konuşmalı bi şeyi

e

kokutma kandil geceleri geldinen yapiyiz boşa pesimet yapıp daıdırız işte koniya konşuya ogla uşa burdan geçenlere neblem ben niçi kandil gecesinde yapiliyi öle görmüşük öle biliriz kōkutan yok bizim böle sade halva basan basiyi basmayan basmiyi halvayı basiyler hazır ediyler cenaze gitti mi ākasında daidiyler hazır ediliyi basiliyi cenaze öldü mü mesela biz kīk yapmayıs hiç ellikisini yapiyis dün benim güvem mevlidi vadı öldü güvem öldü dün ellikisidi elli ikisini yaparıs elliki gicesini yedi gicesini öle adetimiz yok tuzlama gibi bi şe işte tabi kaj günnük oldu mu bebek tuzlama toplaşır konu konşu geliyle bebei basma koyāsın yemek doyurusun tuzlama bebek tuzlanıyi tuzlıyız tuzlatıyız ta pişmesin koltuk atları pişmesin deye tuzlala bebei tuz ataladı böle akrabala gōsün bebei candan sevsin deye hepsimiz atiyiz şindikile bebei acık yaşlına çıkadıla mı akrabala atile gōsüne şiy etsin deye sevsin candan sevsin deye gōsüne atiyler işte öle gömüşle öle yapili ama şindi gençler yapmiyi e bebek yıkandıktan sonra yaş vücüdü yaş tuz atala gōsüne tuzlama dele ona evel öledi uşam şindi yok tuzlamiler bile ōda astanelede yıkanımış falan deye hiç ilaclı koyamışlar her yirini pastıma gibi pastıma tuzlar gibi tuzlasın yicene yıkancek yenden biraz duri on beş dakka kada bi şi gene yıkanıyi çocuk yıkanıyi tuz koyılıyı çocuk zati bārabildi kadar bāri sora yıkala evel öle yāpaladı şin yok tuzlamak konşulamızda işidiz ya hiç tuzlamile öle şindi adetle lousa demek ana uşak dogiriyi şindi ben mesele çocuk doumuşum bebek doumuşum kī gün kada lousa kanı dele lousalı dimek o a gelmicek gelīle be belkim bakma ta ilerden belki ölemiş ta ilerden öle benim bildim mesele gelen giden gelsede bi yer çıkmazmış kık günnük oldu mu andan sora annesine götüriysin uşa anneannesine götiriysin konu konşula berabe anneanne hazır oliyiri anneanne hazır oli oriya götiriz çıkarıla mesele kīkını çıkama deriz ona da

f

a eskiden bizim genşlimizde te bizim çocuklamıs kim ozman elli beşte dōma benim cocum o senelere kadar hep büle uşakları pindiriler

biygi at arabalarına gezdiriyler çalgı tutıyırıs beş altı kişi mi olcaz on
çocuk mu olcek onun çalgı tutiyiz arabala diziliyi sıra sıra at arabaları bindiri uşakları uşakları baştan gezdiriyle baştan yatan hazılıle kimin vasa büyücerek böle salonu malonu mesela o uşakları yatırecek gibi orasını hazır ediyi hekezin anası hazır ediyi yataklanı sora getiriyler mesele orıyı sünetçi geliyi orda sünet eden çocū yatıriyle hekes bi iki
saat dudu mu alıp uşanı gidedi evel öledi sora sora çok yasakladılar hepten saklı gece geldi doktor yapacasa mesela şindi bak camilede yeni camide he sene aşaı Tumbul Cami Şumende he sene parasız sünet olīle ya öle işidiyis çocukladan isanladan konudan konşudan eşidiyim aşada bizim bi isanımız vadı birisi iki üj tane biden ettimişti
ettiymişti söylediler o şindi başkadı ozman başka hep diişiyi seneler geçtikçe hep adetle diişiyi ya öle evel çok çilleli büyüdük mesele yok ne kadā tāla deyim ben şin tāla işte tālası olan tā rāt geçiniydi ama azsa çok fakirlik geçiriyi öle evel öledi sora bu aldına koparatif bitta ilk kez işe giden aldı yiceni aldı işe giden aldı işe gitmeyen gene yok
şin gene öle iş vasa burda çok isan va aç ben sana sölem işin yol yok iş yok iş işlemeyen canı istemeyen isanna da va çocukla gençle de va oturula oraya dükan önüne çekele kafayı hiç kafayı çekmeye buliyle parayı

g

yörlek nası yapıcan yörlek biz şindi yan genç gelmiş bir iki senelik gelin daha şinde kayna diyiz işte beyimin annesi āda kaynatı şindi āda demek macun onu kaynadı onna da şin bakılada duriyi büle su bakılanda onna lazım olacek bana dedi ki biraz dedi mandamız va sāyiz biraz bana işmik koydu biraz fasılle koydu haydi bakalım git
Şumene pazara satacam onna alacam tüp alacam koyma tüp alacam topraktan tüp alacam sen ahadaş sen çık dur karşıyada ordan bulunur oraya çıktım ben ōda saba namazı oluka çıktım oraya ordan iki üç kişi çıktı kāla bi de adam çıktı erkek adam çıktı aşadan komşulamızdan akrabaladan hadi biz dōdümüz ta öle yörülek bi de varıka ta orda cin-
gelik mālesi īne sattım ben onnarı fasılleleri işmikleri sütleri sattım ben ōdan gittim pazar yerine aldım gene ahadaşlala nide buluşuruz diye annaştık gene yörülek çocum gene yörülek şindi gençler nası hiç ölsen yapmaz bu işi yapmazsınız yapmazsınız siz kaç saat ay neblem

kış saatı bilemem hep yörü şin ōdan bi dōru köprü va ya Şumene giden ōdan terezi dedik ordan bi yol var potika potikadan gidiysin öle yolcı nide gidcen to da doru iniysin saır çeşmesinin yanına saır çeşmesinden çingennik mālesine öle işte öle kasabaya gidiz uşam

ğ

giymesimiz bize hep şalvar anterimiz başımızda ferecemiz vadı biz hekesin ferecesi vadı biz delikannı kız kapıyı aj ötünmeye başlādık başliysin mesele o zaman on beş on altı yaşında oldu mu ta ferce yapi anan buban ferece ferecesiz bi yere çıkmayız ferecesiz hiç çıkmayız ayakkabı ne bulsak kara lastik guma şiyi onu da bulamasın tö bu da pastikle ne bulusan ayana onu geçisin istesen delikanlı kız ol ne bulsun onu geçisin va var yüsek pabuç dediler ama onna ninemizden kalma misele onna her daim giyilmi ki her daim giyilmes yüsek kundurala vadı pabuçla vadı ha olmaz mı sekiz on tane bindallı isan olur olmaz mı uşam çok güzeldile güvesi güvezi böle sırmalı baştan başa hepsican giyiniveri bi de böle kīmızı kımızı güvez işte ha ilk aẏşamı düz beyaz patiska dēdik işte onu giyeris ikinci aẏşamı başka akbaba diyi bişiler var onnarı giyeris üçüncü aẏşamı kalan hekes onnalla bindallılala dāriye çalan çalar gençler bilen dāriye deris işte darbuka ha zilli maşa onnala çalarız biz ozman o şiyi yok çalgı malgı baştan yok kendi kendine niysin kim ne biliyse yok yok çocum ama ne hatırlım ne ozman ne kafada kalimi kaş sene olmış ha hepsinin penceresi kireşten haberin yog mu işten deye öle bi tūkümüz vadı püskül pencereden uştu yandı yürek tutuştu o va olmaz mı tūkü çok alişimin kaşları vadı kare a onna va işte öle bi şi bilemiyim penceresi kireşten haberim yok bu işten dēdik sora toplayımım kafam ki ne sonuna kadar hiç bilemicem bilemiyim hiç nasıl söylicem nenni söledi analamız söledi nenni dedim uyuttum ne te o kadar işte uyuduruz bir yerimizle iş yapma savışırız ayamızla sallama savışırız ye o hane sahabının beyinin çorabı yıtılmıştır patolonu yamasın bır ayanna sallasın nenni yavrım nenni nenni deye öle söleriz ayamızla saladıcan uşak uyur işti şindi uşakla yok başka bilemem ne bilem başka bilen vasa

h

yapala gidece avşamı yapılıdı gidece az bişi yapılır içerde banket gibi yapılır hemen öle bi kaç arkadaşına aykırı bi salon vadı açala hemen

toplaşı bi kaç kişi akadaş kendi olan kadınna da gider öbü tülü hiç davul zuna geçirmek mecirmek yok hiç yok şimdiden kalan aske bizim buda hepsi bitti çocum buda askere maskere giden yok öle

ı

baki işte keçi bakiyler sekiz on tane keçi var baki bıldır iyimi bu sene azalttı on da keçi var öbüsünde bu māle kimse bakmıyi bu isanna hepsi yannız bu bizim mutarımız onna da da bi şe hij bakmıyi onun bi kadaşı va mesela hane sabinin mutarının kadeşi var Neşdetin o aşada o burda hayvan baktı yetmiş seksen tane yüz tane hayvan onna da kaş sene baktı onna da bıktı şin sade traktör va işlettiri çalıştıriyi kıda çalışıyiri bize un yazılısak un geti tāladan ötürü yā yazılısak yā getiriyi bize öle işte kimse almasa yā şiyi parasını alıyi zāresini parasını alıyiri un tālalamızı o çalıştıriyi başka bi de kim ali odada va bi şi bojdar denen bi adam

i

a bak baklava yaparız er şey yaparız baklava yaparız atılmaz mı fıstık gibi olur nasıl olacek ne vasa onu yime savaşiysın kış ayda kıriysin çevizi ayıtlasın atasın davula fıstık gibi olur can sıkıldıkça ye yicen işte soba yaniyi kıj günü sabatan akşama kadar yaniyi biras patatis diyisinis siz ya ondan atasın koyāsın yiyisin buliysin yime kendine davula atarız çok güzel oli a tālalamız vaka günde gidēdi canım bu aẏşam çaıriyi gündendileri dövecez getiriyi kīdan topliyi onnarı getiri toplaşız hem tūkü söyleriz hem döveriz gündendileri misi soymak mesela getiri tāladan ne kadar misi vasa yuviyir oraya haykırıyı konuya komşuya hem türkü söyliz hem soyiz bitkide bize ne pişiricese pişiriyi dedim gibi şenneniyi bir iki saatlıa genş kız olsun gelin olsun bize ozaman öle hepsi bitti uşam bak sen bizim halimize hiç evde isan vā mı yok mu belli dil kimse çıtıtı kıpıtı yok zatı isan kalmadı çoktan unuttu genşle bunu ya bis on bir kişi bir hanede on bir kişi amcam kim hepsi çoluk çocukla vadı bis hekez on bir kişi biden sofraya oturuduk büyükler oturecek büyükler oturecek büyükler başlicek yime andan sora biz başlicek şimdi öle yok yidik mi ekme sofra kalktı mı büyük olana elleni yıkama ya havluyu getirecek genş gelin vāsa kız vāsa yaşlılara su dökücek şindi nirde kimin haberi var herkes sofradan kalkan çeşmenin başına hangı köden

SEÇME SÖZLÜK

A

ababla	:	Ahbab
abbe	:	Habibe
abdezini	:	Abdest
aber	:	Haber
abtıreza	:	Abdurrezzak
acet	:	Hacet
acı	:	Ağacı
acık	:	Azıcık
acılar	:	Hacılar
açik	:	Acık
ada ~ āda	:	Agda
ada	:	Adak
adamnara	:	Adamlara
ādaylan	:	Pekmezle
adi	:	Hadi
afta	:	Hafta
agam	:	Abi
agamnan	:	Ağam İle
agba	:	Eş
ahadan ~ ahıdan	:	Arkadan
ahadaş	:	Arkadaş
ahçılık	:	Aşçı
ahı	:	Ahır
ahşam	:	Akşam
aır	:	Ağır
aızdan	:	Ağızdan
aj	:	Aş
aj	:	Aç
ākadaşım	:	Arkadaşım
ākasına	:	Arkasına

ako	:	Akıyor
al dili	:	Kızmadan konuşmak, nasihat
alacasa	:	Alacaksa
alaf	:	Yulaf
ālamak	:	Ağlamak
alamandamış	:	Almanyadaymış
ala	:	Hala
alantı	:	Şikayet
alasına	:	Halasına
alatı	:	Aleti
ālatlı	:	Ahlatlı
ālay	:	Halay
alayı	:	Halay
albanna	:	Arnavut
albuki	:	Halbuki
alça	:	Alçağa
alçıla	:	Alacaklar
alde	:	Halde
aldıdı	:	Aldırdı
aldız	:	Aldık
ale	:	Hale
alfat	:	Küçük armut
alı ~ allı ~ alu ~ ālu	:	Avlu
ālıkları	:	Ağalıkları
ālıyı	:	Ağlıyor
ālī	:	Ağalığı
al ~ āl	:	Hal
aliyi	:	Ahali
alk	:	Halk
alldıla	:	Aldılar
alma	:	Elma
alva	:	Helva

aman ~ arman	:	Harman
aman ~ āman	:	Alman
amd	:	Hamd
amet	:	Ahmet
amıca ~ amuca	:	Amca
amırını	:	Hamur
āmut	:	Armut
anadın ~ andın	:	Anladın
anay	:	Ana
andan	:	Ondan
ane ~ āne	:	Hane
anele	:	Anneyle
angı ~ anġı	:	Hangi
anım	:	Hanım
ani	:	Hani
anife ~ arfe	:	Arife
annık	:	Tarlanın sınırı
annadcak	:	Anlatacak
annadı	:	Annardı
annat-	:	Anlat
annaşma	:	Anlaşma
anterin	:	Entari
ap	:	Hap
apa	:	Arpa
aplan	:	Hap
arabasınna	:	Arabasıyla
aranı	:	Kazan
arap	:	Harap
āretlik	:	Ahiretlik
arıyır	:	Ağrıyor
as	:	Az
asan	:	Hasan
asetlik	:	Hasetlik

asılı	:	Hasılı
asır ~ āsır	:	Hasır
askede	:	Asker
askeli	:	Askerliği
astalan-	:	Hastalan-
astane	:	Hastane
aşā ~ aşa	:	Aşağı
aşasına	:	Aşağısına
aşe	:	Ayşe
aşı	:	Aşığı
āşları	:	Ağaçları
aşlık	:	Açlık
aşliyiriz	:	Haşlıyoruz
aşsa	:	Açsa
aş-	:	Aç-
atamızı	:	Adımızı
atej	:	Ateş
ātık	:	Artık
atır	:	Hatır
atırla- ~ atirla-	:	Hatırla-
at-	:	Art
atim	:	Hatim
atip	:	Hatip
atlamız	:	Adlarımız
atlazı	:	Atlası
atmaycanız	:	Atmayacaksınız
atmış	:	Altmış
atta	:	Hatta
attan	:	Alttan
attīmā	:	Arttırmaya
ava	:	Hava
avır ~ av̇ur	:	Ağır
avropa	:	Avrupa

avul	:	Avlu
avul	:	Çit
ayakablar	:	Ayakkabılar
ayamı	:	Ayağımı
ayat	:	Hayat
ayda	:	Hayda
aydırdım	:	Aldırdım
aydi ~ aydī	:	Haydi
ayır	:	Hayır
ayīma	:	Ayırmaya
aykırdık	:	Haykırdık
ayla ~ ayle	:	Aile
aylanırdık	:	Eğlenirdik
ayvan	:	Hayvan
azarık	:	Azıcık
azı	:	Hazır
āzı	:	Ağzı
azıda	:	Hazırda
azılanīla	:	Hazırlanırlar
azından	:	Ağzından
azır ~ āzır	:	Hazır
azırla-	:	Hazırla
azreti	:	Hazreti

-B -

ba ~ bā	:	Bağ
ba	:	Bak
bācaları	:	Bahçe
bacām	:	Bacağım
bācılık	:	Bağcılık
baga	:	Bana
bahar	:	Baharat
baẖtım	:	Baktım
baı̯rış	:	Bağırış

baırışalak	:	Bağıraşarak
bairiy	:	Bağırıyor
bajbakan	:	Başbakan
bajlada	:	Bağcılar
bakaca	:	Bakraca
bakī	:	Bakır
bālāla	:	Bağlarlar
bāla- ~ bala-	:	Bağla-
bāları	:	Bağları
balcan	:	Patlıcan
baldır	:	Bıldır
bale ~ balla	:	Balya
bālık	:	Bağlık
bali	:	Bari
balkan	:	Orman
bāmış	:	Bağırmış
baniçka	:	Bulgarca pide,börek
banyo	:	Hamam
bāra	:	Bağıra
barak	:	Folyo
bareta	:	Bere
barti	:	Parti
baryamnanda	:	Bayramlarında
bastına	:	Bastığında
bastīsın	:	Bastırsın
bāşış ~ bāşiş	:	Bahşiş
başkadık	:	Başkaydık
bata	:	Daha
battı	:	Bitti
bav̇şam	:	Bu Akşam
bayında	:	Bayırında
bayi	:	Bayır
baz	:	Bazı

bazsı	:	Bazısı
beber	:	Biber
begī ~ bēgī ~ bigir	:	Beygir
bej	:	Beş
beki	:	Belki
belbelik	:	Berber
belgeye	:	Belçika
beng	:	Ben
beninden	:	Beyninden
beŋ	:	Beg
bėr	:	Bir
beras ~ bıras ~ bıraz	:	Biraz
bes	:	Bez
beyas	:	Beyaz
beyas bāret	:	Yumuşak kumaş
bı	:	Bu
bıcāmı	:	Bıçağımı
bıcırık	:	Kavga
bıcırık çıkarmak	:	Kavga için tahrik etmek
bīkota	:	Manda yavrusu
bıra ~ bıre	:	Bura
bızamızda	:	Buzağımızda
bi çala	:	Bir zaman
bi daya	:	Bir daha
bianka	:	Çekiliş
bici	:	Kaz yavrusu
bide	:	Pide
bi̯en-	:	Beğen-
bikeç	:	Birkaç
bilecem	:	Bileceğim
bilişli	:	Bilinç
bin	:	Ben
biî	:	Bir

bire	:	Birer
birisinne	:	Birisiyle
biriz	:	Biriniz
bis	:	Biz
bisi	:	Birisi
biş-	:	Biç-
bitēdi	:	Biterdi
bitmij	:	Bitmiş
bitonu	:	Beton
bittine	:	Bittiğinde
biyaz	:	Beyaz
biyde	:	Bir De
biyen-	:	Beğen-
blazer	:	Yakın dost
boa͡	:	Boğa
boa͡zına	:	Boğazına
boca ~ bōca	:	Bohça
boday	:	Buğday
bohşama	:	Bu akşam
bostan	:	Karpuz
bōsuk	:	Porsuk
boyna	:	Boynuna
boyumusça	:	Boyumuzca
böber	:	Biber
böün ~ bü͡ün	:	Bugün
bronhit	:	Bronşit
bua͡sı	:	Boğa
buba	:	Baba
buda ~ būda	:	Burda
būda ~ buday	:	Buğday
bujurova	:	Karagözler
bu̧lgada	:	Bulgar
bulola	:	Buluyorlar

bulursaz	:	Bulursanız
buña	:	Buna
bunna	:	Bunnar
bunña	:	Bunnar
bure ~ burı ~ buri	:	Bura
burlar	:	Buralar
buusundan ~ būsundan	:	Buğusundan
büle	:	Böyle
bülmicem	:	Bilmeyeceğim
bürük	:	Büyük
bürüncek		İpek
büyücerek	:	Büyükçe

-C-

cabcacık	:	Çabucacık
cai̯l	:	Cahil
canpare		Zil
cencefil	:	Zencefil
ceylan	:	Ceyran
ci	:	Cığ
cibi	:	Gibi
cicile-	:	Süsle-
cier	:	Ciğer
comat	:	Cemaat
cumáytesi ~ cumeytesi	:	Cumartesi

-Ç-

çadır	:	Şemsiye
çaı̯mā ~ çaı̯r	:	Çağırmaya
çaı̯ttı	:	Çağırttı
çala	:	Süre
çalalak	:	Çalarak
çalgın	:	Salgın

çamu ~ çamū	:	Çamur
çan	:	Can
çanaktan	:	Uydu, çanakaAnten
çanāna	:	Çanağına
çannarı	:	Çanları
çapcık	:	Çabuçak
çargından	:	Çarkından
çasno	:	Hususi çiftçi
çavda	:	Çavdar
će	:	Şey
çekindi	:	Çekildi
çekirdesiz	:	Çekirdeksiz
çekya	:	Çekoslovakya
çendeleye	:	Bez süzgeç
çendere		Süzgeç gibi ince dokuma bez
çeşe	:	Bardak
çeşin	:	Çeşit
çevī- ~ çüver-	:	Çevir-
çıbık ~ çıbī	:	Çubuk
çıka-	:	Çıkar
çıkiy	:	Çıkıyor
çīne- ~ çiyne-	:	Çiğne-
çiflī	:	Çiftlik
çille	:	Çile
çīr-	:	Çığır-
çiyiz ~ çiz	:	Çeyiz
ço	:	Çok
çōbadan	:	Çorba
çocikleri	:	Çocukları
çocukcaz	:	Çocukcağız
çoh	:	Çok
çoku	:	Çoğu

çokuduk	:	Çoktuk
çökele	:	Çökelek
çöre	:	Çörek
çükündür	:	Pancar
çün	:	Çünkü

-D-

da ~ dā	:	Daha
da͡aya ~ dā͡aya	:	Dağa
dāda	:	Dağda
dadı	:	Tadı
dafin	:	Defne
dagaya	:	Doğaya
da͡ıd- ~ dā͡id-	:	Dağıt-
daıtı		Tavanın dibinde kalan yağı döktükten sonra tavada kalan birikinti
daire ~ dāriye	:	Darbuka
dak-	:	Tak-
dakı	:	Takı
damna	:	Damlar
dana	:	Daha
darcaoglu parası	:	Devlet parası
dare	:	Daire
davıl	:	Davul
davla	:	Davula
davul	:	Fırınlı soba
dayanısa	:	Dayanırsa
dedī	:	Dediği
deimen ~ dērmen ~ deyiren	:	Değirmen
de͡işimi	:	Değişimi
dekā	:	Dekar
dekene ~ dēkene	:	Derkene
dēle	:	Derler

delī	:	Deliği
delikannında	:	Delikanlığında
delioman	:	Deliorman
deliomanca	:	Deliormanca
demed	:	Demet
demī ~ demi	:	Demir
demij	:	Demiş
demiyden	:	Demirden
demiyi	:	Değmiyi
demoking		Malzeme depo sorumlusu
denişik	:	Değişik
denişti	:	Değişti
deniymiş	:	Deniyormuş
deska		Kreş
devīdik	:	Devirdik
deye	:	Diye
deyer	:	Diğer
deys	:	Ders
dīşiyi	:	Değişiyi
di	:	De
dier̲i ~ diyer	:	Diğer
diiş̲ti	:	Değişti
dikilti	:	Dikildi
dil	:	Değil
dil-	:	Kes-
diller	:	Diyorlar
dinei̯	:	Deynek
dinir	:	Denir
dinnendiydiler	:	Dinlendirdiler
dire	:	Dere
dişle	:	Bağışliyiz
diyersen	:	Değersen
diyilikten	:	Deynekten
diyir	:	Diyor

dohtur	:	Doktor
dokumannarı	:	Dokümanları
doma	:	Doğma
domate ~ domati	:	Domates
domus	:	Domuz
dora- ~ dōra	:	Doğra-
doru ~ dōu	:	Doğru
do͡umnu	:	Doğumlu
do͡umuşum	:	Doğur
doyumluyum	:	Doğumlu
doyuruydu	:	Doyururdu
död ~ dō̈d ~ dō̈t	:	Dört
dökelek	:	Dökerek
dō̈se	:	Dövse
döşē	:	Döşeği
dö͡ülür	:	Döğülür
dövelek	:	Döverek
du ~ dū	:	Dur
dūmek	:	Döğmek
durarla	:	Dururlar
duva	:	Dua
duva ~ duvā	:	Duvar
duva ~ duvā		Duvak
dü͡en ~ düven	:	Döven
dükandan	:	Dükkan
düşeme	:	Döşeme
düştünen	:	Düştüğünde
dü͡ünnede	:	Düğünnerde
düveledi	:	Döverlerdi
düzeld	:	Düzelt

-E-

e ~ ē	:	Her
edecen	:	Edeceksin
ēdidik	:	Erdirdik

ēdircen	:	Eğdirecen
ēkes	:	Herkes
ege ~ egel	:	Eğer
ehali	:	Ahali
ekcikten	:	Ektikten
ekek ~ ēkek	:	Erkek
eken	:	Erken
ēkez	:	Herkes
eki	:	İki
ekinniklede	:	Ekinliklerde
ekmē	:	Ekmeği
ekmekle	:	Yemek
elal	:	Helal
elbaladı	:	Erbab
ele	:	Hele
ele	:	Öyle
elede	:	Helede
elek	:	Helak
elemi	:	Eleğimi
elen	:	Halen
elhan	:	İlk
elinnen	:	Eliyle
ellene	:	Ellerine
ellik		Koruyucu
elme	:	Elime
elpeze	:	Paketleme
em	:	Hem
emen	:	Hemen
emenne	:	Emeği ile
emne	:	Emine
emşire	:	Hemşire
enci	:	Yenice
endir-	:	İndir-

enjeksiyeyle	:	Enjeksiyonla
enne	:	Elle
ep	:	Hep
er	:	Her
er şey	:	Her şey
eralde	:	Herhalde
erazisi	:	Arazi
erende	:	Rende
erī	:	Eriği
erid	:	Erit
esabı	:	Hesabı
esere	:	Esre
eşimne	:	Eşimle
eşkerelik	:	Açıktan
eşşa	:	Eşya
etecek	:	Yetecek
etinne	:	Etiyle
etiştile	:	Yetiştile
evdeyis	:	Evdeyiz
ėve	:	Eve
evēdim	:	Ever
evel	:	Evel
eycene	:	İyice
eyken	:	Erken
eylence		Eğlence
ezgi	:	Eza
eznik	:	Ezik
falay		Ufalamak, ezmek
fasille	:	Fasulye
fatme	:	Fatma
fenē	:	Fener
feslen	:	Fesleğen
fī ~ fi	:	Fiğ

fıtretini	:	Fotoğraf
filcan		Fincan
fistannık	:	Fistanlık
fizi	:	Fevzi
frantzida	:	Fransa
fukare	:	Fukara
fukārelik	:	Fukaralık

-G-

ga ~ gadar	:	Kadar
gage	:	Kavga
gak	:	Kalk
ġalhardık	:	Kalkardık
gamdı	:	Ağam
gapı	:	Kapı
garaya	:	Karaya
ġardaşım	:	Kardeşim
gas	:	Gaz
gasta	:	Gazete
gavanoz	:	Kavanoz
gazos	:	Gazoz
ge	:	Gel
geçinmeye	:	Gönüllü
geçiy-	:	Geçir
gediy-	:	Getir
geje ~ gice	:	Gece
geleninne	:	Geleniyle
gelike	:	Gelirken
gere	:	Gerek
geş	:	Genç
geşet-	:	Gevşet-
geşti	:	Geçti
gėt	:	Git
getiy	:	Getir

gezme	:	Gezmeye
gi͡dine	:	Girdiğimde
gıs ~ gız	:	Kız
gicen	:	Gidecen
gicese	:	Giderse
gid	:	Git
gideninne	:	Gideniyle
giderdıh	:	Giderdik
gīdi	:	Girdi
gisi	:	Giysi
gitle	:	Kitle-
gitli	:	Kitli
gittık	:	Gittik
gittikcen	:	Gittikten
giymezdi	:	Girmez
gonşular	:	Komşu
goy-	:	Koy-
gō	:	Gör
gölmek	:	Gömlek
gömeç		Petek
gönde	:	Gönlünde
göne	:	Göre
gönnünde	:	Gönlünde
göreceniz	:	Göreceksiniz
gösen	:	Görsen
götüy	:	Götür
gövün	:	Köyün
gözel	:	Güzel
gözlemden	:	Gözlerimden
gözlen	:	Gözlerin
gulüm	:	Kardeş
gübür		Çöp
güleş	:	Güreş

güleş- : Güreş-
gündöndü : Ayçiçeği
günej : Güneş
güşlük : Güçlük
güvē : Güvey
güven : Güveyin
güvezi : Kırmızı
güze : Güzel

-H-

hadi : Haydi
hagasından : Ağasından
hak : Halk
haklar : Aklar
halırız : Alırız
halva : Helva
hāman : Harman
haniki : Ayniki
hanneye : Anne
haşçı : Aşçı
haşiften : Arşivden
haşlı : Aşılı
hayleme : Aileme
helen : Hala
hellen : Elle
hepsimiz : Hepimiz
hey : Her
hıslarız : Islarız
hızmetçi : Hizmetçi
horaz : Horoz
hökmet ~ hökümet : Hükümet

-I-

ıbrık : İbrik
ıdırellezde : Hıdırellez
ılcı : Ilıkça

ıldı	:	Dağıldı
ılıd-	:	Ilıt-
ırıltı	:	Hırıltı
ısımna	:	Hısımlar
ısīd-	:	Isıt-
ışī	:	Işığı
ıştın		Konuşma, hiç tınma
ıştınma	:	Ses çıkarmak
ızlıydı	:	Hızlı
	-İ-	
ib	:	İp
ibram	:	İbrahim
ibrı	:	İbrik
ice	:	İyice
içi	:	İçin
idare		Hayvan yemi
idare		Fener, gaz lambası
idirellez	:	Hıdırellez
igil-	:	Eğil-
ij ~ iş	:	İş
ij ~ iş ~ iç	:	Hiç
ikban	:	İdman
iksi	:	İkisi
ilailer	:	İlahiler
ilaş	:	İlaç
ilazım	:	Lazım
ileki	:	Eski
ilendiriyi	:	Eğlendir
ilerden		Eskiden
ilesi	:	Geçmiş
ilik	:	İlk
ilik	:	İyilik
imdi	:	Şimdi

ī̇ne	:	İğne
incinostolarda	:	Mühendis
indi	:	Hindi
indiy-	:	İndir-
inei	:	İneği
ingeler	:	Yenge
interesan	:	Enteresan
interez	:	İtiraz
irendele-	:	Rende
ī̇san	:	İnsan
isle	:	Hisli
isle	:	İyi
isle		İyileştirilmiş
ismal	:	İsmail
ispirka		Meydan
istisak	:	Liste
istiyile	:	İstiyorlar
ī̇tiyala	:	İhtiyarlar
işdi	:	İçti
ī̇şi ~ işi	:	Ekşi
işid-	:	İşit-
işil	:	Yeşil
işledım	:	İşledim
işler isle		İşler yolunda
işmik	:	Çökelek
iştik	:	İçtik
iştile	:	İçtiler
ive	:	Eve
iyce	:	İyice
izaya	:	Hizaya
iziyet	:	Eziyet

-J-

jandalar	:	Jandarma
japa	:	Çapa

-K-

kabını	:	Kabuğunu
kabi͡nin	:	Kabirin
kacıcan	:	Kaçacaksın
kaçıymaycan	:	Kaçırmayacaksın
kadaşım	:	Kardeşim
kādım	:	Kardım
kādımız	:	Kaldığımız
kaı̯t	:	Kağıt
kaj	:	Kaç
kak ~ kāk	:	Kalk
kak-	:	Çak-
kakla-	:	Sapla-
kāktım	:	Kalk
kalaba	:	Kalabalık
kālar	:	Karılar
kal̥dı-	:	Kaldır-
kalpanı	:	Kalpağını
kambırı	:	Kambur
kamişten	:	Kamıştan
kanı	:	Karnını
kannarı	:	Karınları
kanta	:	Kantar
kapad-	:	Kabart
kapitalizam	:	Kapitalizm
kaplanı	:	Kapılarını
kara-	:	Karar-
karanı	:	Kararını
karannıkta	:	Karanlıkta
karaolu	:	Karakolu
karık	:	Harık
karımca	:	Kanımca
kar-	:	Karıştır-

karpus	:	Karpuz
kas	:	Kaz
kaş ~ keç	:	Kaç
kāşı	:	Karşı
kaşkaval	:	Kaşar peyniri
kaş-	:	Kaç-
katola	:	Katıyorlar
kavaltıyı	:	Kahvaltı
kave ~ kāve	:	Kahve
kavı-	:	Kavur-
kavunu	:	Kabuğunu
kaykı		Dik Kafalı
kayk-		Kafayı dikmek
kayna	:	Kaynana
kaynad-	:	Kaynat
kazık	:	Dökülmüş, yıpranmış
keçim	:	Geçim
kef	:	Keyf
kele	:	Bit
kelelik	:	Kerelik
kemiin̲ne	:	Kemiğiyle
ken	:	Kendi
kepiç ~ kēpiç	:	Kerpiç
kerezden	:	Kereviz
kerlik	:	Çalılık yer
kerpiş	:	Kerpiç
kesē	:	Keser
keşiler	:	Keçi
kıda ~ kīda	:	Kırda
kıj	:	Kış
kık ~ kī	:	Kırk
kıkeyez	:	Kırkıyoruz
kıklık		Koyun yünlerini kırpan alet

kık-	:	Kırp-
kılo	:	Kilo
kıma		Kıvırma
kımetso	:	Muhtarlık
kırannar	:	Buldozer
kıvīma	:	Kıvırma
kıvrına	:	Kıvrıla
kızan	:	Kızağın
kī	:	Kırk
kīdım	:	Kırdım
kīkında	:	Kırkında
kīklık	:	Koyun kırkma makası
kīma	:	Kıyma
kīmızı	:	Kırmızı
kimi	:	Gibi
kimne	:	Kiminle
kimsi	:	Kimisi
kires ~ kireş	:	Kireç
kirez	:	Kiraz
klas	:	Sınıf
kocaba		Dede
kocaba	:	Baba
kojăman	:	Kocaman
kōk- ~ kok-	:	Kork-
kokudurus	:	Kokuturuz
kōkunç	:	Korkunç
kolaç	:	Poğaça
kolanbaç	:	Kaçanı kovalama
kōlardı	:	Korlardı
kompi	:	Patates
kompitür	:	Bilgisayar
komū̄	:	Kömür
konamızı	:	Koyunnarımızı

kondūmaz	:	Kondurmaz
konşiyim	:	Konuşuyorum
konşu	:	Komşu
ko- ~ ku-	:	Koy-
korud-	:	Kurut-
koru-	:	Kuru-
ḳoyuna	:	Köyüne
koyunnanı	:	Koyunlarını
kō̄	:	Kör
köne	:	Köyüne
köpē	:	Köpeğe
körfeslik		Yabani, sıkılgan, soğuk
körleşme	:	Köyleş
kövün	:	Köyün
kuban ~ kūban	:	Kurban
kulamıs	:	Kulağımız
kumaj	:	Kumaş
kupçık	:	Tarım ürünleri ticaretini yapan kişi
kura	:	Kuruya
kut ~ kūt	:	Kurt
kuvan	:	Kovan
kuyi	:	Kuyu
kuyun	:	Koyun
kuzlad-	:	Kuzlat-
kuzsu	:	Kuzusu
küçürek	:	Küçücük
kündüz	:	Gündüz
kürē	:	Küreği
küyde	:	Köyde
küyden	:	Köy
küysün	:	Köyünün

-L-

lambılar	:	Lamba
lambır		Ihlamur
lana ~ lāna	:	Lahana
limonada	:	Limonata
lütenisa	:	Salça

-M-

mabet ~ mābete	:	Muhabbet
macır ~ muacı	:	Muhacir
māfe	:	Marifet
maf oldu	:	Mavf Oldu
male ~ māle	:	Mahalle
māllim	:	Muallim
mamuk	:	Tek seferlik sıvama toprağı
mandarlarlan	:	Mandalarla
manerka		Matara
mard	:	Mart
mārebelikte	:	Muharebelikte
maska	:	Maske
masu	:	Mahsus
maşalon	:	Meşale
maşinadan	:	Makine
may	:	Mayıs
māzada	:	Mağaza
mazemeyi	:	Malzeme
meci		İmece
mesile ~ mesle	:	Mesela
metro	:	Metre
mevtayı	:	Meftayı
mezā	:	Mezar
mısafı	:	Musaf
mısafır ~ musafir	:	Misafir
mısta	:	Mustafa

mirapta	:	Mihrap
misi ~ misiy	:	Mısır
momak		Cahil
moment		Bu günler
momente	:	Şu anda
morka	:	Havuç
muta ~ mūta	:	Muhtar
mutalık	:	Muhtarlık
muvarla-	:	Yuvarla-

-N-

nabalım ~ nābalım	:	Ne yapalım
nalakade		Tazyik
nalin	:	Takunya
namas	:	Namaz
naret	:	Vergi
nas ~ nasi	:	Nasıl
neblem	:	Ne bileyim
neçin	:	Niçin
nede ~ nēde	:	Nerde
nele	:	Anneler
nem ~ nemin	:	Ninem
nemni	:	Nemli
nene		Anne
nenni	:	Ninni
nesa	:	Neyse
neyisine	:	Ne İyi
nīde	:	Nerde
nīden	:	Nerden
nışan	:	Nişan
nızıman	:	Ne zaman
ni	:	Ne
nideyse	:	Neredeyse
nikā	:	Nikah

nilemiz	:	Nine
ninenin	:	Anne
nişeste	:	Nişasta
no͡ut	:	Nahut
nur		Lor

-O-

oca ~ ōca	:	Hoca
oda ~ ōda	:	Orda
ōdek	:	Ördek
ofaliysin	:	Ufala
ograş- ~ oraş-	:	Uğraş-
oj	:	Hoş
oklaya	:	Oklavaya
olambır		Ihlamur
olan ~ ōlan	:	Oğlan
omaç		Küçük hamur parçaları
omancık	:	Ormancık
oni	:	Onu
onna	:	Onlar
onnuka	:	Torun
ore ~ orı ~ ori	:	Ora
osa	:	Oysa
osa	:	Oysa
osun	:	Olsun
oşafta	:	Hoşaf
ōta	:	Orta
otir- ~ otū-	:	Otur-
oynama͡htan	:	Oynamaktan
oynuk		Süt kaymağı

-Ö-

öblenden	:	Öbürlerinden
öbü	:	Öbür

öbütülü	:	Öbür türlü
ödek	:	Ördek
ögür		Yuğur
ökümet	:	Hükümet
öldir	:	Öldür
öle	:	Öyle
ō̲len ~ ū̲len	:	Öğlen
ölştüm	:	Ölçtüm
ō̲mek	:	Örmek
önne	:	Önüne
önne	:	Önüne
önöle	:	İniyorlar
ō̲retmen	:	Öğretmen
ō̲sülük	:	Öksüzlük
ösürü̲ ~ ösürük ~ ō̲sürük	:	Öksürük
ösüz ~ ō̲süz	:	Öksüz
öt- ~ ō̲t-	:	Ört-
ō̲tük	:	Örtük

-P-

pabuş	:	Pabuç
paça	:	Parça
pādı	:	Sırık
padladırız	:	Patlatırız
pala		Çarşaf, hıla, bez
palamır	:	Balamur
pālı	:	Pahalı
pāmā	:	Parmak
pamık	:	Pamuk
pancamda	:	Parçamda
parayi	:	Parayı
pastik		Lastik
paşapot	:	Pasaport
patatis	:	Patates

pazı yazmak		Yufka açmak
pazlamaç	:	Dızmana
peçka		Fırınlı Soba
pelivan ~ pēlivan	:	Pehlivan
pesimet ~ pesmet	:	Peksimet
pėşembe ~ pēşembe	:	Perşembe
pīnir	:	Peynir
pilaf	:	Pilav
pin-	:	Bin-
pinik		Binek
pinik taşı		Binek taşı
pipi	:	Hindi
piriç	:	Pirinç
pirşembe	:	Perşembe
pişiy	:	Pişir
porsiye	:	Herkese ayrı
potika	:	Patika
prus	:	Eğitim kursu

-R-

rametli ~ rāmetli	:	Rahmetli
ramzan	:	Ramazan
rāt	:	Rahat
reis	:	Otobüs
rengidi	:	Rengiydi
resmiye	:	Remziye
rujca	:	Rusça
rula	:	Rulo

-S-

sa ~ sahat ~ sat	:	Saat
sā	:	Sağ
saan ~ sāna	:	Sahan
saatladan	:	Saatler

saaya	:	Sağa
saba	:	Sabah
sābı ~ sābi ~ sahabı	:	Sahibi
sabra	:	Sabriye
sādaş	:	Sağdıç
sade	:	Sadece
sā-	:	Sağ-
sā-	:	Sar-
sāgı ~ sāġı	:	Sargı
sahoş ~ sāhoş	:	Sarhoş
saır	:	Sağır
sakā	:	Sakar
sal-	:	Bırak-, gönder-
salamıra	:	Salamura
salar	:	Verir
sāla-	:	Sağla-
sālımı	:	Sağlığımı
salıngaç ~ salınġaç ~ sancak~ sangaç		Salıncak
salin-	:	Salın-
sama ~ sāma	:	Sarma
samanda	:	Zaman
samannık	:	Samanlık
sāmaşık	:	Samaşık
sāmısak ~ samsak	:	Sarımsak
sarī	:	Sarığı
saşta	:	Sac
savet	:	Muhtarlık
savış	:	Savaş
saya		Koyun agılı
saya ~ sāyā		Tereyağı
say-	:	Sağ-
sebesim	:	Serbest

seçiler	:	Açıyolar
senebilik	:	Sinivir
sesle-		Söyle-
setenden	:	Saten
sēt	:	Sert
sıgan	:	Isırgan
sıır	:	Sığır
sırelen	:	Sırayla
sırī	:	Sırık
sıtına	:	Sırtına
sıvık	:	Sıvı
sila	:	Silah
silk-	:	Sirk-
sini		Sofra
siyre	:	Seyrek
siyreld-	:	Seyrelt-
so ~ sō	:	Sor
sokā	:	Sokağa
sona ~ sura	:	Sonra
sōpa	:	Çorba
soraya	:	Sofraya
souk	:	Soğuk
sovan ~ suvan ~ suv̇an	:	Soğan
sōle-	:	Söyle-
sua-	:	Suva-
suanna	:	Soğanla
sūla	:	Suyla
sūlediler	:	Söylediler
supa		Eskiden çorba yerine kullanılırmış
sū-	:	Süz-
sū-	:	Sür-
süd	:	Süt

sülüklen-	:	Sürüklen-
sümek	:	Yünden iplik
sümek işlemek		Yünden iplik yapmak
sünet	:	Sünnet
sünetçi	:	Sünnetçi
süpüge ~ süpūge ~ süpüyge	:	Süpürge
sürülek	:	Sürünerek
sūt	:	Söğüt
sütcez	:	Şütçağız
sütlaj	:	Sütlaç
sütlü	:	Söğütlü
süven	:	Kazık
süylelek	:	Söyleyerek
süyle-	:	Söyle-

-Ş-

şah	:	Satranç
şa‿in	:	Şahin
şalvā	:	Şalvar
şarşamba	:	Çarşamba
şe	:	Şeyh
şefteli	:	Şeftali
şe‿it	:	Şehit
şeke ~ şike	:	Şeker
şeleri	:	Şeyleri
şidi	:	Şeydi
şifyorluk	:	Şoförlük
şilek	:	Çilek
şiy	:	Şey
şuşulna	:	Kuruluk

-T-

ta ~ tā ~ taha	:	Daha
taj	:	Taş

tala ~ tāla	:	Tarla
taliga	:	At arabası
tani-	:	Tanı-
tārana	:	Tarhana
tarav	:	Taraf
tata ~ tāta	:	Tahta
tatokadı	:	Avlu kapısı, sokak kapısı
tavın	:	Tavuğun
tavuk	:	Dokuz taş oyunu
tazyık	:	Tazyik
te	:	İşte
tekeze	:	Koparatif
telaj	:	Telaş
telapat	:	Telepati
televize ~ televizi	:	Televizyon
tēlik	:	Terlik
telike	:	Tehlike
temcid		Sahur
temis	:	Temiz
tene	:	Tane
tepme	:	Tekme
tete ~ tiyze		Teyze
tezgāda	:	Tezgah
tēzi	:	Terzi
tıkız	:	Sert
tırım tırım		Çabalayarak
tikeni	:	Diken
tir	:	Tır
toalpat	:	Armudun küçüğü
toba ~ tōba	:	Torba
tok	:	Elektirik
tolu	:	Dolu
tōm	:	Tohum

topak	:	Toprak
topalak ~ topālak	:	Toparlak
tos	:	Toz
tost	:	Dost
tūba	:	Torba
tūla	:	Tuğla
tumbul	:	Tombul
turb	:	Turp
tūşu	:	Turşu
tū̄	:	Tüy
tūbe	:	Türbe
tük	:	Türk
tükan	:	Dükkan
tū̄kü	:	Türkü
tülü	:	Türlü
türnü	:	Türlü
tüylü	:	Türlü
ufa͡h	:	Ufak
ufarak	:	Ufacık
ū̄len	:	Öğlen
u- ~ ur-	:	Vurmak
ummiyet	:	Umumiyet
unu	:	Onu
unud-	:	Unut-
ura- ~ ūra-	:	Uğra-
us		Doğru
us geldi		Rast geldi
us git		Doğru git
usca söyle		Doğruyu söyle
uş	:	Uç
uşācı	:	Çocuk
uşa͡hlar	:	Uşaklar
uvala-	:	Ovala-

uyuşuk		Yoğurt veya sütün kaymağı
uzak dede		Annenin babası
uzak kocaba		Annenin babası

-Ü-

üd- ~ ūd ~ ūgid	:	Öğüt
ūleş-	:	Paylaş-
üren- ~ ūren- ~ üyren-	:	Öğren-
üs	:	Üst
üseyin	:	Hüseyin
üsnü	:	Hüsnü
üş	:	Üç
üyüt-	:	Öğüt-
üzbaşı	:	Yüzbaşı
üz	:	Yüz
üzünnü	:	Hüzünlü

-V-

va ~ vā	:	Var
vakıt	:	Vakit
vakt		Zenginlik
vay	:	Var
vazfesi	:	Vazifesi
ve-	:	Ver-
ven	:	Ben
vūdum	:	Vurdum
vumula	:	Vurmuyorlar

-Y-

ya ~ yā	:	Yağ
ya	:	Yan
yabādık	:	Yapardık
yādım	:	Yardım
yāgaya	:	Yağa
yaj	:	Yaş

yalabık ~ yalamık	:	Parlak, ergenlik çağında olup sakalı olmayan
yalāna	:	Yalağına
yala- ~ yala-	:	Yağla-
yalnısça	:	Yalnızca
yama	:	Ama
yama	:	Yağma
yamadan	:	Yarmadan
yami ~ yāmu	:	Yağmur
yananda	:	Yanağında
yanda	:	Yanda
yanı ~ yānı	:	Yahni
yanız	:	Yalnız
yankı	:	Yan
yannış	:	Yanlış
yannız	:	Yalnız
yapa	:	Yün
yara	:	Yarar
yar-	:	Ameliyat et-
yas-	:	Yaz-
yasā	:	Yasağa
yasak	:	Evin arka bahçesi
yaşlar	:	Yaşlılar
yatalaç	:	Yatalak
yaut	:	Yahut
yavrım	:	Yavrum
yayar-	:	Yağar-
yazla	:	Evin önü
yazmak	:	Yufka açmak
ye	:	Ya
yē	:	Yer
yeddi	:	Yedi
yeki	:	İki

yeline	:	Eline
yelli	:	Elli
yemekli	:	Emekli
yemenni	:	Ayakkabı
yenden	:	Yeniden
yeni	:	Yanı
yep	:	Hep
yepten	:	Hepten
yesin	:	Yasin
yet	:	Et
yılilesi	:	İlersi, önce
yī̄mi	:	Yirmi
yımşa-	:	Yumuşa-
yımta	:	Yumurta
yıpra-	:	Yıpran-
yıt	:	Yırt
yıvar-	:	Yuvar-
yi	:	İyi
yicene	:	İyicene
yikiye	:	İkiye
yimamdan	:	İmam
yimi	:	Yirmi
yimşak	:	Yumuşak
yincecik	:	İncecik
yineklemiz	:	İnek
yinge	:	Yenge
yinleşti	:	Yenileşti
yip	:	İp
yiri	:	Yeri
yiri	:	İri
yiş	:	İş
yogan ~ yōgan	:	Yorgan
yo͡oh	:	Yok
yor-	:	Yoğur-
yo	:	Yok

yo͡ud ~ yo͡ut	:	Yoğurt
yörlek ~ yörülek	:	Yürüyerek
yumuş	:	Birikmiş
yurt		Ev
yuv-	:	Yığ-
yügürük		Koşu Atı
yül	:	Temmuz
yürem ~ yürēm	:	Yüreğim
yürük		Yarış Atı
yüsek ~ yṻsek	:	Yüksek
yüşten	:	Yüzden
	-Z-	
zade	:	Zahide
zait	:	Zahit
zakkun	:	Kanun
zala	:	Salon
zatı	:	Zaten
zavot	:	Fabrika
zayif	:	Zayıf
za zō	:	Zar Zor
zedeli ~ zēdeli	:	Zerdeli
zehir	:	Zahir
zeman	:	Zaman
zin	:	Zihin
zo	:	Zor
zuna ~ zurne	:	Zurna

KAYNAKÇA

Acaroğlu, Türker, Bulgaristan'da Türkçe Yer Adları Kılavuzu, (1.baskı) Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2006.

Argunşah, M., "Türkçede Zarf-Fiil Eklerinin Durum Ekleriyle Kalıplaşması", Turkish Studies, 2011, (6), 55-68.

Ata, A., "Türk Dillerinde +lA Çokluk Eki", Internatıonal Journal of Central Asian Studies, 2009, (13), 89-99.

Aynı Yerden Değişik Tarihlerde Şumnu'ya Bakış https://www.facebook/groups/195103183879305/permalink/789728434416774/ (Erişim Tarihi: 22.11.2021)

Balyemez, Sedat, Dil Bilgisi Üzerine Açıklamalar, (3.baskı), PEGEM Akademi Yayınları, Ankara 2018.

Banguoğlu, Tahsin, Türkçenin Grameri, (7.baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2004.

Başdaş, C,, "Türkiye Türkçesi Ağızlarında -kA/-kAnA Zarf – Fiil Şekilleri", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2014, (7), 28-34.

Biray**,** Himmet, Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde İsim, (1.baskı) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999.

Bulak, Ş., "Tarihî ve Çağdaş Türk Yazı Dillerinde Şart Kipi" Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 2011, (30), 71-97.

Caferoğlu, A., "Anadolu ve Rumeli Ağızlarında Ünlü Değişmeleri", Türk Dili Araştırma Yıllığı Belleten, 1989, (12), 1-33.

Çebi, Sabri İ., (1986) Güney- Doğu Bulgaristan Türk Ağızları, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.

Çoşkun, Mustafa Volkan, Türkçenin Ses Bilgisi,(2.baskı), Bilgi Kültür Sanat Yayınevi, İstanbul 2015.

Dallı, Hüseyin, Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağızları Üzerine Araştırmalar, (2.baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1991.

Eckmann, J., " Dinler (Makedonya) Türk Ağzı", Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, 1960, 189-204.

Eckmann, J., "Türkçede d, t ve n Seslerinin Türemesi", Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1955, 11-22.

Ediskun, Haydar, Yeni Türk Dilbilgisi, (13.baskı), Remzi Kitabevi, İstanbul 2017.

Ercilasun, Ahmet B., "Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri", Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999,43-48.

Eren, H., "Türk Dillerinde Metathèse", Türk Dili Araştırma Yıllığı Belleten 1953, 161-180.

Ergin, Muharrem, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul 1993.

Ertürk, S. A. "Şumnu Şehri", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (Süha Göney'e Armağan), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2013.

Gabain, A. Von, Eski Türkçenin Grameri, çev. Mehmet Akalın, (5.baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

Gülensoy, T., "Rumeli Ağızlarının Ses Bilgisi Üzerine Bir Deneme" Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, 1984, (32), 87-147.

Gülensoy, Tuncer, Kütahya ve Yöresi Ağızları (İnceleme, Metinler, Sözlük), (3.baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1988.

Gülensoy, Tuncer, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, 2. baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları,Ankara2011.

Gülsevin, Gürer, Eski Anadolu Türkçesinde Ekler,(3.baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.

Gülsevin, Gürer, Uşak İli Ağızları (Dil Özellikleri - Metinler - Sözlük), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2002.

Güneş, N., (2016) Güneydoğu Bulgaristan Burgaz İli Türk Ağızları, (Yayımlanmamış doktora tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.

Günşen, A., "Doğu Trakya Ağızlarının Şekil Bilgisini Belirleyen Temel Özellikler", Turkish Studies, 2008, (3), 402-470.

İğci, A., "Türk Dilinin /ŋ/ Sesinin Batı Rumeli Ağızlarındaki Durumu", Dil Araştırmaları, 2018, (23), 223-257.

İlker**,** Ayşe**,** Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde Fiil, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997.

İpek, B., "Türk Dilinde Vasıta Hâli", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 2008, (23), 63-97.

Kalay, Emin, Edirne İli Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998.

Karaağaç, Günay, Türkçenin Dil Bilgisi, (1.baskı), Akçağ Yayınları, Ankara 2012.

Karahan, L., "Türkçede Bazı Ek Ve Edatlarda "-n" Morfemi İle Ortaya Çıkan Varyantlaşma", Türk Moğol Araştırmaları Prof. Dr. Tuncer Gülensoy Armağanı,Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2012, 219-236.

Karahan, Leylâ, Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması, (2. Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.

Kıel Machıel, "Şumnu Kuzey Bulgaristan'da Tarihi Bir Şehir", TDV İslam Ansiklopedisi, C.39, Türk Diyanet Vakfı Yayınevi, İstanbul 2010

Kılıç, M. A., ve Erdem M. "Türkiye Türkçesindeki 'Yumuşak ğ' Ünsüzünün Fonetik Analizi" VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2008, 2810-2826.

Korkmaz, Z., "Eski Türkçede Oğuzca Belirtiler", Türk Dili Üzerine Araştırmalar, 1995, (1), 205-216.

Korkmaz, Z., "Türkçe Ek Yığılması Olayının Meydana Gelişi Üzerine", Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, 1988, (8), 173-180.

Korkmaz, Zeynep, Gramer Terimleri Sözlüğü,(3.baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

Korkmaz, Zeynep, Güney-Batı Anadolu Ağızları Ses Bilgisi (Fonetik), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1956.

Korkmaz, Zeynep, Nevşehir Yöresi ve Ağızları, (2.baskı) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1994.

Korkmaz, Zeynep, Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları,(5.baskı) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.

Korkmaz, Zeynep, Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi),(2.baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

Köksal, Osman, XIX. Yüzyılda Bir Osmanlı Ordugah Kasabası Şumnu,(1.baskı) Araştırma Yayınları, İstanbul 2006.

Mollova, Mefküre R, Doğu Rodop Türk Ağızlarının Sözlüğü, (2.basım), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

Nakiboğlu, Sadi H., "Türkçede Ünlü Uyumu ve Türkiye Türkçesi Ağızlarında Ünlü Uyumunun Bozulması", Türk Dünyası Araştırmaları, 2007, (171), 95-106.

Özçelik, S., "Aykırılaşma Terimi, Tanımı, ve Örneklerinin Tasnifi Üzerine", İlmî Araştırmalar Dil tarih Edebiyat Dergisi, 2002, (14), 131-144.

Özden, M., "Batı Trakya - İskeçe ve Gümülcine Ağızlarında İken Zarf Fiil Ekinin Kullanım Çeşitliliği Üzerine", Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 2018, (3), 1573-1591.

Özkan, Nevzat, Gagavuz Türkçesi Grameri, (1.baskı) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1996.

Sultanzade, V., "Ses Olaylarının Sınıflandırılması Üzerine (Balkan Türk Ağızları Malzemesinde)", 2. Uluslararası Dil ve Edebiyat Konferansı: "Balkanlarda Türkçe". Bildiri kitabı I Cilt, Tiran,2013,445-452.

Taşçı, Y., (2003) Anadolu Ağızlarında Zarf-Fiil Ekleri, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Gazi Üniversitesi, Ankara.

Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, 10. baskı, TDK yayınları, Ankara 2005.

Yılmaz, Hasan Hüseyin, (2021) XVI. yy. Osmanlı Tahrir Defterlerine Göre Şumnu Kazasının Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, (Yayımlanmamış doktora tezi), Uşak Üniversitesi, Uşak.

Zülfikar, Hamza, Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1991.

İnternet Kaynakları

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bulgaria_ethnic_map.svg (22.12.2020)

https://www.nsi.bg/census2011/pagebg2_(12.08.2013)

https://www.nsi.bg/census2011(24.02.2022)

https://www.shumen.bg/za-obshtinata/istoriyateritoriyanaselenie (23.01.2022)

9 786256 924918 >

sonçağ akademi

SONÇAĞ YAYINCILIK MATBAACILIK
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı No.: 48/48
İskitler 06070 ANKARA
T: (312) 341 36 67
soncagyayincilik@gmail.com
www.soncagyayincilik.com.tr